

1. 50
7940 0907
Lan...
TRACTATUS THEOLOGICUS
DE
MAGIA,

Exhibens ejusdem

Etymologiam, Synonymiam, Homonymiam, Existentiam & Naturam; Causas & Effectus mirabiles, interspersis hinc inde rarioribus Subjectis, & Exemplis, ac dilucidatis notabilioribus Controversiis,

Cum Indice Rerum & Verborum necessario,

ACCURANTE
JOH. ADAMO OSIANDRO,
SS. Th. D. P. Cancell. & Præposito Ecclesie
Tubingensis.

TUBINGÆ,

Sumptibus CHRISTIANI MÜLLERI, Bibliopol.

Typis Viduæ JOHANN-HENRICI REIS,

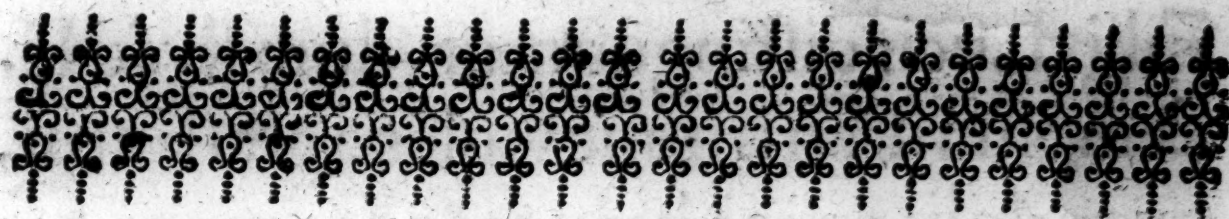
ANNO MDC LXXXVII.

7940 0907

~~7490 0907~~

A. 51217

OK

SERENISSIMO PRINCIPI ET
DOMINO,

DN. JOHANNI
FRIDERICO,

Duci Wirtembergiæ & Tecciaë, Comiti
Montispeligardi, Dynastæ in Hei-
denheim, &c.

SACRÆ CÆSARÆ MAJESTATIS
CAPITANEO INCLYTO,

Domino Meo Gratosissimo.

Uo sunt fulcra, quibus to-
ta Moles Regni Sathanici
incumbit & nititur, nempe
Vis & Fraus, ex quibus
etiam Filii tenebrarum à

❧ ❧ ❧ ❧ ❧

Filiis Lucis distinguuntur, dum sc. ad Exemplum Patris nunc violētia grassantur, nunc dolis agunt, ludunt & decipiunt. Sic Fraude egit Dæmon in Gentilismo dubia promendo Oracula: *Daphitæ* Grammatico ambiguum reddidit Responsum, ut sibi caveret à Thorace, de quo *Strabo*, quod ipse non intellexit, donec in loco, cui Nomen erat Thorax perierit, & in Monte hoc Titulo insignito, in Crucem actus fuerit, quod Pergamenos Reges hoc Disticho incessisset: *Purpureæ vibices, Scobs, limataq; gaza Lysimachi, Lydos & Phrygiam regitis.* Conditoribus Urbis Byzantii valde obscurum & flexiloquum datum Responsum, ut sc. è Cæcorum Regione locum Urbi caperent, *τοφλῶν* nomine denotans Megarenses, qui

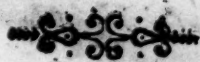
qui cum priores ad ista loca navigassent,
omisso ulteriori littore, in quo tanta esset
commoditas, deteriq; solum cæco Impetu
occuparunt. Memorabile est, quod Patrū
nostrorum Memoria accidit in Italia Exē-
plum: Cum enim Petrus *Aloysius* Pauli
III. Pontificis Filius, de Conjuratone ad-
versus se satis certus esset, sed de personis
ac loco ignarus, ad vetitas artes confugit,
Incantationibus evocatum Dæmonem,
de conjuratorum Nominibus interroga-
vit: Diabolus verò nihil aliud respon-
dit, quam ut Dux monetam suam inspi-
ceret accuratè. Cum enim in antica parte
Farnesiorum nummorum scriptum sit
P. Alois. Farn. Parm. & Plac. Dux
vocis placentinæ, ubi cædes facta est, pri-
ma quatuor Elementa, seu literæ initiales

❦ ❦

Pallavicinum, Landum, Anguisciola
& *Confalonerium* designarunt, de quo
Thuanus cum *Schleidano* lib. 19. Adeò
verum est quod *Claudianus* quondam
cecinit:

— *Attollunt vanos Oracula fastus*
O semper tacitâ, sortes ambage malignæ
Eventuq; patens, & noxia vatibus ipsis
Veri sacra fides.

Vi verò exercet per *Veneficas*, *Magos*
& *Hariolos* nocendo generi humano,
dum scil. parat *Unguenta*, quæ homines
inficiunt, armenta commaculant, bruta
quæque misera Morte tollunt, dum
præstigiis ludit, viatores decipit, in ignibus
fatuis nidulatur, in avia, *Syrtes* & profunda
deducit, imo quandoque in pice tor-
rentes,

rentes, atraque voragine Ripas, dum stagna, fontes, pascua veneno tingit, & nunc hoc, nunc illo modo insidiatur simplicioribus, ut à Tramite recto illos dejiciat. Quod postremum maximè in hoc Tractatu expendimus Occasione Rumisculorum ad aures nostras delatorum, cumque Serenissimis Fratribus inscripserim diversos Tractatus, nolui Serenitatem Tuam dimittere, à nobis, sine Pignore meæ Observantiæ, & propterea hæc quæ concepi de Magia consecrare: Deus Ter Optimus Maximus Serenitatem Tuam præservet ab omnibus istiusmodi Insultibus diabolicis, non permittat frænum Sathanæ, ut vel vi, vel Dolo, contra illam quicquam suscipiat, & Oculo suo Providentiæ regat, dirigatque omnes
Cona.

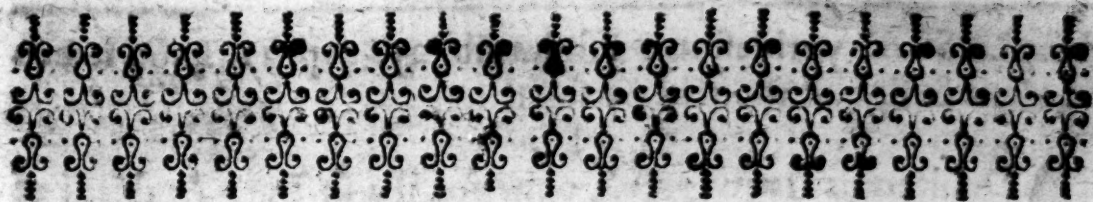
Conatus, Intentiones & actus Serenitatis
Tuæ, ut quemadmodum me hætenus
cum meis faventer complexa fuit, ita por-
rò in hoc Affectu constanter perseveret.

Exarabam Tubingæ,
Die 8. Februar.
1687.

Serenitatis Celsissimæ

Supplex apud DEUM Client.

JOHANN-ADAMUS OSIANDER,
D. Cancellar.

Σὺν Θεῷ.

TRACTATIO THEOLOGICA

De

M A G I A.

THESIS I.

EX Occasione Famæ de MAGIA & MAGI-
CIS OPERATIONIBUS acturi, de hoc porten-
to primum omnium inquirere libuit in Nomen
ejusque Natales, quos plærique petunt ex Persia,
ut voces Satrapa, Gaza, & aliæ id genus, de
quo videndus Cælius Rhodiginus lib. 5. Anti-
quitatum cap. 2. unde in illa lingua pronunciatur Mog, teste E-
lichmanno linguæ Persicæ studiosissimo ac Civitatis Lugdunensis
in Batavia Medico experientissimo, idque nomen proprium fuit
ipsius Zoroastris primi Authoris vel saltem Instauratoris, atque
vel designat Sapientem, vel Persam quemvis, ut patet tum ex te-
stimonio Luciani, qui ita: Οἱ καλέμενοι Μαγοὶ μαλινὸν καὶ θά-
νακείμενον ὡς τε Πέρσαις, καὶ οἴκεῖν καὶ μῆδοις καὶ ὡς τε πολλοῖς
ἄλλοις βαβάροις, tum ex Scaligero, qui scribit Exercitatione 327.
Nomen Magi apud Vulgum odiosum facit, Colluviem Imposto-
rum, ut apud Persas nihil aliud, quam sapientem notat, tum ex
Cicerone lib. 1. de Divinatione dicente: Magi genus Sapientum
& Doctorum habitum, adde Apuleium, Suidam, Laertium, Peu-
cernum & alios, atque secundum Eduardum Pekokium ad Abul-
faraii Specimen Historiæ Arabum Alsiranfabio teste, primum au-
ctorem Magiæ fuisse auribus brevibus dictum proinde Mye Gusch,
quod Persicè significet Aures breves. latè etiam patuisse, & no-
men hoc commune fuisse pluribus gentibus Persidis, Arabiæ, Æ-
thiopiz

thiopix & Ægypti testatur Plinius lib. 25. cap. 11. quod tamen ad usum & significationem pertinet.

II.

Dubitamus itaque *primò*, num vox illa sit Syro-Arabica, ut vult *Ludovicus de Dieu*, qui vocem מגוש Mem accepto pro *heemantico* derivat à verbo שג, quod Syris & Arabibus est scrutari, explorare, ut מגושא sint velut גשושא Exploratores, Scrutatores naturæ rerum, qui & המחקר *sapientes scrutationis*, quo nomine Physicos designant Rabbini, ut Grammatici illis dicuntur מדרקקים quasi subtiliter & minutatim inquirentes in aliquid, à דקדוק Grammatica. Sic abstractum מגושותא rerum naturalium studium, quasi eorum perscrutatio, quæ examen profundum & exigunt, & merentur. Aliàs Physica illis dicitur מעשה בראשית *opus in principio*, per allusionem ad rerum naturalium descriptionem, de quâ *Gen. 1.* Sic Metaphysica ab illis vocatur מעשה המרכבה opificium currus ex capite primo *Ezechielis*. Hinc מרכבה doctrina abstracta ἀναγωγή. Astronomos vocant חכמי תולדות genethliacos planetarios. Cæterum originem illam quod attinet nominis *Magorum*, conjecturâ ingeniosâ nititur, & non contemnendâ, reverâ enim שג est rem velut in ramenta concidere, adeoque profundè meditari à שג Hebræorum, quod *ramentum* vel *strigmentum* notat. Sic גשושא Syris exploratores. Sic *Luc. 20. v. 20.* versa vox ἐγκαθέρτθαι à Syro, quàm *Glossarium* sedulum interpretatur, *Suidas* δόλιον, κατὰσκοπον, dolosum, exploratorem, prout *Hebr. 11. v. 31.* in plurali גשושא κατὰσκοποι, & κατὰσκοποι meritò ἐγκαθέρτθαι dicitur, quia οἱ κατὰσκοποι ἐγκαθέρτταν, vel ἐγκεκρημμένοι, εἰσιν, & οἱ κρυπτόμενοι ἐποκαθέρτταν. *Secundò* repudiamus græcam originem atque illorum sententiam, qui vel dictum volunt μάγον, quasi μέγαν magnum, vel cum *Eustathio*, δὲ τῷ μάττειν pinsendo vel subigendo Massam, vel δὲ τῷ μαγνάνειν quod paradoxon, vel δὲ τῷ μαγνώδιαις Mediæ vel Arabiæ Regione cum *Epiphanio* in Ancorato. *Tertid* improbamus illos, qui ex Latio hujus vocis Natales arcessunt & quidem à particula Magis, vel cum *Isidoro* à voce Magnus, qui lib. 8. *Originum* cap. 9. scribit: Magi sunt, qui vulgo malefici ob facinorum magnitudinem nuncupantur. Cum per se pateat ludicram esse hanc Etymologiam.

III.

Illud Disquisitionis est, num non probabiliter derivetur hæc vox vel ab Ebræa רִיבֹר Robur, vel à Benoni Pihel בְּנֹנִי quam LXX. exponunt per *φαρμακεύεσθαι* vel denique à נִלְהָ, quæ musitantem, vel meditantem notat. Audiamus *Spanhemium*, qui ita scribit: Sic בְּנֹנִי illis *φαρμακός*, *φαρμακεύς*. Significatio quadrat, sed elisio τὸ ה radicalis literæ dura & insolita. Probabilior illorum opinio, qui μάρον sic dictum volunt à verbi נִלְהָ particip. Benoni in *Hipbil*, נִלְהָמ quod propriè meditans, vel musitans, voce Hebræa inflexa ad græcorum nominum terminationem. Datur hîc analogia convenientior tum in formatione nominis, tum in significatione. Tò נִלְהָ enim in *Kal*, & נִלְהָמ in *Hipbil* redditur à LXX. per μελετᾶν, meditari, item per φωνεῖν ἐκ τῆ κοιλίας, de ventre quasi proloqui. Sic נִלְהָ מֵלֶד, ὠδή. Nec sine ratione hoc verbum adhibetur *Jesa. 8. v. 19.* & prædicatur de præstigiatoribus & incantatoribus. Quum autem dixerint ad vos, querite à Pythonibus, & ariolis vel sciolis מְחַדְּמֵי מַעֲשֵׂי חַדְשִׁים pipientibus & musitantibus LXX. vertunt ζητῶσθε &c. τοῖς κενολογουῦντας, οἱ ἐκ τῆ κοιλίας φωνήσουσιν. Erant ergò præstigiatores מְחַדְּמֵי musitantes, ἐγγασείμυθοι, & ἐγγασεμάντες vel σενομάντες q. d. *Ventri-vates*, vates qui præ se ferebant se dæmonem in pectore vaticinantem habere. Εγγασείμυθός cæteroquin apud LXX. respondet voci Hebræorum מִן quod utrem notat, quasi ex ventre utris instar intumescente & à Spiritu distento loquens. Alibi minùs commodè LXX. vertunt per φελητὸν quasi ab מְחַדְּמֵי. Sic ἐγγασείμυθοι *Jesa. 44. v. 25.* מְדַבְּרֵי mendaces, qui & מְדַבְּרֵי כּוֹזְבֵי insufficientes astra. Sic ἐγγασείμυθός est LXX. מְדַבְּרֵי quasi sciolus, ariolus, γῶγης & ἐπασιδός, incantator. *Targumim* habent vocēs מְפַקֵּי & מְחַשְּׁבֵי quasi præferentes & cogitantes. Si enim ebrææ linguæ Antiquitatem attendamus ab Ebræis ad Persas nomen illud fluxisse videtur.

IV.

Prima itaque sui significatione & originis potestate nomen Magi & Magiæ fuit honorificum, unde etiam teste *Apulejo* Regibus attributum atque secundum *Strabonem* Magi apud Persas, quod *Gymnosophistæ* apud Indos, σενομάντες apud *Affyrios*,

Chaldaei apud Babylonios, τὰς Τύρηνικὰς ὡροσκόπους apud Romanos, & quidem quod Nominis celebritatem auget, dicit talem fuisse Moſen Judæorum Ducem. & *Celſus Rhodigiſ* lib. 5. cap. 42. Vox Magi inquit Schytis ædificatorem, Perſis Sapientem & Sacerdotem, Græcis Speculatorem notat, nec non *Becmannus*, qui ſcribit: Sapientes ſuos ita vocabant Perſæ Magos, quos Ægyptiſ appellabant Sacerdotes, Indi Gymnoſophiſtas, Græci Sophos & Philoſophos, Galli Druidas, Germani die Pfaffen / & Dialecto Saxonica die Papen / à Papa. Verum progreſſu temporis cum ad varias Artes Magi converterentur, divinationes ſectarentur, occultas inirent vias, & illicita licitis admiscebant Magiæ & Magorum Nomen illis hæſit, qui ſcðdere cum Sathana inito maleficia exercuerunt, illudque apud Vulgus odioſum fecit Colluvies Infectorum propter Smerdis proditionem ac infamiam diu inſenſam, ut *Scaliger* loquitur. Unde *Hieronimus* in cap. 11. v. 2. *Danielis* commentatur: Quos, inquit, nos bariolos, cateri Ἐπακιδῆς interpretati ſunt, i. e. incantatores. Ergò videntur mihi incantatores eſſe, qui verbis rem peragunt: Magi, qui de ſingulis philoſophantur; Malefici qui ſanguine utuntur & victimis, & ſapè contingunt corpora mortuorum. Porro in Chaldaicis γενεθλιακοὶς ſignificari putò, quos vulgus Mathematicos vocat. Conſuetudo autem & ſermo communis magos pro maleficis accipit: qui aliter habentur apud gentem ſuam, eò quòd ſint Philoſophi Chaldaeorum, & ad artís hujus ſcientiam Reges quoque & Principes ejusdem gentis omnia faciunt.

V.

Non ineptè itaq; *Salmaſius* Magos dictos vult à Zoroaſtre, cui cognomentum Mog fuerit. Unde Magus factum. Ex eodem Mog Græci fecerunt μάγος quendam Sophum Iliacis temporibus antiquiorem. Magus, ſcribit alius, vox Perſarum eſt, qui aliquando à Scythiſ Germanica habent vocabula. Et ſanè *Michael Piccartus* Germanos majores noſtros Perſarum olim fratres fuiſſe, iisq; primà origine conjunctos egreſſos inde poſt mortem Alexandri M. cum omnia in Aſia bellis arderent probare nititur tum ex Religionis Conſenſu, tum ex Morum Harmonia, tum ex Linguae Conſonantia, tum ex Authoritate Senecæ, qui cum de temeraria humani

generis audacia, multa graphicè dixisset, in hæc tandem quoque verba erumpit:

Nil, qua fuerat, sede reliquit
Pervius Orbis, Indus gelidum
Potat Araxem. Albim Persæ
Rhenumque biberunt.

Georgius Gentius Not. ad Rosar. pag. 533. Persis Cheber, Arabibus Meschus; à voce appellatur. Est autem Meschus ipsis Arabibus idem ille, quem Græci Magum vocant; Illis nempe gentibus vates longè antiquissimus, qui mortalibus primus Numinis arcana revelasse dicitur, ignisque cultum Orienti induxit, cujus sacra in Perside, Chaldaea fuere celeberrima, ignem per 4000. annos continuum foverunt, qui tandem ab Omero, tertio Muhammedis successore, Perside subacta, extinctus fuit: à cujus ignis vehementia, etiam morbus quidam ardentissimus, Persici ignis nomen sortitus est. Elegans ejus usus in ipso Musladini Sadi, Rosario, ubi de Providentia Generali & Speciali, pag. 3. author Carmine ita loquitur:

O benefice (Deus) qui ex thesauro recondito
Ignicolis, & simulacrorum cultoribus vitæ sustentationem præstas:
Amicos qui nam destituas,
Tu, qui hostium curam geris?

De Mye Gusch verò censent Eruditi, hoc Nomen, in magicæ artis ludibrium excogitatum esse, cum Arabum Mos fuerit, ut fictis venustè Nominum Etymis, quos deridendos suis proponebant, traducerent.

VI.

Etymologiam excipit Synonymia & æquipollens significatio. Dicuntur autem actiones magicæ interdum Sathanicæ, à Sathana illorum Authore, interdum divinatoriæ à divinando, interdum Pythonicæ à Pythone, incantationes, præstigiæ, fascinationes, Necromantiæ, curiositates. Ars atracia, non ab atro colore, sed Athrace quodam, qui primus Magiam in Thessalia docuit, observante Beroaldo in Apulæi asinum aureum. Græcis *μαγεία* *Magia*. 8. v. 9. *ζοητεία, μαγόμενται, τὰ μαγικά, ἐπαγιδαι* ab ἐπιδαι Incanto, carmine obliquo, *φαρμακεία, μαντεία, κρύφια*, unde *κρυφισμὸς* occultorum Cognitores, quomodo Magos Pharaonis Aquila

reddidit in græca versione *Exod.* 7. v. 11. *λαυρόνοες*, quod infantes, rapiant, coquant & devorent. Hebræis in usu est *חַיָּה* sive pytho *חַיָּה* sciolus *Levit.* 19. v. 31. *שׂוֹחֵט* Augurium, *חַיָּה* Magi sive Sapientes *Ægypti Gen.* 41. v. 8. *חַיָּה* præstigitores *Exodi* 7. v. 11. Latinis Magus, Præstigiator, Hariolus apud veteres Romanos Mulieres divinatrices, verrettrices dictæ, quod verum divinando tricarent, & divinandi scientiam profiterentur Venefici & Veneficæ, Thessali, Sortiarii, Lamia à *λαμὸς* ingluvies, quod devorare homines antiquis crederentur, vel à famosa illa & crudeli Repina Lamia, Striges à stridore & avibus infantis dictæ, quas etiam volaticas vocant, fictrices Tertulliano, Massæ à Longobardis in suis legibus, quod in Conventibus suis sese larvis tegant, Sagæ, præfagationis ratione fatidicæ apud Tectosages, quod fatum h. e. perniciem & mortem afferant, Alderunæ, apud Gothos sermone patrio à radice Alraun, Germanis Zaubereyen/ Zaubertwerck/ Teufelstwerck/ Unholdentwerck/ Verblendung/ Schwarzkünstlereyen/ Schwarzkünsten/ Zauberinne/ à Zoroastre, secundum quosdam quasi Zoroasterin/ Hexin / ab Heza, Amazonum Regina, Unholden / quasi ohne Huld / denen nlesmands hold ist/ Trutten vel Truttenen/ vel à Treutwen/ quia hominibus noxia minantur, vel à Druidis veterum Germanorum & Gallorum Doctoribus, qui Druidæ vocati, Wickersen à Saxonico Wicken / quod idem, als Wahrsager / Wahrsagerin / Zeichendeuterin/ Wettermacherin / Nachtfrauen / Sabelreuterin/ Zaubertweiber/ Geistweiber/ Segner/ Lohleger/ Giffelböcke/ Betrieger/ Schweiffer/ Schwarzkünstler/ Crystallenseher/ Planetenleser/ Beschwörer/ Larven. Italis, annara, Imitatrice, strea, striga, magia, faturreia. Hispanis, Bruxa, Elsamadoras, Satiguadoras, Salutadores &c. Gallis Sorciore delvin, discis de bon aventure, Magie Necromantien, Magicien, Necromancien. qualis fuerunt Canidia Horatii, Erichro Lucani, Martina Taciti & Thessalæ Luciani & Apulæi.

VII.

Dubitamus itaq; primò, an *Münsterus* *חַיָּה* à *חַיָּה* rectè vocavit Magos illos, qui ex Oriente venisse dicuntur in Versione ebræa sua N. T., quem propterea reprehendit *Maldonatus*, vindicante tamē

men ipsum Casaubone Exercitatione secunda in Baronium Sect. 10. *Secundò* rejicimus sententiam *AbenEsra* & aliorum Rabbino-
rum, qui Chartummim ad naturalem seu bonam Magiam refe-
runt, cum tamen Scriptura prohibeat, vocabulum omnis generis
Magos notet, à LXX. Interpretibus nunc vertatur per ἐξηντας,
nunc per φαρμακὺς, nunc per ἐμπροδοὺς. Denique illos qui voca-
bulum Mechassephim ex radice Chasaph negant, quemvis deno-
tare maleficum, sed tantum in hoc significato usurpari, *Exodi* 22.
cum tamen omne ludibriorum genus complectatur.

VIII.

In Homonymia notamus *primò*, notare quandoque actum
secretiorem naturalis Notitiæ, quomodo dari Magiam quandam
naturalem admittimus, in qua sese jactant maximè Chymici.
Secundò actum virtute diabolicâ productum, quatenus Sathan ali-
quid operatur per sua instrumenta in rebus vel personis, atque ge-
neraliter, vel notat actum præstigiatorium vel incantatorium, ubi
vel fallaciis luditur, vel res incantantis ad usus aliquot, vel spe-
cialiter accipitur de eo actu, ubi veneficia & maleficia ope Diaboli
exercentur. Denique specialissimè illum signat actum, qui ab ipso
Sathanâ non interveniente Homine expeditur, ut cum obsidet
quosdam, vel assistit quibusdam atque illos regit, dirigit, opera
sua in illis exercet; hic verò maximè agimus. de illis actibus & in
eâ significatione Magiam accipimus, prout per homines exerce-
tur vel ludendo, fallendo, vel veneficia & mala quædam læsiva
inhalando, diffundendo, seminando.

IX.

Nimium itaque indulget *primò* sibi *Thomas Erasmus*, qui Dispu-
tationum de Medicina nova, *Philippi Paracelsi* parte primâ pag.
mihi 132. scribens ausus fuit. Perinde urges hanc tuam Magiam
naturalem, ac si aliqua fuisset, aut etiamnum esset ars naturalis
miraculorum effectrix. At dico tibi talem, de quali nobis sermo
est, nec extitisse unquam nec extare hodiè. Cumque Firmius Dia-
logista instaret. Ergone inficiari audebis, quod tanto Doctorum
omnium Consensu receptum traditumque est, respondet *Erasmus*.
Non ignoro à plærisque affirmari duplicem esse Magiam, unam,
infamem & vetitam, malorumque spirituum commercio & ope-
ra

ra utentem *μαρτίαν* & *ἐπαγγελίαν* vocant, alteram honestam & licitam, quæ observato rerum Consensu & Dissensu (quem Græci *συμπάθειαν* & *ἀντιπάθειαν* nominant) conveniente applicatione agentium & patientium incredibilem communemque naturæ ordinem excedentia perficiat. Non nescio etiam quibus hanc Elogiis ornent, apicem, fastigium, perfectionem, consummationem ac finem appellantes Philosophiæ naturalis. Et vellem mihi monstrari, quænam hæc ars esset, quis eam excogitasset, quis coluisset, quibus constaret præceptis & partibus Naturæ fines non egredientibus. Nisi hanc dicas esse, de quâ multa superiori seculo sive annis scripsit *Johan Baptista Porta Neapolitanus*, certò scio te nullam sub Sole ostensuram aliam esse. Adde sequentia. Verum qui Portam unicè existimat hujus Scientiæ promum Condum, ille nescire videtur, quæ *Albertus Magnus*, *Fracastorius*, *Levinus Lemnius*, *Cardanus*, *Cornelius Gemma*, *Hildebrandus*, *Alexius Pedemontanus*, *Wellerus*, *Digbaeus* & alii prodiderunt. Secundò illi qui censent cum *Campanella* Artem illam latè ita dictam quam *Agyrtæ Okos Bokus* vocant, vel à vero vel à ficto Nomine Itali hujus artis mystæ & Mystagogi ad ludicram Magiam esse referendam; Cùm tamen citra omnem collusionem cum Dæmone peragantur istiusmodi opera, solertes quoq; studiosi illius sint gnari, qui tam absunt à Magia, quam à Dæmone & nihil aliud sit illa operatio nisi ars quædam, quâ peculiari quadam Agilitate, Celeritate, & Occultatione miri aliquid facere videntur, & facere se jactant, cum reverà nihil tale faciant. Tertio illi, qui Effectus etiam veros & reales magicos, maleficia & veneficia diabolica cum *Avicenna* tribuunt hominì bene disposito ratione animæ, vel temperamento corporis, & confingunt Crasin quandam ad pondus cum Fulginato Medico, cujus Beneficio ipse Christus miracula patravit, cum tale temperamentum, quod illi supponunt, non detur, nec si daretur talium effectuum esset productivum.

X.

Præliminariter autem ventilandum est, num scil. de Magia agendum Theologo, num deceat gravem aliquam personam hoc negotium suscipere, num in Ecclesia aliquid de illa præfandum, docendum & dictandum, atque amplectuntur affirmativam Theologi:

logi: Audiamus hâc *Vetiam*, qui ad quaestionem, nam in academicis Lectionibus, Disputationibus aliisque Exercitiis possit agi de Magiâ respondet *primò*: Ut detegatur, refutetur, & juxta cum aliis falsis ac noxiis opinionibus & deceptionibus, immo supra illas omnes, quam odiosissima reddatur, & ut literati rectè de eâ informati, aliquando ex umbra scholarum in solemeducti, homines pro ratione Spartæ, quam nacti sunt, quam longissimè ab eâ abducant. De Jctis, nemo, ut opinor negabit, qui syllabum titulorum, eminus modo inspexerit; & nomina autorum, quos ex ordine Jctorum supra *part. 2.* citavimus, vel fando audiverit. Nec de Philologis, & Antiquariis, qui in Historicis, Oratoribus, Poëtis, aliisque Antoribus emaculandis, interpretandis desudant: & superioribus facultatibus ancillantur. Multò minus de Medicis & Philosophis, quorum est, proprietates, vires, actiones, passionés naturales rerum, præsertim hominis explicare, easque tum à fictis tum à supernaturalibus distinguere: Qui omnes eam eam prudentiam ac cautelam hic adhibent, quam in explicatione quorumcumque animi corporisque vitiorum adhibere debent; utique rebus noxiis aut inutilibus studiosæ juventutis animos non imbuunt. *Secundò* quaerit, an conveniat Theologis de magiâ & divinatione, in exercitiis Academicis, & publicis scriptis tractare? *Resp.* Fuerunt aut erunt fortè unus & alter, qui operam & gloriam in mei meorumque laborum insectatione ponere videntur, qui ex obliquo quid obloqui & perstringere velint: an eruditionis & lectionis, an verò caritatis, an utriusque defectu, ego non dicam. Quod si lector in ejusmodi libellos casu fortè inciderit, is meminerit, quæ hâc occasione suggeram. I. Omnes Theologos, quorum bonam partem supra indicavi, mihi hic prævisse. Quod illis lauducitur, mihi vitio verti non potest; qui multas chartas, nedum ut omnes meas, illis disquisitionibus non implevi; sed paucarum scedarum diatribâ Anno 1636. hâc editione nunc auctâ discipulis nostris conceptus præformavi. II. Abominationem istius peccati, & periculum, quod ex detectione & refutatione illius metuendum sit, non posse Theologis silentium imponere, sed quidem in dicendo & scribendo prudentiam: hant aliter ac in detectione atheismi, idololatriæ, hæresion, blasphemiar, æquivocationis, mentalis re-

fervationis, perjurii, Machiavellismi, falsi & calumnie, sacrilegii, aliorumque flagitiorum. Quod si comparatio fiat inter nefandas blasphemias & profanas hæreses hodiernorum Epicureorum seu Atheorum, Libertinorum & semi-Libertinorum, Præ-Adamiticorum, Socinianorum, & inter crimen magiæ; sæpenumero, majus periculum ex illarum, quam istius detectione, ventilatione, & convictione metuumendum videretur. In peccatis erga septimum præceptum convincendis, eam cautelam adhiberi volunt Theologi, quam haut facile in monelis de tractatione magiæ, & plerumque aliorum peccatorum invenias. Ratio manifesta est, quia peccata hæc tam *invisibilia*, ut vix describi queant, quin ob hominum corruptionem apud quosdam doceantur, & suscitentur. *Tertio*. Non tantum utile esse, sed & necessarium, ut Theologi crimen magiæ intelligant, illiusque nefaria axiomata ac mysteria solidè confutent, & candidatis theologiæ Academicis exercitiis & scriptis pro re natâ prudenter has veritates inculcent. 1. *Quia* theologia textualis, seu explicatio Scripturæ hoc requirit: ubi tot loca occurrunt. Nec studiosi theologiæ in cursu Academico prohibentur legere aut consulere *Commentaria nostrorum Theologorum* ad loca citata: ubi similia aut eadem habentur, quæ in Academicis lectionibus proponi solent, aut possunt. 2. *Quia*, theologia didactica locorum communium, & catechetica hoc requirit: quæ sine explicatione decalogi absolvi nequit. Ibi autem ad 1. & 3. præceptum de iis agendum est, quæ ad crimen magiæ pertinent. Inter Theologos illi specialiter ad hoc tenentur, qui Catechesi Palatinæ subscripserunt; in quâ *qu. 49.* mentio fit *magiæ & divinationis*. Idem habent *Catecheses Wittebergenſum* anno 1571. edita, *Brentii, Cyprii*, & *Catechesis Anglicana* anno 1648. concepta ac Parlamento oblata à certis Theologorum Londini congregato. 3. *Quia* liturgica hoc requirunt, siquidem legenda, examinanda, & conferenda sint. Ne procul abeamus, vide modo *liturgiam nostram Belgicam tit. de cæd.* 4. *Quia* Theologia elenctica hoc requirit, in controversiis contra Gentiles, Judæos, Cabalistas, Epicuræos, Pontificios; uti supra ostensum. 5. *Quia* Theologiæ Scholasticæ tum antiquæ tum hodiernæ Pontificiæ lectio, aut saltem degustatio, & cum nostrâ collatio hoc requirit. Inspiciantur modo *commenta-*
tiones

tiones & disputationes scriptorum pœne aræabuntur ad 22. qu. 95. & 96. & ad 2. Magistri dist. 7. 6. Quia, Theologiæ patristicæ & conciliaris lectio aut saltem degustatio & collatio hoc requirit. *Vi- de decreta conciliorum*, de magicis superstitionibus, & de divinationibus, in epitomâ Caranza, & in capitularibus Caroli Magni, Ludovici, Caroli Calvi, Tertulliani, Augustini, Chrysostomi, aliorumq; Patrum dicta passim obvia sunt. 7. Quia politicæ ac disciplinæ ecclesiasticæ, & nostratum decretorum synodicorum in Belgio contra illas superstitiones intelligentia & defensio hoc requirit. 8. Quia, intelligentia juris canonici, quod Theologi datâ occasione inspicere, consulere, conferre, examinare coguntur, idem requirit. 9. Quia, Theologia historica, seu studium historię ecclesiasticæ, ubi de hæresibus & sectis agitur, occasionem dat inquirendi de magiâ, divinatione &c. 10. Quia repetitio & collatio philologiæ atque historię latinæ, græcæ, hebræicæ, orientalis, quam diligens Theologus nunquam deponere potest, scientiam hanc postulat. 11. Quia, repetitio & collatio philosophiæ ac philosophorum, quæ erudito Theologo tam necessaria, non finit eum omnis cognitionis hic expertem esse. 12. Quia, dubia & casus conscientię Theologis & Ministris toties circa hanc materiam offeruntur, ut rasa tabula hic esse nequeant: nisi se & auctoritatem ministerii apud domesticos & extraneos prostituere velint. Sed obijciat quis, libri magici à Theologis non tantum indecorè & periculosè leguntur, atque inter refellendum citantur; sed & occasio obijcitur curiosolis quibusdam in illos libros inquirendi, eorumque lectionem affectandi. *Resp.* Non puto à Theologis sordes & cloacas librorum magiam docentium, aut defendentium, seu excusantium, multum perreptari: nisi gravissimâ necessitate urgente aliquem eorum, qui habetur aut haberi potest, inspicere aut conferre cogantur; tantum abest, ut libros magicos sepultos fuscitent & in lucem protrahant. Sed obijciant hoc illis, qui blasphemos libros Socinianos, aut publicè damnatos libros Præ-Adamiticos, aut fanaticos & Libertinicos, aut Cabalisticos, & Judaicos, aut Muhammedicos, aut Gentiles, Atheos, Epicureos, de novo edunt; aut publicè refutant, aut in scholis trivialibus prælegendos censent: e. gr. Virgilium, Horatium, Senecæ Medeam, Theocritum &c. apud quos magica

occurrunt; & responsum ab illis expectent, illudque nostræ causæ analogicè applicent.

X I.

Haftenus *Noëtius*, qui quamvis satiatè dixerit pro affirmativa & luculenter perorarit, ut tamen omne Dubium tollatur nostras quoque subjungimus rationes & argumenta, & *primò* quidem Præsidio est nobis ipsa Scriptura, quæ de Magis, Operationibus & Effectibus illorum differit, ut patet eunti per Vet. & N. Testamenti paginas, quæ itaque Theologo vitio verti potest, si ad illius Ductum quoque hæc expendat, accuratè libret, & quæ in Dictis illis continentur, eruat. Est sanè Scriptura θεοπνεύματος, 2. *Timoth.* 3. v. 16. in qua secundum Gregorium Consilia Omnipotentis DEI agnoscimus, est illa thesaurus opulentissimus *Psal.* 119. v. 17. in quâ secundum Chrysostomum indicibiles divitias invenire licet. Est illa paradisus quidam Voluptatum Spiritus 1. *Cor.* 2. v. 9. in quâ relinquit hydriam sollicita femina secundum Rupertum & omnium obliviscitur præ gaudio aquæ vivæ, quam invenit. Si itaque Scriptura non refugit Sathanæ molitiones, Magorum præstigias, veneficarum ἐνεργημάτων nobis adumbrare, quæ dici potest ἐνεργίαν sectari Theologum, qui in hac parte Scripturæ vestigiis insistit. Sanè qui hæc in parte incusat Theologum, incusat ipsam Scripturam, quam Lucem præviam ille insequitur. Reprehenderunt nostri Theologi fratres Gallix, qui tempore Augustini vixerunt cum Patre illo augustissimol. de præd. c. 14. de Bono perseverantiæ cap. 14, 15, 16. & lib. de Correptione & Gratia c. 5. v. 1. nec non Calvinos Bezam, qui in Colloquio Mompelgardensi proposuit: Consultum non esse, coram omnibus de hoc Prædestinationis sc. articulo conferre, nè fortè plures offendantur quam erudiantur, qui illa capere non possunt, adde ea quæ leguntur pag. 310. vel ex solo hoc argumento, quod Dogma hoc in Scripturâ contineatur, adjectis tamen Testimoniis Patrum Augustini lib. de Bono perseverantiæ cap. 14., quæ itaque excusent illos, qui Theologos accusant alicujus operæ inutilis in materia præsentis, cum Scriptura pandat fores, cum Lux vialis nobis hic alluceat. *Secundò* ipse Genius hujus Doctrinæ. Si enim dantur actiones magicæ, & sæpiuscule occurrunt talia, quæ præter naturam Dæmonis

nis vim arguunt, imò Theologi in hoc auctorati sunt, ut Diaboli vim & fraudem, quibus hominibus insidiari & infestare solet, manifestent, quomodo potest inhiberi Tractatio de istiusmodi præstigiis & violentia suscepta. Si necessarium & utile est hostis nosse Technas, ut devites, DEI lenitatem & patientiam, quâ sæpe indulgere solet istiusmodi organis ad longum tempus, si tandem conducit iudicia illius in seducendo & seductos spectare, admirari, expendere & ipsi gloriam dare providi oculi, manus omnia temperantis pro arbitrio, quidni in hac materia fecundus erit Theologus, fomenta subdet his speculationibus, & Regulas præscribet praxi in processu hoc observandæ. Et quot quæso occurrunt Casus, Dubia & Controversiæ in hac materia nonnisi à Theologo expediendæ. Tertio prævia Lux Exempli in hoc puncto. Præiverunt in Tractatione hujus argumenti ex Pontificiis Theologis *Martinus Delrio Hispanus*, *Benedictus Pererius Valentinus*, *Petrus Thyraeus* in Tractatu de obsessis hominibus & apparitionibus Spirituum, *Sylvester de Strigibus*, *Alphonsus à Castro*, *Gregorius de Valentia*, *Adamus Tannerus*, *Claudius Rangolius Crespiensis Vallensis*, *Leonbardus Lessius*, *Antonius de Escobar*, *Mendoza* & alij. Ex Nostris *Balduinus*, *Brochmannus*, *Köningius*, & B. noster *Thummius* in Tractatu de Sagarum Impietate. Ex Calvinianis *Danens* de Sortariis, *Lavaterus* de Spectris, *Bullingerus* de Sagis, *Perkinsus*, *Alstedius*, & *Ameſius*. Imò B. *Thummius* scribit: Non tam Jureconsultos in foro soli, quàm Theologos in foro poli istiusmodi magica exercere.

XII.

Haftenus de Nomine sufficienter diximus, nunc ad Rem ipsam, probaturi, primò dari actiones magicas, existere illas in rerum Natura, & quandoque à Magis sive Diabolo devotis hominibus produci. Nam primò Scriptura docet dari Magos, producit præstigiatores Pharaonis in Ægypto, qui similia Moſis miraculis in convertendis baculis in serpentes patrasse leguntur *Exod. 7. v. 11, 12, 22. cap. 8. v. 7.* in quibus eminebant Jannes & Jambres Talmudicis non ignoti, quorum Amentia tandem ἐκράνητο facta est omnibus, ut Paulus dicit *2. Timoth. 3. v. 9.* Bileamum sistit, quem Magum fuisse Moſes docet *Num. 22. v. 23, 24. cap. 21. v. 1.* Mulie-

rem pythonicam exhibet, quæ Sathanæ ope produxit umbram Samuelis Sauli 1. Sam. 28. v. 7. & 8. Simonem Magnum signat, qui Samaritanos præfigiis magicis ad tempus delusit & detinuit, ut etiam illum magnam DEI virtutem dixerint, qui tamen *μαγικός* *Athor.* 8. v. 9. Elimam jungit in illis ipsis *Athor.* cap. 13. v. 6. & 8. qui in utroque versu *μαγικός* apertè dicitur, de puella refert, quod Spiritum pythonicum habuerit *Athor.* 16. v. 16. meminit illorum qui curiosa sectati, librosque comportarunt & ignibus exurendos subjecerunt. *Secundò* prohibet Magiam *Exod.* 22. v. 18. severè denunciat maleficos sive maleficam non patieris vivere *Lev.* 19. v. 31. prohibet nè declinetur ad Magos, ad Oboth, nec ab hariolis aliquid sciscitentur Israëlitæ, ut potiantur, per eos *Levit.* 20. v. 6. leguntur hæc: Anima quæ declinaverit ad Magos & Ariolos ad Oboth & Ideonim & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam & interficiam illam de medio populi, & *versu* 27. in fine Capitis hæc habentur. Vir sive Mulier in quibus pythonicus vel divinationis fuerit Spiritus, in quibus fuerit Ob aut Ideoni morte moriantur, lapidibus obruent eos, sanguis illorum sit super illos. *Deut.* 18. v. 10. & 11. Deus ita loquitur: Non inveniatur in te, qui lustrat filium suum, aut filiam ducens per ignem, aut qui Ariolos sciscitetur, qui arioletur ariolationes, & observet somnia meonnen, atque auguria, nec sit maleficus aut incantator, neque qui pythones consulat, nec divinos & quærat à mortuis veritatem. Omnia enim hæc, sive omnes enim qui faciunt hæc, abominatur Dominus, & propter huiusmodi scelera sive abominationes delebit eos in introitu tuo. *Tertiò* in Censum peccatorum refert Magiam incantationem & similia scelera *Gal.* 5. v. 20. Veneficia Paulus dicit excludere cælo, non agentes poenitentiam ab homicidiis suis, & à veneficiis suis, & à fornicatione sua, & à furtis suis longanimitate Dei servatos ab interitu *Joban.* *Apoc.* 9. v. 21. Tumidis & veneficis comminatur æternam Exitium, Mortem secundam *Apoc.* 21. v. 8. & tandem veneficos ablegat, ut cæteros extra civitatem *Apoc.* 22. v. 15. nec tantum in N. T. peccati reos agit Magos, sed & 1. Sam. 15. v. 29. ipsis interminatur Exitium *Micha* 5. v. 12. *Nahum.* 3. v. 4. *Malach.* 3. v. 5. & tandem reos agit Jezabælem incantamentorum 2. Reg. 9. v. 22. Israëlitas divi-

nationi,

nationi, five divinationibus inservientes & auguriis 2. Reg. 17. v. 17. Manassem 2. Chron. 33. v. 6. Babylonios *Esaia* 47. v. 9. & 12. Edomitas, Moabitas & Ammonitas *Jeremia* 27. v. 9.

XIII.

B. noster *Thummius* multis hoc ipsum persuadere conatus est argumentis, tum ex Scripturæ Testimoniis, tum ex proprietate Regni Sathanici, tum ex Jure Canonico & Civili, tum ex Historiis profanis, tum ex Consensu Doctorum omnium Facultatum, quæ videri possunt apud ipsum in laudato Tractatu pag. 2, 3, 4, 5.

XIV.

Profanos ergo dicimus primo illos, qui vel directe magicas actiones inficiantur cum *Plinio*, & dicunt, *Nerone* omnia illa umbrarum Colloquia & cætera, ætate suâ principem vana falsa-que compertum fuisse, qui tamen non habuerit parem validius arti huic faventem. videatur lib. 30. caputq; ejus secundum & libro vigesimo sexto c. 4. ridet *Asclepiadem*, quem supra omnia adjuvere magicæ vanitates in tantum evectæ, ut abrogare herbis fidem cunctis possent. *Æthiopide* herba, amnes ac stagna siccare conjectu, tantu clausa omnia aperiri, *Achimenide* conjecta in aciem hostium, trepidare agmina ac terga vertere, *Latacem* dari solitam à Persarum Rege Legatis, ut quocunque venissent omnium rerum copia abundarent, ac multa similia quæ omnia & singula ibidem refutat. Sequuntur hunc *Petrus Pomponatius*, *Anabaptista*, *Quakeri* in *Angliâ*, *Reginaldus Scotus* peculiari libro impugnans magicas actiones. Nec longè abit *Cardanus*, qui ita: Sed cur *Dæmoni*aci quidam esse videntur? Accidit hoc divisa lux velut in striatis subtiliter columnis ac fractis speculis: nam in columnis lux divisa, & in speculis plures representat imagines quæ cum diversa videantur, accidit eis quod & oculo altero depresso: nam una res duæ esse videntur, quoniam oculus eandem rem, & altam & depressam simul esse non posse rectè dijudicat, ob id duos existimat, quæ unum sunt nec plura, quia plures esse oculi non possunt: at in anima lux illa cum innumeras patitur divisiones, ob id mens multiplicata, & spiritus immundi etiam innumeri inesse creduntur, ut non negaverim fucum subesse multis, aliquibus etiam *Dæmonem* adesse, sed quod frequentius contingit, expono, ob id igitur exorcismis potius quam

medicinis sanantur, nam anima, fide ut diximus, & imaginatione regitur ac permucatur. Palam enim est, plurimos ex eis verbis non sacris, sed prophanis liberari. Dum verò sic moventur & balitu foedo caput tentatur, simile quid patientibus comitiali morbo, ob id in mulieribus frequentes, ob uteri corruptiones. Sed cur *Demoniaci* videntur aliqua cognoscere quae antea nesciebant? facta divisione, si non colluceant partes, *Demoniaci* sunt stupidi, & amentes: si verò quasi animus inflectatur, ut de columna striata diximus, in ceteris sunt prudentes, ob imaginum autem multitudinem *Demoniacos* se esse putant. Ergo in tam multiplici imaginum apparentia illud idem accidit, quod in nebularum varietate, & plumbi colliquatione, cum in aquam postmodum projicitur, namque figurae diversae, atque admirabiles animalium, plantarum, hominum, instrumentorumque emergunt, aliarumque rerum visu quidem delectabilium, sed incognitarum: unde cum motus, & jam illis quasi in circulo accedat, varietates penè infinitae exurgunt: ab hac igitur formarum multitudine & mentis communis auxilio futurorum, & aliorum incognitorum accedit notitia, verum si mens non coadjuvet, ut plerumque fit, multa dicunt, sed falsa pleraque: necesse est enim, ut in frequentibus talorum jactu, etiam casu divinare. Esse autem hunc motum, & hanc simulachrorum multitudinem declarat inquietudo illorum, sermonisque abrupta series, & sine sensu ac ratione edita. Porro qui fractam habent illam animi specularem levitatem, tum lumen, nunquam sanitati restituntur: qui autem inflexam, plenè sanantur. Conquiescunt autem motiones hae, cum motus spirituum sedatur, nam opinio quidem manet, sed affectus vexatio tollitur. *Insanior Julius Caesar Vaninus*, qui ita censet: Nonne sub æstivo sydere quotidianis constat experimentis, æstiuosa febre correptos extranei idiomatis voces edere? generosum, meracissimumque vinum affluenter haustum, homines quamlibet stupidos, disertos reddit, quod benè novit *Horatius*, cum scripsit:

Fœcundi calices quem non fecere disertum?

Sic in *Thraciæ* Regione adytus erat *Libero* sacer, ex quo vaticinia & oracula reddi solebant: at ejus templi Antistites, nonnisi vino affatim epoto, res peragebant: acuit sanè mentem vini calor, sopitosque spiritus expergefacerit, qui in cerebrum delati, quæ in ejus latebris voces delitescunt, in apertum proferunt: quapropter

pter Apostolos variis linguis loquentes veteres Philolophi cūm exciperent, ebrios temerè dixerunt, ut D. Lucas his testatur verbis: *Alii irridebant eos, dicentes, quia musto pleni sunt.* Pari ratione ubi melancholici morbi vis & impetus cerebri sinus implerunt, mentemque ac spiritus cūm vitales, tūm animales concitare experint, eas proferunt voces, quæ in intimo recessu latitabant. Vel indirectè cum Petro Apono Medico Spiritus quosdam extare in rerum Natura negant, cui associamus Sadduceos, Epicureos, Atheos, Democritum Abderitem, Bernhardum Ruswich & alios, Alciatum, Neapolitanum quendam, de quo Bodinus in Præfatione Dæmonologiæ, Guilelmum Linensem, vel denique meras Illusiones censent cum, Wiero, Vlaetio, Callidio Lofeo Theologo Gudano, qui tamen revocavit Errorem hunc, cujus Revocatio habetur apud Delrium, Disq. Magicarum libri 5. Appendice pag. mihi 823. & seq: Ego Cornelius Lofeus Gallidius Goudæ oppido Hollandiæ natus, nunc ob tractatus aliquot, de vera & falsa Magia, sine scitu & permissione superiorum hujus loci, temerè & præsumptuosè scriptos, à me communicatos, deinde ad imprimendum Coloniam missos: in Imperiali Monasterio S. Maximini prope Treviros, ex mandato Reverend. ac Illustriss. Domini Nuncii Apostolici, Domini Othavii Tricaricensis Episcopi, arrestatus, atque detentus: cum certo sim informatus in supradictis libris, nec non in Epistolis quibusdam meis, eadem de re ad Clerum & Senatum Trevirenses, aliosque clam missis (ad impediendum executionem Justitiæ, contra magos & veneficas contineri multos articulos, qui non solum erronei sunt & scandalosi, sed etiam suspecti de hæresi, crimenque læsæ Majestatis sapiant; utpote seditiosi & temerarii, contra communem Doctorum Theologorum sententiam, decisiones ac bullas summorum Pontificum, contra praxim & statuta legesque magistratum ac judiciorum, tum hujus Archidiocesis Trevirensis, tum aliarum Provinciarum & Principatuum: idcirco eosdem articulos, prout ordine hic subnectuntur, revoco, damno, rejicio, & pro non dictis atque assertis à me haberi volo. 1. Inprimis revoco, damno, rejicio ac improbo (quod sæpè scriptis verbisque pertinaciter apud multos asserui, quodque tanquam hujus disputationis meæ caput ac palmarium esse volui) nimirum phantasticum esse,

& tanquam superstitionem vanam pro figmentis habendam, quæ de corporali magorum & sagarum evectione sive translatione scribuntur: tum quod hæreticam pravitatem prorsus suboleat; tum quod seditionibus hæc opinio admixta, proindeque læsæ Majestatis crimen sapiat. 2. Nam (quod secundo loco revoco) missis ad diversos clam litteris, contra magistratum pertinaciter absque solidis rationibus divulgavi, cursum magicum falsum esse & imaginarium; asserendo insuper torturæ acerbitate miseras cogi ea fieri, quæ nunquam fecerunt, dura laniena sanguinem innoxium fundi, nova alchimia ex humano sanguine aurum & argentum elici. 3. Ex quibus & id genus aliis, partim in vulgus per privata colloquia, partim diversis ad utrumque magistratum datis epistolis, Superiores ac Judices apud subditos Tyrannidis notavi. 4. Et consequenter cum Reverendissimus & Illustrissimus Archiepiscopus & Princeps Elector Trevir. non solum magos & sagas in sua diocesi suppliciiis dignis affici sinat: sed etiam leges de ordine sumptibusque judiciariis maleficarum ediderit; inconsulta temeritate præfatum Electorem Trevirenses Tyrannidis tacite insinulavi. 5. Revoco præterea ac damno conclusiones hæc meas: non esse maleficos, qui Deo abrenunciant, dæmoni cultum exhibeant, tempestates inducant, opera diaboli, & similia opera perpetrant, sed omnia esse somnia. 6. Adhæc magiam non dici maleficium, nec magos maleficos, & locum *Exod. 22.* (Maleficos Non Patieris Vivere) intelligi de iis, qui veneno naturali naturaliter applicato occidant. 7. Pactum nullum esse, nec existere posse inter dæmonem & hominem. 8. Dæmones non assumere corpora. 9. Vitam *Hilario.* à D. Hier. scriptam non esse authenticam. 10. Nullum concubitum dæmonis cum homine. 11. Nec dæmones nec magos posse tempestates, pluvias, grandinem, &c. ciere, & mera esse somnia, quæ de his dicuntur. 12. Spiritus ad formam à materia separatam posse videri ab homine. 13. Temerarium esse adfirmare, quod quidquid dæmones possunt etiam magi possint eorum opera. 14. Sententiam illam, quod dæmon superior inferiorem possit expellere, esse erroneam, & inferre injuriam Christo. *Luc. XI.* 15. Pontifices in suis bullis non dicere, quod Magi & Malefici talia opera perpetrent. 15. Pontifices Romanos dedisse

dedisse facultatem inquirendi in maleficos, ne si contra fecissent, fictæ magiæ insimularentur, quemadmodum antecessores eorum aliquot vere magiæ fuerunt insimulati. Has omnes & singulas assertiones cum plurimis calumniis, mendaciis & sycophantiis, in magistratus tam sæculares quam Ecclesiasticos, petulanter & inverecundè, falsoque profusis: quibus scripta mea de magicis sciant: expressè, scienterque condemno, revoco, atque rejicio: veniam de commissis à Deo & superioribus obnixè petens, & sanctè promittens, quod in posterum nihil horum docebo, promulgabo, defendam, vel asseram, nec verbo, nec scriptis, per me vel alios, quocumque locorum me venire contigerit. Si contra fecero, subijcio me, exinde prout ex nunc omnibus pœnis juris contra relapsos hæreticos, refractarios, seditiosos, reos læsæ Majestatis: injuriosos sycophantas publicè convictos, nec non & in perjuros statuas. Submitto me quoque correctioni arbitrariæ, tam Archiepiscopi Trevirensis, quam aliorum quorumcunque magistratum, sub quibus me degere contigerit, quique de meo relapsu & violata fide certiores facti fuerint, ut me pro meritis puniant in honore ac fama, bonis ac corpore. In quorum omnium fidem hanc meam præfatorum articulorum revocationem propria manu subscripsi, in præsentia Notarii & testium. *Sic subscriptum.* Cornelius Loofeus *Et denuo subscriptum.* Acta sunt hæc in Imperiali Monasterii S. Maximini extra prope Trevirim in Stuba Abbatiali, ibidem coram Reverendissimo, Reverendis, Venerabilibus & eximiiis Dominis, Domino Petro Binsfeldio Episcopo Azotensi, Reverendissimi Archiepiscopi Trevir. Domini nostri clementiss. in spiritualibus Vicario generali & Reinerio dicti Monasterii Abbate, Bartholomeo Bodegemio Delphio I. V. L. Curie Ecclesiasticæ Trevir. Officiali, Georgio Helffensterio SS. Theolog. Doct. Ecclesiæ Collegiæ S. Simeonis, in civitate Trevir. Decano, & Joanne Golmanno I. V. Doctore, dictæ Ecclesiæ Canonico, & curiæ Trevir. sigillifero &c. sub anno Domini 1592. mense Trevir. die Luna 15. mensis Martii in præsentia mei Notarii infra scripti, & honestorum Nicolai Doletti, & Danielis Maser, Reverendi Domini Abbatis respectivè Secretarii & Scribæ, testium ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum. *Subscriptum* Adamus Hæc Tectonius, Notarius. *Et inferius,* Collascopus

tum cum suo originali repertum concordari per me infra scriptum Secretarium oppidi Antuerpiensis. G. KIEFFEL. Unde quamvis Toleti Schola fuerit Magorum, tamen quosdam effusè risisse, cum de Magis aliqua quæstio haberetur totumque fabulam dixerunt, quicquid de illis diceretur, ut etiam *Cardanus* scripserit lib. 15. de Varietate rerum. Qui naturæ principiis insistant, talia ut fabulosa irrident.

XV.

Secundò rationes quibus innituntur vanas esse censemus. Dicunt enim alias esse posse causas, ut nequaquam ad ea necessaria dæmonum opera videatur. Et multas quidem comminiscuntur, quibus credi possit natura communis vinci, & res admirabiles ac stupendas effici. Vires enim rerum occultas esse, & ignorari à vulgo: à doctis autem & exercitatis tantum intelligi. Nam in magnetes, inquiunt, rusticus & ignarus mirabitur, rem stupidam & hebetem posse ferrum attrahere, & clamabit, opus esse Magicum. Deinde addunt, hominem summum esse inter res mundanas, & ex vi quadam, & proprietate individuali sæpe mira quædam ex se fundere: quale illud est, quod Vespasianus sputo curavit cæcum, & contactu pedis restituit claudum. Adhæc addunt, tantam esse vim phantasie, ut concutiat sæpè, & tremefaciat totum corpus, & immutet, vel ad frigus, vel ad calorem, ut in timore & iracundia fieri consuevit. Et Avicenna ait, si quis in sublimi trabe ambulet, cum facile corruere, quod phantasia graviter moveatur, & ille se putet omnino casurum, ac ideo titubet & labascet. Nec tantum nostrum ipsorum corpus huiusmodi phantasie commovent, sed etiam alienum. Ita enim veneficæ mulieres inficiunt eos, quos fixis oculis contuentur. Quare, inquit, cum ista naturalibus rationibus possint fieri, nihil opus est dæmonibus. Addunt præterea, omnia ista quæ videmus accidere stupenda, & mirabilia, revocari posse ad corpora cœlestia: Deum enim & intelligentias posse ista efficere: non tamen sine aliquo medio, sed per cœlestes sphæras, & sydera. Itaque nihil opus esse dæmonibus. Quædam tamen fatentur esse, quæ non possint ulla naturali ratione constare: qualia sunt, excitare mortuos, & plura ejus generis. Sed ea quoque si urgeas, respondebunt esse fabulosa, *negativa*, ab hominibus sapientibus conficta. Plato enim Republic. ait, publici alicujus com-

commodi causa licere mentiri. Alii ista referunt ad humores humani corporis, & præsertim ad *μελαγχολίαν*. Aristoteles enim in Problematis section. triginta, ait Sibyllas, & Imperatores præstantes, & magnos Philosophos, fuisse melancholicos. Et addunt fuisse quosdam, qui ita affecti loquuti sint repente multis linguis, quas nunquam didicerant: eosque postea curatos à Medicis ita loqui desisse. Hæc illi. Mercurius trismegistus, ut refert S. Augustinus de Civitate Dei libro octavo capite vigesimo tertio, negat, ullos revera esse dæmonas. Ait enim Deum fecisse Deos, & mentes à materia secretas, à quibus incitantur orbes: Deinde homines sibi quoque fecisse Deos. Respondet Asclepius, Puto te statuas dicere. Est ita, inquit Mercurius. Sed statuas intelligo ita ad quosdam aspectus syderum accommodatas, ut loqui possint, & homines sanare, & morbis affligere, & miracula edere: quæque sint animo, sensu, & spiritu præditæ. Alexander Aphrodisæus ait, vim quandam divinam fulam esse per universam, quæ possit omnia efficere: sed eam oportere prudenter contrahi ad effecta singularia. Ut enim videmus accidere in Sole, ut, quamvis ejus calor sit communis vita rerum omnium, tamen ex eo variè accommodato alia, atque alia effecta producantur: (nam ex vite uvam procreat, ex arbore poma) ita, si vis illa, diffusa, ab hominibus sapientibus per herbas, & lapides convenienter contrahatur, effecta sequentur admirabilia, & quæ naturæ vim atque potentiam hominum judicio exuperent. Sed illi quidem hætenus.

XVI.

Ast hæc omnia non stringunt. Possunt, inquiunt, quæ de Magis prædicantur, fieri ex causis naturalibus. Fateor equidem primæ causas naturales sæpe magnas esse, & reconditas, & multa portentosa efficere: Sed hæc effecta, quæ nos dicimus, statuas loqui, & responsa dare, & voces humanas distinctas edere, futura etiam prædicere, eaque non quævis, sed retrusa atque abdita, hominem rudem & imperitum repente didicisse artes, & scientias, Græcè, Hebraicè, Syriacè loqui, & Philosophorum ac Poëtarum sententias citare, qui nec linguas eas didicerit, nec Poëtas aut Philosophos attigerit, ambulare invisibilem, res procul positas commovere, funalem longè distitum extinguere, procellas

tempestatesque ciere, solo verbo figurisve aut characteribus, quæ suapte natura nihil conferant: quibus velint perniciem creare, terrere spectris, manes elicere, sublimes in aëre ferri; ista, inquam, majora sunt quàm ut ea naturæ vis aut artis ulla facultas præstare possit. Quin etiam Magi, qui ista faciunt, adhibent preces, incantationes, adjurationes, imperia: in quibus certè nulla est vis efficiendi naturalis: adhibent etiam lineas, characteres, & circulos: quæ sunt in genere quantitatis. At quanta à Philosophis nunquam numerata sunt inter agentia. *Secundò* Temperatura corporis humani magnas habet vires: fateor: at non tantas, & oporteret adhiberi contactum. *Tertiò* Imaginatio multum potest. Est ita: sed in suo cujusq; corpore. At ne in suo quidem corpore quisquam, quantumvislicet phantasiæ nervos intendat, potest omnia. Nam si cui brachium aruerit, & nervi ita contracti sint, ut per eos Spiritus permeare non possit, adhibeat quàm velit magnam imaginationem, illud non curabit. De fascino ita non est ita mirum. Nam in vetulis mulieribus humores corrupti desident. Illi revocati ad oculos facillè obvios inficiunt, præsertim pueros, & infantes, quorum corpora sunt quodammodo cerea. Sed sunt alia quæ vim omnem fascinorum superant: ut cùm sagæ absentes nullo manifesto contactu cruciant; cùm Magi Pharaonis admiranda metamorphosi aquam quidem fluminis cum cruore, virgas autem suas cum lentis colubris commutarunt: cùm Vespasianus spūto cecum, claudam pedis ictu temerario pristinae valetudini restituit. Si tamen quisquam vera esse putet quæ de eo narrantur. Apparet siquidem odio Christianæ religionis, quæ tum miraculis omnium sibi favorem conciliabat, ea falsò conficta esse. Quæ, ut vera esse demus, quamobrem naturæ nostræ dignitati tribuant planè non video. Nam quî factum dicemus ut is solus, & quidem semel, tantum potuerit? An si qua naturæ prærogativa est, non debuit illi cum reliquis esse communis? Cur itaque non item plerique alii? Cur idem ipse non alias? Quippe insita vi hoc fecit, aut arte atque industria. Si priore modo, perpetua esse debuit: sin posteriori, cedo quibus pharmacis usus sit, ut quantum natura valeat nos quoque periclitemur. Sed hoc negant Historici: & ut dæmonis figmentum esse intelligas, ut id ab eo peterent, per quietem docent fuisse ad-

monitos. An fortè Vespasianus hoc quoque illis præstitit? Quin-
imò idem fictæ curationis, qui & insomni habendus est artifex.
At illud quam inane & frivolum quod obijciunt, Deum & intelli-
gentias omnia posse: horum autem vires per orbium cœlestium
canales ad nos derivari. Nam si ita est, cur rara sunt miracula?
quid Magis arte opus est? quid lapillis, suffitu, radiculis, quid va-
rii generis typis & characteribus? An sine his nomen explicare ra-
dios suos non poterit? Quid illud, quod cum ne ista quidem per
se quicquam promovent, non Deum aut intelligentias invocant,
sed dæmonibus sacrificant? quos cum illi horrendis carminibus
elicuerint, præsto adsunt, non raro aspectabiles, & quæ rogantur
aut mentiuntur, aut præstant. Quæ non pauci neque vulgares
usu tractandoque cognovere ea si negare pergas, communis sen-
sus expers videbere. Verum quidem est cœlorum ministerio ac fa-
mulatu perferri ad nos pleraque Dei beneficia, & per eosdem la-
pillis, radicibusque occultas vires infundi: sed ea ut Magi nove-
rint, & ad ea applicent, ad quæ conferunt, dæmonum beneficio
consequuntur. Neque enim complura horum suo Marte explora-
runt. Neque porro pars maxima vera sunt, quæ illis ascribuntur.
Nam cum eadem quilibet alius nactus erit, si tentet uti, frustra co-
nabitur. Pleraque enim per se ipsum dæmon efficit, aut adhibet,
cum celeri motu vigeat, & ocyus in omnem partem feratur. Offi-
cula autem figurasque & portenta verborum, quibus habere se fi-
dem simulat, tanquam fœderis symbola jubet ad moveri. Quid
cum ipsi dæmones manes mentiuntur, & eorum nomine appa-
rent? quid cum homines per aëra sublimes vehunt, ac pene nubi-
bus inferunt? an ne tum quidem opera dæmonum hæc fieri con-
cedemus? Respondent ista esse tantum *πρόσημα* quædam, ex-
cogitata à viris prudentibus, quibus populus contineretur in offi-
cio. Verum nos scimus nihil esse fictum aut commentitium in
Scripturis. Illæ enim sunt *columna & firmamentum veritatis*. At hu-
mores in humano corpore multum possunt, & veteres *δαίμονες* me-
lancholiæ tribuerunt, & observat Avicenna ab iis, qui eo morbo
laborant, multa patrari, quæ vulgus dæmonibus ascribat. Hæc
illi. Quantum porro *μελαγχολικός χυμός* differat *ἀπὸ τοῦ μελαίνος*
χολῆς, tradunt Medici: nec dubito qui hæc obijciunt de posteriore
loqui,

loqui, quæ species quædam est τὸ ὄρα φροσύνης, & à Medicis definitur *desipientia sine febre, timorem & mœstitiâ sine causa inducens*. Ea verò nonnunquam toto corpore spargitur, nonnunquam solis hypochondriis insidet, aliàs cerebrum occupat: estque ea sævior & contumax, & remedia plerunque spernit. Febre autem caret tantisper dum is humor frigidus, & siccus manet. quod si flavæ bilis illum flamma corripit, febre incenditur, nec jam μελαγχολία, sed μελαγχολικὴ ἐκπαισις, hoc est σφοδρὰ ἢ θμελώδης, nuncupatur. Utraque porro phantasie tenebras offundit: & cum simulacra rerum, quæ in eadem insita sunt, temerè inter se committat, non leves tragœdias excitat. Unde postea sequitur, ut non illa modo imaginandi vim perturbent, sed ipsam quoque deinceps mentem de statu ac sede dimoveat. Quod ubi contigit, & nulla jam ratio aut pudor naturam cohibet: tum illa vires quàm longè latèque porrigi possunt, exerit, & multa tentat & audet quæ sani mirentur: sed nihil horum corporis vires superat.

XVII.

Sic nihil in circo Naturæ esse, quod substitui possit magicis actionibus facile patet. non abditæ causæ naturales, quia quicquid reconditum, id ita reconditum, ut nulla nostra opera intercedat, aut quicquam hîc causetur, vel etiam signet, non temperamentum, illud enim secundum *Fernelium* est propago & soboles permutationis, concentus quatuor qualitatum, secundum *Fuchsum*, secundum *Avicennam*, qualitas ex mutua contrariarum qualitatum actione terminum quendam, metamvè sortita resultans. At quocunque modo sumas, non possunt in illud reduci magicæ actiones, cum Temperamentum ultra vires naturales non agere soleat. Non denique Imaginatio, cum regulariter Munus illius sit, res externis sensibus perceptas etiam absentes cognoscere, easque componere & dividere. Quanquam autem *Piccolominew* lib. de Sensibus internis cap. 11. duodecim officia phantasie recenseat, ad nullum tamen operationes istæ referri possunt. Videatur *Themistius* 3. de Anima cap. 10. *Alexander Aphrodisew* lib. de Anima cap. de Phantasia. *Vitus Amerbach* lib. 2. de Anima capite ultimo. *Hurtad.* disp. 17. de Anima sectione 7.

XVIII.

XVIII.

Quapropter primò Effecta dari magica constat ex ipsa horum operū natura & indole, quid enim quæso est statuas loqui & responsa dare, & voces humanas distinctè edere futura etiam quævis prædicere &c. quam Spiritus cujusdam opera. *Secundò*, si modum spectemus, quibus hæc peraguntur à Magis, adhibent enim preces, incantationes, adjurationes, imperia &c. *Tertiò*, si respiciamus ad Effecta ipsa, quanquam enim imaginatio multum possit tamen vis illius terminantur in corpore imaginantis, imò ne in suo corpore quisquam quantumlibet nervos phantasia intendat, omnia potest. *Secundò*, si hoc subsistat, cur rara sunt miracula, quid Magis opus est. Utunque ea res se habeat, hand dubiè à dæmonibus complura, quæ vires nostras superent, nullo negotio perfici possunt. Quod autem quidam provocant ad Neronem & Julianum nihil conducit. Cur enim in Neronis, & Juliani gratiam nihil præstare potuerint, nos quidem latet; Deum autem nihil præterit, qui dæmonis vim ac potestatem quibus placet terminis circumscribit.

Vinculis, inquit ille, ac carcere frenat.

Ni faciat, maria, ac terras, cælumque profundum

Quippe ferant rapidi secum, verrantque per auras.

Nam quod multa Magi præter consuetudinem miranda edere possint, haud difficilè probari potest ex lege Dei. Num. 24. Exod. 20. Levit. 18. Deuteronom. *Magi, Arioli, malefici, jubentur affici ultimo supplicio.* Idem etiam decernitur humanis legibus. Nam in 12. tabulis cavetur, Ne quis fructus alienos excantassit. Cujus rei & Plinius mentionem facit, & Seneca de quæstionibus natural. leges autem non seruntur, nisi de rebus, quæ existunt, & solent evenire. In *Cod. de malefic. & Mathemat.* extant de hac re complures leges, & maximè Constantii, quem certum est in Imperio Collegam habuisse Julianum: & fortasse ejus nequitia (certum enim est, Julianum multum hujusmodi ineptiis tribuisse) illis legibus tangebatur. In illis autem legibus ita statuitur: *Si quis maleficus accesserit ad alienam domum, ut cremetur: qui deduxerit, deportetur in insulam: ut feriantur gladio: ut abjiciantur ad bestias, quasi qui velint turbare humanum genus.* In *Decretis 26. quæst. 5.* nihil aliud

agitur. *Extra* est titulus nominatim *de sortilegiis*. Tot leges nunquam fuissent latæ, nisi certò constitisset, Magos, & maleficos aliquid posse conari. Et David Psalm. 58. *Venenum*, inquit, *illorum tanquam venenum serpentum: sicut assidis surda obturantis aures suas: quæ non exaudiet vocem incantantium, nec venefici incantantis quantumvis sapienter*. Non laudat David his verbis excantationem, sed haud dubiè ostendit, esse vim quandam excantandi. Deuteron. 13. *Si quis Propheta fecerit signa, & portenta, & velit te abducere ad Deos alienos, non parces illi: manus tua erit super eum*. Et Matth. 24. *Venient Pseudoprophetae, & Pseudochristi, & dabunt signa, ut in errorem inducantur, si fieri posset, etiam electi*. Et ad 2. Thess. 2. Paulus ait, adventum Antichristi fore in potestate, & signis, & prodigiis mendacii. Historiæ quoque hoc docent, non tantum sacræ, sed etiam profanæ. In Jobo Diabolus deduxit ignem de cælo, & perdidit greges, excitavit ventos, & concussit quatuor angulos domus, & filios Job oppressit. In Evangelio multi correpti sunt à dæmonibus, & afflicti ad terram, & abjecti in ignem. Alii cum multi essent, & unum hominem occupassent, dicebant se esse legionem, & impetrarunt, ut mitterentur in porcos: & eos egerunt præcipientes in mare. In historiis Ethnicorum, simulacrum Fortunæ bis loquutum est: semel se rectè esse collocatum: Deinde se bene esse cultum. Tuccia Vestalis, ut dilueret suspicionem stupri, aquam gessit in cribro. Claudia ea de causa navem, in qua vehebatur Bona Dea, hærentem in arena, ut nulla vi humana moveri posset, zona tantum commovit, & attraxit ad ripam. Serpens Romam usque sequutus est Æsculapium. Plinius ait, olivetum Veſtiii Marcelli transisse publicam viam: & segetes sæpe vi Magica in locum alienum demigrasse. Hæc omnia fabulosa esse dicere, hominis esset nimium impudentis: præsertim, cum hujusmodi quædam consentent nobis è sacris literis. Actius Nævius novacula dissecuit cotem. Quid multa? infinitum esset omnia colligere, quæ de hac re dici possent: Tertiò largimur humores multum posse in corpore humano. Verum observat *Laurentius Medicus* de Morbis Melancholicis c. 6. de perturbationibus melancholicis, & insomniis, pariter sentiendū esse. Ut enim quædam somnia natura generat seu temperamentum corporis, quædam mores nostri, & quæcunq; per diem

diem vehemens animi perturbatio nos exercuit, quædam etiam dæmon immittit: nam quæcunque neque naturæ, neque moribus accepta referri possunt, ea supernaturalibus causis ascribenda sunt: ita & melancholiæ symptomata quæcunque neque corporis facultatibus, neque quæsitis artibus, aut moribus tribui possunt, sciendum est dæmonis fraude atque malitia importari. Doctrinam hanc infelix Saul exemplo suo comprobat, cum atra bile percitus fureret, à dæmone exagitatus in media domo sua prophetavit. Trismegistus ait, inquit, homines facere sibi deos, statuas videlicet ita factas, & accommodatas ad aspectus cœli, ut loqui possint, & reddere oracula. Atqui stultum est, putare hominem posse sibi deos facere: & si possunt, cur se illis subdunt, & subjiciunt? Cur illos adorant, quos fecerunt ipsi. Ridiculum enim est, putare causam inferiorem esse effectui suo. Hoc pulchrè ridet, & exagitat Esaias. *Homo, inquit, accipit lignum, & ex altera parte calfacit se, & coquit sibi panem: ex altera fabricatur sibi Deum.* Sed loqui possunt, & edere oracula. Imò David multò verius ait, *Oculos habent, & non vident: aures habent, & non audiunt: os habent, & non loquuntur.* Et si possunt facere Deos, cur non seipsos potius Deos faciunt? Hoc enim certè multò esset consultius, ex seipsis potius Deos facere, quàm ex lapidibus & truncis. Deinde si sunt Dii, cur seipsos non defendunt? Illa enim idola jamdudum disiecta & ablata sunt. At si essent dii, seipsos haud dubiè defenderent & injuriam publicè illatam ulciscerentur. Postremò, ut verum sit, quod Aphrodisæus objiciebat, esse communem quandam vim longè latèque diffusam, quæ per proprietates rerum, quales sunt herbæ, lapides, metalla, ad singula sit contrahenda, attamen nihil tale potest repenti fieri: nam opera naturæ sunt successiva. Deinde quæ arte fiunt ab hominibus, cum pluribus egeant cum rebus tum actionibus, videntur citò ab illis absolvi non posse. At Magi quod cupias, statim plerunque effectum dant. Denique, ne dum singula perscrutor longius moram protraham, non pauca eorum opera apparent, quæ nulla ars, nulla naturæ facultas efficere possit; ut cum sublimes in aëre feruntur, & brevi tempore amplissimas regiones collustrant, & quæ in iis geruntur, certò renunciant.

XIX.

Tertiò à vero aberrare censemus, qui cum Josepho lib. 2. Antiq. Authore quæstionum apud Justinum quæst. 26. Tertullianum de Anima cap. 57. existimant Magos ægyptiacos in certamine cum Mose luisse præstigiis, oculos decepisse & serpentes similes Mosaicis objecisse, qui tamen revera tales non fuerint. Nam si hoc tum ex utraque parte non possunt dici virgæ & dracones sive serpentes, sed ex parte Magorum non erant serpentes, cum tamen eadem vox sit in Ebræo, neque in ullo differat loquendi modus, præterea dicitur Serpens Mosis devorasse Serpentes Magorum, quæ sanè devoratio non præstigiola, non illusoria, sed vera & realis, atque infra dicuntur similiter eduxisse Ranas. Qui cum *Eugubino Steucho* censent Bileamum fuisse Prophetam DEI æquè ac Sibyllas & Mercurium Trismegistum apud Ægyptios, invitâ veritate, quanquam enim quidam concedant illum fuisse in communionem externâ Ecclesiæ, tamen Ariolum fuisse patet ex eo, quia quæsitum augurium cap. 29. v. 1. & ad illud captandum septem Aras extruxit ipsi Baal, eique victimas immolavit cap. 22. v. ultimo, & 23. v. 11. voluit maledicere Israëliti, atque scandalum fornicationis & idololatriæ objecit Israëlitis, nec non occisus fuit ab illis cap. 31. v. 8. & 15. unde etiam *Josue* 13. v. 12. vocatur *Divinator*, *Pbilo*, *Nyssenius*, *Theodoretus* augurem dicunt, *Origenes* Homilia 13. in Numeros ipsum famosissimum in arte magicâ & carminibus noxiis præpotentem vocat, *Augustinus* quoque quæst. 47. reprobum & pessimum hominum censet. Qui virtuti imaginatrici tribuunt, quod cum Saule peractum est, utpote qui capite perturbatus, fame inediaque confectus, eoque omnia per phantasiâ saltem in umbra objecta fuisse, nihil veri ac solidè in se habuisse dicunt, nec Deum concessurum fuisse, ut in forma sanctorum suorum Diabolus appareat, de quo *Jacobus Rex Angliæ* libro 1. Dæmonologiæ cap. 1. scribit: Causam facilè discas, si Saulum regem intuearis animo anxium, jejunio infirmum, ad mulierem malis artibus infamem ideo venientem, ut de re tanta eam sciscitaretur; hominem, & priorum scelerum, & novæ illius curiositatis, horrendæque apostasiæ conscientia agitatam: deinde mulierculam observes subito spectro, quod vidisse se aiebat, attonitam, & ex-

clamantem, detectâ quoque consultoris simulatione, qui se Regem esse negaverat. quid mirum hîc est Saulum, alienatis sensibus, fœmineæ vocis non deprehendisse imposturam, præsertim, cum in alio conclavi positus nihil eorum ipse viderit? Deinde quæro, quid ab ea suscitatum est, imò verò quid suscitari potuit? an Samuelis anima? apage prophanam opinionem, & Theologiæ adversam. An Diabolus sub illius imagine? Sed incredibile est vel Deum id illi permittere, ut Sanctorum assumat faciem: tunc enim Prophetæ eis temporibus incerti fuissent, qualis cum ipsis spiritus in visionibus colloqueretur: vel potuisse Diabolum futura prædicere, quorum notitia Deo propria est. Nam aliud est Objectum, aliud Modus sistendi illud: concedimus Objectum ipsum non fuisse Samuelem, sed umbram illius, speciem & revera Dæmonem, modus tamen apparitionis fuit verus & realis, vidit enim Saul apparentem, locutus est cum illo & Responsa ab isto accepit, exitumque ipsi annunciavit, non autem improbable sed probabile, imò certum est speciem sanctorum posse ad tempus Diabolum assumere, & illos repræsentare, cum in Angelum lucis se transformare posse, Paulus dicat 2. Cor. 11. v. 14. Unde idem Rex respondet: Invenies tamen, historiæ verbis accuratiùs perpenſis, phantasma illud ipsi Sauli conspectum fuisse. Utut enim, dum figuræ magicæ & exorcismi fierent, in alio cubiculo concedam fuisse Regem (neminem enim eo tempore oculatum superstitionis testem admittunt) ex historia tamen patet, excitato malo genio, in rem præsentem continuò vocatum. Dicitur enim eo loci Saulus agnovisse Samuelem; id quod per hoc solum accidere non poterat, quòd senem comparuisse audiret pallio amictum: quia multi præterea senes in populo Israëlítico suum diem obierant; & pallii habitus omnibus erat communis. Non fuisse animam Samuelis fateor libens: nec probare necesse erat rem extra controversiam intra Christianos omnes positam; solis Magis & Necromantis, aut idiotis id in quæstionem vocantibus. Quòd autem interdum Satanæ conceditur Sanctorum induere effigiem ex eo loco patet, ubi dicitur Satanas, posse se in Angelum lucis transformare. At nihil ea res Prophetarum visionibus adfert incommodi: nunquam scilicet permittente Deo, ut electis fucum faciat impurus ille, sed iis tantum, qui spontaneo errore illum consulunt.

fulunt. hos patitur Deus suos ipsorum incidere in laqueos; & *mag-
nâ deceptionis efficaciam* (ut loquitur Apostolus) *deludi*; quia veritati
credere noluerunt. Quod ad futura, verum illud est, non omnia
eum præscire; quædam tamen præscisse ex tragico hujus historię
exitu satis notum est, quem muliercula suo ingenio divinare nun-
quam potuisset. Nec hoc eò dico, quod præscientiam Deo pro-
prium Diabolo arbitrer communicatam; vel illum Angelorum
more in speculo divinę essentię futurorum nonnulla putem intue-
ri, cum à Creatoris sui vultu & amicitia æternum exulet: sed quod
duabus aliis rationibus hanc scientiam participet; vel dum assidua
edoctus experientia, ab initio rerum, ex verisimilibus & præteri-
torum analogia hariolatur futura, naturales rerum causas intuens,
quę semper eadem redeunt in orbem: vel certis negotiis Deo in-
serviens eorum prædiscit exitus: quod hîc accidisse nihil abludit à
Vero: & in Micheę ad Achabum Regem vaticinio simile apparet
exemplum. Sed ad propositionem meam firmandam (possibiles
esse Magos & Magiam) multa alia suppetunt è sacra pagina loca.
Primò enim divina lege districtè prohibetur Magia. at certum est
in eo jure nihil frustra dici, nec execrationes aut pœnas in figmen-
ta & umbras denunciari; nec tanquam malum & flagitiosum ibi
damnari, quod purum sit putumque nihil. Secundò ex eo loco id
patet, ubi improbi Pharaonis sapientes, ut tyranni animum ob-
firmarent, Mosaica æmulati sunt miracula. Tertiò, numquid Sa-
muel dixit Sauli *rebellionem esse instar incantationis*? at rebellionem
cum ea re conferre quę nulla esset, perquam foret absurdū. Quartò,
an non Simon Magus hanc profitebatur artem? Quintò, qualis ob-
secro illa fuit, quę Pythonico prædita erat spiritu? præter alia loca
innumera, quę tædii loca fuga libens prætermitto. Secundò qui *E-
xodi* 22. notari volunt tantum præstigiatrices atq; ex ebræo vertunt
præstigiatricem, non vivificabis, qui *Lev.* 19. prohiberi, tantum ac-
cessum ad Oboth ventriloquos & Jiddeghonim sciolos, qui ex victi-
mis imolatis divinant, qui *Levit.* 20. putant tantum prohiberi Con-
sultationes pythorum & divinorum. *Deuter.* verò 18. præstigiato-
res & incantatores tantum rejici. Sed quamvis in fœmineum genus
Moses excurrat, nec reprehendenda Versio, tamen præstigiatores
quoque & omnis nefarię artis Exercitatore[m] subintelligendum esse
con-

constat ex *Levit. 19. v. 26. Deut. 18. v. 10.* præstigiatrix autem nominatur synecdochicè, quia mulieres ad hoc scelus sunt procliviores ex infirmitate, imò hoc ipso Deus ostendere voluit; neque infirmiori sexui in hac causâ, utut extenuari soleat ab hominibus, parcendum esse, sed excindendum istud Genus, anathematizandum & internecioni devovendum. Locus *Levit. 19.* clarior est, quàm ut ulla Interpretatione falsa possit obscurari. Dicitur, non respicietur ad Pythones, ad Oboth, atque secundum Interpretes notat Spiritum in sepulchris mortuorum & locis subterraneis, qui sciscitatus voce stridula responsa edit & ejusmodi sciscitatorem, qui talem artem exercet, atque etiam Umbras & Manes evocat, sive vir, sive sit mulier, Pythonem qui ab utribus dictus, quod tali Spiritu afflatus ore clauso ex ventre perinde ac si ex utre aut lagenâ Responsa prodit, secundum illud *Jobi 32. v. 19.* consequenter notat, prohibetur non tantum accessus ad Spiritus illos, sed & ad gnostas liddeghonim, qui prognostica faciunt, nec desunt qui Magum reddunt. Dicitur non sciscitandum ab illis, qui scil. pravi sunt Spiritus Responsa dantes sciscitantibus, ut *Levit. 20. v. 17.* vel virum aut mulierem, reprobam illam artem exercentem, ut *2. Sam. 28. v. 9. Levit. 20.* disertè habetur ex Ebræo: Anima, quæ respiciet ad pythones & ad gnostas ad meretricari post eos, & dabo facies meas in animâ ipsâ, & excindere faciam eam de intimo populo ejus, adeoque omne commercium, omne convenisse ad istiusmodi homines severè prohibeitur sub comminatione Aversionis faciei divinæ, & Excisionis ex medio sive intimo populi. *Deut. 18.* non rejicitur tantum præstigiator & incantator, sed omnis, qui de magia participat, primum quidem מוענן *Meybonem* observans somnia, quidam reddunt oculans, qui oculo scil. nocet sive fascinator, secundo מנהש *Menachesch* augurans à verbo נחש *Nuchosch*, tertio מכשף *mecaschscheph* præstigiator, quarto וחבר תכר *Ve-chober Chaber*, quod reddunt associatos Societatis, sive consortium habens cum Dæmonibus, partiarius Errorum, ut *Tertullianus* alibi loquitur, quanquam non desint, qui Chober reddant Conjuratorem, qui incantationibus animalia multa conjurat, vel Incantatorem qui res noxias incantatione admovet & velut associat, imò Astrologum, ita dictum à conjunctione, seu coadunatione astrorum

quinto

quinto postulans pythonem, sexto Gnostem & quærens ad mortuos, quæ Necromantia, seu necyomantia, cujus duo exempla mirifica leges alterum apud *Lucanum* lib. 6. pharsaliæ: alterum apud *Heliodorum* in *Æthiopicis* lib. 6. c. 17. *Tertio*, qui vocem Kesem 1. *Sam.* 15. dicunt legi, quâ abutatur quis ad peccatum, qui putant determinatam speciem notari *Micha* 5. כַּשְׁפִּים & מַעֲוֹנִים nempe præstigiatorum & planetariorum & tandem *Malach.* 3. designari præstigiatores, qui miris artibus fascinant oculos, qui idololatriam & magiam mysticam censent notari & reprehendi in *Jezabele* 2. *Reg.* 9. qui 2. *Reg.* 17. v. 17. certam quandam speciem designari volunt, qui *Manassen* excusare nituntur. *Babylonios* vanitatis argui in prædictione futurorum existimant. *Efra* 43. v. 9. 12. denique *Edomitas*, *Ammonitas* & *Moabitas* vanis auguribus bellum indici & illorum Consilia redargui asserunt *Jeremia* 27. v. 8. 9. &c. Nam vox Kesen notat omne Divinationis Genus, & sumitur in malam partem de quacunque rerum prohibita conjectatione 1. *Reg.* 28. v. 8. determinatam speciem notari *Micha* 5. falsum, nam sub Nomine præstigiatorum comprehenduntur omnes, qui oculis fascinare creduntur, atque sathanica operatione deludunt, sub planetariorum vero omnes illi qui Astrologiæ dant operam, futuros eventus præsagire conantur, de quo vide *Tarnovium*, qui ita scribit: Exscindam itaque præstigias è manu tua, adeò ut planetarii nulli sint tibi deinceps. *Præstigia* in textu hebraeo dicuntur כַּשְׁפִּים quæ sunt artes magica, quibus oculi hominum fascinantur & perstringuntur, dum fieri videntur, quæ non fiunt, vel si fiunt, fanaticâ operatione & diabolicâ arte efficiuntur. Et quæ præterea adhibentur, ut de futuris eventibus divinare aliquid possint homines curiosi. Planetarii verò appellantur in textu hebraeo מַעֲוֹנִים, eò quod ex planetarum aliarumque stellarum ortu, occasu, situ, &c. pro temporum diversitate variis futura hominibus se posse prædicere, & ad quæsitæ certi quid respondere, tales profiterentur, quibus hodiè similes sunt nostri astrologi illi, qui propterea tempora & horas computant, signa cœlestia & planetas inspiciunt, ut de rerum contingentium ac hominum arbitrio etiam subiectarum eventu, certi quid prædicant, quibus omnibus rectè quadrat triplex illud vocis hebraeæ עֲרֻמוֹ. Alii enim eam derivant ab עָרַב id est, respondit, alii ab עָנָן id est, nubes, per quas Synecdochicè cor-

corporum cœlestium influentiam, astrorumque positus etiam intelligunt. Alii denique ab נִבִּי, id est, tempus certum & determinatum, unde & nos cum omnibus tribus habere cognationem, & ex ea rectè declarari hanc vocem existimamus. Ad נִבִּי ubi refert hanc vocem Nicolaus Fullerus in *Miscell. Theol.* l. 1. c. 16. ait, propriè illam notare Nebulones, siquidem ex nubibus seu nebulis prædicant futura. Ad R. נִבִּי (quando scribit, Ad verbum sunt oculatores, i. e. observatores vel temporum, vel somniorum, vel astrorum, vel avium. Ugo referre videtur. adeoque omnes qui excindendi, non tantum autem erant excindendi quidam Magorum, sed omnes, qui paria faciunt cum ipsis. *Miche* 3. dicitur Deum fore testem festinantissimum, de sceleribus disputaturum Israëlitarum contra Legem divinam factis, & quidem primum contra præstigiatores, omnis generis Magos, qui scil. vel fascinare solent oculos aliorum, vel magicis incantationibus mirifica quædam efficiunt. *Exod.* 7. v. 13. *Dan.* 2. v. 2. 2. *Reg.* 9. non tantum dicit Jehu. an pax usque ad meretricationes Izabel matris tuæ, sed & præstigias ejus multas, quæ reddidit Vulgatus, Veneficia h. e. quæ pax potest esse, quum adhuc supersint Izebelis matris tuæ meretriciæ artes, & tot tamque multa veneficia, scortationes appellans more Scripturæ Idololatriam, veneficia verò sive præstigias, quia falsi cultus pleni sunt præstigiis, veneficiis & maleficiis, quæ ex Sidone hausit quondam impia femina & cum Prophetis Baalis in Israëllem adduxit. Israëlitiæ non tantum arguuntur studii Divinationis & augurii, quod tamen sufficit, quia ex specie genus intelligere datur, sed & quod vendere fecerunt se ad facere malum in oculis Jehovæ ad commovere eum. *Manasses* 2. *Chron.* 33. describitur, ut insignis Magus vel Magiæ deditus: densat enim Spiritus S. nomina, & dicit ipsum observasse somnia sive oculasse, sectatum esse auguria, sive auguratum fuisse, maleficis artibus inserviisse, sive præstigatum esse, habuisse secum Magos sive fecisse pythonem & incantatores, sive Gnostes, multaque mala operatum fuisse coram Domino, ut irritaret eum. *Babylonii* *Esaia* 47. satis luculenter describuntur, nec tantum ibi, sed & passim in Scriptura *Daniel.* 2. v. 2. nec malè *Casspar Sanctius*, qui ita scribit: Chaldæi Hebraicè dicunt כַּשְׁדִּים *casdim*, qui licet genus illud hominum significant, qui regionem illam habitant,

à qua ipsi vocati sunt Chaldæi; tamen quia disciplinæ Mathematicæ, Astronomicæ, seu Genethliacæ ibi floruerunt maximè, factum est ut Astronomi, ac Mathematici nominentur Chaldæi, seu Babylonii. Sic de his Horatius lib. 1. ode 11.

Tunc quaesieris scire (nefas) quem mihi, quem tibi

Finem dii dederint Leuconoe, nec Babylonios

Tentaris numeros.

Magi Heb. אַסַפִּים *asaphim*, quæ vox variè ab aliis exponitur; sed Hieronymus *Magos* vertit. Quod nomen olim non sic audiebat malè, sicut ætate nostra. Erant enim Magi iidem qui Philosophi, seu naturæ scrutatores, & ita fortasse accipiendum est apud Danielelem Magi nomen. Licèt satis sit verisimile, tales hos fuisse Magos inter Chaldæos, quales fuerunt olim apud Ægyptios; qui videlicet scedere cum dæmonibus inito, aut futura divinant, & præstigiis hominum oculis illudunt, & falsis miraculis divinam sibi, aut divinæ similem opinionem conciliant, qualis fuit Simon Magus. Arioli Heb. חַרְטָמִים *chartumim*, quam vocem Septuaginta converterunt ἰμῑδοι, id est, *incantatores*. Hi dæmonum artibus addicti de futuris divinant, & ipsi decepti alios quoque decipiunt, & cùm apud prudentes isti existimentur deliri, atque insani, fit ut ariolari apud Latinos interdum idem sit, quod insanire. Aruspices Heb. גַּזְרִים *gazarim*, qui etiam dicuntur augures, hi ex animalium extis, aut cantu futura coniectant. Hos verò habuisse apud se, quos in dubiis rebus consuleret Nabuchodonosor, satis constat ex cap. 21. Ezech. v. 21. immò & alios omnes. Cùm enim de regione bello primùm tentanda, deque illius successu deliberaret, *stetit in bivio in capite duarum viarum divinationem quærens, commiscens sagittas interrogavit idola, exta consuluit*. Malefici Hebr. מַכְשָׁפִים *mecassim*, qui etiam venefici vocantur, ii sunt ex Hieronymi sententia, qui sanguine utuntur, & victimis; ac sæpe contingunt mortuorum corpora, & ex his divinant; qui imagines fingunt cereas, & aliis utuntur modis ad illudendos, dementandos, aut etiam occidendos homines; quorum varia sunt genera, quæ modò persequi longum esset negotium. Illud certum hæc nomina tam Latina, quàm Hebraica patere quàm latissimè, quæ sæpè scriptores tam sacri, quàm profani confundunt; interdum enim

uno, interdum alio modo convertunt. Denique *Jeremia* 27. non tantum mentio fit Prophetarum, quo Nomine tam veri, quam falsi Prophetæ intelliguntur, sed & divinatorum, qui jactabant revelationes, ut vox in malam partem accipitur *Deut.* 18. v. 10. 14. somniatorum, quemadmodum per contemptum fratres Josephum appellant *Gen.* 37. Augurum sive præstigiatorum, qui velut obducta Nube hominibus illudunt, maleficorum, quos Nicromanticos dicunt *Hieronymus, Rabanus, Hugo, Dionysius, Castro, & Chiseberius*, de quibus *Exodi* 7. v. 13. *Deut.* 8. v. 20. 2. *Paral.* 33. v. 6. adeoque omnis hujus fursuris hominum, qui commercium quoddam habent cum Dæmone.

XX.

Quanquam autem multi hanc materiam occuparint. Ex Theologis *Martinus Delrio* in libris 6. Disquisitionum magicarum, *Thyreas* de obsessis & Spirituum apparitionibus, *Pererius* de Magia, *Daneus* de sortiariis, *Vallicus* Dialogo de Lamiis, *Lavaterus* de Spectris, *Bullingerus* de Sagis & Veneficis, *Thummius* de Magia, *Saurius* & *Frisius* de Sagis, *Victoria* de Magia, *Laurentius Ananias* de natura Dæmonum, *Sylvester* de Strigibus, *Alphonsus à Castro* de Magis & Sagis, *Stumpbius wider die Zauberey* / *Hammelmannus, Jodocus Hockerus* de Diabolo in libro germanico *der Teuffel selbst* / *Leonhardus Lessius* de Magia, *Antonius de Mendoza & Escobar* de Hispanis in hoc genere suspectis, *Springerus* in Malleo maleficarum, *Niderus* in formicario maleficorum, *Basius* de artibus magicis, *Mengumius* in flagello Dæmonum, *Gerson, Murnerus, Felix Malleolus, Bartholomæus de Spina* in quæstione de Strigibus & Apologia, *Trithemius Abbas* de Lamiis & Sagis, qui & ipse suspectus fuit, *Binsfeldius* de Confessione maleficorum, *Samsonius in Hexen-Predigten* / *Meyfartus in Erinnerung von Hexereyen* / *Antonius Prætorius Bericht von Zauberey* / *Neuwaldus, Scribonius* de probatione Sagarum, *Anonymus* in Examine Epistolæ & Physiologiæ *Scribonii*, *Thomas* lib. 3. contra gentes cap. 104. & in parte prima Theol. Scholast. *Gregorius de Valentia, Adam Tannerus, Hieronymus Cardanus, Julius Cesar Vaninus, Balduinus* in Casibus Conscientiæ, *Amesius* itidem in Conscientiæ Scrutinio, *Alstedius, Brochmannus, Jacobus Rex Angliæ* in Dæmonologia, *Lercheimer*

in Bedencken von der Zauberey/*Johan à Mynster* von Gespensten/*Filescus* in variis Tractatibus de Idololatria, *Cigogna* in Magia omnivaria, *Bodinus* in Dæmonomania, *Remigius* in Dæmonolatria, *Liechtenbergius* de Sagis, *Godelmannus* de Magis & Veneficiis, *Boissardus* de Divinatione & Magia, *Gregorius Tholosanus* in libro 13. de Republica cap. 25, 26. nec non in Syntagmate, *Althufius* in Dicæologia, *Grosius* in magicis Historiis, *Torrenblancia* de Sagis, & in Tractatu integro de Magia, *Zwingerus* Volumine 5. lib. 4. *Apulejus* & Commentatores illius in lib. 2. *Metamorphoseos*, *Beyerlinus* lib. 12. *Polyanthææ*, *Hildebrand* in *Goetia* & *Theurgia*, *Ulricus Molitor* Dialogo de Lamiis, *Malleus Maleficarum*, *Wierus* de præstigiis Dæmonum, *Euvichius* de Lamiis, *Biermannus* de magicis Actionibus, *Erastus* de Sagis, *Pomponatius* de Incantationibus, *Caspar Peucerus* de Divinationum generibus, *Johannes Lazarus Guttierius* de Fascino, *Ericus Mauritius* de Denunciationibus, *Johann Christianus Fromman*, de Fascinatione, *Sennerius*, *Condrochius*, *Langius*, *Fernelius*, *Gemma*, *Amatus*, *Zacutus Lufitanus*, *Zachias* in Quæstionibus Medico-legalibus, *Theophrastus Paracelsus* variis in locis & alii, quos Numerus defendit & junctæ umbone phalanges, tamen nullus horum assignavit ipsi peculiarem habitum sive disciplinam, vel ad aliquam ex Habitibus ab *Aristotele* recensitis illam retulerunt & per se patet, nam Magia non est Intelligentia, quia non versatur circa prima principia & eorum Affinitatem, non Sapientia, quæ ex Intelligentia & Scientia constat, non Scientia, quia non est cognitio rerum per causas, non Prudentia, quia ipsius objectum non sunt actiones humanæ, in quantum honestas in illis refulgere debet, nec ars, quia est habitus cum recta ratione effectivus, deficit autem recta Ratio in Magis, quæ potius distorta, & Spiritu tenebrarum acta atque sese subjiciens Imperio Dæmonum, interim tamen diversimodè referri potest vel ad Pnevmaticam sive Doctrinam Spirituum, ubi non tantum expenduntur operationes & effecta bonorum Angelorum, sed & malorum, quorsum quidem respexit *Henricus Alstedius* parte tertia Pnevmaticæ cap. 7, 8, 9. *Casmannus*, qui in Angelographia de illa agit, vel ad Physicam in quantum illa complectitur motum localem, deportationes nocturnas, alterationes corporum
per

per mineralia, per herbas, per succos, per amuleta, vel ad Medicinam in quantum illa agit per veneficia, quæ vel immittit vel Medicus sanare præsumit & tollere, in quantum Judicium exhibere debent de personis, an sint obsessæ, num habeant Dæmonem assistentem, num verò operationes illarum sint tantum ludicræ, vel naturales & spleneticæ, quemadmodum toti Tractatus de hac materia prostant, & inprimis *Dabricius* in eruderando morbo melancholico, vel ad Jurisprudentiam in quantum examinandæ Denunciationes, quantum scil. pondus habeant probationis, quantum ad processum num scil. indicia sufficientia adsint ad capturam, ad territiones, vel torturam, quæ Executio Sententiæ, quod Judicium in istiusmodi personas sit statuendum, vel ad Theologiam in quantum Providentia divina attendenda est circa illos actus, gubernatio & regimen divinum pensandum, vel etiam Diaboli fraus & vis explicanda.

X X I.

Frustra itaque si fatigant, qui cum *Martino Delrio* probant, Magiam esse artem, & definiunt illam per artem sive facultatem, quæ in creata & non supernaturali quædam mira & insolita efficit, quorum ratio sensum & communem hominum captum superat: & pro quavis cognitione & operatione apodictica, topica scientiam gignente, vel non gignente, mechanica vel liberali, artificiosa, vel artis experte, vera vel circulatoria, superstitiosa, vel vitii experte accipiunt. Nam *primò* eo ipso artem esse negant Dissidentes; si enim est facultas quædam, non erit ars pressè sic dicta, quia illa hanc disjunctionem non admittit, si quamvis cognitionem & operationem, sive apodicticam, sive topicam dicit, & gignit scientiam, vel non gignit, non erit ars, quia illa non dicit cognitionem & operationem quamvis, sed determinatam & definitam, si denique est facultas vel artificiosa vel artis expers, vera vel circulatoria superstitiosa vel vitii expers, non erit ars, cum illa tantum versetur, circa vera, *μυστήρια*, adeoque sit habitus cum recta ratione effectivus. *Secundò*, qui cum aliquibus probare nituntur illam esse artem, partim quia liber *Sapientia cap. 7.* expressè artes dicat *v. 7.* & partim quia finis est extrinsecus rei, neque bonitas moralis ad artem requiritur, sed sufficit artificialis, nec quod in perniciem

hominū adhibetur, vel aliās obliquatur propterea definit esse, quod est, ut exemplo Physicæ, Mathematicæ Pyrotechnicæ & aliarum facultatum doceri potest, & ex Objecti scibilitate, scientia aliqua æstimanda, partim quia, si vitia moralia possunt tractari in Philosophia practica, æquè pernitiōsa possunt tractari in aliqua Disciplina, quæ secundum communem sententiam ars nuncupatur. Nam si liber Sapientiæ Magiam dicit artes esse, quamvis non sit in Canone tamen generaliter utitur hoc Nomine, quo sensu etiam sacularia, ars dici potest, quanquam plus non dicatur, quam aderant magicæ ludibria artis, uti per vocem ludibria artem, de qua agitur, Sapiens explicat. Præterea curiosa illa nihil aliud fuerunt quam magica, ut Syrus & Arabs interpretantur, & Ephesi tunc erat *Apollonius Thyaneus* insignis Magus, ipsaq; urbs infamis erat ex hoc genere, unde etiam Ephesia *γερμματα*, de quo vide *Stephanum* & *Grotium*, quorum ille ita: Quidam exponunt, *curiosas artes*: quam interpretationem magis probo, quum dici possint aliqui artes curiosas sectati, qui ad studium illarum animum appulerint, etiam si eas non exercuerint: quod tamen ex participii *περὶ πάντων* significatione intelligendum videtur. Quænam verò erant illæ *curiosæ artes*? Non dubium est quin *magica*. De quo tamen si forte dubites, eum usum Latinæ vocis *Curiosas*, quem habet in isto loco Horatii, considerandum tibi proponam, sicut & aliis proposui. Hunc, inquam,

*An quæ movere cereas imagines,
(Ut ipse nosti curiosus) & polo
Deripere lunam vocibus possum meis,
Possum crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum,
Plorem artis in te nil habentis exitum?*

Quis enim mihi non assentiatur, dicenti *curiosum* itidem hic appellari eum, qui magicarum artium studio deditus esset, aut saltem illarum non omnino rudis esse vellet? Hoc tantum est discriminis, quod quum ibi *καίρεται* de re dici videamus, hic *Curiosus* de homine, qui illa *καίρεται* sectatur, aut scrutatur, dicat. Sic autem *καίρεται* ab Herodiano is appellatur, qui cujusdam etiam extraordinariæ scientiæ studio tenetur. Legimus enim apud eum, libro iv. de Antonino, *καίρεται γὰρ αὐτὸν, ὃ μόνον ταῖς αἰνδιωτικαῖς*

πάντα εἶδέναι ἤθελεν, ἅλλα δὲ τὰ θεῖα τε καὶ δαιμόνια πολυπραγμονεῖν. Et paulo post dicit eum, quum omnes sibi suspectos haberet, magos etiam & astronomos undique accersivisse, ut eos consuleret. Sic autem & apud Platonem in Apologia, dicitur de Socrate, *ᾠκυερῶν, ζητῶν τὰ τε ὑπὸ γλῶσσει καὶ τὰ ἐπὶ οὐρανῷ.* Quod si illi, qui τὰ θεῖα τε καὶ δαιμόνια ἐπολυπραγμονεῖν, (ut loquitur Herodianus) dicebantur *ᾠκυεργοί*, iustius etiam, qui ad artes magicas animum appellant, velut κατ' ἐξοχλὴν appellari *ᾠκυεργοί* poterant: quod si illi *ᾠκυεργοί* merito dicebantur, non immerito certe eorum studia, vel potius quæ ab iis ex illarum artium præceptis fiebant, à Luca *ᾠκυεργα* vocata fuerunt. *Stephanus.* Hic verò. *Περὶ ᾠκυεργῶν* quæ sint intelliges ex Irenæo 1, 2. de Simonianis: *amatoria quoque, & agogima, & qui dicuntur paredri, & oniropompi, & quæcunque sunt alia perierga* (malè scribitur *parerga*) *apud eos studiosè exercentur.* Hæc Philosophi vocabant *ᾠκυεργα* & *γοητείας* & *περὶ τελεῶν*, ut Porphyrius II. de abstinendo ab animatis, ubi & *φίλτερε* & *ἐρωπῆα* ponit in hac classe. *γοητικὰς βίβλους* habent hic Patres Græci. Christiani verò Diabolica hæc vocarunt. Sed Lucas recepta Ephesi voce uti, contentus est. Ephesus ante alias civitates his pravis studiis dedita. Magorum qui erant Ephesi meminit Plutarchus Alexandro. Hactenus illi. *Secundò* finis utique est extrinsecus rei, verum non tantum ex fine, qui est perniciēs, illam ex Numero artium excludimus, sed etiam ex fundamento, quod illicitum ex objecto, quod comprehendit ludicra & præstigias, ex ordine, qui hic nullus est, quanquam nulle ars ex intentione propria noxium finem propositum sibi habeat, quæ verò artes aliter obliquantur, quam decet, id est per accidens, non ex genio & indole artis, & quomodo inter scibilia referri possint illa magica, quæ maximam sui partem sunt ludicra, præstigiola & nugatoria atque impia. *Tertiò* vitia in Ethicis non proponuntur ut exerceantur, sed ut vitentur, at Magia suas opes pandit, ut homines inde desumant, quod agant, quod exerceant, num quia Sophismata in Logicis proponuntur, eo fine proponuntur, ut Sophismasi ludamus tanquam astragalus. *Tertiò*, qui cum *Laëtantio* artes esse dicunt, quæ Magi per operationes produnt lib. 2. Inst. cap. 14. qui ita: Magorum quoque ars omnis, ac potentia horum aspirationibus constat, à quibus id vocati visus hominum præ-

præstigiis obcæcantibus fallunt, ut non videant ea, quæ sint; & videre se putant illa, quæ non sunt, illi malè lacteum illum Doctorem in causæ subsidium vocant. Nam quis non perspicit abusivè hanc vocem sumere *Lactantium*? quis non præstigias poni quasi fundamentum illius? quis non ut sequentia docent insidiis, fraudibus, dolis, & erroribus complere illos afferi à Lactantio.

XXII.

Ad Causas postquam sat diu in Vestibulo hæsimus, pergimus & quidem primò ad Efficientem. Removemus verò primum omnium DEUM Patrem Luminum, in quo nulla parallaxis, nullæ tenebræ, quanquam enim absque illius permissu Magi nihil possint, non tamen inter Efficientes Causas reputari potest. Nam primò Scriptura disertè omnem Causalitatem mali sive peccati à DEO removet *Psal. 5. v. 5, 6, 7.* Secundò sana Ratio, quæ docet id quod per Essentiam est bonum, summè tale, non posse esse oppositi Causam, nempe mali & tenebrarum. Tertiò inter ipsos Gentiles Socrates apud Platonem lib. 2. & sanè si naturam permissio- nis probè attendamus, patebit illud ex ipsa, cum permissio non tam dicat causalitatem, quam suspensionem causalitatis & influ- xus, & secundum ipsum *Franciscum Junium* sit modi cujusdam per- missio agentis voluntate, proprièque non voluntas secundum *Cro- cium* in Consideratione Triad. Syllog. pag. 66. sed dicimus omnis Magiæ scil. vitiosæ Authorem & Efficientem primam esse Satha- nam, Gloriæ divinæ & humani generis hostem, ut constat hoc primò ex Scriptura, quæ ipsum dicit patrem mendacii & homici- dæ ab initio, mendacii nomine omnis generis præstigias com- plectens, quæ fiunt quandoque à Magis, nomine verò Homicidæ omnis generis Nocumenta, quæ etiam per Magiam infert huma- no generi designans *Joban. 8. v. 44.* & sanè ut est principium pec- catorum, ita quoque hujus sceleris 1. *Job. 3. v. 8.* 2. *Cor. 11. v. 3.* *Apoc. 12. v. 9. cap. 20. v. 2.* *Eph. 2. v. 2.* unde etiam *Arnobius* libro contra gentes: Magi scribit, non tantum consulunt Dæmones, sed & quicquid miraculi edunt, per Dæmones faciunt. Illis aspi- rantibus & infundentibus præstigias edunt, vel quæ non sunt vi- deri, vel quæ sunt, non videri, faciunt.

XXIII.

XXIII.

Errant proinde, qui actus & effecta Magiæ tribuunt DEO per Magos, vel Angelos bonos operanti, quia scilicet, dentur gratiæ quædam gratis datæ, ut linguarum & sanitarum, quæ etiam cadant in Bileamum aliquem sive improbum. *Secundò*, qui effectus magicos refundunt in Angelos bonos, cum Scoto Parmensi. Et tandem *tertio*, qui volunt has operationes produci per animas defunctorum. Atqui prima sententia nullo modo subsistere potest, quia istiusmodi operationes & effectus sunt vani, mendaces & impii, si plærosque exactè pensitemus, DEO autem hæc non sunt amica sed inimica & adversa, præterea Deus in lege sua illas prohibet, ut supra ostensum, quomodo itaque ad operationes, quas producit ipse, referri potest, denique quis tam demens, ut gratias gratis datas & dona divina humano subijcat artificio & referentia observationibus, demurmurationibus & gestibus. Altera itidem à vero abludit. nam Magi istiusmodi Spiritibus, quorum ope utuntur, sacrificant & offerunt, quæ autem Angelus bonus patiatur sibi sacrificari, cum sacrificium debeatur soli Deo, qui patiatur sese adorari, cum id expresse prohibuerit *Apoc. 19. v. 10. cap. 22. v. 9.* præterea Magi plærunque sunt sordidissimi & impurissimi, à quibus Angeli boni discedunt, quorum commercia fugiunt, inferunt illi illi nocumenta hominibus per veneficia, quis autem Angelos istorum scelerum Authores demens admittat? denique non illi efficiunt præstigias, quales sæpe sunt actus istiusmodi Magorum, cum semper videant Patris faciem cœlestis & in bono sint confirmati *Matth. 18. v. 10.* Tertia denique excussa est à nostris Theologis partim ex eo, quia beatæ animæ illas nequeunt producere, exemptæ enim sunt omni Mundi ludibrio, neque illis tribui possunt præstigiæ, nec damnatæ, quia illæ carceri suo mancipatæ non redeunt ad nos, partim quia anima à corpore separata immaterialiter operatur, & actionibus immanentibus indulget, partim quia confestim receptaculis suis post obitum dispositi sunt addictæ & piæ quidem quiescunt *apoc. 14.* impiæ verò torquentur *Matth. 25. v. 41.*

XXIV.

A vero quoque abludunt, qui Chamum ipsum, Noe filium

F

Magiæ

Magiæ censent fuisse Cultorem: quamvis enim Chamum Pseudo Clemens voluerit esse Zoroastrem & Inventorem Magiæ. *Cassianus* etiam consentiat, nec non libri tribuantur magici Chamo, refutat tamen hanc sententiam *Bochartus*, scribens: Chami memoriam fictitiis criminibus infamare nihil est opus, cum vera suppetant satis superque, quorum nomine constat à patre meritò fuisse maledictum. Chamum quidem pravi contortique ingenii fuisse oportet, cum non modo ex pii patris dedecore voluptatem ceperit, sed & eum traduxerit apud fratres. At non sequitur fuisse Magum, aut eundem cum Zoroastre. Certè tempora non conveniunt; Chamo enim multis sæculis recentiorum esse constat magum illum Zoroastrem, cujus oracula Græcè edita cum Pselli & Plethonis Scholiis circumferuntur. Illum quidem Eudoxus apud Plinium sex millibus annorum ante Platonem vixisse prodidit, id est multo ante mundum conditum. Nec multò agunt modestius qui ibi citatur Hermippus, & Plutarchus in Iside, & Hermodorus Platonius apud Laertium in proœmio, qui eundem faciunt quinque annorum millibus bello Trojano vetustiorum. Sed has annorum chiliadas mutavit in centurias totidem ignotus author apud Suidam. Et his omnibus vetustior Xanthus Lydius nonnisi sexcentos annos numerat à Zoroastre usque ad Xerxis transitum. Laertius ubi supra: *Εὐδοξὸς δὲ Ἀνδρῶν εἰς τὴν ἑξῆς ἀρχαίαν ἀπὸ τῆς Ζωροάστρου ἐκκρίσσει Φησὶν ἔτη γεγονέναι.* Quin Apuleji Floridorum lib. 2. legitur Pythagoras doctores habuisse *Persarum Magos ac præcipuè Zoroastrem omnis divini arcani antistitem.* Ita vixerit Zoroastres diu post Trojana tempora. At plerique scriptores æquo faciunt antiquiorem, quia Magum illum confundunt, cum Bactrianorum Rege Zoroastre Nino æquali. Unde Trogus lib. 1. *Postremum illi [Nino] bellum cum Zoroastre Rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes Magicas invenisse.* Et Arnobius lib. 1. *Ut inter Assyrios & Bactrianos, Nino quondam Zoroastreque ductoribus, non tantum ferro dimicaretur & viribus, verum etiam magicis & Chaldeorum reconditis disciplinis.* Et de eodem Augustinus de civit. Dei lib. 21. cap. 14. *Magicarum artium fuisse perhibetur inventor.* Et paulo post: *A Nino rege Assyriorum cum esset ipse Bactrianorum Rex bello superatus.* Orosius lib. 1. cap. 4. ubi de Ninò: *Zoroastrem Bactrianorum regem, eundemque Ma-*
gica

gica ut ferunt artis repertorem pugna oppressum interfecit. Sed Ctesias, ex quo Diodorus, Bactrianorum Regem in quem dimicavit Ninus, *Οξυαρτεω* Oxyartem appellat, non Zoroastrem, neque magum fuisse dicit, aut viribus hostium magicas artes opposuisse, quamvis hoc bellum referat multo pluribus quam quisquam alius veterum. Pone tamen Bactris regnasse magum Zoroastrem; Quid hoc ad Chamum Noë filium, cui Bactriana non obtigit, sed Africa, & Asiæ portio in Africæ finibus à Bactris remotissima? Itaque ut à Zoroastre Oxyartes, ita Cham ab utroque planè fuit diversus. Et Magiam à Chamo tam falsum est post diluvium fuisse inventam, quam ab Angelis ante diluvium. Quod videtur sumpsisse spurius Clemens ex Enochii libro apocrypho, ubi in earum artium censu quas Angelis magistris edidicerunt antediluviani homines etiam Magiæ fit mentio in hæc verba: *ὁ δὲ ἰαφάρμαρος ἐδίδασκε φαρμακείας, ἐπαοιδίας, σφίρας, καὶ ἐπαοιδῶν λυτήρια* undecimus autem Angelus Pharmarus nomine docuit veneficia, incantationes [Magorum] artes, & incantatorum sacrificia expiatoria. Credat Judæus Apella non ego, *φάρμαρος* corruptum ex *φάρμακός* vel *סורקוס* *φάρμακος* quâ voce à Græcis mutuata Ebræi veneficum significant, Itaque sic dictus est Angelus, qui docuisse putatur *τὰς φαρμακείας*. Non possum non addere locum insignem de Zoroastre ex Agathias lib. 2. ubi de Persis: *Alienis verò ac veluti adulterinis institutis utuntur, Zoroastri Oromasde filii disciplina deliniti. Ille verò Zoroaster aut Zaradus (is enim fuit binomius) quando primum floruerit & leges condiderit liquido non constat. Persæ verò hujus ætatis sub Hystaspe simpliciter fuisse dicunt, ita ut valde ambigatur neque certò sciri possit, an Darii pater aut alius quispiam hic Hystaspes fuerit; Quocunque verò tempore floruit, author eis & dux Magica religionis extitit.* In his de Zoroastris ætate Agathias ita dubitat, ut palam faciat se iis non assentiri, qui volunt tam esse antiquum. Alioqui non poneret in incerto an ille Hystaspes, cui Zoroastres fuit æqualis, Darii fuerit pater qui Cambyfi successit Cyri filio.

XXV.

Absurda itidem est sententia, quæ Methodii esse dicitur, statuentis posteros Caini, filios Lamechi Jaboth & Tholuscol fuisse viros malæ artis inventores; tum quia hoc nullo argumento doceri po-

test, tum quia filios Lamechi confictos esse satis luculenter silentium Scripturæ docet, tum quia etiam circa nomina disputari potest.

XXVI.

Causa proxima est Magus, qui proinde dicitur filius Diaboli *Athor. 13. v. 10.* exercens Magiam *Athor. 8. v. 9, 10, 11.* atque concurrens cum Dæmone ad istiusmodi actiones, & propterea puniendus *Apoc. 21. v. 8.* Efficiens verò minus principalis est impulsiva Causa, quæ vel externa vel interna. Ad externam referunt quidam libros continentes instructiones, de magicis operationibus ceremoniis & formulis adjurationum, *Secundò* principia postulata, hypotheses & præparatorias quasi dispositiones Magiæ. *Tertio* mendaces Judæorum fabulas de Solomone aliisque piis etiam *θεοδακτοῖς* Magiæ artificibus & authoribus, item de gravissimis illis Senatoribus Sanhedrim, quos Magiæ peritos fuisse jactant. *Quarto* omnia illa auxilia & instrumenta Magiæ, quibus illi qui has operationes exercent, utuntur. Et quidem communis Causa impulsiva est nativa corruptio hominis, de qua *Gal. 5. v. 19. 20.* specialis petulantia ingenii humani, qua scil. quis curiositati indulget, non vult acquiescere disciplinis à præceptoribus traditis, novæ querit, abstrusa sectatur, nec illud Scaligeri expendit: nescire, quæ voluit optimus Magister, non esse curiosè perscrutanda, quâ curiositate Diabolus abutitur, gnarus temperamenti & affectuum ad illicita adducit & tandem in Nassam suam pertrahit, Vel inopia premitur & bonorum cupiditate ad Sathanam decurritur, unde sagæ quædam pauperculæ ad fœdus cum Dæmone pangendum illiciuntur. Studiosus quidam pecuniam accepit & botanicam didicit à Diabolo, signaturasque herbarum observavit. Vel vindicta laboratur ob injurias acceptas & propterea, ut eam expleat quis, cum vindicta Bonum vita jucundius ipsa, ad Dæmonem se desert, eique mancipat, Vel Dignitas & Eminentia quædam queritur, ut possit quis aquilam in nubibus agere, cæterosque despiceré, velut volitantes umbras, quemadmodum studiosi sæpè hunc in finem Spiritum familiaticum sibi comparant. Vel est Causa instrumentalis, dicitur à quibusdam Lectio librorum magicorum, quorum quondam multi prostabant, in Cœnobiis, Monachorum

Conversatio cum Magis, qui hic præstant proxenetas Sathanæ, atque Discipulos eidem adducunt. abstinencia à Venere, somnus quo utitur ad illusiones & divinationes, formulæ varix vel verborum significantium, vel non significantium, vel ebræorum, vel græcorum, vel latinorum, vel etiam germanicorum, vel maledicentes, vel benedicentes, de quibus *Cornelius Agrippa* lib. 2. de occulta Philosophia, Herbx venenatæ, quibus nocent, lapides & mineralia, quæ adhibent, serpentes & viperæ, quibus alunt, homines & imprimis pueros quos mactare solent, quorum sanguine varia tentant, virgines & infantes tenelli, quorum membris accensis vel suffragatis nunc ad hunc, nunc ad alium effectum applicatis mira sese præstare credunt, cadavera quæ animare solent, vel illa regere per modum formæ assistentis, vel alio modo, adhibent capita humana, pulli equini carnem in fronte, specula æneæ formæ, annuli, lapides sculpti, figuræ tales maniacæ, characteres stellarum, Angelorum, pentacula, circulos, cruces, rhombos, murmura, suffitus, libamina, sacrificia, ceremonias, exorcismos &c. Sicut autem hæc referunt ad externas causas instrumentales, ita ad internas, medium esse dicunt factum quoddam apertum & explicitum, vel tectum & implicitum, quo homo se suæque Diabolo addicit in fidem & Obsequium, & Sathanas repro-mittit se suos devotos beaturum, hostes ulturum, mala averfurum, bona adjecturum & hæc confederatio explicita tribus solet fieri modis, vel ita ut Diabolus formâ visibili ipse compareat & coram testibus fœdus illud confirmet, vel ut absque testibus hoc ipsum peragat, vel denique ut per alium aliquem Magum hoc negotium procuret, atque initio istiusmodi pactum vel scriptione solenni alicujus instrumenti, in quo homo ad certum tempus sese mancipat Diabolo, sub conditione ut ipsam adjuvet, vel signo stigmatico corporis alicui membro impresso: implicita verò est quando quis sciens & volens utitur verbis, signis & ceremoniis magicis, quæ novit esse talia ex temeraria curiositate temporis fallendi, aut tentandi gratia, vel cum iis utitur per ignorantiam nesciens illa superstitiosa esse, aut à Diabolo instituta & quidem in persuasione superstitiosa de vi diabolicâ ad istiusmodi effectus producendos, & peragitur hoc pactum realiter inter Dæmonem & hominem, nec

tantum phantasiis in capite Magorum excitatis, quod probamus primò Authoritate Scripturæ *Exod. 22. Levit. 20. Deuter. 18.* ubi graves pœnæ denunciantur Magis & illis, qui cum sunt ejusdem cum illis furfuris, quod sanè non possit fieri, nisi societatem quandam cum Diabolo contraxisset, nisi illius ope & auxilio niterentur, quæ pactum aliquod supponunt. Secundò actiones magicæ sunt istiusmodi opera, quæ non Magorum viribus, sed Diaboli auxilio fiunt; Dæmones autem ab hominibus cogi nequeunt, ut id faciant, nullum enim est homini in spiritualia Imperium. Spontè itaque hoc ipsum Diaboli faciant, at isti hominem odio prosequuntur immani, non itaque gratis accurrunt, sed vicissim aliquid operæ & auxilii sui pretium requirunt, unde patet talem esse hanc conventionem & societatem, qualis est duorum latronum, quorum alter palam in sylva vagatur, alter clam in subseffis latitat, & sanè pactum intercedere constat ex Scriptis quæ exhibentur Diabolo, ex stigmatis, quibus signantur devoti, ut enim Deus per Circumcisionem sibi devinxit populum ex semine Abrahamæ, ut Romani sacramento militari addictos in cute punctis adstringebant, ut in N. T. Baptismo DEO infantes foederantur, ita Diabolus qui Dei simia foedere aliquo cum suis paciscitur, de quo videndi Maleus Maleficarum, *Petrus Ostermann* Jurisconsultus in peculiari tractatu, *Martinus Delrio* lib. 2. q. 4. *Bodinus* lib. 2. Dæmonol. cap. 4. *Remigius* lib. 1. Dæmonol. *Wierus*, *Binsfeld* de Confessione Sagarum, *Cigogma*: præterea Scriptores modum confederationis describunt, inter quos *Godelmannus* lib. 1. de Magia cap. 2. num. 8. Ceremonias, quas adhibent *Martinus Delrio* lib. 2. quæst. 4. & seq. Tertio, Testimoniis Patrum & aliorum possumus uti, ut in hac materiâ, qui calculum addunt *Cypriani*, qui asserit, tales habere foedus cum Dæmone. *Augustinus* qui docet niti illas actiones pestiferâ societate hominum & Dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosæ amicitie constituta, *Tertullianus*, qui conspirat libro de præscriptione, *Irenæus* lib. 1. cap. 24. *Halenfis*, *Albertus*, *Bonaventura*, *Guido*, *Gerson*, *Victoria*, *Bodinus*, *Jacobus Rex Angliæ* in Dæmonologia lib. 1. c. 5. & 6. p. 98. qui ita: Quatuor ibi veniunt observanda: adjurantes ipsi, ipse actus adjurandi, verba adjurationis, Spiritus adjurati. Sed ne tibi excidat prius à me insinuaturn prin-

principium; nullam ejusmodi vim aut figuris, aut divinorum nominum prophanationi, aut aliis gesticulationibus, ceremoniisve eo tempore usurpatis inhærere, quibus aut tartareus Spiritus suscitetur, aut descripto spatio suscitatus coërceatur: sed Satanæ, qui mendaciorum omnium est parens, profundâ simulatione hæc fieri; qui vi carminis, cujus ipse auctor est, præ se fert se cogi, & loco circumscribi; & eapropter terminos, quos sibi præscripsit, non transilit: tum ut Magis gloriandi materiam suppeditet, quasi Tartaro imperarent: tum ut in rebus parvis & nihili conciliatâ apud eos fide, de eorum corio tandem sibi sat sfaciat, corporibus & animabus in æternum abreptis interitum. Hoc fundamento posito, facilè est intelligere non unum adjuratorem sufficere; sed plures esse vel pauciores, pro figurarum & apparitionum forma. Duo sunt autem, sine quibus frustra suscipiuntur hæc sacra, nimirum *aqua benedicta* (qua in re Papistas adunco naso suspendit Diabolus) & *vivi animantis hostia*. nec anni tempora negligi oportet, diesque, & horas, quibus omnibus ritè præparatis describuntur figuræ triangulæ, quadrangulæ, rotundæ, simplicesque geminatæ, pro apparitionis, quam optas, ratione. Sed omnes earum formas enumerare, vel characteres, intusque & extra & transversim exaratas cruces, cum variis apparendi modis; quibus Satanas illis ludificatur, & totius actus operosis ineptiis; eorum est, qui sibi ipsis in vanissimo negotio negotium faceffunt. Hoc solum addo, comparente adjurato Dæmone; quod non nisi omnibus, quotquot sunt, precandi mussitandique peractis anxie ceremoniis contingit, haud aliter ferè quàm Papistarum sacrifici missas suas deproperant: eo, inquam, comparente, si quis ceremoniarum apex neglectus sit, aut ejus præsentia pavidum vel latum unguem figuram transierint, continuò de vitâ eorum conclamatum est. Satanas, non expectatis mortis Kalendis, rationes suas cum illis purgat, corpora & animas ex pacto secum abripiens. Tibi nunc judicandum relinquo, an sine ratione fiat, ut ejusmodi adjurationum tædio tandem capiantur; sive moram laboris spectes, & superstitiosam illam dierum horarumque observationem; sive terrorem apparendi, & præsentissimum ex minimo nugamento omisso periculum. Id quoque Diabolo ipsi cordi est, ut secum rotundiùs, & amotis his ambagibus

bus velint conversari. Non deest ratio, sed ut potius illi omnino valedicant, quam familiarius cum illo agant, si saperent. At nunc ad illa veni, quæ artis hujusce magisterium jam consecuti factitant. Ex eo incipiunt absque omni tergiversatione cum Dæmone pacisci. pacti ratio in duobus est, quæ tibi ante explicata dedissem, ni impediisses. Stipulantur enim à Dæmone, primò, certos comparendi modos, quodcumque illum volunt conventum: deinde certa servitia & obsequia, ad quæ se obstringit. Etsi autem pactum sit mutuum, Satanicæ tamen obligationis partes prius edifferam. Pro vario Magorum captu & peritiâ mutatur comparendi modus. Vilioribus enim, quoties eum nomine invocant, quod ipse sibi imposuit, promittit se adfore canis, felis, simiæ, alteriusve animantis effigie; vel, si id non placet, sola voce satisfacturum se quæsitis. Obsequia autem hæc sunt, ut de morborum curatione, de familiæ administratione, & id genus aliis parvi momenti quæstionibus interrogatus respondeat. Curiosioribus verò assumpto cadavere se sistit; è quo de bellorum eventibus, de Rerumpublicarum statu, aliisque rebus magnis oracula editurus est. Quibusdam nunquam discedet à latere, velut affecla. Quin patietur circumferri se in annulo, vel re quavis portatili ad multos annos: & permittet merces genii ejusmodi animatas aliis divendi, magno vilive pretio; pro genii inclusi ingenio, verace mendaceve. non quod Dæmon ullus sit non mendax, sed discipulorum suorum credulitate abuti solet Diabolus: quibus persuasum cupit, Lucifero labente, alios spirituum cecidisse in ignem, alios in aërem, aquamque & terram, in quibus elementis etiamnum maneat. Unde efficitur (si dignum est credere) aëris ignisque hospites spiritus veraciores esse aquatilibus & terrestribus: & cætera nugamenta illius impostoris fraudibus excogitata. Nec enim illi pondere suo lapsi sunt, ut alicubi hærent; sed Dei gratiâ, in quâ creati sunt, excidisse intelliguntur, quæ casus eorum maxima pars fuit. ex eo, orbem terrarum pererrant Dei Opt. Max. carnifices; mandata ejus usque in diem novissimum peracturi. Ab hoc munere dum feriantur, in Tartareum carcerem reverti necesse habent (ut ex miraculo Christi ad Genezareth patrato Matth. 8. satis constat) in quem carcerem novissimo decreto æternum compingentur. Cæterum,

terum, non hic solum discipulis suis fucum faciunt hi maligni; sed etiam dum fabulantur in sua Republica Principes, Duces, Reges pluribus aut paucioribus imperare Legionibus, & diversis terrarum plagis & tractibus. Licet enim suam esse Angelis hierarchiam non inficer, quam Dæmones quoque ante lapsum participarint; lapsis tamen mansisse eandem quis credat? aut cœlestia arcana, quæ nobis per Prophetas & Apostolos revelare noluit Deus, nunc per istos pestilentes magistros patefacere? quin nos decet modeste ignorare mysteria, quæ divinæ taciturnitatis sigillo obsignata sunt, præsertim, quæ ad nostram non faciant salutem. Verum, ut ad rem revertar, quemadmodum Magorum coryphæis exquisitissimæ & planè mirificæ ratione se sistit Satanas; ita operosa & mirifica illis præstat obsequia. Artium enim & scientiarum spondet notitiam, rem nebuloni tam erudito haud difficilem. Spondet rerum novarum ab extremo orbe nuncios, pernicipit Spiritus rem non minus facilem. Spondet aliena cujuscunque arcana, non illa pectoris sacrario conclusa, & soli Deo pervia, sed quæ linguâ tenus prodire, quid quod ex vultu mentem interdum conjectet, artifex haud dubiè Physiognomonices callentissimus? quin rerum futurarum vaticinio discipulos suos apud Principes faciet gratiosos, vera falsis immiscens. nam in omnibus mendax omnium gratiâ excideret. At nihil non ambiguum ab eo expectes; qualia erant ejus è tripode olim responsa. Epularum quoque magnificentiam suos Principibus commendabit; mira celeritate allatis vel è novo orbe cupediis. Quidni enim certus fur expilet aliena, & Spiritus citissime apportet expilat? peditum equitumque exercitibus stipabit suos, vel castellis & propugnaculis faciet securos: quæ nil aliud sint, quàm evanida aëri impressa phantasmata, ab eo, qui substantiæ similitudine aëri affinis est. In aleam verò & foliis lusoriis illos instruet præstigiis, quæ collusores deludant; & fallaciis præterea innumeris nimium hoc sæculo à plerisque usurpatis. Norunt qui cum Italo illo, *Scoto*, adhuc superstite familiariter vivere. quæ omnia mera sunt sensuum ludibria, veri inania; qualia erant Magorum Pharaonis, Mosaica imitantium miracula. Eo enim differunt divina miracula à Satanicis, quòd Deus, Creator rerum omnium, quicquid exhibet miraculo, ita quoque se habet; ut Mo-

saica virga in verissimum mutata est serpentem. Diabolus autem, creatoris simius, miraculi imitatione non repræsentavit naturam serpentis; sed phantasmate adspicientium oculos ludificatus est. quod re ipsa post apparuit. nam quos ille fecit serpentes à Mosaico absumpti sunt. Nec mirum videri debet per Diaboli fallacias illud sensibus humanis, cum præstigiatorum nostrorum dexteritate sexcenta nobis aliter appareant, quàm sint. Quod verò attinet ad alteram partem contractus; id Magi dant Satanæ, quod ille tam improbo labore ubique aucupatur.

X X V I I.

Insimularunt falsò hujus vitii Judæi ipsum Christum, ut constat primò ex Scripturæ testimoniis: Pharisei enim dicebant: Iste non ejicit Dæmonia nisi per Beelzebulum principem Dæmoniorum, quem Porphyrius vult dictum Serapim, paria offendes *Matthæi* 9. v. 34. *Marc.* 3. v. 22. Quidam ex Judæis dixerunt, cum ejecisset Dæmonium: Per Beelzebulum principem Dæmoniorum ejicit Dæmonia *Luc.* 11. v. 15. in quem locum vide *Glossum. Johan.* 8. v. 48. responderunt Judæi, & dixerunt ei: Nonne bene dicimus te Samaritanum esse, & Dæmonium habere. Ita calumniati verbum & miracula, quasi niterentur mediis superstitionis. Hæc autem non derogant veritati miraculorum Domini nostri, quia sive personam spectemus vitæ sanctitate conspicuam, sive rationem agendi, sive doctrinam quibus addebantur miracula, sive operationes nulli potestati imitandas; talia ille fecit opera, quæ nemo ante: unde est quod excusationem non habuerunt increduli. Sic enim ille, *Joh.* 15. 24. Si opera non fecissem inter eos, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent, &c. Nam excitare mortuos, futura contingentia certo præscire, hominum cogitationes propriè ac per se detegere; & alia similia quæ vim omnem creaturarum excedunt, soli Deo propria & possibilia sunt. Unde Nicodemus rectè id agnovit & de Christo confessus est. *Joh.* 3. 2. Nemo enim potest hæc signa edere, quæ tu edis, nisi cum eo. Ut difficile non sit respondere ad exceptiones Judæorum contra miracula Jesu Domini nostri, quasi videlicet ea virtute magica facta fuerint. Nam si modò concedatur opera ista revera facta esse, nihil restat ad calumniam istam diluendum. Talia enim sunt, ut eo ipso, quod facta sint, autorem

torem suum divinum virum fuisse arguant, omnisque vel magicæ, vel secretæ cum dæmone conjurationis suspicio protinus evanescat. Ut enim jam non dicam, Judæos causam non habere, cur credant potius magicæ artis beneficio Jesum nostrum miracula tot ac tanta fecisse, quam Mosem suum; imo causam habere, cur de Mose suo id justius suspicari debeant, ac credere; cum certum sit Jesum nostrum fabri filium fuisse & fabrum, in Ægypto verò magicæ artis schola præcipua non nisi infantem ad exiguum tempus fuisse: Mosem verò suum in aula Regis Ægyptii enutritum, educatum, & magnam ætatis adultæ partem exegisse, atque eapropter artis magicæ penitissima cognitione imbui potuisse, & à multis imbutum fuisse creditum, uti ex Plinio & Apulejo constat; ut, inquam, jam de hoc nihil dicam, obsecro quis vel leviter suspicetur, aut magum ullum potuisse, aut dæmonem ullum voluisse tot opera præstare, quæ non nisi mera fuerunt beneficia generi humano præstita? quis credat opera ista, aut magicæ aut dæmonis opera patrata, quæ fiebant ad confirmandum doctrinam istam, qua non minus quam lege Mosaica magia omnis damnatur, & Sata-næ regnum evertitur funditus. Collusio, inquires, fuit. At collusio ibi non potest habere locum, ubi colludentes capitales hostes sunt, & alter in alterius perniciem conjurat. Amicorum & sociorum est colludere, non hostium. Atqui capitaliorem hostem non habuit dæmon, quàm Jesum nostrum ejusque religionem, qua non continentur nisi præcepta ejusmodi ac promissa, quæ diabolo sunt exosissima & universo ejus in mundo imperio evertendo aptissima. Tum, si magus erat qui ista faciebat, cur magicæ postulatus non fuit in judicio? cur criminis istius reus actus convictusque non fuit à Senatoribus Sanhedrum, quos omnes magicæ consultos fuisse artisque magicæ peritissimos Judæorum schola adserit? cur quæsitæ fuerunt crimina, ubi manifestum magicæ crimen solum sufficiebat ad ejus damnationem? Exod. 22. 18. *Secundò ex Calumniis Judæorum, qui Christum Salvatorem nostrum arguunt commercii cum Dæmone & cum Isaaco Ben Abrahamo dicunt illum per magiam mortuos resuscitasse, consimilia Magis ægyptiacis patrasse cum R. Lustano in Colloquio Mittelburgensi, imo eo fine in Ægyptum profectum, & quidem Alexandriam, ut ex Ben Bara-*

chia disceret præstigiari, omniaque fecisse per virtutem Nominis Schemamphorasch, de quo D. Müllerus scribit: Ein alter Entwurff der Juden ist/ daß Christus durch Krafft des Schemamphoras seine Wunder verziethet/ Sie sagen/ im Tempel Salomonis sey gewesen ein Stein/ in welchem König Salomo den aufgelegeten Namen Gottes einhatzen lassen/ solchen Namen dörfte niemand abschreiben oder außwendig lernen. Für der Thür des Heiligtums sind zween Hunde von Erz gestanden/ auff zwo Seulen/ wenn jemand die Buchstaben des Namens lernete / und wider heraus gieng / bollen die eherne Hunde ihn so greulich an/ daß er für grossem Schrecken des Namens und der Buchstaben vergaß. Jesus aber gieng in den Tempel/ lernete die Buchstaben/ und schrieb sie auff Pergament/ darnach reiß er das Fleisch auff an seinem Beine/ und legete den Zettel darein. Und weil er den Namen nennete/ thäte ihm nichts wehe/ und gieng die Haut zusammen/ wie sie vorhin gewesen war: Als er nu aus dem Tempel gieng / bollen ihn die eherne Hunde an / daß er so bald des Namens vergaß/ da er aber hinab kam/ reiß er mit einem Messer das Bein auff/ und nam heraus den Zettel/ darauff die Buchstaben stunden des Schemamphoras/ und lernete ihn widerumb. Durch Krafft solches Namens habe er alle seine Wunder verziethet/ und sich also für Messiam außgegeben. Dieses Gedächte hat D. Luther im 8. Teutschen Jemischen Theil im Buch vom Schemamphoras weitläufftig beantwortet. Kürzlich / daß König Salomo solchen Stein in den Tempel gesetzt/ und den Namen Gottes darauff graben lassen/ davon wird weder in den Büchern der Könige/ noch in der Jüdischen Chronica/ noch bey Josepho etwas gelesen. Woher habens denn die Juden zu diesen letzten Zeiten erfahren? Wie haben aber dieselbige Hunde so scharff und eigentlich sehen können / wer den Namen Gottes abgeschrieben/ oder wie haben sie bellen können/ weil sie von Erz gewesen? Wo sind dieselbige Hunde hinkommen/ in der ersten Zerstörung des Tempels/ wie sind sie wider in den andern Tempel gesetzt worden? Oder wo sind sie in der letzten Zerstörung hin kommen? Wie mag es doch kommen/ daß König Salomo diesen Namen/ den er in den Stein einhatzen lassen/ nicht selber gebraucht/ und

Wuno

Wunderwerck damit verachtet: die Schrift gedencket keines Wunderwercks/das Salomo gethan haben solle. Es müste Salomo auch ein gottloser Mensch gewesen seyn/ wenn er gewußt/ daß man mit solchem Namen die Kranckheiten heilen/ und die Todten auferwecken könne/ daß er solche Wohlthaten durch Gebrauch und Mittheilung dieses Namens nicht befördert. Die Buchstaben an sich selber in einem Worte sind ein todes lebloses Ding/ das keine Krafft hat. Es ist auch zu verwundern/ daß die Juden solch Schemamphoras nicht gebraucht/ als der Römische Keyser Jerusalem beläget/ erobert/ und das ganze Jüdische Land verwüstet: da hätten sie nöthig gehabt grosse Wunder damit zu thun/ die Feinde zu schlagen/ und sich von der Römer Gewalt zu entbrechen. Warumb haben sie diesen Namen nicht gebraucht zur Zeit Juliani/ da sie den dritten Tempel bauen wolten/ daß sie den Bau hinaus geführet hätten/ oder warumb haben ihn nicht gebraucht zur Zeit des Keyseris Adriani/ welcher etliche hundert tausend Juden erschlagen/ da sie einem falschen Messia Barchoba anhiengen/ derselbige falsche Messias hätte mit solchem Namen auch können und sollen Wunder thun. Es ist auch ein nätzisch Fürgeben/ daß Gott seine unendliche Krafft und Allmacht in einen Namen gegossen/ also und dergestalt/ daß gottlose Leute (dafür die Juden unsern HERN JESUM halten) solten denselbigen wider Gottes Ehre/ zu Bestettigung der Lügen (dafür halten sie Christi Lehre) gebrauchen können. Es mag kaum ein nätzischer Getichte gefunden werden/ als dieses/ daß JESUS durch Krafft solches Namens seine Wunder verachtet: Woher haben denn die Apostel solche Krafft gehabt im Namen JESU Wunder zu thun/ ob es auch vom Schemamphoras kommen/ wo haben die Apostel solchen Namen gelernet? Hat der Name selbige Krafft denn ganz verloren/ daß er heutiges Tages solche Ding nicht mehr kan würcken? Lauter Lügen sind es/ was die Juden von Krafft dieses Namens fürgeben/ daher sie sich billich schämen solten. Etliche Juden geben für/ daß JESUS die schwarze Kunst in Egypten gelernet/ und durch selbige Wunder verachtet. R. Isaac Ben-Abraham n. 46. wider das Netwe Testament zihlet auch dahin/ in dem er fürgibt/ daß Christus gen A-

Alexandriam in Egypten gezogen/ und daselbst ein Discipel R. Josue Ben-Perachia gewesen zur Zeit des Königs Janai / beruffen sich auff den Talmud/ der hievon zeuge. Antwort (1.) Des Talmuds Zeugnis können uns die Jüden nicht fürwerffen/ dieweil sie wissen/ daß wir selbiges Buch nicht gelten lassen/ aus Ursachen/ welche droben sind erzählt worden. Belangend aber diese Historia / wird selbige gefunden in Seder Nesikin lib. Sanhedrim im 11. Capitel p^m daß J^hesus solle in Egypten gewesen seyn/ zur Zeit Janai oder Jannai/ des Jüdischen Königes/ welcher auch Alexander geheissen. Galatinus aber lib. 1. cap. 7. beweiset ex Seder Olam, daß es nicht unser Messias / sondern ein ander Jesus gewesen / welcher für Pilati Zeit / unter welchem unser Messias gecreuziget worden/ hundert und zehen Jahr gelebet/ zur Zeit Hircani des Maccabeers Simonis Sohn/ als R. Josua Ben-Perachia gelebet. R. Abravaniel gedencket dieser Historia auch über das 9. Capitel Danielis: daß nemlich der Talmud schreibe / Jesus sey mit seinem Præceptore R. Josua dem Sohn Perachia (da er des Krieges halber/ welchen Jannæus mit den Phariseern geführt/ weichen müssen) in Egypten gezogen/ hernach sey er mit ihm wider kommen/ und 151. Jahr für der Zerstörung Jerusalem gecreuziget worden. Er gibet auch für/ daß die Christen ertichtet/ als ob J^hesus kurz für der Zerstörung Jerusalem gecreuziget sey / damit es das Ansehen haben solle/ als ob die Creuzigung Christi/ als eine Sünde/ Gott Ursache zu solcher Zerstörung gegeben habe: Jedoch trauet ihm der Rabbi nicht die Sache aufzuführen/ sondern schleußt (wie es Buxtorfius verdolmetschet) Quia dici potest Jesum illum fuisse alium, idcirco non ponimus magnum fundamentum in hoc dubio: dieweil man sagen kan / daß dieser Jesus ein ander gewesen / darumb bauen wir nicht fast auff diesen Fürwurff. (2.) Es haben vorzeiten die Heyden solches den Wunderwerken Moses fürgetworfen/ Er habe in Egypten die Zauber-Kunst gelernet/ und durch Krafft derselbigen solche Zeichen und Wunder gethen. Das hätte noch viel einen bessern Schein / als mit unserm J^hesu von Nazareth/ dieweil bekant/ daß Moses in Egypten von Jugend auff erzogen am Hofe des Königes Pharaonis/ da sich viel Zauberer auff

auffgehalten. Gleich wie nun die Jüden ihren Mosen entschuldigen wider die Heyden/ also entschuldigen wir unsern Messiam wider die Jüden/ und solches desto gewisser/ die weil man keinen Beweis kan auffbringen/ daß JEsus in Egypten gewesen/ außgenommen in seiner Kindheit/ da ihn Herodes nach dem Leben gestanden/ und Joseph auff Befehl des Engels mit Maria und ihrem Söhnlein in Egypten-Land fliehen müssen: zur selbigen Zeit aber ist JEsus noch ein zartes Kind gewesen/ wenig Wochen alt/ die Weisen aus Morgenland funden es zu Bethlehem/ da es geboren war/ so bald sie hinweg gezogen/ entbrante Herodes im Zorn/ schickte seine Soldaten aus/ und ließ alle Kinder zu Bethlehem tödten/ die zwey-jährig und drunter waren/ da unterdeß Joseph mit dem Kindlein auff Vermahnung des Engels in Egypten gewichen war. Aus Egypten aber ist er noch ein Kind wider kommen/ da Archelaus an statt seines Vatters Herodis König worden im Jüdischen Lande/ Matth. 2. vers. 22. in welcher Kindheit ihm solche Kunst zu lernen unmöglich gewesen. (3.) Wosern in Egypten solche Zauber-Kunst zu lernen gewesen/ dadurch man die Blinden sehend/ die Lahmen gehend gemacht/ die Todten auferwecket/ viel Menschen mit wenig Broten gesättiget/ aus Wasser Wein gemachet/ so würde ohne Zweifel Tyberius und Nero/ die solcher Kunst sehr ergeben gewesen/ alle Mühe und Unkosten angewendet haben/ die Kunst zu erforschen und zu lernen/ sie würden dergleichen auch gethan/ die Todten mit einem Wort auferwecket/ die Blinden/Lahmen/Stummen und Tauben geheilet haben/ welches doch weder von Tyberio und Nerone noch von den Zäuberern in Egypten gelesen wird/ daß sie solche Wunder gethan. (4.) Wir halten den Jüden nochmals entgegen/ daß die Lehre JEsu die Zauber-Kunst verbeut/ darumb er solche Kunst nicht kan getrieben haben. Zauberey ist ein Werck des Fleisches/ Gal. 5. v. 20. Den Zäuberern und Abgöttischen ist die Hölle bereitet/ Apoc. 21. v. 8. den Zäuberern haben die Jünger JEsu in seinem Namen widerstanden. Simon that mit seiner Zauberey grosse Dinge/ aber da er die Zeichen und Wunder der Apostel sahe/ verwunderte er sich/ und ward gläubig durch ihre Predigt/ Actor. 8. v. 13. Der Zäuberer

Elimas

Elimas konnte nicht stehen mit seiner Zauberey für den Wunder-
 zeichen Pauli / Actor. 13. v. 11. Es hat die Lehre Christi solchen
 Widerstand dem Teuffel gethan / daß die Oracula und Wahrsas-
 ger bey den Heyden verstummet / auch andere Wercke des Teuf-
 fels aufgehöret. Jesus hat die Teuffel aus vielen Besessenen
 getrieben / der Wahrsager Geist wurde von den Aposteln getrie-
 ben aus einer Magd / Act. 19. v. 18. wie denn die / so zum Glau-
 ben an Christum bekehret worden / die Bücher verbranten / in
 welchen die Zauber-Kunst beschrieben war / v. 19. *Tertio ex Gen-
 tilium Diæmoniis in Christum, nam & Magum fuisse Christum di-
 xerunt & virtute magica miracula patrasse, & tandem artes ma-
 gicas Discipulos suos docuisse libris de hac re editis, cu s Petro &
 Paulo inscripserit teste Augustino lib. 1. de Consensu Evangelista-
 rum cap. 9. & 10. Fieri potest, inquit uti, sive inimici Nominis
 Christi, sive qui ejusmodi execrabilibus artibus, de tam glorioso
 nomine pondus autoritatis dare se posse putaverunt, talia sub
 Christi & Apostolorum nomine scripserunt, & rationem subjun-
 git, scribens: Cùm vellent tale aliquid fingere Christum, scripsisse
 ad Discipulos suos, cogitaverunt, ad quos potissimum scribere po-
 tuisse facile crederetur, tanquam ad illos, qui ei familiarius adha-
 sissent, quibus illud quasi secretum dignè committeretur: Occur-
 rit eis Petrus & Paulus. Credo quod pluribus locis simul eos cum
 illo pictos viderunt, quia merita Petri & Pauli etiam propter eun-
 dem passionis diem celebrius & solenniter Roma commendat. Ad-
 de eundem sermone XI. in Matthæum, sermone 29. de verbis A-
 postoli lib. 12. contra *Faustum Manichæum* cap. 45. Epistola 5. ad
Marcellinum. Vide *Arnobium*, qui ita: Occursurus forsitan rursus
 est cum aliis multis calumniosis illis & puerilibus vocibus: magus
 fuit clandestinis artibus omnia illa perfecit, Ægyptiorum ex ady-
 tis angelorum potentiam nomina, & remotas furatus est discipli-
 nas. Quid dicitis, ô parvuli, incomperta vobis, & nescia temera-
 riæ vocis loquacitate garrientes? Ergone illa, quæ gesta sunt, dæ-
 monum fuere præstigiæ, & magicarum artium ludi? Potestis ali-
 quem nobis designare, monstrare ex omnibus illis Magis, qui un-
 quam fuere per sæcula, consimile aliquid Christo millesima ex par-
 te qui fecerit? qui sine ulla vi carminum, sine herbarum & grami-
 num*

num succis, sine ulla aliqua observatione sollicita sacrorum, libaminum, temporum? Non enim urgemus, & quærimus, quæ sese spondeant facere, vel in quibus generibus actuum soleat omnis illorum doctrina & experientia contineri. Quis enim hos nesciat aut imminetia studia prænoscere, quæ necessario velint nolint suis ordinationibus veniunt? aut mortiferam immittere quibus libuerit tabem: aut familiarum dirumpere charitates: aut sine clavibus referare, quæ clausa sunt: aut ora silentio vincire: aut in curriculum equos debilitare, incitare, tardare; aut uxoribus, & liberis alienis, siue illi mares sint, siue feminei generis, inconcessi amoris flammæ, & furiales immittere cupiditates: aut si utile aliquid videantur audere, non propria vi posse, sed eorum, quos invocant, potestate? Atqui constitit Christum sine ullis adminiculis rerum, sine ullius ritus observatione, vel lege, omnia illa quæ fecit, nominis sui possibilitate fecisse: & quod proprium, consentaneum, dignum Deo fuerat vero, nihil nocens, aut noxium, sed opiferum, sed salutare, sed auxiliaribus plenum bonis potestatis munificæ liberalitate donasse. Quid dicitis, ô iterum? Ergo ille mortalis, aut unus fuit è nobis, cujus imperium, cujus vocem popularibus & quotidianis verbis missam, valetudines, morbi, febres, atque alia corporum cruciamenta fugiebant? Unus fuit è nobis, cujus præsentiam, cujus visum gens illa nequibat ferre merforum in visceribus dæmonum, conterritaque vi nova membrorum possessione cedebat? Unus fuit è nobis, cujus fædæ vitilignes iussioni obtemperabant pulsæ statim, & concordiam colorum commaculatis visceribus relinquebant? Unus fuit è nobis, cujus ex levi tactu stabant profluvia sanguinis, & immoderatos cohibebant fluores? Unus fuit è nobis, cujus manus intercutēs & veternosæ fugiebant undæ, penetrabilis ille vitabat liquor, & turgentia viscera salutaris ariditate deflabant? Unus fuit è nobis, qui claudos currere præcipiebat? Etiam operis res erat porrigere mancos manus; & articuli immobilitates jam ingenitas explicabant: captos membris assurgere; etiam suos referebant lectos alienis paulo ante cervicibus lati; viduos videre luminibus; etiam cælum diemque cernebant nullis cum oculis procreati. Unus, inquam, fuit è nobis, qui debilitatibus variis, morbisque vexatos centum, aut hoc amplius, semel

una intercessione sanabat? cujus vocem ad simplicem furibunda & insana explicabant se maria? procellarum turbines tempestatesque sidebant? qui per altissimos gurgites pedem ferebat inlutum? calcabat ponti terga undis ipsis stupentibus, in famulatum subeunte natura? qui sequentium se millia quinque, quinque saturavit è panibus, ac, ne esse præstigiæ incredulis illis viderentur & duris, bis senarum sportarum sinus reliquiarum fragminibus aggerebat? Unus fuit è nobis, qui redire in corpora jamdudum animas præcipiebat efflatas, prodire ab aggeribus conditos? & post diem funeris tertium pollinctorum voluminibus expediri, Unus fuit è nobis, qui, quid singuli voluerent, quid sub obscuris cogitationibus continerent, tacitorum in cordibus pervidebat? Unus fuit è nobis, qui, quid singuli voluerent, quid sub obscuris cogitationibus continerent, tacitorum in cordibus pervidebat? Unus fuit è nobis, qui cum unam emitteret vocem, ab diversis populis, & dissona oratione loquentibus, familiaribus verborum sonis, & suo cuique utens existimabatur eloquio? Unus fuit è nobis, qui cum officia religionis certæ suis sectatoribus traderet, mundum totum repente complebat, quantusque, & qui esset, revelata nominis immensitate monstrabat? Unus fuit è nobis, qui deposito corpore innumeris se hominum prompta in luce detexit? qui sermonem dedit, atque accepit, docuit, castigavit, admonuit? qui ne illi se falsos vanis imaginationibus existimarent, semel, iterum, sæpius familiari colloctione monstravit? qui iustissimis viris etiamnunc impollutis, ac diligentibus sese, non per vana insomnia, sed per puræ speciem simplicitatis apparet? cujus nomen auditum fugat noxios spiritus? imponit silentium vatibus? haruspices inconsultos reddit? arrogantium magorum frustrari efficit actiones, non horrore, ut dicitis, nominis, sed majoris licentia potestatis? Et hæc quidem summatim exposita, non ea ratione protulimus, tanquam magnitudo facientis solis in his esset perspicienda virtutibus. Quanta sint enim hæc, vel exilitatis cujus reperientur & ludi, si traditum fuerit nosci, ex quibus ad nos regnis, cujus numinis ministrator advenerit? Quæ quidem ab eo gesta sunt, & factitata, non ut se vana ostentatione jactaret, sed ut homines duri, atque increduli scirent non esse, quod spondebatur, falsum: & ex operum benignitate,

tate, quid esset Deus verus, jam addiscerent suspicari. Simul & illud volumus sciri, cum summum, ut dictum est, enumeratio facta gestorum est, non ea solum Christum potuisse, quæ fecit, sed constituta etiam exuperasse factorum. Nam si, ut liquet & constat, debilitates, & corporum passiones, surdi, manci, & muti, nervorum contractio, & amissio luminis, fatalibus accidunt irroganturque decretis, & solus hæc Christus correxit, restituit, atque sanavit: sole ipso est clarius, potentiorum illum fuisse, quàm fata sunt, cum ea solvit & vicit, quæ perpetuis nexibus, & immobili fuerant necessitate devincta. Sed frustra, inquit nescio quis, tantum arrogas Christo, cum sæpe alios sciamus, & scierimus deos, & laborantibus plurimis dedisse medicinas, & multorum hominum morbos valetudinesque curasse. Non inquiero, non exigo, quis Deus, aut quo tempore, cui fuerit auxiliatus, aut quem fractum restituerit sanitati: illud solum audire desidero, an sine ullius adjunctione materiæ, id est, medicaminis alicujus, ad tactum morbos jufferit ab hominibus evolare, imperaverit, fecerit & emori valetudinum causam, & debiliū corpora ad suas remeare naturas. Christus enim scitur, aut admota partibus debilitatis manu, aut vocis simplicis jussione aures aperuisse surdorum, exturbasse ab oculis cæcitates, orationem dedisse mutis, articulorum vincula relaxasse, ambulatum dedisse contractis, vitilignes, querqueras, atque intercutes morbos, omniaque alia valetudinum genera, quæ humana corpora sustinere nescio, quæ voluit importuna crudelitas, verbo solitus imperioque sanare. Quid simile dii omnes, à quibus opem dicitis ægris & periclitantibus latam? Qui si quando ut fama est nonnullis attribuere medicinam, aut cibum aliquem jusserunt capi, aut qualitatibus alicujus ebibi potionem, aut herbarum & graminum succos superponere inquietantibus causis, ambulare, cessare, aut re aliquâ, quæ officiat abstinere: quod esse non magnum, nec admirationis alicujus stupore condignum promptum est, si volueritis attendere: medici enim sic curant; animal humanum, nec confisum scientiæ veritate, sed in arte suspicabili positum, & conjecturarum æstimationibus nutans. Nulla autem virtus est medicaminibus amovere, quæ noceant: beneficia istarum rerum, non sunt curantium potestates: &, ut sit laudabile scire, quæ

quos conveniat medicina aut arte curari, locus hujus laudis non in Deo, sed in homine constitutus est. Hunc enim non est turpe rebus extrinsecus sumptis valetudinem hominis fecisse meliorem: indecorum Deo est, non ipsum per se posse, sed externarum administriculis rerum sanitatem incolumitatemque præstare. Et quoniam beneficia salutis datæ aliorum numinum comparatis, & Christi: quot millia vultis à nobis debiliū vobis ostendi, quot tabificis affectos morbis, nullam omnino retulisse medicinam, cum per omnia supplices irent templa, cum Deorum ante ora prostrati, limina ipsa converrerent osculis: cum Æsculapium ipsum datorem, ut prædicant, sanitatis, quoad illis superfuit vita, & precibus fatigarent, & invitarent miserrimis votis? Nonne alios scimus malis suis commortuos, cruciatibus alios consenuisse morborum, perniciosius alios sese habere cœpisse, postquam dies noctesque in continuis precibus, & pietatis expectatione triverunt? Quid ergo prodest ostendere unum, aut alterum fortasse curatos, cum tot millibus subvenerit nemo: & plena sint omnia miserorum, infeliciūque delubra? Nisi forte dicatis, opem bonis ab diis ferri, malorum miseras despici. Atqui Christus æqualiter bonis, malisque subvenit: nec repulsus ab hoc quisquam est, qui rebus auxilium duris contra impetum postulabat injuriasque fortunæ. Hoc est enim proprium Dei veri, potentiaque regalis, benignitatem suam negare nulli, nec reputare quis mereatur, aut minime: cum naturalis infirmitas peccatorem hominem faciat, non voluntatis, seu judicationis electio. Dicere porro meritis opem laborantibus ab diis ferri, hoc est in medio ponere, & dubitabile, quod afferas, facere: ut & ille, qui sanus est factus, fortuito possit videri esse servatus: & ille, qui non est, non meriti causa, sed infirmitate credatur valetudinem expellere non potuisse divina. Quid? quodd istas virtutes quæ sunt à nobis summatim, non ut rei poscebat magnitudo, depromptæ, non tantum ipse perfecit vi sua, verum quod erat sublimius, multos alios experiri, & facere sui nominis cum affectione permisit. Nam cum videret futuros vos esse gestarum ab se rerum, divinique operis abrogatores, ne qua subesset suspicio, magicis se artibus munera illa beneficiaque largitum, ex immensa illa populi multitudine, quæ suam gratiam sectabatur admirans, piscatores,

opi-

opifices, rusticanos, atque id genus delegit imperitorum, qui per varias gentes missi, cuncta illa miracula sine ullis fucis atque adminiculis perpetrarent. Verbo ille compescuit verminantium membrorum cruces: & illi verbo compescuerunt furialium vermina passionum. Imperio ille uno exturbavit à corporibus dæmonas, & exanimatis suos restituit sensus: sub eorum tortantes & illi se casibus, iussione non alia sanitati & constantiæ reddiderunt. Ille notas albicantium vitiliginum manu admota deterfit: lineamenta & hi corporum haud dissimili conciliavere contactu. Uliginosa ille & turgentia viscera siccitatem iussit recuperare nativam: & famuli ejus hoc modo statuerunt errantes aquas, & à perniciæ corporum suos labi iussere per tramites. Ille ulcera oris immensi, & recusantia perpeti sanitatem intra unius verbi moram continuato frenavit à pastu: & illi haud aliter contumaciam canceris sævi ad subeundam cicatricem circumscriptis evaginationibus compulerunt. Incessum ille claudis dedit, visum luminibus cæcis, interemptos revocavit ad vitam: nec minus & hi quoque contractionem relaxavere nervorum, luce oculos implevere jam perdita, & ab tumultis remeare defunctos exequiarum conversione iusserunt. Neque quicquam est ab illo gestum per admirationem stupentibus cunctis, quod non omne donaverit faciendum parvulis illis & rusticis, & eorum subjecerit potestati. Quid dicitis, ô mentes incredulæ, difficiles, duræ, alicui ne mortalium Jupiter ille Capitolinus hujusmodi potestatem dedit? Curionem, aut Pontificem maximum, quinimmo dialem, quod ejus est, flaminem isto jure donavit? Non dicam, ut mortuos excitaret, non ut cæcis restitueret lucem, non ut membrorum situm enervatis redderet, & dissolutis: sed ut pustulam, reduviam, papulam, aut vocis impetio, aut manus contrectatione comprimeret. Ergo illud humanum fuit, aut ex ore terrenis stercoribus innutrito tale potuit jus dari, talis licentia proficisci, & non divinum, & sacrum? aut si aliquam superlationem res capit, plusquam divinum, & sacrum? Nam si facias ipse, quod possis, & quod tuis sit viribus potentatuique conveniens, admiratio non habet quod exclamet: id enim quod potueris, feceris, & quod præstare debuerit vis tua, ut operis esset una, & ipsius qui operaretur, qualitas. Transcribere posse

in hominem jus tuum : & quod facere possis, fragilissimæ rei donare, & participare faciendum, supra omnia sitæ est potestatis, continentisque sub sese est rerum omnium causas, & rationum facultatumque naturas. Age nunc veniat quæso per igneam zonam magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo ut assentiamur autori Bactrianus; & ille conveniat, cujus Ctesias res gestas historiarum exponit in primo Armenius Zostriani nepos, & familiaris Pamphilus Cyri, Apollonius, Damigero, & Dardanus, Velus, Julianus, & Bæbulus, & si quis est alius, qui principatum & nomen fertur in talibus habuisse præstigiis: permittant uni ex populo in officium sermonis dandi ora coarticulari mutorum, surdorum auriculas returare, sine luminibus procreatis oculorum re-dintegrare naturas, & in frigentia olim membra sensus animasque reducere. Aut si ardua res ista est, neque aliis permittere talium possunt operum potestates, ipsi faciant, & cum suis ritibus faciant, quidquid malefici graminis nutricant terrarum sinus, quidquid virium continet fremor ille verborum, atque adjunctæ carminum necessitates, non invidemus, adjiciant; non interdici-mus, colligant. Experiri libet & recognoscere, an cum suis effice-re diis possint, quod ab rusticis Christianis jussionibus factitatum est nudis. Desistite, o nescii, in maledicta convertere res tantas, nihil ei nocitura qui fecit, periculum allatura sed vobis: pericu-lum, inquam, non parvulum, nec in rebus exiguis, sed in præci-puis constitutum. Siquidem res anima preciosa est, nec ipso se ho-mini quidquam potest carius inveniri. Nihil, ut remini, magicum, nihil humanum, præstigiosum, aut subdolum, nihil fraudis deli-tuit in Christo, derideatis licet ex more atque in lasciviam dissol-vamini cachinnorum. Deus ille sublimis fuit, Deus radice ab in-tima, Deus ab incognitis regnis, & ab omnium principe Deus so-spitator est missus, quem neque sol ipse, neque ulla, si sentiunt, si-dera, non rectores, non principes mundi, non denique dii magni, aut, qui fingentes se Deos genus omne mortalium territant, unde aut qui fuerit, potuerunt noscere vel suspicari. Et merito. Exutus at corpore, quod in exigua sui circumferebat parte, postquam vi-deri se passus est, cujus esset aut magnitudinis sciri, novitate rerum exterrita universa mundi sunt elementa turbata, tellus mota con-tremuit,

tremuit, mare funditus refusum est, aër globis involutus est tenebrarum, igneus orbis solis tepesfacto ardore dirigit. Quid enim restabat ut fieret, postquam Deus est cognitus is, qui esse jamdudum unus judicabatur è nobis? Sed non creditis gesta hæc. Sed qui ea conspicati sunt fieri, & sub oculis suis viderunt agi, testes optimi, certissimique auctores, & crediderunt hæc ipsi, & credenda posteris nobis haud exilibus cum approbationibus tradiderunt. Quinam isti sint, fortasse quæritis? Gentes, populi, nationes, & incredulum illud genus humanum. Quod nisi aperta res esset, & luce ipsa, quemadmodum dicitur, clarior, nunquam rebus hujusmodi credulitatis suæ commodarent assensum. An numquid dicemus illius temporis homines usque adeo fuisse vanos, mendaces, stolidos, brutos, ut, quæ nunquam viderant, vidisse se fingerent? & quæ facta omnino non erant, falsis proderent testimoniis, aut puerili assertione firmarent? cumque possent vobiscum & unanimiter vivere, & inoffensas ducere conjunctiones, gratuita susciperent odia, & execrabili haberentur in nomine? Quod si falsa, ut dicitis, historia illa rerum est, unde tam brevi tempore totus mundus ista religione completus est? aut in unam coire qui potuerunt mentem gentes regionibus diffusæ, ventis, cœli convexionibusque dimotæ? Asseverationibus illectæ sunt nudis, inductæ in spes cassas, & in pericula capitis immittere se sponte temeraria desperatione voluerunt, cum nihil tale vidissent, quod eas in hos cultus novitatis suæ possit excitare miraculo. Imo quia hæc omnia & ab ipso cernebant geri, & ab ejus præconibus, qui per orbem totum missi beneficia patris & munera sanandis animis hominibusque portabant, veritatis ipsius vi victæ, & dederunt se Deo, nec in magnis posuere dispendiis membra vobis projicere, & viscera sua lananda præbere. Sed conscriptores nostri mendaciter ista prompserunt, extulere in immensum exigua gesta, & angustas res satis ambitioso dilatavere præconio. Atqui utinam cuncta referri in scripta potuissent, vel quæ ab ipso gesta sunt, vel quæ ab ejus præconibus pari jure & potentia terminata. Magis vos incredulos faceret vis tanta virtutum, aut apprehendere locum fortasse possietis, quo videretur esse similitimum veri & incrementa rebus apposita, & inditas scriptis & commentariis falsitates. Sed neque omnia

con-

conscribi, aut in aures omnium pervenire potuerunt gesta gentibus in ignotis, & usum nescientibus literarum: aut, si qua sunt literis, conscriptionibusque mandata, malevolentia dæmonum, quorum cura & studium est hanc intercipi veritatem, & consimilium his hominum, interpolata quædam, & addita, partim mutata, atque detracta, verbis, syllabis, literis, ut & prudentium tardaret fidem, & gestorum corrumpere auctoritatem. Sed nunquam fuerit, his bene, ut Christus qui fuerit, literarum testimoniis colligatur: cujus in id solum dimissa sunt causa, ut si esse constiterit ea vera, quæ dicimus, confessione omnium Deus fuisse monstretur. Non creditis scriptis nostris? & nos vestris non credimus scriptis. Falsa de Christo compingimus? & vos de diis vestris inania & falsa jactatis. Neque enim cælo Deus aliquis lapsus est, aut suis res vestras commentatus est manibus, aut ratione consimili nostris rebus, & religionibus derogavit. Ab hominibus hæc scripta? & illa sunt ab hominibus scripta, mortalibus edisserata sermonibus. Et quidquid dicere de nostris conscriptoribus intenderitis, & de vestris hæc dicta paribus sumite atque habetote momentis. Vultis vera esse, quæ in vestris comprehensa sunt scriptis? & quæ in nostris consignata sunt literis, confiteamini necesse est esse vera. Falsitatis arguitis res nostras? & nos vestras arguimus falsitatis. Sed antiquiora; inquit, nostra sunt, ac per hoc fidei & veritatis plenissima. Quasi verò errorum non antiquitas plenissima mater sit, & non ipsa pepererit res eas, quæ turpissimas diis notas ignominiosis concinnaverunt in fabulis. Ante millia enim annorum decem non potuerunt falsa & audiri, & credi? aut non simillimum veri est, fidem vicinis & finitimis, quàm spatiorum inesse longinquitate distantibus? Testibus enim hæc, illa opinionibus afferuntur, & proclivius multo est, minus esse in recentibus fictionis, quam in antiqua obscuritate submotis. Sed ab indoctis hominibus, & rudibus, scripta sunt, & idcirco non sunt facili auditione credenda. Vide ne magis hæc fortior causa sit, cur illa sint nullis coinquinata mendaciis, mente simplici prodita, & ignara lenociniis ampliare. Trivialis & sordidus sermo est. Nunquam enim veritas sectata est fucum, nec quod exploratum & certum est, circumduci se patitur orationis per ambitum longiorem. Collectiones, entymemata,

ta, definitiones, omniaque illa ornamenta, quibus fides quæritur
assertionis, suspicantes adjuvant, non veritatis lineamenta demon-
strant. Cæterum qui scit, quid sit illud quod dicitur, nec definit,
nec colligit, neque alia sectatur artificia verborum, quibus capi
consueti sunt audientes, & ad consensum rei circumscriptionis ne-
cessitate traduci. Barbarismis, solæcismis, obsitæ sunt, inquit, res
vestræ, & vitiorum deformitate pollutæ. Puerilis sane, atque an-
gusti pectoris reprehensio: quam si admitteremus, ut vera sit, ab-
jiciamus ex usibus nostris quorundam fructuum genera, quod cum
spinis nascuntur, & purgamentis aliis, quæ nec alere nos possunt,
nec tamen impediunt perfrui nos eo, quod principaliter antecedit,
& saluberrimum nobis voluit esse natura. Quid enim officit, ô quæ-
so, aut quam præstat intellectui tarditatem, utrumne quid grave,
an hirsuta cum asperitate promatur? inflectatur quod acui, an a-
cuatur quod oportebat inflecti? aut qui minus id, quod dicitur, ve-
rum est, si in numero peccetur, aut casu, præpositione, participio,
conjunctione? Pompa ista sermonis, & oratio missa per regulas
concionibus, litibus, foro judiciisque servetur, deturque illis imo,
qui voluptatum delineamenta quærentes, omne suum studium ver-
borum in lumina contulerunt. Cum de rebus agitur ab ostenta-
tione submotis, quid dicatur spectandum est, non quali cum a-
mœnitate dicatur: nec quid aures commulceat, sed quas afferat
audientibus utilitates; maximè cum sciamus etiam quosdam sa-
pientiæ deditos non tantum abjecisse sermonis cultum, verumet-
iam, cum possent ornatius atque uberius eloqui, trivialem studio
humilitatem secutos, ne corrumpèrent scilicet gravitatis rigorem,
& sophistica se potius ostentatione jactarent. Enimvero dissoluti
est pectoris in rebus seriis quærere voluptatem: & cum tibi sit ra-
tio cum male se habentibus atque ægris, sonos auribus infundere
dulciores, non medicinam vulneribus admoveere. Quanquam, si
verum spectes, nullus sermo natra est integer, vitiosus similiter
nullus. Quænam est enim ratio naturalis, aut in mundi constitu-
tionibus lex scripta, ut hic paries dicatur, & hæc sella? cum neque
sexus habeant scæmininis generibus masculinisque discretos, neque
quisquam docere doctissimus me possit, ipsum hic & hæc, quid
sint, aut cur ex his unum, sexum virile designet, scæmininis gene-
ribus

ribus id quod sequitur, applicetur. Humana ista sunt placita, & ad usum sermonis faciendi non sanè omnibus necessaria: nam & hæc paries forsitan, & hic sella dici sine ulla reprehensione potuissent, si ab initio sic dici placuisset, & à sequentibus sæculis communi esset in sermocinatione servatum. Et tamen, ô isti, qui pollutas res nostras vitiorum criminamini fæditate, stribiligines & vos istas libris illis in maximis atque admirabilibus non habetis? Nonne alius hæc utria, alius dicitis hos utres? cœlus, & cœlum? non item filus & filum? non item crocus, & crocum? non item fretus, & fretum? non item apud vos est positum hoc pane, & hic panis? hic sanguinis, hoc sanguen? candelabrum & jugulum ratione eadem jugulus & candelaber? Nam si singula nomina non possunt genera plura habere, quàm singula: neque eadem possunt huius esse generis, & illius, genus enim transire genus in alterum non potest, tam peccat, qui genera masculina fœmininis pronunciat legibus, quam ab eo peccatur, qui articulos masculinos fœmininis generibus anteponit. Atqui vos conspiciamus & res masculinas fœmininè, & fœmineas masculinè, & quas esse dicitis neutras, & illo, & hoc modo sine ulla discretionem depromere. Aut igitur nulla est culpa indifferenter his uti, & frustra nos dicitis solæcismorum obscenitate deformes: aut si certum est singula quibus debeant rationibus explicari, in similibus vitiis vos quoque versamini: quamvis Epicadios omnes, Cæsellios, Verrios, Scauros teneatis, & Nisos. Sed si Deus, inquit, fuit Christus, cur forma est in hominis visus? & cur more est interemtus humano? An aliter potuit invisibilis illa vis, & habens nullam substantiam corporalem, inferre & commodare se mundo, conciliis interesse mortaliū, quàm ut aliquod tegmen materiæ solidioris assumeret, quod oculorum susciperet injectum, & ubi se figere inertissimæ posset contemplationis obtutus? Quis est enim mortalium, qui quiret eum videre, quis cernere, si talem voluisset inferre se terris, qualis ei primigenia natura est, & qualem se ipse in sua esse voluit vel qualitate, vel numine? Assumpsit igitur hominis formam, & sub nostri generis similitudine potentiam suam clausit, ut & videri posset, & conspici: verba faceret, & doceret: atque omnes exequeretur res eas, propter quas in mundum venerat faciendas, summi
regis

regis imperio & dispositione servatis. Quid enim, dicit, rex summus ea, quæ in mundo facienda esse decreverat, sine homine simulato non quibat efficere? si oporteret ita fieri, quemadmodum dicitis, ita fortasse fecisset: quia non oportuit, aliter fecit. Quare isto voluit, & illo genere noluit, latent taliter involutæ, & vix ullis comprehensibiles causæ, quas accipere fortasse potuisses, si non esses jamdudum ad non accipiendum paratus: & prius te formares ad non credendi frontem, quàm tibi esset expositum id, quod nosse atque audire conquirereres. Sed more est hominis interemptus. Non ipse: neque enim cadere divinas in res potest mortis occasus: nec interitionis dissolutione dilabi id, quod est unum & simplex: nec ularum partium congregatione compactum. Quis est ergo visus in patibulo pendere, quis mortuus est? homo, quem induerat, & secum ipse portabat. Incredibile dictu est, & cæcis obscuritatibus involutum. Si velis, non cæcum est, & similitudine proxima constitutum. Si quo tempore Sibylla, præfaga oracula illa depromens fundebat vi, ut dicitis, Apollinis plena, ab impiis esset cæsa atque interempta latronibus: numquid Apollo diceretur in ea esse occisus? Si Bacis, si Helenus, Martius, aliique similiter vates hario-lantes essent vita & luce privati, numquid aliquis diceret, lege eos humanitatis extinctos, qui illorum per ora loquentes, vias rerum postulantibus explicabant? Mors illa, quam dicitis, assumpti hominis fuit, non ipsius: gestaminis, non gestantis: quam nec ipsam perpeti succubuisset, tanta si non agenda res esset, & inexplicabilis ratio fati clausis patefacienda mysteriis. Quæ sunt ista, inquires, clausa atque obscura mysteria? Quæ nulli nec homines scire, nec ipsi, qui appellantur dii mundi, parte queunt aliqua suspicionis atque opinionis attingere, nisi quos ipse dignatus est cognitionis tantæ impertire muneribus, & in abditos recessus thesauri interioris inducere. Vides enim si nollet inferri sibi à quoquam manus, summa illi fuisse contentione nitendum, ut hostes ab se suos vel potestate inversa prohiberet? Qui cæcis restituerat lumina, is efficere si deberet, non poterat cæcos? Qui debilibus integritatem, is debiles reddere difficultati habuit, aut labori? Qui claudos præcipiebat incedere, is motus alligare membrorum nervorum duritia, nesciebat? qui extrahebat à tumulis mortuos, huic arduum fuerat

letum cui vellet indicare? Sed quia fieri ratio ea, quæ fuerant destinata, poscebat: & hic in ipso mundo, nec modo quàm gestum est alio, inæstimabilis illa atque incredibilis lenitas injurias in se hominum, puerilibus pro ineptiis ducens, manus in se porrigi ab immanibus passa est durissimisque latronibus, nec imputandum putavit, quid illorum dissignasset audacia, dummodo suis ostenderet, quid ab sese expectare deberent. Cum enim de animarum periculis multa, mala de illarum contra insinuator, magister atque auctor, ad officiorum convenientium fines, suas leges & constituta direxit: non superbiæ fastum comminuit? non libidinum extinxit flammam? non hiatum compressit aviditatis? non tela extorsit e manibus atque omnia semina totius vitiositatis abscidit? Ipse denique non lenis, non placidus, non accessu facilis, non familiaris affatu, non humanas miseras indolescens, omnes omnino crucibus & corporalibus affectos malis unica illa benignitate misertus reddidit & restituit sanitati? Quid ergo vos subigit, quid hortatur, maledicere, convitiari, inexpiabiles cum eo conferere similitates, quem redarguere, quem tenere, nemo hominum possit ullus facinoris in reatu? Tyrannos ac reges vestros, qui postposito deorum metu donaria spoliant populanturque templorum: qui proscriptionibus, exiliis, cædibus nudant nobilitatibus civitates: qui matronarum pudorem ac virginum vi subruunt atque eripiunt licentiosa, appellatis indigetis, atque divos: & quos odiis acrioribus conveniebat à vobis carpi, pulvinaribus, aris, templis, atque alio mactatis cultu, ludorum & celebritate natalium: nec non & illos omnes, qui conscriptione voluminum multiformi maledictis mordacibus carpunt publicos mores: qui luxurias ac vitas vestras secant, urunt, dilacerant: qui in temporis posteris notas scriptorum perpetuitate prolatant: qui matrimonia persuadent habenda esse communia: qui cum pueris cubitant formosis, lascivientibus, nudis: qui pecudes vos esse, qui fugitivos, qui exules, qui vilissimæ servos notæ, furiosos prædicant & insanos: admirantes, plaudentes ad cæli sustollitis sydera, bibliothecarum reponitis in arcanis, quadrigis & statuis muneramini, & quantum est in vobis velut quadam æternitate donatis immortalium testificatione titulorum: solum Christum convellere, dilacerare, potestis si Deum, vultis, imo

imo solum si liceat beluarum agrestium ritu cruentis oribus mandere, comminutis cum ossibus transvorare. Quodnam quæso ob meritum, dicite, cuius ob peccati culpam? quid ab eo commissum est, quod tenorem inflecteret recti, & in odia vos aspera furialibus stimulis concitaret? Quia animarum vestrarum custodem semissum solo indicavit ab rege? quia vobis immortalitatem ferre, quam vos habere confiditis humanis paucorum asseverationibus suasi? Quod si esset apud vos certum falsa illorum dicere, spes etiam vanissimas polliceri, nec sic video fuisse causam, cur eundem deberetis odisse, cur hostili animadversione damnare. Imò, si animus vobis clemens fuisset & mitis, vel propter id solum eum deberetis amplecti, quòd optabilia vobis sponderet & prospera: quòd bonarum esset nuncius rerum; quòd ea prædicaret, quæ nullius animum læderent: securioris quinimo expectationis impleret. O ingratum & impium sæculum! ô in privatam perniciem incredibili pectoris obstinatione paratum! Si aliquis ad vos medicus ex summotis venisset & nunquam vobis regionibus cognitis, medicamen pollicens tale, quod à vestris corporibus omnia omnino prohiberet morborum & valetudinum genera, non certatim omnes accederetis? non blanditiis omnibus atque honoribus totum familiaria susciperetis in mœnia? non illud medicaminis genus optaretis esse certissimum, non verum, quod immunes vos fore ab tam innumeris vexationibus corporum, usque ad ultimos fines sponderet ætatis? & licet ambigua res esset, committeretis vos tamen, nec potionem incognitam dubitaretis haurire spe salutis proposita, atque amore incolumitatis incensi. Eluxit atque apparuit Christus rei maximæ nunciator, auspicium faustum portans & præconium salutare credentibus. Quænam est ista crudelitas, inhumanitas quæ tanta, quinimo, ut verius loquar, fastidium, supercilium, nunciatorem muneris & portitorem tanti, non tantum verborum maledictionibus scindere, verumetiam bello gravi atque omnibus persequi telorum effusionibus & ruinis? Non placent ea, quæ dicit, & cum offensionibus audiuntur à vobis? pro ludicris ea vaticinationibus computare. Stolidissimas res loquitur, & fatua dona promittit? ridete ut sapientes vos viri, & in suis erroribus fatuitatem relinquere volutari. Quænam est hæc feritas, ut

repetamus quæ dicta sunt sæpius, quæ libido tam carnifex, inexpiabile bellum indicere nihil de te merito? Dilacerare, si detur, eum velle per viscera, qui non modo nullum intulerit malum nulli, sed æqualiter benignus hostibus diceret, quidnam his salutis Deo portaretur à principe: quid esset facto opus, ut interitum fugerent, & immortalitatem consequerentur ignotam? Cumque novitas rerum, & inaudita promissio audientium turbaret mentes, & credulitatem faceret hæsitare, virtutum omnium dominus, atque ipsius mortis extinctor hominem suum promiserit interfici, ut ex rebus consequentibus scirent in tuto esse spes suas, quas jamdudum acceperant de animarum salute, nec periculum mortis alia se posse ratione vitare?

XXVIII.

Nec immunes fuerunt Christiani ab affricatione hujus labii. Nam cum Tiburtius Christianus prunis inambularet nudis pedibus, & Fabianum Judicem ethnicum sic compellaret: Tu si potes, mitte manum in aquam calidam in nomine Jovis tui, & si potest Jupiter Deus tuus, faciat te non sentire ardorem. Nam mihi quidem in nomine Domini mei Jesu Christi videtur, quod super flores roseos ambulem, quia creatura ipsa Creatoris sui famulatur imperio. Fabianum dixisse, quis ignorat artem magicam vos docuisse Christum vestrum. Nec præteriit hanc criminationem Anastasia Martyr, quæ conqueritur, quod à marito suo, homine pagano, ut venefica & sacrilega in durum carcerem sit conjecta. Unde etiam Origenes: Non incantationibus pollent Christiani, sed nomine JESU, cum commemoratione factorum. Nam his sæpe numero profligati sunt Dæmones ex hominibus; præcipuè, quoties, qui enunciant, ea sano affectu & integra fide proferunt.

XXIX.

De Cypriano in specie, Patre Ecclesiæ docet Gregorius, quod in Ethnicismo Magus fuerit, unde etiam quidam illum in istam Classem referunt, qui magicis artibus in Justinæ animo ad se pelliciendo usus fuerit, & magicos libros apud se habuerit, id si non falsum maximè dubium. Nam *primò* Pontius, qui descripsit vitam Cypriani pag. 2. initio asserit, etiam ante Christum agnita studia & bonas artes devotum ejus pectus imbuisse. *Secundò* Cy-

prianum

prianum non à Justina sed à Cæcilio Carthaginensi Presbytero Vi-
ro justo ad agnitionem Divinitatis veræ à seculari Errore corre-
ctum fuisse. Tertio ipse Baronius hoc figmentum explodit & fabu-
læ nomine condecorat, unde etiam Bochartus dubitat: an hæc
de Cypriano Oratio sit vere Gregorii; quanquam alii censeant
Gregorium in eo fuisse hallucinatum, quod quæ cujusdam alterius
Cypriani erant, imprudens in Carthaginensem contulerit, fuisse e-
nim & alium hujus Nominis Virum, Antiochenum Domo ex Ma-
go Christianum & inde Diaconum & una cum Justina sub Diocle-
tiano Nicomediæ passum anno Domini 311.

X X X.

Notarunt quoque Pontificii Waldenses, & imprimis *Fre-*
mondus eos insinuat: utque suæ sectæ homines credant Gerso-
nem citat, qui obiit Anno 1429. Bella probatio. Gerson vixit
trecentis annis post exortos Waldenses, eoque ei ut *Jeonvōs*
Prophetæ credendum est in omnibus, quæ de iis narrat? Qui
magis fides adhibenda, quam infestissimo Turrelupinorum ad-
versario Raynerio Sachono, qui in eos constitutus fuit inquisi-
tor, vixitque circa annum 1250. Is verò ne verbulo mentio-
nem sacrorum Magicorum facit, quibus eos litasse vult Gerson,
imo contra pag. 54. Edit. Ingolstad. Gretzneri, testatur eos *ma-*
gnam habuisse speciem pietatis, eo quoddam coram hominibus justè viverent,
& bene omnia de Deo crederent. Idem de illis testatur Claudius Sei-
selius. Enimverò si talium flagitiosorum manifesti fuissent, non
tam honorificum hi duo testes omni-exceptione majores, de eorum
moribus, & vita perhibuissent testimonium. Concidit verò per se
Gersonis error, (in quem inductus erat à sinistra fama) dicentis,
eos sacratissimam hostiam ab ore suo deposuisse, & bufonibus diurnam
fame cruciatis edendam præbuisse, & dein extracto sanguine de corpore
pueri innocentis, quem parricidio necabant, pulveres ex bufonibus in-
cendio revolutis confecisse, & prædicto sanguini commixtos in pastam
liquidam vertisse, eaque se inunxisse, & ad volandum idoneos reddidisse.
Meminisse debuisset bonus Cancellarius, panem in administratio-
ne Eucharistiæ non consuevisse à Waldensibus consecrari, nec eos
à sacrificulis hostiam, quam manu attingere nefas in Papatu ha-
betur, accepisse. Sed alia est ratio, quâ Censor probat Magiam
exer-

exercuisse Waldenses. *Magicarum*, inquit pag. 62. *superstitionum*, olim compertos fuisse *Waldenses* affirmat evidentissime *Gualonica Hannonia*, & *Artesia* vicinarumque *Gallia* provinciarum lingua, quã hodieque *Magum* aut *maleficum Vaudois*, seu *Waldensem* appellant. Idem more fratrum suorum (cuculorum nempe) recinit pag. 86. Solidum etenim argumentum, & dignum Philosopho *Walónico Fromondo*. Eadem ratione concludat omnes Protestantes in *Gallia* nocturnos grassatores & latrones esse, quod à *Cæsarodunensibus* nomen *Hugenotis* iis sit inditum, à nescio quo *Hugone* rege, qui noctu pomæria urbis obequitare, & obvios homines pulsare credebatur, ut testatur *Thuanus* lib. 17. *Histor.* Quantum verò ad vocem *Vaudois* incerta ejus est origo secundum *Monstreletum* Vol. 3. *Hist.* ad annum 1458. quo loco & attestatur *Atrebat* multos per calumniam *Magiæ* fuisse accusatos & combustos. Quæcunque autem origo vocabuli *Vaudois* sit, *Waldensibus* aut *Turrelupinis* non nisi à calumniatoribus seriò attribuitur. Alienissimi illi à *Magia*, imo omni *Magiæ* specie fuere, ut cognovit rex *Ludovicus XII.* cum per delegatos acerrimè in eorum fidem, & mores censuram exercuisset. Ex re autem est narrantem hæc audire *Carol. Molinæum* *J.C.* celeberrimum lib. de *Monarchia Francorum*: *Mist*, inquit, *Rex* (*Ludovicus XII.*) *De. Fumæum* libellis supplicibus in *Regia* sua præfectum, & *Magistrum* *Parvum*, & alium *Doctorem Sorbonicum*, qui sibi à confessione auriculari erat, ex eo ordine mendicantium, quos fratres *Prædicatores* vocant: qui ambo peragrarunt, & visitarunt omnes parochias, & templa eorum: Nulla invenerunt simulachra, nec vestigia, aut ornamenta *Missarum*, & caeremoniarum *Papalium*. Viderunt nihil esse de *Magicis* artibus, scortationibus, & aliis criminibus à *Papistis* impositis, &c. *Rex* auditâ relatione suorum *Commissariorum*, qui omnia præscrutati fuerant, dejerans exclamavit illos meliores esse *Christianos* se, & populo suo: exercitum reduxit, privilegia eorum, & immunitates confirmavit. *Molinæo* adjungo *Balduinum* item *Jurisconsultum*, quem quia classicum testem esse putat *Fromondus*, quando in *Calvinum* scribit, certè & ei de *Waldensibus* credere debet. Ita verò loquitur in commentario ad *Instit.* lib. 4. cap. 18. §. 6. *Magna*, inquit, erat *Waldensum* mentio, quos adversarii jactabant, nescio quid commercii habere cum immundis spiritibus. Hujus criminis

minis prae-textu optimi quique statim opprimebantur. Sed tandem Senatus Parisiensis causâ cognitâ, vidit meras esse sycophantias: infelices reos liberavit: improbos sycophantas cum iniquis iudicibus damnavit. Extatque adhuc ejus memorabile hac de re Arrestum, editum vigesimo die Mensis Maji, anno 1491. Haecenus Fr. Balduinus.

XX XI.

Veniamus ad proximiora Tempora atque Fausti lustremus vitam famosi illius Magi, de cujus patria & moribus *Manlius* in Locis Communibus hæc habet: Novi quendam nomine Faustum, de Kundling, sive Knittlinga, quæ est parvum Oppidum patriæ meæ vicinum. Hic cum esset Scholasticus Cracoviensis, ibi Magiam didicerat, sicut olim ibi fuit ejus magnus usus, & ibidem fuerunt publicæ ejusdem artis professiones. Vagabatur hic passim, dicebat arcana multa: Venetiis cum vellet ostendere spectaculum, dixit se volaturum in cælum: Diabolus igitur subvexit eum & afflixit adeò, ut allisus humi penè exanimatus esset, sed tamen non est mortuus. Hic Faustus in Oppido Wittenberga evasit, cum optimus Princeps Dux Johannes dedisset mandata de illo capiendo. An tamen vera sint, quæ de Fausto illo infausto referuntur, meritò dubitamus. Nam primò patria illius dubia. *Manlius* quidem refert illum fuisse Knittlingensem Würtembergicum. At contradicit *Widemann*, qui illi Vicum Vinariensem Rodam assignat, imò ipsius Autographum Historiæ Fausti, quæ vult *Soltwedelam* ipsius fuisse patriam. Secundò Historia illius non tam Historia est quàm fabula, quicquid sit de Fausto sive extiterit in rerû natura sive non, quem *Manlius* testatur sese novisse, atq; à viro quodam edita, quia sc. invalescebant artes magicæ, Spiritusque familiares passim affectarentur à Studiosis, in exemplum & terrorem istorum malefactorum edita. Fabulosum censetur à quibusdam, quod *Maximiliano I.* Alexandrum præsentarit Oeniponte, qui tamen Magiæ non fuit Studiosus, sed veræ virtutis custos rigidusque Satelles, fabulosum quod Rustico cuidam plaustrum fœni plenum soluto pretio devoravit, cum apertè constet hæc de Monacho quodam referri in Colloquiis B. Lutheri. Fabulosum est, quod Doctoris titulo coronatus sit in Universitate Wittenbergensi, cum nihil habeatur de hoc in Historicis coævis, & à *Manlio* asseratur, quod Witten-

berga evaserit, Duce Johanne illi Capturam intentante, nihil de hoc Lutherus nihil Melanchton, nihil Caspar Peucerus, gener Melanchtonis, nihil Schleidanus, nihil Thuanus. *Tertio* in contrariam sententiam nituntur B. noster Schickhardus, Gabriel Naudæus, nec non Meigerus in Nucleo historico lib. 7. cap. 18. Quamquam ut ingenue fateamur, credamus Naudæum justo longius progressum esse & excusasse etiam illos, qui hac labe fuerunt infames, nec non Meigerum, qui probum piique filium hunc Faustum appellitavit.

XX XII.

Cornelium Agrippam sunt qui eximere Allo Magorum quoque laborant. Johannes Wierus, qui illi operam navavit in pueritia, defendit illum in senectute, & in libris suis quoties defuncti memoria incidit honorificam illius facit mentionem his verbis felici memorie Agrippa, venerandi Præceptoris Agrippæ &c. Ast si paulo penitus ipsius vitam & mores spectemus, deprehendemus non posse illum ab infami Magiæ vitio planè liberari. Nam *primò* Paulus Jovius Episcopus Nucernus ita de ejus morte: Excessit è vita nondum senex apud Lugdunum, ignobili & tenebroso in diversorio, multis eum tanquam Necromantiæ suspitione infamem execrantibus, quod Cacodæmonem nigri canis specie circumduceret, ita ut cum propinqua morte ad poenitentiam urgeretur cani collare loreum magicis per Clavorum Emblemata inscriptum notis exsolverit, in hæc suprema verba iratè prorumpens: Abi perdita Bestia, quæ me totum perdidisti; nec usquam familiaris ille canis ac assiduus itinerum omnium comes & tum morientis Domini Desertor postea conspectus est, cum præcipiti fugæ saltu in Ararim se immersisse, nec enataffe, ab his, qui id vidisse afferebant, existimetur. Pariter Martinus Delrio de eo refert, quod cum iter faceret, solitum nummos ad oculum sinceros in diversoriis numerare, quos qui receperat post pauculos dies cornuum frustra vel scruta vilissima reperiebat. Et Possevinus ita de Agrippa in Effigiem ejus.

Vivens quem cernis, à te fortasse moretur.

Os placidum, stygii rex fuit ille lacus.

Quare

Quare etiam custodem habuit, dum viveret orci,
Cui nunc in tenebris præda daret comitem.

Secundò Renodæus disertè: In horum Dæmonicolarum Taberna instituti sunt illi, quorum libri ab Ilpiano accensentur istis, quos improbatæ lectionis vocant. Zabellulus quidam ejusmodi libros edidit. Deinde Barnabas Cyprius, & nostris temporibus Cornelius Agrippa. Et tandem *tertiò* libros edidit duorum Tomorum, ex quibus luculenter patet, quis fuerit. Malè autem Libertus Fromondus hunc Agrippam inter Lutheranos recenset, quia scilicet in Epistola minetur se sale defricaturum Lovanienfes & Lutherum in Epistola ad Melanchtonem salutet. Num enim quia Janfenitæ Jesuitas defricant, erunt Jesuitæ, num quia Cardinalis Sadoletus Calvinum salutat, fuit Calvinianus, & quomodo Lutherum salutat, nempè ita: salutabis mihi invictum istum hæreticum Martinum Lutherum: quæ quæso est hæc saluatio, nec Gabrieli Naudæo, qui à Magiæ suspicione liberare Agrippam intendit, multò minus Wiero, qui ex defensione Præceptoris suspectum sese reddidit multis, potius subscribimus Claudio Miono, qui de Cornelio Ageippa, scribit, quid omninò sentiam, nihil habeo necesse dicere, nisi quod, cum in litteras declamitavit, videri voluit egregiè literatus: quanquam tamen non minùs apud sanos videatur aucupio vanitatis delectatus, quam otiosè folios in vanitate artium insectanda.

XXXIII.

Quantum peccatum talis confœderatio sit, patet, si Decalogum percurramus, nempè gravissimum? Contra primum idololatria, apostasia à Deo & infidelitas, & cultus Deo debitus in Diabolum ac creaturam transfertur. Contra 2. Horrenda nominis Dei & sacramentorum profanationes, Contra 3. Sabbathi divini violatio. Contra 4. Omnium superiorum contemptus, solius Sathane æstimatio. Contra 5. homicidia testæ & aperta, Contra 6. adulteria, scortationes, pollutiones, comestiones, cum Sathanâ congressus, Contra 7. furta testæ & aperta per Sathanam expedienda, Contra 8. mendacia, doli, fallaciæ, præstigiæ, falsa testimonia, perjuria proximo nocentia, Contra 9. & 10. Concupiscentiæ variorum proximi bonorum committuntur, approbantur, introducuntur, & exerceri permittuntur.

XXXIV.

Non subscribimus *primò* Wiero & Godelmanno, qui quidam inter Magos & Dæmonem reale admittunt intercedere fœdus, sed id negant de Lamiis. Nam *primò* si de Magis concedunt, quæ de Lamiis negare possint, non videmus, sunt enim ejusdem generis, furfuris & conditionis, pertinent ad devotos Sathanæ, neque rationem videmus, cur Diabolus Sagis sive Lamiis pactum deneget, quod tamen ferit cum Magis. *Secundò* stigmata deprehenduntur in Sagis, imò non tantum in illis, sed in pueris, puellis & cæteris infantibus quos Diabolo mancipare intendunt, ubi verò signa & indicia confœderationis, ibi quoque pactum aliquod sive confœderatio. *Tertiò* Experientia docet etiam tales fœderari. nam renunciare coguntur Baptismo, baptizantur in nomine Diaboli, novum illis Nomen imponitur, sanguinem illorum expetit Diabolus & jusjurandum eidem præstant misellæ illæ, imò fatentur in examine, sese cum Diabolo fœdus contraxisse & vel subscripsisse, vel aliquo stigmate in corpore signato illas sese illi mancipasse. *Secundò* Simoni Episcopo Remonstrantium primipilo, qui in Institutionibus theologicis lib. 3. cap. 1. negat Lamias hodie dari, quæ expressum cum Dæmone fœdus ineant, in quo Dæmon à parte sua DEO & religioni christianæ renuncient, seque totas anima & corpore ei devoveant ac mancipent. Explico me. Non nego fieri posse, ut dæmon contrahere quasi studeat cum homine, & mutua tum sponsione tum stipulatione facta fœdus inire. Absit. In exemplo Christi id ab eo tentatum fuisse clarior est, quam ut negari possit. Formula fœderis sive conventionis propositæ à dæmone in terminis legitur Matth. 4. vs. 9. *Hæc omnia tibi dabo, si prostratus adoraveris me.* Sed verosimile mihi esse nego, aut dæmonem sic contrahere studere cum lamiis aut sagis, ut vulgo creditur, aut lamias sic cum eo contrahere ac pacisci vel posse vel velle. Quod ad primum attinet, dubium mihi non est, quin fieri possit, ut dæmon pios & sanctos ad paciscendum secum studeat inducere, & blandis promissis prolixisque præmiis sibi in obsequium conetur addicere: imò dico istam esse potissimam rationem, qua diabolus ad seducendum homines uti solet: sive per se, sive per alios. Vi enim uti, aut cogere non potest.

Con-

Conventione igitur quasi aut contractu opus habet. Sed ut contrahere dicatur, aut fœdus speciale tale inire velle quale jam diximus, cum iis qui impii aut profani, & jam toti ei mancipati sunt, non est credibile ex parte diaboli. Nam 1. Nunquam & nusquam in toto mundo, sic cum ullis profanis nationibus aut hominibus contraxisse legitur. 2. Quorsum id faciat? An ut eos tanto sibi reddat devinctiores? At devinctos eos satis sibi habet, quia profanos & divini Numinis irreverentes eos esse novit, quibus pro arbitrio suo abuti possit. 3. Interest ejus ne id tentet. Est enim contractus adeo horridus, adeo abhorrens ab omni ratione, ut qui ad eum aut adigitur aut sollicitatur, causam inde levi momento arripere posset, de mente tota in melius commutanda, & de profano vitæ genere in universum deferendo atque abdicando. Quis credat vadium ac versipellem istum genium, tam periculoso experimento, aut tam horrido tentamento usurum, quo abalienari à se facile possent, quos jam compedibus suis constrictos sibi que unice devotos habet? Melius sibi atque imperio suo consultum novit, si volentibus iis lubentibusque profusè largiatur, quod optant cupiuntque, nulla stipulatione facta, quam si horrendam stipulationem requirat, quâ fieri posset ut ex volentibus nolentes fierent, & horrore seu faciendæ seu factæ stipulationem requirat, qua fieri posset ut ex volentibus nolentes fierent, & horrore seu faciendæ seu factæ stipulationis à proposito vitæ genere resilirent. Certius multo tutiusque in fide diaboli retinent profanos, diabolicæ potentie ac quasi benevolentie quotidiana experimenta, quam sua ipsorum propria conscientia. Isti malorum sibi eventurorum improvidi, ἀπληγνέτες sunt, & libenter perseverant in proposito. Hos sua conscientia torquere ac terrere potest, ut vadium desinant, & quantum possunt destinatæ se miserie subducant atque eripiant. Desperatio rediens in gratiam cum DEO eos fides facit, inquit. Contra: Desperandi necessitas ubi nulla est, ibi spes veluti sacra anchora facile quæritur, ad evadendum periculum. Atque hæc causa esse mihi videtur, cur nunquam de contractu tali cum Magis ineundo aut inito olim ante & multo etiam post tempora Christi scriptum quicquam legatur. Sed nec mihi verisimile id sit ex parte ipsorum Magorum sive lamiarum. Quis enim credat, quem-

quam sanæ mentis futurum, qui cum tam ingente corporis atque animæ suæ damno contrahere velit, id est Deo renunciare & æternæ suæ salutis jacturam facere, pro tam levi & brevi emolumento aut vanæ gloriæ aucupio? Dices: Non credunt sibi eventurum aliud, quam quale stipulantur exitium, cum violenta forte morte, sed brevi tamen ac repentina conjunctum, quale esse solet eorum, qui carnificis aut latronis manu pereunt. At 1. hoc ipsum stipulari adeo grave est, ut vix in hominem, licet pessimum, cadat. 2. Causam habent credendi, amplius & gravius aliquod malum intendi ab eo qui cum contrahunt, quippe quem artem & beneficia sua (liceat ita loqui) majoris, quam vitæ brevis jactura ac damno, quod omnibus istorum beneficiorum expertibus commune erit, vendere velle credibile imò certum est. Infirmas autem esse illius Rationes facile animadvertitur. *Prima* non concludit, *tum* quia non est quæstio de nationibus, sed de privatis, *tum* quia cum hominibus profanis, si *Episcopus* per illos intelligit non superstitiosos sed Epicuræos, utique Diabolus non contrahit, quia illi pridem ab ipso tenentur in vinculis impietatis, nec ipsi curant, sed rident Diabolum, *tum* quia falsum non legi ita Diabolum contraxisse, contrarium habemus ex testimonio Patrum, supra adductis. *Altera* non concludit, *partim* quia non est consequens, nescimus finem cur Diabolus scil. illud pactum feriat, ergo ipsum fœdus negandum, quam multa nescimus, quæ facit Diabolus, cur faciat, nec tamen propterea veniunt neganda, *partim* quia non est consequens, Diabolus non opus habet fœdere, ut eo reddat devinctiores. Ergo non est opus ex alia causa, aut non est in arbitrio Diaboli positum pangere cum Lamiis. Annon *Saul* antequam adiret Pythonissam, jam erat in Diaboli potestate, & tamen profundius & firmitus fuit adstrictus Diabolo apparente, de quo 1. Sam. 28. *partim* quia cur contrahat facilè perspicitur, nempe in Contemptum Numinis, quod ita expressè abnegatur, Sacramentorum, quæ ita conculcantur, sui venerationem, cui ita tanquam Imperatori cuidam DEO opposito Homagium præstatur, Hominis denique de Gratia desperationem. *Tertia* denique non stringit, *tum* quia quid intersit nec ne Diabolus melius novit *Episcopo*, *tum* quia utique interest homines sibi reddi, quam devinctissimos,

mos, ut credant sibi nullum esse reditum ad Gratiā, & quorsum quæso suo consilio respexit Achitophel, de quo 2. Sam. 16. v. 21. nisi in consimile Centrum, tum quia si abhorrens ab omni ratione fœdus, & ex illo illud negandum, qui non neganda omnis familiaritas cum Diabolo etiam extra fœderalis, quia & hæc abhorrens ab omni ratione. Quarta ex parte ipsorum Magorum non urget, non enim attendit ad profundam humani cordis corruptionem, intellectus cœcitatem, pravitatem Voluntatis, Dæmonis potentiam & astutiam. Malè denique Experientia in dubium vocatur, quæ continuo quotidianis Experimentis confirmatur. Si enim alicui novum & insolens videatur, ejusmodi homines in orbe terrarum inveniri, qui tam tremenda, tamque horrida cum Dæmone feriant fœdera, is hoc unum accuratè expendat, & omnem scrupulum ex animo ipse eximet. Natura humana in casibus adversis, est valdè impatiens, & externe afflictiones tam molestæ & injucundæ sunt animæ hominum, ut quia gravissimo nonnunquam dolore percelluntur, non paucos reperias homines, qui equissimo animo à vita discederent, si hoc pacto liceret iis à tantis angustiis liberari: id deinde facit, ut parum attendant, quas inire debeant rationes, quasve admittant conditiones, dummodo possent mitigationem vel medicinam invenire, qua adversitates suas nonnihil leniant. Ibi Dæmon homines in his difficultatibus constitutos animadvertens, promptè & avidè illis insidiatur, ideoque eos suo accommodatos instituto perspicuens, aded, ut in eos agere facile queat, insinuat sese & suam ipsis pollicetur operam, ut illis levationem & remedium asserat, dummodo talibus, qualia ipse illis ad hanc rem præscripserit, uti velint mediis. Hic tum homini ψυχικῷ, sive animali, (ut loquitur Apostolus 1. Cor. 2. v. 14.) nullum est remedium majus, nullum suavius, nullum efficacius, quod illum impellat ad societatem cum dæmone ineundam, quàm idipsum. Nihil itaque disceptans amplius Sætana assentitur, dummodo possit in istis anxietatibus relaxationem & auxilium consequi. Secundò, notandum est, Dæmonem in istis angustiis, hominem arctius constringere, eoque adducere ipsum, ut suis insurrectionibus eo auscultent libentius, quia, quod se in illius gratiam facturum fuerat pollicitus, præsto sit, & jussa ejus expectet, ideoque certum est, quum res ab homine illo implenda, puta corporis & animæ suæ traditio & resignatio, &c. suum complementum multis annis post, sit habitura, & pro-

& proinde, quoad præsens & instans tempus, multis modis varia & incerta: quapropter homo naturalis, de suo futuro, & ultimo statu minimè laborans, præsentem commoditatem, damno, & supplicio longè post insigendo, anteponit, & hoc modo persuasus, se Satana tradit. Ex his & consimilibus aliis occasionibus antegressis, multi homines eo adducuntur, ut apertum fœdus & pactum cum Damone ineant. Tacitum & occultum pactum inter maleficum hominem & Damonem intercedens, est, quo inter se mutuo conveniunt, & stipulantur, aut in jurata pactione aut conventionem directis tantum verbis & colloquio mutuo concepta. Hujus generis duo existunt gradus. Primò, cum quis superstitionis orandi formulis utitur, in quibus apertè opem Diaboli implorat, nulla solennium verborum vel fœderis antegressi mentione facta. Hanc esse certam pacti speciem planè constat: propterea, quod hic mutuus quidam licet indirectus & clandestinus consensus inter dictam personam & Damonem intercedit: quamvis non sit manifestum. Nam, cum quis libenter superstitionis invocandi formulas usurpat, ut auxilium in tempore afflictionis & necessitatis inveniat, ibi tum ex illorum usu cor illius assentitur Satana, & rem affici summoperè desiderat. Quum igitur Demon ad harum formularum cognitionem pervenit, & rem rogatam perficere contendit, in hoc suum consensum præbet, aded ut, licet nulla sint expressa pacti ullius verba extrinsecus utraque parte concepta, mutuus tamen consensio concursus ad dictas res peragendas, stipulationem ratam firmamque efficiat. Nam juxta receptas æquitatis & rationis regulas mutui partium consensus, ad pactum faciendum sufficit, quamvis nulla statuta aut sollemnis, verborum ratio vel formula ad rem aliis declarandam adhibeatur. Secundus gradus est, cum quis superstitionis mediis utitur ad rem quampiam perficiendam, quæ vel ipsius conscientia judice, nullam in sese rem eam efficiendi vim habent, nisi specialis operatio Demonis accedat. Superstitiosa media ea omnia dico, quæ neque ex creationis ordine, nec ex singulari DEI ab eo tempore, constitutione & benedictione, ullam in sese virtutem continent, quæ ea res, cujus gratia adhibentur, in effectum produci queat. Exempli gratia, carmen constans præscriptis verbis & syllabis, rudibus, barbaris & incognitis, ad aliqujus morbi aut doloris curationem adhibitum, est medium superstitionis, propterea quod nullam in se curandi vim aut virtutem vel ex Dei dono in creatione, vel ex ulla alia speciali institutione, quam postea

vel

vel in illius verbo, vel aliunde acceperit, complectitur. Quum igitur ista sanandi & medendi via ab homine adhibetur, quam ipse probè novit nullam ejusmodi virtutem in se inclusam habere, ad illud opus explendum, ad quod usurpata est, occultum quoddam pactum cum Dæmone instituitur. Tertio illis, qui peccatum confederationis cum Diabolo peccatum dicunt esse in Spiritum S. Si scilicet ex plena agnitione veritatis, & tota voluntaria malitia fiat, & cum pertinacia & blasphemia ad ultimum finem vitæ persistat. Si autem ex semiplena fidei cognitione fiat, qualis in mulierculis, sagis, lamiis multisque Idiotis, quales plærique Magi sunt, aut ex melancholia, terrore, egestate, miseria, vindictæ cupiditate, ut sæpè solet ita appellari non mereri, etsi aliàs grave peccatum sit. Nam primo confederatio cum Dæmone & peccatum in Spiritum S. diversissimas habent definitiones & formalitates. Confederatio cum Dæmone est pactum aliquod Diaboli & hominis, ut scil. homo in quibusdam actibus juvetur à Diabolo, & sicut Christo obtulit Dæmon pacti conditionem *Matth. 4. v. 9.* dicens: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraveris me;* ita Diabolus Magis ait, si te mihi addixeris, ulciscar te, dabo te &c. at peccatum in Spiritum S. non committitur alicujus utilitatis temporalis intuitu, non Ultionis, non Eminentia obtinendæ, unde etiam Theologi nostri negant Franciscum Spieram & Julianum Apostatam Magum, hoc genere peccati sese contaminasse, sed est peccatum, quod versatur circa Verbum DEI & appendices illius miraculosos, neque ex ignorantia committitur, sed plena scientia, non ex infirmitate; sed plenâ & malitiosâ voluntate, nec tantum dicit abnegationem veritatis agnitæ, sed & blasphemationem, oppugnationem, omnium salutis mediorum abjectionem. Quis verò de Magis vel Lamiis tantam cognitionem præsumat, quis inter Theologos illos confutet, quis plena gaudere notitia & oppugnatione illos arietare in articulos fidei dogmatizando dicat. Secundo Scriptura abnuat, quæ quotquot exempla producit peccantium in Spiritum S. non ex censu Magorum producit, sed ex genere illorum qui sese prædicationi Verbi malitiosè opposuerunt, videantur loca *Matth. 12. v. 30. 31. Marc. 3. v. 30. 31. Luca 12. v. 10. Ebraeor. 6. v. 4, 5, 6. Hebraeor. 10. v. 16.* Tertio peccatum in Spiritum S. dicitur irremissibile,

sibile, & quidem intrinsecè propter formam suam & attributorum formalium συνδρομήν secundum Feurbornium, Meisnerum & alios, & opponit Scriptura omnia alia peccata, peccatum quoque in Filium hominis huic peccato, quæ tamen actu non remittuntur, ergò irremissibile illud ita declarat, ut etiam potentiam remittendi negat. At quoties Sagæ & Lamiæ, item Magi convertuntur. Sanè de quadam accepimus ex insigni Theologo, quod scil. aliquando ipsum adierit, fassa sit crimen & confederationem cum Diabolo, lachrymis contestata quoque malum, quod perpetrarit, quæ Theologo subdente scilicet ex Verbo DEI pacata conscientia discesserit, neque ulterius fatigata à Dæmone post aliquod tempus quoque ipsum in convivio adierit, ablandiens & commendans ipsius dexteritatem, poculo eidem consecrato. Et quid dicemus de talibus ad Rogum damnatis, quæ seriæ & veræ pœnitentiæ signa ostendunt, lachrymis deplorant abnegationem, detestantur omne commercium cum Sathanâ, Christo se denuò manciant & inter supplicia in fide ipsius obdormiunt.

XXXV.

Ex dictis dispalescit, quod grande peccatum Magia & omnino illicitum sit Pactum inire cum Diabolo etiam ex intuitu utilitatis, notitiæ arcanorum, scientiæ morbos avertendi, acquisitionis alicujus felicitatis, Dignitatis vel Eminentiae cujusdam in hoc Mundo. Fundamenta posuimus in Theol. Cas. p. 919, 920. sequentia: primò ex Scriptura Levit. 19. vers. 31. *Non declinetis ad Magos, nec ab Hariolis aliquid sciscitemini, ut polluamini per eos.* cap. 20. v. 6. *Anima qua declinaverit ad Magos & Ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam & interficiam illam de medio populi sui.* Deut. 18. v. 13. *Omnia hæc abominatur Dominus, & propter ejusmodi scelera delebit eos in introitu suo.* Secundo ex Patribus, qui dissuadent omnem communionem cum Dæmone, utpote cujus Beneficia, ut loquitur Leo sermon. 19. de passione Domini, omnibus nocentiora vulneribus, quomodo itaque absque vulnere conscientiae vel potest dari opera Magiæ, vel Magi possunt consuli. Tertio ex sana Ratione: quod enim studium ad curiositatem, vanitatem & Diaboli familiaritatem tendit, illud utique non est probandum, quod consulit obnoxios Diabolo, vanitatis Magistros,

stros, impostores, imò ipsum Diabolum, illud nunquam permittendum, at studium quærendi ex Magis ita laborat, ergo. Objiciunt quidem istiusmodi cultores suas rationes, quas dudum removit *Balduinus*, sc. 1. *Utilitatem*, quam nonnulli exinde habent. Hoc enim modo, inquit, diabolum fugare, morbos pellere, incantationes avertere, & à periculis multis immunes esse possumus. Sed in genere sciendum est, non esse facienda mala, ut eveniant bona *Rom. 3. v. 8. Auxilium nostrum est à Domino, qui fecit cælum & terram Psalm. 121. v. 2.* media auxilii non sint illicita, Diabolus cedit interdum cultoribus suis, ut magis ipsis noceat. Pellendis morbis medicina parata est à Deo, qui vult nos honorare Medicum, non adorare Diabolum. In quam sententiam *Chrysostomus* scripsit, *martyres esse, qui ad sanandos morbos sagarum medicinâ uti, persuadere sibi non permittunt.* 2. *Voluptatem*, quam ex magicarum artium exercitio se habere putant, quales sunt præstigiatores, qui multa incredibilia facere videntur, planstrum scæno plenum deglutire, cotem secare, aquam ex cribro bibere, bellaria mira arte confecta apponere, personas jam pridem mortuas repræsentare, & similia, quibus & se & alios oblectant: quorum aliqua mirâ celeritate peraguntur, aliqua verò non sine opera Diaboli fiunt. Sed hæc non est liberalis & laude digna voluptas, quæ vel Diaboli ministerio paratur, vel parari videtur. Omnibus enim operibus Satanæ abrenuntiavit homo pius, siue utilitatem aliquam, siue oblectationem tantum afferant: idèò, qui talia opera exercet, vel iis oblectatur, adversarius Christi, & minister Satanæ est: qui enim non est mecum, inquit Christus, adversum me est, *Luc. 11. v. 23.* 3. Omnium pessimi sunt, qui rerum magicarum exercitiis se imitatores Christi esse putant. Sunt enim non Judæi tantum, qui Christum beneficio magiæ miracula suâ edidisse blasphemant, quâ de re legatur *D. Lutherus in Schembampboras tom. 8. Jen. fol. 109. seqq. german.*

XXXVI.

Audiamus hîc *Franciscum Suarez*, qui hæc habet: Alii dixerunt, nullam esse Magiam, quia nullum revera intercedit, vel intercedere potest pactum inter dæmones, & homines. Ita refert *Petr. Binsfeld. Tract. de Confess. Malef. Prælud. 6.* illudque latè impugnat. Verumtamen non est etiam, quod in hoc

immoremur, nam est sententia erronea. Aut enim negat posse hoc pactum intercedere, aut negat factum. Primum est contra omnem rationem & fidem: nam Matth. 4. legimus, Dæmonium obtulisse pactum Christo: *Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.* Cur ergo non poterit simile pactum offerre Mago, Faciam hoc vel illud si me colueris, vel quid simile? Item dæmoni non deest potestas loquendi cum homine, nec potestas ad faciendum multa, quæ homines mirentur, & affectent, & quibus decipiantur. Cur ergo non poterit tale pactum cum homine facere? Atque eisdem modis convincitur secundum, scilicet non posse negari, quin cum effectu sæpe hoc fiat. Nam hoc supponunt Scripturæ, & omnia humana jura, & Patres statim referendi. Item, ex supra dictis de Divinatione constat, ex appetitu cognoscendi futura, sæpe homines pacisci hoc modo cum dæmonibus, & è converso dæmones sese offerre, & immiscere ad decipiendos homines per falsas, & sacrilegas divinationes. Cur ergo dubitandum est, quin etiam in ordine ad miras, & apparentes operationes simili pacto utantur ad decipiendos homines, & ad extorquendum ab illis adorationem, & cultum? Præterea contraria sententia solum fundatur in hoc, quod putat, omnia, quæ de operibus Magorum narrantur, esse meras nugas, & fictiones hominum mentientium se hoc, vel illud efficere, cum revera nihil faciant, quod per industriam, & malitiam humanam fieri non possit. At hoc fundamentum est vanum & falsum & contra Scripturam, & infinita testimonia humana: ergo temere, & sine fundamento id dicitur. Assumptum constabit latius ex dicendis. Non defuere tamen, qui admittendo hos effectus dicerent non dæmoni, sed Deo esse tribuendos, vel sanctis Angelis. At hoc blasphemum est, cum in his nihil honestatis vel utilitatis reperiatur, & cum hæc Deus abominatur, ut ostendemus.

XXVII.

Non autem tanta est confederatio inter Diabolum & hominem, ut nullatenus possit irritari. Nam *primò* irritatur secundum quosdam ex parte Sathanæ. Si enim ille promissis non steterit, si tempus definitum in pacto non servaverit, si meris præstigils egerit tanquam pater mendaci *Johan. 8. v. 44.* qualia exempla prostant apud Bodinum, Wierum Grosium, censent irritari illud pactum

Etum, cum omne pactum fidem exigat paciscentis. *Secundò* ex parte Hominis, qui faucibus illius eripitur, atque à Sathana ad verum Deum iterum convertitur, & quidem *primò* Verbi prædicatione, quod docet pactum hoc fuisse invalidum, hominem esse creaturam DEI, quam Christus sanguine suo redemerit, sibi que acquisiverit, Spiritus S. in Baptismo scederarit, quod solatia suggerit contra hoc pactum ostendendo, quod sicubi peccatum abundarit, superabundarit gratia *Rom. 5.* quod tentationes depellit, quod arma suggerit adversus malignum Clypeum inprimis fidei *Ephes. 6.* Sacramentorum administratione, si scil. e. gr. Magus ex gentili convertatur & accipiat Baptismum in sigillum, si ovicula aliqua errabunda redeat & detestetur Sathanæ rethnas atque denuò admittatur ad participationem Corporis & Sanguinis Dominici. Precum fervore, si scil. in publico cœtus aliquis precetur pro anima quadam à Diabolo obstricta, vel privatim pii, vel ipsa resipiscens & ex gratiâ divinâ evigilans seriis gemitibus Deum adeat. Pœnitentiæ exercitiis, si scil. conteratur ob scœdum illud peccatum commissum, si fide in Christum feratur, si opera præstet & fructus ferat pœnitentia dignos, corpus castiget, jejunia frequentet, sanctis & piis sese associet & ex illorum conversatione ducat colorem & calorem. Sanè hisce mediis sæpè Sathan fuit pulsus, pactum illud irritatum, Chirographum quod dederant extortum, unde etiam Godelmannus refert lib. 1. de Sagis: Lutherum aliquando Diabolum coegisse, ut Chirographum studiosi cujusdam, qui sese Diabolo obstrinxerat sub concione ad altare projiceret.

XXXVIII.

Non tantum autem dantur Efficientes quæ producunt, sed & quæ conservant & propagant, quales sunt Scholæ, Doctores & libri. Et quidem quod Scholas concernit, fuerunt olim in Hispania tales Toleti, Hispali & Salmanticæ ubi publicè docebantur magicæ inventiones, de quibus Vossius lib. de Origine Idololatriæ, Delrio, Tholosanus lib. 34. Syntag. cap. 21. in Italia ad lacum Nursinum & in spilæo Visigniano, ostendente hoc Martino Delrio lib. 2. q. 1. quod spectat Doctores, recensentur illi varii: Badudus Rex Britannorum, Thessali qui vicinos docebant, Ephesii & inter illos Apollonius Thyanaus, qui cum venisset ad tumulum Achillis, ob-

testatus est manes illius, ut sibi antiquam suam Imaginem demonstraret, juvene comparente, cum tumultus intremuisset, qui alios quoque docuit ita, teste Philostrato in ipsius vita; infans ille Faustus cum Wagnero Discipulo suo, si verum est extitisse illum, de quo aliqui dubitant: quod denique concernit, Scripta sunt illa commentitia vel vera. Inter commentitia referimus libros Adami, Abelis, Enoch, Abrahæ, Pauli, Cypriani, Honorii, Alberti M. Solomonis Claviculam & septem volumina, librum artis grimo-riæ, qui Patrum nostrorum ætate circumferebantur, docens mortuorum Evocationes, de quo videndus Delrio pag. 99. lib. 2. Inter veros verò & Authorum suorum Testimonia, relictæ Trithemii Steganographiam, Cornelium Agrippam de occulta Philosophia, Jovium, Thomam Eboracensem, Petrum de Apono, Julianum Chaldæum Philosophum 4. lib. de Dæmon Julianum filium Theurgiarum Authorem, Porphyrium, Palladem, Symbolum, Adelphium, Heylinum, Alexandrum, Philocomum, Demonstratum, Zostrianum Nicotheum & alios,

XXXIX.

Efficienti respondet Effectus, qui vel spectantur *primò* erga Deum, & sic constat Magos elata manu Gloriam Dei oppugnare obedientiam ipsi debitam repudiare, Verbo & Sacramentis, Ministerio sacro & omnibus Salutis Remediis sese protervè opponere. Spectetur Bileam, qui conatus est maledicere populo Dei, qui consilium dedit Moabitibus, ut noceret ipsi Num. 22. & cap. 25. Simon Magus qui gentem Samariæ obstupescit, pavidam reddiderat, ut Ludovicus de Dieu vertit *Actor. 8. v. 9.* Elymas, qui obstitit Paulo & Barnabæ studens avertere Præpætorem à fide *Actor. 13. v. 8.* Apollonius Thyanæus qui Christo sese opposuit, cujus libros edidit Philostratus, Julianus Apostata, de quo Nazianzenus Oratione 1. in Julianum. Pontifices Romani, qui tanquam Antichristi etiam per Magiam sese Christo adversarios esse declararunt, partim directè, partim indirectè; Adrianus enim pestilentiam in Urbe Roma exardescente admisit Demetrium, qui ferum Taurum Diis gentilium ad placandam eorum Iram mactavit, ita ut ab eâ inanis sacrificii prospera litatione mitescere morbus cæperit, teste Paulo Jovio. Vel spectantur erga homines, quod eorum salutis insi-

dientur

dientur & vel animam vel corpus infestent, animam quidem ludificando, quasi extra corpus adduceretur ad Conventus illorum reduceretur, corpora verò transferendo per aerem atq; ita quidem celerrimè, creaturis abutuntur. Prudenter itaque communis Schola Theologorum duplices effectus Magiæ; veros, & apparentes agnoscit. Propter hos Tertullianus Magos appellat circulatores ac Sophistas. Ego illis tertiam speciem adjungo, mixtorum effectuum ex veris & falsis, sive apparentibus tantum. Ad præstigiatorios refero, quos recensui lib. 1. cap. 4. item illud, quod de Menippo adolescente & toto illo nuptiarum cum Lamia apparatu atque utensilibus scriptum à Philostrato, quod fuit à nobis alibi commemoratum: & quod de Empusa seu γέλω Nicephorus, eam sæpe infantem Mauritium è cubili, velut mox devoraturam extulisse, nullo accepto incommodo. Secundò, quod de Pasete proditum, incantamenti quibusdam facere solitum, ut repentè convivium sumptuosum exhiberi videretur; rursus, ubi licuisset, omnia evanescerent; solitum quoque res emere, & pretium numerare, verum mox nummi clam à venditore ad emptorem redisse cernebantur: Tertiò talia pleraque quæ de Simone Mago legimus apud D. Clementem Romanum, eum ex aere novum hominem creasse; quibus volebat, invisibilem factum; saxa, quasi lutum, penetrasse; statuas animasse; in ignem positum non aruisse; duas, velut Janum facies habentem se ostendisse; in ovem aut capram se immutasse; in aerem sublatum volasse; aurum plurimum exhibuisse repentè; reges facere eosque dejicere potuisse; falci præcepisse, ut ipsa iret & meteret, eamque ivisse & decuplo plus ceteris messuisse; eundem, cum esset aliquando Selene meretrix in turre quadam, & accurrisset multitudo ingens ad eam videndam, turrinque circumcinxisset adstantium corona; fecisse ut illa per cunctas fenestras turris illius omni simul populo prospicere & procumbere videretur; denique quod pueri Incorrupti violenter necati animam adjuramenti evocasset, ejusque adjutorio talia patraret. Hæc Clemens. Addit nonnulla Anastasius Nicenus, *Statuas (inquit) faciebat ambulare, & in igne volutatus non urebatur, & in aere volabat, & ex lapidibus panes faciebat: serpens fiebat, & in aliquas alias bestias transformabatur: duas habebat facies, in aurum convertebatur, in convivis*

exhibebat spectra omnis generis: vasa quæ erant in adibus faciebat videri tanquam quæ sua sponte moverentur ad ministerium iis, qui portabant, non visi: efficiebat, ut multæ umbræ eum præcederent, quas dicebat esse animas defunctorum. ab his desumpta, quæ in eandem sententiam refert Glycas Historicus. Quartò huc spectat illud Nice-tæ Choniatae de Mago, per quem factum, ut cuncta sua vasa remex frangeret. Quintò loco memoriæ occurrunt præstigiæ Ziitoniæ Bohemi: hic artem suam ostentans, nunc sua, nunc aliena facie staturaque, item in purpura & serico ac confestim in lana ac panno sordido, regi se offerebat: ambulantique in terra, ipse tanquam in aqua adnavigabat: aliquoties equis rbedariis vestum, gallis gallinaceis ad epiredium suum alligatis, subsequebatur. Convivas præterea Regis variè ludebat: interdum manus illorum, ne illas ad patinas porrigere valerent, in pedes boum, interdum in ungulas equorum transformans. Et aliquoties fronti illorum cornua cervina latissima adjiciens, quoties videlicet è fenestris ad subitum spectaculum prospicerent, ne rursus caput & ora ad mensam referre possent. Atque ut ostenderet se pecuniam quoque pro usu suo facile conflare posse, triginta suos bene saginatos, ex manipulis fœni effingit, illosque pastum proximè Michaelis cuiusdam pistoris locupletis extrudit, proponitque venales, quo pistor voluit precio: hoc tantum emptorem monens ne gregem novum ad flumen locum compellat. Qua ille monitione neglecta, cernit in flumine manipulos fluitare, suis submersis. Ergo diu venditore quæsito, atque in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in scamno recudebat, dum stomachabundus altero pede correptum excitare vult, eum à corpore protinus cum coxendice avellit: clare Ziitone quiritante, & oborto collo emptorem ad Iudicem trabente. Quid faceret pistor, in manifesto deprehensus, ut sibi videbatur, facinore, nisi ut damnum damno adderet, atque de hac insuper injuria cum Ziitone decideret? Hætenus Dubravius lib. 23. Denique jactatoria illa Magorum de quibusdam herbis, ut de verbenaca, de latace, de æthiopide, de chameleonte apud Plinium & Gellium. Talia denique quæ (proh dolor) nimis creduli Principes quidam, aliàs pii, coram se fieri sinebant, res ferreas (sine magnete) argenteas pateras & similia magni ponderis super mensâ locata, sine funiculo, capillo, vel ullo instrumento, ab uno extremo ad aliud subsultantia, attraheret: chartam

chartam ab alio ex toto fasciculo clam extractam, in manu extrahentis manentem, nova inducta forma ter facere immutari: specula fabricari, in quibus quæ remotis admodum locis fiunt videntur: trium horarum spacio arbusculam veram spitamæ longitudine è mensa facere ut excrescat; ut arbores ibidem frondiferæ & fructiferæ subditò enascantur: certo lucernæ lumine accenso efficere, ut quotquot adsunt mulieres, vestibus se nudent, & quæ natura docet tegenda oculis objiciant, & sic nudæ tripudiare non desinant, quamdiu ardet in medio appensa lucerna certis insculpta characteribus, & leporino adipe plena, & alia hujusmodi, quæ novitii circulatorum ex Baptistæ à Portâ scriptis & disciplina obtrudunt: quorum cum nec naturales, nec artificiosæ causæ idoneæ proferantur, præstigiis ascribi debent. Verorum effectuum exempla sunt secundum plerosque serpentum incantatio, de qua Propheta *Furor illis secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surda & obturantis aures suas: Quæ non exaudiet vocem incantantium, & venefici incantantis sapienter*: item signa & prodigia pseudoprophetarum in Evangelio Divi Matthæi, & quæ suis locis docebo posse fieri, & facta fuisse. Sensus tum externos, tum internos præstringunt, formam externam assument, nunc humanam, nunc lupinam, nunc aliam &c. vel spectatur erga seipsum, dum scilicet sibi divitias & honores pollicentur, & tamen iisdem destituuntur, & animarum salutem in dispendium adducunt *Apoc. 21. v. 8.* Judicia horrenda experiuntur & exitus tragicos, quales referuntur de Johanne Fausto & Christophoro Wagnero, de quo tamen aliqui dubitant.

XL.

Dubitamus tamen primò de Sylvestro secundo per ea, quæ refert Historia *Boxbornii*, quæ ita: Hæc de Othone hoc III. vulgo tradunt Scriptores, & ex iis quoque postremus omnium Guthberlethus, cujus verba jam reddidimus. Qui & addit in Synchronismo, quem vocat, Othonis hujus temporum; *Roma Pontifices fuerunt, Johannes XIV, aliis XV, Benedictus VII, Johannes XV, aliis XVI, Johannes XVI, aliis XVII, Gregorius V, Johannes XVII, aliis XVIII, & Sylvester II. Ex hisce maximè celebres sunt Gregorius V, & Sylvester II. Gregorius V, ante Bruno dictus, fuit Othonis III.*

agnatus, & multum juvit constitutionem Electoralis dignitatis, ut summa Imperii majestas esset penes Germanos, ad evitandas in posterum Italicæ seditiones. Sylvester II. natione fuit Gallus ac professione Monachus, primum Gilbertus appellatus. Ex Monacho factus est præceptor Othonis III. In Hispania magiam didicit à quodam Saraceno Philosopho, & inde in Galliam reversus magicis suis artibus per varios gradus tandem ipsum Pontificatum conscendit. Sciscitatus à diabolo magistro suo vitæ finem, responsum tulit, non se moriturum priusquam Hierosolymis missam celebraverit. Sed deceptus ambiguitate vocis quum in sacello quodam, quod Hierosolyma vocabatur, missam peregisset, in ardentem febrem delapsus se delusum à diabolo intellexit, & magiam fassus linguam & manus abscindi sibi jussit, truncum verò carro imponi & quo equi sponte ferrent sepeliri. Traxere equi truncum ad templum Johannis Lateranensis, ubi humatus est. Sed hæc accuratius sub examen vocanda sunt. Id enim hic agimus. Nam veritatis ac posteriorum interest, ut tandem liquido constet, quæ de Sylvestro Papa, præceptore Othonis, & à discipulo ad Romanæ cathedræ fastigium promotus, tanquam mago, & scribuntur vulgo & creduntur, ut & illa forte quæ de illicitis ejusdem Othonis amoribus in Crescentii uxorem, vulgata à quibusdam sunt, nihil esse aliud quam mendacia, quæ vacuo, ut ille loquitur, folle illi spiravere, quibus, Romanorum Pontificum ambitioni pariter ac avaritiæ servientibus, nulli graviores hostes offerebantur, quam illi Principes, qui ex celebri illo Domini Christi præcepto, REDDITE DEO QUÆ SUNT DEI, ET CÆSARI, QUÆ SUNT CÆSARIS, præstandum utrumque à Romano Papa judicabant. Fuit haud dubiè inter hos Magnus hic Otho; & ideo læsi à calumniatoribus sunt ejus manes; ideo & Sylvestri Papæ, tantum quia Cathedræ impositus ab illo Othone. Fontem igitur hujus tam atrocis calumniæ tandem nos hic recludamus. Qualis quantusque hic Otho fuerit, & quam magno animo jus imperio, quod proximorum Pontificum Romanorum insatiabilis & avaritia pariter & ambitio usurpaverat, restituerit, apparet abundè ex celebri Decreto Electionis Sylvestri secundi Pontificis, qui Gerbertus ante acceptum Papatus illud fastigium appellabatur. Id cum in manus meas venerit, exhibere hic omnino necessarium existimavi; In nomine Sanctæ & individue

Trinitatis. Otto servus Apostolorum, & secundum voluntatem Dei Salvatoris Romanorum Imperator Augustus. Romam caput mundi profite-
mur, Romanam Ecclesiam matrem omnium Ecclesiarum esse testamur, sed
incuria, inscientia Pontificum suæ claritatis titulos obsuscasse. Nam
non solum quæ extra urbem esse videbantur vendiderunt, & quibusdam
colluviis à lare Sancti Petri alienaverunt, sed, quod absque dolore non
dicimus, si quid in hac nostra urbe regia habuerunt, ut majori licentia
evagarentur, omnibus, judicante pecunia, in commune dederunt, &
Sanctum Petrum & Sanctum Paulum, ipsa quoque altaria spoliaverunt.
Confusis verò Papaticis legibus, & jam abjecta Ecclesia Romana in tan-
tum quidam Pontificum creverunt, ut maximam partem imperii nostri
Apostolatui suo conjungerent, jam non querentes quæ & quanta suis cul-
pis perdiderunt, non curantes quanta ex voluntaria vanitate effude-
runt, sed sua propria, utpote ab illis ipsis dilapidata, dimittentes, quasi
culpam suam in imperium nostrum retorquentes, ad aliena, id est ad no-
stra, & nostri Imperii maxime migraverunt. Hæc enim sunt commenta
ab illis ipsis inventa, quibus Joannes Diaconus cognomento Digitorum
mutilus, præceptum aureis literis scripsit, sub titulo Magni Constan-
tini, longi mendacii tempora finxit. Hæc sunt etiam commenta quibus
dicunt quendam Carolum Sancto Petro nostra publica tribuisse: sed ad
hæc respondemus ipsum Carolum nihil dare jure potuisse, utpote jam à
Carolo meliore fugatum, jam imperio privatum, jam destitutum & an-
nullatum. Ergo quod non habuit dedit, sic dedit, sic nimirum dare po-
tuit, utpote qui malè acquisivit, & diu se possessurum non speravit. Spre-
tis ergo commentitiis præceptis & imaginariis scriptis ex nostro con-
ferimus. Sicut enim pro amore Sancti Petri Dominum Sylvestrum Ma-
gistrum nostrum Papam elegimus, & Deo volente ipsum serenissimum
ordinavimus & creavimus, ita pro amore ipsius Domini Sylvestri Pa-
pæ, Sancto Petro de publico nostro dona conferimus, ut habeat Magi-
ster quod Principi nostro Petro à parte sui discipuli offerat. Otto igi-
tur Comitatus pro amore magistri nostri Domini Sylvestri Papæ Sancto
Petro offerimus & donamus, ut ad honorem Dei & Sancti Petri cum sua
& nostra salute habeat & teneat, & ad incrementa sui Apostolatus, no-
strique Imperii ordinet. Hos autem sibi ad ordinandum concedimus,
Pisaurium, Fanum, Senogalliam, Anconam, Fossabrum, Gallibesi, &
Ausimum, ut nullus unquam ei & Sancto Petro audeat aliquam inquieta-

tionem facere, aut eum aliquo ingenio fatigare. Quicumque vero præsumpserit, omnia quæ habet amittat, & Sanctus Petrus quæ sunt sua recipiat. Ut hoc autem in æternum ab omnibus conservetur, hoc præceptum manu nostra diu Deo adiutore confirmavimus, & nostro sigillo præcepimus insigniri, ut sibi suisque successoribus valeat. Sylvestrum hunc ab Othone Papam constitutum, miris modis abominandisque nominibus lacerant illi ac traducunt, qui posterioribus temporibus Pontificum Romanorum Vitas in literas miserunt. Papirii igitur Massonii, viri, qui veri fuit amantissimus, hac de re verba audiamus; Gerbertum, inquit, ex Monacho Floriacensi, quod est Monasterium ad Ligerim flumen non procul ab Aurelia celebri urbe Galliæ, quis unquam credidisset ad Remensem Episcopatum, mox ad Ravennatem, denique ad Romanum esse perventurum? Delectum ad dignitatem Episcopi Remorum, Arnulphi odio, & favore Hugonianæ gentis eum fuisse constat, etsi electionis verba aliter sonant, quæ hujusmodi sunt; Semper quidem, dilectissimi fratres, judicia Dei justa sunt, sed interdum occulta. Ecce enim post dissolutionem beatæ memoriæ patris Adalberonis quemdam ex Regio semine prodeuntem nobis Ecclesiæque Remensi præfecimus, & clamore multitudinis impulsus, Scriptura dicente, Vox populi vox Dei, & Sanctorum Canonum institutis, desiderium ac vota cleri ac populi in electione Episcopi perquirentium, caligavit acies mentis nostræ, litteram incaute sequendo, concordem sententiam divinarum scripturarum parum investigando. Non erat quippe vox Domini, vox clamantis, Crucifige, crucifige. Ergo non omnis vox populi, vox Domini est: nec omnia cleri & populi vota & desideria in electione Episcopi perquirenda sunt: sed tantum simplicis & incorrupti, & spe quæstus minimè illecti. Sententia patrum id exponit: Non liceat, inquit, tibi bis electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promoveantur: sed judicium sit Episcoporum, ut ipsi eum qui ordinandus est probent si in sermone & fide & in Episcopali vltà edoctus est. Nos igitur Episcopi Remorum dioceseos secundum has constitutiones patrum favore & conniventia utriusque principis vestri, Domini videlicet Augusti, & excellentissimi Regis Roberti, assensu quoque eorum qui Dei sunt in Clero & populo elegimus nobis Archiepiscopum Abbatem Gerbertum, ætate maturum, natura prudentem, docibilem, affabilem, misericordem. Nec præferimus illi va-

gam adolescentiam, ambitionem se extollentem, omniaque temerè ministrantem, cujus sapientia & consilio Ecclesiastica ac civilia jura administrari non posse scimus. Cumque in unoquoque Episcopo sit hoc speculandum, maximè tamen in eo qui ceteris præstet Metropolitano. Eligimus itaque hunc Gerbertum. Hujus vitam ac mores à puero novimus, studium in divinis ac humanis rebus experti sumus: hujus consiliis ac magisterio informari querimus, ejus electionem subscribendo confirmamus, stabilimus, corroboramus communi omnium bonorum consultu. Verum quam Clerus sibi ipsi repugnet, assequemur ex verbis electionis Arnulfi quæ hujusmodi sunt; Sancti & universali Ecclesiæ Catholica salutem dicunt filii Remorum Metropolis diœcesis. Patre nostro Adalberone sensus corporeos relinquente clarum lumen Pastoris amissimus, prada hostium facti sumus. Itaque dum molimur, conamur tanti viri resarcire ruinas, elapsa sunt Canonica tempora, violata sunt leges, quibus cavetur nullam sedem amplius triginta dierum spatio vacare licere, nuncque tandem pulsantibus divina lux apparuit, & quid sequeremur ostendit, depulso Antichristo & Simoniaca hæresi damnata. Nos qui dicimur Episcopi diœceseos Remorum Metropolis cum omni clero diversi ordinis, populo acclamante, orthodoxis Regibus nostris consentientibus, eligimus nobis in Præsulem virum pietate præstantem, fide insignem, constantia mirabilem, in consiliis providum, rebus gerendis aptum, in quo has virtutes quæ sic relucet in judicio, abesse non posse manifestum est. Arnulfum dicimus Regis Lotbarii filium, quem eligimus, hic ortum, hic educatum, Simoniaca hæresis expertem, à factione tyrannica remotum, sua cuique jura debita reddentem. Sint procul ab electione nostrâ dolus & fraus, nec putent eum ad se pertinere, ut filii Belial, filii pacis & concordia. Stabilem & solidam in perpetuum faciant confirmando, subscribendo. Gerbertus igitur favore regis gentis, & Arnulfi, ut diximus, odio Episcopatum Remorum obtinuit, sed eo dejectus auctoritate Joannis Romani Pontificis, ad Majores Magistratus dignitatesque pervenit; ut verum sit illud antiqui scriptoris: Sape eveniunt quæ sperare non audeas. Quando enim & quomodo sperare poterat se adepturum Ravennatem Archiepiscopatum, mox summi Pontificis nomen & Episcopi Romani? Quas tamen dignitates favore Othonis tertii cujus doctor fuisset, obtinuit, ac dignus profecto fuit, si eruditionem & scientiam

tiam æstimare libet, illo præmio virtutis. Nam præter Theologiæ & divinarum rerum cognitionem Mathematicas quoque artes & Philosophiæ arcana exactè didicerat. Sed plurimum miramur confictam de eo fabulam mortalium aures ita penetrasse, ut nunc quoque evelli ex plurium mentibus non possit. Ex Synodo Romæ habita, Rufo Magno, & Fausto Ameno viris clarissimis Coss. in qua erant Calius Symmachus, & Theodorus serenissimus Rex Gothorum, hæc verba reperio; Dum esset Synodus in Hierusalem, Basilica Sessoriani palatii, quem locum ignoratum esse Gerberto viro doctissimo turpe esset dicere. Ergo verisimile est Romanum Pontificem in loco sibi ignoto Sacra fecisse, & Hierusalem nescisse locum esse Romanum? & ignorasse esse Poëticum illud,

Ajo te AEcida Romanos vincere posse?

Itaque hæc fabula verisimilitudine caret, præsertim cum tumulus ejus ostendatur in Basilica Laterani, & elogium quod Sergius successor locandum curavit, quo Sylvestri memoria, resque ejus laudabiliter gestæ continentur.

*Iste locus mundi, Sylvestri membra sepulti
Venturo Domino conferet ad sonitum;
Quem dederat mundo celebrem doctissima virgo,
Atque caput mundi culmina Romulea.
Primum Gerbertus meruit Francigena sede,
Remensis populi Metropolim patriæ.
Inde Ravennatis meruit conscendere summum
Ecclesiæ regimen nobile, fitque potens.
Post annum Romam mutato nomine sumpsit,
Ut toto Pastor fieret orbe novus.
Cui nimium placuit sociali mente fidelis,
Obtulit hoc Cæsar tertius Otho sibi.
Tempus uterque comit clara virtute sophiæ,
Gaudet & omne seclum, frangitur omne reum.
Clavigeri instar erat cælorum sede potitus
Terna suffectus cui vice Pastor erat.
Iste vicem Petri postquam suscepit, abegit
Lustrali spatio secula morte sua.*

Obriguit mundus discussa pace triumphus,
 Ecclesie mutans dedidicit requiem.
 Sergius hunc loculum miti pietate sacerdos
 Successorque suis compsit amore sui.
 Quisquis ad hunc tumulum devexa lumina vertis,
 Omnipotens Domine, dic, miserere sui.

Ergo quis de Sylvestro dubitare audeat, & fidem tanto mendacio adhibere, cum legerit hunc locum Ditmari gravissimi optimique scriptoris, qui illis ipsis temporibus, quibus Gerbertus præerat sedi Romanæ, in Germania vivebat? Superius, inquit, de universali Papa Brunone disputans, cum successorem ejus Gerbertum tantum nominarem, ut de eo aliquid latius scribam, non incongruum est. Erat is natus de occidentis regionibus, à puero arte liberali nutritus, ad Ultimam Remensem urbem ad regendum juste promotus: optime callebat astrorum cursus discernere, & contemplatores suos variae artis notitia superare. Hic tandem à finibus suis expulsus, Othonem petiit Imperatorem, & cum eo diu conversatus, in Magdaburg horologium fecit, illud rectè constituens, considerata per fistulam quadam stella nautarum duce. Hæc quidem Ditmarus Histor. Lib. vi. Atque hujus fabulæ inventorem suspicor Bennonem Presbyterum Cardinalem. Is enim odio Hildebrandi multa quoque de prædecessoribus ejus fingit, quos ob Mathematicas disciplinas velut maleficos damnat, & hanc de Sylvestro fabulam narrat, Pontificatum ejus breviorē faciens quam fuerit. Quinquennio enim, ut Sergius testatur, Episcopatum gessit. Igitur de Sylvestro nihil aliud dicam, nisi quod legi codicem Epistolarum ejus ad Robertum Regem Francorum, Othonem tertium, & alios illius temporis præstantissimos viros, quæ aliquando erumpent in lucem: eruditæ enim & rerum verborumque elegantia instructæ sunt, ut nihil aliud quam legi & videri velint. Constitutiones quidem ejus neque à Gratiano citantur, neque ab ullo illius vel superiorum temporum scriptore præter unam, quam Ademarum Monachus sancti Martialis Lemovicensis recitat in hunc modum: *Vuido Vicecomes Lemovicensis capto Grimoaldo Episcopo pro Monasterio Brantbomienfi: quod ab eo exposcebat, in turre Lemovica eum captivum tenet. Sed dimissus juxta conditionem Vuidonis, Romam adiit, & Gerbertum Papam Sylvestrum nuncupatum*

cupatum interpellavit. Ibi Vuido evocatus est ad iudicium coram Papa: causa ipso die Pascha ventilata, à Papa Senatuque iudicatum est, ut omnis qui Episcopatum captivaret, equorum indomitorum ad colla pedibus ligatus disrumperetur, & demum à feris laceraretur. Vuido autem Comes Episcopo Grimoaldo traditur ad custodiendum post diem tertium tradendus ad pœnam, sed inter se concordantes amici facti sunt, & ante diem conditum clam Roma egressi, reversi sunt ad propria. Hæc Massonius ille Papirius. Cæterum non tam quia Mathematicis Sylvester additus fuit disciplinis, magum illum, commercioque Dæmonum usum fuisse, posteriores Pontificiorum annalium conditores tradidere, quam quia invito Clero Romano, auctoritate Othonis ad eum honoris apicem erat provectus, Cæsariumque jus, quod invaserant hætenus alii, immotum manere, & ereptum reddi, læsumque in integrum restitui tandem oportere, statuebat. Egregia in eam rem sunt ejus verba Epist. I. ad Otho- nem: NON DICATUR MAJESTATIS REUS, CUI PRO CÆSARE STARE SEMPER FUIT GLORIA, CONTRA CÆSAREM IGNOMINIA. Hæc vera causa est hujus tam atrocis calumniæ, cui ergo posthac fidem haberi nolim ab iis etiam qui diversarum à sede Romana sunt partium. Mendacia enim nec tegunt, nec vulnerant. Consimilia leges apud Gabrielem Naudæum, quanquam in contrariam concedant sententiam Mornæus & ejus hyperaspistes Andreas Rivetus, nec non Hülsemannus, qui in contrarium adducit Martinum Polonum, Sigebertum, Antoninum, Contractum, Platinam, Cranzium, Fasciculum temporum, Gobelinum, Personam & Papi- stas alios. Dubitamus *secundò*, num Effecta magica tam latè sint extendenda, ut putemus eos Lunam de Cælo, stellas ex æthere deducere, Mari & Ventis imperare, animas mortuorum revocare, facultatibus intellectus & voluntatis pro arbitrio abuti, de quibus prolixè Poëtæ, & ex illis Virgilius:

Carmina vel Cælo possunt deducere Lunam:

Carminibus hisce socios mutavit Ulyssis:

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Dubitamus *tertiò* an stabilem aliquam felicitatem, divitias, vel honores consequantur à patre mendacii, vel etiam aliis polliceri possint.

XLI.

Illud controvertitur: An animæ Magorum, sagarum, vel aliorum, qui sese fœdere obstringunt, vel spontè vel invitè extra Corpus à Sathana abripiantur, ad panegyres & loca dissita ferantur, corpore interea domi relicto, vel alibi, ita ut distent anima & corpus. Sunt qui illud affirmant, atque *primò* Exempla producunt ex Augustino lib. 18. de Civitate Dei cap. 18. ubi scribit: Patrem Præstantii reverso ad se Spiritu in Equum commutatnm affirmasse, qui commeatum in castra cum aliis sumentis importarit, corpore interim domi relicto; ex Cardano, qui ipse fatetur se cum luberet extra corpus abripi; ex Experientia, quæ testetur Infantes quoad animam abripi; nam dormire illos domi, in conspectu parentum, & nihilominus referre postquam evigilarunt, quæ scil. acciderint interea in Conventibus Magorum, quomodo saltarint, quomodo commeffationibus interfuerint, quomodo ederint, biberint, &c. Cum itaque corpore præsentibus illis conventibus non fuerint, quod doceat *dumψia* parentum, qui præsentibus dormire attendunt, animam abripi, ut illa intersit isti panegyri, observet quæ fiant, atque umbras illas spectet & illorum opera. Imò Plutarchus Solonem quendam, Plinius Hermotinum Clazomenium, Herodotus Præconensem aliquem, Platonem, Erep, Armenium ita abreptos tradere, ut corpora eorum pro mortuis jacerint. *Secundò* Authoritates adducunt ex Theologis nostris. Balduinum, qui in Casibus Conscientiæ lib. 3. cap. 7. ita scribit: Diabolum interdum Cultorum suorum animas duntaxat exportare ab loca, ubi Magi sua habent conventicula, corporibus interim sine sensu & motu & ratione relictis secundo loco dicimus, unde ad se reversi, mira narrant, quæ alibi viderint & egerint, quæ postea vera fuisse compertum est. Ex Politicis Johannem Bodinum, qui Exemplis sagarum nîtitur, ex Poëtis Virgilium, apud quem saga introducitur, quæ se promittit solvere mentes. *Tertio* Modi Descriptionem, de quo Olaus Magnus ita differens de Lappiæ: Si quis peregrinus cupiat de suorum conditione certi quid cognoscere, præstant, ut intra viginti quatuor horarum spatium resciscat, quid cum illis agatur, vel si trecentis miliaribus absint: hoc modo. Incantator postquam usitatis ceremoniis Deos suos compellavit, su-

bitò collabitur & examinatur, quasi extincto illo revera anima excedat à corpore. Neque enim aut Spiritus in eo reliquus esse aut restare cum vita sensus aliquis aut motus videtur, sed ut adsint semper aliqui oportet, qui projectum & exanime corpus custodiant, quod cum non fit, Dæmones illud abripiunt. Horis viginti quatuor elapsis, revertente Spiritu seu è profundo somno cum gemitu, expergiscetur ex animo corpus, quasi revocetur in vitam ex morte, qui concidit: postea sic institutus ad Interrogata respondet, & ut fidem faciat percontatori, recenset aliquid, quod agnoscat ille, ut certò sciat in ædibus suis aut cognatorum fuisse.

X L I I.

At aliter sentiunt, quibus dextera salit mamilla. Nam *primò* Anima est Actus entelechialis Corporis, qui totum illud & minima illius pervadit, sese immiscet & perichoristicè animat, ut cum corpore faciat unum quoddam per se, nec nisi interveniente morte separatur ab illo, jam finge animam tolli, entelechiam corporis abstrahi, consequens erit citra morbum tolli animam ab aliquo & quidem ab omnibus membris & partibus, tam fidum socium, qui divellitur nonnisi morbo & morte abstrahi & quidem in momento, quod incredibile videtur. *Secundò* deprehenditur istiusmodi Magos, Sagas & Infantes inprimis dormire, spirare & respirare, pulsus habere suos & cætera in somno vitalia Exercitia, quæ in reliquis occurrunt, at anima est actus viventis, pulsum non habent, nisi qui sanguine animato gaudent, cætera vitalia exercitia non patrat, nisi in animali cui proprium est vigilare & dormire. *Tertiò* si anima discedit, vel abripitur extra corpus homo moritur, desinitq; in cadaver, & si revertitur intratq; corpus iterum vivificatur & resurgit. At hoc naturaliter aut præternaturaliter fieri nequit, cum anima redeat ad Deum, qui dedit illam in morte *Ecclesiasticis cap. 12.* cum cadaver quoddam, sive corpus humanum vivificare & resuscitare sit Opus solius Dei Omnipotentis, & sanè sensu constat calorem nativum, qui sc. per totum corpus diffunditur non dissipari, non extinguì, sed manere in corporibus istiusmodi, adeoque etiam animam, cum calor ille proximum sit Organon animæ. Unde etiam *Biermannus*: Nunquam ego potui illorù capere rationem, qui animos Magorum extra corpora abripi, & ad panegires suas

suas ferri asseverant: illamque emigrationem nuncupant *ἐκπασις*. Enimverò cujus animus expatiatus est, eritne corpus illud vivum an mortuum? Si vivum dicatur: ergo animatum est, quod anima vacat: Si mortuum, quid impedit mortuos resurgere, quando & illorum anima egressa est? Nec est, quod occurras: in corporibus *ἐκπασις* superesse facultatem recipiendi animam reducem, quæ nulla sit in cadaveribus. Quænam ea potentia est? Dicas calorem vitæ modiperatorem: nec sanè dicere aliam possis. Est enim calor ultima dispositio corporis ad animam; Idemque est vinculum animæ cum corpore. At non potest calor iste, nec momentum perdurare, cum sit *παύσις*, nisi in momenta, veluti flammula regeneretur. Et quia *ὁμοειδὲς* calore genitum oportet, cum ipse sit non solum animæ vector, sed & minister, omninoque ita animæ addictus, ut nec hæc sine illo corpori inesse, nec ipse sine anima ullo perfungi munere possit: à quo generandus est, calorem illum ab anima adjutum instructumque esse oportet. Quis autem talis erit in corpore, à quo anima abiit? Addo & hoc: non posse calorem, quem dixi foveri sustentarique sine pulsu & respiratione. Quid verò, absente anima, ciebat ista? Nec objeceris Apoplecticos & mulieres, quæ utero præfocantur, aliosque qui sine respiratione vitam trahant? Quod si vita non deficit: Ergo nec *ἐνέργεια* vitæ: quin imò vita animalis est ipsa animæ *ἐνέργεια*, in pulsu & respiratione vicens. Ergo non potest anima integra secedere à corpore vivo incolumique. At si *τὸν νοῦν* solum evagari dicas, relicta anima sentiente & vegetante, id quod volebas, minimè explicatum reddes, causam *αἰσθητικῆς* in corpore, præsentem animam sentiente. Quin nec alterum quod intendebas, ratione constitues, notationem locorum, personarum, plurimarumque singularium & materiatarum conditionum, quas referunt ex profectioe sua Magi: quas mens à materia sejuncta non intelligit. Denique si menti comitem itineris adjungas sentientem animam, hæc quomodo sine subjecto corpore, cujus est actus, subsistet? Quomodo sine organis appositis operabitur?! Præterea autem dic, quæso, si anima sit uspiam à corpore profecta: si corpus in integro restet domi: unum ne an duo erunt *ὑποκείμενα*? Quid ni duo sint, quando utrumque per se subsistit? Quomodo autem essentialiter uniri & coale-

scere possunt, quæ per se subsistentia ætque divisa, nullam sui mutationem subeunt? Actus certè actui non unitur, nec subsistentiæ subsistentia. Pulchrè tamen contrà venis: Animam hominis immortalem esse, & propterea separabilem: itemque animam à corpore liberè subsistentem operantemque esse immortalem. Vera, inquam, hæc sunt ad animam, non ad animatum adducta. Subsistere potest anima hominis sine corpore animato, non potest autem animatum corpus esse sine anima. Vis ergo dicam, quid sit *exsors*? Est Aristoteli lib. de Divinat. per somnium, sensuum externorum ad interna conversio talis, ut nec passio corporea motusque externus percipiatur, & virtus imaginatrix ab operis domesticis feriata, concipiat & tractet peregrina & sublimiora quam pro captu sensuum. Est verò Medicis vehemens animi perturbatio, qualis in Mania. Autor est Galenus 3. in 3. Epid. & 1. pro-phet. 6. Item Theophrastus lib. 9. de historia Plant. cap. 13. Negat porrò Bodinus, posse soporiferis medicamentis, tam profundum induci stertorem, quem ignis cuti admotus non excutiat. Negat? Atqui item mox affirmat eam narcoticorum vim, quæ somno devinctos nec triduum dimittat. An ergo triduani hi, dum sensus sepulti sunt, evigilaverint? an dolores senserint? Nec miraberis, optime, si *ευστασι*, quos vocas, indicta statutaque hora restituantur. Nihilo in certiori argumento est abitioni animæ, quam fingis: quam somno, pharmacorum natura provocato, somniorumque ludibriis à Dæmone conformato productoque denique ab ipso fabulæ actore, cum libitum esset, abrupto & finito. Equidem demiror Seplasiarium Jureconsultum, de forma & usu unguenti soporiferi differentem. Pingua, inquit, sunt calida. Ergò unguentum illud non infert soporem. At non accideptalis seu unctuosa forma, sed substantialis, quæ in temperamento confidet, è basi confectionis nata: hæc, inquam, somnum generat. Adduntur autem pingua, ut inungi, inunctumque tenacius inhærere & agere possit. Nec verum est, vulgo quod putatur, quæ ad somnum stuporemque cogunt, frigida esse omnia. Indicant hæc opium, crocus, stirax, vinum, cicuta, coriander, quæ calida cum sint vaporosa & indigesta plus minusve humiditate spiritus ligant. De usu verò unguenti quærit, cur dorso, brachiis, cruribus potius, quam

quam fronti illinatur. Quid verò? si toti corpori, nonne etiam fronti? Et eò quidem corpori universo, ut stuporem nervis inducat eum, qui nec verbera nec inustiones moretur. Quanquam quid prohibet opinari, accuratam istam delibutionem (ut alia) fucò fieri? Nam & sine unguentis visi sunt Magi aliique scelerati, certorum fiducia verborum, acerbissima tormenta indolenter sustinuisse ἀνοδύνω quodam animi, sed ἀπὸ φύσιν, quo spiritus ligarentur, & ne ad partes excruciatas confluant, coercerentur, à Diabolo obstupefacti.

XLIII.

Audiamus de hoc Argumento Vallesium, qui quærit, an non ipsæ per se animæ exili aliquo corpore constent, ita differentem: Sanctus Faustus, primùm quidem Lirinensis Abbas, deinde Regiensis Episcopus, quem cùm priori edit. *Sanctum à nonnullis impudenter, ut ait Baronius, miratus esset inscribi, de eodem postea rescripsit: Maneant igitur Fausto integra jura sua, nec ex nostris scriptis sentiat præjudicium: neque privato judicio novitati liceat convellere antiquitatem, tametsi de Scriptis ejus immota maneant sententia Patrum.* Arbitratur autem Sanctum aut resipuisse prius quàm diem suum clauderet, aut certè obiisse, quàm damnatos ab Ecclesia errores suos esse resciret. Hic ille, inquam, Faustus, qui vitæ quidem suæ studium Ecclesiæ probare potuit, scripta non potuit: cùm in alios, tùm in hunc errorem graviter impegit, ut crederet, præter unum Deum nihil incorporeum, aut carens prorsus materia dari. *Licet enim, inquit, pronuntiemus nonnullas esse spirituales naturas, ut sunt angeli, archangeli, ceteraque virtutes, ipsa quoque anima nostra, vel certè aër iste subtilis: tamen incorporea nullatenus existimanda sunt. Habent enim secundum se corpus quo subsistant, licet multò & incomparabiliter tenuiora, quàm nostra sunt corpora, secundum Apostoli sententiam dicentes: Et corpora cœlestia & corpora terrestria. Quibus profectò pro manifesto colligitur, nihil esse incorporeum, nisi Deum solum.]* At verò deinceps quibus potissimùm rationibus suam sententiam confirmet, paucis ita complexus est. Si demonstraverimus eam quantitate determinari, locòve concludi, consequenter eum etiam corpore contineri, nec ipse jam dubites. Urget deinde exemplo Lazari. Nonne, inquit, ejus anima, manente vita, in-

tra corpus fuit, recedente autem vita, de habitaculo corporis exulavit, & iterum intra exanime refusa corpus, illuc unde se absentaverat, evocata remeavit? Quomodo ergo non est localis, quam caro continet, vita conjungit, mors separat? Et rursus: Dic, quæso si locales non sunt, quomodo peccatores à cætibz consortiisque justorum, vastum illud chaos tristi interjectione discriminat, ut neque hinc illo possint accedere, neque inde hoc transmeare? Jam illud manifestissimum est, quod quantitate circumscribantur, quæ spatiis continentur. Si agnovisti animam localem, concede corpoream. Subinde etiam locales esse Angelos ex eo colligit, quod Scriptura teste, Patriarchæ Jacob in Bethel ascendentes descendentesque apparuerint. Qui utique si locales non essent, & ubique essent, & adesse atque discedere ascensu descensuque non possent. Privatim etiam de S. Gabriele prædicat, cum ad B. Virginem accessisset, locum tantum in quo eam convenit occupasse. Nec major de apostatis difficultas: quorum princeps, inquit, si corpus non habuit, in illa dejectione quid cecidit? Quid illi negas corporalem naturam, cujus negare non audes ruinam? Argumentatur etiam postea ne quidem ignium vim cruciatumque, quo torqueri feruntur, perferre posse, si angelicæ humanæque mentes à corpore secernantur. Alioqui Satanas, ait, si secum aliquid corporale de illa cælesti arce non detulit. alienum, ut video, corpus ad tormenta portavit. Denique corpus est, inquit, quod inficitur, quod maculatur, quodcunque ex accedenti adjunctione vitatur. Hinc ergo dudum primogenitus angelorum, nunc princeps factus est tenebrarum. Ad extremum etiam illis occurrit, quæ videbantur obijci posse; mentes humanas ocyore cursu quam corporis conditio ferat, remotissimas peragrarè provincias, & inferos atque aded coelum ipsum invadere. Neque enim hæc reipsa fieri docet, sed cogitatione duntaxat assequi, & tanquam in animæ speculo, sive memoria, depicta contemplari. An putas, inquit, quicumque Petri Paulive facta refricat, & eorum sibi vultus intueri videtur, eundem statim Paradisi sedes beatas, in quibus nunc habitant, penetrare? An qui Epulonis æstus sitimque ac flammæ speculatur, ad teterrima loca, in quibus nunc cruciatur miser, ex templo adire? Hæc omnia proculdubio secum intra pectoris arcana per varias similitudines fingit, quas nullo negotio memoria suppeditat. Sin verò anima ut pri-

primùm Alexandriam vel Hierosolymam cogitavit, illic revera præsens interfuit, referat nobis situs locorum, vultus hominum, ritus actusque populorum. *Ecce, inquit, per hæc præsentis temporis momenta vos copita, & animo reminiscente vos video: Et omnibus modis quid geratis, & utrum quieti, an iectiōi vel orationi vacetis, ignoro. Sed hoc ideo venit, quia ad vos cordis affecta, non ipsa substantiæ meæ veritate provenio.* Hæc ferè sunt rationes, quibus Faustus olim fretus corporeas animas asserere ausus est: Illud ad extremum addens tanquam coronidis loco, *Unus ergo Deus incorporeus, quia incomprehensibilis, & ubique diffusus. Ex nullius enim facturæ corpore materiale sumpsit exordium.* Quas rationes tribus contra autorem libris editis confutavit S. Mamertus Viennensis Episcopus, & contrariam sententiam validissimis argumentis vallavit ac stabilivit. Quæ omnia perinde, ut explicuit copiosè referre cùm alienum videri possit ab interpretis officio, summam colligam, eundem autorem sequutus, qui libri 3. cap. 16. summam eorum se confecisse professus est, quæ toto opere sparserat, & summis ingenii viribus accuratè probaverat. Primum igitur, inquit, Deus incorporeus est, imago autem Dei est humanus animus, quoniam *ad similitudinem & imaginem Dei factus est homo.* Enimverò imago incorporei corpus esse non potest. Igitur quia imago Dei est humanus animus, incorporeus est animanus humanus. 2. Omne illocaie incorporeum quoque est, porro ita corporis anima est, & in corpore vivente tam vivit pars minima corporis, quàm totum corpus. Tantum ergo vitæ in parte corporis est, quantum in toto corpore, & vita hæc anima est. Nec locale est, quod tam magnum est in toto quam in aliquo, & tam magnum in parvo quàm in magno, non igitur localis est animus. Et quicquid illocaie est, corporeum non est, igitur anima corpus non est. 3. Item ratiocinatur anima rationalis, & substantialiter inest animæ ratiocinari, & ratio incorporealis atque illocalis est. Igitur incorporealis est anima. 4. Item voluntas animæ substantiæ ejus est, & si tota vult anima, tota voluntas est, & voluntas corpus non est. Igitur anima non est corpus. 5. Item memoria illocalis quædam capacitas est, quæ nec multitudine recordabilium distenditur, nec paupertate tenuatur, & incorporaliter etiam corporalium reminiscitur.

tur. Et cum meminit animus, totus meminit, & totus memoria est qui meminit totus, & memoria corpus non est, Non igitur corpus est animus. 6. Item corpus in parte sui tactum ibi sentit, ubi tangitur, animus autem per non totum corpus, hoc est, per partem corporis totus sentit. Hujusmodi verò sensus illocalis est, & omne illocale incorporeum est, incorporea ergo est omnis anima. 7. Item corpus nec appropinquat Deo, nec recedit à Deo. Animus autem & proximat & longinquat illocaliter. Igitur animus corpus non est. 8. Item corpus movetur per locum, animus autem per eundem non movetur. Animus igitur non est corpus. 9. Item longitudo, latitudo, & altitudo in corpore sunt, & quicquid hisce caret, corpus non est. Hisce autem caret animus, corpus igitur non est. 10. Dextrum, sinistum, sursum, deorsum, anterius & posterius in omni sunt corpore, in nulla autem sunt anima. Incorporea igitur omnis est anima. Denique, En quousque, inquit, ex omni scil. disputationum nostrarum parte contraximus, quæ istic quàm brevissimè recapitulavimus, quoniam quicquid toto opere moliti sumus, nisi præmissis disputationibus, fieri probabile non quivit.] Hæc omnia S. Mamertus. quæ tribus libris ingeniosissimè, uberrimèque persequutus est: quos sicut Philosophiæ candidatis utiles fore non dubito, ita nec despero, si quibus illi desint, ex hoc brevi argumentorum elencho percipere posse, quàm verè sapienterque humanas mentes à materia secreverit. Pauca tamen sunt, de quibus lector admonendus mihi visus est. Primum est, quod cum duplici ratione res in loco statui possint, aliàs quidem definitivè, ita ut extra eundem nihil earum esse intelligatur: aliàs circumscriptivè, sic ut ipsæ locum occupent, quod eæ solùm præstare possunt quæ mole constant, cum prior is modus ne ab incorporeis quidem abhorreat: Faustus ejus discriminis nullam rationem habuerit, sed de posteriori tantùm in illo suo libello disputet; unde postremò factum sit, quod cum ea, quæ passim animis in Scripturis tribuuntur, & ad primum genus spectant, posteriori ascribat, absurda plurima colligat, quæ putet Scripturarum auctoritate niti. Quem proinde errantem dum S. Mamertus acius insequitur, ipse quoque nullo delectu habito, omnem prorsus locum abdixit, negans habere animas quicquam cum loco commune,

ne, atque adeò, ut ait, illocales esse. quod ut verum sit, de circumscriptione loci duntaxat accipiendum est. Secundo loco illud quoque animadvertendum est, quod cum adversarius inde potissimum animas loco circumscribi afferat, quod illæ certos intra cancellos spatiorum cohibetæ, non ubique passim vagentur, aut reliquum orbem impleant; Mamertus contra, ex eo potissimum loci legibus solutas conficiat, quod intra sphæram, ut ajunt, activitatis suæ nullum certum responsum ad loci partem aliquam privatim habeant, nec partitè distinctèque centrum, aream, atque adeò peripheriam occupent: sed in singulis partibus totæ sint, nec amplius quicquam in totam loci circumferentiam diffundatur, quàm pars minima quæque coërceat. Quantum enim, ut docet Aristoteles in *Physicis* auscultationibus, in omnibus quanti partibus inesse totum non potest. Unde sequitur, ut quandoquidem anima in quacunque parte corporis, quod est quantum, tota residet, esse in loco nullatenus videri possit. Ipsam porro totam animam in qualibet corporis sui parte versari probat S. Thomas 1. part. quæst. 76. art. 8. Tertio loco S. Mamertus intellectum ac voluntatem, quas dicere vires animæ solemus, cum ipsa anima re atque essentia conjungit. De quibus Scaliger, cum subtilissimus haberi vellet: nam ibidem tertio ad marginem notat: Scoti sententiam sequutus, quam docuit in 2. distinct. 16. scripsit Exercit. 307. num. 15. Dicimus, non esse accidentia, neque absoluta, neque relativa: neque realiter, ut loquuntur vulgò, differre à se invicem: neque utrumvis ab essentia animæ. Decet enim animam propter suam dignitatem fungi suis officiis: suasque exercere potestates, absque ullius accidentis aut inhærentis, vel præsidio, vel adminiculo: sed sine ullo medio statim per essentiam suam. Quæ essentia sine reali potestatum disjunctione, est principium sibi ipsi *αὐτοπρῆς*: id est, quod sit satis sibi, ad producendas affectiones suas: easque non solum simplices, ac uniformes, sed etiam compositas, sed etiam diversas, sed etiam oppositas, propter suam simplicitatem, atque divinitatem: ita tamen, ut seriatim una post aliam educantur. Intellectus autem ac voluntas etsi sunt una res, tamen distinguuntur ratione. Sunt enim affectus animæ proprii, non accidentales, sed una res cum ipsa: Sicut, Unum, Bonum, Verum sunt affectus ipsius

plius entis : una sanè res, atque eadem cum ipso ente. Sed & ab eo, & inter se distinguuntur per definitionem, ad hunc sanè modum. Quia in prima natura statuitur ipsum ens. Quæ natura quodammodo seipsam profert, atque efficit, ut sit, Unum, Bonum, Verum. Quæ est alia formalitas ab illa prima formalitate. Quia alia est apprehensio entis, ut est ens: alia, ut est unum. Hoc enim ex illo sequitur, atque ex eo nascitur, sed non extra ipsum. Una enim res est. Sic una res, anima, intellectus, voluntas. Anima tamen essentiam dicit. Intellectus ea est ipsa essentia ut apprehendit. Voluntas est idem, quod illa essentia intelligens, atque extendens sese ad illam rem cognitam potiundam. Sic videmus ejusdem rei diversas esse notiones: quas barbarè quidem barbaris, sed non inscitè, apud doctos formalitates appellabamus. Hactenus Scaliger, Scoti sibi subtilitates ascribens suppresso nomine: quæ tamen plerisque viris doctissimis atque inprimis S. Thomæ probari minimè potuerunt. Sed quandoquidem Scotus Orthodoxus est, & in religiosissima familia nobilis scholæ princeps, nequaquam ejus doctrinæ fidem quam complexus est, & à SS. Patribus hausit, aversamur; quin potius eodem fautore arbitramur ex ea necessariò sequi, quod pluribus ante eum seculis S. Mamertus argumentatus est, animam propterea neque localem neque corpoream esse. Reliquas Doctorum opiniones, quæ S. viri mentem interpretari possint, vide apud Paulum Nazarium tom. 3. Comment. in 1. part. S. Thomæ, quæst. 53. art. 3. Tametsi verò intellectus & anima reali inter se discrimine separentur, quandoquidem tamen mens & voluntas ex principiis ejusdem essentiae fluunt, dubium esse non potest, quin anima ipsa materiæ expers haberi debeat. Manifestum est enim, inquit S. Thomas 1. part. quæst. 75. art. 5. *Quod omne quod recipitur in aliquo, recipitur in eo per modum recipientis. Sic autem cognoscitur unumquodque, sicut forma ejus est in cognoscente. Anima autem ejus intellectiva cognoscit rem aliquam in sua natura absolutè, puta lapidem, in quantum est lapis absolutè. Est igitur forma lapidis absolutè, secundum propriam rationem formalem in anima intellectiva. Anima igitur intellectiva est forma absoluta. Si enim anima intellectiva esset composita ex materia & forma, formæ rerum reciperentur in ea, ut individuales.*

les. Et sic non cognosceret nisi singulare, sicut accidit in potentiis sensitivis, quæ recipiunt formas rerum in organo corporali. Materia enim est principium individuationis formarum. Relinquitur ergò, quod anima intellectiva, & omnis intellectualis substantia, cognoscens formas absolute, caret compositione formæ & materiæ. Hactenus S. Thomas. At rursus idem alio argumento confirmat, quod anima scilicet sit actus & forma corporis. Neque enim verisimile est animam prorsus esse nihil, quod Pherecrates & Dicæarchus apud Ciceronem dum corpori tribuunt omnia, asserere ausi sunt, cum plures ejus motus observemus, qui non videantur posse corporis viribus ascribi. Sed neque accidens est, si-
 ve ἀνυπόστατον quippiam. Nihil enim, inquit S. Thomas, potest per se operari, nisi quod per se subsistit: non enim est operari nisi entis in actu. Atqui mens habet operationem per se, cui non communicat corpus. Unde sequitur, ut sit aliquid incorporeum & subsistens. Non est ergo, quod nonnullis veterum placuisse video, αἰρμονία elementorum, seu numerus harmonicus, non κρεῖσσις seu temperamentum cerebri vel cordis, de quatuor corporibus coagmentatum crama. Non quod Asclepiades Medicus commentus est, συγυμνασία αἰσθήσεων, id est exercitium quinque sensuum sibi consonum; non denique accidens quædam intelligentia & sensus interiores: qui δυνάμεις sunt, vel ἐνέργειαι: sed substantia, ὑφισταμένη ὅσα, quæ his omnibus vitam impertit. Non tamen illa σωματική, ἐνυλὴ, ἢ ὑλῶδης ut quibusdam visum, hoc est materia & corpore constans, sed verè αὐλὸς ἢ ἀσώματος ab omni fece corporis materiaque remota. Nam Stoici quidem animam πνεῦμα φερμὺν, πῶς φυσικὸν esse dixerunt, naturalem quendam ignem, habitumque igneum Hippocrati potius visa est σῶμα αἰθερὶδες ἢ αἰθερῶδες corpus æthereum, seu spiritus tennis dispersus per omne corpus animantis. Heraclito ἀναθυμίασις, hoc est evaporatio, qui etiam docuit animam esse scintillam naturæ stellaris; vel, ut loquitur Macrobius, stellaris essentiae. Sed neque incorporeas dicimus animas, quo pacto illi esse censuerunt, qui eas emphases & εἰδωλά nominarunt. Est autem εἰμῶσις velut imago quæ relucet è speculo. Hi namque, ut autor est Psellus de Dæmonibus, solent corpora quidem crassiora, corpora nominare; corpora verò tenuiora,

ra, & quæ aspectum tactumque effugiunt, incorporea frequenter cognominant. Et hoc sensu dæmones Angelos, Animasque volunt esse corporis. At verò nos sic animas à materia secernimus, ut nihil in illis corporeæ fecis residere concedamus. Quippe de ratione animæ est, inquit S. Thomas, *quod sit forma alicujus corporis. Aut igitur est forma secundum se totam, aut secundum aliquam partem sui. Si secundum se totam, Impossibile est, quod pars ejus sit materia; materia enim potentia est, forma actus, cui potentia repugnat. Si autem sit forma secundum aliquam partem sui, illam partem dicemus esse animam: & illam materiam, cujus primò est actus, dicemus esse primum animatum.* Et rursus ejusdem quæst. art. 1. *Manifestum est, inquit, quod esse principium vitæ vel vivens, non convenit corpori ex hoc quod est corpus, alioquin omne corpus esset vivens aut principium vitæ. Convenit igitur alicui corpori, quod sit vivens, vel etiam principium vitæ, per hoc quod est tale corpus. Quod autem est actu tale, habet hoc ab aliquo principio, quod dicitur actus ejus. Anima igitur, quæ est primum principium vitæ, non est corpus, sed corporis actus, sicut calor qui est principium calefactionis, non est corpus, sed quidam corporis actus. Hactenus S. Thomas. Quod autem intellectus & voluntas ab ipsa anima re atque essentia secerni debeant, paucis ad hunc modum concludit idem Doctor Angelicus 1. part. quæst. 79. art. 1. *Tunc enim solam, inquit, immediatum principium operationis est ipsa essentia rei operantis, quando ipsa operatio est ejus esse. Sicut enim potentia se habet ad operationem, ut ad suum actum, ita se habet essentia ad esse. In solo Deo autem idem est intelligere, quod suum esse. Unde in solo Deo intellectus est ejus essentia: in aliis autem creaturis intellectualibus, intellectus est quadam potentia intelligentis. Oportet siquidem, ut idem habet quæst. 54. art. 3. quod secundum diversitatem actuum, sit diversitas potentiarum.**

XLIV.

Ex Theologis nostris de hac materiâ audiamus B. Thummium, qui ita scribit: Res quidem est controversa, & dissensionis plena inter eos, qui hæc Sagarum tractant portenta: *reverdne* ad illos, de quibus consentiens ac conspirans omnium est oratio, conventus, avolent, ac præsentis iis adsint, an verò in quiete tantum, ubi

Exercent vanas nocturna in somnia mentes,
 adesse sibi videantur. Et habet ea concertatio in utrumque par-
 tem *Exempla ac Rationes*, quibus contrariæ sententiæ probabiliter
 defenduntur, plurimas. Qui nullam veram & realem profecti-
 onem admittunt, experientiam & *αὐτοψίαν* opponunt; quod videl. multa
 Sagarum domi, in eodem cum marito cubili, manifestè pernoctari visa
 sint, quæ tamen postero mane recensuerint, ac confidenter multa ad e-
 jusmodi conventus pertinentia dixerint, quibus se superiore nocte in-
 terfuisse affirmarint. Alias etiam inter dormiendum vehementius com-
 moveri, quasi, cum ingenti aliquo dolore consistarentur, notatas fuisse,
 ab iis, qui ejus rei cognoscendi studio, totas noctes, juxta profundè so-
 poratas assederunt: alias etiam in sedili, vel alia quapiam re equi-
 tare, uti qui viam admotis calcaribus accelerant: Cæterum domo
 non efferre pedem, & experrectas lassitudinem, tanquam longam
 ivissent viam, præ se ferre, multaque miranda, quæ fecisse vide-
 bantur, narrare observatas esse. Ex quibus colligunt, omnia ista,
 quæ de Sagarum ad conventus nocturnos delatione dicuntur, vana esse,
 & mera somniorum, à Damone immissorum ludibria. Qui verò veri-
 tatem rei defensum eunt, sequentibus nituntur fulcimentis. 1. Di-
 serto Evangelii elogio, quod facti possibilitatem & veritatem confir-
 mat, quando Christum ipsum à Satana per aëra assumptum, & super
 pinnaulo Templi statutum, ac in excelsi montis cacumen deductum fu-
 isse consignavit, Matth. 4. v. 5. & 8. 2. Exemplis beatorum An-
 gelorum, qui pios de loco in locum per aëra transmisisse passim le-
 guntur. Dan. 14. Angelus Domini Abacuc Prophetam, comâ capitis
 apprehensum, ex Judæa in Babylonem (revera) transtulit, & post-
 quam prophetico prandio Daniel erat refectus, in eundem locum resti-
 tuit. Actor. 8. v. 39. Angelus Philippum ex itinere rapuit, ut inven-
 tus sit in Azoto. Nec malè à bonis Angelis ad malos procedit ar-
 gumentum, ut quidam volunt, asserentes, bonorum hac in re longè
 majorem vim ac robur esse, quàm Dæmonum; Non enim est, cur dica-
 mus, motu locali, naturaliter Angelum bonum plùs quàm malum esse;
 Cùm communis Theologorum Schola concedat, retinuisse Diabo-
 los, quæ naturæ dotes erant, amisisse, quæ gratiæ erant. 3. Exem-
 plo porcorum Gergesenorum, quos Dæmonum multitudo in mare
 præcipites egit. 4. Experientia & historiis propheis. Auditi enim
 sunt,

sunt, qui eodem cum strigibus unguento perfricti, ac delibuti, momento ad ejusmodi Synagogas unà cum iis se translato constanti sermone affirmarunt; Unde tamen redeuntibus, multorum dierum iter emetendum esset. Quin & hoc rei fidem conciliat, quod nonnunquam conventu, per *auxiliare-nomen* JESU inclamatum, dissoluto, reperiuntur mensæ, suppellex, quæ usui fuerat, agnita; personæ ad conventus euntes ac redeuntes à mente sanis hominibus conspectæ: interdum etiam nudæ vel in camino, vel in campo deprehensæ, & ex turbine decedentes; aut vulneratæ, & membris mutilatæ. Historiis id etiam planum evadit. Nam Simonem magum coram Petro, alarum Dæmoniacarum remigio, in aërem sublatum, volitare visum, nonnulli ex antiquitate referunt. Et in Colloquiis D. Lutheri habetur, Johannem quendam Teutonicum, Sacerdotem Halberstadiensem, Anno Dominico 1217. Magiâ clarum & famosum, à Satanâ, medio interpeste noctis silentio, in tria distincta loca (ut puta Halberstadium, Moguntiam & Coloniam Agrippinam) per aërem deductum esse, in quibus ternas Missas, in Festo Nativitatis legi solitas, celebravit. Harum opinionum utramque, salvâ veritate, defendi posse judicamus; nonnunquam Sagas αὐτομαγεῖρας, presenti & vigilantī corpore in ejusmodi conventibus se sistere; sæpe etiam ætiori somno domi detentos, cum absint, videri sibi adesse: quæ vana imaginatio vigilantibus postmodum veritatis opinionem infitam relinquunt, quasi jam non fuerit id somnium, sed potius certa quædam & indubitata corporis actio. Potest namque Diabolus se in hominum mentes insinuare, & quas vult, notiones, sinente Deo, in iis imprimere, ac quasi consignare, sicuti Cardanus lib. 18. de subtil. affirmat, Lamas inter dormiendum putare, se varias ac longinquas Regiones peragere, atque in iis Reges, theatra, choreas, viridaria, fontes, vivaria, aliasque res amœnissimas videre: imò & venustissimos adolescentes, propter quos dormiant, & quibusdam unâ se oblectent.

XLV.

Sed habent quod ogganiant Adversarii primò tales abreptos fateri sese abripi & sentire illud, atq; confiteri tum publicè tum privatim, ut ex Exemplis supra adductis constat. Secundò ad conditam horam reverti, quod non sit in potestate illorum, qui dormiunt vel etiam narcoticis soporantur, imò referre, quid viderint, & quidem

dem distinctè, quod non possint illi qui somno opprimuntur. *Tertiò* non tantùm reverbos Epulas, choreas & gesta hominum etiam locis distantium referre, sed & literas, cultellos, annulos referre; ex quibus constare possit animam illorum ibidem fuisse, quod maximè urget Bodinus. Verum Exempla illa non convincunt: nam illud quod ex Augustino producitur de Præstantii patre non suffragatur Bodino lib. 8. qq. cum alibi contrarium doceat expressè lib. scil. 18. de Civitate Dei & libro de Spiritu & Anima. *Secundò* Cardanus suspectissimus est Magiæ, cum Pater ipsius Facius per triginta annos Spiritum habuerit familiarem, & proinde mendacissimus, utpote mancipium Sathanæ, constatque ex ejus Scriptis, sæpissimè de seipso perorare & jactare, quæ vera non sunt nec esse possunt, adeoque ita simplicioribus illudere. *Tertiò* quæ ex Experientia adducuntur facile solvuntur: nam infantes isti dormiunt, non moriuntur, & longè credibilius est Diabolum exhibere illorum phantasie istiusmodi species, quam animam abripi & eo loci deferri, quo putant sese fuisse, de Magis verò constat, quod in ecstasi aliquando abripiantur, sensus illorum ad interiora revocentur, atque corpus quasi examine compareat, quo in casu anima videtur discessisse, quæ non discessit, sed intra fuit revocata, imò Diabolum *μεροτεχνῆν* esse persuasissimum est Christianis, qui cum rem præstare nequeat, specie illudit, vel diabolicam Opinionem stabilire gessit, quemadmodum ex militis cujusdam dormientis ore egressam & iterum ingressam mustelam albam & per gladium rivo impositum iteratò commeantem ostendit per ludibrium, ut scil. hunc Errorem de Animarum Migratione mentibus imprimeret. Præterea quod Authoritates concernit, non obstant illæ nobis, nam pauci sunt illi, qui hanc sententiam fovent, si conferas cum multitudine quæ contrariam sequitur. *Secundò* Balduinus noster apertè hunc Diaboli raptum dicit vocari ecstaticum, seu somnum melancholicum, quo vires animæ ita sepultæ sint, ut videatur homo mortuus, non itaque in rei veritate mortuus. *Tertiò* Bodinus ut in multis erroneus, imò secundum quosdam Atheus, ita nullo pollet apud nos Authoritatis robore. Denique quæ Olaus refert, quidem veritatem facti testantur aliis ipsi conspirantibus, in primis D. Schafero in Tractatu de Lappis: verum non veritatem

tem Egressus animæ & Reditus in Corpus nobis exhibent: dicit enim videri tantum non supereffe Spiritum, dicit semper adesse debere aliquos, qui corpus exanime custodiant, ne Diabolus illud abripiat, aut qui potest abripere animam & in tam dissita loca transferre, quæ non possit corpus quoque ignobiliorem partem abripere, dicit revertente Spiritu seu è profundo somno cum gemitu expergisci exanime corpus, quasi revocetur in vitam ex morte, qui conciderat. At ubi profundus somnus, non abest anima, ubi expergiscitur corpus, non revocatur ad vitam, sed sensus sopiti redeunt, ubi est quasi revocatio in vitam, ibi non est resuscitatio in vitam, quæ autem referunt istiusmodi homines non habent ex præsentia locorum illorum, in quibus fuisse finguntur, sed ex repræsentatione Diaboli, qui talia illis interea objicit. Confessio autem quibus dissidentes nituntur est Confessio hominum corruptæ mentis & iudicii, est Confessio expositorum Sathanæ ludibriis, est Confessio nondum firmato iudicio pollentium, quapropter non ut Evangelium quoddam recipienda, sed ulteriori disquisitioni reservanda. Si nulli Melancholico, deliro, vel maniaco creditur aliquid, etsi iurato, cur hæc tam faciles nos exhibeamus, ut credamus, quæ confitentur Magi, Veneficæ, vel Infantes. *Secundò* abrepti illi ad conditam horam revertuntur, sed non semper, nec omnes. Sanè pueri qui istiusmodi deluduntur, nullam assignant horam, nullum definitum tempus, præterea si Magi determinant articulum temporis, est illa determinatio à Sathana, qui tamdiu illos detinet in Ecstasi, quam diu vult. Denique narcotica etiam temperari possunt, ut ad certum tempus operentur, post quod evigilantes iterum sensuum suarum habeant exercitia vegeta, nec refert quod referunt; referunt enim non tam illa, quibus præsens fuit anima, quam ea quæ objecta fuerunt à Diabolo, tanquam præsentia. *Tertiò*, si referunt abrepti hæc vel illa observata: Anima non fuit à corpore separata, cum illa tota sit immaterialis, in objectis consimilibus spiritualibus scil. occupetur, nec sentiat aut patiat, quæ illis referunt: quomodo enim illa epulari, saltare, aut similia potest, quæ organis ad hæc opera destituitur, præstigiæ itaque sunt Diaboli & dementationes, vel Phantasie opera, quibus afficitur à Diabolo, cui imprimuntur in somno istiusmodi species, quemadmodum alias quoque

que venator defessa thoro dum membra reponit, mens tamen ad sylvas & sua lustra redit, concedamus denique referre abreptos literas, annulos, cultellos & id genus alia, non poterunt hoc, si anima tantum abeat à corpore, & se sistat istiusmodi conventibus, quí enim Spiritus immaterialis separatus à corpore hæcprehendere, absque manibus tenere, absque organo referre, absque instrumentis ad hoc necessariis potest? præterea annon Diabolus annulos, cultros, literas, & quæ sunt cætera celerrimè supponere potest, oculos spectantium fascinare, ne aliundè adferri sentiant, mago expergefacto tradere, qui quasi ipse attulerit, ostendat adstantibus, cum tamen totum hoc operante Sathana factum sit, quoties videmus illos qui sacculares artes exercent, Hokos pokos ludunt, mira præstare & aliquid intervenire magici credere, cum tamen omnia celeritate peragantur.

X L V I.

De Corporibus quoque movetur quæstio. Num itaque si animæ non abripiantur corpora tamen Magorum, Sagarum & puerorum, qui Sacramentum dederunt Diabolo, transvehantur & per aërem celerrimè deferantur vel ad Magorum & Lamiarum Conventus, vel ad alium quendam locum pro lubitú Sathanae. Hic iterum dividuntur Doctores: quibusdam existimantibus meras esse illusiones & phantasias Sathanæ, quibusdam verò censentibus realiter transferri & translocari istiusmodi devotos. Priori sententiæ accedunt ex Hispanis Fr. Samuel & Author fortaliti fidei, Martinus de Arles Canonista, ex Italis Johann Baptista à Porta, ex Gallis Duarenus, Ærodius & Michaël Montanus, ex Anglis, Johannes Salisburienis, ex Germanis, B. Lutherus, Melanchton: Godelmannus posteriori, Bodinus lib. 2. Dæmonol. cap. 4. Paracelsus in Philosophia magna & occulta, Scribonius in Physiologia, Danæus, Franciscus, Joel, Cigogna, ex Patribus verò Clemens, Arnobius, Hegesippus, Cyrillus, Maximus, Taurinensis, Epiphanius, Gregorius. Tandem quidam mediam viam ingrediuntur & quandoque realem, quandoque phantasticam esse dicunt illam exportationem, in qua sententia sunt Remigius, Wierus, Alstedius, Boiffardus, Delrio, Malleus Maleficarum, Turrecremata, Basinus, Jacobus Rex Angliæ, Tannerus,

Binsfeldius, Scultetus, Lercheimer, Thyraeus, Hildebrandus & alii. Nos censemus ultimæ huic & saniori sententiæ esse assurgendum, idque ex sequentibus fundamentis, primò, quia non est impossibile Corpus aliquod abripi & transferri per aërem, cum Scriptura istiusmodi Exempla suppeditet. Sanè Christus omnium hominum sanctissimus à Diabolo fuit abreptus & in pinnam Templi Hierosolymitani deductus atque iterum in montem excelsum ubi ipsi ostensa sunt regna Mundi *Matth. 4. v. 5. & 8. Marc. 2. Luca 4.* Spiritus quidam Philippum Apostolum in Desertum detulit, de quo *Actor. 8. v. 39, 40.* Si autem Diabolo tantum licuit in Christum, si Spiritui tantum fuit concessum in Philippum, qui non Diabolus possit transvehere Sagas, Magos & istiusmodi homines furfuris ad loca alia, ut qui illi devoti & obnoxii. *Secundò* potest utique Sathan Corpus quoddam localiter movere, potest cum illo aërem pervium transire, potest certum terminum figere, ubi velit illud ipsum corpus existere, vel collocare, omnia illa contradictionem non involvunt, omnia illa potestatem angelicam non superant & excedunt. *Tertiò* Exemplorum Multitudo est in promptu, & quidem illorum, qui alibi fuerunt inventi exportati, vel inter transportandum dejecti atque realiter in corpore afflicti, imò inventi fuerunt Scyphi argentei, crateres, cultri variaque suppellex illo ipso in loco, in quo convivia agitarunt post discessum, & sæpius contigit, ut quis forte fortuna inter ambulandum in istiusmodi Conventus incideret aut dissiparet illos. Nullo itaque colore aut prætextu negari potest illud strigiportium, illa realis & localis exportatio.

XLVII.

Habent tamen Dissidentibus quod prætendant. Nam *primò* obtendunt, si translatio illa esset realis, exitium præsentissimum fore corporibus deportatis, nam tam celeriter quandoque deferri, ut impossibile sit corpus non dissipari, non resolvi, non suffocari, cum aliàs si corpus quoddam animantis ex loco alto decidat sæpè in media vita suffocetur, & dubium esse, num Sathan tanquam Spiritus incorporeus molem corporis ita movere possit. *Secundò* si attendamus loca, per quæ ferantur, impossibile quoque videri corpora pertransire illa, aut admittendam esse penetrationem dimensionum

sionum quæ naturaliter impossibilis; per rimas enim angustissimas firmos carcere fenestras, clausas januas, specie felium, murium locustarum perducere, quod maximè urgit Illustrissima quædam persona in Colloquio mecum de hac re habito. *Tertiò* dicunt realem illam non esse translationem vel ex eo posse constare, quod cibi in illorum Conviviis ad quæ deferuntur non sint reales, non satient, non famem expleant, inani vento deludant, ut verè possis illa dicere Heliogabalæas cœnas, ex ebore & aliis, ex quibus præsentibus laxis lactibus discesserunt, imò omnia, si solum exaudiat nomen JESU in istis Conventibus evanescant, atque sic ludibrium demonstrent, addunt Jus Canonicum phantasticè hæc fieri docere ex Concilio ancyrano *Causa* 26. cap. 12. Episcopi q. 5. & stultos atque hebetes dicere, qui hæc quæ solo Spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitrentur, ac talia credentem fidem perdidisse ufferit.

XLVIII.

Nos existimamus hæc tanti non esse, ut nos à recepta sententia dimoveant. Nam *primò* Motus ille non obest Corpori moto, si enim Aves in aëre possunt moveri celerrimè citra sui Noxam, quidni Diabolus corpus humanum citra dissipationem possit ferre ad loca conventus: sanè celeritas Motus non superat potestatem Diaboli, nec interimit corpus ad motum aptum, & si aliàs corpus quoddam viveas ex alto decidens suffocatur, hoc est ex eo, quia aër intercipitur, quam interceptionem in Lamiis & Magis Diabolus avertere potest. *Secundò* instantia firmissima peti potest ex corpore Christi translato à Dæmone; si enim illud potuit movere Sathan, quî non possit incorporeus corpoream molem promovere, si corpus Christi assumptum & translatum, non fuit dissipatum, quidni & alibi hanc dissipationem potuerit prohibere, si denique Diabolus in forma assumpta comitatur Sagas quî dici potest Spiritum incorporeum non posse movere molem corpoream. Solet enim Diabolus sese jungere illis in forma nunc hirci, nunc canis, nunc felis & similium. *Tertiò* Diabolus est mille artifex & potest, quæ quandoque nos Intellectus nostri Imbecillitate attingere non valemus, quidni ergò si Exempla prostant potius illis inhærendum, quam negandum, quod in Thesauro technarum habet

reconditum ille artifex. *Secundò* certum est, posse alicui dubium videri, quomodo hæc contingant, sed si res sit vera, si Exemplis sit firmata, frustraneos ex ignorantia Modi ad negationem rei procedere. *Secundò*, sicut species illæ filium, murium & locustarum, in quibus perducere se Sagæ fatentur, sunt præstigiøsæ, ita quoque angustia illæ per quas transire dicuntur, quandoque præstigiøsæ esse possunt, miscenturque putamina baccis, falsa veris in istiusmodi artibus, iudicio opus ergo est, ut probè discernas. *Tertiò* præstigator ille vel fenestras & januas aperit latentes, ut scilicet, putent sese transire, cum tamen non penetrent, sed per apertum ostium intrent, vel fissuras & rimas dilatare, dirumpere, vel alio aliquo modo laxare potest, & postea iterum compingere, vel modo quodam hæcenus incognito nobis, viam parare suis devotis. *Tertiò* cibi qui apponuntur in istiusmodi Conviviis, non sunt semper præstigiøsi; nam ut cætera, quæ his accidunt, non omnia sunt mendacia, sed quædam vera e. g. pocula, vestes, plumæ, quas secum domum deferunt, uti vinum quod bibunt, non semper est fictitium, sed quandoque verum cum cellas subeant & ex illis detrahant, ita quoque cibi, qui apponuntur non sunt semper præstigiøsæ, sed quandoque solidi. *Secundò*, si corvi & quidem ex Achabi aula detulerunt cibos Eliæ, quidni possit Diabolus ex instructis conclavibus & penuariis etiam suam decerpere partem, apportare illam, & suos saginare iisdem cibis, qui cedere debuissent alicui diviti Epuloni, vel sunt ex repotiis ipsius. *Tertiò*, si nomen JESU inclametur cessasse omnia quod objicitur, hoc ipsum factum est non per umbrarum Evanescentiam & specierum sublationem, sed per celerrimam asportationem, oculorum fascinationem, imò quandoque quorundam relictionem, cum scilicet illi, qui tales Conventus adeunt & forte fortuna illis se immiscent, vel ex vigilibus vel ex viatoribus quandoque pocula, quæ relictæ fuerunt, apportarint Magistratui, vel sibi servarint. Quod autem Jus Canonicum spectat, illud, nos non obligat, notum est, quanti id fecerit B. Lutherus, quanti æstiment ipsi Pontificii, quod si fidem perdat, omnes illi ex Pontificiis fidem perdiderunt, qui exportationem illam crediderunt, & adhuc defendunt, nec Concilium ex quo sua petit, fuit æcumenicum, neque dicit, quod illi volunt, sed tantum

exportationes istas non Numini alicui vel Dianæ tribuendas esse definit, neque est res fidei, ut qui in hac materiâ non sese submittat, confestim fidei naufragium fecisse dicendus sit.

X L I X.

Conspirant Theologi, qui ita: Locus, ubi conventus suos instituere solent Magi, german. dicitur der Brocksberg vel Brockselsberg & Hetsberg/ ut alii eum nominant, vel etiam in ditione Ultrajectina conventus instituunt suos, in qua unus ex præcipuis Magorum congregationibus locus est, ut tradit Delrius l. 2. q. 16. An autem corpora Magorum ad nocturna ista Comitia transportare possit, de hoc jam quæritur. Duas autem ad hanc quæstionem invenimus responsiones. Quidam omnem illam Sagarum aut aliorum hominum translationem de loco in locum ad *illusiones phantasticas & Diabolicas* referunt, quam sententiam amplectuntur B. Joh. Sperlingius *Instit. Phys. q. IX. p. 380.* & cum eo Gædelmannus *de Lamiis l. 2. c. 4.* Joh. Baptista Porta l. 2. *Mag. Natural. c. 26.* Martinus de Arles, Phil. Camerarius, Marcus Antonius Zimara in *Traët. de Magia c. 15.* quem de suo auxit Cæsar Longinus, qui ibidem pro sua opinione citat. B. Lutherum, Melanchthonem, Vairum l. 2. *de fascin. c. 3.* aliosque. Alii autem ut Bodinus, quem sequitur Philipp. Theophr. Bombastus ab Hohenheim/ vulgò Paracelsus nominatus, *homo contradicendi, & nova obscuraque dogmata cudendi studio deditissimus, Scholâ Medicis ac Philosophicis ut & Theologicis* (omnibus enim sese opposuit) *notissimus in Phil. occult.* Joachimus Camerarius, Raphaël la Torre *Traët. 2. Diss. V. Tanner. q. 3. p. 59.* & Scholastici *ad Part. I. q. CX. a. 3. & 3. q. 41. a. 4. totum hoc & semper realiter fieri contendunt.* Nos utramque sententiam amplectimur & priorem statuinamus verbis Augustini, qui hac de re ita differit: *Homines malarum rerum cupidi, occulto quodam judicio divino traduntur illudendi & decipiendi pro meritis voluntatum suarum, illudentibus atque decipientibus eos prævaricatoribus Angelis, quibus ista pars mundi infima secundum pulcherrimum ordinem rerum, divinæ providentiæ lege subiecta est.* Posteriores verò firmamus sequentibus rationibus, quia nullum ex parte agentis, nempe Diaboli, est impedimentum, cum sit spiritus fortis & robustissimus *Luc. XI, 21. Eph. II, 2.* nec etiam datur impedimentum ex parte pa-

tientis, nempe Sagarum, nihil enim obstat, quo minus transportari possint. quia plurima exempla Sagarum in loca remotissima celerrimè exportaturum id demonstrant, non ignota his, qui Sagarum confessionibus crebrius interfuerunt. Adeatur Remigius l. 1. de Dæmon. c. 14. p. 90. seq. & c. 17. p. 117. & Bodinus l. 2. de Dæmon. cap. 4. p. 200. quia sæpius in locis istis conviviorum Magicorum varia suppellex inventa fuit, de quo vid. Gædelmann l. 2. de Lamiis c. 4. Huc accedit, quod boni Angeli hoc possint efficere, ut ex *Act. VIII, 39.* clarè patet, ubi Philippus dubio procul adminiculo boni Angeli raptus, & aliò transportatus fuit. Sic *Dan. IV.* legitur, Angelum ex Judæa Prophetam Habacuc per aërem traduxisse, ut pulmentò eum cibaret. Nec est, ut quis excipiat: *Disparem esse Angelorum bonorum & malorum potentiam.* Tanta enim Angelis malis inest potentia, ut non dubitemus asseverare, eorum vim atque potentiam nudè consideratam sufficientem esse ad evertendum per motum localem totum hoc universum. Si igitur hoc possunt efficere, multò magis corpora quæque gravissima de loco in locum transportare. Qui igitur hanc potentiam Diabolo denegant, minus videntur Diabolicæ potentix gnari. Cur autem Diabolus mancipia sua in loca illa remotiora transferat, & junctim convenire urgeat, causas recenset B. Balduinus de C. C. l. 3. c. 5. p. 738. *sequentes.* ut fœdus cum Diabolo redintegrent, ut à Diabolo denuò nocendi potestatem accipiant: Nam Satan ante eorum discessum horribili voce intonat: *Ulciscimini vos, aut mortem appetetis.* ut malefactorum suorum rationes Diabolo reddant. ut scelerati parentes Diabolo liberos suos impiè offerant. ut denique istis in conventibus testentur, quantà alacritate Diabolo serviant. Et tantum de hoc Zetemate, an Diabolus Magorum corpora ad nocturna Comitæ transportare possit. Sequitur nunc, an etiam animæ Sagarum vi Diabolicâ abripi, & ad Panegyres suas ferri possint? Hæc quæstio priori difficilior videtur. Bodinus l. 2. *Dæmon.* hanc animarum corporibus aliis in locis relictis & sopitis abreptionem admittit. Verùm hanc sententiam esse falsam sequenti probamus requenti ratiocinio: *Quicquid infinitam potentiam requirit, id nulli creaturæ est tribuendum. Atqui illa animarum abreptio & reductio in corpora infinitam requirit potentiam. E. Diabolo,*
utpote

utpote creatura, non est tribuenda. Minor probatur: Si enim Diabolus animam abripere, & ad loca diffita transportare, & vicissim cum corpore domi relicto mortuo redunire posset, utique etiam hominem à mortuis resuscitare posset, quod factum impossibile, dictum nefas. Hoc enim infinitam requirit potentiam, & est opus solius Creatoris omnipotentissimi. Hinc rectè B. Balduinus in C. C. l. 3. c. 3. Cas. 4. ita differit: *Obsessio Dæmonum est pœna corporis, in quod Deus Diabolo interdum magnam promittit potestatem, in animas autem hominum sibi soli absolutum reservat imperium.* Deinde nos negativam defensuri ita argumentamur: *Corpus Magi, cujus animas exspatiatus, & abreptus dicitur, aut erit vivum, aut mortuum. Si vivum. E. animatum.* At hoc non, cum nihil possit esse animatum sine anima, quippe quod contradictionem involvit. *Si mortuum. E. poterunt mortui vi Dæmonum resuscitari.* Contingunt igitur hæc lamiarum itinera vel per *Ecstasin*, vel per *somnium Diabolicum*, non per animæ à corpore solute transvectionem. Ecstasin autem illam efficere facillè potest Pseudotheus vi narcoticorum, vel certè in somno tales objicere imagines, quibus deceptæ aniculæ Jovem jurarent lapidem se interfuisse, cum tamen loco nunquam fuerint motæ. Nec obstat 1. quod *Magi ipsi fateantur, se animabus extra corpus abripi, corporibus domi relictis.* Resp. Confessio Magorum nihil probat, est enim corrupti animi & judicii. Probat nihil aliud, quàm somniasse vel vidisse se aliquid, quâ autem ratione an animi extra corpus abreptione, an corporis ipsius exportatione, non probat. Quin pervertit sensus suorum ita Diabolus, ut abreptos se fuisse deinde glorientur. Nec obstat 2. Quod interdum *Magi reversi literas, cultellumve eorum, qui longissimè absunt, secum reportant, corpore ante oculos multorum jacente immoto.* E. anima revera exspatiatur, Resp. Nihilominus. Diabolus enim ipse sub nomine Magi ea efficit omnia & quo efficiat commodius, oculos adstantium obfascinat, Magisque cultellos subreptos, quos ostendunt, tradit, ut adstantes revera ea à Magis fieri putent, quæ Diabolus astu oculorum aciem antevertente, efficiat, corpore interim sopito ante oculos multorum relicto.

L.

Adstipulantur Jurisconsulti, quorum sunt sequentia: *Ulti
olim*

olim DEUS populo suo Hierosolymis Synagogas erexit, ut in iis ignarus legis divinæ populus erudiretur, voluntatemque Dei placitam ex verbis in iis prædicato hauriret: Ita & Diabolus, in omnibus omnino suis actionibus simiam Dei agens, gregi suo acherontico conventus & synagogas, quas satanica sabbata vocant, indicit. In quibus sacris suos initiatur, in fide privatim data, huc illucque nutante, (si fides est nominanda) confirmat publice, deteriorem veri Dei abnegationem majoremque sui cultum ab ipsis flagitat, artes & vias compendiosissimas nocendi rudioribus fideliter monstrat. Quos autem satis constantes expertus est, & in arte suâ quosdam progressus fecisse novit, eos easve examinat, ut ex iis resciscat, quàm rectè & diligenter munus intoxicandi mandatum impleverint, & quos necaverint, eas, si probè officio defunctas, animadvertit, laudat, præmiis ad majora audenda invitat, si quas segnes & remissas in opere offenderit, eas verbis diris objurgat, minis ac verberibus insequitur. Atque de hisce Conventibus & Synagogis Lamiarum nullus Autorum, quos quidem evolvi, imò nec ipse Lamiarum Patronus, ne dubiolum quidem movit. Quin & Remigius, qui sedecim annos causis Criminalibus in Lotharingia præfuit, ac non minus octogintos hujus criminis reos homines capite damnavit, testatur, eos omnes unò ore maximam hujuscemodi conventuum frequentiam, prædicasse. Adeò, ut tutò affirmari liceat, conventus à Diabolo certò institui. Quos vel ipse tanquam præses collegii, vel per dæmonem, qui ad cujuslibet sagæ custodiam constitutus est (quem blandis cognomentis (ut Martinelli, Magisteruli aut alius) pro iubitu Satanæ honorare coguntur sagæ) vel per alios Magos aut sagas, per unum aut duos dies, antequam fiat congregatio, denunciat & indicit. Cum ipse per se evocat, aut suis humanâ formâ *Martinellus* apparet, aut saltem eâ, quâ dignosci à sagis potest. Adeò, ut nonnunquam eveniat, ut in eodem hominum cœtu, solus sortarius vel saga Satanam præsentem agnoscat, cæteri non possint, quanquam hominem cernant aliquem, sed ater an albus sit, nesciunt, *Daneus de sort.* Per alios fit denunciatio, quando per suos discipulos aut alias sagas vicinas evocat, locumque semper ad tempus certum in denunciatione ipsis præ-

præfigit ac designat. Ritè sic vocatis lamiis, quod si quædam iustam causam impeditenti, quod minus conventui interesse valeat, prætexat, ea ipsa auditur, dummodò sit causa vera & excusabilis, quæ legitimè excusare posset. Alioquin si fingeret habere causam sagæ, quæ nulla esset, morasque neceret, quod minus non accedat, non deferebatur invita, sed remanebat in domo suâ, nihilominus pro pœnâ sui mendacii fortiter cruciabatur à dæmone, ut in mente & corpore maximis & continuis doloribus ac ægitudine intrinsecâ adedò miserabiliter vexaretur, ut die noctuque nihil penitus quietis haberet. sed semper tribularetur, & omnia, quæ ipsa intereâ ageret, evanescerent & perirent in fieri. Et his malis non evadebat lamia prius, quàm peccatum suum confiteretur, & promitteret etiam mediante jurejurando, quod imposterum non recusatura sit accedere. *Paul. Ghirl. de sortil. Q. 7. n. 28. in fin.* Loca, in quibus solent à dæmone cœtus & conventicula malefica institui, plerumque sunt sylvestres, occulti, subterranei & ab hominum conversatione remoti. Indicuntur sæpius in locis longè distitis, peregrinis, caducis castellis & desertis, nonnunquàm in campis. Sic in monte Atlante plerumque fieri conventus, tradunt *Mela lib. 3. cap. 44. & Plin. lib. 5. c. 1. In Hollandia Magus nomine Johannes de Vaulx Stabuleti decollatus anno 1603. fatebatur ex præcipuis locis generalium congregationum esse unum in ditione Ultrajectina, & eò se non semel Stabuletò delatum.* In Germaniâ locus hujus conventus sagarum esse creditus Mons Bruçterorum. Nec improbable forsan est, quoniam ille mons in mediâ Germaniâ situs est, & Geographis umbilicus Germaniæ dicitur; Atque insuper in mediâ aëris regione constitutus, & juxta suprâ recensita loca valdè nemorosus & ab omni hominum conversatione & præteritione remotus esse dicitur. De quo & Joh. Georg. Godelm. *L. 2. de Lamiis c. 4. n. 2.* Pervulgata fama est, inquit, lamias totius Germaniæ certis unguentis illitis noctu Calend. Maji in montem Bruçterorum vulgò Bloçsberg oder Hetberg bajulari. Quin famam & hanc, ne quis figmentum putet, experientia & vera sagarum complurium confessio judicialis comitatur, cui indicio est Respons. Lips. Quæstori Ostraviensi Mens. Jul. anno 1613. datum, ubi sagæ in confessione montem hunc ludis dicatum prodit

dit in verb. Sie wäre nur zwey mahl auff dem Blocksberge gewesen/ und auff einer Ofen- Krücken zur Feuer- Mäuren oben hinauß und nirgend an ins Teuffels Namen hinaus gefahren. Vorgedachte Böttigerin ihre Nachbarin / hätte sie mit einer Salbe geschmieret/ darauff sie beide in einem Augenblick auffm Blocksberge gewesen/ daselbst sie Kuchen gebacken und Bier getruncken/ aber keinen Wein/ auch getancket/ und wären die Spielleute Sackpfeiffer und Trummelschläger/ wenn sie dahin kämen/ verblieben sie ohne gefahr ein paar Stunden beyßamen/ und hätte allezeit eine junge Braut den Vorreyen/ dazu sich ihrer so viel und von hundert Meilen Weges her auffm Blocksberg finden thäten/ so man nicht alle zehlen könnte &c. Et ad eundem Quæstorem in aliò casu Mens. Sept. anno 1613. ib. Wie sie denn auch ferner bekant und außgesaget/ daß sie mit der gerechtfertigten Täschin und Kungen Ortheien auff dem Blocksberge gewesen &c. Tempus horum conventuum dum examinamus, deprehendimus cum Danæo, in tempore instituendorum nihil certi constitutique habere Satanam; nec enim fieri hebdomadatim, menstruatim, vel etiam annuatim; Sed quando quotiesque illi Magistro visum fuerit. Communiter tamen bis vel ter in anno institui ex plurimarum confessionibus creditur, de quo fidem facit Resp. Lips. Kalten- Gonthelmb an Valentin Gumperten Centgrassen mens. Jan. Anno 1613. ubi saga confessa est hæc: Zehen Wochen nach solchen Verlöbniß / hätte sie ihr Buhle auff einer kurzen Gabel/ so in ihrem Hause hinter dem Backofen gestanden/ zum Tanze geführt/ welches nachmahls des Jahrs drey mahl geschehen/ an Walpurgis/ Johannis und Jacobi/ zweene Pfeiffer so ihr unbekant/ hätten mit Schalmeyen auffgespielet/ und sie für dem Tanze Mahlzeit gehalten &c. Tempus tamen nocturnum ac intempestæ noctis tenebras hisce conventiculis consecrari ac deputari à Diabolo certum est, (quamvis nonnulli dicant, etiam fieri interdiu & meridie conventus) idque ob geminam rationem, quarum unam suppeditant nobis Theologi hanc: Quia nempe dæmon post fœdum casum è Paradiso effectus fuit obscurus ac tenebricosus, S. Thomas in tract. 44. Q. 16. art. 1. & 6. in Tit. de demonibus. Hinc lucem fugit, tenebras vespertilionis in modum amat, & omnia

omnia opera, quæ ipse peragit, claræ luci exponere subterfugit, sed in obscuro tenebricoso loco & tempore tractat, eò maxime quia opera ipsa sunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & opposita luci veritatis, virtutis & iustitiæ, juxta commune veriverbium, qui malè agit odit lucem, *c. perniciosam* 18. Q. 2. Alteram reddunt nobis Jcti hanc: Quia, si die ac clarâ luce conventiculos & cœtus subditorum suorum cogeret & agigaret, conspici possent ab aliis, faciliusque fisco aperirentur maleficia, ob quæ devenirent ad notitiam curiæ ac iustitiæ publicæ, cui hõc modò incautè suas fideles capturæ ac ultimi supplicii periculo exponeret Diabolus. Quare ne tam facilè detegantur & impediuntur, eorum opera, sacrificia multâ de nocte celebranda curat in locis ut dictum, diffitis & obscuris, ne ea à quodquam ullum ferant incommodum. Evocatæ hoc modo & tempore Lamix, conventus planè contra morem iter longinquum ingredientium, qui se totis viribus ad illud componunt, ab ollâ sibi & aliis vestibus prospiciunt, adeunt. Lamix enim corpus suum, quod tamen tegi Deus jussit, voluntariè vestibus spoliant, & nudæ plerumque (nam & vestibus quoque indutas levibus visitasse conventus, compertum est) conventicula accedunt, idque turpi dæmonis fraude illud fieri certum est, ut eò facilius libidinis incendivum crearet, qui illis persuadet, eas non posse conventiculis interesse, nisi nudum corpus unguento, ex corpusculis infantum ante baptismum necatorum præparato illinant, idque propterea solùm illis persuadet, ut ad quam plurimas infantum infontium cædes eas alliciat; Ac ne fortè, una ab aliis, unguentum, quod primâ vice saltim procedit, sæpius mutuò accipiat, necessarium esse dicit, ut ipsæmet sibi illud ex infanticidio comparent. Adeò miseris prorsus imaginatur, vim translativam per occultam qualitatem huic unguento inesse, quod tamen reverâ nihil confert ad delationem, aut si certè aliquid confert, eatenus id efficit, quatenus per ea sensus corporis conssepulti jacent. Et posset eas Dæmon transferre sine unguenti usu, quod & sæpius effecit: Sed unguento mavult uti, idque tum ob causam memoratam, tum etiam, quia timidiores sunt quædam sagæ, quàm ut audeant, vel quia tenuiores ac delicatiores sunt ad horribilem illum Sata-næ contactum in corpore assumpto tolerandum, tunc unguentorum

inunctione sensum obstupefacit membrorum. Unguento verò per se nullam vim translativam inesse (quanquam Paracelsus hoc velit) vel inde patet, quod etiam, si qui statuto conventus tempore ex curiositate quâdam cupientes conventui interesse, se unguento illinant, & reverà per aërem eò devehantur, (Deo id ad puniendam incredulam curiositatem tam temerariæ audaciæ permittente) tamen si quis fide firmus, charitate armatus ad fraudes Dæmonis revincendas dissipandasque ad fidei veræ confirmationem eo se unguento inungeret, (ut rectè Binsfeld.) nulla sequeretur translatio, quia hîc omne pactum cum Dæmone cessat, neque id Deus esset permissurus. Et propterea, quando extra conventus tempora sese inungerent sagæ, non avolarent, nec auferrentur, eò quod illud pactæ non fuerunt. Sciunt hoc, & ideò non inunguntur, nisi auditò conventus signò. Unctionis ritu peractò, abiturientes, ne fortè à maritis in lectis desiderentur, vel per incantationem somnum, aurem nimirum vellicando dextrâ manu prius prædictò unguine illitâ, conciliant maritis, ex quò non facilè possunt excitari: Vel Dæmones personas quasdam dormientibus adumbrant, quas si contingeret expergisci, suas uxores esse putarent, ut annotavit & exemplò probavit, *Remig. L. 2. c. 12.* Vel intereà alius Dæmon in formâ succubi ad latus maritorum adjungitur, qui loco uxoris est, qui si opus fuerit omnia conjugis absentis officia in thorò conjugali subeat. Ad quæ Diabolus se promptissimum exhibet, seque ita accommodare scit, ut etiam sapientissimum quemque fallere possit, *Paul. Gbirland. de sortil. q. 7.* Et ita sine omni remorâ insidentes baculo, furcæ, scopis aut arundini vel tauro, equo, sui, hirco aut cani, *quorum omnium exempla prodidit literis Remig. L. 1, c. 14.* devehuntur à Dæmone ad loca destinata.

L I.

Hanc sententiam quoq; probant Patres Orthodoxi, veteres ac recentiores Theologi, Jurisperiti, Inquisitores hæreticæ pravitatis, & Medici, Sagæque ipsæ tam intra, quàm extra torturas, ac denique Experientia ipsa innumeris exemplis confirmata. Auctores citant *Delrius lib. 2. Disquisit. Magic. q. 16.* & *Torreblanca lib. 2. q. 36.* qui in eadem sunt sententia. Inter Patres sunt *D. Gregor. D. Epi.*

D. Epiphan. D. August. Inter Theologos D. Thomas, Jo. Major, Albert. Cajet. Tostat. Victoria, Annar. Guilb. Parisiens. Alphonsus à Castro, Toletus, Suarez de Relig. lib. 2. cap. 16. Inter Juristas Turrecr. Simanca, Navar. Medices, Farinac. Dambauder. Nicolaus Remig. Inter Inquisitores, Spreng. Jaquer. Nider. Bern. Comensis, Cuman. Pegna. Inter Medicos Ronsæus, Casalp. Omitto multos alios Scriptores à Delrio citatos. Lamix ipsæ tam in equuleis, quàm spontaneâ confessione, jurejurando has translationes veras esse fatentur, & se ad conventus corporaliter deferri à Dæmone affirmant, noto sibi unguento inunctas, vel etiam sine inunctione, insidentes aliquando scopis, arundini, baculo, furcæ, colo, hirco, cani, vel alii animali elementato, à Dæmone tamen sublevato, & per aërem actæ, ut testantur Remigius lib. 1. Dæmon. cap. 74. Gril-land. de Sortileg. q. 4. Binsfeld. in Confess. malef. membr. 1. concl. 12. & alii.

LII.

Non tamen sumus tam rigidi, ut velimus adstipulari illis, qui nihil præstigiarum hic intercurre opinantur. Hoc enim esset evidenti veritati oblucri, nam sive consideremus ipsos Magos & Lamias, sive modum quo solent procurari istiusmodi transvectiones sive ipsum Diabolum Authorem illius, causas sat habemus credendi, quandoque & quidem sæpius illas transportatio-nes esse præstigiatorias. Si spectemus Magos & Lamias deprehenduntur sæpe somno profundo corripì, cum putant sese ad convivia & Conventus illos abduci, de quo videri potest Godelman-nus lib. 2. cap. 4. si spectemus modum fit ille per adhibitionem unguentorum, quæ illis subministrat Diabolus, vel illæ ipsæ co-quant, quæ cum constent ex Mandragora, papavere, hyoschamo cicuta, patet esse soporifera & inducere somnum sæpè profundum cibi quoque, quos esitant, sunt apium sæpè, allia, fabæ phaseoli, quæ omnia somnum & somnia excitant tanquam cibi flatulenti & phantasmatum fecundi. Si denique spectemus Authorem illius strigiportii est ille Diabolus, qui homines seducit, sensibus illudit, mille artibus novit uti & homines fascinare, ut credant, quod fi-ctum, ut assentiantur illi, quod evanidum.

LIII.

Quanquam itaque à Bodino & cæteris opponatur huic sententiæ, quod istiusmodi unguenta ex oleis constent, quæ calida & facile inflammabilia, cum somnum inducant frigida, quæ sistunt Spiritus, quod Lamia illæ soleant sese perungere istiusmodi Mediis non in capite, fronte, aut Nucha, ex quâ inunctione somnus instet, sed toto corpore & nunc hac, nunc illa parte illius, quod denique non videatur cur Diabolus inunctionem illam procuret, si nihil operetur præter somnum, & non aliud quid etiam adhibeat: tamen jam ante respondimus, non omne oleum esse calidum, dantur enim olea quoque frigidioris Naturæ, & sanè oleum utut inflammabile, potius est naturæ aëreæ quàm igneæ, & quamvis ignem concipiat tamen ad tactum frigidum, imò non sese inungunt oleo simpliciter tali, sed in mixtura cum ingredientibus narcoticis, neque enim inunctio qualiscunque somnum conciliat, ut planum est, nec omnia soporifera sunt frigida, sanè sunt quamplures qui ubi liberi patris flore liberalius sese respergunt, in somnum incidunt & dantur calida, quæ illum promovent, quemadmodum hoc observari potest in æstate, ubi de die proniores sumus in somnum, quam hyeme, ex aëre calido circumstante, præterea si totum corpus inungatur, etiam capiti cedit aliqua particula; præterea præstigiæ sunt, quibus ludit Sathanas, & vult ut corpus inungant veneficæ, ut scil. vim transvectivam isti unguento tribuant, quæ tamen non est in eo. Denique ex arbitrio & voluntate Diaboli pendet, quod istiusmodi unctionem à Sagis adhiberi vult, vel quia tanquam simia DEI, inunctiones in V. T. à DEO institutas adumbrare & æmulanter exprimere studet, ut sibi venerationem conciliet, vel quia vult adstringere hoc modo & medio ad sui obsequium Lamias, vel denique quia superstitionibus dementare vult vetulas, & vim quandam mirabilem istiusmodi pinguedini & unguento inesse persuadere cupit.

LIV.

Differit de istiusmodi Unguentis & Oleis *Daneus*, & ita censet: Primum ne tibi persuadeas Satanam præcipere omnibus Sortiariis, ut iis unguentis utantur. Id enim quibusdam tantum imperat, quos videt aut ad audendum timidiore, aut delicatior ad

ad tolerandum formidabilem illum suum attactum, quales foeminae vel etiam viri quidam. Itaque stupefacit eorum sensus iis medicamentis, quibus ungi praecipiuntur, ne dum feruntur sentiant dolorem, vel horreant ipsius manus & raptum suum. Nec enim unguenta ista aut olea huiusmodi quicquam ad motum aut iter peragendum possunt vel pertinent ulla ex parte: sed adhiberi tamen iubentur, vel ut ea ratione eos detineat avocetque à cogitatione contactus sui: vel si certè profunt, eatenus id faciunt, quatenus per ea sensus corporis conscripti jacent. Itaque Satan ipse interim eos asportat. Quamquam & aliud quoque studet in eo Satan, nimirum ut sacrosancta ecclesiae Sacramenta à Deo instituta adumbret & perfidè imitetur, quò magis miseri illi Sortiarii & velint & assuescant ipsi confidere & eum admirari, & tantæ potestatis ergò venerari, cum tamen revera ipse ille sit, qui eos portat & subcollatos bajulat, quò sunt transferendi. Atqui, Theophile, alius qui volet talem sibi famulum quærat, ego certè recuso & toto pectore averso. Et ego ipse, Antoni. Sed jam estne tibi persuasum quod dixi? Penè quidem. Tertiæ modò objectioni & animi mei dubitationi responde. Ecquæ verò illa est? Non videntur mihi Sortiarii posse intoxicare quenquam nisi adhibito & injecto ab ipsis veneno. Incantationibus enim, figuris, verbis, consecrationibus, devotionibus, aut characteribus meris & solis, nisi aspergatur quoque venenum, eos lædere posse, non fit mihi verisimile. Si igitur Satan illis porrexit venenum, aut miscere docuit illud quod adhibent, quin faciliè illi jam intoxicare queant, non dubito. Quin etiam eorum maleficiorum sit Satan artifex peritissimus non nego. Rerum enim creatarum vires & naturas apprime novit. Id quod etiam Augustinus lib. 3. de Divinat. Dæmonum testatur. Sed quòd iisdem nullo veneno, pulvere, radice adhibita lædere aut intoxicare quenquam possint, non possum in animum inducere meum. Nec enim verba, numeri, figuræ, verborum certa forma, certisque precationum & præscriptis formulis demurmurationes, item characteres ad invenenandos homines sunt instituti, sed ad alios & dissimiles planè usus, quemadmodum pater Irenæus lib. 2. cap. 40. & 43. apertissimè demonstrat. Nec ille tantum vir Christianus, sed etiam tam vanam quorundam

dam sententiam alicubi irridet Aristoteles autor ethnicus, nedum ut eam nos Christiani homines comprobemus. Præterea illud ex certissimis Physicæ scientiæ regulis definitur, Nullam omnino actionem sine medio interveniente, & extremis rei patientis applicato fieri posse. Exempli causa, Cum me impellis, manus tua me attingit: cum ab igne calefio, ignis primum aërem calefacit, aër autem me. Id quod nullo modo intervenit, cum per verba aut characteres, aut figuras, aut verborum certas formulas intoxicatio fieri dicitur.

L V.

Si verò exportantur partim realiter, partim phantasticè, quid censendum de illarum Relationibus disquiritur. Et quidem sicut transportationes sunt partim veræ & reales, ita quoque repræsentationes quandoque sunt veræ, ita quidem, ut non tantum realitet adsint res quædam, sed & personæ, quas Diabolus quandoque velare solet, nè agnoscantur, partim fictitiæ, ut putent sese videre, quos tamen non vident, sed somniant sese vidisse, imò quandoque in reali præsentia apud conventus non omne quod repræsentatur à Dæmone, confestim pro vero & reali est habendum, si ve sint res si ve personæ, idque probatur *primò* Autoritate Scripturæ. Desideravit Saul videre Samuelem, sollicitavit pythonissam endoream, ut eum reproduceret, stitit illa Samuelem, sed non verum, sed umbram illius, ita ut Saul putarit videre se Samuelem, cum tamen non nisi imaginem illius viderit 1. Sam. 28. v. 14. *Secundò* Rationis solidæ fundamento. Si enim Diabolus si ve Sathanas transfigurare se potest in Angelum Lucis 2. Cor. 11. v. 14. quidni possit apparere sub hujus vel illius specie, quidni posset sese transformare in imaginem hominis, quidni posset repræsentare nunc hunc illum. *Tertiò* ex Historia. Quodam enim die præmissa præ se & circumjectus ipse Luce purpureâ, quo facilius claritate adsumpti fulgoris illuderet, veste etiam regiâ indutus, diademate ex gemmis, auroque redimitus, calceis auro illitis, sereno ore, læta facie, ut nihil minus quam Diabolus putaretur oranti Martino in cellula adstitit. Cumque ipse primo aspectu ejus fuisset hebetatus, diu multumque silentium ambo tenuerunt. Tunc prior Diabolus agnosce inquit Martino, quem cernis, Ego Christus sum:

sum: descensurus in terram, prius me tibi manifestare volui. Ad hæc cum Martinus taceret, nec quicquam Responsi referret, iterare ausus est Diabolus professionis audaciam: Martine quid dubitas credere, cum videas? Christus ego sum. Tum ille revelante sibi Spiritu, ut intelligeret Diabolum esse, non Deum. Non se inquit JESUS Dominus purpuratum & Diademate venientem venturum esse prædicit. Ego Christum, nisi in eo habitu, formaque qua passus est, nisi crucis stigmata proferentem, venisse non credam. Ad hanc ille vocem statim ut fumus evanuit, & cellulam tanto fatore complevit, ut indubia indicia relinqueret, Diabolum se fuisse. Hoc ita gestum, ut supra retulimus, ex ipsius Martini ore cognovi, nè quis forte existimet fabulosum. Simili fraude apparuit Pachomio, unde in vita ejus legitur: Introivit ad eum Diabolus habitu simulato & ex adverso consistens: Ave, inquit Pachomi, Ego sum Christus & venio ad te, fidelem Amicum meum. Si autem ut Sulpitius Severus refert sub Christi habitu Diabolus apparuit, quí non possit sub aliâ aliquâ Imagine figurare sese, atque in Conventu, vel extra Conventum Sagarum sese sistere larvatum.

LVI.

Sunt quidem aliqui, qui cum Pontificiis & Vossio in Epistolis censent Virum Samuelem apparuisse, non larvam, non Umbram illius. De quo ita: Videlicet iis lubentiùs me aggrego, qui posteriorem sequuntur. Ac primò eo moveor, quod Scriptura semper nominat Samuelem, aliter nuspiam. At à proprietate vocum non est recedendū, ubi ratio non compellit. Non diffiteor, verisimilia quædam pro tralatitiâ significatione adferri. Sed nec minùs mihi verisimilia videntur, quæ alii respondent. Longè verò alia est ratio ejus, quòd Diabolus dicitur serpens: cùm apertum sit, serpentem loqui non posse, nisi alieno spiritu movente: ac præterea semper de eo Ecclesiæ convenerit, invidiâ Diaboli peccatum esse ingressum in mundum, & (ut Christus ipse ait Joh. viii, 24.) Diabolum fuisse homicidam ab initio, h. e. à mundi origine: ut mittam, quòd propterea in Apocalypsi *draconis magni* nomine non alius, quàm Diabolus, possit intelligi. Num paris aliquo, vel supparis momenti possunt adferri, cur per Samuelem, Samuelis imaginem κατὰ μετὰφοράν signari credamus? Quid quòd in Samuele solum foret metaphora: in serpente

etiam metonymia concurrat, cum in serpente vero delitnerit diabolus; non item (quod ipsi agnoscent) in vero Samuele. Ut omnino maximum inter eas locutiones discrimen sit apertum. Præterea plurimum commoveor auctoritate Sirachidæ: non quasi in canone sit Hebræo, quod aliter est; sed quia magna ejus semper auctoritas fuerit tum inter Judæos Hellenistas, tunc inter Christianos. Quam eo minus detractum illi ire debemus, quod iis vixerit temporibus, quibus de communi Hebræorum sententia maxime potuit constare. Siquidem liber is Hebraicè scriptus à Siracho, Græcè autem redditus ab Jesu Sirachi illius nepote. Ac nepos quidem claruit temporibus Ptolemæi Evergetæ, qui Philadelpho successit. Sirach autem tempore Ptolemæi Lagidæ, qui unus ex Alexandri M. ducibus fuit. Sanè paullò ante tempora Alexandri M. Prophetæ desierunt. Nam Malachias, ac Nehemias, æquales fuerunt: at meminit Nehemias, tum Sannaballati, qui extremis Darii Codomanni temporibus Samariæ præfectus fuit, & templum in Sarizim construxit: tum etiam Jaddi, sive Jadduæ, qui, mortuo aliquanto ante Nehemia, Alexandro M. obviam processit; ut ex Josepho scimus. Jadduæ in Pontificatu Maximo successit filius Onias; nempe eo tempore, quo Seleucus Nicator, unus ducum Alexandri M. diadema in Syria adsumpsit. Hunc excepit Simon, cognomento Justus: illum filius Eleazarus, qui extremis claruit Ptolemæi Lagidæ, ac primis filii ejus Ptolemæi Philadelphii temporibus. Atque hic Eleazar est, à quo missi dicuntur LXX. ad Scripturas Græcè transferendas. Eo tempore etiam Sirach vixit: imò ut à quibusdam traditum, & ipse è numero erat LXX. Interpretum. Uti verò, desinentibus Prophetis, coepit Synagoga magna; ita desiit eadem in Onia, Jaddi filio: ut cum Syrach claruerit sub Eleazaro, Oniæ nepote, Jaddi pro nepote, satis clarum videatur, quantillo tempore idem abfuerit à Synagoga magna, imò ipsis Prophetarum temporibus. Iccirco non possum aliud in animum inducere, quàm optimè Siracho constitisse, quæ de Samuele illo opinio fuerit Hebræorum, imò & Synagogæ magnæ, atque adeò ipsorum Prophetarum. Addam his & aliud argumentum, quod ex veteribus Ecclesiæ Doctoribus, longè plures Samuelem illum verum putarint. Nam, ut præteream Josephum in

VI. Antiquit. cap. xv. nec repetam, quæ de Justino antea dixi; est hæc sententia Basilii Epist. 80. quæ ad Eustatium medicum; Ambrosii item in caput primum Lucæ; & Hieronymi in c. vi. Jesaïæ. Imò & Augustinus, utcumque fluctuet, non modò in memorato superius opere ad Simplicianum; sed etiam ad Dulcitium lib. 8. quæst. 6. postea tamen fuisse Samuelem verum statuit; ut liquet ex libro de cura pro mortuis c. 8. Hactenus ille: Sunt, qui censent ex viribus Naturæ nullius Innocentis naturam & indolem posse repræsentare, nam quâ vi Sagas sistunt, eadem quoque censent repræsentare posse innocentes, verum an ex permissione divina hoc possit valde dubitant. Sunt denique, qui vix possibile esse ajunt, ut Diabolus in assumpta forma vel per umbras in panegyricis illis Conventibus vel etiam extra illos præsentare possit, & rationibus confirmare satagunt, idq; ex sequentibus, quia *primò* singulari DEI circa innocentes providentiæ & curæ id non sit consentaneum, quâ in adjutorio & protectione Altissimi esse dicuntur, ut timores nocturnos non paveant, quia *secundò* maximè innocentibus injurium est. Prodentur enim à Magis quæstionibus subjectis, & ante cæteros nominabuntur, cum maximo improbos odio Sagæ & Magi flagrent. *Tertiò*, quia non permittit Deus Dæmoni sub innocentum formæ, furta, adulteria, latrocinia committere, ut in suspicionem, & vitæ discrimen ipsos conjiciat, quod libentissimè faceret. Non ergò & in cœtibus illos repræsentari permittet, ut in similem suspicionem inducantur. *Quartò*, quod aliàs perpetuo timori pii subjecti esse cogentur, ne sistantur & in suspicionem Magiæ ac torturas deveniant, quod securitati & fiduciæ eorum in DEUM adversum est. *Quintò*, quia proborum Consensus & propria Sagarum Confessio, quandoque id probat, non adesse ipsis Innocentes.

LVII.

Antonius van Dale peculiarem amplectitur sententiam & sequentia prodit: Fatemur fuisse, & sub Veteri & sub N. Testamento, & esse adhuc malignos spiritus; eosque per Christum ejusque Apostolos è corporibus obsefforum ejectos. Non propterea tamen concedimus artes illas, per mulierem eam in Endor patratas in gratiam Saulis ulla vi præternaturali fuisse effectas: aut Diabolum aut ejus prætensas præstigias hîc locum ullum habuisse. Ne-

que indigebat mulier illa ullis præternaturalibus Dæmonum præstigiis: uti quæ absque illarum ope commodissimè patrare potuerit, quæ patravit. Etenim primò, Saulus Rex, licet antea exegerat magos, hariolos cæterosque ejusdem generis homines; tamen in ea erat opinio, uti patet ipso facto, animas demortuorum per incantatores posse evocari. Quod cum perciperet illa mulier, optimam fallendi occasionem nacta est: quoniam nemo facilius fallitur quàm qui superstitiosis opinionibus præoccupatus præstigiatores consulit. Secundò, noverat optimè Regem ob staturam quæ tam non vulgaris ipsi fuit, *ut ab humero suo & supra procerior fuerit omni populo*. Nemo nempe tam longa ac procera statura erat in toto Israël. Quod, ut omnibus notum erat, ita & eos quoque qui nunquam ipsum viderant, in notitiam personæ ejus adducere poterat. Adde secundo, quod & non procul habitaret. Tertiò, & eo tempore Reges valdè familiares cum subditis fuisse, seseque quotidie conspiciendos populo præbuisse. Imò legimus cap. 11. lib. 1. Sam. Saulum jam in Regem præsentem populo electum adhuc inter pecora verlassè; eorumque curam ne quidem eo abjecisse. Denique quartò, adde eum & ex eo, quod Samuelem voluerit evocari, facilè agnosci potuisse à muliere: aut saltem id multum adjumenti ejus agnitioni attulisse. Quintò, tragedia hæc acta fuit per solam hanc mulierem, ut quidem videbatur: sed non tam præsentem Saulo, ut videre potuerit, quid rerum ageretur; sed auditu tantum perceperit quæ mulier hæc ipsum audire volebat. Hinc est quod Saulus interrogat, quid ipsa videat: cui respondet ipsa, se videre **אלוהים** Deos. Quod Kimchi exponit **אדם גדול** hominem magnum recta adscendentem statura: exponi quoque potest hominem magnum (in singulari significatione, propter relativum singulare quod sequitur,) quum vocetur hic Samuel **אלוהים** in plurali, honoris gratia, eo nomine quo Exodi 22. v. 28. nominantur per hæc verba, *Diis non maledices*, homines magni, iudices, vel Principes populi, Magistratus, Prophetæ; ut clarum sit ex Exod. 21. 6. 22. 8, 9. 28. 1. Sam. 21. 25. unde & clarè patet, ipsum Saulum pro singulari persona aliqua, non pluribus personis accepisse. Rogat enim, *qualis ejus facies?* illa pergens describit unicam personam. Quia verò jam noverat Saulum, ac sciebat, quem

quem ille videre petierat, facile potuit effingere habitum ac formam Samuelis, qui erat tam notus toti Israël. Sed ut fraus occultetur, nescit quasi, hunc ab inferis citatum esse Samuelem; ideoque solum describit ipsum tali modo, quo credat Saulus revera Samuelem, aut ejus animam evocatam, adesse; licet ipse eum præsens non videret. At quam facile hîc potuit intercedente pariete aliove interstitio, vox aliqua edi, atque fingi, ut ferè, aut aliquo modo, similis esset Samuelis voci, ab aliquo quam Saulus sic videre non poterat: qui instructus à muliere ea Saulo prædiceret, quæ cunctis hominibus sanæ mentis ferè jam ob oculos & mentem versabantur. Præsertim cum & ipse Saulus tanta cum consternatione, imò & rerum suarum desperatione, aperiret quo in statu, ac quibus summis periculis, versaretur. Novetat, nam nota erant omnibus, jam diu antea, illa quæ fictitius ille Samuel Saulo responderat. Nempe Deum elegisse Davidem, &c. ob inobedientiam jussorum DEI in Saulo circa delendos Amalekitas. Ipsum præterea semper Davidem hunc persecutum, licet generum existentem (ex quibus nemini ferè obscurum esse poterat, quare eum ita persequeretur.) Qui David nunc perfugerat, ad hostes suos Philistæos, quique sine dubio nil omitteret (ut ipse anxie metuebat) quo instigare Ahas Regem posset contra Regem Israël: ut ita Regnum ejus ipse occuparet, &c. Sic ut inde facillimè intelligere potuerit exitum Sauli filiorumque ipsius instare: quod jam brevi futurum מחר exprimit, atque minatur; seu potius prædicit. Exprimit, dico, per vocem *Machbaar*. Quod & diem crastinum (frequentius) & tempus aliud indefinitè futurum, significat: uti patet ex Josuæ cap. 4. v. 6. Deuter. 6. v. 20. Ne quod esset falsum prædixisse videretur, si non tam citò hæc contingerent. Licet tamen eventus fraudem adjuvaverit, ac crastino die vitæ finem & Saulo & Sauli filiis imposuerit. Nec mirari aliquis debet, quod voculâ *Cras* usus supposititius ille Samuel audacter fuerit quum absque dubio ex omnibus circumstantiis (ut in tali casu fit) scire potuerit (saltem conjicere) non ulterius pugnam dilatam iri. Cum rarò admodum tanti exercitus tam prope accedentes diu absque mutuo conflictu permanere possint: omnique vi ac conatu Philistæi, quippe longè superiores, id quærent. Ex quibus, atque aliis,

quæ huc adduci possent, satis clarè, meo iudicio, constat; neque opus fuisse hîc ullis Diaboli præstigiis, neque omninò locum habuisse; Sed meras subfuisse fraudes humanas, neque aliquid præter aut super-naturale hîc patratum. At dices fortè, 2. libro Regum (vel, ut alii appellant ac numerant, 4.) cap. 1. de Oraculo Baalsebub Dei in Ekron narratur, quod ad illud Achazias miserit ad inquirendum de morbo suo. Sed neque istius Oraculi ulla descriptio est; neque aliàs patet ibi aliud quid locum habuisse præter fraudes humanas: licet ipse Achazias aliique in eâ essent opinione, à Deo isto divina dari responsa.

LVIII.

Præcluserit huic Opinioni Vossius, quam amplexus quondam R. Salomon Ben-Cophni: qui cõtendit, Nebulonem delituisse sub terris; à quo juxta ac muliere Pythonissa, omnis hæc adornaretur scena. Atq; in hanc etiam opinionem dilapsus fuit Reginaldus Scotus; qui & ipse id necesse habuit dicere, cùm omnem negarit *κενομαντείαν*, meramq; hominum esse imposturam iudicârit. Sed ea sententia è diametro Scripturis repugnat: præcipuè verbis Mosaicis Deut. 18. v. 11. ubi disertim prohibentur, qui mortuos consulerent. Præterea tota huic opinioni adversatur historia, quæ est 1. Sam. 28. Quod ut planius fiat, eam paullùm diducam. Repurgârat Israël Saul à necyomantis: quod ab eo Samuelis, vel Abimelechi monitu, actum fuisse, per est verisimile. Sed quis ignorat, non omnia ad præfectorum aures pertingere: subinde etiam ab iis in edictis regiis conniveri? Saul igitur, non ignarus edicti sui, nihilominus inquire necyomanten iussit. Cognoscit de fœmina in Endor, civitate in sorte Isachar, sed à Manasse possessâ. Minus mirandum de muliere hac relicta: quando sexus ille latere solet domi: & ab Hieronymo, aliove, in Traditionibus Hebraicis proditum est, fabulari Hebræos, eo parcitum fuisse huic mulieri, quod mater foret Abneris, qui ex cognatione esset Saulis. Noctu igitur ad mulierem itum, atque ab ea postulatum, ut Samuelem suscitaret. Ex qua petitione constat, τὴς ἐβδομήτης τῆς αὐτῆς hanc mulierem vocare ἐγχαρμύτην, sive *ventriloquam*: cum ea fuerit in necyomantis. In Hebræo est DOMINA OB, sive OPH: à quo est Græcum ὄφης, ac fortasse φῶβος. Nam antiquus draco coli gaudebat in

eo animante, quo primis parentibus illufit. Unde & Pythoni nomen à PETHEN, quod serpentem fignificat. Poft pauca utrimque verba, accinxit fe mulier ad parendum. Rogata à Saule, quid videret, refpondit, ELOHIM, h. e. Divum, five Judicem quempiam. Nam Hebræa vox in plurativo numero etiam perfonæ fingulæ fignificationem habet. Cùm plenius Saul edoceri vellet, addidit de illius Divi, five Judicis ætate, ac habitu; effe fenem grandævum, & facerdotali pallio amictum: modò Samuel facerdos fuit, ut veterum aliqui tradiderunt: vel potiùs pallio Judicis; quando Samuel non fuit ex genere Aaron, fed confobrini ejus Core, unde fiebant non Sacerdotes, fed Levitæ: ut quod eum facrificaffe legimus 1. Samuel. 16. v. 2. id planè fuerit extraordinarium; ficuti & cùm idem ab Elia factum fcribitur 1. five 3. Reg. cap. 18. Ubi verò hæc audivit Saul, ex Pythoniffa, plenè eft edoctus, effe Samuelem; eoque honorem illi habuit, non divinum quidem, fed convenientem Prophetæ, & quidem ad meliores jam fedes translato. Hæc qui attenderit mecum, facilè videbit, quàm putidum fit putare, per Samuelem hîc intelligi oportere nebulonem fub terra delitefcentem, qui illuferit fimplicitati Regis. Scilicet is Rex, nec in pueritia, nec pofttea, ne quidem ad regnū evectus, imò ne tum quidem, cùm monitu prophetico, vel facerdotali, juxta Mofis mandatum ex terra Ifraëlitica exfcinderet, quicquid necyomantarum reperiret; cognitum habuit, quid effet mortuos confulere; temerèque putabat, fpiritum exciri, cùm totum negotium perficeretur, hiftrioniâ alicujus impoftoris. Sin fcivit hoc ipfum, quid ftultius, quàm deferto exercitu, mutato fchemate, cum duobus folùm comitibus, de nocte tantum itineris emetiri, ut de fua, fuorumque, ac regni totius falute, eum confuleret, quem non ignoraret, nihil eorum facere quæ promitteret; fed totum effe è fraudibus, & nequitiis, confutum? Num etiam homini hujuscemodi honorem, tanquam Prophetæ, humanis jam exempto, exhibuiffet? Num ufque adeò fidem habuiffet, ut audito eo incideret in animi deliquium, ac vix adigi poffet ad cibum capiendum? Nunc in hoc etiam cogitationem intendamus, quòd nullius mortalis tanta eft ingenii folertia, ut accuratè adeò poffet prædicere, cùm univerfè de imminente exercitus clade; tum particulatim de cæde Saulis, triumque

umque filiorum. Quam ad rem revelatione divinâ vel saltem alicujus spiritus, omnino opus fuit. Nec interim defugiam memorare, quid pro se adferant qui meram fuisse hominum fraudem arbitrantur. Ajunt, isthoc colligi vel ex eo posse, quòd Pythonissa fingat se Saulem non novisse: nec enim credibile videri, fuisse hominem in Israële, qui haud nosset Regem; præsertim qui Israëlitas cunctos excederet staturâ. Verùm observari animo debet, habitasse eam mulierculam in Endor, regem in Giboa; qui locus xx. & amplius horarum spatio, distaret ab Endor: ut in scemina non sit mirandum, si nunquam viderit Regem. Et potuit, cum Saul ad regnum eveheretur, fuisse grandæva, ac parùm sollicita de regis facie, imò publicis cunctis; dum esset, quo ipsa rumen exple-ret. Sed enim viderit aliquando Regem: num propterea, alto adeò animo insederint vultus lineamenta, ut non alium crederet, qui (partim ne exercitui de Regis absentia constaret, partim etiam, ne si à muliere agnosceretur, ea detrectaret morem gerere Regi, à quo *νεκρομαντεία* sciret gravi sub pœna interdictam) habitum solitum, in minimè Regium commutasset, ac præterea cum duobus solùm comitibus, noctu adveniret, eo quidem tempore, quo nemo propter prælium postridie futurum, Regem castris, in locum adeò dissitum excessurum putasset? At inquiunt, unde igitur postmodò didicit, ipsum esse Regem? Nec enim verisimile est, ejusce rei indicium illi factum à Regiis comitibus. Non hoc dixero: sed promam quid sentiant Hebræi. Ajunt, eos, qui in *νεκρομαντεία* suscitantur, inversâ corporis figurâ solitos adscendere: at samuelem apparuisse recta: hoc cum sciret non suæ virtuti deberi, sed divinæ; sic collegisse, haud alium esse, quàm Regem, quem Deus tanto honore dignaretur. Alia etiam adferunt, quæ idem firment. Mihi sat est, quòd disparem rerum faciem videret, inter apparitiones solitas, & præsentem: præsertim si verus Samuel fuit, de quo despiciam postea, cum ostendam, verum Samuelem vi magica suscitari minimè potuisse. Largum enim discrimen inter larvatum dæmonem, & verum Samuelem quem sifteret Deus. Et dum ista geruntur, potuit mulier secum cogitare, nullius æquè interesse, ut Samuelem consuleret, quàm Regis, & olim illi familiaris, & tàm difficili tempore consilio imprimis ejus in-

indigentis. Et si viderat eum antea, credibile est, magis & magis attendere cœpisse ad staturam, ac vultum Regis, utcumque habitum mutasset. Quibus mens est longè alia, non possunt in animum inducere, ulla esse spiritibus commercia cum homine. Ac sæpius mihi cum talibus sermo fuit. Sed deprehendi eos, vel admodum negligenter legisse Sacras literas, vel, utcumque dissimularent, scripturarum auctoritatem parvi facere. Toto animo tales abominor: nec tamen continuò id aperio; sed hoc ago, ut leniter, & leviter eos castigem: imò interdum, si una mensæ assideamus, manum arripiam; cyathum item, quo propinem; & addo, hoc à me fieri; quo à sermone lutulento os purgent. Tum amicè jubeo, ut vel in præsentia, vel seorsum postea, ne graventur adferre, quæ eos moveant, ut in dubium vocent, quæ Scripturis continentur. Eorum argumentis non iracundè occurrere soleo; sed penè quasi mihi cum parente, aut fratre negotium esset. Longum foret omnem historiam hanc pertexere. De iis ergo potiùs loquar quibus sacrosancta est Scripturarum fides. Quid hi dicent de Magis Pharaonis? num tanta existimant ab iis patrari potuisse, absque ope spirituum? Et cum Actor. 16. v. 17. 18. legimus de ancilla habente spiritum Pythonis: Paulum verò ex ea spiritum, per quem solita esset divinare, verbo ejecisse; nempe ne cum spiritu JESUM prædicante colludere videretur: solumne hominum fuisse imposturam, nec ullas Satanæ artes concurrisse, existimandum? Mitto ex scripturis tot alia. Ad illud venio, quod omnium gentium, temporumque historia evincit, hominum, & maligni spiritus commercia, eaque multiplicia. Scio, innumera vulgò referri, vel fabulosa prorsus, vel solum profecta à fraude humana. Sed enim à viris etiam, tum doctis, tum perspicacibus, tum gravibus, ac probis, & plurimis retrò seculis allata sunt, & hodie memorantur innumera, ubi non possit non cum opera humana concurrisse illusio, aut vis diabolica: supplente videlicet spiritu maligno, quod hominis exsuperet potestatem.

LIX.

Errant itidem, quotquot animam Saulis reproductam afferunt, ut probant Theologi: Nam à quo tam anima Samuelis, quam ad unam omnes creaturæ, tum *esse* suum *novum*, cum *porrò esse*, habent, ab eo unicè, non verò à quoquam alio, Pythonis, aut Diabolo, & resusci-

tari possunt. Ultrumque enim illud: & esse novum, & porro esse includit. Includit novum esse; Quia in Resurrectione est à non esse ad esse aliquod transitio: & porro esse; nam in Resurrectione est & novi esse continuatio. Nec enim esse potest momentanea. Sed à solo DEO tam esse suum novum, quam porro esse, creaturas omnes; adeoque homines habere, loca ad vivum depingunt & ad oculum demonstrant sequentia Genes. 1. v. 1. 26. Exod. 20. v. 11. & 31. v. 17. 2. Reg. 19. v. 15. 2. Chron. 2. v. 12. Neh. 9. v. 6. Job. 12. v. 9. cap. 35. v. 10. Eccl. 12. 3. vel; 1. Esai. 8. & 19. & 104. Matth. 6. v. 26. Act. 2. vers. 23. cap. 4. vers. 27. 28. cap. 17. v. 25. 28. Rom. 1. v. 25. Eph. 1. v. 11. 1. Petr. 4. v. 19. Si Pythonissa Prophetæ operata sit resuscitationem; aut ut *Primariò agens* ac principalis; aut ut *Adjuvans & agens* *secundariò*, id effectum dedit *Cons.* huic superædificatur fundamento. Quia omne agens, vel *Primariò & principaliter*, vel *secundariò*; adeoque *dependenter* operatur: neque tertium dari potest: Prius dici nequit; Nam ejus est *primariò* resuscitationem operari & in animas agere, à quo animæ *τὸ* dependere habent. At ab eo tantum, qui eas; *ex statu nihilitatis*, in *statum possibilitatis*, inde in *futuritionis*, denique in *statum existentie realis* seu *præsentie* traduxit. Quod solius Dei est. Gen. 2. v. 7. Num. 16. v. 22. Psalm. 33, 15. Eccl. 12. v. 7. aut Jun. Tr. v. 9. Esai. 57. vers. 16. Jun. Tr. v. 20. Zach. 12. v. 1. Hebr. 12. v. 9. 1. Petr. 4. 19. Ex albo posterioris expungitur. Quia efficiens omnis *adjuvans*, principali est *Subordinata*. Si sic; aut Deo; aut Diabolo talis fuerit. Deo non; ubi enim sodes unquam, acri sanè iudicio, sacrum codicem volventi & revolventi, Deum, in suscitandâ animâ aliquâ, operâ Diaboli, ut est incantatio Pythonissæ, usum, cuiquam oblatum est. Deinde Pythonissas non Deo, sed Diabolo uti magistro, certo certius est. Super est ergò ut Diabolo subordinatam dicant. Diabolo subordinata, effectum dare non poterat: ut cui nedum anima glorificata, sed ne hic quidem in terris, infirmitatibus subiecta, subiecta sit. Deut. 33. v. 3. Luc. 16. v. 26. Job. 10. v. 28. Et quid magis impium esset, ut cum Tertulliano loquar, lib. de Anima cap. 57. quam si diceremus Dæmones incantamentis curiosarum in animas potestatem habere, in quas quoad homines in peccaminoso corpore vixere, potestatem nullam habuere; quod

suo fusiùs ostendetur loco. Excipiunt Pontificii, inter quos *Nicolaus de Lyra & Cornel. à Lapide*, atque *Bellarminus* non ultimum obtinent locum, & dicunt 1. *Non suscitavit Pythonissam Samuelem, sed illum Deus apparere fecit. Ipsa vocavit Dæmonem, sed prohibitus fuit. Lzran. 1. Reg. 28. Bell. lib. 2. de purg. cap. 6. Resp.* Gratis id quod Scriptura non docet, statuitur. 2. At ad unum omnes veteres, tam qui veram Samuelis animam putârunt, quam qui negârunt, in hoc tertio convenerunt, quod quicquid fuit, factum ejus mulieris artibus. *Beda lib. 5. Allegoricæ expof. 1. Sam. 7. Ceremonia legales id ipsum nunc frustra celebrata significent, quod olim DEO jubente monstrabant, quomodo Samuel mortuus, sed impia arte suscitatus, ipsum de regni mutatione, quod & vivus antea prædicebat. Theod. quæst. 62. Nonnulli dicunt ventriloquam verè retulisse Samuelem, nonnulli autem hoc refellerunt. Justin. Martyr, contra Typh. animum Stmuelis jubente Saule fuisse evocatam, per sagam ventriloquam. Hieron. in cap. 7. Esaia. Samuel per incantationes visus suscitari. Vid. Joseph. de Antiq. Gregor. Nyss. ad Theodos. II. Dicunt; Deum incantationes Pythonissæ longas & morosas prævenisse, ne earum vi Samuel suscitatus videretur. R. 1. Falsum est personatum illum Samuelem antequam vocaretur venisse; nam Pythonicis evocatum incantationibus, 1. Sam. 28. v. 11. 12. 13. proponunt. II. Si Samuel prævenit Pythonissæ incantationes debuit, vel soli Sauli apparere, vel ambo- bus. At soli eum Pythonissæ apparuisse, sacer textus proponit. Quid enim alàs, opus erat, Pythonissam interrogare, quid vidisset, aut quânam formâ esset, si suis ipse Samuelem usurparet oculis. Hoc ipsum *Lyranus* agnovit; cum dicit. *Quia licet Saul audiret verba Samuelis, non tamen eum vidit, nec alii comites Saulis, sed sola Pythonissa.* Equidem verum est. Nam si comites Saulis vidissent, & responsa talia audivissent & intellexissent, utique Sauli, prælium retractaret, ne omnia amitterent, authores fuissent. At id non legitur. 3. Contrariam planè versus exhibet. 15. *Quare commovisti me, evocando me.* Commovit eum evocando. Ergò resuscitatio personati illius Samuelis sequitur, ut effectum suam causam, operam Saulis & Pythonissæ. 4. Si adventu suo Samuel effectum incantationis pervenerit, & à summo suscitatus sit numine, nihilominus de resuscitatione sui queratur, notam infidelitatis sibi met inurit,*

inurit, non præstans se Deo obsequiosissimum. Excipit C. à Lapide dicitque eum inquietatum; quia commotus fuit & iratus indignitate modi, quo Saul eum per magiam suscitare conabatur. Resp. 1. Quam facile id à Cornelio à Lapide dicitur, & non probatur, tam facile à nobis rejicitur. 2. At expressa commotionis forma deponitur, cum dicitur: *evocando*: evocare autem est actus transiens. 3. Ad postulatam Saulis & Pythonissæ suscitatus est: Ergò sequitur incantationes. Pergit porro Corn. à Lapide, & inquit; *Ad postulatam Saulis esse suscitatum, sed non ad Pythonissæ*: Postulatio enim non causa, sed occasio fuit, Cur Deus suscitavit Samuelem. R. Si sic est: qui fit, quod primùm Pythonissæ, & non Sauli apparuerit, & visus sit: mutuaque cum ea verba habuerit, vide. Dionys. Carthus. in 1. Reg. 28. Saulem adesse ex revelatione suscitati Pythonissam scivisse, dicentem. II. Quia Deus media omnia, tum ordinaria, cum extraordinaria à Saule amoverat. Non ergò credendum est, per Prophetam responsum dedisse. 1. Sam. 28. v. 6. Propositionem confirmat; *Consuluit Saul Jehovam, sed non respondebat ei Jehova, neque per somnia, nec per Urim, nec per Prophetas*. Consequentia per se clara. Frivola est exceptio, non respondisse scilicet antequam Samuel resuscitaretur; verùm ipso resuscitato respondit. Quia à Scriptura dissentit, ut quæ, animam beatam legatione functam, non proponat. Si Samuel evocatus à Pythonissa venisset, tum aut spontè & voluntariè venisset, aut magicis coactus incantationibus. Nec tertium dari potest. Quia omne agens vel per se agit, vel per Accidens. Non est, quod prius admittamus. I. Quia sic actu Dæmoni consensisset in malo, atque artem magicam confirmasset: quod est inconveniens, cum esset in parte sanctorum. Grat. Caus. 26. quest. 5. Nec mir. Theodor. Quest. 62. Anast. Quest. 37. II. Samuel, dum adhuc in numero esset vivorum à Pythonissâ vocatus, eam nequaquam accessisset. Quomodo igitur post mortem, in album beatorum receptum accessisset, foetidam mulierculam, crederemus? Neque posterius dici potest. Nullam enim in sanctos demortuos, dæmones habent potestatem: quod utique fuisset si ipsum à requie suâ excitare potuisset. Lubeat hic in Augustini opinionem, ad Simplicianum in hæc verba scribentis inquirere: *Inquis (inquit) utrum potuerit malignus spiritus excitare animam iusti,*
& tan-

& tanquam de abditis mortuorum receptaculis vocare, ut videretur, & loqueretur cum Saul. Nonne magis mirandum fit, quod Sathanas ipsum dominum assumpsit & constituit super pinnaculum templi: Item quod si illud in Evangelio nos non conturbat, ideo quod Dominus voluit, & permisit nulla diminutione suæ potestatis & divinitatis id fieri: sicut ab ipsis Judæis, quanquam perversis, atque immundis, & facta Diaboli facientibus, & teneri se & vinciri, & illudi, & crucifigi atque interfici passus est. Non est absurdum credere ex aliquâ dispensatione divinâ, quæ Pythoniâ illam & Saulem latebat, Spiritus Prophetæ Sancti se ostenderet aspectibus regis, divinâ eum sententiâ percussurus. Resp. Hæc opinio est beati Augustini, cui tamen virum bonum non acquievisse subsequencia ejus, ad eundem virum prænominatum, habita ostendunt verba: *Quanquam hoc in loco potest esse alius facilior intellectus, ut non verè spiritum Samuelis excitatum à requie credamus, sed aliquod phantasma & imaginariam illusionem Diaboli machinationibus factam.* Hæc vera & genuina sententia. Unde illud prius stare non posse ex ipsomet Augustino probo, dicente: *Nisi fortè quis dixerit faciliorem Diabolo fuisse licentiam ad Dominum vivum, unde voluit assumendum, & ubi voluit constituendum, quàm ad Samuelis defuncti spiritum, è suis sedibus excitandum.* Hoc unum; Alterum est: illa, officium Christi mediatorium spectabant, quæ necessariò nostro loco, & nostro bono peragenda erant. Debit ergò tentari, tentatoremque superare, debuit affligi, captivari, pati, mori: & ea vincita & captiva ducere. Alias enim quomodo Prophetiæ verificatæ fuissent, quomodo omnis veritas impleta? Hoc verò nedum aliquid singularis habuisset, imò prorsus à Scriptura alienum est. Nam Deus mortuos non esse consulendos publicâ lege prohibuit: & quod majus; eos ut mendaces cavere jussit. *Levit. 19. v. 31. Deut. 18. v. 11.* Quomodo itaque voluntatem per mortuum, ipse vivo patefecisset? *Tertium* est. Deus Sathanæ, ut per carmina & incantationes, Christum in ea loca, quæ *Matth. 4.* commemorantur, perduceret, non permisit: sed Christus tentatus à Sathanâ suâ sponte, non fasciatus in illa profectus est. Quod inevocato hoc Samuele cernere est. Excipit *Lyranius* ad argumenta. Argumento à simili ducto volens expungere. *Balam magus & Ariolus quater quæsit responsum, in domo suâ bis, & bis cum*

Balach, & tunc secundum omnes Doctores Catholicos, demon prohibitus fuit, virtute divinâ, dare responsum, & Angelus bonus dedit ei responsum, suæ voluntati contrarium; nec Deus ipse hoc vel Angelus bonus mago, vel magicæ arti favebat, sed magis, magicæ artis effectum impediebat. Resp. 1. Dispar ratio, responsi per Angelum dati, & per mortuum; illud enim lege expressâ non prohibitum est, sed exemplis potius confirmatum; hoc verò quàm seriò prohibitum. 2. Balam Magum & Ariolum, atque incantatorem maleficum (ut communis patrum fert calculus, *August. in quest. ex novo Testam. quest. 39. & serm. 103. de tempore, Origen. hom. 13. in num. & lib. 1. contra Celsum. Basil. hom. de human. Christi gener. fuisse, ut cujus totum studium in hoc positum fuerit, quâ ratione, ex verborum incantamentis Israël incantaret & cladem aut calamitatem aliquam adferret, & Prophetam appellari ex hypothese tantum aliorum, ita opinantium, inficias non imus. Sed hinc nihil aliud sequi, quam quod Deus, ex abundanti suâ bonitate nonnunquam etiam inepta organa reddit apta, manifestum est. quod lubentes largimur. Sic etiam Saul inter Prophetas 1. Sam. 10. v. 10. cap. 19. v. 24. Sed quod beatas animas cœlo evocare valeant, constanter negamus. Circa genuinam Resuscitationis materiam tenendum. Omnem suscitationem, congruæ & adæquatæ materiæ, expertem, ex albo resuscitationis esse expungendam, & ad extremos corvos ablegandam: ubi enim competens rei materia tollitur ibi ipsamet tolli necesse est. At hîc loci, dum corpus per mortem concidens genuina resuscitationis sit materia; nec ea resuscitata dicatur, competentem rei materiam tolli manifestum est. Itaque & ipsamet. *Assumptum*, luculenta tûm *artificialia*, cûm *inartificialia* comprobant Argumenta. *Inartificialia* 1. Symbolum Apostolicum; Carnis, non verò animæ resuscitationem credendam proponit. 2. In Resuscitationis exemplis, cûm Dei virtus; sive per Prophetas, sive per Christum, sive per Apostolos, in corpora animas repræsentavit, solidâ & contrectabili & satiata veritate præjudicatum est, hanc esse formam veritatis, ut omnis mortuorum resurrectio corporalis judicanda sit. *Artificialia*; quia concidentis est resurgere, & in pristinum statum ac conditionem erigi. Rom. 8. vers. 11. Confer quoque Esa. 26. v. 19. Ezech. 37. v. 3. 4. & seq. Anima verò*

verò cum nec moriatur, nec dormiat; sed spiritualis sit substantia atque invisibilis, quæ in æternum vivit ac permanet, tam extra, quam intra corpus, erectione non indiget. Hinc rectè *Cbryſostomus* in cap. 8. *Matthæi* dixerit: *Non potest anima à corpore separata in his regionibus errare.* Atqui *Corpus non esse suscitatum* adversus *Paulum Burgensem* sic evinco. 1. Quia postea quam verba facere ad *Saulem* absolveret, confestim disparuit: quod corpori repugnat. 2. Quia cadaver per se res stupida & bruta est, atque mortua, nec potuisset, quicquam respondere, nisi ipsum *Diabolus* induisset. At *Diabolus* ipsa & sine cadavere peragere potuit. Ipsi enim licentia, formam & figuram ejus accepisse 2. *Corinth. 11. v. 14.* non defuit. 3. Si cadaver fuisset, tum & *Saul* videre potuisset. At non vidisse, supra probatum est. Excipit *Corn. à Lapide*, dicens, *Animam Samuelis in corpore aëreo assumpto, quale assumunt Angeli, dum hominibus apparent, apparuisse.* Sic & *Suaresius* lib. 2. de Superstitione cap. 8. *Resp.* si intelligant Angelos malos, qui ficta sæpenumerò & phantastica induunt corpora, quibus se hominibus conspiciendos exhibent non digladiamur, sed lubentes admittimus; si bonos pernegamus; vera enim Angeli boni induere corpora humana, ut quæ tangi & videri poterant *Gen. 18. v. 2. 3. 4. cap. 19. v. 1. 2. 4. 10. 16.* Hic autem larvatus *Samuel* verum corpus non habuit humanum; quia *Sauli* visus non est. Resuscitatio hæc, quoad formam considerata, non nisi ipsa est *ἀνομία*. Ergò est phantastica, & non vera resurrectio: & sic resurgens quoque erit tantum larvatus. Formatum enim formæ est, & debet esse proportionatum. Antecedens, sive Actum spectes *Saulis*, sive *Pythonissæ*, manifestum est. Equidem cum *Philistæi* contra *Saul* congregarentur, *Saul* consilii capeffendi gratiâ Deum adit: atque dum nullo eum Deus dignaretur oraculo & responso, & quorsum evasuræ sint res sue, planè dubius esset, per præcipitia in vorticosum impiarum cogitationum labyrinthum delatus, desperat, & *Pythonissam* consulit. *Pythonissam* verò *Diabolo* usam Magistro in confesso est. Consequentia nihil evidentius. Non enim credendum est, quod Spiritus Sanctus per *Mosen* præceperit veritatem à mortuis non quærendam *Lev. 19. v. 31. Deuter. 18. v. 10. 11.* & postea *Sauli* permiserit, ut ex *Samuele* resuscitato discat, quid sit futurum.

II. Quod

II. Quod genuinâ resuscitationis destituitur formâ, extra omnem dubitationis aleam est, illud, tale non esse. Sed larvatam hanc resuscitationem resuscitationis veræ, verâ & genuinâ formâ destitui, nullus non videt. *Propositio* firmo & indubitato Philosophorum axioma nititur: *Omne esse est à forma seu. Forma dat esse rei.* Constituit enim rem in certo entis genere, & ab aliis distinguit. Ut in probandâ *Assumptione* nostrâ, perspicuè omnia & ordinatè procedant, resuscitationem in suos modos distribuere: distributam, ut natura feret paucis enodare, ab hacque materiâ remove, consultum duxi. Communis Scholasticorum cum ferat Calculus, *verbalia* in *io* tam *activè*, quam *Passivè* sumi; erit & resuscitatio alia; *activa*: alia *Passiva*. Item, cum omne Agens, vi & virtute suæ causalitatis, vel *primariò* influat in effectum producendum, vel *secundariò*, erit *Activa* Resuscitatio, alia, *Principalis*, alia *Adjuvans* & *Ministra*. Unde talis exurgit Syllogismus: Quicquid ad hos, ut genuinos resuscitationis modos se reduci non patitur meritò ex albo resuscitationis expungendum est, Larvata verò hæc Resurrectio extra hos modos vagatur. Ergo. *Propositio*, ubi in dubium non vocetur, non est quod probetur. *Assumptum κατ' ἀγιν* succinctè quâ par est demonstrare studebo. *Activæ Principalis* formam non habet. Ea enim verbo tantum imperativo: *esto* vel *fiat* perficitur, quod nulli præterquam Deo factu possibile. Nec *Adjuvantis*; Quia ea imploratione auxilii divini, per extraordinarios Dei ministros in nomine Dei, ex fide, & per fidem, peragebatur. Incantationes autem quid sint, cujus auspiciis, & à quibus exerceantur, si accuratè considerentur, apparet resuscitationem nullatenus operari. Nec *passivæ*; ea enim est vivificatio, quâ animâ ad corpus redeunte, homo mortuus reviviscit. Quod hic deest. Quia solum animam à corpore per mortem disjunctam extra conjunctionem iteratam apparuisse ponunt. Quia nec Dei gloriam, nec ædificationem aut consolationem Ecclesiæ, respicit. Nec denique Samueli foret salutaris: imò contraria omnia fierent & contingerent. Ergò. Scio adversarios hujus argumenti Antecedens constanter negaturos esse, sed faciliè convincuntur. Quod sic demonstro: *non gloriam Dei*; Quia sic, vis verbi Dei enervatur credendo aliquid, contra expressum Dei interdictum, seu verbum *Lev. 19. vers. 31. Dent,*

Deut. 18. v. 10. 11. 12. Quia incantationum finis est profanatio nominis Dei. E. Nam eo, Diabolus, sine, iis utitur ut (quantumquidem in se est) gloriam Dei obscurer, & apud ignaros & incredulos homunciones, aliquam sibi conciliet authoritatem. Cùm igitur omnis ea incantatio versetur in ignominia DEI quomodo animam Samuelis beatam, cœlo evocare valuit? *Nec fidelium edificationem*; mortuos enim non esse consulendos expressa lege sancitum est. *Esa. 8. v. 19. 20.* *Nec denique consolationem*; Quis enim quicquam fideles consolationis ex eo capere posse credat; si certo eis constet, vel ad murmura Diabolica, ut sunt incantationes Pythonissarum beatorum cœlo à jacto mundi fundamento fidelibus parato deturbationem pati. Nam sic animarum beatorum, ut & Samuelis, ludificatio, per carmina & incantationes, contingeret. Excipiunt quidam; maximè Pontificii, in quantum in convincendo Saule, Dei spectatur gloria, gloriosum Deo fuisse. Inter quos *A Lapide; Stitit Samuelem, qui eum puniret, tum ob alia crimina, tum ob hoc magia, denunciatione cladis secutura.* *Resp. 1.* De tali voluntate DEI nihil constat. *2.* Quid isthoc amabò, nisi ridiculum figmentum, ausim dicere, ut pauxillum, vel prorsus nihil differat à cavillis. Unde enim Deum in convincendo & puniendo infideli quoque, legatione beatæ animæ, & quidem Magicis subjæctæ incantationibus, unquam usum fuisse constat? Hærebis in luto; neque quantum quantum in hoc extendendo labores, rem acu tanges; verum operam & oleum perdes. Quia Deus non vult, beatissimis animabus quemquam erudiri; Mosen enim & Prophetas audiendos proponit *Luc. 16. v. 29.* *Habent Mosen & Prophetas; audiant illos.* *3.* Nonne jam sæpius præcepti divini neglectu, satis superque convictus erat; Diversum quisquis sacris literis intentus observabit *1. Sam. 13. v. 13.* Item: *15. v. 24, 25.* Quid ulteriori convictione opus erat? *4.* Quid denique eò confugiendum est, & arundineo quasi fundamento innitendum: Cùm Deus jam, suum bonum Spiritum, à Saule, abstulerat, & eum Diabolo gubernandum tradiderat, quem etiam tanquam instrumentum designaverat, ad ejus interitum & perniciem; ut ex Scripturis liquet. *1. Sam. 16. v. 14.* aut juxta Junium Tremellium *v. 15.* *Nam Spiritus Jehova recesserat à Saule, turbabatque eum spiritus malus à Jehova.* *I. Quia*
T
vel

vel omnem argumentationem, ab effectu proprio ad causam, tollit: vel, si non; in inexplicabilem labyrinthum inducit. Ergò ut sententia spuria repudianda est. Antecedens si admittatur, ut debet, ab effectu proprio ad causam, procedere, sic probo: Cui Actus soli debitus Deo tribuitur, vero veri Dei nomine veniat, necessum est. *Job. 5. v. 20, 21. Rom. 4. v. 17. 2. Cor. 1. v. 9. Hebr. 11. v. 19.* Ac Pythonissæ, (si absurda hæc sententia detur,) Actus soli Deo debitus, tribuetur. Unde, ut absurdam ita blasphemam sequi conclusionem palam est. Ergò vero, veri Dei nomine venire potest. Propositio ab effectu proprio, ad causam petita est. Assumptio manifesta. Quia Resuscitatio est Actus soli Deo debitus, exuperans vires omnium creaturarum *Psal. 72. v. 18. Benedictus sit Jehova Deus; Deus Israël, qui facit mirabilia solus. Obj. Excipit aliquis.* Atqui etiam futura prædicere, solius Dei est prærogativa, ejusque gloriæ pars aliqua; nonnunquam tamen Diabolum futura prædixisse certò constat. Quid igitur sentiendum de iis erit? Resp. Futura duobus considerantur modis, vel absolute & simpliciter in se; vel relatè ad signa & causas suas: Item; vel certò & infallibiliter, vel probabiliter tantùm & conjecturaliter, infallibilem, directam & immediatam rerum futurarum scientiam solus DEUS habet, probabilem, & conjecturalem, etiam Sathanas. *Ludovicus Lavaterus de spect. part. 2. cap. 7. revolvatur.* Hinc est, quod vaticinia ejus semper sint amphibola, & perplexa, ne manifesti convincatur mendacii: Et si quid certò prædicat, id, DEO quoquomodo revelanti,tribuendum est. Nec ullus exceptioni superest locus, Pythonissam hoc in negotio instrumentalem Causam statuenti. Si quidem hæc Pythonissæ, Samuelem suscitandi, vis seu potestas; aut erat imperiosa seu imperativa; aut precaria seu impetrativa. Nec tertium adferri potest. *Præ*ius dici nequit. Quia sic, non instrumentalis, sed principalis esset dicenda. Quod Deo proprium. *Posterius* negatur. Nam non ut, Diabolicas Deus exaudiret incantationes, verum ita eas averfatur, ut è terrâ tollendas & eliminandas præcepto sanxerit *Levit. 20. v. 27. Deut. 18. v. 11. 12.* & æternæ condemnationi reservaverit. *Obj. Excipit non nemo:* Sæpe Deum id quod averfatur, ut Israëlitarum murmurantium, & impii Achabi orantis, exempla

exhibent, remunerari. Resp. I. *In genere.* Hoc non quæritur, nec quicquam contrariæ assertioni patrocinator; Nulla enim iis, sive murmuribus, sive precibus, quibus Deum movere poterant vires inerant? At hic de inesse, & ejus intensione disputatur. 2. Illa erant bona externa & temporalia ex superabundanti Dei bonitate largita: Hoc verò majus, imò inauditum, cum Mosen & Prophetas habuerint. *In specie.* Quod ad Israelitas murmurantes attinet. Non inficiamur Deum interdum oïes suos exaudire: quanquam alius sit modus eos exaudiendi; alius timentes Dei. Deus timentes sui in amore, & misericordiâ suâ, voti compotes dimittit; oïes verò in furore & excandescentiâ, ut Israelitas hos in deserto murmurantes & carnes requirentes, coturnices inter eos depluens, exaudit. Num. 11. v. 18. At quis dixerit incantationes Diabolicas, sive ex furore & irâ Dei sive ex misericordiâ exaudiri? Quod ad factum Achabi: Duobus consideratur modis: Vel *formaliter*, vel *materialiter* & *objectivè*. Quamvis formaliter, cum fide cum cognitione secundum illud Apostoli Rom. 14. v. 23. dicentis, *omne id esse peccatum, quod non est ex fide*: ejusdemque idem ad Hebr. 11. v. 6. *nullum fidei expertem Deo acceptum*, testantis, destitutæ, malæ fuerint; Nihilominus *materialiter*, hoc est, factum ipsum, bonum, quod si fidelis præstitisset, seu ex fide verâ protulisset, preces fuissent, tam *materialiter* quàm *formaliter* bonæ. E diametro si nostros ad incantationes transferemus oculos, rationem adinveniemus disparem, & quidem toto Cœlo; ut quæ tam *materialiter*, dum id quod vetitum, quàm *formaliter*, cum non ex fide, sed artibus quibusdam vetitis, à complicibus Diaboli, exercitæ, malæ fuerint. Deinde; preces Achabi ex superabundanti misericordiâ suâ & bonitate Deus exaudivit: quod de incantationibus dici nequit. II. Si Pythonico, anima Samuelis fuit, vel potuit suscitari, murmure, murmura Pythonica cœlos esse penetrativa, sequetur. Quod tamen non minùs blasphemum, quàm absurdum est. Propositio quàm clarissima. Causa enim vi & virtute suæ causalitatis effectum influere debet. Assumptum luculentissimè hinc patet: Quia solæ fidelium, preces, ad Deum, ut dilectissimum in Christo patrem, fusæ, cœlos penetrant. Non ergò Pythonissæ murmura. Antecedens in expressis Apostoli verbis efficaces fidelium pre-

ces, prædicantis, sita est. *Jacob. 5. v. 16.* Consequentia ex contrariis vera est. Nam Contrariorum contraria consequentia, Relatorum Relata, Adversorum Adversa, Contradictentium Contradictenta, Privantium Privantia. Si verus, & non tantum larvatus Samuel fuisset, vehementer sanè Regem coarguisset, & corripuisset, eo nomine, quod contra expressum Dei mandatum *Levit. 19. v. 31. Ne vos convertite ad Pythones, & ariolos ne consulitote, polluendo vos eis: ego sum Jehova Deus vester:* atque eam doctrinam, quam ei in vitâ divinitus tradiderat, suppetiâs à Lamiis & veneficiis impetraret. Eo enim Pacto, quod desperabundus Pythonissam consuluerit, reus erat idololatriæ. At nota vafriem Diaboli, unum tantum peccatum exprobrat, quod commiserat, in Amalechitas. Alia æquè gravia, quæ, Samuele adhuc vivente, patraverat, dissimulat. Non ita dicit *Sacerdotes Nobenses gladio tuo interemisti, Davidem innocentem prosligasti, injussu Dei sacrificasti: nunc desperatis rebus, relicto Deo ad magam mulierem & idololatricam confugisti,* ejusque suppetias implorasti: Ille egregiè discurret *p. m. Petrus Martyr in Comment. 1. Sam. 28.* Ergò non est probabile verum illum Dei Prophetam fuisse: verum Diabolum, arte suâ & peritiâ, personam & imaginem Samuelis effingentem & efformentem. Quæ anima, terra evocata est, vera, Samuelis veri, anima dicenda non est. Ratio est promptu. Quia unde, dum quis abest, evocetur fieri nequit. At veram veri Samuelis animam terrâ abfuisse, quis in controversiam ausit vocare? cum ut omnium verè beatarum animarum; Sic Samuelis regnum Dei (teste Scriptura) sit sedes. *Job. 5. v. 24. Amen dico vobis, qui sermonem meum audit, & credit ei qui misit me, habet vitam aternam, & in condemnationem non veniet, sed transibit à morte in vitam.* Atqui larvatus hic Samuel terrâ ascendisse dicitur, ut *1. Sam. 28. versus decimus tertius* habet: *Deos vidi (inquit pythonissa) ascendentes è terra.* E. Ad hoc, Alphonsus Tostatus in comment. *1. Reg. 28. quæst. 30.* respondet: *Anima Samuelis, in corpore assumpto de aëre, videbatur exire de visceribus terræ, quasi ibi maneret.* Resp. Responsum sanè ludicrum; ut, quod meminisse, refutasse est. Quid enim necesse erat, de visceribus terræ eam exire, videri? Quia nulla incantatio extenditur super sanctos, eorumque animas *Num. 23. v. 27. Nam*

non est incantatio contra Jacobum, neque divinatio contra Israëllem. Deut. 33. v. 3. Etiam valdè diligis populos, omnes sanctos hujus habes in manu tuâ. Graphicè hoc depingitur Luc. 16. vers. 26. Et ad hæc omnia, inter nos & vos, hiatus ingens constitutus est, ut ii qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque isthinc huc transire. At Samuel ex albo erat sanctorum. Hebr. 11. v. 32. 33. expressè enim sanctis Dei viris annumeratur. Et quid præterea loquor? Deficiet enim me tempus narrantem de Gedeone, de Baraco, & Samsone, & Jephthe, & Samuele ac Prophetis: qui per fidem debellarunt regna operam dederunt justitiæ. Non igitur vera, Samuelis veri, erat anima, sed spectrum Diabolicum effingens personam Samuelis. I. Omnis anima vera, qualis & Samuelis veri, invisibilis est. At larva hæc erat visibilis 1. Sam. 28. v. 12. Videns mulier Samuelem v. 13. Dixit ei Rex: quid vidisti? Respondit mulier: Deos vidi. Salvator noster, cum suis se conspiciendum præberet discipulis, visu sui territos, spectrumque videre imaginantes hoc confirmat argumento, Luc. 24. v. 39. Spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere: Hinc est, quoties Angeli in veteri fœdere, divinâ functi legatione, se nostris conspiciendos exhiberent majoribus, vera assumpsere corpora. Ubi ergò anima, oculis corporeis conspici non possit, nisi suo modo ab eis, qui in eadem cum ipsis sunt constituti categoriâ, sequitur solius impostoris stratagema fuisse; qui sensibus, cum primis autem oculis variis illudit præstigiis, ut supra ostensum est. II. Quid commune habet vestitus cum animâ, quid denique senectus 1. Sam. 28. v. 14. Vir senex ascendit, qui est amictus pallio. III. Nec fuit mera maleficæ, impostura, aliquem virum vel mulierem subornantis, qui Samuelis vocem & habitum effingeret. Non enim Saulis, filiorum ejus, atque totius Israëliti exercitûs cladem & ruinam imò tempus ipsum demonstrare & prædicere scivisset. Nam futura contingentia homines latent. sed de hoc in antecedentibus.

L X.

Secundò, si Dæmon viribus naturæ potest simulare personam quandam, potest Deus quoque illud permittere, quidenim obstat, quominus Deus permittat id, quod est in Diaboli potestate,

quo oblectetur conatibus & viribus Diaboli, ita ut non quandoque permittat ipsum repræsentare innocentem, præterea nullam contradictionem involvit, non pugnat cum permissione Dei, qui quandoque fræna solet laxare Diabolo ita, ut etiam nos non possimus assequi rationem permissionis. Denique non personas sistit, sed earum tantum Imagines, umbras & spectacula, quemadmodum itaque pictor potest exhibere Imaginem defuncti vel absentis, ita quidni Diabolus, qui longè superior, qui tot colores habet fraudum in numero, sistere aliquam personam in Imagine, unde in mulieris specie, quæ revera Domo affedit Convivis ad mensam, nec loco mota fuit aliquando apparuit. Neque Distinctio hæc huc quadrat, cum nihil mali suscipere vel agere possit Diabolus absque permissione Dei. *Tertio* Exemplorum seges prosternit rationes adductas, produxit supra apparitionem Martino factam, præsentationem Pachomio, quibus superaddimus Exemplum Dæmonis sub specie Angeli boni apparentis, & decipere conantis Abrahamum Eremitam, teste Ephrem in ejus vita. De quo vide Cornelium à Lapide pag. 397. Nec rationes concludunt: Non *prima*. Nam si vel semel permisit DEUS, ut Diabolus falleret umbrâ innocentis cujusdam, actum erit de hoc argumento & optimè conciliari poterunt Providentia Dei benefica cum permissione illius; præterea annon Jobus in adjutorio & protectione Altissimi fuit constitutus? nonne testimonium habet, quod fuerit vir integer vitæ scelerisque purus *Jobi 1.* & tamen ita permixtus fuit Diabolo, ut etiam totus ulceribus obsitus, totus flagellatus in corpore, totus ita affectus, ut etiam amici adventantes siluerint per septem dies & noctes; denique permittente hoc Deo, non providentia ipsius cessat, cum inter actus providentiæ recenseatur permissio, sed maximè operosa est totum negotium dirigendo, terminos ponendo & tandem omnia ad exoptatum finem perducendo. Non *secunda*, nam ponamus Deum, non permittere Diabolo, ut sub innocentum forma adulteria, furta & latrocinia committat, id ideo est, quia non permittit Deus peccare, nisi prius homo deferat Deum & declinet ab ipso. Supponimus autem innocentem, stantem in Domino, nec sese avertentem ab illo. Præterea furta, latrocinia & adulteria sunt actus reales, præ-

stigiis

stigiis autem ludere Diabolum dicimus, si personam innocentis simulat, si sub imagine illius hominibus imponit. Denique non est consequens, non potest sub innocentum formâ furta, adulteria & latrocinia committere. Ergò non potest in cœtibus illos repræsentare, quia Cœtus illi sunt nocturni, in quibus vel agyrtæ multum possunt, quia fallere potest sensus maximè de Nocte, quia decipere potest spectatores, ut Jovem jurent lapidem esse præsentem, qui tamen non præsens est, quemadmodum Magus aliquis omnes Majores Regis Galliarum præsentavit & adduxit, quod majus quid esse videtur, quam umbrâ aliquâ ludere. Non *tertia*, nam si ex eo quod Deus permittere potest, ut personæ innocentum præsententur, consequens est, illos perpetuo timori esse subjectos ne sistantur, ne in suspicionem veniant, permittere quoque non potuit ne Paulus Apostolus ipso confitente alapis cæderetur à Diabolo, ut aliquis ex Magorum & devotorum Dæmoni tractaretur 2. Cor. 12. v. 7. quam pronum enim fuisset Paulum in suspicionem rapere commercii cum Dæmone vel Corinthiis vel aliis & quidem maximè profanis; præterea sanctas habet Deus causas, cur quandoque hæc permittat, nec ut in suspicionem adducantur Magiæ, sed ut si resciscunt, ardentius precibus instent, Deum orent atque deprecantur, quemadmodum hoc dispalescit exemplo Pauli. Denique secundum viam Juris tuti sunt etiam qui denunciantur ex repræsentatione. Norunt enim Judices Diabolum ludere, esse præstigiatores, nec attendendum esse denunciationibus illorum, qui sunt in nexu cum patre mendacii, de quo *Johan. 8.* Non *quarta* denique, nam si Sagarum Confessioni est attendendum, quid non erit credendum, quid non illæ fatentur sese vidisse, si testantur non adesse innocentes, gravant potius innocentes, quam excusant, & quis præstabit illas semper confiteri non adesse innocentes. Sanè si quandoque denuntiant innocentes, si quandoque ipsis Inquisitoribus hoc crimen imposuerunt, si nil nisi mendacia reboant, quâ illorum Confessioni soli, si alia non concurrant indicia, si alia non adsint signa, credendum, aut fides habenda. Non dubitamus itaque quandoque DEUM etiam permittere, ut in Conventibus illis innocentium umbræ & imagines objiciantur à Dæmone, quanquam non tam frequenter, aut semper, sed tamen ita,
ut

ut permissio divina etiam feratur in illos, qui commercium cum Dæmone non habent, sed toto animo ab illo abhorrent.

L X I.

Audiamus *Danzum*, qui ita differit: Sola animi cogitatione & illusione diabolica potest fieri repræsentatio, quemadmodum in somnis multa nos vidisse credimus, & iis locis interfuisse, à quibus tamen absumus: sæpe nos convenisse, qui longissimè tamen à nobis peregrè agebant, etiam plus quàm milliaribus ducentis. Id quod Sortiariis accidit astu Diaboli, qui sæpè nos aliis etiam in rebus deludit, aded ut sæpè cernere, tangere, palpare ea nos existimemus, quæ nec cernimus tamen nec palpamus. Atque ut ne me putes sine ratione eaque probabili ita sentire, mecum faciunt viri plerique etiam doctissimi ex antiquis. Tu mihi in tota hac quæstione Augustinum sæpè laudas. At ille ipse ubi ipse de mutatis hominum formis agit, veluti lib. 18. de Civitate Dei docet, quæ ita fieri creduntur, ita evenire, quòd illa animi facultas, quæ ex quinque præcipuis una est, & phantasia appellatur, estque in anteriore parte cerebri, quod phantasia, inquam, læsa sit & perturbata Satanæ vi, sensuque externi sepulti, & mirè ab eodem impediti. Cur igitur idem de hac præsentia Sortiariorum non statuemus? Quòd si ebrii homines, cum in cerebrum eorum tolluntur è stomacho calidi vapores, putant se ea videre, quæ absunt: si melancholiæ morbus, multa eo morbo ægris persuadet, quæ neque vident, neque adsunt, æquiori certè ratione definiemus, Satanæ, qui longè iis superioribus causis potentior est ad turbandas animi vires, illusione ista Sortiariis accidere, non quòd reipsa illic sint præsentis. Potest igitur Satan & animi facultates, & corporis vires lædere & vincere, ut docet Thomas Aquinas, & ante eum August. lib. 7. de Genesi ad liter. cap. 11. dixerat. Præterea idem August. in quadam sua Epistola ad Nebridium familiarem suum, quæ est numero 72. distinguit tria phantasmatum nostrorum genera. Primum genus est eorum quæ nostra phantasia ex rebus ipsis visis concipit. Secundum genus eorum, quæ ipsa per se invenit, & quibus similia nusquam antea vel vidit vel audivit. Tertium genus eorum, quæ ex aliorum sermone

mone concepta ipsa finxit. Itaque hæc Sortiariorum phantasmata ex secundo illo genere erant, quando scilicet phantasia ipsa per se multa excogitat, & invenit. Quod ut tibi certiùs ex eodem illo autore confirmem, idem epistola ad Evodium 101. de prodigiosis visis scribit, quòd quando illa visa ita vivaciter & efficaciter nobis obijciuntur, ut nos vidisse ea verè credamus, animæ propterea è nostris corporibus non emigrant, neque peregrinantur in iis locis, in quibus nos tunc putabamus versari, sed in corporibus nostris manent etiam eo ipso momento, quo illa tam perspicuè cernebant. Itaque vi objectorum fit, ut videamus ea. Sensus autem corporei interim sopiuntur in nobis, ut excitari nullo modo possint, dum ista visio obversatur. Unde fit ut postea excitati & colloquutos nos esse, & bibisse, & edisse, & vidisse illa arbitremur, quod objecta sit animis nostris viva & efficax earum rerum omnium species, qua afficiebamur. Atque hujus rei exempla passim extant etiam apud eundem Augustinum. Nam in epistola 100. medici cujusdam Carthaginensis nomine Gennadii meminit, qui cùm dubitaret, Utrùm post hanc vitam altera esset speranda, in somnis tam perspicuè chorum Angelorum & eorum cantus audivit, ut in cœlis se fuisse crederet, cujus tamen corpus interea in lecto decubuerat & in cubiculo manserat, quemadmodum fatebatur ipse. Ipse lib. 18. de Civitate Dei cap. 18. refert de alio quodam, qui verè se cum Philosopho Platónico de Platonis scriptis in somnis contulisse confirmabat, & ab eo cujusdam hujus autoris loci explicationem, quam antea ignorabat, habuisse. In vitis Patrum, quæ appellantur, scriptum est de patre qui non noctu & in somniis, sed media ipsa die, & aperta luce cùm filiam suam oculis cerneret, sibi vaccam videri videretur, quam tamen alii, imprimisque Macharius, & hominem & virginem esse agnoscebat & testabatur. Quid verò? ipse tu, Theophile, nonne aliquando lib. 6. Genialium dierum qui ab Alexandro Neapolitano scripti sunt, cap. 21. legisti de reo quodam qui ad inferos se descendisse opinatus est, cujus rei testimonia ipsi judici certissima indicavit? Arcanum enim quoddam ipsius, quod nulli hominum notum erat, detexit & aperuit. Quid? in cano Episcopi. 26. quæst. 5. qui ex Concilio Aquileiensi transcriptus est, nonne apertè pronuntia-

tur has omnes Sortiariorum voces, & cogitationes vana spectra, merasque nugas, & animi illusiones esse, quas Satan hujusmodi rerum summus artifex illis objicit, cum tamen eorum corpora eodem semper loco maneant? Denique ut totum hunc locum tandem concludam, hæc sunt verba sive Augustini, sive alius fuit ejus libelli autor, qui de Spiritu & litera inscriptus est. Nam cap. 28. ita ait, *Idcirco quædam futura prædicant, & quædam mira faciunt, quibus homines alliciunt & seducunt. Unde quædam muliercula post Satan conversæ, demonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ credunt se & profitentur nocturnis horis cum Diana paganorum dea, vel cum Herodiade & Minerva & innumera mulierum multitudine equitare, earumque jussionibus obtemperare. Ipse namque Satanas, qui transfiguratur se in Angelis lucis, cum mentem cujusque muliercula ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subjugaverit, ilico transformatur se in diversarum personarum species ac similitudines: & mentem, quam captivam tenet in somnis deludens, modò leta, modò tristia, modò cognitas, modò incognitas personas ostendens per devia quæque deducit. Et cum solus hæc patitur spiritus infidelis, nec in animo, nec in corpore evenire opinatur, idcirco nimis stultus & hebes est, qui hæc omnia quæ in spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitratur, cum Ezechiel & alii Prophetæ, Joannes etiam Evangelista & Apostoli in spiritu, non in corpore visiones viderint. Quid firmitus & apertius pro me jam dici potest, Theophile, tuæque opinioni magis repugnans & contrarium? Quibus omnibus si mihi abundè satisfeceris, subscribam illi sententiæ, qua affirmas Sortiarios præsentibus in illis cœtibus adesse. Quin hæc res in controversiam à multis sit adducta, non diffitebor, Antoni, planèque visa est quibusdam incredibilis. Sed etiam tibi dabo hoc quoque, sæpe ab iis quædam dici quæ non fecerint, sæpe etiam eos opinari & quidem falsò se inter eos versari & agere, qui tamen ab iis procul absunt. Hæc ipse concedam non gravatè. Ex eo tamen effici nego quod concludis nunquam igitur eos hujusmodi cœtibus & synagogis præsentibus adesse. Qui itaque tam certè definiunt Sortiariorum corpora domi esse, dum ipsi se in mediis istis sociorum gregibus versari putant, nimium fidenter loquuntur. Nam ipsa rerum experientia aliud docet. Nonne reperti sunt plures, qui vana animi curiositate inducti eos cœ-*
tus

tus adiere, qui præsentes corpore iis in locis fuerunt, in quibus isti Sortiarii coadunabantur, unde postea domum suam regressi sunt magno itineris labore, idque vicinis scientibus atque videntibus? Narratur quidam in Ambarrorum finibus, qui hodie Ducatus Nivernensis dicitur, qui à colono suo impulsus eò venit. Narratur nostra hac ætate alius, qui in Pictonum agro cum amore cujusdam primariæ fœminæ (quæ illuc conveniebat, eratque Sortiaria) perditè teneretur, eò etiam accessit, ut eam alloqui liceret & videre. Tum deinde qui fieri posset ut Sortiarii ipsi locos notarent, personas ipsas de vultu agnoscerent, numerum nossent, vicinas arbores, sepes, flumina, domos distinguerent, si hæc vana tantùm animi spectra fuisse dicantur, neque iis cœtibus ipsi interfuisse? Cur è suis ædibus, cur ex urbibus summo vespere egrederentur, ut eò convenient: cur in itinere conficiendo laborarent: quomodo visibiliter & personaliter, ut ita loquar, ex iis locis reverterentur, nisi personaliter quoque præsentes illic fuissent, & non sola animi somniatione & imaginatione? Ergò constantes ipsorum Sortiariorum confessiones infinitaque testimonia tibi, Antoni, adversantur, tuæque sententiæ. At istæ sunt vanæ eorum ostentationes & animi deliria, ais. Sed nimium periculosa, Antoni. Tunc enim ista confitentur cùm morti proximi & propter hoc ipsum damnati ad supplicia ducuntur, cùm, cruciantur, cùm eos hujusmodi verba juvare amplius non possunt. Denique ubique ita. Præterea quemadmodum in lib. de Humanitate Christi, scribit pater sanctissimus Athanasius, animi cogitationes utcunque validæ & profundæ corpora tamen nostra de loco in locum non transferunt, neque alios, qui absunt, attingunt. At Sortiariorum corpora moventur. Quare fit ut sola animi cogitatione ista iis accidere, non sit credendum. Et quod ad tua argumenta spectat, equidem distinguendum dico. Quædam sunt enim de quibus falsò isti gloriantur, quòd per rerum naturam ea fieri non possunt, quæ tamen à se contendunt facta. Hujusmodi omnia vana animi illusionem illis contingunt. At quò minus illic sint præsentes, quæ causa, obsecro, quæ ratio, quis rerum ordo obstare potest, præsertim cùm inde redeant corporaliter & visibiliter, id est, reipsa, atque ab iis locis etiam corpora abfuerint in quibus antea versabantur?

Nam ille ipse reus, quem postremum commemorasti, quique ad inferos iit, abfuit per duos dies, & cum diligenter in toto carcere perquireretur, tamen non potuit reperiri. Ergo quæ cum natura corporum nostrorum pugnant, ea si facta ab istis prædicentur, falsa sunt, & meræ dæmonis illusiones illa meritò censentur. Qualia sunt illa quorum concilium Aquileiense meminit, veluti equitare in luna, convenire cum Herodiade, cum Diana, cum Minerva, quæ Paganorum deæ appellantur: alloqui jam mortuum hominem, duodecim illos heroas, quos vocant, id est, Hectorem, Achillem, Rollandum, & alios similes oculis cernere, & cætera huiusmodi quæ sunt mera quidem spectra & vana Satanae figmenta, quæ oculis vel animis hominum objiciuntur. Hujus generis sunt etiam illa quæ tum ex Augustino, tum etiam è libro de Anima & Spiritu ipse adduxisti, quæ fieri reipsa non possunt, quia cum rerum natura eorum implementum & veritas planè apertèque pugnat. Sed hoc quod nos de congressionibus Sortiariorum & coitionibus & modo ipso conveniendi affirmamus, quid habet à rerum ordine alienum, aut corporum nostrorum vi & essentia contrarium? Denique qui tam certò definiunt in iis extraordinariis visionibus, & in raptu atque ecstasi animi prorsus semperque corpora nostra abesse ab iis rebus quas tunc cernimus, confidentiùs sanè loquuntur, quàm sanctus ille Dei servus & Christi Apostolus Paulus, qui de suo raptu (quanquam is ab eo genere fuit dissimilis, de quo nunc loquimur. nam Dei ipsius, non autem Satanae manu & potentia evenit.) sed ille de suo raptu loquens 2. Corinth. 12. v. 3. sic ait: *Et novi huiusmodi hominem (an in corpore, an extra corpus nescio: Deus novit) raptum fuisse in paradysum & audisse ineffabilia verba, quæ non liceat, homini loqui.* Hæc sunt, Antoni, quæ tuæ dubitationi, ut credo, satisfaciunt, eamque tibi jam, ut spero, explicabunt. Imò verò eorum ipsorum corpora in eodem lecto & cubiculo deprehenduntur & esse & manere, à quibus tamen oportuit abesse procul, si revera & personaliter in quem alium locum ipsi venissent. Perstas etiam, Antoni, in sententia. Quam ut planè refutem, hoc pernego, quod ais, & ut verum & confessum tibi sumis, Vera eorum corpora percepta esse in lecto & cubiculo, dum illi se abfuisse dicebant. Fuerunt enim potius corporum quædam

dam simulacra à Satana supposita, & effigies objectæ, quàm vera Sortiariorum corpora. Non venit in mentem, obsecro, quid Michol uxor Davidis fecerit, & excogitarit, cum fugam mariti sui celare vellet & patrem Saulem, & patris servos, qui eum ad cædem quærerent? Nonne legisti, quod est scriptum 1. Samuel. 19? quemadmodum illa astutè quidem, non tamen Satanica arte nec Sortiariorum more, pro Davidis corpore statuam supposuerit, cui culcitram subjecerit, vestimentis etiam ornarit adeò doctè & scitè ut verè Davidem illic esse crederent, qui simulacrum ita apprimè adornatum ipsis oculis viderant. Sic Satan ut nos celet suorum discipulorum absentiam, pro vero eorum corpore, quod abest, sæpe falsum nobis illud inquirentibus substituit. Ex quo fit, ut plerique existiment Sortiarios iis cœtibus non interesse *σωματικῶς*, quos se adiisse tamen contendunt, quia falsa & à Satana supposita in lecto aut eubiculo eorum simulacra pro veris corporibus accipiunt & vident. Sed qui ita judicant, gravissimè falluntur.

LXII.

Non tantum autem ad Conventus illos quandoque exportantur, nec tantum convivia agunt & saltant, sed & rem habere cum Sathana dicuntur. Sunt tamen quidam, qui Congressum illum putant esse phantasticum & merè illusorium, inter quos invenies Wierum, Godelmannum, Lercheimer, Scaligerum, Chytræum, Martyrem, Fichardum, Biermannum, Jacobum Martini, Scultetum, Timplerum, Voetium, Cardanum, Portam, Brodæum, Remigium, quibus contradicunt Bodinus, Henricus Colonienfis, Augustinus lib. 15. de Civit. DEI cap. 23. Lutherus, Danæus, Philo, Josephus, Cyprianus, Clemens Alexandrinus, Erastus, Sprengerus, Tertullianus, Phlethon, Isidorus, Plato, Thomas, Bonaventura, Scotus, Durandus, Gabriel, Alensis, Toftatus, Pererius, Delrio, Boisardus, Binsfeldius, Vallerius, Tholosanus, Alstedius, Stumpfius, Beyerlinus, Conimbricenses, Hildebrandus, Eustachius à S. Paulo, Zanchius, Hemingius, Zepperus, & alii. Nos verò sicut ferè omnia opera magica vera falsis misceri asseruimus, ita neutri sententiæ simpliciter calculum addimus, sed quandoque concubitum hunc verum, quandoque autem imaginarium esse existimamus: Quod verus fit quandoque, probamus

primò, quia non est ultra potestatem vel vires Diaboli exprimere in corpore assumpto, quæ alias hominibus competunt; potest enim ille formare sibi corpus quoddam & ad similitudinem illius facere palpabile, potest illud assumere, sibi appropriare tanquam formæ assistenti & illud regere ut Nauta Navem, potest illud vegetare, movere, calefacere, per illud operari, loqui, amplecti, hoc illove situ se præsentare, stando, sedendo, cubando, sexum imitando, membra virilia, vel muliebria exprimendo, sociare sese vel viris vel fœminis, mulieres sibi subicere, viris sese substernere, emissionem seminis imitari aliundè adductum vel abreptum ejaculari. Quî itaque non possit congregari & sanè plærumque vetulæ libidine tentatæ ita sese Diabolo mancipant, & quæ in juventute fuere scortatæ, in Senio ad Sagarum Conventicula evolant, ut in proverbium abierit, *junge Huren/ alte Hexen/* & sicut in cæteris sectantur, quæ ventri grata sunt & homini carnali conducunt, ut commisceantur, edant, bibant, saltent, & præludia Veneris ament, ita vel tandem ad ipsum actum progrediuntur. *Secundò*, quia Experientia testatur ita sese fœdasse Magos & Sagas. Sic tempore Concilii Constantiensis in incredibili meretricum se prostituentium multitudine & Dæmon succubus specie formosæ mulieris sive virginis adfuit, multumque pecuniæ ex congressu meritis est, & viatori ostendit, cum Wittenbergensis Mercatoris uxore absente, Marito Dæmon specie Juvenis & Amasii congressus est formamque picæ postea assumpsit & evanuit, cum Magate hospite Dæmon sub cadavere Philinii virginis aliquot noctes concubuit, ut habet Niderus cap. 9. fornicarii, Wierus lib. 3. de Lamiis c. 30. Luitprandus, Bodinus, Binsfeldius. *Tertiò*, quia in propatulo sunt Confessiones variarum Sagarum, etiam cum in bono statu sunt, sub Judice, Inquisitore cessante omni phantastica somniatione, quæ deponunt verè se aliquando cum Sathana sub forma viri ipsis apparente rem habuisse, circumstantias materiales, seminis rationem & modum recensent, qualia nonnisi è realibus factis desumi solent, ut Johanna Harvilleria, Margaretha Bremontia, Roberta, Guilielmina, Maria, Guilielma, Magi attrebatice, Sagæ Constantienses, Ratisbonenses, Magdalena de la Crus, aliæque apud Bodinum cap. 1. Interdum in agris & sylvis se retegunt, ac
clara

clara die cum Dæmone coeunt, imò interdum à viris Diabolis hærentes deprehensæ & gladiis cæsæ sunt. Interim quandoque imaginarium esse patet ex eo, quia primò Diabolus est pater mendacii *Johan. 8.* qui solet homines præsertim sibi devotos miris modis ludificare, somniis phantasticis decipere, & objicere de nocte, quæ nunquam fuerunt, aut erunt. *Secundò*, quia tota exportatio est quandoque imaginaria, illusoria & in somno contingit, ut evigilantes dicant sese fuisse in hoc vel illo loco, cum tamen deprehensæ sint profundo somno correptæ, si itaque antecedentia sint imaginaria & illusoria, etiam consequentia ita sese habebunt, ut scilicet comeffationes, saltationes, congressus talia sint & nil nisi pergula pictorum, veri nil, omnia picta. Quia denique *tertiò* ipsa experientia docet, meras esse illusiones. Sic *Wierus lib. 3. c. 33.* recenset, quod rustico cuidam imago mulieris cum Dæmone atricæ specie ruri congregientis sit oblata, cum mulier isto tempore in lecto decumberet.

LXIII.

Conspirant Theologi & ita ratiocinantur: Non pauci hæc opinione sunt imbuti, posse Diabolum assumptò corpore humano cum hominibus congregi, unde si cum mulieribus consuescat, *Ephialtas sive incubos*, si cum viris, *Hyphialtas sive succubos*, nasci existimant. vid. *Bodin. lib. 2. c. 7.* Nos cum *B. Sperlingio Instit. Phys. l. 2. q. XI. pag. 384.* congressum quidem phantasticum concedimus, generationem autem, & quidem propriè sic dictam, de qua hîc maximè controvertitur, omninò negamus, adducti his maximè rationibus. (1.) quia Diaboli sunt SPIRITUS, quod in priori Dissertatione probatum dedimus: Spirituum autem non est multiplicatio vel propagatio. (2.) Deinde Diaboli propriè non habent materiam generationis, videlicet semen idque ob naturam spiritualem: Hinc ita colligimus: *Quibus deest materia generationis, illis nec ipsa generatio tribui potest. Atqui Damonibus vel malis Angelis deest materia generationis videlicet semen. E. res ipsa generatio ipsis tribui potest.* Minorem probamus sequenti Pro-Syllogismo: Si *Dæmones habent semen, aut illud habent à SEIPSIS aut ab ALIO.* Non à SEIPSIS, quia semen non est, nisi ab alimento vid. *Arist. l. 8. de Generat. anim. c. 3.* At Dæmones sunt

sunt spiritus, qui ut nec aluntur, nec augentur, ita nec semen procreant. Non ab ALIIS, uti quidam contendunt, quia suffurari id nequeunt, ita ut maneat incorruptum & fecundum. Spiritus enim statim omnes vires & per consequens etiam imprægnationis vim amitteret teste Clariss. Hornæo in *Exercit. Anat. Exercit. LXXII.* Et ponamus Dæmonem posse transferre semen, num propterea generabit? Is enim dicitur generare, qui semen emittit, non qui illud aliorum transfert. (3.) Si congregiuntur Dæmones cum hominibus & generant, aut generabunt *Dæmanes aut homines.* Non Dæmones, quia omnes anguli angelis malis jam dudum essent repleti. Non homines. Simile enim generat simile, nec poterit hic fieri commoda commixtio, quum sint species diversissimæ. Thomas P. 1. q. CX. a. 2. hanc affert probationem, Dæmonem non posse generare, sive producere compositum ex materia & forma, quia *Angelus ipse non fit compositus ex materia & forma.* Et probationem statim l. c. subjicit, *quia factum simile est facienti, & omne agens agit sibi simile.* Et idè id, quod facit res naturales, habet similitudinem cum composito, vel quia est compositum, sicut ignis generat ignem; vel quia totum compositum, & quantum ad materiam, & quantum ad formam, est in virtute ipsius, quod est proprium Dei. Verum hac in parte Thomæ contradicit Durandus in II. Dist. VII. q. IV. nec sine ratione. Quum enim Deus producit compositum, ipse quoque juxta Thomæ opinionem, erit compositus, quod absurdum. Probationem quod concernit, quodd factum simile sit facienti & agens sibi simile agat, non quantivis, sed nullius videtur esse pretii. Quum enim à Sole vel cælo producit animal, nec factum simile est facienti, nec agens agit simile. Imò falsum est, quod scil. ad hoc, ut in virtute alicujus sit compositum, sive, ut quis virtutem producendi compositum habeat, requiratur, ut habeat quoque virtutem partes ejus, nempe materiam & formam producendi, contrariumque pateat exemplo hominis, generantis hominem, qui tamen nec producit partus, nec potentiam sive virtutem eas producendi habet. *Generatio enim non in compositi productione, sed in partium unitione consistit.* Ad virtutem itaque producendi compositum non requiritur virtus producendi partes, materiam & formam, sed sufficit virtus, eas uniendi. Rectè igitur

igitur Damascenus l. 2. de Fide c. 3. Quotquot sunt, inquit, qui essentiam illam, quacunque tandem illa sit, ab Angelis procreatam esse contendunt, horum ore Pater ipsorum Diabolus loquitur. Nec (α) obstat unanimitas Sagarum confessio, Diabolos videlicet assumptā viri formā secum concubuisse vel generasse. Resp. Sagarum confessionem nihil probare. Potest enim Diabolus phantasiā Sagarum falsis corrumpere imaginibus, ut inter dormiendum credant, se quandoq; cum Diabolo rem habuisse, quod tamen minimè factum, vel aliquid ex illo genitum, quod revera non genitum. Nec (β) obstant exempla liberorum, quos vocant infantes supposititios Wechselbälge / Rühls Tröpfle / qui à Diabolis procreati esse narrantur. Resp. Illos aut fuisse verè Diabolos in forma infantum humanorum apparentes, aut veros quidem infantes, sed vel supposititios, vel ex mulierum, quæ eos pepererunt, congressu cum propriis maritis aut aliis viris genitos. Solet enim Diabolus phantasiā fœminæ, præsertim Sagaræ, ita corrumpere, ut falsò credat, se cum Diabolo coivisse, atque ex illo coitu concepisse, & tandem sobolem peperisse. Nec valet (γ) hoc argumentum: Si potest virtus inferior efficere, ut rana ranam, vermis vermē producat, quidni Angelus & Demones tanquam superiores virtutes, corpus possent producere. Resp. Per limitationem: Quod potest virtus inferior, potest etiam superior, servando scil. objectum ejus virtutis, non egrediendo totam ejus latitudinem. Sic rana ranam potest producere, homo tamen, quamvis nobilioris virtutis, ranam producere non potest. Et sic etiam corpus producere est extra latitudinem objectorum possibilium, Angelorum aut Dæmonum propter disproportionem ad corpora. Nec (δ) nostram infringit sententiā, quod Deus dicit serpenti Diabolo stipato: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & inter SEMEN TUUM & SEMEN ILLIUS Gen. III, 15. Nam phrasi Ebræā SEMEN h. l. significat progeniem, i. e. omnes, qui Diabolo tanquam Patri addicti, quales sunt non solum mali spiritus, qui cum Apostata Diabolo à Deo se averterunt, sed etiam omnia Satanæ organa inter homines, utpote timidi, increduli, execrati, & homicidæ, & fornicatores, & venefici, & idololatræ, & omnes mendaces, quorum pars erit in stagno ardenti igne & sulphure. Apoc. XXI, 8. Quo sensu vocabulum SEMEN accipitur Esa. LVII, 3. Matth. III, 7. cap. XXIII,

33. Joh. VIII, 44. I. Joh. III, 9. Hinc B. Glassius Disput. de Prot. Ev. thes. XXXVIII. inquit: *Per SEMEN SERPENTIS tota Diabolorum caterva, quæ Messia. interitum minabatur, intelligitur.* Quod notandum I. Contra Franciscum Georgium Venetum qui Tom. 6. Probl. Sect. 5. c. 192. scribit: *Theologi antiqui asserunt, esse in Dæmonibus genituram, sexum & animalitatem. Quibus favet sententia Dei dicentis serpenti: Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius. Nisi enim Diabolus per serpentem designatus generaret, vanus fuisset ille sermo: inter SEMEN tuum.* II. Contra R. NATHAN, qui in Avoth ita scriptitat: *Dæmones tria habent communia cum hominibus, quòd edant & bibant, quòd venere utantur & prolem gignant, & quòd mortales sint.* vid. Gerhard. in Genes. cap. XVIII. p. 375.

LXIV.

Calculum addunt Jurisconsulti, quorum sunt sequentia: Concubitus dæmoniorum cum hominibus impossibilem esse, naturæ diabolorum contrarium & planè phantasticum, multi haut contemnendis rationibus moti contendunt. Præprimis tamen Wierus de præst. demon. L. 3. c. 21. & peculiari Lib. de Lamiis. 3. cap. 25. Johan. Fichard. Conf. 111. n. 4. quem sequitur Ludov. Gilhaus. in Arb. Cr. c. 2. T. 17. n. 13. Qui dicunt (1.) Impossibile esse, ut spiritus corpore expertes, membris genitalibus destituti, seminis ex cibo & potu bene digesti vacui, amore scæminarum carnalium capiantur. (2.) Naturæ dæmonum adversari, appetere coitum, qui nullum alium ob finem fit, quàm ut sui similis procreetur. In primâ autem creatione certus ac determinatus eorum numerus est conditus, qui nec morte imminui, nec concubitu multiplicari potest. (3.) Dæmoniacos concubitus esse meras Phantasias & illusiones, quæ etiam honestis & probis sæpe mulieribus accidunt. Atque exinde concludunt confessiones lamiarum de concubitu esse erroneas nulliusque momenti. Verùm Nos his dubiis satis facientes Affirmativam: *Diabolum nempe cum Sagis verè non illusoriè sapissimè, rarè autem imaginariè congregari; tuebimur ob rationes maximi ponderis, gravissimorum auctoritate Virorum tam Theologorum, Medicorum, Philosophorum, quàm Jctorum: Voluti D. Hieron. Augustini Isidor. B. Lutheri. It. Mallei Malef. Binff. Re.*

Remig. Jac. Reg. Angl. Goed. Thom. Erast. Mart. Delrionis Jcti pariter ac Theologi exactissimi, Philip. Ludw. Elich. Gœhaus. Petr. Greg in Syntag. J. U. Frid. Balduini insignis Theologi, in Casib. consc. L. 3. c. 5. cas. 113. p. 761. Ad primum dubium ab impossibilitate desumptum Respondemus *Negando*, dæmoni concubitum esse è numero impossibilium. Licet enim corpus, membris genitalibus & semine constans, non habeat, quamvis sint, cum quibus nos non facimus, qui habere contendunt, dicentes, dæmonum corpora inter terrenam & ætheream naturam media esse. *Apulej. in Asin.* dæmones semen jacere, ex quò perpusilla oriuntur animalia, habereque membra genitalia, sed non qualia homines, & excrementum ex illis manare *Pfellus de demon.* In confesso tamen est, & inficias ire natus nemo potest, diabolum sibi corpus, idque vel demortui cadaveris, vel ex vaporibus, puta, aëre, terrâ & aquâ concretis densatisque molem, quæ videri & palpari possit, circumdare, assumere, illudque artificiosè movere posse: Sperma verò, quoniam exangue corpus est, aut ex pollutionibus virorum nocturnis, aut aliundè ab aliis scilicet diabolis succubis, qui se in formâ pulchræ puellæ Viris veneficis supponunt, exceptum, destinatis locis Sagarum applicare posse. Exemplum ex Guilhel. Parisiens. adducit notabile D. Joh. Suv. in *prælect. publ. ad l. 4. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. Nim. diabolum bestia corpore indutum egregiè delusisse militem, qui cum putaret se formosâ potitum virgine, tandem fraude detectâ cognovit se in amplexu cadaveris beluini tabie jam soluti jacere. Id quod etiam probant multa alia exempla, à quorum relatione prolixâ abstinendum.* Quid quæso impediatur Satanam? quòminus eodem modo suis sæpissimè imponatur amatoribus & amasiis, ut vel cum formosâ virgine, vel cum Juvene fascinoso se cor re opinentur *Petr. Theodor. in Coll. Cr. Diss. 7. tb. 13. lit. N.* Perinde ergo erit an diabolus ipse per se corpus & sperma coitui idonea habeat, an aliundè illa formet, mutuetur & furetur; sufficit, quod in assumtis illis corporibus virilia officia tam strenuè obire queat, ut etiam non tortæ fateantur lamix, majorem ferè delectationem ex coitu Satânico sese sentire, quàm ex propriorum Maritorum concubitu, & propterea sæpè averfari horum complexum, ac dæmoniacum antepone.

Quod observandum ab *Herm. Gœhaus. in pericul. Aca-*
X 2
dem.

dem. Q. 3. ex Actis Judiciariis anno 1628, mens. Aug. Facultati suæ Rintelens. à Comite quodam transmissis. Ubi Venefica quædam confitebatur, postquam primo die nuptiarum cum novo marito consuevisset, alterâ nocte diabolum cum ipsa fuisse congressum, & quidem adeò potenter, hätte der massen mit Ihr gebulet/ (ut verba propria referam) daß sie zu Ihres Mannes Bepschlaff keine Lust gehabt. *Secundò* locò quod dicitur (1.) naturæ dæmonum adversari appetere coitum, illud apertè contrariatur S. Scripturæ, quæ ipsi primariò attribuit omnes fornicationis actus *Hos. 4. vers. 12.* ubi dicitur Satanasp spiritus fornicationis & spurcitiei. Imò variis in Scripturæ locis audit immundus, qui cœnò, ut sus in volutabro luti fœtidi, valdè oblectatur (2.) dæmones non opus habere coitu, quoniam in primâ Creatione eorum numerus certus est conditus, qui concubitu non potest multiplicari. Sed quantum mihi videtur, illi malè confundunt inter se nudum congressum, & ipsam generationem. Siquidem & Nos negamus, dæmones cum sagis verè generare, & ex semine ablatò prolem excitari posse. Malè hinc à generatione ad congressum fit argumentatio, nec planè sequitur: Quorum genus non potest per coitum multiplicari, illi non possunt coitum celebrare. Ad *Tertium* argumentum, quò evincere dissentiens Godelman. *L. 2. c. 5. n. 11.* vult, concubitus dæmoniacos esse meras illusiones, quæ etiam honestis ac probis sæpe mulieribus accidunt; Respondemus, Godelmannum nimis confidenter ac temerariè loqui, dum statuit, honestas ac probas matronas, quibus planè nullum cum dæmone commercium est, eodem modò circa concubitum deludi, quò Sagæ quæ scelestæ dæmonum coitionis sordes ferunt. Certè Godelmannus, in confesso honestarum matronarum à veneficii crimine purarum, hanc comparisonem si instituisset, ipsius profectò barbæ ingens calamitas imminuisset, nec prius veniam impetrasset, quàm sponte confessus fuisset, se in confundendò *morbò naturali*, qui Medicis *incubus* *græc. ἐφιάλτης* dicitur, quò affectu etiam sanctæ & piæ fœminæ, in quas nullum jus diabolo est, corripì possunt; Et *Incubò dæmone*, qui in corpore assumptò congressum cum Sagis habet, turpiter fuisse lapsum. Quæ tamen duo omninò sunt distinguenda, nisi quis absurditatis argui velit? Planè enim nulla est consequen-

tia;

tia; Honestæ matronæ ab Incubô morbô sæpiculè infestantur: Ergò & eodẽ semper morbô opprimuntur Sagæ, nec unquam incubum dæmonem experiuntur. Definiunt quippe Medici incubum morbum, esse affectum talem, cum spiritus animales à vaporibus crassis juxta thoracem intercipiuntur in somnô, quò minus in cerebrum influxum præstare possint. Sagarum incubum si liceret juxta hanc definitionem examinare, certè toto cœlo honestarum matronarum morbum, à Sagarum morbo differre deprehendemus. Honestarum matronarum morbus ex vaporibus crassis oritur, ut videatur vis externa cor invadere, cum tamen nihil quicquam videant aut tactu percipiant: Ast Sagæ confitentur, suum incubum non à vaporibus oriri, nec externâ sese saltem mole premi, sed ipsis etiam membris genitalibus instrumentum immitti, semenque frigidissimum emitti, amasiosque ab ipsis videri, palpari, interrogari, quod in honestis matronis minimè sit. Honestas matronas, morbus incubus in somnô & nocte opprimit. Ast Sagæ confitentur, se incubum suum, non in somno solum, sed etiam vigilantes & interdiu, imò sæpius dum in opere faciendo occupatæ sunt, nec somnum oculis viderunt, pati, in itinere sæpe ab eo de stupro appellari. Diversitate igitur incuborum monstratâ dicendum erit, incubum Sagarum longè differre ab incubô honestarum mulierum; Illarum esse nihil aliud, quàm ipsum dæmonem in formâ juvenili eas amplexantem: Harum verò esse morbum ex naturalibus causis ortum. E datis hisce responsionibus satis superque Affirmativa nostra firmatur; Lamias videlicet certè cum dæmonibus venerem exercere. Eadem porrò etiam ab experientiâ & confessionibus lamiarum comprobatur infinitis, tam anteriorum seculorum, quarum longam seriem recenset *Bodin. dist. L. 2. c. 7.* quàm proximorum ac nostrorum temporum, quarum non paucas confessiones *Dn. Carpz. ex responsis Scabb. Lips. collegit in Pract. Cr. P. 1. Q. 50. n. 66.* Ubi nulla ferè sententia habetur, in quâ non Sagæ examinatæ satanicæ istius sodomizæ se reas confessæ fuerunt his formalibus: *Daß sie mit dem Teuffel unmensche / unnatürliche Unzucht getriben /* eamque tot tantisque circumstantiis, *temporum die, an nocte, locorum, an in lectô an in nuda terrâ congressus fuerint instituti, numerorum coituum, forma &*

vestitus amasiorum, *quantitatis* aut *qualitatis* membri & seminis, an frigida, an calida fuerint, sæpenumerò *pretii* pro stuprò dati & quæ aliàs in concubitu acciderunt, Judicibus ordine exposuerunt, ut confessiones earum, de isto concubitu iterum iterumque repetitæ non sint nec debeant pro illusionibus & phantasiis perversæ imaginationis haberi, multò minus à Judice pro impossibilibus sperni ac negligi à Judicis Actuariò. Urgent quidem dissentientes Confessiones lamiarum esse erroneas, cum concubitus ipsi sint tantum somnia & illusiones. Verùm negavimus in dictis, semper quoad concubitum lamias deludi, & ad confessionem earum replicamus: Credendum potius harum mulierum confessioni contra seipsas factæ, præprimis si hujusmodi se commisisse fatentur, quæ dæmoni impossibilia non sunt. *Delrio in Disq. Mag. Lib. 2. quest. 15.* Inde præsumendæ sunt non delusæ, donec delusæ fuisse probentur. Neque hæc mulieribus sagis, ut jam demonstravimus, somnò depressis internâ quâdam imaginatione, sed plerumque certò & perspicuè vigilantibus accidunt, nec semper nocte, sed sæpe clarâ die videntibus aliis coiverunt cum dæmone. Quâ de re Sprengerus refert, persæpe sagas in agris & sylvis sese retessere, & clarâ die coire cum diabolo, & sæpe resectas in agris vias, interdum etiam hærenteis diabolos (quos homines esse existimabant) à viris suis esse deprehensas, eosque gladio cædenteis nihil effecisse.

L X V.

Adstipulantur Medici, qui ita: Dubitatio est, an Dæmones cum mulierib⁹ aliquando misceantur; quod negare identidem posset multis rationibus; & primò quidem, quia Dæmones sunt substantiæ quædam incorporeæ, & à materia abjunctæ: at nulla hujusmodi substantia propria vi potest aliquâ formam inducere in materiam, ut in Phys. & metaph. docet Aristot. Igitur Dæmones virtute propria generare nequeunt, & per consequens neq; concumbere; Nam quorsum actus hic, cujus nullum remaneret opus? frustra enim, inquit Aristoteles 1. de Cælo, *calceamentum hoc dicimus, cujus non est calceatio. Deus autem, & Natura nihil frustra faciunt.* Quâ in re haud mihi probari unquam potuit Marci illius apud Psellum de Dæmonibus opinio, qui Psello interroganti, num Dæmones pati pos-

possent. Et valde quidem, respondit, adeo ut nonnulli Dæmonum semen jaciant, atque inde pusilla quadam animalia oriantur. Tum ego, subjungit Psellus, incredibile inquam, excrementa habere, & membra genitalia. Habent quidem, dixit Marcus, illi membra, sed non talia; excrementum verò aliquod ex illis emanat. Hæc inquam sententia probari nunquam potuit; quandoquidem semen est substantia viventis corporis, & excrementum ultimæ digestionis per exactam ciborum coctionem; coctio autem functio vegetantis animæ, cujus proculdubio Dæmones expertes sunt. Adde, quod omne corpus, quod vegetatur, & nutritur, corrumpitur, uti habet Aristoteles 1. de Cælo cap. 3. Quomodo ergo Dæmon, qui naturæ incorruptibilis est, facultatem vegetativam habere potest? Neque enim vera credenda sunt, quæ omniscius ille Cardan. 16. lib. de variet. refert ex patre, qui cum triginta, & amplius annos cum Dæmoniis familiaritatem habuisset, ab illis, dicere consueverat, se accepisse, quod Dæmones oriebantur, & interibant. Adhuc ad actum generationis debita requiruntur instrumenta, qualia sunt genitalia membra: modo Dæmones & hisce instrumentis, & corpore omnino carent. Quod si dicas ex Cajet. in 2. cap. Divi Pauli Epist. ad Ephesios, Dæmones spiritus esse, aëreo quodam corpore circumvestitos, quod Cajetan. ita probare conatur: Sicuti enim, ait ille, vegetativum invenitur sine sensitivo, & sensitivum sine motivo secundum locum; ita credibile est, reperiri intellectivum sine sensitivo cum motivo tantum secundum locum, & tales sunt Dæmones. Resp. Cajetanum in hoc non esse audiendum, ut docet Perer. lib. 8. in Gen. cap. 6. Demum si Dæmones miscerentur mulieribus, vel in his generarent, vel non. Si generarent, partus inde proveniens nec humanus, nec Angelicus dici posset; patet, quia ex duobus speciei diversæ animalibus fit quoddam tertium, utramque naturam participaas, nec usque modo visa est creatura, quæ Angelicam simul, & humanam naturam retulerit. Si non generarent, ergo frustrarentur ab opere, id quod Angelis minus est conveniens. Quod si dicas, voluptatis tantum gratia eos lascivire, id quoque minus decet, cum isthæc voluptas sit bestiarum propria, ab omni cœlesti spiritu aliena prorsus. Ex adverso celebris est Genesis auctoritas cap. 6. quæ torfit ingenia Theologorum: verba sunt hæc:

Cum-

Cumque cœpissent homines multiplicari super terram, & filios procreassent, videntes filii Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi uxores ex omnibus, quas elegerant. Quo loco pro filiis Dei, videntur intelligi Angeli. Nonnulli veluti Phil. lib. de Gigant. Laetant. Firmianus, Tertull. & alii putant, Angelos realiter adamasse mulieres, & illis incubuisse, assumpto corpore ficto, & aëreo. In tanta ingeniorum varietate, & opinionum diversitate, quid erit ergo pro veritate asserendum? Porro affirmandum est, Dæmones sub utriusque sexus figura hominibus misceri, quos Incubos, & Succubos vocant. Incubi, qui viri partes efficiunt: Succubos, qui mulieris munera obeunt; unde ferunt, Apollonium Tyanæum magiæ peritissimum sæpè lamias deprehendisse, & prodidisse; Dæmones videlicet quosdam salaces, Venereosque, qui formosas puellas simulent, pelliciantque formosos, quos, ut serpens elephantem ore, sic ille illos ore, vulva pariter exugant, ac prorsus exhauriant. Celebris est inter alias historia, tum ab aliis, tum à Boisardo lib. de Divinat. & magicis præstigiis relata in vita ejusdem Apollonii his verbis: *Eo tempore Menippus quidam adolescens forma singulari à lamia, sive empusa phantasmate amatus est. Solent enim Stryges istæ, seu Genii mali amore formosorum astuare, & cum iis impudico coitu copulari, & coinquinari, ut postea turpibus pollutionibus fœdatos illos pelliceant, & devorent. Lamia hoc spectram, formam puellæ assumens, adolescentem in ades sumptuosas, & suppellectile pretiosissima ornatas convivio exceperat, omnibus eduliis delicatissimis instructo; eique jam nubere cum vellet, adveniens Apollonius Dæmonis agnovit technas, adolescentisque misertus exorcismo phantasma repulit, & omnem illum apparatus oculos spectantium fallentem in nihilum redegit, hocque modo miserum juvenem ab imminente periculo liberavit.* Ita quoque Marsil. Ficinus lib. de vita cœlitus comparanda sentit; & hæc sententia adeò communiter ab omnibus recepta est, ut verendum sit, sicut Martinus Delrio ait, ne pertinaciæ, & audaciæ sit ab ea discedere. Probatur autem hujus axiomatis pendebit omnino à solutione illorum, quæ in contrarium adducta sunt. Quod ergo dicitur, Dæmonem expertem esse humoris seminalis, & vitalis caloris, ac proinde Venereos actus exercere non posse, utique ex vi rationis adductæ non ibimus inficias;

cias; veruntamen non erit negandum, quin valeat loco feminis alterius cuiusdam humoris effundere portiunculam, ita dispositam, ita paratam, & spiritibus calefactam, ut scelestis mulieribus voluptatem afferre queat. Rursus negari etiam non poterit, quin possit astu excepto semine uti alieni; vel etenim colligere valet clam ex nocturnis pollutionibus, vel insensibiliter ex hominum spermaticis vasis exhaurire; eoque postmodum ad Venerem abuti. Quare vel uno, vel altero modo sagarum mulierum libidini præstò esse poterit, quarum nefaria turba ad eam usque familiaritatem devenit cum cacodæmone, ut minus deterreatur illi succumbere; qui, ut illas petulcas mulierculas in sua fide servet, sibi que perpetuò tributarias efficiat, enixè studet omnibus earum cupiditatibus favere, planèque satisfacere, illecebris, & blanditiis iisdem adulari, quousque miseras de repentiè infernis ad æternum supplicium occultat. Proh mentis cæcitatem, cordisque stultitiam.

I, nunc atque animam fraudi committe dolose.

Hoc verò negotium ita contingere, ajunt: si mulier, qua cum habet commercium, velit gravida fieri (nam ajunt, illam interrogari à Dæmone, num velit concipere) si annuat, semen prolificum aliundè aucupatur; si renuat, aliquid calidum vice seminis infundit, Dicunt etiam, quòd si mulier perdita scit, Incubum suum esse Dæmonem, hic fictitium, ac frigidum semen infundit; sin minus deludit, fraudemque obtegere conatur. Verùm si Dæmon partes mulieris agit, non tanta opus habet fraude, sufficit enim, ut præstet quid simile vasi muliebri; Cæterùm vaser ille motus concinnat impuros, libidinemque uti placet adaptat. Dices, constatne aliqua certa historia, mulierem aliquam ab Incubo Dæmone concepisse? respondeo, recenseri multas à Sprengero, & Binsfeldio: à Torquemada refertur nobilis quædam Virgo Hispana; & Molina prima parte quæst. 5. artic. primo nostris temporibus simile casum evenisse, testatur. Insuper, ecquid putatis fuisse semideos, & Heroes illos, quos jactat vana vetustas, Hercules, Sarpedones, Æneas, & alios multos? Quid Merlinum illum, quem Anglia novit? Verè quidem natos homines ex Dæmonis, & mulierum concubitu illos fuisse, verisimile est; qui quidem perfectiores, fortiores, callidiores omnibus fuerunt, quoniam à Dæmone congenerante

excellentiores causæ congestæ fuerant; & quia semen idem valdè copiosum, summèque calidum, & spirituosum adhibuerat; quod facere Dæmon nullo labere potest: novit enim undequaque vires naturæ, callet secreta, tenet virtutes, quibus ad arbitrium, volente Deo, potitur. Quocirca causas rectè disponendo, & qualitates attemperando potuit aliquam temperamenti symmetriam, adeò dimensam, adeò consonam, atque etiam ad æqualitatem libratam effingere, ut ab illo oriundi perfectionem omnibus numeris exuberantem retulerint. Etenim à temperie corporis optima, & ex omni parte ad iustitiam disposita oritur universi corporis conformitas, aptitudo, formositas, agilitas, venustas, robur, & laceratus; quinimò etiam ingenium, & prudentia; unde Divinus Hippocrates primo de diætâ scriptum reliquit: quod cùm in corpore pars ignis humidissima, & aquæ siccissima æqualiter temperantur, prudentissimum quid nascitur. Rursus ab æqualitate temperamenti virtutes, benigni mores. Genius optimus, & animi re-titudo proficiuntur; quoniam mores animi sequuntur corporis temperaturam, ut Aristoteles, Galenus & universim Physiognomonici probare nituntur. Profectò iusto cuidam, & ad pondus dimenso temperamento, quale ope Dæmonis haud est impossibile, multi adeò tribuerunt (utinam etiam non nimium Johannes Huartes in examine ingeniorum) ut affirmarent, beneficio illius admiranda quædam opera patrari posse. Quapropter cùm huiusmodi temperaturam in illis Heroibus astruxisset Angelus nequam, cuius virtute heroicas actiones quotidie agebant usque ad admirationem, vulgus ignarum illos non homines, sed Divis factos existimabat; nec nimis à veritate distabant; ad illorum namque generationem causa quædam supernaturalis concurrerat, ut jure de illis dici posset: *Non mortale sonant*. Hinc Ennius de Romulo dixerat:

O Romule, Romule dic 6

Qualem te patriæ custodem Dii genuerunt;

Tu produxisti nos intra luminis oras;

O Pater, 6 Genitor, 6 Sanguen Diis oriundum,

Quod idem de Gigantibus dici posset, qui etiam de multorum sententia apud Molinam prima parte quæst. 50. art. 1. ex Angelo,

lo, & muliere congeniti sunt; quotiescunque enim semen copiosissimum, crassissimum, atque spiritibus refertissimum infunditur, proles absque dubio maxima, & Gigantea expectari potest: & hac ratione, ne quicquam insolutum relinquatur, exponitur ab Eusebio illud Genes. *Cum autem vidissent Angeli DEI filias hominum, quod essent speciosae, elegerant sibi ex illis uxores, ex quibus procreati sunt famosissimi Gigantes à seculo.* Quamvis D. Clemens, Divus Cyprianus, D. Athanasius, D. Augustinus, & alii multi velint, nomine filiorum DEI in loco illo Geneseos non intelligi Angelos, vel Dæmones, sed homines natos ex sancta stirpe Seth: nomine autem filiarum hominum intelligi mulieres, quæ erant de semine Caini; & non desunt, qui dicant, nomine filiorum Dei intelligendos esse filios Judicum. Sed, ut lector post tot serias, ac pias doctissimorum virorum opiniones, aliam percipiat undequeque ridiculam, stolidam, & vanam ad aurium tantum oblectamentum, registrabo Musulmannorum Sacerdotem ex Alcorano figmentum: Dicunt enim Angelos Babylone in puteo profundissimo viñtos detineri; propterea quod cum occurrissent mulieri, pulchritudine singulari prædita, ejus amore capti sunt: *Mulier Angelorum amplexus admittere prius noluit, donec doceretur, quibus modis illi in Cælum ascenderent, & in terras descenderent: illi ardore impotenti astuantes, verba quædam illam docuerunt, quibus pronunciatis, statim in Cælum sublata est.* Deus admiratus mortalem hominem ante obitum in Cælum penetrasse, mulierem interrogavit, qua ratione id contigisset; illa rem totam ordine retexit, & indicavit: quare Deus offensus Angelos accersivit, optionemque dedit, ut vel mundo superstite punirentur; vel post mundi consumationem suppliciis æternis afficerentur. Illi temporales pœnas elegerunt finem habituras in fine sæculi. Quare vinculis ferreis alligati, & palpebris oculorum suspensi in puteo profundissimo, frigidissimo, & obscuritate horrenda metuendo gemunt, & plangent quamdiu mundus durabit; sed judicio extremo, quod per Christum fiet, liberati, tandem prioribus honoribus, & dignitatibus restituentur.

LXVI.

In Summam redigit dicta Schottus, qui ita: Dæmones possunt defunctorum corpora assumere, vel de novo sibi ex aëre & aliis

elementis ac mixtis ad carnis similitudinem palpabilia effingere ac formare; possunt etiam assumpta corpora pro libitu movere, & calefacere, ut constat ex dictis cap. 8. ac proinde etiam sexum, quem naturâ non habent, artificiosè exhibere, & viris specie fœmininâ, fœminis specie virili abuti, & has subicere, & illis se substernere. Possunt præterea aliunde acceptum verum semen adferre, & naturalem ejus emissionem imitari. Ergo possunt cum fœminis ac viris impudicè commisceri, & actum Venereum exercere, seu incubi ac succubi esse. Quod autem soleant, docent multa exempla à probatis Auctoribus relata, & credita; quibus omnibus si fidem derogare velimus, pertinaciæ notam non effugiemus. Duo recitat Cardanus lib. 16. de Variet. rerum cap. 93. ex Boëthio lib. 8. Histor. Scotie. Primum est de Dæmone incubo, his verbis. In Marrea regione, uti ex his, qui rem hanc conspexerunt, accepimus, nuper puella nobilis, formosaque aversata conjugium, inventa est prægnans. Parentes cum stupratorem quærent, passa est puella, nocte dieque secum formosissimum cubare adolescentem, quem unde veniret, non sciret. Illi tametsi parum fidei responsio adhiberent, tertio die, indice ancillâ, cognoscentes illum adesse, cum tadis ac facibus subitò ingrediuntur reſeratis foribus; horrendumque monstrum, & supra humanam fidem terribile, incomplexibus filia conspiciantur. Accurrerunt ocyus vicini ad fœdum spectaculum; atque inter illos Sacerdos probata vita, nec sacra Pagina ignarus, Evangelium beati Johannis cum recitaret, eoque pervenisset (& Verbum caro factum est;) Dæmon asportans cubiculi tectum, incensâ supellectile, stridere emisso horribili, abiit. Fœmina post triduum peperit monstrum undequaque aspectu fœdum, & quale unquam in Scotia visum non est; quod obstetrices nè in dedecus familia servatum effet, exstructâ pirâ, exusserunt. Alterum exemplum est de Dæmone succubo; his verbis: Haud multis annis postquam hæc facta fuerant, in Gareotlia regione, vico quatuordecim vix passuum millibus ab Aberdonia, adolescens multâ formositate, coram Aberdonensi antistite questus est, palàm sese à Dæmone succuba (ut dicunt) gratissimâ omnium, quæ vidisset, formâ multos ante menses infestatum; eandem occlusis foribus noctu ad se ingredi, blanditiis in sui amplexus compellere, dubiâ luce abire sine strepitu panè. Nullo se posse modo, cum plures attentasset, à tanta ac tam turpi vesania liberari.

Iubet

Jubet continuò optimus Episcopus adolescentem aliò se conferre, & ut Christianâ religione magis laudatis jejuniis & orationibus plus solito accommodaret animum; fore ut piis operibus intento, victus cacodæmon tandem terga esset daturus. Evenit adolescenti salubre consilium religiosè executò paucos post dies, uti Venerandus antistes erat præfatus. Simili ratione Diabolus delusit militem, teste Guilhelmo Parisiensi in summa de Universo, qui cùm putaret se formosâ potitum virgine, invenit se in complexu cadaveris belluini tabe soluti. Aliud exemplum narrat Philostratus in Vita Apollonii lib. 4. cap. 8. Item aliud habetur in Vitis Patrum de Monacho quodam, qui cùm à Dæmone sub specie mulieris formosæ ad obscænos amplexus invitatus fuisset, & jam opere scelus perpetrare vellet; evanuit Dæmon.

LXVII.

Contra Congressum realem nihilominus quædam objiciuntur quæ diluenda, & quidem primò, quod Diabolus & fœmina si-ve homo sint species disparatæ, & proinde ad congregiendum & generandum ineptæ, nec misceri possint. Secundò, si Diabolus possit congregi, posse ipsum quoque appetitu Veneris tentari & titillari: si autem appetitus Veneris in illa, appetitum quoque prævium fore cibi & potus, ex quo alter ille oriatur atque sic Spiritus nutrirî statuendum esse, adeoque corpore. Tertiò constare, quod Lamix sæpe deludantur in concubitu suo, quod confessiones Sagarum non attendendæ, cum sint animi malè sani ac dementati, cum quandoque fateantur, se tantum aliquid passas esse in concubitu, modum autem exprimere nequeant: Verum hæc levia sunt, quæ facillè dissipantur. Nam primò species diversas non posse misceri, falsissimum est in regno minerali. Annon enim Exempla prostant, ubi ex ferro cuprum fuit productum, ubi metalla fuerunt mixta, ita ut quandoque tertium quoddam fecerint, quandoque in planè aliud transierunt. Falsum in regno vegetabili, in quo ut Sennertus docet ex Zea triticum & vicissim natum est. Falsum in regno animali. Annon enim coeunt Camelus & Pardus, ex quibus Leopardi, Equus & Asina, unde Mulus, Lupus & Cerva, unde Lynx, num homo non per malitiam cum Bestia rem habere potest, cujus poena in Scriptura definitur Exod. 22. v. 19. Præte-

rea miscentur in tali concubitu non Spiritus & Homo, sed Spiritus corpore indutus, utpote qui corpus sibi format, illud assumit & agit. Denique fac hæc omnia non posse fieri naturaliter, num tamen non fieri nequeunt præternaturaliter. Quis tam audax ut hoc ipsum asserat. *Secundò* non est consequens, si sit in Diabolo concubitus, etiam appetitum ad Venerem in illo fore, cum concubitus absque illo appetitu, quandoque existere possit: sanè concubitus est actus quidam consistens in Conjunctione quadam quæ conjunctio esse potest, utut appetitus desit, inprimis cum concubitus ille non sit naturalis, non sit ex appetitu ingenito propagandi speciem, sed planè citra illum: præterea si admitteremus appetitum esse in Diabolo ad hujusmodi impuritates, non esset appetitus generandi, sed appetitus perversitatis deludendi, & ex motivo hoc hominem ad nefarias Voluptates pelliciendi, luxuriam promovendi, omnis generis fœditates introducendi. Denique neque consequens est, si concedatur appetitus ille perversus in Dæmone, quod necessariò præsupponat appetitum cibi & potus, cum non sit naturalis, non præsupponat coctionem materiæ nutritibilis ad semen proprium, quæ aliàs in appetitu cibi & potus naturaliter occurrunt. *Tertiò* quandoque deludi ipsi concedimus lamias, sufficit non semper, adeoque argumentum hoc à particulari petito non stringit: præterea confessionibus Sagarum in tantum est deferendum aliquid, si scil. confiteantur de re aliqua, quæ naturæ & potestati Spirituum est subjecta, si plura testimonia illarum conspirent, si modus exponatur & omnes circumstantiæ, alia verò est ratio confessionis in illis rebus, quæ vim naturæ transcendunt. Denique quicquid sit de confessionibus illarum lamiarum, sufficit quod quædam actiones, quidam congressus sint veri, quicquid sit de illis, quos quædam deponunt, ubi ex circumstantiis concludi potest fuisse imaginarios, & quemadmodum pro imaginariis quædam deponunt, ita quædam pro veris & realibus.

LXVIII.

Si verò congregiantur quandoque realiter Dæmon & Homo, si dantur incubi & succubi in regno Sathanæ meritò de partu disquiritur, an nimirum ille sequi ex isto congressu possit; nam & hic
divi.

dividiæ. Quidam enim volunt posse aliquem fætum edi, inter quos Danæus, Erastus, Sprengerus, Alstedius & alii, quidam negant cum Godelmanno, Wiero, Scaligero, Biermanno, Molitore, Jacobo Rege Angliæ lib. 3. Dæmonologiæ cap. 3. qui ita: Aniles fabulæ sunt; nec suo illis suppetente semine, & illo è cadaveribus ad generationem inepto; cui nempe, ut ipsi cadaveri, omnis periit vita, & naturalis calor, & plastica virtus. Quin si partus sequi posset, quod posse tota natura negat; non tamen monstrum nasceretur, sed talis planè soboles, qualem ex eadem fœminâ genuisset homo vivus, cujus è cadavere semen exemptum est. Nihil enim ad hoc negotium confert Dæmon, nisi quod ferat & infundat semen; ut scias nullam ab illo qualitatem participari. Potest quidem impostor ille, fœminæ, cui vitium fecit, uterum attollere, aut infantis menstruis, aut herbarum ope, quod faciunt mendicæ; &, appropinquante tempore, concitare dolores partûs, similes omnino veris; tumque in manus obstetricis lapidem lignumve indere, aut monstrum infantis aliunde advecti. sed fama publica in his facilior est, quam fides mea. Sunt, qui dubitant & malunt ἐπίχην, quam certi quid definire, ut Percerius in Genesin lib. 8. §. 3. de quo vide ipsum. Nos subscribimus posteriori sententiæ & asserimus non posse hominem nisi ex homine generari. Nam primò disertè Apostolus Paulus in Martio colle profitetur, Deum fecisse ex uno sanguine omne genus sive totam gentem hominum *Actor. 17. v. 26.* dicit Deum fecisse, non Diabolum, dicit ex uno sanguine, non ex diverso diversos, dicit denique fecisse omne genus hominum, totam gentem πᾶν ἐν ᾧ ἀνθρώπων, unde etiam Hieronymus contra Helvidium: Omnes homines ex uno Patre nati. Lactantius ante ipsum lib. 6. paræg. 10. Ab uno homine, quem Deus finxit omnes gignimur, & post: Unus Homo à DEO factus est, ab eoque uno omnis terra humano genere completa est, quibus adde ista Theodoretī περὶ θεολογίας septimo. Ὁ τὴν ὅλων δημιουργὸς μίαν εἰργάσατο πάντων τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν, καὶ ἐξ ἑνὸς ἀνδρὸς καὶ μίας γυναικὸς ἀπασαν τὴν οἰκὸν μὲν τῆ δὲ τὰς γένεας ἐπελήρωσε refellit Errorem tunc communem Atheniensium & Arcadum, qui se ἀυλὸχθους sive Aborigines ex luto terræ propriè formatos esse jaëtabant, nec majores suos aliundè venisse, dicit denique

nique v. 28. nos genus DEI, sive progeniem esse. Si autem hoc non poterit Diabolus generare, non poterit homines producere, non poterit quosdam in hanc Orbis scenam intrudere. *Secundò* qui gignit ille ex substantia sua aliquid producit. Est enim generatio, productio viventis à vivente in similitudine naturæ sic Deus produxit Filium, sic planta generat semen, sic animal, lupus lupum, ovis ovem, homo hominem generat, jam Diabolus non generat ex substantia sua aliquid producendo, aliàs alium Diabolum generaret, sed ex semine aliunde rapto aliquid consimile molitur, in forma corporea assumpta & aliena, quomodo itaque dici potest, quod substantiam hominis producat. *Tertiò*, si Diabolus generat, aut producet tantum animam, aut tantum corpus, aut utrumque: si prius opus DEI perficiet, qui solus dicitur Spiritum hominis formare in medio illius, aget ultra vires à natura concessas, cum ne Angelus bonus quidem possit animam quæ imaginis divinæ capax producere, si corpus, unde itaque anima erit huic corpori, & corpus absque anima non hominem repræsentat integrum, si denique totum, animam & corpus suppeditabit, atque ita in utrumque incidetur absurdum, nempe animam sive vitam substantialem & intellectualem esse à Diabolo, & corpus sive systema illud exactè ordinatum omnium membrorum, quod refert Deum artificem, & quomodo poterit Diabolus substantiam hominis producere, cum regulariter non nisi duo modi substantias producendi occurrant nempe creatio, quæ est opus solius DEI & generatio, quæ non est nisi viventis in similitudine Naturæ.

L X I X.

Sed habent quod reponant diversim sentientes. Nam *primò* causantur Diabolum verè posse congregi, cum Lamiis ex nostra confessione posse requisita generantis viri adumbrare, corpus formare, vegetare, activa passivis applicare, per modum seminis aliquid à masculo acceptum vel captum in matricem mulieris transfundere, posse etiam illud à muliere gestante ulterius elaborari, ut inde fætus aliquis exsurgat nec propriè illum Dæmonis esse, sed viri unde semen arreptum, & mulieris, quæ illud elaboravit suscipiens. *Secundò* posse Dæmonem semen vel per pollutionem, vel somnationem nocturnum ejectum excipere, deferre, calorem
ejus

ejus prolificum in partibus spirituosiss & aëreis radicum aliquo-
usque conservare, ad tempus cohibere, ne dissipetur, mulieri o-
ptimè dispositæ communicare, & si semen in cucurbitam reposi-
tum, atque in fine asservatum possit transire in hominem naturali-
ter quali, cur non Diabolo quoque hoc tribuatur miro & agillimo
Artifici rerumque naturalium peritissimo. *Tertiò* Exempla pro-
stare, ut frustra sit qui hoc negare ausit, dari enim Campsores, si-
ve Cambiones, *Wechselbdige/ Wechselfinder/ Kieseltröpf* & alios
illius generis, qui nihil aliud sint, quam fætus Dæmonis, qui vel
verè nati ex tali coitu, vel aliundè abrepti & supposititii. Sic in
Brabantia mulierem ex Sathana peperisse, sic in Marrea Regione
puellam nobilissimam immane Monstrum ex Sathanæ coitu pro-
trusse. Sic mulierem aliquam ex spectro specie viri marini com-
pressam, puerum edidisse, qui miles fuerit & postea etiam genuerit,
ex quo familia nobilis, quæ se marinos cognominarit, imò Sa-
thanam sæpe Interrogare Sagas utrum ex ipso gravidari velint,
quod facturum non credibile nisi genituram ita attemperare pos-
set & nosset, ut partum quandoque succedere posse constet. Vetu-
stas suos obtrudit Semideos, Hercules, Sarpedones, Æneas, Ser-
vius, Tullos, Anglia Merlinum, Pannonia Hunnos, ex Arlunis
Strigibus, Gothicis & Faunis natos. Gieza cap. 27. pag. 2. histor.
Perus. scribit. In Hispaniola solitum Corcoton Dæmonem misceri
mulieribus & ex eo natos bicornes nasci. Chinesium quoque Du-
cum stemma huc retulit Helimandus libr. 4. apud Belluacensem.
Xacam suum Japones talem esse volunt, nec desunt, qui Lutherum
in hanc Classen retulerunt, & ante sexennium in primario Bar-
bantæ Oppido, punita fuit mulier, quod ex Dæmone peperisset,
& nostris temporibus id contigisse etiam Ludovicus Molina ex
nostræ Societatis Theologis prodidit, & complures alii gentium
diversarum Scriptores allatis exemplis confirmarent. Unde illam
generationem Dæmonum affirmarunt olim Ægyptii, communi-
ter Scholastici, qui omnes etiam optimi Philosophi fuerunt.

L X X.

Num verò hæc concludant, meritò dubitamus, nam quam-
vis congressum realem quandoque fieri posse non negemus, ta-
men cum impuræ illæ vetulæ non intendunt liberorum genera-

tionem & productionem, sed appetitus libidinosi exsationem, nec Diabolus nequam ille Spiritus aliud velit, nisi satisfacere illis, quas per libidinum expletiones decepit, quidni subsisti possit in congressu, qui satisfacit illius furfuris hominibus, nec opus ut ad conceptionem fœtum & partum usque progrediamur: præterea omnia illa requisita ita comparata sunt, ut nihil aliud probent, quam Dæmonem quandoque verè congredi cum Lamia, nam quod transfundit semen, quod gestat & ulterius elaborat fœmina, illud non nisi congressus realitatem demonstrat, quanquam meritò dubitemus, an fœmina excipiens semen illud elaboret, & non confestim effundat, vel illud ipsum à Diabolo iterum tollatur: denique Diabolus in tali casu, si supponamus aliquid produci, si natum non sit Diaboli, non erit ille pater, sed Causa tantum moralis, habebit istiusmodi genitus patrem aliquem, qui tamen non congressus fuit cum fœmina, qui semen ejaculatus non sine generandi, qui extra conjugium & consequenter Benedictionem divinam, sine qua nihil generari potest *Gen. 1.* quique pater dici non potest, nec mulier suscipiens illud semen habet sese in debita *matrem* quam Deus constituit, de qua *Gen. 1. v. 28.* *Secundò* posse Diabolum istiusmodi semen ejectum abripere concedimus, sed calorem ejus prolificum num conservare possit meritò dubitatur, tale quippe extravasatum cum constet tenui & subtilissimo confestim dissipatur, atque eodem destituitur, ut proinde prolificum esse desinat, quamprimum ejicitur extra vas debitum. Ponamus autem illud esse prolificum, posse Diabolum conservare debitum calorem, posse etiam turgidam reddere fœminam, nihilominus non poterit ipsam gravidare, fœcundare, quod solius Dei, qui habet clavem uteri & secundum Rabbinos inter reservata sua. Hinc Wierus refert lib. 3. cap. 34. Mulieris cujusdam uterum in Flandria hunc Spiritum expendisse, quasi imprægnata esset, postea onere sese levatam esse sensisse, cum tamen nullus partus apparuerit. *Tertiò* Bodinus cap. 7. Dæmonologiae paragrapho primo refert de Johanna Herwilia, quod confessa fuerit, sibi cohabitasse Diabolum, sicut maritus & uxor sibi *involuntariè* præstare solent, verum semen fuisse frigidum, si itaque semen frigidum, non erit calore naturali & debito instructum, adeoque non prolificum; idem ex Extracto exultarum habet, quod

quod Diabolus ferè dimidiam horam illam subagitarit Margaretham Bremontiam, sed semen emissum valdè fuisse frigidum, quod etiam confessa Johanna Guilleunia. Denique quod Cambiones attinet, negamus illos generari. Nam sunt illi nihil aliud nisi incarnati Diaboli, & si essent ex generatione Diabolus Diabolum generaret, atque in sua specie sese multiplicaret, quod oppido absurdum. Deprehensum quippe est regi à Diabolo tanquam forma assistente & carere anima, quam Diabolus nequit producere, ad tempus fatigasse parentes, illusisse illis & cæteris, & tandem disparuisse, quod si verò fuissent vel essent homines, non disparerent, sed, ut orti ex generatione, ita quoque regulariter morerentur, & Spiritum suum Deo commendarent, prehensum est per omnem vitam illos insigniter vorare, fædos & turpes se exhibere, qui, si anima instructi essent ordinariè nutrentur, crescerent, adolescerent, & tandem ad artificia vel studia adhiberi possent, quod omne de istiusmodi Campsoribus negandum. *Secundò* Exempla, quæ producuntur contrarium luculenter evincunt: nam inter illos refertur immane monstrum cujusdam, qui fuit Sathanas, non ex fœmina genitum, sed aliundè additum & celerrimè suppositum. Refertur aliquam compressam à viro marino puerum edidisse, qui miles fuerit & familiam suam nobilissimam Marinorum propagarit, finge illos baptizatos esse, & per Baptismum fœderatos Deo quomodo id quod ex Sathana potest Deo copulari. Rogare Diabolum, an imprægnari velint concedimus: ita enim Bodinus refert de Johanna Herwillia, verum quid non interrogat, quid non promittit pater mendacii, nec annuit ipsi illa ipsa Johanna, quod forsan præscivit & propterea interrogavit sive promisit, qui nec stare promissis potuit, nec si stetisset reipsa præstitisset, sed per ludibrium, &, qui illi semidei nisi homines ex hominibus geniti, qui aliquo facto sese insigniores reddiderunt cæteris, ut de Hercule, Sarpentone, Ænea, Servio Tullo & cæteris constat, Merlinus quoque in Anglia non fuit à Diabolo genitus, sed insignis secundum opinionem communem Magus. Imò quod tota alia Gens ex Arlunis, Strigibus, Gothicis & Faunis nata sit planè est incredibile; Ita enim non omnes gentes essent à DEO, nec si nascuntur bicornes ex commixtione, cum Dæmone nascuntur propriè, sed

sunt ipsi Diaboli aliunde adducti. Clivenses verò Duces esse ex Diabolo atrox injuria est in illos, nec quod Japones credunt cæci, nobis persuasum est, qui duplici oculo Scripturæ & Naturæ instructi profundius videmus. *Tertiò* B. nostrum Lutherum dum accensent istiusmodi Cambionibus sive natis ex incubo Diabolo meram calumniam redolet; tum quia omni destituitur veri Historici Testimonio etiam papisticæ religioni addicto; tum quia, ut ex actis constat illum patre Johanne Lutero, & matre Margaretha Luthers Anno 1485. die 4. Novembris Islebiæ in Comitatu Mansfeldensi natum in Templo S. Petri postero die baptizatum; tum quia quæstionem illi non moverunt legitimæ Nativitatis vel Leo, vel Cæsar, inter Papistas fuit educatus, ad Professionem vocatus, & ad Officia publica ecclesiastica ab illis admittus. Videatur Matthesius in illius Vita.

LXXI.

Maximè verò urget Dissidentibus in hoc puncto Controversia de succubis, num scil. Dæmon mulieris vice Viro succumbens ex coitu Viri aliquid progignere possit. Nam cum longè plura requirantur, ut mulier concipiens generet ac in Viro semen emitte-
tente, nempe receptum retinere, digerere, elaborare, corpus construere, alere fætum & quæ sunt cætera, quæ moram aliquam temporis requirunt, spatium aliquot mensium, & tandem edere partum, sustinere nixios labores, & infantes alere, lacte nutrire & quæ sunt cætera, ideoque hærent hîc etiam illi qui Incubos propugnant. Producent quidem Melusinas, Empusas & similes feminas, quæ cohabitent Viris & liberos ex illis tollant, verum hæc fabulosa esse communiter agnoscunt. Nam *primò* mulieres illæ mera spectra fuerunt & phantasmata, unde facile dijudicare licet quales illarum partus, nempe tales, quales parentes. *Secundò* tales fuisse partus vel ex eo patet, quod post aliquod tempus disparuerunt, non evanescituri, si aliquid solidi fuissent. *Tertiò* liberi illi fuerunt aliundè adducti à Sathanâ, vel Dæmones in carne assumpta apparentes & hominum sensibus illudentes. Sic mendicus quidam talem puerum per Galliciam & Asturias circumgestavit, quem postea Dæmonem fassus est, qui ab omnibus Eleemosynas ipsi promisit, quamdiu ipsum ita circumlaturus esset, ut frustra sint:

sint, qui tales producant: Certè Ægyptii qui affirmabant aliquid posse ex incubo generari, negabant tamen ex succuba posse aliquid prodire, adeoque malè Paracelsus, Nollius, Kormannus, Hildebrandus & alii tales mulieres dari existimant, & medias fingunt inter Angelos & homines, cum quicquid illi dicant, destituatur experientia, probatione solida de medio aliquo inter hominem & Angelum, cum tale medium non detur per negationem utriusque extremi, nec per participationem utriusque.

L X X I I.

Absurdum est itidem quod Delrio hîc concludit, & dicit: Posse Dæmones efficere, ut virgo mente & corpore permanens non tamen sine virili semine concipiat. Et probare satagit hoc ipsum ex eo, quia potest virgini dormienti & ignaræ aliunde sumptum, verum & fœcundum semen sine congressu carnali, hymene aliisque claustris virginitatis incorruptis infundere. Ut autem in partu virginitas conservetur, hoc Dæmon nequit. Nam *primò* grandem aperit portam hâc Assertionem libidinis puellis, quæ possunt prætere, si ex alio uterum habent, sese à Dæmone esse compressas, dormientibus & ignaris illud accidisse, & quam facile erit monialibus & Monachis congregantibus excusare illam consuetudinem prætextu supervenientis Diaboli. *Secundò* Judæis ponitur insigne scandalum, qui paria possunt de sanctissima Virgine suspicari, hoc telum in nos torquere & dicere, posse etiam Virginem sine opera viri concipere & uterum ferre. *Tertiò* ratio illa quam annectit planè nulla est, planè propudiosa; quomodo enim Diabolus potest semen aliunde sumptum, verum & fœcundum infundere, cum extravasatum confestim calorem amittat debitum & Spiritus dissipentur? quomodo potest tanta potestate uti in Virginem, quæ sub umbraculo divinæ providentiæ ita, ut quidem Diabolus illam repræsentare possit in cœtu Sagarum, verum nunquam illudere pudicitæ illius, quam salvam incolumem & illibatam Deus conservare vult? quomodo potest hymene aliisque claustris virginitatis incorruptis infundere? annon enim ad fœtum concipiendum requiritur debita motio, annon claustrorum virginalium & hymenis ruptura. an incredibilia credemus Hispano & illis, qui ipsum sequuntur incautè & afferunt posse quidem illud Dæmonem, sed

incorruptis virginitatis claustris. Hic enim non penetratione quantum opus esse & majora à Sathana præstari posse certum esse, nec veram contradictionem in Esse rei consequi opus esse. Unde etiam eum deserit Zichias lib. 3. q. 8. §. 10. qui ita: non obstantibus hic dicendum est, Mulierem non posse absque eo, quod à viro cum effectu, & realiter cognoscatur per omnimodam applicationem membrorum generationis, ullo modo concipere: unde neque, si vir non erigat, neque si membrum illi penitus, aut magna ex parte sit abscissum, neque si prope vas aliquo modo polluat, potest mulier ex eo concipere. Faciunt pro hac sententia Mercurialis. lib. 1. de morb. mul. cap. 2. & Laur. Anatom. lib. 7. q. 1. & ex Canonistis Delrius, qui & Laurentii auctoritati accedit, & Majol. vel ad eum suppletes dier. canic. tom. 2. coll. 3. qui superiorem opinionem derident. Neque desunt ad hoc probandum rationes, & argumenta nonnulla: nam primò Natura frustrà machinata esset tot instrumenta ad solam membri erectionem celebrandam: imò superfluum omnino esset ipse actus erectionis, & incommodum absque utilitate afferret: quem tamen eum habere finem, ut facilè, ac promptè Penis in uterum intromittatur, & semen validius ejaculari possit, notissimum est, & docent Anatomici: nam aliàs poterat absque ea erectione, non secus ac in mejendo fit, semen excerni: sed quia urinam in alienum corpus ejaculari non oportebat, in ea reddenda non fuit necessaria Penis erectio, in feminis verò excretionem maximè.

LX XIII.

Nolumus tamen illi negare, Dæmones cum Sagis nonnunquam præposteram exercere libidinem, quod quidem negant, Antonius, Ponzinibius, Benedictus & alii, neque id compertum fuisse confessione Sagarum Hispaniæ, Germaniæ & Galliæ, cum tamen de Sagis Italiæ id quasi notissimum affirmant Sylvester, Prietas, Ananias lib. 4. de natura Dæmonum, nimirum nihil adeò sordidum quod non κακουργός iste subeat, ut hominum animas certiore exitio involvat. Secundò, si quandoque non obnoxios, non devotos sibi inflamat ad istiusmodi scelus patrandum, si omnis impunitatis inter homines author est, quidni hoc ipsum genus sceleris quoque attentet in Sagis, in Magis, in Veneficis, ut scil. illas
omni.

omnimodè fædet. Tertiò quo gravius peccatum, eò magis delectatur ille Sathanas, duplicatum autem est hoc genus sceleris tum ex congressu cum Sathana, tum ex præposterâ ratione & indebito vase, nec ratio ulla est in contrarium quæ oppositum demonstret, vel hærentem in hoc puncto convincat.

LXXIV.

Audiam' hîc ex JCtorum ordine Sententiam, quæ ita habet: Existimant haut levis notæ eruditionis Viri, Satanicæ hujus sodomizæ dari effectum permanentem talem, ut proles exinde quandoque nasci queat. Ulti hanc opinionem masculè propugnant *Paul. Gbirl. de Sortil. q. 7. n. 12. Bodin. de Maj. demon. L. 2. c. 7. Mart. Delr. disquis. Maj. d. lib. q. 15.* dicentes, Diabolum in coitu generare ex spermate alieno seu alicujus Viri in somniis polluti, aut in vigiliâ, quotiescunque Dæmon in formâ succubi, i. e. mulieris, se viris subjiciens, sperma illorum excipit, & quantò citius velocissimè in formam incubi seu viri, se iterum transformans, ad Sagas accedit, dictumque sperma locis naturæ congruis applicat, ut exinde sequatur prægnantia mulieris, & infantis generatio, non secus ac si mulier cum naturali viro coitum habisset. Infantem tamen, si quis oriatur, non dicendum esse filium dæmonis, sed illius cujus erat sperma. Verùm Nos huic singulari opinioni summæ auctoritatis Virorum, palpum obtrudere salvâ veritatis luce non possumus. Cùm semen à diabolo acceptum extra naturalia sua receptacula vim vitalem retinere non possit, nec semen prolificum à dæmone tantâ celeritate perferri queat, ne id in viâ spiritum, vitalem calorem & virtutem *πλασικὴν*, sine quibus tamen nulla procreandi facultas est, amittat; Et licet vel maximè eò momentò, quò mulier ad concipiendum optimè est disposita, illud muliebri semini commisceat, nulla tamen gignendi causa esse potest. *Petr. Theod. in Coll. Cr. D. 7. θ. 3. lit. N. in fin.* Nam communiter fatentur lamizæ, semen à diabolo immissum glacie quâvis frigidius esse, adeò, ut sæpe toti corpori horror ingruat. Quid? quod, si reverâ contingeret à dæmone generatio, par certè esset credere, in tot variis rerum successibus Sagam designatam, notatam, proprioque nomine demonstratam inventamque fuisse, cui imprægnatio contigisset absque humano congressu, solò dæmonis obscenò tremendòque comple-

xu interveniente. Jam verò partum talem nullus unquam vidit, nec Sagam reverà à diabolo imprægnatam, licet longâ experientiâ, observavit nemo. Nec nobis obstat, sagas nonnunquam à diabolis incubis interrogari, an gravidæ ex ipso velint effici? Cujus rei exemplum refert Bodinus *de Mag. demonom. Lib. 2. cap. 7.* Ex tali enim interrogatione non potest inferri; Interrogat dæmon; Ergò potest reverà generare. Quoniam naturis planè incompatilibus talis copula intercedere nequit, ex quâ perfectum aliquod & completum ens oriatur. Consequens proinde est, dæmonem sagas reverà non imprægnare, ex quò partus aliquis prodire possit: Sed utrum tantum sagarum tumoribus implet dæmon, ut nihil aliud credant, quàm sese imprægnatas esse; Ubi verò tempus partui edendo appropinquat; Aut dæmon obstetricis munia obiens, infantulos aliis surripit, & laborantibus subjicit. Quod etiam B. Lutherus *aliquot in locis* confirmat, dum scribit: Potest esse, ut diabolus rem habeat cum lamiis & sagis, sed quod ex illo congressu liberi procreentur, hoc nihil est. *Et alibi;* In seinen Tischen Reden Tit. Vom Teuffel und seinen Wercken / ubi inter alia de generatione discurret: Unser HErr Gott gebraucht zur Schöpfung andere Menschen als ein Mittel / und durch dieselben wirkt er alleine / und nicht durch den Teuffel / darumb / so müssen gestohlene Kinder seyn / wie denn der Teuffel wohl Kinder stehlen kan / wie man bißweilen Kinder in sechs Wochen verleuret / oder müssen supposititi seyn / Wechsellinder / die die Sachsen nennen Kuhlkröppfe / &c. Aut etiam diabolus se ipsum in formâ infantum, qui cum nutricibus magis congreguntur, & plerumque in incertum abeunt, supponit vel ipsis sagis, vel Parentibus, quibus infantulos surripuit, quos vulgus vocat *Cambiones*, Wechsels Kinder / quippe, ut habet Sprenger. aliis longè graviores sunt, macri, &, qui ne tribus quidem aut quatuor nutricum rumis exsuctis pinguescunt, & tandem post aliquot annos evanescent. Quod minimè fieret, si ex semine humano essent nati isti infantes, ac non ipse dæmon, se in specie puerorum parentibus substravisset. Nota procul dubio erit omnibus Historia, quam narrat Delrio *Disq. Mag. L. 2. quest. 5. de puero quem per Galliciam & Austria Hispania ante annos 15. Mendicus quidam summâ cum defatigatione humeris*

humeris bajulabat; Cum quidam à Delrionis comitibus, eum in itinere repertum prope flumen, ut transvadaret, misericordiâ motus retrò se in jumentum sustulisset, vix valida bestia eum potuit in alteram ripam exponere. Paulò post mendicis comprehensus fassus est, eum puerum non puerum, sed diabolum fuisse, qui sibi promississet, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pelle&urum, quamdiu sic conferretur habitu morbos pueri & fasciis involuti. Cur non eòdem modò diabolus Lamias suas, aut alios in formâ infantili decipere potest. Ex quibus omnibus quidem concludimus cum incomparabilibus Viris Theologis & Jctis, qui à nostris stant partibus Div. Aug. L. 15. de Civ. Dei c. 15. Damasc. Lib. 2. de Fide c. 3. B. Luther. ad cap. 6. Gen. Ulric. Molitor. de Lam. & Pyth. mul. c. 10. p. 86. Remig. 1. Demonol. 6. Rex Angl. Jac. 3. Damon. p. 159. Phil. Ludw. Elich. in Demonom. c. 9. Petr. Gregor. in Syntag. J. Univ. Lib. 34. c. 20. n. 26. Ambros. Paræus L. 24. c. 16. Alph. à Caranza de partu legit. c. 20. n. 98. ex concubitu dæmonis cum sagis non posse sobolem legitimam edi quocunque etiam spermate viri adhibito: Non tamen prorsus excludimus, posse ex diaboli concubitu effectum aliquem sequi, & produci partum non humanam formam referentem, sed bufonibus, vermibus & erucis similem, quas, Elben oder böse Dinger vocant, quas diabolus laborantibus vel substernit, vel locis muliebribus immittit, quasque postmodum ad nocendum hominibus reservant & adhibent immixtis eis per fascinationem in crura, brachia aliave inimicorum membra. Quod confirmat Dn. Carpz. in Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 39. & Quest. 50. n. 66. benè multis sagarum confessionibus. Ubi in sententiis Lips. XXI. habentur hæc verba: Wann sie mit ihren Buhlen zuschaffen gehabt/ hätte sie weisse Elben/ und derselben allezeit zehen bekommen/ so gelebet/ spißlge Schnäbel und schwarze Köpffe gehabt/ und wie die junge Raupen hin und wider gekrochen/ welche sie zur Zauberung gebraucht/ ihr Wahle/ auch ehe sie gebuhlet/ etliche gebracht. Sent. XXIII. Darauff sie nach verrihtetem Werck alle viertel Jahr ein paar Elben gezeuget/ welche eines Fingers lang gewesen/ und gang bundstreiffig ausgesehen/ wie die Raupen Sent. XXIV. sie hätte mit ihrem Buhlen böse Dinger oder Elben erzeuget/ die sie in ein Köpfflein gesetzt/ und ihnen Brot zu essen gegeben/

A a

theils

theils auch ins Wasser geworffen Sent. XXVI. Nach solcher Vermischung wären die Elben von ihr kommen/ so wie schwarze und graue Fliegen ausgesehen Sent. XXIX. Sie hätte zwey Kinder von ihm gezeuget/ welche wie der böse Volant gestalt gewesen/ dieselbe hätten sie auff einmahl zur Welt gebracht/ wäre aber kein Leben oder Menschliche Gestalt an ihnen zuspüren gewesen/ derowegen sie dieselben ins Wasser geworffen. Et Sent. XXXV. Und habe von ihm fünff Paar böser Dinger gezeuget und geboren/ wären wie weisse Würmer gewesen/ und hätten schwarze Köpffe gehabt/ die habe sie der Hirtischen Margarethen in das lincke Bein gebracht und gezaubert durch nachfolgenden Spruch, quam omitto.

LXXV.

Pergimus à congressu Dæmonis, à negatione partus ad de-
cantatam Metamorphosin, sive transmutationem hominum in
lupos, in feras, in hircos, serpentem, avem aut aliud aliquod Bru-
tum & expendimus: Num illa sit realis & substantialis, num ve-
rò accidentalis tantum vel etiam fictitia & præstigiatoria. Nos
non possumus substantiali mutationi annuere sequentibus funda-
mentis nixi. Nam *primò*, si esset possibilis istiusmodi Transmuta-
tio, aut esset talis ratione materiæ humanæ, aut ratione formæ,
aut ratione compositi. Non primum admitti potest, quia mate-
ria humana, sive corpus hominis est determinatum ad certam
formam, ita ut quamdiu sub illa sit, sub alia esse nequeat, non al-
terum, quia sicut forma dat Esse distinguere & operari, sicut determi-
nat subjectum suum, ita nequit transire de subjecto in subjectum,
alteri locum facere formæ, eo ipso quo Esse specificum alicui lar-
gitur & proprias suas dispositiones requirit, non denique tertium,
quia hoc jam ex materia & forma specifica specificum factum est,
eoque alterius specifici per istam Determinationem specialis ma-
teriæ ad certam formam capax non est, videatur Thyraeus lib. I.
cap. 18. si dicas cum Bodino hoc fieri ratione Efficientis, in cujus
viribus sita sit illa Metamorphosis. premeris naturâ & indole Effi-
cientis, quia habet certam sphaeram activitatis, ultra quam tran-
scendere nequit, neque ulla causa transmutare potis est formas
essentiales rerum, nisi cum abolitione ipsarum, & præterea hoc fie-
ret

ret vel naturaliter atque sic per generationem vel creationem, utrumque autem opus removetur à Diabolo, qui nec generare potest, nec creare, cum hoc solius sit DEI, vel supernaturaliter, at sic annihilatio prioris & creatio posterioris requiritur, denique vel esset causa univoca vel æquivoca, non prior, nam nulla est analogia inter diabolum, hominem & lupum, quæ specie differunt, imò ut corruptibile & incorruptibile, materiale & spirituale, si æquivoca produceret illam mutationem, transformaret hominem in lupum, ut Sol ranas producit, adeoque nonnisi prævio semine lupino, quod oppido absurdum. *Secundò*, si possibilis esset Lycantropia vel mutatio talis, aut anima maneret rationalis in corpore lupino vel ferino, aut aboleretur & interiret, si prius non haberet anima domicilium sibi aptum, sibi dispositum, sed corpus lupinum & organis lupinis instructum. Si posterius admitteremus mortalitatem animæ vel migrationem pythagoream introducere necessum est. Denique *tertiò* novimus hominem ad Imaginem DEI conditum, dominium creato in Bruta animantia concessum esse *Gen. 1. v. 27, 28.* quanquam autem post lapsum amissa sit Imago divina & deperdita tota totaliter, quamvis dominium illud in Bruta sit imminutum, tamen homo capax est post lapsum Imaginis divinæ redintegrandæ, quomodo autem asseri potest in Bestiam mutari illum, qui capax est Imaginis redintegrandæ, quomodo dici potest dominari in Bruta, qui ipse Brutum atque in illorum censum est referendus. Videatur Biermannus, qui ita: Sed quid tandem de λυκανθρωπία, ac similibus μεταμορφώσεις, tantum celebratis, decernis? Describit Arist. 7. Eth. cap. 1. & 6. *φρεσίν, καὶ ἐν τῇ ἀνθρώπου κακίᾳ*, quæ appetitum hominis in beluinum convertit, exclusa aut perversa ratione. Hujus triplicem causam notat. Alia enim est, *Διὰ μοχθηρὰς φύσεις.* Quando natura humana in beluinam degenerat. Ea est quarundam gentium feritas, quæ nudo incedunt corpore, palant in sylvis, vescuntur carnibus crudis, etiam humanis, exhibent epulis suos liberos. Alia est feritas genita morbo corporis: Ut ut gravidis, vitio humorum sæpe excitatur desiderium abominandorum ciborum, calcis, picis, terræ: & in melancholicis ac phreneticis è temperiei corruptione motus oriuntur ferini, & ab homine sano alieni. Alia ve-

rò est feritas, prava consuetudine contracta. Sic Clemens Spartanorum Rex, è longa cum Scythis belluatione eò feritatis pervenit, ut suos sibi artus detruncaret ferro. Quid prohibet, quartam his addi causam? sævitiam Diaboli, qui impios quidem omnes ad dissolutam vitam deducit, sed quorum animos per vim tenet, eos ad facinora, non solum humano, sed & beluino appetitu deteriora impellit. Talem immutationem hominum nos in Sarmatiæ provinciis (de quibus magna λυκαθρωπῶν fama est) observavimus non figuram aut formam, sed appetitum humanum exuentem. Reliqua autem, quæ de Magicis rerum conversionibus circumferuntur, aut nunquam visa esse; aut si qua visa sint, non rem videndam, sed oculum videntis, fascino fuisse oblæsum: aut si inviolatus perstiterit oculus; rem videndam subdolè fuisse subductam, aliamque illius in locum substitutam, planè asseveramus.

LXXVI.

Exempla prostant varia istiusmodi mutationis: Socii Ulyssis à Circe Maga in varias animantium format, teste Homero; & socii Diomedis in aves fuere transformati. Scythiæ Europææ populi Neurii dicti, teste Pomponio Melâ lib. 2. c. 1. statis temporibus convertebantur in lupos, iterumque in homines Arcades, ut Varro tradit apud D. August. lib. 18. de Civ. Dei cap. 17. stagnum quoddam ejus regionis tranantes, transfigurabantur in lupos, & cum cæteris ejusdem generis congregati, per novem annos lupi permanebant: & hoc tempore si humanis carnibus abstinebant, reversi ad stagnum, & iterum tranantes, recipiebant habitum pristinum, addito novem annorum senio. Olavus Magnus extremis tribus capitibus libri 18. vulgatissimis exemplis confirmat, in Prussia, Livonia, & Litwania, homines artificiiis magicis transfigurari in lupos, & rursus in humanam speciem reformari. Præcedenti capite dictum fuit, sagas mutari in mustelas, cattsos, mures, & similia animalia; quòd etiam paulò pòst aliis exemplis confirmabitur. Simon Magus, & Diodorus Siculus Catanensis, in quas volebant ferè animalium species, se ipsos transformabant. Johannes Sarisberienfis lib. 1. de Nugis Curial. cap. 9. scribit de quodam, qui videbatur in alias species transformari. Anglorum Annales referunt,

runt, incantamenti Merlini Uterium Regem in Gorloidis Cornubia Ducis speciem transformatum, ut Igernæ uxoris ejus amplexu potiretur, & ex tam nefario concubitu Atturum & Annam genitos. *Chieza Pistor. Peruu. p. 2. c. 205. & 210.* narrat, Nicaraguanos novi Orbis populos credidisse, striges posse se in catts, simias, porcos, immutare. Quahatemallavos verò opinatos, famosam quandam maleficam Augustinam in bovis forma grassatam, quando Beatrix de la Cua ingenti diluvio & terræ motu interiit. Narrat *B. August. loc. cit.* fuisse suo tempore mulieres stabularias in Italia, quæ viatoribus caseum dabant, nescio quibus veneficiis infectum; quo sumpto protinus illi vertebantur in jumenta, & onera portabant. Testatur hæc se à Præstantio, viro fide digno, audivisse: eundemque Præstantium retulisse, patrem suum ejusmodi maleficis cibis per illas mulieres correptum, statim gravi somno indormivisse, ac post multos dies, quorum spatio expurgisci nullis remediis unquam potuerit, narrasse, se per id tempus equi habuisse speciem, ac semper frumenta tulisse: addidisse etiam portandi tempus, & locum, & modum quo portasset. Quarum rerum cum veritas inquireretur, aiebat inventum esse, quod equus ejus speciei, quam Præstantii pater dixerat, eo tempore & loco frumenta iis tulerat, quibus illa dicebat. *Palladius cap. 20. Histor. Lausa* refert in Vita Macharii, adulterum rustici cujusdam uxorem adamasse: cumque illam in suam sententiam pellicere nequivisset, Magi auxilium implorasse, qui vel maritum necaret, vel uxoris erga se amorem excitaret: tum Magum uxorem in equam convertisse, qualis & marito, & discipulis Macharii, ad quem à marito adducta fuerat, visa est. *Guilielmus Tyri Archiepisc.* refert, juvenem quendam Anglum in Cyprio, ubi militabat, fuisse à Maga transformatum in asinum: cumque ad suos redire volens, unâ cum sociis navem ingredi tentaret, ab iis tanquam asinum repulsum esse, & ad Magam reversum. Illa est illa adolescentis asini operâ ad triennium, donec in Ecclesia visus est ad genna procidere, & ea quæ ab animante bruto fieri nequeunt, facere: tum enim in suspicionem venit Maga, & ad judices rapta, omnem rem confessa est, atque restituto pristinae formæ adolescente, dignas poenas persolvit. *Vincentius in Speculo lib. 3. cap. 109.* ait, fuisse in

Germania duas sagas, quæ hospitium transeuntibus præberent, & plerosque hospites in bestias converterent. Inter alia refert, ipsas adolescentem quendam in asinum commutasse, qui mille ludos & voluptates viatoribus exhiberet: eumque, ubi semel aquis se immersisset, statim in pristinam hominis formam rediisse. Idem, sed cum aliis circumstantiis, narrat *Guilielmus Mamulsbruciensis* Monachus apud *Majolum* tom. 2. *Dier. Canicul. colloq. 3.* nempe tempore *Petri Damiani* fuisse duas vetulas in via publicas, qua Romam itur, quales *Augustinus* appellat stabularias, id est, transeuntes ad hospitium pro mercede suscipientes (nam stabulum propriè hospitium venale & publicum dicitur) quæ in uno commorantes tugurio, unâ quoque arte maleficâ imbutæ, hospitem quandoque solum advenientem, in equum, vel suem, vel asinum mutabant, & certo pretio mercatoribus divendebant. Quodam die juvenem, bistrionicis gesticulationibus victum querentem, hospitio exceperunt, & in asinum verterunt, multum eo lucrificantes, qui gestuum miraculo distineret transeuntes: nam ad anus mandatum nutumque quocunque modo movebatur. Non enim illi intellectus perierat, sed loquela. Ingentem inde questum fecerant. Quo cognito, vicinus carè asinum redimit. Cautio tamen hac à mulierculis adhibita est, ut custodiretur, nè in aquam descenderet. Servatus est diu ab aqua, & tandem incautiores nactus custodem, in lacum proximum se conjecit; & ibi se aliquamdiu volutans, propriæ restituitur formæ. Cumque ab eodem obvius sciscitaretur ejus custos, num asinum vidisset; ille se esse respondit. Famulus id hero retulit, berus ad Leonem Papam. Convictæ anus idem fatentur. Dubitantem Papam confirmavit *Petrus Damianus*, vir eruditissimus, prolato exemplo de *Simone Mago*, qui suam *Faustini*ano imaginem imprefferat.

LXXVII.

Sunt tamen in adversa opinione *Bodinus* cap. 4. *Methodi Histor. & lib. 2. Dæmonol. cap. 6.* *Stumpfius*, *Spondanus*, *Cicogma*, *Brisardus*, *Caspar Peucerus*, *Gregorius Tholosanus* lib. 84. *Joachimus Camerarius*, *Liechtenberger*, *Wolfeshusius*, *Paracelsus*, *Pomponatius*, *Fernelius* & alii, qui suis instructi Argumentis thesin defendere annuntur, & quidem primò ex Scriptura producunt *Nabuchodonosorem*, qui scil. divinitus mutatus sit in bestiam, bestiarum consuetudinem ambiverit, bestiales mores, signa & indicia

dicia induerit, de quo *Daniel. 4. v. 30.* Lothi sceminam, quæ re-
 trospiciens divina virtute in statuam salis mutata sit *Gen. 19. vers.*
 26. Magorum ægyptiacorum, qui in certamine cum Mose ba-
 culos in serpentes transmutarint, de quo *Exod. 7. v. 12.* Si itaque
 ipse Deus immutarit Nabuchodonosorem in formam feræ, quidni
 Diabolus tanquam Simia DEI possit quoque convertere homi-
 nem sibi devotum in lupum, selem, vel aliud aliquod animal, si
 ipse Deus ex homine saxum fecerit, quod longè remotum, quidni
 possit Diabolus manendo intra fines Regni animalis hominem in
 aliud animal transformare, si denique actu Magi in Ægypto ba-
 culos suos verterint in serpentes, trajecerint & baculus sive serpens
 Mosis illos devorarit, planum esse Diabolo esse potestatem reali-
 ter mutandi. *Secundò* obijciunt vulnera, verbera vibices & cica-
 trices, quæ inveniuntur in corpore humano, quæ excepta sunt in
 lupino, imò transfodi quandoque lupum, globo peti lethali, &
 dein apparere corpus humanum transsoffum, aut globo transver-
 beratum. Non itaque præstigiis agi, ubi rerum Documenta ad-
 sunt. *Tertiò* communem esse sententiam Magos sese transformare
 posse in lupos, unde Germani *Bähr-Wölff/Wehr-Wölff/Menschen-Wölff/*
Latini Lupos Varios, Versipelles, Galli Lovos Ga-
 rous, Piccardi Loups, Warous, Græci *λυκανθρώπους & μορμολύ-*
κτες istiusmodi immutatos appellare. Historicos fide historica hoc
 ipsum referre, quibus proin fide humana credendum, prostare ex-
 empla quamplurima. Neronis Schytix europæ populis statum
 tempus esse, quo si velint in lupos iterumque in eos qui fuerunt,
 mutantur, ex Arcadibus quidam stagnum tranantes in lupos,
 post eodem stagno renatantes in homines conversos esse testari
 Plinium lib. 8. Simonem Magum in varias animantes & se & a-
 lios transformasse teste Nicephoro lib. 2. Hist. eccles. cap. 27. &
 36. Baianum Bulgariæ Regem quoties voluerit, se in lupum vel
 aliam bestiam transformasse secundum Trithemium & Luitpran-
 dum, Cauponam Sagarum Reginam Amatorem suum in ferum
 Castorem, Cauponem vicinum in ranam & Forensem aliquem in
 arietem commutasse, Apulejus docet lib. 1. de Asino aureo. A-
 grippa ex Varrone narrat Dænotum aliquem Parrhasium devo-
 ratis Infantis Jovi Lyceo immolati, intestinis in lupum conver-
 sum

sum esse. Olaus Magnus de Lappis, Finnis, Biarnis, quod quamcunque velint, figuram assumant, tradita ululent, greges infestent, dilanient, onera portent, longo tempore in hac formâ perdurent, at crudas bestiarum atque hominum carnes devorent.

LXXVIII.

Sicut autem in Excessu peccant, qui pro transmutatione vera essentialique pugnant, ita in Defectu illi, qui ad meras illusiones referunt, & imaginatricis facultatis sive phantasie omnia in hoc negotio adscribunt, inter quas videtur referendus *Danais*, qui ita: Rectè sentis, atque ita etiam alibi ipse Augustinus scribit. Quamquam enim qui ista se fuisse dicunt, tales se opinantur aliquando vixisse, falluntur tamen, suntque ea animi deliria & falsæ phantasie sive imaginationes quæ magna vi illusionis cujusdam aut morbi eorum animis inhæserunt. Quin tamen ita quosdam persuadeat Satan, non diffido. Quod ut faciat, sopit eorum externos sensus & occæcat, tum deinde varias rerum formas objicit, quas perturbatis jam eorum humoribus & animis imprimit tam efficaciter, ut se re ipso hujusmodi quædam esse & fuisse credant. Sic Medici docent quosdam esse corporis morbos, in quibus videmur nobis esse lupi, porci, boves, muli, item toti vitrei vel cerei & alia quædam. Vidi etiam qui se gallum gallinaceum esse affirmaret & deieraret. Quamobrem verissima hujusmodi animi illusionum & deceptionum causa quæ tamen Sortiariorum artibus fieri potest, ex eo pendet, quod perturbatis corporibus humoribus & temperamento animi ipsi hominum quodammodo immutantur, & à se alienati redduntur Satanæ ministerio, ne alia agnoscant, quam quæ objiciuntur. Itaque facile sibi persuadent, qui vexantur ita, se tales esse, quales se dictitant, quæ tamen sunt meræ Satanæ illusiones.

LXXIX.

Ast invita Veritate hæc dicuntur, talia objiciuntur. Nam primò Scriptura nihil facit pro Lycanthropia vel alia Metanaphorfi. Exemplum enim quod attinet Nabuchodonosoris, non conducit illud, quia sunt, qui nullam volunt immixtam Metamorphosin, sed melancholiam fuisse, cujus plures sint species, quam nomina, unde

unde Münsterus: Factus est maniacus ex læsa imaginativa potentia, seipsum pro bestia gessit. *Secundò*, si concedamus Rabbi Josepho, Jacchiadi, quod perierit intellectus ejus humanus & pullo onagri assimilatus fuerit, bestiarum escam appetierit, earumque cohabitationem: quia habitaculum suum collocare voluit in habitaculo Imperatoris Altissimi, & seipsum vestire ipsius vestimento Celsitudinis, imò si substantialem admittimus mutationem, novimus ex Scripturâ virtute divinâ hoc pactum fuisse, cui par nulla sive sit angelica sive humana. *Tertiò* cor accepit Nebucadnezar non aliud, sed alteratum, mutatio in ipso facta fuit non secundum speciem sed corpus, non substantialis, sed accidentalis, inhibito usu rationis successit oppositum nempe ferocia ferina, pili dicuntur tantum crevisse & ungues, nec abolita Ratio, quæ si fuisset sublata, si anima perdita, resurrexisset ille, antequam fuisset mortuus, dicitur enim sustulisse oculos, rediisse sensum & rationem, laudasse Deum exactâ temporis periodo, definitâ in cœlis spatii mensurâ. Alterum de uxore Lothi itidem huc non facit, tum quia illa immutatio facta est virtute divinâ, tum quia anima confestim à corpore fuit separata, nec in saxum transformata, nec excussa & reducta facta, quod fingitur accidere in Lycanthropia, tum quia quidam locutionem figuratam esse volunt, ut pactum salis dicitur ob firmitatem & perpetuitatem *Num. 18. v. 19.* à qua tamen sententia recedimus, quia à litera recedit in historia. *Tertium Exemplum* non quadrat: nam *primò*, si baculorum illa transmutatio præstigiiosa fuit, ut quidam volunt, nihil verè hic factum, nihil hic immutatum, sed quasi fieret, tantum apparuit. *Secundò*, si substituti serpentes in locum baculorum, qui removebantur à Diabolo, nulla iterum accidit immutatio, sed tantum aliqua translocatio. *Tertiò*, si concederemus, mutationem hîc aliquam substantialem accidisse, longè difficilior erit mutatio hominis in lupum, quàm baculi in serpentem, serpens enim est animal irrationale & brutum, maledictum à DEO, in quod proinde aliqua secundum quosdam potest fieri conversio: at homo est animal rationale, anima instructum rationali, quæ Spiritus est & capax imaginis divinæ, quî itaque hoc tam sanctum animal, tam divinum vivens in lupum animal irrationale, animal ferum & ferox potest mutari aut converti.

Quæ secundo loco opponuntur huc quoq; non faciunt. Nam quando vulnerantur istiusmodi lycanthropi, aut domi manent & somno opprimuntur ab ipso, ipse cædit & vulnerat, aut si sunt in sylvis vel campo aliquo, variis modis illudit, & quidem *primò* pellem lupinam circumjaciendo, ita ut in illa ambulent, in illa videantur, in illa opera præstent & exequenda exequantur. *Secundò* medium visus corrumpendo, aërem, qui mutatur Nebula imbuendo, & quemadmodum viatores in illa ambulantes sæpe homines accedentes existimant Bruta, ita ille potest per Medii corruptionem etiam ipsum visum inficere atque corrumpere. *Tertiò* oculum turbando, est sanè ille organum illud quod species excipit, quodque videt, quî itaque Diabolus non possit peregrinam speciem illi objicere, hæc ipsum imbuere & pingere, ut pro homine videatur cernere lupum. Approbat hos modos *Fromannus*, qui ita: Diabolus decipere potest 1. Quando Dæmon exuvias ferarum, (non omnium, sed earum, quæ staturæ hominis ferè convenientem habent quantitatem, ut sunt lupi, asini, vituli, equi minores &c.) hominibus, sive insciis, sive consciis accommodat, ita tamen, ut præstigiis falsitatis notas, quibus fucus prodi posset, compleat, ad exactiorem conformationem corpus disponat, ejusque agilitatem influxu & motu suo promoveat. Lupinam pellem in trunco quopiam cavæ arboris occultatam Dæmonem Magis dare, ex confessionibus quorundam constare ait *Delrius*. Atque ab his validissima etiam animalia in campis prosterni, prostrata discerpi, discerpta luporum more vorari deprehensum est. Veruntamen, ut *D. Sennertus Instit. Medic. lib. 2. Part. 3. Sect. 1. cap. 7.* monet, Dæmone administro, & conatus hos adjuvante, atque ea, quæ potentiae humanæ defunt, supplente talia fieri posse, quilibet facilè æstimare potest. 2. Quando Dæmon ex aëre effigiem efformat, brutum certum, ejusque membra omnia exactè repræsentantem, eaque Magum quasi induit, quæ tamen facilè diffluit & perit. *Remigius lib. 2. cap. 5.* mulierem fuisse scribit ejusmodi malis artibus addictam, cui & ea induendi alienas formas à Dæmone facultas fuisset tributa. Eam igitur, cum ejus pagi opilionem odisset impendio, ac quoquo pacto malè mulctatum cuperet, in ejus gregem pascentem lupi forma, atque habitu aliquando irruisse: sed ab illo accurrente injecta atque im-

pacta

paſſa ſecuri vulnus in femore accepiffe, quo debilitato coacta eſſet ſe illicò in proximum dumetum inferre, ubi ab aſſequente opilione reperta eſſet vulnus obligans veſtis diſciſſæ peniculamentis, quò ſanguinem, qui ex eo magna vi diſfluebat, ſiſteret: ſicque eo indicio delatam ac compertam rem omnem agnoviſſe, ac tandem luiſſe ignis ſupplicio. 3. Quando Dæmon ipſe vel veras, vel vivas beſtias ſubit, & occupat, vel ex aëre beſtiæ cujuſdam effigiem appoſitè format, & varia Magorum loco ſub ſchemate iſto agit, Magis ipſis interea alicubi in occulto loco ſoporatis, & per ſomnia puriſſima rerum à Dæmone alibi geſtarum notiſſimam capientibus: ſomno verò excuſſo ſomniorum claritate decepti ſeipſos omnia egiſſe ſibi perſuadent. Idque tum potiſſimum fieri exiſtimo, quando Magis transformationis non tantum in majorum ferarum, ſed & in minorum formas, ut muſcæ, avis, buſonis, muris &c. (quæ quidem tranſmutatio per datos jam apparentiæ & deluſionis modos eſt poſſibilis) opinionem Dæmon imprimere laborat. Quæ tertio loco opponuntur, facile concidunt. Nam primò rectè Uldaricus Zafius pronunciavit nulla opinio mihi magis ſuſpecta eſt, quam ſi dicatur communis, unde etiam Pythagoras per publicam viam ne incredito. Secundò Hiſtoricis credendum ſed probatis, credendum cum reſervatione Inquiſitionis ulterioris, credendum, ſi aliquid ipſi viſi acceperint, non per relationem. Quid non ſomniavit de LXX. Græcorum Verſione Irenæus, Juſtinus Martyr, Epiphanius, Cyrillus, Clemens Alexandrinus, Auguſtinus lib. 18. de Civitate DEI, quæ tamen omnia ſunt fabuloſa. Quid non de Hannibalis tranſitu in Italiam per prærupta ſaxa & invias Alpium Rupes, non tantum ferro, ſed igne quoque inſuſo deſuper aceto prodidit Hiſtoricorum Nubes, quæ tamen omnia falſa. Tertiò, quod Exempla illa attinet partim fabuloſa, partim præſtigiatoria, partim accidentalem inferunt mutationem. Inter fabuloſa referimus illa de Nerviiſ & Arcadibus inter præſtigiatoria Simonis Magi, Bajani Regis, Cauponæ Reginæ Demaneti & quæ ſunt cætera, ad accidentalem variationem illa quæ ex Olao magno producuntur. In contrarium verò militat quamplurima Exempla, quæ oppoſitum convincunt. Sic de Patre Præſtantii, qui in jumentum ſe mutatum eſſe & onera portaffe, putavit,

vit, somno detentus in lecto jacuit, ut excitari non potuerit somniis à Sathana illus, ut testatur Augustinus lib. 18. de Civ. DEI c. 18. sic Juvenula quædam ad Macarium ducta est, quam maleficio in Equam versam fuisse decebant, verum sensus puellæ & videntium tantum perstricti fuerunt, quod ex eo patet, quia non potuerunt fascinari Macario, cujus Oratione ab ista illusione liberata, sic in Livonia quidam Lycaon apud Præfectum suum cænatus & inebriatus arcto somno oppressus fuit repentè decedens, postridie Equus in agro dissectus reperitur & huic adscribitur, qui fatetur factum, & veneficam sub papilionis specie se persecutum dicit teste Godelmanno. Imò quandoq; hæc mutatio secundum quosdam mens est morbosa ob atræ bilis præsertim per febres ardentiores exaltatæ excessum, & hinc ratio ita corrumpitur, ut se bestias esse ægro-
tantes sibi persuadeant, ferinos mores induant, desiderioque homines invadendi, lacerandi, & vorandi teneantur. Petro Pomponatio celebri olim in Italia Medico, referente Majolo Tom. 2. Colloq. 3. pag. 231. oblatus est, quem rustici sortè sub fœno re-
peritum, captumque, quia se lupum esse clamabat, & fugere illos ju-
bebat, ne ab ipso devorarentur, excoriare cœperant, ut explora-
rent, an versipellis esset, i. e. inversos pilos haberet (sic enim erant
persuasi errore populari.) Sed Pomponatii intercessione dimissus,
& per idonea medicamenta curatus fuit. Patavii agricolam fuisse
meminit Finzelius lib. 11. Mirab. qui lupus sibi videbatur, mul-
tosque in agris insiliit, trucidavitque. Tandem non sine diffi-
cultate multa captus confidenter asseveravit, se verum esse lupum,
discrimen solum existere in pelle cum pilis inversa. Quapropter
quidam exuti omnem humanitatem, verèque lupi truces voraces-
que, tibias & ejus brachia gladio feriunt, amputantque verita-
tem rei exploraturi: cognita verò hominis innocentia, eum chi-
rurgis tradunt curandum, sed post dies non multos expiravit.
Quandoque istiusmodi mutationes sunt optici lusus, ut de Corne-
lio Drebbelio in Angliâ, insigni Mechanico & Optico constat, & ipse
de se testatur in Epist. ad Isebrand à Ritwieg, verbaque ejus allegat
Hegenitius in Itinerar. Hollandiæ, p. 73. Ubi mox holoferico nigro,
mox viridi & rubro, mox panno aut villis textis omnium colorum, mox
argenteo aureoque colore amictum in conspectu multorum quàm celer-
rimè

rimè se exhibere ait. Præterea in formam arboris à vento agitata, ursi, leonis, equi, ovæ, & cujusvis animalis se apparere, specie Regis, Principis, Alexandri M. se videri, Terram aperiri, indeque spiritus & gigantes exire, quasi naturaliter vivant, se facere, novaque inventione Opticæ beneficio hæc exhibere se ait. Per Opticam quàm variæ miræque apparentiæ hominibus offerri queant, ex Mechanicis notum est. Si ex serpente & cerâ coctis cereum facias, eumque noctu in conclavi accendas, omnia serpentibus plena apparent. Pedemont. d. secret. Hildebrand. l. 1. Mag. Nat. C. 24. Uffenbach. in Alchym. l. 13. c. 168. Sic & ut præsentis sine capite aut cum brutorum capitibus videantur, modos citatus author exponit. Quandoque hominis malitia est *Imperium*, vitium virtuti heroicæ oppositum. Tales ante hæc quidam Americani, Anthropophagi, Brasiliiani, & similes, de quibus historia Americana consulenda. Quædam apud Plinium lib. 5. C. 8. L. 6. C. 17. vide. Sic Caligula naturaliter ferus fuit, ut Tiberius exitio omnium eum vivere, & se natricem Populo Romano, ac Phaetontem Orbi terrarum educare diceret. Suetonius Cali. cap. 11. Unde postea feri excessus in vita, velut in monstro, eluxerunt. Idem C. 22. seq. Ita efferis moribus & aspectibus esse, qui nimio æstu vel frigore habitant, Aristoteles l. 14. probl. q. 1. scripsit, quia excessus omnis aëris corpus & spiritus hominis à temperie suâ dimovet & dejicit, velut temperies ejus corporis & intelligentiæ symmetriæ conducit. Præterea ululare non est indicium mutati hominis, cum brutorum sonos imitari possit Diabolus, & sicut non sequitur Asinam Bileami fuisse hominem, quia locuta; ita nec sequitur, ululat ergo est brutum, onera portat Sathanas, vel præstigiis ludit, & mora temporis sæpe phantasia deprehensa, nec si vera, vires Dæmonis superat, carnes crudas vorare etiam quibusdam Americanis in usu fuit, & quid non Nabuchodonosor? annon gramine pro cibo usus fuit, & tamen Homo mansit, annon Æthiopes quidam crudis locustis pascuntur, de quibus Plinius lib. 6. cap. 30.

L X X X.

Sed in genere nonnihil hæc sunt expendenda. Nam primò cogitari posset cum R. Mose Maimonide. Apparitiones Angelorum per corpora in visione tantum prophetica factas esse, non autem verè assumpta ab illis fuisse corpora. Verum hoc primò con-

trarium patet ex Historiâ apparitionum. *Secundò* ex operationibus, quas edunt in assumptis corporibus. *Tertiò* ex Thoma de potentia DEI quæst. 6. artic. 7. *Secundò* in illum conceptum delabi possemus, ut quidem exhibeant sese contractabilia homini non aliquid assumendo, quod duritiem & mollitiem in se habeat, sed operando resistantiam, qualem aliàs homo sentit cum durum vel molle quid contractat. Certè probabilis est *Vasquezii* opinio, qui d. l. c. II. existimat, corpora illa, in quibus Angeli apparent, cum subtilia sint, non esse harum qualitatum capacia: nihilominus Angelos posse ea homini exhibere contractabilia, non duritiem vel mollitiem in ipsis efficiendò, sed in hominis tactu eam operando resistantiam, qualem aliàs homo sentit, cum durum vel molle quippiam contractat. Et addit idem *Vasquez*: si homo attentè consideret id, quod tangit in corporibus assumtis ab Angelis, facile judicari posse, illam non esse veram duritem, nec veram mollitiem, qualis in ossibus & carnibus reperitur: quia si attenderet, facile perciperet, non ita immutari tactum ab illis corporibus, sicut ab aliis, quæ vivunt, & veras carnes & ossa habent. Contra verò si homo sibi persuasum habeat, illum esse verum hominem, quem videt, quia oculus ita judicat; & simplici animo contractet corpus illius, videbitur sibi carnes & ossa tangere, nec discernet, utrum sit verum corpus, an apparens tantum. Atque hoc accidisse putat *Abrahamo*, Gen. XXII. & *Lotho*, c. XIX. *Tertiò* expendendum relinquimus, an assumantur ex condensato aëre corpora. non enim videtur possibile hoc; aër enim condensari nequit; sed refertus est undique atomis varii generis, quæ coire possunt, & in corpus quoddam densari, prout patet ex nubibus & reliquis meteoris, unde G. B. de Saint Roman Parisiensis agnoscit aërem inferiorem esse crassiorē & magis gravem infimâ regione ob mixtionem corpusculorum ex terrâ & aquâ egredientium, & *Wallisius* Mathematicus Oxoniensis in Thesis quadragessimilibus aërem censet nihil aliud esse, quam atomorum terrestrium congeriem, has itaque atomos cogere potest Diabolus vel Angelus formare corpus ex illis, figuram certam imprimere; præterea assumere potest recens defunctorum cadavera. Tandem vera Brutorum corpora, hircorum, luporum, felium, canum, cervorum, muscarum, serpentum & similium, & quidem posse primò ex atomis

mis illis formare corpora patet, quia id non superat vires angelicas, cum non sit generatio, multò minus creatio, sed tantum atomorum dispersarum congregatio, sicut itaque aqua, quandoque concrevit in glaciem & aliquando durescit in crystallum, ita aër quo sese vestiunt angeli vaporosus & relictus atomis densari potest in corpus aspectabile. *Secundò* cadavera assumere Diabolos impiorum. nam in Sanctorum corpora nullum habent Jus, patet exemplo Psaltriæ Bononiensis, cujus corpus defunctum temperavit Sathan, novit & inflexit, ita ut sensum visus & tactus fefellerit, atque habitum fuerit verum corpus humanum colore, duritie & cæteris qualitatibus tactilibus præditum. *Tertiò* corpora istorum animalium posse assumere & regere patet non tantum ex apparitione in istiusmodi figuris, sed etiam ex ipsa unione, quæ hîc accidentaliter & parastatica, ad quam tantum requiritur secundum Franciscum Carriere in Fidei Catholicæ Digestione q. 9. ut substantialiter existat Dæmon in corpore, & quidem secundò, ut Motor in mobili, & tandem uniatur tanquam Instrumentis ad repræsentandam eo modo, quo fieri potest similitudinem sic & ad obviandum operationes proprias Angeli, non alterius.

LXXXI.

Non itaque calculum addimus Isidoro & Bedæ statuentibus Angelos bonos assumere corpora formata è materia cœlesti, nec *secundò* Tertulliano, qui censet materiam posse illos novam sibi fabricare vel creare, quod falsum & impossibile. Nec tandem *tertiò* reliquis, qui volunt Diabolum posse ex aëre puro corpus sibi verum formare, atque scribunt: Ordinariè tam boni, quàm mali Angeli, formant sibi corpora aërea, ita ex variis vaporibus & exhalationibus, cæterisque mixtis faciliè solubilibus compacta, ut colores animalis assumpti & figuram extrinsecus referant. Duritiem, molliem, scabritiem, aliasque tales qualitates perfectè imitari possunt variis modis, applicando activa passivis.

LXXXII.

Interim probamus illa, quæ Schottus disputat de Organizatione scribens: Si tota viventium machina corporea, & organorum diversitas ab invicem, & ab aliis rebus, oritur à solo motu, figura, quantitate partium materiæ; possunt ea organizare: nam quid
quid

quid ex his tribus pendet, possunt exequi, & quidem immediatè, si sibi relinquantur, cùm à sola motrice facultate pendeant. Si verò organizatio oritur ex primarum qualitatum temperie, & certâ combinatione, iisque quæ inde resultant, additâ configuratione partium ad instrumenti rationem; iterum ea organizare possunt: nam tunc organicas partes formare queunt, saltem mediatè applicando activa passivis, ex quibus præcisè is gradus oriatur, qui requiritur. Si denique requirantur dispositiones aliæ, sive accidentales, sive substantiales, nempe formæ partiales, quæ tamen ab influxu animæ informantis necessariò non pendeant, sed ab aliis causis activis ac passivis; iterum possunt corpora organizare, applicando quicquid ex parte corporis in animali requiritur. At si hæc vel illa, quæ ad corporis organizationem requiruntur, pendeant à solius animæ influxu, ut producantur & conserventur (influxu dico animæ non introducendæ, quia hæc posterior est organizatione, sed generantium, tam ex parte patris per virtutem seminalem, quàm ex parte matris;) non possunt organizare corpora, sed recurrendum est ad Deum. Quid autem absolutè dicendum sit, non est hujus loci determinare. Non possunt Angeli ac Dæmones in assumptis corporibus humanis aut ferinis exercere operationes vitales videndi, audiendi, loquendi &c. Ratio est, quia ad vitales operationes exercendas requiruntur corpora organica, qualia non sunt illa, quæ assument. Et licèt organica essent, nec dum id possent, quia non sunt formæ informantes; quod tamen requiritur: nullam enim in illis habent potentiam vitalem, quæ naturaliter separatur ab anima informante, & vitam dante. Non ergo vident, audiunt, aliasque sensationes producant, sed loco visus, auditus, & aliorum sensuum intellectu utuntur. Locutio etiam, quæ motu labiorum cæterorumque instrumentorum ad verba proferenda necessariorum perficitur, non est vitalis operatio, quia non est ab anima informante. Intellectiones ac volitiones, quas in assumptis corporibus eliciunt, sunt quidem operationes vitales, sed non tales, quæ per corpus assumptum fiunt; de quibus solis est quæstio. Si verum esset, quòd, ut aliqui volunt, immediatum objectum sensationum sit ipsa immutatio organi, non à productione novæ alicujus qualitatis, sed ab allapsu certorum

cor-

corpusculorum causata; facilis esset & hujus rei, & quarumcunque fascinationum ac præstigiarum, quibus Dæmones aut magi ope Dæmonum sensibus illudunt: tunc enim, ut benè notat *P. Der Kennis Diss. 4. de Angelis cap. 4. §. ult.* non est opus alio, quàm respectu unius impedire hunc allapsum, aut immutationem organi (ad quod solâ virtute motrice opus est,) & non respectu alterius. Hâc autem ratione efficere possent, ut etiam alia quæcunque, non à se, sed ab aliis dicta aut facta, vel nullo modo audirentur, aut audirentur, vel tantùm ab his, & non ab aliis: imò ut nullo objecto posito afficerentur quomodocunque sensus, si nempe organa ita movendo afficerent, ut affici nata sint à tali vel tali objecto, v. g. auditûs tympanum ita concutiendo, ut pulsari solet à tonitru, vel suavi Musicâ &c. At positâ receptâ sententiâ de specierum sensibilium productione, major est difficultas. Nam sicuti nihil præter localem motum, & ex hoc resultantem figuram possunt causare; ita nec aliam causarum efficientiam, si subjecto capaci applicatæ sint, possunt impedire: hæc enim duo, producere scilicet, & directè seu immediatè impedire, videntur esse ejusdem facultatis: quomodo ergo unus videt, & audit objectum verè sensibile, & species quaquaversum sphæricè diffundens, alius verò vicinus apertis oculis & auribus nihil videt, aut audit? quomodo idem ultra objectum redditum invisibile, quod tamen verè opacum est, ut supponitur, & species visibiles alterius retrò positi intercipit, alia objecta retrò posita æquè apparent, ac si nihil foret interpositum? *P. Ignatius Der Kennis loc. cit.* ait, si in dictis casibus reales sunt apparentiæ, & non merè phantasticæ, dicendum necessariò esse, tale simulacrum ab Angelo ac Dæmone (qui summî sunt in naturalibus artifices) obtrudi oculis ex legibus perspectivæ efformatum, ut appareat eo modo, quo objecta remotiora apparere nata sunt, eoque obtegi corpus quod invisibile redditur. Posse autem objecta propè posita, apparere ac remotissima forent, patet inter alia ex eo, quòd ita contingat, si lentem concavam tubo inseras, & per tubum ac lentem objectum aspicias. Ego dicerem, in utroque casu impediri emissionem specierum ab objecto, vel saltem transmissionem eorundem in oculum illius, qui non videt objectum. Nec refert, quòd objectum interpositum, cujus species

impediuntur, opacum sit; sine enim speciebus illius videri nequit. Objectum tamen retropositum debet esse in tali situ, ut species suas in oculum mittere queat. Idem dic de speciebus audibilibus, aut de ipso sono per medium ac cum medio delato.

LXXXIII.

Sic quoque communis est sententia: Quod possit immunem reddere à læsione, & vulnere, & docere videntur multa exempla antiqua & recentia, & frequens multorum (proh dolor) experientia. *Jamblichus lib. de Myster. Egypt. paulò ante med.* loquens de vatibus Gentilium, testatur multos admoto igne non uri; vel si urantur, ustionem non sentire, ut nec alia ulla tormenta: utique non virtute divinâ, ut *Jamblichus* putat, cùm DEIS impiis hoc privilegium non concedat, sed diabolicâ. De Simone Mago suprà c. 16. retuli ex *Clemente*, eum in igne positum non aruisse. *Zwinglii* eor post exustionem illæsum inventum fuisse, refert *Thuan. lib. 1. Histor.* Gentiles olim putabant, magico carmine aciem gladii sic retundi, ut nec levi vulnere cutem queat perstringere: & hodie passim quidam impii, milites præsertim (ut *Sprengerus* etiam notat in *Malleo p. 2. q. 1. c. 16.*) putant se fore invulnerabiles, & sæpe etiam sunt, si arma certo ritu incantent, vel sacrilego ausu crucifixi imaginem compungant; vel (ut *Condronchus ait lib. 3. de Morb. venef. cap. 12.*) comminuant, aut confringant; vel (ut notat *Delrius lib. 2. Disq. Magic. q. 21. & Pomponatius lib. de Incant. c. 5.*) si ferant interulam lineam horrendis inscriptam imaginibus, quam vocant Camisiam seu indusium inferni; vel (ut idem *Delrius* notat) si periapta quædam ferant variis characteribus magicis insignita; aut orationes, quas blasphemè & mendaciter tribuunt D. Leoni, vel Carolo Magno, insignitas magnis Dei nominibus. Sæpe tamen vulnerantur minùs cogitantes, qui hujusmodi remediis utuntur, vel quia Diabolus illos decipit, nec stat pacto cum illis, aut aliis à quibus didicerunt, inito; vel quia deficiunt in conditione aliqua pacto apposita; vel denique quia Deus Diaboli potentiam retundit, nec permittit, ut clientes suos indemnes servet. Sic quotidie videmus, qui glandibus plumbeis trajici non possunt, posse argenteis, vitreis, alteriusve materiei; & qui nullis trajiciuntur, sclopetis inversis percussos occumbere; & qui

qui uno telorum genere vulnerari nequeunt, vulnerari alio. Novit studiosum Juris, nomine Quirinum, Delrius, qui cum membranulâ magicis characteribuss, vel ut ipse putabat, magnis Dei nominibus insignitâ fretus, audacter se jurgiis & pugnis immiscuisset, sæpe ictus nunquam saucius; tandem Romæ in symposio minimo vulnere fuit interemptus. De alio, cui Scaffi nomen, insigni malefico, in Bernensium territorio, narrat *Niderus in Formicar.* qui publicè & procaciter gloriabatur, se, quodocunque vellet, oculis & manibus inimicorum suorum subducere instar muris posse, & sæpe etiam sese subduxisse; tandem cum ab hostibus suis in quodam hypocauto prope fenestram sedere fuisset notatus, & nullas timeret insidias, *per fenestram gladiis & hastis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora ibi mortuus miserabiliter.* Ex his patet, posse Dæmonem suos reddere immunes à vulneribus. Tormentorum sævitiam quotidie malefici in equuleo eludunt, & nullum cruciatum, nullumque damnum sentiunt, seu vigiles, seu somno inter tormenta correpti. Narrat *Charondas lib. de Antichristo revelato Nota. 1.* & ex ipso *Delrius l. cit.* quandam sceminam quinquagenariam, Charondæ notam, sic elusisse infusionem laridi liquati toto corpore factam, & omnium membrorum diram distractionem, ut ex equuleo sublata omni sensu doloris vacaverit, integraque & illæsa apparuerit, nisi quod pollex pedis avulsus in quæstione, redditus non sit: cujus tamen illi jactura noxæ ulli vel impedimento non fuit. Hanc tamen, cum omnia tormenta elusisset, & omnia negasset pertinaciter, tandem Diabolus in carcere elisâ gulâ necavit, qui eam etiam maleficii per energumenam antea accusarat. Narrat ibidem *Delrius*, captam Anno 1599, prope Samarobrinam, puellam quandam strigratricem, *quæ nec pedum ustulationem savissimam, nec flagra validissima sentiebat; donec Sacerdotis cujusdam monitu illi Agni benedicti ceream imaginem in colulum injecere: tunc enim vi sacri amuleti Dæmonis prestigiosa ludibria depulsa, & illa vim doloris cæpit persentiscere.* Unde patet (subjungit Delrius) hanc indolentiam non nasci ex ulla physica causa, sed operâ Dæmonis induci. Possunt quidem, ac solent aliqui, ob singulare corporis robur, aut animi tolerantiam, sine ulla doloris significatione, perferre gravissima tormenta; at ut nullû sentiant in

illis perferendis dolorem, fieri humanis viribus nequit. Possunt etiam similia sine doloris sensu tolerari, adhibitis unctionibus & pharmacis quibusdam naturalibus, confectis ex opio, solano & similibus, quibus humores turbantur, sopor altus conciliatur, nervorum origines obstruuntur, sensus stupefit, sensatio impeditur; unde & liquefacto plumbo aliqui manus lavisse sunt visi, & vultum, lotis prius aquâ quâdam partibus illis, teste *Cardano lib. 6. de Subtilit.* ac malefici in tormentis nihil tale adhibere notantur. Dæmonis ergo ope talia in impiis fiunt, adhibitis, vi pacti cum Dæmone initi, periaptis ex oscillis, vel cineribus, aut ungue infantulorum ante baptismum necatorum, ut *Sprengerus* notat par. 3. *Mall. c. 14. & 15.* vel deglutito apum rege, ut refert *Delrius ex lib. exorcism. Avenione excuso*; vel corpori alligatis membranulis cum certo characterum genere, aut etiam susurrato malo carmine, ut idem notat ex *Grillando*, & aliis, qui de criminalibus judiciis scripsere. Aliqui stigmata quædam seu notas corporibus suis à Dæmone impressas habent, quæ sic sensu omni destituuntur, ut nec acûs longissimæ fixura dolorem minimum adferat, nec sanguinem eliciat. Exempla aliqua refert *Nicol. Remig. lib. 1. de natura Demon. cap. 5.* his verbis: *Cùm Isabella Pardea Spinalii pridie Nonas Majas 1588. ob sortilegii crimen comprehensa, urbis Præfetto partem corporis sic à Dæmone inscriptam indicasset; subiit ei in animum experiri, verumnè id esset, quod de hujusmodi stupore ferebatur. Ergo iussit in eam aciculam penitissimè insigi, atque inculcari. Quod cùm in satis magna hominum frequentia esset factum, & incruentum omninò vulnus apparuit, & nullum saga doloris vel minimi indicium aspicientibus dedit. Rursus tertio Cal. Nov. 1590. Brundusii Claudia Borgata, tormentis jam exhibendâ, cute, ut moris est, detonsa fuerat, ob id cicatricem in summa fronte nuda ostendebat. Susplicatus igitur Quæstor quod verè erat, scilicet impressi à Dæmone unguis vestigium, quod antè capillis tegeretur; in id jubet articulam altissimè insigi. Quod cùm esset factum, nec illa doloris ullo sensu affici, nec vulnus vel tantillum cruore manare visum est. Perstitit tamen verum negare, ac dicere, eum olim ex jactu lapidis torporem esse obductum. Sed postmodum tormentis admota, non tantùm agnovit id sibi à Dæmone inscriptum fuisse, sed plurima alia, quæ indignissimè ab eo passa fuerat, enumeravit. Novissimè*

vissimè 18. Cal. Jul. 1591. Essai, qui pagus ab hac urbe milliaro abest, cum hoc loci Dynasta præsens in Mugeta sortilegii rea lictorem periclitari jussisset, investigaturus sicubi tesseram ullam inveniret, tandem in sinistro femore macula verruca instar apparuit; in quam cum ferrum, vel quantum poterat, adegisset, nec à Mugeta vocem, nec ab ipso vulnere sanguinis guttam ullam elicere, atque exprimere potuit. Cum rursus locum macula proximum leniter etiam vulnerasset, ingentem ea ex dolore clamorem edidit, & largus cruor sese inde effudit. Stigmata hæc non omnibus à Dæmone imprimuntur sagis, aut magis, sed iis tantum, quibus diffidit nè constantes sint. Aliquando etiam cum capti sunt. Non eadem est omnibus forma stigmatis: aliquando enim est simile leporis vestigio, aliquando buffonis pedi, aliquando aranæ, catello, gliri. Nec idem est in omnibus locus: in virorum enim corpore sæpe visitur sub palpebris, sub labiis, sub axillis, in humeris, in sede ima; in fœminis etiam est in mammis, in fronte, in locis muliebribus. Non etiam in omnibus est insensibile, ut docet experientia, teste *Delrio lib. 5. Disquisit. Magic. sect. 5.*

LXXXIV.

Ad immunitatem ab ignis uestione quod attinet, sciendum est, Esse ignes aliquos, qui non urant, sive simpliciter, sive in certa materia, ut tradunt Scriptores varii. Nam *Aristoteles lib. de Admir. Audit. cap. 31.* tradit, in Pythecusis ferventem & calidum ignem mirum in modum reperiri, non tamen comburere. *Plinius lib. 2. cap. 107.* ait, in Puteolano monte sulphureo ignem esse manantem, qui neque oleo, neque cerâ, aut quolibet pingui, neque sulphure quidem accendatur, aut augeatur, neque aquâ restinguitur, aut accendatur, stuppam tamen injectam non adurere, nihil denique ex eo accendi posse luminis. Hunc *Majolus Calloq. 22.* non ignem, sed igneam aquam esse existimat. *Joannes Diaconus in Vita S. Nicolai apud Methodium* scribit, esse penes urbem Pateram Lyciæ quendam locum campestre, qui totus per noctem, quasi ferrarii fornax ignivomam vaporat flammam, talis naturæ, ut si quis manus propius admoverit, ardorem quidem sentiat, sed nullam patiatur adustionem. *Marcus Polus lib. 1. cap. 28.* narrat, in Provincia Vochan, in planitie Ramor, sub magni Cham ditione,

adedò ingens esse frigus, ut illius vi ignis prorsus reprimatur, ut nec lucere valeat, nec aliquid illo coqui unquam possit. His positis, æstimo Dæmonem efficere posse, ut quis in igne non comburatur, si vel igne ordinario latenter substracto supponat alium, qui comburendi vim non habet; vel corpus succo, unguento, aliove remedio, quod igni resistat, perungat per se, aut per alium: vim enim comburendi ab igne tollere non potest. Immunitatem ab ictu gladii, globi sclopetarii, jaculi, aliorumve instrumentorum procurare potest, si, ut potest, impetum illorum, ubi ad corpus lædendum pervenerunt, retundat, nè ulterius pergant. Possunt autem id Dæmones modis suprà cap. 8. dictis. Quæ ergo in hunc finem adhibentur ab aliis, qui immunes à vulnere ac læsione esse volunt, vim nullam conferunt, sed solum ex pacto adhiberi debent. Non mirum ergo, si sæpe effectu desiderato careant. Immunitatem à doloribus quomodo largiatur Dæmon illis, qui in equuleo torquentur, ac distrahuntur, ut nullum cruciatum sentiant, nullumque damnum incurrant, fateor me nescire: sive enim soporati sint, sive vigilent, trahuntur tamen ac variè distrahuntur membra; quod sine dolore, saltem sine damno distractionem illam consequente fieri nequit. Nisi velimus dicere, Dæmonem per detentionem localem efficere, ut membra, quæ convelli videntur, nulla ratione convellantur, levante ipso Dæmone pondera appensa, aut sublevando corpus, laxando funes &c. Nè tamen à liquato larido lædatur corpus, efficere potest Dæmon eodem modo, quo efficit, nè ab igne comburatur. Stigmatum locum potest mortificare ac penitus stupefacere Dæmon adhibitis remediis naturalibus; quorum multa cum hominibus quoque nota sint, Dæmones latere non possunt. *Cardanus lib. 7. de Subtilit. de mirabili vi cujusdam lapidis, cujus ipse experimentum vidit, in hæc scribit verba: Attulerat Laurentius Guascus Cerascius, Provinciæ Turonenfis medicus empyricus, his diebus hunc lapidem, pollicebaturque posse, si vel stylum aut acum tangeret, carnem totam absque ullo dolore penetrare. Quod cum nobis, ut par est, ridiculum videretur, rem experimento in meis contubernalibus confirmavit. Ego tandem, ut tam incredibilis rei periculum facerem, acum ipsam prius lapidi affricatam, cuti adjutorii brachii intuli, sensique primò levissimam punctiōis imaginem: post cum*
totum

totum musculum quasi directâ penetraret, acum quidem in profundum, quâ pererrabat, penetrare sentiebam, dolorem nullum penitus sensi; tuncque familiaribus quod in me fueram expertus, credidi Dimisi verò longo spatio, flectens undique brachium, nec quidquam molestum sensi, nec detractò effluxit sanguis, nec foramen ullum relictum est: quandoque semiguttula levis cruoris, non autem sanguinis, effluit, quâ vestigium vulneris deprehenditur. Nec qui auctor rei hujus erat, loca nervorum aut venarum observari volebat: ut planè intelligeremus, vim lapidi inesse. Lapis fabâ parvâ minor fuit, candidus, buxeusque potius quàm candidus, venis ferrugineis distinctus, lenis admodum ac levis, ut totus pondus granorum tredecim tritici impleret. Ipsa verò acus, quam ei obtuleram, confricata, etsi durissima esset ut prius, adeo tñ. apparebat lenis, ut non ampliùs ferri naturam retinere videretur. Hic indagat causam Cardanus, quomodo fieri potuerit, ut acus intrusa dolorem non inferret brachio. Si ergo naturaliter ab homine id fieri potest, multò magis à Dæmone poterit fieri. Sciendum tamen, multis de causis contingere, ut malefici, qui in equuleo torquentur, non loquantur, nihilque confiteantur. Nam aliquando tacent, quia dolorem non sentiunt; aliquando, quia loqui non possunt, etiamsi dolorem sentiant; aliquando quia nec sentiunt, nec loqui possunt, ut quando profundo somno sunt oppressi; aliquando, quia licet sentiant, & loqui possint, robusti tamen sunt, & cruciatus tolerant aut animo forti, aut obstinato. Ut non sentiant, solet Dæmon efficere per remedia naturalia vim obstupefaciendi sensus habentia, occultè adhibita, ex pacto tamen illis antea vel suspendit aliquid è collo, vel fumendum dedit per cibum aut potum, vel capillis irretivit, vel scapulis impressit, vel inter carnem & cutem abscondit. Ut non possint loqui, licet sentiant, præcludit fauces & os, eâ moderatione tamen, ut non præfocentur. Interdum etiam organum auditus obstruunt, ut interrogationes non exaudiant. Hæc omnia exemplis confirmat Remigius, & Auctor Mallei. Cardanus lib. 8. variet. cap. 44. ait: *Quæ hominis sensum in tormentis auferunt, præter stupefacientia, sunt veluti succus apii, chelidonia, crocus, fuligo, medulla & pinguedo humana, & hac arteriis illita, ut etiam oleum lacertarum, ebibitum quoque vinum, in quo octo diebus infusum fuerit semen portulacæ marinæ, prohibet nè tortus confiteatur.*

LXXV.

Haftenus quid possit in regno animali Magia ostensum, nunc ad alia Corpora accedendum, & quidem primò ad Cœlum, in quo astra Sol, Luna, stellæque cæteræ. Non posse autem Diabolum vel siderum motus sistere, vel statos cursus retro agere vel aliquid aliud circa astra moliri planum est. Nam *primò* Scriptura tanquam insigne miraculum describit, quod ad Imperium DEI Sol steterit in Gibeon, & Luna in Ajalon *Iosue* 10. v. 12, 13, 14. Deprædicat, ut documentum potentiae divinæ retrocessum solarem ad decem gradus tempore Hiskiae, de quo 2. *Reg.* 20. v. 9, 10, 11. qui itaque Diabolus hæc possit imitari. *Secundò*, quia Scriptura ipsum appellat principem aëris & sedem assignat malignis Spiritibus sub cœlo *Luc.* 22. v. 13. *Eph.* 2. v. 2. *cap.* 6. v. 12. *Coloss.* 1. v. 13. non itaque habet potestatem in sydera, ut possit illa vel sistere, vel Lumen illorum tollere, vel motum temperare pro arbitrio. *Tertiò* vicissitudo ex astris pendens fixa est à Deo, dicente post diluvium, quod ipse scil. sit illam observaturus *Genes.* 8. v. 22. & *cap.* 9. v. 15. quæ autem Decreto divino, Lege constituta, Ordine certo à Deo determinata sunt, in illa nullæ sunt vires Diabolo. Unde etiam Angelis bonis nihil juris est in cœlum & astra docentibus Philosophis & Theologis *Thoma* 1. *quæst.* 110. *Albertino*, *Suarezio*, *Tannero* & aliis, qui etiam calculum hæc in causâ nobis addunt, & iisdem dicunt & docent, imò insuper adducunt *Augustinum* lib. 15. de Civ. DEI *cap.* 4. *Ludovicum Vivem* in *Comment.* illius loci, *Cicognam* lib. 3. c. 5. *Delrio* lib. 2. *quæst.* 11. *Chrysostomum*, *Theophylactum*, *Adamum Sasbout* & alios quamplures. *Secundò* non possunt tota Elementa loco situque movere aut abolere, motum eorum inhibere. Nam *primò* Deus est Author illius Ordinis, quem inter Elementa constituit, quapropter in illum nihil virium juris atque potestatis habet Diabolus. *Secundò*, si possent Dæmones Elementa loco movere, abolere possent totum Mundum intervertere, & consequenter destruere, cum Mundi Destructio soli Deo approprietur non tantum per rationem, quia qui creare etiam potest annihilare, sed & per Scripturam 2. *Pet.* 3. *vers.* 10. *Tertiò*, si nè Angelis bonis tantum concessum est, ut supra ex *Thoma*, *Suarezio* & aliis docuimus, multò minùs illud sibi arrogare

gare poterit Diabolus. *Tertiò* non possunt montes transferre, sylvas, colles, & vineta producere, arcesque & palatia vera & realia ostentare procreata. Nam *primò* montes transferre fidei miraculosæ tribuitur in Scriptura, Diabolus verò nullum miraculum potest producere *Matth. 17. v. 20.* *Secundò* sylvas, colles & vineta, producere est solius Dei, contingitque per creationem, de qua *Gen. 1. v. 11. & 12.* *Tertiò* arces & palatia exædificare vera magnum apparatus materialium requirit, & si verè producere possent, durarent, subsisterent, atqui tale palatium, talis arx nullibi reperitur in universo Orbe.

LXXXVI.

Interim non deest Corniculæ sua Cautio, & sunt, qui oppositam tuentur sententiam, insistentque sequentibus argumentis *primò*, si concessa sit Dæmoni potestas in hominem longè nobiliorem cœlo, etiam posse vires suas exercere in cœlum, astra & stellas, unde Vulgatum illud, quod carmina vel cœlo possint deducere Lunam Virgilius Eclogæ 4. quibus adde Ovidium, Propertium, Claudianum, Senecam, Horatium, Lucanum, Petronium, Empedoclem, Apuleum lib. 1. & 2. *Secundò* producant Apollonium Thyanæum & referunt duo dolia habuisse, quibus apertis Imbres & Venti eruperint, clausis serenitas & tranquillitas aëris redierit secundum Philostratum. Sopatrem Philosophum aspectum ultimo supplicio, quod carmine magico ventos vincere aggressus esset, ne annona Byzantium inveheretur, Canidiam imperium exercuisse in Mare & Terram teste Horatio Tibullo lib. 1. Eleg. 2. Empedoclem apud Laërtium, Regem, cui pileus ventosus cognomen hæserit & alios. *Tertiò* non impossibile esse, ut Diabolus particulam terræ loco moveat & transvehat ex permissione divina. Sic vecti Marcelli olivetum Romæ publicam viam aliquando supergressum & in alium locum translatum esse. Sic Cynarias Insulas vel scopulos sub Phosphoro Thracio à Poëtis inter sese concurrere ausos referri. Sic denique Faustum Principibus Anhaltinis egregias arces & palatia aliquando in aëre ostentasse, quæ momento disparuerint, constare ex Historia illius cap. 44.

LXXXVII.

Sed hæc levia sunt, nec probant intentum. Non primum,

D d

tum

tum quia sæpe est potestas in nobiliora, quæ in ignobilioribus deficit, ut constat ex Magorum Ægyptiacorum operationibus, qui in tertio signo pediculorum scil. production defecerunt *Exod. 8. v. 18.* tum quia quod in homine Diabolo quandoque potestas, id est ex pœna, quæ non ferit cœlum, sanè homo morti est obnoxius ex denunciatione divinâ, cùm cœlum tale quid non subeat *Gen. 3. v. 19.* tum quia licet homo sit nobilior cœlo ex naturæ conditione, non tamen ex influxus & operationis universalis in hæc inferiora Ratione, quæ si cessaret, vel sisti posset hic Orbis, quem inhabitamus, corrueret, neque attendendum quid Poëtæ garriant illi fabularum figuli, quid unus & alter ex cæcis Philosophis somniarit & finxerit. Non secundum, nam Deus *primò* dicitur pater pluvix *Jobi 38. v. 28.* ipse promittit eam *Deut. 11. v. 11.* subducit *Deut. 28. v. 24.* atque ipse illam producere dicitur *Psal. 135. v. 7. Ps. 147. v. 8. Esaia 30. v. 29. Jeremia 14. v. 22. Act. 14. v. 17.* *Secundò*, quæ de Apollonio Thyanæo produntur, plæraq; sunt fabulosa, & quomodo potest imber vel ventus dolio includi? quomodo erumpere illo aperto? quomodo clauso redire serenitas? *Tertiò* accusatus fuit quidem Sopater, quod ventos captivarit, sed num convictus? nec Empedocles & pileus ventosus revera fecerunt, quod fecisse dicuntur, nec si fecerunt, absque præstigiis fecerunt. *Tertiò*, si vera sunt quæ de Vectii Marcelli oliveto produntur, de scopulis sub Bosphoro thracio concurrentibus, quomodo probabitur vi magicâ illud accidisse & non virtute divinâ. *Secundò* particulam terræ exiguæ posse Diabolum movere & loco transferre concedimus, at montes, quos Deus posuit firmos pro lubitu translocare illius superat potestatem, inprimis, si consideremus loca Scripturæ *Psal. 18. v. 8. Psal. 46. v. 3. & 4. Psal. 65. v. 7. Ps. 97. v. 5. Ps. 144. v. 5.* *Tertiò* Fausti repræsentationes fuerunt veræ præstigiæ, quod vel ex eo patet, quod momento disparuerunt.

LXXXVIII.

An autem permittente DEO particulares mutationes causari possit Dæmon, nempe, Terræ motus producendo, tempestates promovendo, grandines, ventos, pluvias, procellas, turbines, pruinas, nives, fulmina, fulgura, caligines, serenitates, sterilitates,

tes, fructuositates excitando, in agros pro lubitu immittendo, excitatas sedando, reprimendo id quæstionis est & dissentiunt hic iterum Scriptores. Quidam enim asserunt Diabolum posse tempestates ciere cum Augustino, Isidoro, Authore Mallei maleficarum, Sylvestro, Nidero, Alphonso à Castro, Jacquerio, Bartholo, Angelo, Azone, Godefrido, Bonifacio, Anania, Grimando, Molitore, Binsfeldio, Delrio, Boifardo, Pererio, Tholosano, Bodino, Remigio, Hildebrando, Paracelfo, Cigogna, Grosio, Stumpfio & aliis. Quidam in oppositam sententiam inclinant cum Wiero, Godelmanno, Althusio, Prætorio, Lercheimero, Cælio, Calgagnino, Pontizibio & aliis. Tandem mediam quidam insistant viam & Dæmones quidem aliquid posse contendunt, verum non nisi applicatione Mediorum naturalium, activorum ad passiva, vel prædictione & coniectione profundiore, nihil verò propriis viribus, atque ritibus & ceremoniis. Ita quidem Balduinus lib. 3. *Confscientiæ* c. 5. q. 9. *Sagittarius* Can. 1. *Metaph.* d. 5. t. 1. *Biermannus* in *Disp. de Magia*. *Tannerus* & alii, atque hæc media nobis placet sententia. Nam *primò* Scriptura tempestates, tonitrua, ventos, pluvias, nubes &c. Deo adscribit ejusque potestati, ut principalis agentis subjicit *Gen. 9. v. 14. Exod. 9. v. 23. Josue 10. v. 11. Jobi 36. v. 29. cap. 37. v. 3. cap. 38. v. 22. cap. 40. v. 4. Psalm. 29. v. 3. Psalm. 135. v. 7. Jeremie 10. v. 13. cap. 14. v. 22. Hagg. 2. v. 18. Zacharia 10. v. 1. Secundò*, quia si citra permissionem divinam posset tempestates excitare, & pro lubitu fulmina & fulgura, grandines & pruinas producere periculum esset, ne maxima pars hominum istiusmodi subverteretur à generali illo Hoste, qui Homicida ab initio *Joban. 1.* qui Leo rugiens, qui circuit, quærens quem devoret *1. Petr. 5.* quia *tertiò* nunquam illi sine nubibus, exhalationibus, vaporibus, halitibus ipse consimilia producere potest, quapropter præsentibus tantum illis pro arbitrio DEI Omnipotentis præscire potest, agitare, impellere, intendere, remittere &c. potest. Sic in Historia Jobi legimus illum ignem de cælo procurasse, per ventum vehementem domum concubuisse, qui aliàs princeps aëris dicitur *Eph. 6. v. 12.* & si potest causas secundas activa passivis applicare. Ergo etiam materiam productam, vel in semine latentem poterit ad violentiam suam

applicare atque torquere. Unde de Spectro Rübenzabl constat, quod laceffitum horrendas tempestates excitavit, & si quid injiciatur lacubus, specubus aut puteis quibusdam furat cœlum, tremat unda, ut quidem contingit in Antro Snellem in Finonia, Specu in Dalmatia, Lacu Martis Canati in Hispania, Scefagiola in Apennino & aliis locis, secundum quosdam in lacu Pilati, vel potius Pileato in Helvetia, quæ omnia si contingunt, debent originem suam Diabolo.

LXXXIX.

Si reponatur ab Adversariis negativam amplectentibus Scripturam *primò* constanter Deo tempestates, nubes, & pluvias adscribere, non itaque nisi per meram Idololatriam hoc quoque tribui Diabolo, aut operas illas partiri. *Secundò* si Diabolus hoc possit, posse illum grassari in genus humanum, in periculum adducere illud, imò subvertere. *Tertiò* adversari affirmativam sectantibus Concilium Braccarense, quod Anathema dicat illi, qui ullam creaturam tempestates producere asserat, nihil promovebis. Nam *primò* Scriptura ita tribuit istiusmodi meteora Deo, ut non excludat halitus, vapores sulphureos, nitrosos, salinos &c. ergò tribuit ita, ut universali causæ, ut principali agenti, ut Authori illarum independenti, qui admittit concursum inferiorum. *Secundò* Scriptura quandoque DEO ita tribuit operationes, ut tamen ille mediantibus Angelis dicantur peractæ, sic dicitur occidisse pecora Ægyptiorum *Exod. 9. v. 6.* & tamen asserit illam stragem peractam esse ab Angelis malis *Psal. 78. v. 50.* *Tertiò* non tantum Deo, non soli illi tribuitur istiusmodi operatio, sed & cœlo *Deut. 11. v. 17. cap. 28. v. 12, 13. Osee 2. v. 21.* *Secundò* periculum illud facile declinatur respiciendo Deum ejusque providentiam, quæ suaviter cuncta disponit attendendo, quod non ipsorum arbitrio istiusmodi tempestates permittantur, sed in tantum possint, in quantum Deus permittit, qui omnia moderatur, quandoque impedit, quandoque metas & terminos ponit, quandoque ita dirigit ut in mediis illis sathanicis operationibus ipsius sapientia, potentia & benignitas reluceant, considerando quod fideles & Christiani longè potentiorum protectorem habeant, quam ut Diabolus quicquam contra illos moliri vel in Regno Naturæ machinari possit.

possit. Denique Concilium Bracarense nos non stringit, tum quia Scriptura Lucerna pedibus nostris & Lux Iemitis nostris *Psal.* 119. tum quia nullum Concilium auctoritatem habet *ἀντιπρόσωπον* apud nos imprimis si particulare sit, quale fuit illud Bracarense, tum quia de illis loquitur, qui propriâ auctoritate & virtute creaturas talia producere posse somniant, tanquam prima principia Authores & Causæ, quod tamen soli Deo proprium.

X C.

Unde nostri Theologi: Nos existimamus heic distinguendū esse inter potentiam *Dæmonum consideratam* vel SOLAM, vel cum ALIA. Si hæc potentia SOLA consideratur, Diabolus non potest propriâ virtute tempestates, fulgura, tonitrua ad pluvias excitare: Hæc n. sunt opera solius Dei omnipotentis, quæ Diabolus propriâ virtute pro lubitu producere haud valet, quod Scriptura S. testatur Job. XXXVIII, 34. 35. XL, 4. Pl. LXX, 8. Et sanè si Diabolus fulminis projiciendi, tempestatumque excitandarum potestatem *ex se* haberet, nec ullibi vestigia hominum ulla extarent. Nam *si tantum nocere posset, quantum vellet, aliquis iustorum non remaneret*, inquit Augustinus in Pl. Si autem Diaboli potentia cum ALIA virtute videlicet Dei, & concurrente natura consideratur, utique Diabolus potest excitare tempestates, easdemque producere. Unde & *ἀέρας τῆς ἐξουίας τῆ ἀέρος* vocatur Ephes. II, 2. non quasi aërem condiderit, aut in aëre habitet, nec ideo, quia sit tempestatum causa originalis & effectiva, sed tantum occasionalis & dispositiva. Potest enim permissu DEI materiæ motum promovere, disgregatas exhalationes cogere, ut maxima & sævissima ingravescat tempestas. Hinc nonnulli existimant, principem aëris magnam illam tempestatem, quæ describit Matthæus cap. VIII, 24. in odium Christi & sequacium, si fortè submergere eos potuisset, concitasse. Solet enim Diabolus contra filios DEI tempestatem movere, sed ipse naufragium facit, non ipsi, ut loquitur Ambrosius in caput 6. ad Ephes.

X C I.

Patet hinc Dæmones & Magos illorum ope posse nocere sylvis, agris, hortis, fruges transferre, incantare, & nocumenta ab illis avertere. Nam *primò*, si permittente Deo tempestates excitare possunt,

possunt, possunt etiam illas dirigere, & derivare in certam partem terræ, sic Nobiles quosdam in Pictonibus pulverem domi & segetibus injecerunt, addentes maledictio in istos fructus &c. *Secundò* apud Gentiles certum habebatur magicis carminibus posse fruges traduci in alium agrum, unde etiam illa Furi Cresini accusatio & Lex duodecim Tabularum disertè habet. Alienam frugem nè pellicitè denique *tertiò* incantare posse nocumenta ab illis avertere, & fertilitatem agris conciliare patet, quia hoc ipsum Regi Galliarum Bloesis fuit oblatum Anno superioris seculi 77. De quo vide Bodinum lib. 3. cap. 3.

XCII.

Patet *secundò* posse aërem & aquam corrumpere, lethalem & tabificam reddere. Nam *primò* aër est Elementum *ἀέρας* potest recipere varias mutationes, imprægnari, sulphureis, salinis, nitrosis particulis, veneno contaminari, quod constat quoque Exemplo hoc: *Cùm Maruthas Mesopotamiae Episcopus legatione fungeretur apud Isdigerdem Persarum Regem, & Episcopo pietatis nomine faveret Isdigerdes: Magi, timentes suæ religioni, quacumque Rex esset transiturus, illic intolerandum fœtorem excitant, calumniamque confingunt, comites Christianos istius esse artifices: sed deprehenfi, re penitus cognita Magi supplicio affecti sunt.* *Secundò*, sicut aër est pervius, ita aqua quoque est liquida, quæ impressionum variarum capax, ut constat ex Averno Italiæ, mari mortuo in Judæa. *Tertiò* constat hoc ex pestis tempore, ubi visi fuerunt duo Spiritus in corpore circumambulantes, qui sanè ostendunt, sese immiscere Sathanam consimilibus pestiferis temporibus, inficere quandoque aërem quem haurimus, potum quem excipimus adeoque venenum suum spargere in aquam & aërem, ut ex illius insufflatione vel potu inficiamus.

XCIII.

Patet *tertiò* posse Magos quandoque impedire ignis activitatem, ut scil. illud quamvis naturaliter incendat, non urat. Nam *primò*, si per narcotica potest causas ita corroborare adversus torturæ vim, ut illam dormientes & sine sensu sustineant, quidni possit vim Ignis impedire vel se medium sistendo inter Ignem & Magum, vel vim illius infringendo ascito in subsidium suavi ventulo,

tulo, vel formam Ignis premendo, ne scil. effluat illa proprietas ex illo aut intendatur. *Secundò* potest procurare, ut aliquis innoxius per prunas ardens ambulet, & non comburatur, ut olim Dianæ Castabalis Sacerdotissæ non lædebantur ab Igne teste Strabone lib. 5. poterit etiam activitatem Ignis refringere & impedire, ne scil. agat ad extremum suarum virium. *Tertiò*, si possunt facere, ut quis aqua non submergatur, ut docet proba aquæ frigidæ, poterit etiam Ignis vim inhibere, ne noceat.

XCIV.

Egimus de Operationibus Magorum in Cœlum & Elementa: nunc expendendum quid possint in illa, quæ Terra recondidit, nempe in Mineralia lapides & gemmas, aurum & argentum, metalla inferiora, num scil. possit gemmas exhibere vel ostendere? num Metalla nobiliora homini assignare, pecuniæ summam largiri vel materiam producere? num denique ignobiliora possit convertere Metalla in aurum. Et quidem posse illum gemmas ostendere & exhibere patet ex eo, quia est profundus Naturæ Scrutator, latibula gemmarum optimè novit, imò in venis terræ grassatur passim, quid enim sunt virunculi metallici, de quibus vide Nollium, nisi Dæmones, qui in figura humana comparent, & si thesauros quandoque ostendunt, qui ex auro, argento & gemmis constant, quidni, etiam possint gemmas ostendere & exhibere. *Secundò* pecuniam posse largiri suis multis exemplis ostendi potest Damhauderio istiusmodi recensente, quanquam sæpius decipiat inani spe & specie, ut docet Remigius: *Sennel armentaria Duza 1. Kal. Octobr. 1586. accepta à damone, ut sibi videbatur, pecunia, gestiens domum propere rediit, eam ut numeraret: sed excusso sacco, nihil nisi testas & carbones reperit. Catharina Metensis Duza prid. non. Novembr. 1586. succerdam: Claudia Morelia Serra. 3. Non. Decemb. 1585. Benedictus Drigens Haracuria 18. Kal. Jan. Dominica Petronina Pangæi 13. Kal. Novembr. 1586. ac plerique alii, arborum folia. Joanna à Banno Manerii. 3. Non. Jul. 1585. cum nummum aureum charta involutum in via reperisset, uti demon eventum prædixerat, atque cum marito cupide ostentaret: advertit tandem, non sine pudore, pro auro natam se calculum ferrugineum, qui etiam contactu primo facile in frustra dissiliret. Una Catherina Ruffa Valleæ ad Mosellam.*

lam. 5. Kal. Aug. 1587. agnoscit nummos se tres semel ab eo sine fraude accepisse. Et quidni posset? qui tot thesauris in mari in terra reconditis incubat, imo qui non possit producere pecuniam, cum insecta quæ majoris sunt perfectionis valeat producere, & forma sit merè artificialis, quam imitari ipsi non est difficile. Tertiò ignobiliora metalla in aurum & argentum transmutare constat vel ex eo, quia homines hoc ipsum possunt, Theophrastus Paracelsus Tincturam habuit, Raymundus Lullius lapide philosophorum se divitem præstitit, Sendivogius ex Polonia artem transmutandi metalla exactè novit, pariter refertur de pharmacopola Tarvisino, Sidonio, Thurneissero, Antræo, Boëthio & aliis, quod si hi potuerunt transmutare metalla, quorum cognitio longè inferior diabolica, quidni asseramus quoque Diabolum hæc posse præstare.

XCV.

Transimus ad Operationes magicas in animantia & disquirimus utrum scil. Erucas, bruchos, papiliones, muscas, ranas, mures, lumbricos, pulices & id genus alia producere possint, & posse quidem virtute Dæmonis assistentis, tum ex eo, quia Scriptura annuit, quæ docet Magos in Ægypto quondam serpentes & ranas produxisse *Exod. 7. v. 8.* & Alexia Violæa Erucas aliaque animalcula produxit, cui jungimus Hofitiam, Origæam, Bonicrianam, Gerhardinam, tum eo eo quia potestatem Dæmonis id non transcendit, imò nec vires naturæ, ut docet Kenelmus Dygbi in peculiari de hac materiâ edito tractatu, tum quia consentiunt Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 9. Thomas p. 1. q. 114. Bonaventura 2. sentent. dist. 7. Halensis part. 2. quæst. 43. Lombardus lib. 2. dist. 7. & alii. Interim meritò dubitamus, an perfecta animalia possint producere, quales sunt boves, vaccæ, equi, canes & consimiles atque in negativam propendimus: nam si potestas Dæmonis restricta est, ita ut non possit omne factibile producere etiam in genere brutorum *Exodi 8.* quomodo probabitur potestatem Diaboli extendere sese etiam ad bruta perfecta producenda. *Secundò*, si Deus suam magnificentiam in istiusmodi brutis ostendere voluit, quomodo Diabolo permittet, ut consimiliter operetur *Job. 30. v. 40. 41.* Tertiò, si illa generatio sit ex semine debito, præviis variis alterationibus requirit moram temporis, elap-

elaborationem secundum omnes partes materiæ infra vires Dæmonis erit, tale quid producere aut moliri. Unde etiam non potest nisi imperfecta transmutare, quia naturaliter triticum in lolium, Sisymbrium in Mentham, rapa in Raphanum, Ozymum in Serpillum, vitis alba in nigram in regno vegetabili mutantur.

XCVI.

Interim incantare posse Bruta, illis nocere, imo necare posse constat primò ex Scriptura, quæ incantationum meminit *Exod. 7. v. 11. & 12. cap. 8. v. 7. 18*, quæ serpentes aures suas obturare afferit, nè percipiant voces Incantatoris *Psal. 58. v. 5. & 6.* quæ pœnæ loco serpentes, eorumque immisionem comminatur, qui sanari non possint *Jeremia 8. v. 17.* Secundò ex Natura quia hoc potestatem Diaboli non excedit. Tertiò Experientia, quæ Magos in pecoribus aliisque rebus sæpè id præstitisse constat. Sic Saltzburgi Incantator aliquis omnes serpentes in confinio ad se in foveam adducere & interimere voluit. Sed ab uno ingenti serpente in foveam tractus ac interemptus est. Bodinus l. 2. C. 2. Gæd. c. l. C. 6. Ita Serenus Medicus ad hemitritem morbum incantationem recenset. Inscribe Chartæ, quod dicitur abacadabra, &c. Et Ammianus Marcellinus incantamentum ad odontalgiam leniendam ad Medicinam pertinere refert. *Tholosan. l. 34. C. 9.* Druidæ ovum anguium certis ceremoniis suo tempore incantârunt, cui magnam vim ad multos effectus tribuerunt. Idem C. 10. Amatoria incantamentis induci posse constat, V. C. 10. t. 4. In Circensib. ludis velocitatem equis suis, adversariorum tarditatem & torporem inducere solent. Arnobius l. 1. co. gent. Cassiodorus l. 3. Ep. 51. Crocodilos à piscatoribus incantari solere ex Villemontio Delrius q. 13. tradit. Tentyritas Crocodilis innoxie inequitare Plinius docet. Harcalo leones impune attrectavit. Umbro hydros sopivit. Pythagoras feram & grandem ursam, ut & bovem, placidissimum reddidit. Beyerling. Vo. Miracul. p. 549. In Thessaliâ Malefica fuit, quæ Basiliscum incantavit. Aristoteles l. d. mirab. audit. circa finem. Grillandus Roma se Magum vidisse q. 8. ait, qui solis verbis ferocissimum taurum compresserit, ut chordâ debili ligatum per aliquot millia, via mediâ nocte circumduxerit. Sed pactum Sathana hic intercessit, qui taurum cicuravit. Ad incantationem enim, ut tesseram pacti cum Mago, genius advolat, & bruta exarmat, sedat, enecat. Solorum verbo-

rum vis tanta esse non potest. Et hoc modo Hilarius in Psalm. 57. fabulas de Marfis & similibus putat, quasi vi carminis talia contingant, ut *Vulgus* putat. Brachmanes in Indiâ balenas per diem incantârunt, ne noxas inferrent. Venetus l. 3. rer. Orient. C. 23. Grosius p. 1. Magicor. pug. 104. In Urbe Parisiensi glires incantati, ne ibi essent, aut nocerent, & glis areus sub cuniculo pontis defossus fuit. Quo ablato glires extra numerum ibi grassati. Tholosan. l. 34. C. 18. n. 4. Interdum Canes incantant Magi, ne latrent, homines, ne clament, naves, ne ullo vento portum excedant, molendina, ne ullo impetu volvantur, aves ne volent, & similia. Goëdelm. l. 1. C. 6. Nec tantum incantare sed & fascinare possunt, ut docet tum Ratio, quæ evincit non superare illam Dæmonis facultatem, tum Experientia, tum Authoritas, imò non tantum incantare, non tantum fascinare sed & enecare, lac mammis extrahere, maleficiis nocere & perdere, ut probatur primò Scripturæ autoritate, quæ docet Maleficis mortem esse inferendam scil. quia & illi nocuerunt, necarunt *Exod.* 22. v. 18. Secundò Experientia quæ hîc allucet, & tandem tertio Textibus Juris Civilis, Canonici & Patrum. Ex Jure Civili V. Cod. d. mal. & Mat. l. 9. t. 18. Et leg. Cornel. d. Sic. & Venef. L. Corn. Inst. d. publ. Judic. Item Constit. Carolinam von Zauberey/ ex Canonico p. 2. decret. caus. 26. q. 1. 2. 3. 4. 5. Constitutiones Alexandri VI. Adriani VI. Sixti IV. l. 7. decretal. C. 1. 2. 3. Innocentii VIII. item, V. C. 7. t. 14. Ex Patribus Augustin. l. 10. d. Div. Dei in Jur. Canon. 26. q. 5. C. 14. Et serm. 207. d. tempore. Non tamen posse in vitam revocare demortua animalia vel resuscitare. Si completa & absoluta mors fuerit, vix eandem formam semel in Corpore suo, ut materiâ, informare plenè destitutam, & quidem eandem numero Sathanas revocabit, sed novam educet aut inducet in materiam, aut novum animal undecunque raptum subducto veteri oculis subjiciet, & solius DEI manebit privilegium, eandem præcisè numero formam eidem materiæ de novo illigare. Quamquam enim & per naturales causas quandoque tale quid fieri posse Scotus & Richardus in 4. sent. d. 43. q. 1. & 3. censuerunt: Melius tamen & fidei Christianæ convenientius Capreolus & Sotus in cit. dist. Soncinas 5. Meta. q. 6. Toletus 2. de gen. q. 13. alique soli divinæ potestati sine motu, tempore, & intrinsecâ mutatione agenti id refer-

servatum censent, naturali negant, cum omnis per motum, tempus, & mutationem agat, ut in libris de generat. pluribus disceptari solet. Et de perfectis brutis in vitam reductis, ut de Dracone Xanthus, de omnibus brutis Agrippa, ap. Delrium, l. 2. q. 29. De Leone Apollonii Philostratus, de tauro prestigiatoris alicujus Petrus de Abano & Remigius l. 2. C. 7. De aliis alii quæ habent, aut meræ præstigiæ & illusiones magicæ fuerunt, & Sathanas ipse cadavera ingressus ad tempus ea vegetavit, V. C. 4. t. 22. Non vitam animalem verè illis Magi restituerunt: Aut meræ fabulæ & commenta Poëtica sunt: aut verè ac totaliter mortua ea non fuerunt, sed sopita tantum ac mortuis similia, quomodo quedam animantes certo spatio immota jacent, ac verè excitantur viteque redduntur, ut glires, hirundines, muscæ, passer vitulinus apud Cardanum l. 7. d. variet. rer. Secundum quosdam & Lucumorienses Russi in Moscoviâ apud Guagninum in descript. Sarmatiæ. Quod tamen meritò fabulosum Herbersteinio aliisque videtur: Nisi fortè meris præstigiis Diabolicis absolvatur, cum ingens apud Septentrionales istos Magorum copia sit.

XCVII.

Homini Animalium nobilissimo Magi & Sagæ nocere possunt in Conjugio ligando, ne coire possint, vel debitum conjugale sibi invicem reddere sobolem progenerare, quod constat partim Experientia, partim Ratione, partim Autoritate, & quidem permittit DEUS hoc ex certis causis, modi etiam recensentur, partim naturales, partim præternaturales, quos impostor per Magum adhibere queat. Vel enim odia inter Conjuges serit, vel phantasiam turbat, ut in compare valdè odiosum quid avertant, ut Valazza mulierum mentes poculis & carminibus à virorum amore avertit, ut maritos, patres, fratres, filios unâ nocte omnes interimerent, Æn. Sylv. hist. Boh. C. 7. Sic in Hetruriâ Juvenis uxorem formosam cum liberis reliquit, & veneficam aliquam perditè adamavit, eique cohabitavit, & in Neapolitano tractu simile contigit, ut ex Codronchio Sennertus C. 3. l. 6. Pract. narrat: Vel in congressu alterum alt. lancinare facit, ut genitale nimis magnum, vel valdè fœdum appareat: Vel Corpora impedit, ne conjungi possint, nebulam, t. 5. phantasma, aliudvè interjiciendo. Sic Propertius l. 1. El. 12. Aut quæ le- & Prometheus dividit herba jugis? Vel Spiritus ad genitalia decur-

rere prohibet, ne seminis deciso generetur, V. Majorem in 4. sent. d. 34. a. 3. Vel semen exsiccat & subtrahit, vel alia naturalia media adhibet, quibus Veneri impedimenta queruntur, vel Corpora congressa coherere facit, ut divelli iterum non possint, unde congregandi horror oritur, quomodo in Urbe Karentinâ apud Rugianos factum, Saxo Grammat. l. 14. hist. Dan. Quod vel præstigiis, vel viscositate seminis peractum à Damone. Sæpiusque viri quàm fœminæ, nec solvere possunt, nec peti ab illis ut solvant, qui genitalia planè auferre possunt & aliis, quibuscunque modis Genituram corrumpere. Secundò morbos immittere possunt docente Scriptura, Natura, & Experientia, abortus procurando, infantes emaciando, fascinando, necando, abripiendo & alios supponendo. Tertiò stuporem inducendo, cutem impenetrabilem gladiis, telis & pyrio pulvere reddendo, bombardas incantando, phantasiâ variè pingendo, intellectum scientiis imbuendo, voluntatem flectendo.

XCVIII.

Accedunt nobis Theologi, qui ita: Sicut omnia mala pœnæ, ita & morbi immittuntur à DEO. Non enim est malum in civitate, quod non faciat Dominus Amos III, v. 2. quem locum ipse Aretius Problem. 162. de malo pœnæ interpretatur contra socios. Hinc Deus ipse legis suæ transgressoribus, febrem, ardorem, frigus, æstum, scabiem & pruriginem minatur. Levit. XXVI, 22. Deuter. XXVIII, 22. & qui delinquit in conspectu ejus, qui fecit eum, incidit in manus medici. Sirach. XXXVIII, 15. Interim tamen permittente DEO Diabolum in infligendis morbis multum posse historia Jobi, quem ulcere pessimo à planta pedis usque ad verticem ejus percussit cap. II. 7. inter alia satis superque testatur. Et Luc. XIII. 11. & 16. de quadam muliere legimus, quòd Satanæ eam octodecim annis ita alligaverit, ut non potuerit erecto incedere vultu. Magna igitur Diaboli est potentia in corpora humana. Nam interdum morbos immittit per media naturalia. Instigat enim ad intemperantiam & ingluviem, ex quibus oriuntur morbi, teste Siracide cap. XXXVII. 32. 33. 34. interdum præter naturam originem nervorum perturbat in cerebro, mirasque convulsio-num facit species, quibus etiam peritissimos Medicos indificat ut testatur Wierus lib. 1. de Præstigi. Dæm. cap. 12. interdum etiam horri-

horribili spectro homines terret, ut ex terrore incidant in morbos periculosos, cujus rei exempla habet Alexander ab Alex. l. 2. Genial. dier. cap. 9. Interea absque omnipotentis Dei concessione nullam habet potestatem contra hominem malignus Spiritus, qui etiam in porcos transire non potuit, nisi permissus, ut loquitur Gregorius in Dial. Et recenset B. Balduinus duodecim opera, quæ Diabolus præstare nec possit, nec ei à Deo permittantur, quæ vide in C. C. lib. III. cap. II. Cas. IV. p. 597.

XCIX.

Non tamen possunt Magi primò Animam alicujus è Corpore abripere & ad corpus iterum deferre, non solum hoc autem probavimus suprà, sed insuper adstruimus primò Scriptura, quæ soli Deo resurrectionem corporum vindicat, Sathanæ idolis & creaturis in universum, denegat Deut. 32. v. 39. 1. Sam. 2. v. 6. 2. Reg. 5. v. 7. Sap. 16. v. 13. Secundo Ratione, quia mortuos resuscitare est articulus fidei, qui subsunt non potentia diabolicæ, sed divinæ. Tertio, quia est miraculum & quidem maximum, quod consequenter soli Deo tribuendū. Quanquam verò hoc Magi sibi ac Dæmoni suo adscribere volunt. V. C. 4. t. 8. 19. 22. Empedocles apud Laërtium l. 8. Xantus, Juba, alique id fieri contendunt, factumque à Magis interdum referunt. Unde cadavera Diabolus interdum assumpsit, commovit & vegetavit, t. 22. c. 1. Verius tamen contrarium est, & soli Deo mortuos verè in vitam revocare reservatur. Patet 1. Scripturà, ubi notanter in Deo adscribitur, & idolis, Sathanæ, ac Creaturis universim negatur. Deut. 32. v. 39. 1. Sam. 2. v. 6. 2. Reg. 5. v. 7. Sap. 16. v. 13. & alibi. 2. Ratione. Quia mortuos resurgere inter fidei Christianæ articulos est, ut è Symbolo constat. At hæc mystica & divina sunt, non Magis aut Sathanæ communia. 3. Quia mortuos resuscitare verum miraculum est, quod totius naturæ & artis vim transcendit, ut patet. Sed miracula facere solius divinæ virtutis est, quam ex illis ut Christi & Apostolorum factis immotè colligimus, Joh. 3. v. 2. Rom. 15. v. 19. Et communis Theol. & Philos. hæc est sententia. Dices 1. Possit Diabolus, si Deus permittat, damnatam aliquam animam suo imperio subjectam cogere, ut cadaver suum, à quo exiisset, subiret, illudque moveret & vegetaret. E. & mortuum resuscitare posset. Nam hoc ipsum tale quid est. 2. Non id posset Dæmon, nec in animas tale ipsi Imperium,

perium, ut è sedibus suis, five beata illa, five damnata, eas excire, & in hanc vitam reducere, aut Corporibus suis redunire possit. Piorum enim animæ in manu DEI sunt, Sap. 3. Secundò non possunt animas mortuorum sistere post Excessum, tum quia sunt vel in Beatitudine vel ex Inferno, ex quo non datur remeatio ad nos, tum quia aliud est repræsentare & figurare, quod posse non negamus, aliud sistere in propria natura, quod illis impossibile esse censemus. Videatur Voet. de Spiritu Posoniensi, tum quia qui sistuntur, plærumque se produnt Relationibus suis, jussis & Imperiis de peregrinationibus de Missis privatis pro defunctis, de Ereptione Templorum, Dedicatione Idolorum. Tertiò non possunt aliquid in Corpora piè defunctorum. Nam primò custodit Deus omnia ossa piorum, ne ullum ipsorum confringatur *Psal. 34. v. 21.* Secundò fuere illa corpora piè defunctorum Tempia Spiritus S., quæ proinde ipse non patitur prostitui. Tertiò retinent habitudinem ad animam, quæ est in manu Domini, de quo Sap. 3. interim quando à DEO permittitur, possunt ea in illis exercere, quæ aliàs in Corporalia possunt, itemque prodigiosa & communem naturam superantia quandoque circa ea conari. V. g. A putredine præservare, quomodo fulmine ictorum corpora non putrescere dicuntur. Et quomodo æs, aromata, aliaque diu à corruptione præservant, eoque Ægyptiis in sepeliendo adhibita. Camerar. C. 1. C. 14. & C. 2. C. 71. Vel combustionem ad tempus impedire, quomodo Cor Cordiacorum aut intoxicatorum comburi non potest, Plinius l. 11. C. 38. Aut hæmorrhagiam ad præsentiam occisoris conciliare, quomodo id alias contingere scimus, V. C. 12. t. 1. Aut pilos & ungues in demortuo adaugere, &c.

C.

Tandem an possint Magi & Sagæ gratiam procerum honores, divitias aut formæ pulchritudinem conciliare quæritur & negativè respondetur, ut & victorias procurare, amorem & odium, famam lædere, Justitiæ Ministris infensos se exhibere, & quæ sunt cætera, de quibus omnibus sequentia sunt habenda: Quia odium, amor, & favor, voluntate, familiaritate, notitiâ, similitudine, usque hominis conciliantur, quorum fundamentum quidem à naturâ & inclinatione est, complementum tamen à morali quodam principio, ut cum
bonum

bonum, utile, cognatum, nobis iudatur, ad id prosequendum, cum noxium, dissimile, ad fugiendum permovetur homo. Ubi ratio talia agnovit, modos invenit & parat, quibus rei iudicata se applicet aut ab eâ abstrahat, & voluntatem velut suorum executricem exsuscitat. Hæc ergo cum è naturâ & ratione ortum habent, nihil ad ea Magorum deliramenta faciunt, frustra que illis adscribuntur. 2. Quia gratia procerum, honores, opes, Deo largitori tanquam dona ejus in sacris adscribuntur, Gen. 31. v. 24. 29. Gen. 39. v. 4. 21. Exod. 3. v. 21. C. 11. v. 3. C. 12. v. 36. Act. 7. v. 10. Eccles. 2. v. 26. C. 9. v. 11. 1. Sam. 2. v. 30. Et passim. Non ergo à Magis talia expectanda. 3. Quia ipsi Magi & Sage passim invisi, & in omnium odio sunt, ut experientiâ constat. Et utcunque præstigias eorum ac oblectamenta interdum Magnates æstiment ac admittant, Magiam tamen & Magos plerumque abominantur. Idem vilissimi & contemptissimi sunt, ut sibi ipsis honores parare, nedum aliis, non possint. Qui Magicis ad honores pervenisse dicuntur, ut Pontifices quidam, ut communiter sentitur, C. 3. t. 13. Et Marchio Ancræus in Gallia, qui anno 1613. incantamentis effecisse fertur, ut in maximâ reginæ gratiâ esset, omnesque Principes præ ipso parvi essent, Regem & regnum in potestate habuit, ærario usus, & leges pro arbitrio fixit an refixit. Cluverus Epit. histor. ad ann. 613. Vel ille ab osoribus tantum ita describuntur, & aliis artibus, Philosophiâ, ambitu, Simoniâ, eò devenerunt, ut Delrius l. 2. q. 12. & Bodinus l. 3. C. 3. ostendunt: Vel honor constans non fuit, & de sede dejecti, aut aliàs à Sathanâ more suo agente elusi sunt, ut in aliis contigit. Ut Nerone, V. C. 3. t. 2. Divitias tantum abest, ut aliis conciliare possint, ut ipsi pauperrimi sint, & plerumque præstigiis à Sathanâ demententur, ut pro pecuniis scruta & quisquilias à Sathanâ accipiant, C. 4. t. 19. Ac ipsi fatentur, se ne obolo à Spiritu ditari, ut quidam apud Bodinum l. 2. C. 3. Quidam postquam Magicis se addixerunt, è divitibus in paupertatem præcipitati sunt, vitamque inopiâ consumpserunt, Idem l. 3. C. 3. Thesauros, quos terrâ abditos interdum Sathan ostendit, magnam partem præstigiosos esse constat. Sic Apollonius thesauros frustra quæsit. V. C. 7. t. 21. Si verè hic aliquid Sathanas interdum præstat, decies iterum fallit. V. Beyerling. V. miraculum p. 548. Et si quid hic posset, maximè impiis suis pecuniam, belli nervum, suppeditaret, & sic perpetuas bellorum segetes moveret,

veret, pios profligaret, omniaque commoveret, nisi Deus extra ordinem succurreret. Venustatem similiter à Sagæ expectare irritum est, cum deformes, foetidae, ac turpes ipsæ sint, nec Sagam venustam à se visam Cardanus testetur, nec ulla faciem sic fucare potuerit, ut speciosior apparuerit, sed verè vulgò dicatur, Deformis, ut Saga. V. Bod. c. l.

C I.

Num verò huic Hosti Numinis & totius generis humani sit maledicendum? quia tam fæde descriptus? Respondent nostri: Quamvis Diabolus omninò sit dignus maledictione, & ipsius imprimis opera maledicta, pius tamen homo quantum in se est, parcit linguæ suæ, ne quid maledictum pronunciet. Hinc Michaël Archangelus cum Diabolo disputans de Mosis corpore, non ausus est inferre iudicium blasphemix, sed dixit: *Increpet te Dominus* i. e. Deus te coërceat, & conatibus tuis resistat Jud. v. 9. quod non est maledicere, sed mali conatus impedimentum à Deo ipsi precari. Quamvis enim Michaël Archangelus sciret, Diabolum per Apostasiam à Deo creatore se avertisse, & repudium ei misisse, tamen expendit ipsum naturâ adhuc esse bonam Dei creaturam, ideoque ei maledicere noluit. Hinc rectè Hieronymus in cap. III. ad Tit. inquit: *Merebatur Diabolus maledictum, sed per Archangeli os blasphemia exire non debuit.* Hoc sensu Christus, Angelus ille increatus, Satanæ impedimentum conatus à Deo imprecat, inquit: *Increpet te Jehova Satan* i. e. Jehova te à tribunali suo depellat, tibi que accusandi facultatem adimat Zach. III, 2. Ubi in Ebræo est verbum *וַיִּכַּחֵם* increpavit, duriter reprehendit, durius insonuit verbis idque cum crepitu, h. e. verborum, pedumque strepitu. Quo sensu etiam hoc verbo utitur Hiero-Psaltes Ps. LXVIII, 31. ita orans: *Increpa feram arundinis* i. e. reprime Domine Diabolum & ejus organa, uti hunc locum Euthymius de *sevis & immitibus Demonibus* exponit. Et quidem rectè. Nam hic locus præsentissimum est adversus Diaboli insultus remedium: Unde Taulerus cum à Dæmone tentaretur, objecit ei hunc locum Psalmographi dicens: *Quid in mejuris habes horrenda bestia; Ego sum Dei filius & imago, tu autem fera arundinis increpanda à Deo cum tuis tauris & vaccis:* *Ich bin Gottes Kind / Erbe / Eigenthum und*

und Ebenbild durch seines Sohnes Blut und Tod/ Auferstehung und Himmelfahrt theuer erkaufft/ du aber als ein heßliches Rohr/ Thier/ gehörnter Ochsenkopff und Monkalb bist als Gottes Feind verworffen/ verdammet/ und in die Hölle gewisen/ daß du allda mit Ketten der Finsternus gebunden/ zum grossen Tage deß Gerichts behalten werdest. Ita etiam veræ Ecclesiæ membra, quando vident, se non posse Diaboli dolo, ejusque *μεθοδίας* resistere, serid orent: Increpet Dominus in te Satan: Et cum Apostolo: *Deus pacis conterat Satanam sub pedes nostros citò, & τῆς* (nomen pro adverbio) Rom. XIV, 20. h. e. Diaboli regnum destruat ministerio evangelizantium; qui *pedum nomine* veniunt Rom. X, 15. Interim Diabolo non maledicamus. Quando enim impius *Satanæ* maledicit, maledicit ipse *animæ suæ* i. e. dum impius execratur Satanam propter malitiam ejus, semetipsum execratur, quia est imitator Diaboli Sir. XXI, 30. Nec obstat nostræ sententiæ exemplum Petri, qui Simoni Mago maledixit his verbis: *Pecunia tecum sit in perditionem* Act. VIII, 20. Nam Petrus Simoni Mago non maledixit *impotenti iræ affectu abreptus, sed Spiritu Sancto motus, autorem, conatus & pecuniam dignam ostendens perditione*, uti loquitur Pelargus in *b. l. p. 178*. Deinde novimus maledictiones & imprecationes Sanctorum Prophetarum & Apostolorum esse denunciationes futurarum pœnarum, & omina, quæ quidem nihil mali optant, sed & nihil boni portendunt, & futuram pœnam impiis prænunciant, si in impietate & malitia sua contumaciter perseverant. Sicut David ex Prophetico Spiritu dicebat: *Erubescant & conturbentur vehementer omnes inimici mei* Psalm. VI. 11. Hinc Augustinus l. 5. contra Faustum Manich. cap. 22. ita scribit: *Maledicta, quum ex Prophetia dicuntur, non sunt de malo voto imprecantis, sed de præscio Spiritu prænunciantis*. Et Beda Venerabilis in Act. Apost. c. 8. ita differit: *Sancti viri, cùm maledictionis sententiam proferunt, non ad hanc ex voto ultionis erumpunt. Intus enim subtile Dei judicium adspiciunt, & mala foras exurgentia, quia maledicta debeant ferri, cognoscunt*. Quod notandum contra eos, qui in malitia aliqua deprehensi omnem culpam Diabolo, à quo seducti sint, adsignant: Da muß alles der Teuffel gethan haben. Quum tamen verum sit illud Chrysostomi Hom. 5. Oper. Imperf. *Diabolus borta-*

ri potest, sed cogere non potest. Maturè igitur Diabolo precibus & exercitiis verbi divini resistamus. Nam *pium hominem nec Dæmon malus, nec fatum tenet*, inquit Lactantius l. 2. c. 16. de orig. c. 22.

CII.

Sed quid de Usu signi Crucis censendum? Duos hîc invenio de signo crucis, de imagine Christi, & de Exorcismo errores, quorum prior est CALVINIANORUM, qui hîc peccant in *ἡμέψῃ*, defectu, dum *nec signum crucis, nec imaginem Christi crucifixi ferre possunt*; Sic enim Patriarcha ille Calvinianæ gentis Beza ait: *Fateor, me ex animo crucifixi imaginem detestari.* Deinde Anabaptistæ & Calvinistæ exorcismum, qui in nostris Ecclesiis in usu est, propter horridas, quas ipsi foveant, de peccato originis hypotheses omninò damnant & rejiciunt. Sed novimus exorcismum esse ritum antiquum, & multas pias ac salutare admonitiones nobis ob oculos ponere. Præterea, quemadmodum non credimus corporalem infantis obsessionem: ita nec credimus corporalem ex infante Diaboli ejectionem, sed spiritualement. Nam *sancta Ecclesia cotidie spiritualiter facit, quod tunc per Apostolos corporaliter faciebat*, inquit Gregorius Hom. XXIX. Evang. T. 2. Alter error est PONTIFICIORUM, qui hîc peccant in *ὑπερβολῇ* sive excessu. Nam sicut contendunt, tantam esse quarundam ceremoniarum efficaciam, ut per illas certe res reddantur aptæ ad mirabiles effectus corporales & spirituales producendo: ita etiam existimant, signo externo crucis, quatenus digito in aëre transversim formatur, inesse efficaciam, quâ Dæmon fugetur. Hinc etiam duplicem constituunt crucem, unam vocant transeuntem, quæ digitis formatur in aëre, alteram permanentem, quæ vel in plano pingitur, vel in solida materia effingitur. Utrique etiam tribuunt efficaciam, quòd vel sola ista crux Dæmonas & spectra fuget. Imò Bellarminus Cardinalis ille illustrissimus, quòd elogiò eum Lucas Brugensis ornat l. 2. T. 3. de Sacram. c. 31. lit. B. C. col. 216. scribit: *Patres unanimiter statuere, miram esse signi crucis in Dæmonibus pellendis & profligandis efficaciam, etiam ubi adhibeatur ac usurpetur citra ullam devotionem, atque pium adfæctum.* Quod probare conatur exemplis Judæorum & Ethnicorum ntpote Juliani Apostata apud Nazianz. orat. 1. Josephi Ebræi apud Epiphan. Heres. 3. & alius cujusdam Ebræi apud Gregor. l. 3. Dial.

Dial. c. 3. Sed crassus hic est error. Tribuit enim externo crucis signo id, quod unicè passioni & merito Christi est tribuendum. Deinde Scripturæ S. manifestè contradicit. Hæc enim fidem omninò requirit ab iis, qui cum Diabolo feliciter pugnare & victoriam reportare volunt, uti videre est Eph. VI, 16. I. Petr. V, 9. I. Joh. V, 4. 5. Hisce locis meritò addimus exemplum filiorum Scevæ, qui, cum non crederent in Christum, frustra conati sunt Dæmonia nominato JESU nomine ejicere Act. XIX, 13. 14. 15. 16. Ex quo loco contra Pontificios tale producimus argumentum: *Si per invocationem nominis Jesu Dæmonia ex hominum cordibus ejici non possunt absque fide, multo minus vel per usum signi crucis, vel per usum reliquiarum Sanctorum, vel per usum rerum consecratarum, vel per exorcismos expelli possunt.* Quos tamen modos omnes & efficaces esse & necessarios contendunt Jesuitæ, & inter hos maxime Tyræus lib. de *Dæmoniis*, Part. 3. à cap. 4. usque ad cap. 46. Hinc efficaciam & necessitatem aquæ benedictæ probare conantur exemplo cujusdam ebriosis, quòd Diabolus non potuerit in ejus os intrare propter guttam aquæ benedictæ. Item exemplo cujusdam militis, qui se consperferat aquâ benedictâ, cui dixerit Diabolus: *Vide ne me tangas*: vid. Plaz. *Lucum Succis*. Loc. C. p. 605. Efficaciam & necessitatem signi crucis statuminare conantur exemplo cujusdam mulieris, quæ tormentis exposita confessa est, se à Dæmone plusquam quinquagies in quendam locum fuisse deportatam, ut ibi puerum affinis sui occideret, tamen prævaluisse nunquam, eò, quòd semper illum invenerit signò crucis à parentibus benè munitum. Videatur Spinæus de *Strygib.* cap. 17. & seq. Fabianus Justinanus in cap. VI. Tob. v. 8. 307. Sed otiosis fabulatoribus hæc nugamenta relinquimus. Nec est α.) quòd Pontificii obvertant, *nos ipsos adhibere signum crucis.* Quod quidem non negamus. Adhibemus enim signum crucis I. In communi vita, & quidem juxta monitum B. Lutheri, qui in Catechesi Minori ita inquit: *Manè cum surgis è lecto signabis te signo sanctæ crucis.* Verùm cum Pontificiis hanc signaturâ non utimur, quasi in sese esset ad pellendum Satanam & spectra efficax, sed eam cum pia antiquitate adhibemus tanquam ceremoniam liberam & piam, quæ orationi adjecta animos fidelium ad Christum crucifixum evehat, fiduciamque

duciamque in ipsum ostendat. Deinde signum crucis adhibemus
 I I. In Ecclesia, vel sacris solemnibus, utpote in publica absolutione,
 benedictione, & cum primis in baptismi administratione. Nam (1.)
 minister Ecclesiae signum crucis adhibet, quando infantem his al-
 loquitur verbis: *Accipe signum crucis sanctae in fronte & in pectore.*
 Sed hoc signum crucis in fronte & pectore infantis formatur non
 superstitionis, aut naturalis cujusdam efficaciae causâ, sed ut si-
 gnificetur receptionem in gratiam, & regenerationem ad vitam
 aeternam constare infanti baptizato solius Christi crucifixi meri-
 to. Movet etiam infantem recipi in numerum eorum, qui cre-
 dunt in Christum crucifixum ac veterem hominem in ipso per ba-
 ptismum crucifigendum *Rom. V, 6.* quum & in hac vita cruci
 ipsum fore obnoxium. Et quamvis Beza *Epist. 8. p. 75. & Epist.*
12. pag. 99. hanc ceremoniam ut superstitionem maximè abomi-
 nandam, & omnium horribilissimæ illi hyperdulæ crucis primum
 aditum patefacientem omninò rejiciat, tamen Hemmingius in cæ-
 teris (præter universalem gratiam) ex asse Calvinianus eam non
 improbat, sed approbat in *Hist. Dom. J. C. p. 117.* Deinde mini-
 ster Ecclesiae signum crucis adhibet, quando Diabolum his com-
 pellat verbis: *Adjuro te immunde Spiritus, ut exeat ab hoc servo JE-*
SU Christi in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen! Verum
 quemadmodum Exorcismum in nostris Ecclesiis non habemus
 pro parte baptismi essentiali, nec statuimus eum esse absolutè ne-
 cessarium, nec credimus corporalem quandam infantum obsessio-
 nem, & Diaboli ex illis ejectionem, quam urgent Cælestinus Pa-
 pa! *Epist. 1. ad Episcop. Gallie cap. 12.* & Bellarminus sequutus
 Canonistas *lib. 1. de Bapt. cap. 25.* (est enim ἱεροκρίτης h. l. non ju-
 rejurando obstringere, uti hoc vocabulum usurpatur *Matth.*
XXVI, 63. sed obtestando arcere, quo sensu Apostolus hâc voce
 utitur *I. Thess. V, 27.*) sed obsessionem & ejectionem spirituales,
 de qua solutâ spirituali obsessione ipse Salvator phrasi exeundi
Matth. XII, 43. Luc. XI, 24. Nec tribuimus exorcismo usum ef-
 fectivum, quasi vi verborum istorum infans ex regno Satanæ li-
 beretur, sed utimur eò, ut ritu humanitùs introducto, cujus usus
 merè est *σηματικὸς & τυπικὸς.* Ita etiam usum signi crucis habe-
 mus pro re indifferenti, quæ ex libertate Christiana vel adhiberi
 vel

vel omitti potest. Nam preces ex vera fide in Christum profectæ Dæmonas fugant, licet externum istud fidei & professionis signum non accederet. Nec est (β.) quod Tyræus nobis opponat *Chrysostomum*, qui *Hom. 66.* ad populum Antiochenum scripsisse legitur; *reliquias Sanctorum Dæmonas sistere & torquere, & victos ab illis solvere sevisissimis vinculis.* Nam sermo ille non est Chrysostomi, quia ex homiliis ad populum Antiochenum viginti & una tantum reperiri dicuntur manu scriptæ in antiquis Bibliothecis, fatente Bellarmino *lib. de Scriptor. Eccl. ad ann. 358.* Nec γ.) nostram sententiam infringunt exempla superius adducta. Nam (1.) dubitari jure potest de ejusmodi relationum veritate (2.) vim pellendi Dæmonas non posse externo crucis signo, aut reliquiis Sanctorum inesse, supra demonstratum est. (3.) Dæmones si fugerunt ad signum crucis, non aliò factum est nomine, quàm ut errores de Christo, de invocatione Sanctorum, de purgatorio &c. stabilirentur & longissimè propagarentur. Nec est, quod δ.) *Sacra Scriptura* aut divinam virtutem ut *I. Cor. I, 18.* aut *reconciliationem Col. I, 20.* aut similem efficaciam *cruci* tribuat. Nam in illis locis Sacer Codex nomine crucis non ligneam crucem, externum crucis signum, sed acerbam Christi mortem in lignea cruce non perfectam intelligit. Et tantum ἐν παρόντι de hoc Zetemate.

CIII.

Quid verò de Sententia *Lessi* pronunciandum, qui in Quæstione, quæ sint Magiæ fundamenta recenset Diabolum, ut facilius hominibus curiosis hanc artem commendaret, excogitasse quædam principia & fundamenta, quibus positis hæc Ars videretur licita & in naturalium rerum Concurſu, Cooperatione, Sympathia & Antipathia fundata. Primum est, Mundum & singulas mundi partes esse animatas anima intelligente, quæ & ipsis vitam tribuat, & vim intelligendi & sentiendi habeat. Secundum, Nomina deorum & dearum, ut Jovis, Junonis, non esse nomina maiorum dæmonum, sed animarum istarum naturalium. Quatenus enim quæque animarum istarum habet vim intelligendi, eatenus vocari nomine masculino: quatenus autem animat corpus, feminino. Itaque Plutonem & Proserpinam nihil esse aliud quàm animam terræ, quatenus duplicem illam vim habet: Neptunum &

Thetym, animam aquæ: Jovem fulminatorem, & Junonem, animam aëris: Phanetam & Auroram, animam ignis. novem Musas & novem Bacchos, esse animas novem cœlorum: animas septem planetarum significari nomine Saturni, Jovis, Martis, Solis, &c. quibus etiam alia nomina & epitheta tribuunt. Vocat enim Saturnum patrem deorum, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, arcanæ contemplationis auctorem, absconditorem, custodem & ostensorem, auctorem vitæ & mortis. Lunam vocant Dianam, Lucinam, Proserpinam, Hecatē, reginam cœli, summam numinum, reginam manium, elementorum omnium dominam, reatricem mundi, calcantem tartarum, &c. similia plurima epitheta divinitati propria cæteris tribuunt. Hæc duo fundamenta excogitata sunt, ut quando magi expressè invocant dæmones, non videantur ipsos invocare, sed animas stellarum, vel elementorum, quas dicunt esse bonas virtutes, à Deo in ministerium & utilitatem hominis, qui illis uti noverit, per mundum distributas. Sed hæc omnino vana sunt: Primò, Absurdum enim est dicere, terram, aquam, aërem, ignem, esse animata anima rationali & sentiente. Si enim habent animam sentientem, etiam debent habere vegetantem, quæ sentienti subservit, & sanguinem spiritumque illius functionibus suppeditat. Debent etiam habere organa suis figuris & temperamentis distincta; Non enim potest esse sensus sine organo convenienti, ut Aristoteles lib. 2. de anima probat, & omnia sentientia nobis nota declarant. Item si illa anima intelligit, bruta, plantæ, saxa & metalla non solum sentient, sed etiam intelligant: erunt prædita sapientia, scientia, arte, prudentia: tenebunt logicam, physicam, metaphysicam: mathesin, theologiam, & similia, quæ nullus sanæ mentis dixerit. Rursus, partes elementorum dum separantur à toto, vel retinent animam, & sic erunt innumerabiles animæ in singulis elementis: vel amittunt eam & rursus unitæ toti recipiunt, & sic morientur assidue, & resurgent. Denique illæ animæ cum sint intelligentes, erunt liberi arbitrii: ergo justæ vel injustæ, beatæ vel miseræ, in via vel in termino: quorum nihil probabiliter dici potest. Secundò, Absurdum etiam est, cœlum & stellas animatas ponere: est enim contra communiolem sententiam SS. Patrum

trum & Theologorum, & numeratur à D. Hieronymo epistola ad Pammachium & Avitum inter errores Origenis. Nicephorus etiam lib. 17. hist. cap. 28. inter anathematismos, quos Synodus 5. Constant. contorsit in Origenem, ponit etiam hunc: *Si quis dicit, cælum, & solem, & lunam, & stellas, & aquas, quæ supra cælos sunt, animatas quasdam esse & materiales virtutes, anathema sit.* Eadem sententia erroris damnata est à Facultate Parisiensi, tanquam occasionem idololatriæ præbensi. Unde Conradus Wimpina lib. de superstitione c. 7. & 8. docet, diabolum philosophis inseruisse opinionem de anima mundi, ut cultum divinum tribuerent creaturæ & partibus mundi. Hinc ferè omnes Platonici vel magi fuere, vel magiæ favere: adeò ut etiam Marsilius Ficinus ab hac peste non fuerit omnino immunis, ut patet ex lib. 3. de vita cælitus comparanda. Præter rationes prædictas, quibus illud refutari potest, hæc una sufficit, quod sacra Scriptura & Religio Christiana nullas agnoscat creaturas rationales præter homines & Angelos. Si aliæ essent, non deberent ignorari, cum ad eandem societatem pertineant. Nec obstant quædam locutiones Scripturæ, ut docet Damascenus lib. 2. de fide orthodox. cap. 6. in fine, sic scribens: *Nullus etiam cælos aut luminaria arbitretur animata; inanimata enim sunt insensibilia. quare si Scriptura dicit: Latentur cæli, & exultet terra, Angelos, qui sunt in cælo, & homines, qui in terra, ad letitiam vocat. Novit etiam Scriptura prosopopœia uti, & de rebus inanimis tanquam animatis differere, ut, Mare vidit & fugit, &c.* Similiter non obstat, quòd quidam Patres cælo animam & spiritum tribuere videantur; quia intelligunt animam assistentem, non informantem, quæ nihil est aliud, quàm intelligentia motrix cæli, ut Peripatetici loquuntur. Vide D. Thomam 1. p. quæst. 70. art. 3. His adde, Etiam si essent tales animæ, parum tamen juvare posse magicas operationes, tum quia alligatæ essent suis corporibus, nec rebus humanis possent interesse; tum quia non possent juvare nisi per virtutes astrorum, nimirum per lumen & influentias, (si tamen præter lumen & calorem sunt influentiæ) quæ minimè ad effectus magicos sufficiunt. Præterea vel illæ animæ essent bonæ, vel malæ: si bonæ, non vellent juvare ad opera vana & noxia, qualia ferè sunt magorum: si malæ, quid opus est ad illas

con-

confugere, cū dæmones ad iuvandum in huiusmodi sint paratissimi? Ex his patet, nominibus illis non animas invocari, quæ nullæ sunt, sed dæmones, qui se fingunt esse animas stellarum & elementorum, ut sub his nominibus ipsi colantur. Tertium fundamentum est, Præter Angelos bonos & dæmones malos, esse multa genera dæmonum bonorum, quorum alii sint cœlestes, & præsent stellis, & animabus illarum: alii elementares, ex quibus alii sint ignei, alii aërei, alii aquatici, alii terreni. Ita tradit Agrippa lib. 3. cap. 16. Eadem est sententia Platoniorum. Sed est contra Scripturas, & Ecclesiæ doctrinam, quæ nullos dæmones nisi malos agnoscit. vide D. Aug. lib. 8. de civit. cap. 13. & 14. & sanè si boni sunt, quomodo iuvant ad opera vana, & curiosa, ad ostentationem, ad maleficia? quomodo homines decipiunt, & in varias fraudes impellunt? si boni, cur magia sub pœna mortis in Veteri Testamento prohibita? cur damnata ab Ecclesia? cur olim proscripta à Republ. Romana? statim enim Evangelio illucescente Respubl. Romana, etsi persisteret in infidelitate & cultu idolorum, tamen magiam cœpit cognoscere esse perniciosam, & malorum spirituum auxilio subnixam; ut ex gestis Martyrum constat, & L. 2. C. de maleficis & mathematicis. Quartum fundamentum est, Animam humanam, quando in magnum desiderium exardescit, habere sufficientem potestatem ad imprimendam verbis, scripturis, imaginibus, & characteribus vim quamdam, quæ naturaliter efficax & energiam habeat ad effectum desideratum, modò illa proportionem quamdam ad hunc effectum habeant, quæ in eo significando sita sit. v. g. si alicui velis inferre noxam aliquam, adhibenda sunt verba, vel alia signa, quæ noxam illam aliquo modo designent: si concitare ad amorem, debent ea adhiberi, quæ amorem significant, depictis duobus sese mutuo complectentibus, vel alia ratione: si ad odium duobus inter se pugnantibus. Quintum est, Imagines & characteres siderum & signorum cœlestium sub congrua sibi constellatione fabricatos, concipere vim siderum, ad occultos & mirabiles effectus, ad quos ipsa sidera valent.

CIV.

Sed anne hæc sint fundamenta Magiæ, meritò dubitamus.
Nam

Nam *primò* principia debent esse universalia, & fundamenta debent poni, quibus omnis innitatur, qui sese Diabolo consecrat. At quæ Lessius ponit, non sunt universalia: quot enim quæso Sagæ & veneficæ quæ nihil norunt de Mundi Indole, an partes omnes & singulæ sint animatæ, quæ non tantum ignorant Nomina Deorum & Dearum esse Nomina animarum naturalium, sed ne Nomina ipsa sciunt, aut unquam audiverunt vel fando acceperunt, quæ præter Angelos bonos & Dæmones malos esse multa genera Dæmonum bonorum, qui prosint, cum non perspectam habeant naturam bonorum & malorum planè nesciunt, quæ animæ vim illam negant, quæ denique imagines & characteres siderum & signorum cœlestium sub congrua sibi constellatione fabricatos concipere vim siderum ad occultos & mirabiles Effectus, ad quos ipsa sidera valent, non curant, neque animum unquam ad cœlum attollunt, aut Imagines quasdam imprimunt, Magis forsan hæc persuadere Diabolum concedere possumus iisque peritioribus, qui quandam in rebus naturalibus consecuti sunt scientiam. *Secundò* fundamenta hæc esse Magiæ non commodè dicitur, cum aliud sit fundamentum alicujus artis, aliud occasio & modus deveniendi ad illam. Sanè si exactè hæc reputentur non tam fundamenta Magiæ esse deprehenduntur, quam modi quidam, quibus Diabolus perducere solet in propensionem Magiæ. *Tertiò*, quot sunt Magi etiam ex eruditioribus, quot fæderati Dæmonis, qui hæc sententias non amplectuntur, sed in oppositas potius inclinant, quot ex illis qui Mundum non animatum esse statuunt, Keplero abnunciant terram esse animal quoddam magnum lib. 4. cap. 7. Harmon. Campanellæ vitalem actum centro illius tribuenti lib. 3. c. 5. de sensu rerum omnium, qui Tychoni Epistola ad Rothmannum cœlum animatum esse, ipsaque cœlestia corpora animantia quædam Cœli, vitali spiritu prædita contradicunt, multò minus Mundum esse rationalem admittunt, & norunt quis Juppiter, ubi illius Sepulchrum, quæ irata Marito Juno ipsi objecerit &c. Interim probamus, quæ in istiusmodi fundamentorum concussionem adducit Lessius ibidem.

CV.

Vidit discrimen illud inter doctiores & rudes Magos Jacobus

G g

bur

bus Rex Angliæ, quapropter in lib. 1. dæmonologiæ cap. 3. & 4. ita differit: Latior campus ille, quem mihi aperis: sed summa rerum fastigia, quantum possum, sequar. ut duo sunt hominum genera, qui ad hanc pestem alliciuntur, docti indoctique: ita duplicem objicit insidiator ille escam, duo humanæ curiositatis incitamenta & nutrimenta, queis in artis professionem incautos trahat. Hæc ego Diaboli *dictata* appello & *rudimenta*. Acuitur eruditorum curiositas & alitur *Judiciaria Astrologia*, quam *dictatorum* nomine intelligo. Plerique enim multum progressi in literis, parum verò (proh dolor) in regeneratione Spiritus & novitate vitæ, indignantes nihil esse in humanis scientiis, quod non trivialibus quoque pædagogis vulgatum sit; conantur non cœlestium modò rerum notitiâ in ora hominum venire, sed ad figurarum quoque præscientiam per cœlestes motus adscendere: quod cum primo intuitu licitum videatur, utpote è rerum naturalium speculatione exortum, magis magisque inde alliciuntur: & animadversâ multorum apotelesmatum veritate causas eorum scire volunt; adeoque lubricam hanc curiositatis scalam gradatim ascendentes, tandem eò deveniunt, ut deficientibus Physicis artibus, non nisi per magicas & illicitas inexplato mentis desiderio satisfieri posse putent. Hic statim deprehendentes per varias figuras, idoneis adjunctis exorcismis, multiformes excitari spiritus, dubitationum & ænigmatum interpretes; totum hoc, quicquid est, inhærenti aut alligatæ figuris virtuti adscribunt, & divinitati verbis ipsis innexæ; jactitantes se acumine ingenii sui infernas Plutonis domos subjugasse, & in Tartara & Stygem imperium tenere: cum tamen revera hominum miserrimi æternam in servitutem se hosti suo manciparint; nihil auctâ, quam venditant, scientiâ, nisi per ipsius mali, infernarumque pœnarum notitiâ: quod Adamo contigit post esum fructus vetiti. Obsecro etiam, ne obliviscaris dicere quæ sunt Diaboli *Rudimenta*. *Rudimenta* Diaboli primum voco, quod vulgus *virtutem* dicit in *verbis, herbis, & lapidibus*; quando ista absque ratione physica cum incantamenti adhibentur; superstitiosos præterea actus, ritusque; & alia inusitata, animalia, quæ Lydii lapidis, nempe rationis, examen non ferunt. Cuperem exemplis id illustrari: nam quod dicis paulò generalius videtur.

detur. Ego anilia carmina intelligo, quibus curantur incantatae pecudes; aut adversus maligni oculi fascinum praeservantur, appensis ad caudas aut pilos aucupariae sorbi ramusculis, variisve herbis: quibus carminibus sanatur odontalgia, sistitur haemorrhagia; claudus equus curatur, vannus invertitur, & omnino quicquid verbis agitur, nullo medicamento ad partem laesam applicato, ut mos est medicorum: praeterea *nodos ligula*, quibus nuptiarum tempore suspenditur aut tollitur usus veneris, & similia ab hominibus festivis joco fieri solita. Postquam enim homines curiosi, sed scientiae & pietatis inanes, haec talia comperiunt reipsa evenire (eveniunt autem pleraque non facultate aliqua verbis & nugis insita, sed Diaboli insidiis) inanis gloriolae pruritu ex illo artificio famam mereri volunt. Itaque si non pudorem & bonam mentem penitus decoxerint, ejus artis, quam licitam putant, idoneum magistrum quaerunt: aut si omnino profligati fuerint & rudes, Diabolum ipsum sine ambagibus conveniunt, & honoris aut lucri studio cum illo stipulantur. At licita mihi videntur quae tibi Diaboli *Dictata* & *Rudimenta* appellantur, utpote multorum saeculorum consensu probata; praesertim vero Astrologia, nobilissima pars Matheseos. In caelestibus corporibus, stellis fixis & errantibus duo ab initio observarunt eruditi; nempe eorum cursus & motus, quorum scientia *Astronomia* nominatur (quasi dixeris τὸν τῶν ἀστέρων νόμον. id est, astrorum legem) quae Mathematicarum scientiarum una est, non licita modò, sed & laude dignissima. Alia illa *Astrologia* dicitur (quasi ἀστέρων, λόγος, id est astrorum sermo) in duas partes divisa: Prior medicamentorum simplicium facultates, annique tempora, & animantium morbos ex siderum influentia dijudicat. Pars haec quidem nulla est Matheseos, at tota pendet ab Astronomia; cum qua licet utilitate vel honestate certare nequeat, moderatè tamen usurpata non habenda est illicita. Posterior sic fidit astrorum influentiis, ut rerumpublicarum & privatorum hominum prospera vel adversa inde pronunciet: exercituum praeterea victorias fugasque, & singulorum certaminum eventus, longitudinem & brevitatem humanae vitae, certaminum equestrium successus, & alia paradoxa, quibus describendis Cardanus & Cornelius Agrippa curiosius quam utilius stilos exercuerunt.

runt. Ex posteriore hac (quæ pars fortuna olim dicta est) tanquam radice innumeri pullulant rami; tota illa *Genetbliaca vanitas*, cum *Chiromantia*, *Geomantia*, *Hydromantia*, *Aëromantia*, *Pyromantia*, & sexcentis hujusmodi, quorum apud Gentiles veteres non minor usus fuit, quàm cultus. At Christiana religio fidem his omnem abrogat, usumque interdicat; cùm nulla physica nitantur ratione: & Diaboli *disfata* mihi nominata sunt. At eruditorum non pauci à te dissentiunt. Non diffiteor. Verùm meæ sententiæ mihi rationes non deessent, si non ea dissertatio me ab instituto averteret, & diem aliena quæstione absumeret. Unum tamen iis respondebo, & quidem ex sacris literis, quibus refragari nullo modo Christianis licet; interdici nobis apud Jeremiam, *ne iis hominibus auscultemus, qui ex astris & Planetis vaticinantur*.

C VI.

Materia aliàs dividitur in Materiam circa quam sive Objectum, vel in qua sive Subiectum, ut ex Metaphysicis supponimus, & quia hic dantur quædam circa quæ versatur Magia, quædam verò in quibus est & hæret Magia, quapropter primum de Objecto; Objectum autem vel est reale, vel personale, reale sunt ritus primò superstitiosi, quales e. gr. descriptiones Circuli, signorum picturæ, sanguinis missiones & quæ sunt cætera. Secundò characteres, quos effigiant imprimis impressi cunis, portis & aliis locis. Tertio verba, qualia variant in infinitum ferè, quæque adhiberi solent in morbis, in brutis & hominibus. Exemplorum faraginem licet reperire in libello illo diabolico, cujus titulus est *Manuel ou Enchiridion de pieres contentant les sept pseumes penitenciaux, diverses oraisons de Leon Papa & plusieurs, autres oraisons contre les ferile du Monde à Lyon 1584*. item in loca, sed ut loquitur Author planè Catholica ac valdè pia exorcismorum Ratione pro tempore pestis apud Voetium p. 606. Personale sunt vel Homines, vel etiam Bruta, imò non tantum animata, e. g. herbæ Bruta homines, sed etiam inanimata e. g. Aër, aqua, ignis, terra & quæ in illa sunt. Materia in qua sive Subiectum Magiæ sunt partim integræ Gentes, partim singulares personæ, & quidem suspecti Magiæ fuerunt, vel infecti Persæ, quorum impia audit Religio, Thessali unde Thessalicæ artes, Ephesii, Romani, Gallorum Druidæ,

dæ, Britanni, Cabalistæ, Choatræ ad Mæotin populi, Mathematici cum Gigantibus belligerantes, Bothnici septentrionales, Lappi, Finnonæ, Biarnii Tartarorum Hordæ, Arabes qui assumpto in cibo corde Draconum vel Hepate ab avibus non secus atque ab oraculis auguria captabant teste Volaterano lib. 13. cap. 4. Indi, Hyrcani, Assyrii, Ægyptii, & Æthiopes. In Gallia Magiæ olim Nomine celebris fuit, sub Carolo nono Rege integer Cœtus & Numerus, ita ut Triscalanus ex illis ultra 30000. Regi in illa esse & versari affirmaret. Singulares verò personæ Bileamus, Simon Magus, Elymas, qui in Scriptura nobis exhibentur, ex profanis Numa, qui cum Ægeria Congressus suos simulavit, Apollonius Thyanæus, de quo septem libros edidit Philostratus, Julianus Apostata, cujus Epistolas ad diversos edidit Jacobus Cujacius peculiari Volumine græcanicas mutuas complectente Anno M DC VI. pag. 135. Faustus & Wagnerus, de quo tamen dubitavit B. noster Schickhardus, accensent illis quidam Abbatem Trithemium Peapolitanum quondam Spanheimensem Maximiliano Cæsari, familiarem & Cornelium Agrippam, qui duos Tomos edidit, quorum unus agit de occulta Philosophia. Alii ex Theologis annumerant Gregorium septimum, Benedictum nonum, Johannem decimum tertium, Sergium quartum, Benedictum octavum, Alexandrum sextum. Sanè Felix in Concilio Basiliensi factus Papa sortilegos & veneficos ab Adolescentia sciscitatus dicitur ab Antipapa Eugenio, apud Plessæum in Mystério Iniquitatis pag. 1219.

CVII.

De Theophrasto Paracello an in Classẽ Magorum sit referendus? quæstio est inter eruditos. Sunt qui illius causam agunt & absolvunt ab hoc crimine, sunt qui immunem non fuisse existimant, quod quidem probant *primum* ex persona hujus hominis, qui sæpius Dæmone fuit agitat. *Secundò*, ex Informatione hujus Doctoris, qui Discipulos suos ad Magiæ studium incitavit, animavit. *Tertiò* ex commendatione Magorum: infamem enim illum Judæum Techallum Magum extremè impium commendavit, & non fuit unquam aliquis hoc in genere suspectus, quem non defendit, nempe Magos Ægypti, Bileamum & cæteros Zygeinos nicromanti-

cos, agyrta, imò Campanam Virgilii & cujusdam Hispani Diabolos advocantem & repellentem, Speculum magicum in quo omnia videri possint, laudat & insinuat lib. 15. de Morbis invisibilibus pag. 183. & de occulta Philosophia pag. 289. unde etiam Paracelsistæ quidam Magiæ sese suspectos reddiderunt. Videatur *Sonnerus*, qui ita: Prodiit superioribus annis Philippus Theophrastus Paracelsus, homo infausto sidere ad omnes bonas artes atque honestas disciplinas corrumpendum natus, qui velut alter Prometheus non Minervæ, sed Dæmonis auxilio cœlos conscendit, novamque artem, ceu novum sapientiæ ignem & immortalitatis prædium suffuratus, in terrarum orbem detulit. Vicit impius nugator impudentiâ, inscitiâ, temeritate, doctrinæ monstris & insaniâ, non modò in arte medicâ, sed omnes omnium disciplinarum hæreticos, transfuga levissimus, nuspiam sibi constans, nunc Theologus, nunc Medicus, nunc Magus, sæpissimè autem inter rusticos aleator & potator strenuus. Multa olim contra sensum & rationem prisci philosophi delirarunt, ut Democritus ex atomis omnia conflavit, Anaxagoras nivem nigram esse contendit, Zeno negavit motum, & audio nuper fuisse, qui ignem esse frigidum asseruerit, (credo ne quid esset tam ineptum, quod non aliquis Philosophus dixisset) attamen horum omnium absurditates & deliria multis parasangis superavit sycophanta Paracelsus, quod hinc quæso cognoscite. Primum ut facilius omnem salutarem doctrinam, & reconditam in veterum monumentis sapientiam nobis eriperet ac sepeliret, præcepit palàm in libro de caduco matricis, ne quis linguas addisceret, aut in eis sese exerceret. Logicam veri & falsi unicam magistram, Naturæ & Sapientiæ lumen obscurare, pestis, odii, rixarum, litiumque matrem esse, ebrius sanio ubique clamitavit, ne qui eâ uterentur, animadversis illius imposturis, pellem ei detraherent. Venerandam venerandæ antiquitatis sapientiam, sensu & naturæ luce investigatam, infinitis laboribus partam, ratione stabilitam, totque seculorum auctoritate comprobata, vanitatis ac stoliditatis accusavit, contempsit, irrisit: aliam nobis & longè sublimiorem, si diis placet, ex impuro & ebrioso cerebro, dictante cacodæmone suo, cum pestilenti crapulâ evomuit. Scire enim debetis, Auditores, nunquam eum ad scri-

scribendum accessisse, nisi ad insaniam esset potus. Retulit mihi Basileæ summus quidam vir, de cuius fide dubitare non debeo, Johannem Oporinum celebrem illum Basiliensem Typographum, quum amanuensis operam Paracelso biennium præstitisset, ut admirabilis doctrinæ, quam profitebatur, fieret particeps (persuaserat enim ei, se sex mensibus totam artem medicam perfectè traditurum esse) hanc solam ob causam eo se ministerio tandem abdicasse, quod Paracelsus non nisi ebrius ad sua mysteria explicanda accederet, & in medio hypocausto columnæ *πυφωμύθη* adeoque numine suo plenus assistens, manibus capulo ensis comprehenso (quod illud hospitium esset dæmonis, qui vitro inclusus responsa fascinaris dare solet) imaginationes suas eructaret: quodque inter dictandum velut cæstro percitus & furiis agitato, instar Pythiæ cujusdam vatis, exardescere ac horribiliter vociferari solet: dæmone nimirum illa plaustra convitiis & *δοξίμαν* monstruosam suggerente, quam sanus excogitare nunquam potuisset, adeo ut metu concussus & consternatus Oporinus, sæpissimè dictata calamo sequi non potuerit. Idem ex Oporino audit magnus ille Thomas Erastus, & cum Oporino testatur clarissimus Theologus Henricus Bullingerus, qui sæpè cum Paracelso est congressus. Magiam certè nefandam & omnes diabolicas artes non modo ipse sedulo coluit atque exercuit, sed etiam discipulis suis (facinus indignum & vindicibus flammis expiandum) studiosè discendas esse, autor fuit, Cacodæmonem non aliter quàm socium suum appellans. Porro ut novæ atque sublimis sapientiæ opinionem sibi conciliaret, à divinis initium fecit, suumque os impudicum & sacrilegum in Theologiam ingessit, in quam tantum monstrorum, tantum impietatis & blasphemiarum à socio suo doctus intulit, ut ea vel recensere exhorrescam. Deinde cum Theologica professio non satis illi in quæstum cederet, ne gulosus heluo siti exaresceret, Medicorum invasit possessionem, spe opimioris prædæ, ac primum quidem Chirurgiam, ut ajunt, non infelicitè exercuit. Mox tamen & heic insanā gloriæ cupiditate & innovandi pruritu incitatus, ne tam angustis sese limitibus coërceret, aut minus in hac arte, quàm in Theologiā sapere videretur, laxato libidinis & malevolentiae freno, latius grassatus est,

cœpitque universam veterum Medicinam, dogmaticam illam Hippocratis & Galeni, cen ineptam & inutilem, magno fastu contemnere ac superciliosè rejicere: imò ut perniciosam exagitare, quæ imaginariis tantùm niteretur hypothefibus, in externis, inutilibus, venenatis rerum qualitatibus esset occupata, internam, essentiam, coelestem, astralem, & animam non attingeret, neque vera corporum neque morborum principia nosset, multò minus salubria remedia rectamque curandi rationem traderet: adeoque omnes huc usque fuisse pseudo-medicos, pseudo-philosophos, pseudo-astrologos (pro iisdem enim habet harum disciplinarum professores) se verò in naturæ adyta penetrasse, interna rerum principia, coelestia, astra, & immortalia analysi chymicâ invenisse, veramque morborum curandorum rationem habere cognitam, ut prærepta nunc Apollini laude, solus gloriari possit:

Inventum Medicina meum est, opifexque per orbem

Dicor, & herbarum subjecta potentia nobis.

Et Sennertus de Consensu & Dissensu Chymicorum cum Aristotelicis & Galenicis: Quid Paracelsus de Magia doceat, breviter attingamus. Omnia enim, quæ de Magia in suis scriptis sat copiosè & prolixè affert, hic recensere, nec instituti nostri est, nec operæ pretium. Qui plus temporis in hæc cognoscenda impendere cupit, legat inprimis libros ejus de Philosophia Sagaci, Archidoxeos Magicæ, de Philosophia occulta. Libro quem inscripsit Labyrinthum Medicorum errant. cap. 9. Magiam dicit artem artium aliarum, omniumque rerum aliarum occultarum inventricem, ex eaque, non autem Galeno, non Avicenna, aut talibus discendam esse Medicinam. Et, de Pestilente tractat. 2. pag. 345. Medico discendam esse Magiam & cognatas artes, Astronomiam, Pyromantiam, Chiromantiam, Hydromantiam scribit: asseritque, Johannem Evangelistam, Moysen, Aaronem, Eliam, Enoch, Davidem, Salomonem, Danielem, Baruch, Jeremiam, Hezechielem, & omnes Prophetas Magos fuisse. Præterea in fine lib. de occulta Philos. Magiam esse per se occultissimam artem, & summam sapientiam rerum supra naturalium: Et quicquid humana ratione aliàs agnoscere non potest, id Magia investigari posse scribit, eandemque Theologis esse cognitu necessariam putat, nullamque Theologum fuisse, qui sine Magia cognitione Diabolum egerit

eerit & spiritum expulerit Idem affirmat, lib. 5. de morbis invisibilibus pag. 113. Magos Ægyptios arte hac miracula edidisse, & licet Scriptura illis artificibus duriora nomina imponat: (rauhe Namen gïbet) artem tamen illam à Deo fuisse. Ibidemque docet; Deum arte hac Diabolum donasse, & valdè peritum in lucem naturæ posuisse: hanc autem ipsi eripi posse: artem usurpandam, Diabolum relinquendum esse: ideoque nos in hoc mundo versari, ut minor à majori discat atque ita usum artis, qualis in se est, transgressionem legis sive peccatum non esse. Ibidemque scribit: Hoc nobis persuasissimum esse debere, Deum condidisse Medicinam, nobisque ab oculis considerandam posuisse, ideoque si per Characteres nobis aliquid boni sint, eodem loco eos habendos esse, ac si planta essent; ac etiamsi diaboli sint, eodem loco id habendum esse, ac si essent pixides ex Pharmacopolio. Et si diabolus verbum pro herba sumit, sit, inquit, nobis instar herbae, verba ejus sunt species, Characteres ejus composita & Syrupi. Ibidemque docet: Si Deum toto corde amemus, etiamsi diabolus nobis afferat argentum, aurum, juvet nos, exhibeat nobis medicamenta, eripiat nos ex carcere, credendum esse, hoc jussu Dei fieri. Et ut breviter ejus mentem explicemus, ac totius ejus Magiæ fundamenta in pauca contrahamus, summam suæ sententiæ Paracelsus, ibidem pag. 111. exponit: Salus, inquit, ex inimicis nostris, & à manibus eorum, qui oderunt nos: & cogitandum esse dicit: Deus me creavit, Deus me redemit, pro omnibus bonis, quæ mihi vel ab inimicis vel amicis (puta Diabolis & Angelis) accidunt, ipsi sit laus & gratia. Et si, quæ alia passim de Magia tradit, in omnem partem versemus: res tandem eò redibit: Effectus magicos pendere vel à cælo, vel à spiritibus sive bonis sive malis: utraque, cælum scilicet sive astra & Spiritus, homini subjici, & cælorum ac astrorum vires cogi in Characteres, verba, ceram & alia posse: Spiritus quoque ipsos, ut serviant hominibus, cogi atque adigi posse: & hoc modo Magiam, quam veram, concessam & legitimam putat, non differre opere à Sagarum illicita Magia, sed saltem modo quodam. Verum enim Magum fide & imaginatione, (alibi & preces addit,) cælum & Spiritus sibi subjicere: Sagas verò idem conjurationibus facere. Magiæ autem sex species constituit Paracelsus, lib. 1. Philosophiæ Sagacis cap. 4. Primam dicit esse interpretationem si-

H h

guorum

gnorum præternaturalium, quæ inter res naturales quidem appareant, naturaliumque corporum speciem habeant; præternaturali tamen modo à Deo in natura constituentur. Talemque Magiam fuisse interpretationem stellæ, quæ Magos ex Oriente in Judæam deduxit. Huc etiam pertinere interpretationem Prophetiarum & Apocalypsum. Secundam speciem statuit esse transformationem corporum viventium; qualis coram Pharaone tempore Mo-
 sis accidit: quod etiam Christi transfigurationem refert. Tertiam speciem, ait, docere, facere verba, quæ omnes vires habeant, quæ à cœlo in herbas demittuntur, qua omnia, quæ Medicus per medicamenta efficit, verbis præstari possit; eamque appellat *Characteralem*. Quartam speciem dicit docere facere Gamaheu, Gama-
 hæa, Gamahæos vel Gamohæas, (alii enim aliter appellant) id est, imagines & sculpturas, quibus mirandis Characteribus & figuris cœli vires imprimantur; quæ omnia præstent, quæ alias ex rebus naturalibus composita instrumenta faciunt. Sicut enim clavis seram aperit, gladius vulnerat, thorax ferreus munit: ita eadem invisibiliter peragi posse per imagines ex influentia super cœlesti lapidibus insculptas. Quinta species est, quæ imagines conficit similes his, quibus eæ destinantur, quibus quicquid infligitur, ii patiantur, quorum sunt imagines. Hac Magiæ specie dicit in imagine Cerea vel alia posse quem affari, configi, paralyticum, cœcum, impotentem ad Venerem reddi, rursumque sanari, hæcque Magia illi dicitur *Altera in Alteram*. Ultimam speciem constituit Cabalisticam. Cabala autem apud antiquos doctrinam non propria inventionem aut meditationem inventam, nec ex libris aut scriptis aliorum haustam, sed vivâ voce à patribus acceptam & quasi per manus traditam significabat, nihilque aliud erat quam mystica quædam, symbolica, & ænigmatica Theologia; Cabalistarumque erat, traditionibus majorum fidem habere, licet nullam rationem protulerint, nec in dogmata inquirere. Et triplicem eam quidem faciunt, primam, qua Adamum dicunt doctrinam à Deo acceptam tradidisse filiis, qui eam reliquis patribus tradiderint. Alteram, qua Deus in monte Sinai Moysi 40. illis diebus, quibus cum eo commoratus est, legis explicationem tradiderit, quam ipse rursus Josuam docuerit: hac tamen conditione & mandato

dato addito, ut eam paucis tantum quibusdam, iisque sapientibus revelarent, quam illi rursus aliis sapientibus, sed paucis communicarent. Factumque id continua successione usque ad Esdras, qui convocatis omnibus senioribus de singulis, quod à maioribus acceperant, exceperit, & in 70. libros retulerit, quos tamen paucis, & non ante annum ætatis quadragesimum legere licuerit. Tertiam à Rabbini inventam, qui literas & syllabas Bibliorum in numerum vertunt, mutant, & occultos inde sensus eliciunt. Exempla videantur in Lexico Schindleri. Verum cum de Judæorum Cabala non agat Paracelsus atque ipse, *eodem in libro cap. 6.* Hebræis parum tribuat, eosque in naturam nihil cognitum habuisse, stupidissimosque asinos fuisse scribat: Judæorum illa somnia examinare quod Erasus, *part. 2. diss. contr. Paracels. pag. 275.* fecit, hoc loco opus non est, sed de Paracelsi Cabala dicendum. Cabala autem Paracelsi rationem ac modum tradit, quo characteribus, sigillis, figuris, verbis admiranda & aliis impossibilia perficiantur, ac Magiâ Cabalisticâ præstari posse docet, ut, quis possit audire vocem ultra mare, aliquis habitans in Occidente loqui cum aliquo habitante in Oriente. Quæ enim voces naturaliter exaudiri possunt per passus 100. easdem beneficio Magiæ dicit exaudiri posse per 100. milliaria Germanica. Item quod iter cursor vel equus naturalibus viribus mensis spacio absolvit, id per hanc Magiæ speciem uno die posse absolvi. Ac tales equos habuisse Magos Sabæos, eosque Magica non naturali vi equorum Bethlehemum venisse, *lib. 1. de Vita long. c. 9.* scribit. Et quicquid natura operatur annuo spacio, id ipsum mense perfici posse etiam in fructibus maturandis pollicetur. Hoc modo Trithemium cenam ex Italia vel Gallia petiisse prolato verbo: Affer, referunt. Tandem Bartholomæus Anhorn refert, daß von Theophrasto Paracelso geschriben werde/daß er in einer fürnehmen Statt in dem Würtenberger Land all sein Geld verzehret/und drauff seinem Hofmeister ein Centner Bley einzukauffen befohlen/welches er in Stück zerhatwen/ in eineniegel werffen/ und auff glühende Kohlen setzen lassen: als nun das Bley zerschmolzen/ habe er seinem Diener ein kleines Pappirlein/ mit einem blutrothen Pülferlein gegeben/ daß er solches in das zerschmolzene Bley schütten/wol

untereinander rühren/ und hernacher in eine eiserne Form giesen solte; welches er gethan/ und seinem Herrn widerumb angesagt/ das zerschmolzene und gegossene Bley sehe auß als wann es das klareste und schönste Gold wäre/ deme Theophrastus geantwortet: Ja; Gold soll es seyn/ dann mit Bley kan ich nicht viel aufrichten/ habe drauff seinen Wirth gebetten/ das Gold dem Münz-Meister zu bringen/ welcher sich ab seiner Kostbarkeit nicht gnugsam verwundern können/ und ihme den Werth dafür an geprägtem Gold und Silber bezahlet. Ja ein denckwürdig Exempel solcher zauberischen Führung durch den Luft/ hat sich vor etwas mehr als hundert Jahren/ in der löblichen Statt St. Gallen/ mit einem Spil- und Fazzmann/ genant der Steucheler/ zugetragen; welche Histori mir / dem Authori dieses Buchs/ in Anno 1638. Herz Georg Huber/ damahlen Consal Reipubl. San-Gallensis emeritus, ein Herz von 86. Jahren erzehlet/ wie er solches in seiner Jugend / auß des Steuchelers/ der nunmehr zimlich alt war/ eigenem Mund/ folgenden Inhalts/ gehört. Als auff eine Zeit/ eine grosse Tag-Sagung zu Baden in Schweiß gehalten/ und die Herren Ehren-Gesandten der löblichen dreyzehn/ und zugewandten Orten/ in dem Herren-Garten daselbst/ ansehnlich tractiret worden/ kam der obgedachte Steucheler/ ein Spilmann zu St. Gallen / unter das Multerthor auff die Bruck / und fandte bey einander auff den Bäncken der Bruck/ etliche fürnehme Bürger/ und Theophrastum Paracelsum (welcher selbiger Zeit zu St. Gallen gewohnet) sitzen/ stunde bey ihnen still/ und sagte: Jetzt werden sich die Herren Gesandten zu Baden im Herren-Garten lustig machen/ dann ich hab gehört/ die angestellte Gast-Mahlzeit werd heut gehalten werden: wann ich jetzt auch dort wäre / wolte ich mit meiner Zwerchpfeissen ein Trinckgelt auffheben. Worüber Theophrast zu ihm gesagt: Hast lust ein Trinckgelt zu verdienen/ so gehe heim / lege andere Kleider an / nimm deine Pfeissen zu dir/ und komm wider hieher / ich will dir ein Pferd geben / dar auff du in einer halben Stund zu Baden seyn kanst. Der Steucheler sagt: Herz Theophrast/ ich weiß wol/ daß ihr mehr könnet als andere Leut/ ich will heim / und meine Pfeissen holen.

Geht

Geht heim/ legt andere Kleider an/ nimme seine Pfeiffen zu sich/ kommt wider unter das Multerthor/ und sagt: Herz Doctor/ ich bin gebugt/ wo ist das Pferd/ darauff ich in einer halben Stund zu Baden seyn kan? Theophrastus sagt / gehe hinauß zur Schieß-Hütten/ da wirst einen weissen Schimmel gesattlet an- gebunden finden/ löß ihn ab/ sitz auff/ und hüte dich/ daß du kein Wort redest/ biß du wider absigest / du wirst in einer halben Stund zu Baden seyn. Der Steucheler gehet hin/ finde den Schimmel bey der Schieß-Hütten angebunden/ löset ihn ab/ sitz auff / und fahret durch die Luft/ in einer halben Stund na- cher Baden / ist sonst zu raißen 16. starcke Stund weit. Der Schimmel laßt sich zu Baden an der Schloßhalden auff die Er- den / und verschwindt/ so bald der Steucheler abgesehen: Der Steucheler gehet hin in den Herren-Garten / und fanget an mit seiner Zwerchpfeiffen für den Herren Ehren-Gesandten künst- lich aufzuspielen. Als ihne der Gesandt von St. Gallen gesehen/ und zu ihme gesagt: Steucheler/ bist du auch da? welcher Teufel hat dich hieher getragen? Antwortet der Steucheler: Ja Herz/ Ja Herz; der lebendig Teufel und kein Heiliger: und erzehlet / wie er vor einer halben Stund noch in der Statt St. Gallen gewesen/ und was sich mit seiner geschwinden Reiß zus- getragen/ wie oben gemeldet: Aber/ Gott solle ihn wol behü- ten/ er begehre auff diesem Schimmel sein Lebtag nicht mehr zu reuten. Ut miremur Olaum Borrichium tam industrium sese ex- hibuisse in Defensione Paracelsi.

C V I I I.

De Zoroastro, quem inter Magos referunt eruditi hæc habet Ursinus: Certum vixisse Cyri ævo Zoroastrem aliquem Magum fa- mosissimum, cujus gloriæ plurimi inviderint, nomenque usurpare quidam jam tum ausi fuerunt p. 33. 34. & p. 51, 52, 53. & plures fuisse docet p. 25. & 26. Qui Zerodast Muhammedi dicitur, & est ipse Zoroaster. Authorem n. Persicæ superstitionis & Philosophiæ, qui זרדוסט Zardust, ipsis Persis vocatus est, i. e. *amicus ignis*, Græci vetustiores Ζωροάστρην corruptè nominarunt: recentiores proprius verum nomen expresserunt Ζαγγελός, Ζαγγελός, atque etiam Ζαγγ-

τ@. Idem vocatur proprio nomine Persico *Mog* 𐎌𐎍, unde Græcis *Μάγ@*. At ex eo Magi iidem Græci fecerunt *μᾶγον*, quem Sophum volunt fuisse. Iliacis temporibus antiquiorem, ita ad *Sulpit. Sever. ex Salmas. observat. Horn. p. 266.* At an primus fuerit Inventor Magiæ dubium est, quibusdam in affirmativam, quibusdam in negativam inclinantibus, priorem sententiam amplectitur *Voetius*, qui ad Quæstionem de prima Origine Magiæ respondet non posse illam ostendi, à quo ubi & quando orta sit demonstrari, non posse magis, quam cujusque Idololatriæ superstitionis apostasiæ seu transitus à vero Dei cultu ad Gentilismum. Rectius *Eusebius & Lactantius* ab illo *cap. 22.* citati dixerunt, hanc malos dæmonas simul cum aliis artibus invenisse. Quo ipso haut obscure innuunt, primum inter homines inventorem non posse designari, nec etiam quærendum esse. Hoc saltem in genere affirmari potest, cum idololatriâ quasi eodem ovo progeneratam esse. Ad hæc, ut homines ex Asiâ post exscensum ex arcâ Noachi in alias orbis partes propagati sunt, sic & cujuslibet vitii consuetudinem, & nominatim superstitionis, idololatriæ, magiæ, apostasiæ seu Gentilismi. Inter Asiaticos in Persiâ, Syriâ, Babyloniâ quasi sedem hujus nefariæ artis fixam, & scholam apertam fuisse; eò Græcos tanquam ad mercatum profectos fuisse, & rivulos ex illo fonte in Græciam derivasse. De quo *Plinius lib. 30.* & ex eo *Polydorus*: Pythagoram, Empedoclem, Democritum, Platonem ad hanc discendam navigasse, hanc reversos prædicasse, & in arcanis habuisse. Supra notavimus, quomodo Platonica philosophia occasionem dederit magiæ, & non pauci Philosophi Platonici partim magica promoverint sive scientes sive inscii, partim excoluerint. A vicinis Asiaticis, Cananæis, Syris, Chaldæis, Ammonitis, Moabitibus &c. ad Israëlitas manasse constat ex Scripturâ *Levitic. 18. & 20. 2. Reg. 17. Daniel. 2. Jerem. 10.* Vide eruditum tractatum *Seldeni de Diis Syris.* De successione & propagatione magiæ in apostatiko Judaismo, ex libris ipsorum & quotidianâ praxi multa colligi possent: nisi temporis compendio studendum esset. Unum non est prætereundum, non nisi magnâ cum cautione & delectu medicis Judæis utendum, tum propter odium & hostilitatem eorum contra vitam & sanitatem Christianorum (de quo in *disp. de Judaismo*)

daismo), tum etiam propter non vanam magicæ & superstitionis medicinæ suspicionem. Olim *Chrysostomus homil. 6. c.* Judæos graviter & fusè incessebat, tum Judæos non sine superstitionibus medicantes, tum Christianos operâ eorum utentes. Dignus omninò locus, qui legatur ad iudicium de participatâ magiâ, idololatriâ, superstitione, rectius formandum: contra laxos & perversè moderatos, qui hæc & similia nomine præcisitatis exhibilant, & tepidorum aut carnalium axillis pulvillos consuunt. De magia inter Gentiles antiqui & novi orbis dominante & inter Muhammetistas, quin & inter ipsos Christianos unâ cum hæresibus & idololatriis erumpente ex topographis, & historicis, obvium cuique cognoscere. Verum *primò* non est consequens in Zoroastro non potest ostendi origo aut Persis. Ergò non potest ostendi origo simpliciter. *Secundò* talia ponit Voetius, ex quibus concludi potest origo Magicæ, nam Eusebium & Lactantium sequitur, qui dixerunt malos Dæmones illam cum aliis artibus invenisse, & hoc in genere affirmari posse cum Idololatria, quasi eodem ovo progeneratam esse, at si hoc jam ante Diluvium semina Magicæ invaluerunt secundum illos, qui cum Hieronymo asserunt plærosque Hebræorum arbitrari, tunc scil. post natum Enoschum Sethi filium primum in nomine Domini & in similitudine ejus fabricata Idola esse. in quæst. ebraicis, cum Jarchio & Paraphrasta Onkeloso eo inclinant, qui cum Arabe in Pentateucho Editionis Esperianæ verba Mosis exponunt: tunc inceperunt homines deficere à cultu Dei, qui denique cum Danæo & Seldeno reddunt verba *Gen. 4.* tunc profanatum est in invocando Nomen Jehovæ, sed rejecimus hanc sententiam sive interpretationem olim in Notis nostris ad caput 4. *Genesis.* Interim tempore Therachi jam extitisse, non incepisse Idololatriam patet ex *Iosua 24. v. 2.* Theodoro quæst. 18. & Chrysostomo Homilia 31. in Genesin. *Tertiò*, si post diluvium demum Idololatria cæpit & cum illa Magia, quem nominabimus Authorem ejus nisi Chamum impium illum & degenerem Noachi Filium, quem Pseudoclemens libro quarto Recognitionum scribit: Magiam hominibus ante diluvium à mulierosis illis Angelis traditam Ægyptiorum Conditorem Mesraimum didicisse à Chamo patre, & Chamum à posteris hujus artis admiratoribus

Zoroastrem seu vivum Astrum propterea fuisse dictum & pro Deo habitum. Id sequutus Cassianus collationis octavæ cap. 21. *Quantum, inquit, antiquæ traditiones ferunt, Cham filius Noë, qui superstitionibus istis & sacrilegis fuit artibus ac profanis infectus, sciens nullum se posse super his memorialem librum in arcam prorsus inferre, inquam erat cum patre justo ac sanctis fratribus ingressurus, scelestæ ac profana commenta diversorum metallorum laminis, quæ scilicet aquarum inundatione corrumpi non possent, & durissimis lapidibus insculpsit. Quæ diluvio peracto eadem quâ celaverat curiositate perquirens, sacrilegiorum ac perpetuæ nequitie seminarium transmissit in posteros.* Inde invaluit hæc opinio Chamum fuisse Magum, & carmine Magico patrem, dum dormiebat nudus, ita devotasse & obligasse, ut deinceps ad mulierem non potuerit affectari, & Magicos libros scripsisse, quorum partem combusserit Ninus, altera superstite. Nam hodieque extat impium opus continens elementa & praxim artis Necromanticæ sub titulo *Scripturæ Chami filii Noë*. Sed Chami memoriam fictitiis criminibus infamare nihil opus est, cum vera suppetant satis superque, quorum nomine constat à patre meritò fuisse maledictum. Chamum quidem pravi contortique ingenii fuisse oportet, cum non modo ex pii patris dedecore voluptatem ceperit, sed & eum traduxerit apud fratres. At non sequitur fuisse Magum, aut eundem cum Zoroastre. Certè tempora non conveniunt; Chamo enim multis sæculis recentiorẽ esse constat magum illum Zoroastrem, cujus oracula Græcè edita cum Pselli & Plethonis Scholiis circumferuntur. Illum quidem Pudoxus apud Plinium sex millibus annorum ante Platonem vixisse prodidit, id est multo ante mundum conditum. Nee multo agunt modestius, qui ibi citatur Hermippus, & Plutarchus in Iside, & Hermodorus Platonius apud Laertium in proœmio, qui eundem faciunt quinque annorum millibus bello Trojano vetustiorẽ. Sed has annorum chiliadas mutavit in centurias totidem ignotus author apud Suidam. Et his omnibus vetustior Xanthus Lydius nonnisi sexcentos annos numerat à Zoroastre usque ad Xerxis transitum. Laertius ubi supra: *Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς εἰς τὴν ἑξῆς λέγει· ὅτι τὸ Ζωροάστρην ἐξηγοῦντα φησὶν εἶναι περσὸν.* Quin Apuleji Floridorum lib. 2. legitur Pythagoras doctores habuisse Persarum Magos

Magos ac præcipuè Zoroastrem omnīs divini arcani antistitem. Ita vixerit Zoroastres diu post Trojana tempora. At plerique scriptores æquo faciunt antiquiorem, quia Magum illum confundunt, cum Bactrianorum Rege Zoroastre Nino æquali. Unde Trogus lib. 1. Postremum illi [Nino] bellum cum Zoroastre Rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes Magicas invenisse. Et Arnobius lib. 1. Ut inter Assyrios & Bactrianos, Nino quondam Zoroastreque duelloribus, non tantum ferro dimicaretur & viribus, verum etiam magicis & Chaldeorum reconditis disciplinis. Et de eodem Augustinus de Civit. Dei lib. 21. cap. 14. Magicarum artium fuisse perhibetur inventor. Et paulò post: A Nino Rege Assyriorum cum esset ipse Bactrianorum Rex bello superatus. Orosius lib. 1. cap. 4. ubi de Nino: Zoroastrem Bactrianorum regem, eundemque Magica ut ferunt artis repertorem pugna oppressum interfecit. Sed Ctesias, ex quo Diodorus, Bactrianorum Regem in quem dimicavit Ninus, Οξυάρτης Oxyartem appellat, non Zoroastrem, neque magum fuisse dicit, aut viribus hostium magicas artes opposuisse, quamvis hoc bellum referat multo pluribus quam quisquam alius veterum. Pone tamen Bactris regnasse magum Zoroastrem; Quid hoc ad Chamum Noë filium, cui Bactriana non obtigit, sed Africa, & Asiæ portio in Africæ finibus à Bactris remotissima? Itaque ut à Zoroastre Oxyartes, ita Cham ab utroque plane fuit diversus. Et Magiam à Chamo tam falsum est post diluvium fuisse inventam, quam ab Angelis ante diluvium. Quod videtur sumpsisse spurcius Clemens ex Enochī libro apocrypho, ubi in earum artium censu quas ab Angelis magistris edidicerunt antediluviani homines etiam Magiæ fit mentio in hæc verba: ὁ δὲ ἰαφάρμαρδος ἐδίδασκε φαρμακείας, ἐπαοδίας, σφίας, καὶ ἐπαοδῶν λυτήρια undecimus autem Angelus Pharmarus nomine docuit veneficia, incantationes [Magorum] artes, & incantatorum sacrificia expiatoria. Credat Judæus Apella non ego. Φάρμαρδος corruptum ex φαρμακείς vel οἰκονομῶ φαρμαρός, quā voce à Græcis mutuata Ebræi veneficum significant. Itaque sic dictus est Angelus, qui docuisse putatur τὰς φαρμακείας. Non possum non addere locum insignem de Zoroastre ex Agathiae lib. 2. ubi de Persis: Alienis verò ac veluti adulterinis institutis utuntur, Zoroastri Oromasde filii disciplina deliniti. Ille verò

rè Zoroaster aut Zaradus (is enim fuit binomius) quando primum floruerit & leges condiderit liquido non constat. Persæ verò hujus ætatis sub Hystaspæ simpliciter fuisse dicunt, ita ut valde ambigatur neque certò sciri possit, an Darii pater aut alius quispiam hic Hystaspes fuerit; Quocunque verò tempore floruit, author eis & dux Magica religionis extitit. In his de Zoroastris ætate Agathias ita dubitat, ut palam faciat se iis non assentiri, qui volunt tam esse antiquum. Alioqui non poneret in incerto an ille Hystaspes, cui Zoroastres fuit æqualis, Darii fuerit pater qui Cambyssi successit Cyri filio. Quanquam autem non subscribamus PseudoClementi Chamum cum Zoroastre confundenti cum his longè recentior sit, non tamen improbabile artibus magicis operam dedisse Chamum & semina illius accepisse ab antediluvianis, qui ut in cæteris vitiis planè fuerunt obruti, ita nobis dubium non est relicto vero Deo etiam Idololatriæ se mancipasse, & magiæ operam dedisse, unde deinde inter Asiaticos diffusum hoc venenum & ex Asia discedente Chamo & posteris illius in Africam propagatum.

CIX.

Non tantum autem Magia sibi legit viros, sed & fœminas in Subjectum. Exhibet nobis Scriptura Pythonissam in Endor 1. Sam. 28. v. 7. ubi in Ebræo est נִינְחָא Ob Græcè Pytho, quæ vox aliàs utrem significat: quod Pythones strictis & compressis dentibus, aut ex ventre tanquam ex utre, aut ex pudendis partibus vocem redderent. Sic enim solebant Pythiæ Sacerdotes Apollinis, cum sederent in tripode & ob eam causam dicebantur ἐγγασεµόνη. Act. 16. v. 16. mentio fit puellæ cujusdam, quæ Spiritum talem habuit & magnum quæstum Dominis suis attulit, adeoque ex earum classe fuit, quæ aliàs in Templo Apollinis Delphici juxta Parnassum ascendeabant mensam tripodem, ut Dæmonem Pythium in ventres suos advocarent, ibique primum tanquam furiis agitatæ sparsis crinibus & alienatâ mente, deinde pacatæ & tranquillæ Responsa dabant. Si profanos consulamus Scriptores, producunt illi Medeam, Hecatē, Circem Magdalenam de la Cruc, Hispanicam, Canidiam, Franciscam Senensem, & alias quamplurimas. Appellantur à Græcis Empusæ, Lamix, Mormolyciæ, Striges. De Lamiis scribit Duris libro secundo de rebus

rebus Lybicus. Fuisse Lamiam formosissimam mulierem & pel-
lucem Jovis. Id Junonem indignè tulisse & filium, quem ex eà Ju-
piter sustulit occidisse, eam verò turpissimum in modum defor-
masse, impatientem itaque tantæ injuriæ cæpisse primum furere,
deinde etiam alios liberos trucidare. Esse autem hoc genus mulie-
rum in Lybia in sinu maris arenosi & naufragos homines hæren-
tes forte in Syrtibus statim ab illis devorari. Adde quæ habet Phi-
lostratus in vita Apollonii Thyanæi libro 4. cap. 8. In fœminæ
magis obnoxix sententiæ vid. Nicol. *Esse ita Exempla & confes-
siones Sagarum confirmant, cum de conventibus suis confitentur, ubi sem-
per plures mulieres, quàm Viros agnoscunt.* V. Remigium l. 1. Dæ-
monol. cap. 15. *Ex Veteribus Fabius veneficium in fœminâ facilius
creditum in declam. docet. Plinius in veneficio fœminarum scientiam
prævalere l. 16. c. 2. ait. In lege de veneficiis puniendis. Exod. 22.
v. 18. Vox Hebræa in fœminino posita est, quòd plures semper in hoc
crimine mulieres, quàm Viri, Quamquam vulgatus masculinè maleficos
reddiderit. Rabbinus in Pirke auoth proverbialiter dicunt, qui mu-
lieres (in polygamiâ nempe,) multiplicat, veneficas multip. Ut que-
vis enim præ alterâ marito placeat, etiam per Sagas & veneficia que-
runt. Ratio est, quia partim sexus naturâ imbecillior est, qui ad cre-
dendum & consentiendum magis pronus, eoque facilius falli & aliquid in-
duci potest, indeque ad seducendum habilior: Sic Evam Satbanas de-
cipere aggressus est, non Adamum, Gen. 3. v. 1. Tim. 2. v. 14. Par-
tim affectibus iræ, vindictæ, libidinis, curiositatis, magis & inordina-
tiùs subjacet ac tegitur, ut modum non ita inveniat, cum enim Vires
Corporis non ita habeat, occultè per maleficia se vindicare querit: Et
imprudencia ac stoliditate magis ducitur, ut non consideratè rem atten-
dat. Unde facilius Demon se insinuare, & in casses suos deducere po-
test: Partim loquacior est, & quæ mala novit, compares vix celare po-
test, eoque ad plures in errorem inducendos paratior est, quod in suis
maleficiis Dæmoni gratissimum est.*

CX.

De Multitudine hæc habet *Danzus*: Mira sunt, Theophile,
quæ nuper quidam Lutetiam Parisiorum redeuntes narravere, Ni-
mirum tribus abhinc mensibus infinitum penè veneficorum homi-
num numerum in Gallia d. prehensum esse, de quorum crimine à

summo ipso Parisiensi Senatu jam pronuntiatum est, quotidieque judicia exercentur, prout hujus sceleris rei ad eum ex variis provinciis adducuntur varii. Et quod magis mirere, hujusmodi etiam ex quolibet hominum ordine annotantur quidam, imprimisque nobiles, tum viri, tum feminae, docti etiam, & qui rerum cognitione habentur insignes. Quid enim de vulgo hominum imperito illo & ignaro dicam? quales agricolae, vinitores, pastores, coloni, artifices, reliquique ejusdem generis, & ii etiam vel jam senes & adhuc juvenes, è quibus certo certius est penè innumerabiles esse veneficos & Sortiarios. *THEO.* Neque tu nihil, neque omnia dicis, Antoni, quando affirmarunt fide digni homines etiam corpore mancos & debiles, quales caeci, in eorum numero reperiri: Inter quos unus nomine Honoratus cæteris notior capitis supplicio senatus decreto Lutetiae affectus est, de quo planè incredibilia narrantur, cum ipse è sodalitis xv. viginti virorum, ut vocant, id est, è trecentorum cæcorum collegio esset. Et sanè quod ad me attinet, nihil necesse erat in eam sententiam, de qua tamen ambigunt multi, me magis confirmari, nimirum esse quosdam veneficos & Sortiarios. De quo sum bene persuasus, idque jam pridem, & tam firmis, ut spero, rationibus, ut qui eas intellexerit, amplius apud se de eo non sit dubitaturus: tum deinde in eo ipso sum planè confirmatus, quod variis in mundi regionibus hujusmodi maleficos homines animadverti. Nam qui non tantum Galliam nostram, sed reliquos celebres orbis populos & partes perlustrarunt, accusatos & convictos, & damnatos hujus sceleris quam plures viderunt ipsi. Et ne percurram omnes, una Sabaudica natio tot, tantos, tamque confertos horum hominum greges habet, ut extirpari nullo modo possint, quidquid iudicium illius loci severitas in puniendo, & diligentia in perquirendo conetur, adeò ut vel in una civitate homines plusquam 80. numero, unius anni spatio capitis poena mulctati audiantur. *ANT.* Hoc certè quod refert stupendum maximè est. *THE.* Aliud addam atque etiam admirabilius, eò jam audaciae & furoris quosdam ex iis venisse, ut palam & ingenuè profiteantur se, si quem magni nominis virum pro duce nacti semel fuerint, tanto esse numero, tamque magno, ut vel contra unum aliquem regem bellum apertè gerere audeant, de

de quo sperent artis suæ auxilio tam facile se victoriam reportaturos, quàm olim Hunni de Sigeberto Francorum Rege, magicis incantationibus obtinuerunt, quemadmodum Gregorius Turo-
nensis Episcopus & Francorum Historiographus, lib. 4. c. 29. e-
venisse tradit.

CXI.

Nominibus Scriptura utitur præcipuè istis, quibus genera-
fortiariorum, Magorum & Sagarum sive Veneficarum desi-
gnat. Primum damnatæ divinationis genus quod ex superiori-
bus locis colligitur, est eorum qui *Cosemum* ab Hebræis, à Latinis
autem Divini appellantur. Ii sunt qui arcana quadam & secreta
cum Satana communicatione divinant, qui sunt reliquis astutio-
res longèque callidiores. Nec enim se detegi volunt, videnturque
potius prudenti quadam rerum conjectura, aut quodam instinctu
Dei quàm ulla damnata ratione futura prædicere, quia suum il-
lud, quod cum Diabolo habent, commercium studiosè celant.
Unde fit ut nonnunquam in bonam partem, atque pro prudenti-
bus viris, vox *Cosemim*, in Scriptura sumatur, uti apud Isaiam c.
3. Secundum divinorum genus appellatur *Aobot* ab Hebræis: à
Latinis vel Græcis potius Pythonici, Galli hoc genus homi-
num esse dicunt, qui dæmonem familiarem & domesticum habe-
re dicuntur. Hi apertè & citra dissimulationem cum Satana col-
loquuntur & communicant, eoque tanquam famulo ad imperata
exequenda utuntur, itaque cum eo conversantur. Vocabitur au-
tem *Aobot*, quòd cum impulsu illius sui dæmonis divinant, tan-
quam ex utre quodam obscuram & confusam vocem è ventre e-
mittunt, quod Delphis ex tripode Pythonissa etiam faciebat, id-
que scèdissima & horrenda prorsus ratione. Reliquæ sex divina-
tionis species hoc discriminis cum superioribus duabus habent,
quòd quanquam etiam ipsæ opera & arte Satanæ fiunt, tamen in
his sex sequentibus Satan ipse per se neque agit neque coram col-
loquitur cum iis qui divinant, sed interposito alterius nomine, aut
signis quibusdam & mediis adhibitis, quæ ipse tamen præcipit
& demonstrat. Tertium igitur divinorum genus est eorum, quos
Latini dicunt Necromantios, qui ex mortuis opera diaboli futura
præseire desiderant. Quod genus etsi absurdissimum jam ætate

Homeri in usu fuit, cuius ipse meminit lib. 11. Odyss. Qua quidem in re etsi intervenit Satan, & agit hoc totum, celato tamen nomine alienaque persona interposita id facit. Quartum genus ii sunt, qui appellantur ab Hebræis *Megonim*, (à quo fortasse Magi dicti videri poterant, sed alii sunt quos Magos appellamus) à Latinis Astrologi & Mathematici. Hi futura prædicere se posse putant ex quorundam signorum, locorum, & stellarum observatione, earumque situ & aspectu, ut vocant. Quales olim Romæ Augures qui ex certis regionibus quas in aëre describebant, vaticinabantur: quales hodie Astrologi judicarii. Quintum genus appellant Hebræi *Menachefim*, Latini verò Magos, qui & ipsi à diabolo Divinitatem didicere ex certis figuris, characteribus, delineationibus, & certorum etiam verborum superstitiosa demurmuratione super te proposita. Itaque artem suam exercent quibusdam symbolis, quæ docuit præcepitque malus iste magister Satan. Tales sunt Hydromantii, & ex eo genere fuit illa divinatio per scyphum, de qua Gen. 44. vers. 5. facta mentio est. Sextum genus sunt *Idegonim* Hebraicè: Latine Arioli, qui bonam, ut ajunt, fortunam prædicunt. Hi ex objectis sibi rebus, non autem à se conquisitis & effectis divinare pollicentur. Id quod ex eadem Satanæ schola prodit. Hujusmodi sunt hodie somniorum conjectores: chiromantæ, qui ex manuum lineamentis quæcunque futura sint, præsagire se posse profitentur. Tales olim fuerunt fulgurum & tonitruorum interpretes: tales quoque qui ex extis victimarum augurabantur, aut ex cantu, aut ex esu avium, qui & Extispices & Oscines dicti sunt. Qui omnes probabili quadam conjectura niti videntur velle, non autem vana superstitione. Septimum genus sunt Hebræis *Mecasephim*, Latinis Præstigiatores & Fascinatores. Hi incantationibus & meris illusionibus oculorum agunt & fascinant homines, videnturque ea repræsentare, quæ pollicentur, decipiunt tamen. Hujusmodi fuerunt incantatores Pharaonis, qui hoc ipso nomine etiam appellantur, Exod. 7. v. 11. Octavum denique & ultimum divinorum genus est eorum quos Hebræi *Chobarim* vocant, Deuter. 18. v. 11. Latini Sortilegos, qui certis locis aliquando colliguntur cum Satana, & multa maleficia perpetrant. Vides igitur quàm sit antiquum hoc totum

Sata-

Satanicorum divinatorum genus, & ut ab iis illi qui hodie Sortiarii vocantur, sint & profecti & nominati.

CXII.

De hisce Magis & Sagis, Lamiis & Empusis quidam putant obsideri illos & illas à Diabolo idque ideo, quia *primò* non tam ipsi quam Diabolus in ipsis operosus est, & quicquid agunt, virtute Dæmonis agunt. *Secundò*, quia ut pii aguntur à Spiritu S. ita istiusmodi devoti Diabolo aguntur ab illo, ab eodem ducuntur, reguntur & diriguntur. *Tertiò*, quia Diabolus Imperium in illos sibi acquisivit, validum in ipsos exercet, atque præ cæteris hominibus illos subjugat, ita quidem ut confederati illius dici possint, utpote, qui sanguine suo se illi obligant, mancipant & subscribunt. In contrarium tamen sunt alii, qui non concedunt Spiritum hunc obsidere hæc sua mancipia, sed auxiliari ipsis, ministrare venena, juvare in operationibus & quæcunque alia circa illos & illas tentare, idque probant ex eo, quia *primò*, qui obsidentur à Dæmone corporaliter inhabitantur, & torquentur ita, ut nunc oculos torqueant, nunc membra distendant, nunc in globum sese incurvent & convertant, quod de Magis, Lamiis & id generis hominibus dici nequit. *Secundò*, quia obsessi non spontè sese subjiciunt Tyrannidi Diaboli, & liberè volunt illum ita sibi præsentem esse, sed inviti subsunt illius Imperio, & multa patiuntur ab hospite illo, cruciatus sentiunt nefandos, ut in spectaculum miseriæ prostent; Sagæ verò & veneficæ sponte sese addicunt Diabolo, neq; ita torquentur ab illo, nec tam patiuntur, quam agunt. *Tertiò* quia obsessi quandoq; linguas loquuntur alienas, peregrinas, Ingenio pollent plusquam humano, vincula dirumpunt & catenas quib; alligantur, dissolvunt, ut vel ex Historia evangelica constare potest *Matth. 8. v. 28.* at quis unquam talia deprehendit in Magis aut illis, quæ sese devoverunt & consecrarunt maligno isti Spiritui.

CXIII.

Nos posteriori subscribimus sententiæ nempe neque Magos, neque Lamias & Sagas inter obsessos esse computandas, non quod negemus dari obsessos & obseffas, sed quia indicia non apparent apud istiusmodi homines, quæ nos ducunt in naturam & Indolem ob-

obsefforū cognoscendam. Dari enim obseffionem quoq; corporalem docet *Thyreus*, qui ita: Ostendunt illæ hanc receptissimam apud Judæos fuisse opinionem, ut crederent homines à Dæmonibus possideri posse. Docent non aliud sensisse Christum Dominum, eundemque pro hac, magna argumenta subministrasse. Demonstrant posterioribus temporibus hac Diabolum potestate in homines usurum. Denique probant Apostolos Dæmonibus in obseffis hominibus terrori fuisse, exitumque imperasse. *Judæorum opinionem* prodit ipsorum oratio, qua Christo Domino, per summam contumeliam obijciunt; quod Dæmonium habeat. *Nonne bene dicimus nos*, inquit, *quia Samaritanus es tu & Dæmonium habes?* Ab hac non discedit illa ipsorum eorundem: *In principe Dæmoniorum ejicit Dæmonia* & illa: *Quid ipsum auditis, Dæmonium habet.* Atque ita quidem Christi hostes viri alioquin non ignorantes. Cum his sentiunt, quicumque Dæmoniacos ad Christum, ut curarentur, afferbant. *Christi sententiam* primū declarat regula sive ratio, quam in quibusdam Dæmonibus ejiciendis vult observari; quæ est, ut cum oratione jungatur jejuniū: *Hoc genus Dæmoniorum*, inquit, *non ejicitur, nisi in jejunio & oratione.* Declarat deinde ad jam dictas calumnias & criminationes placida responsio. Neque enim negat fieri posse, ut Diaboli homines ingrediantur (qua responsione omnem facile à se contumeliam depulisset) admittit id fieri posse: se ab iisdem obseffum & occupatum negat: negat se in principe Dæmoniorum *Beelzebub Dæmonia ejicere.* Majus his argumentum est, quod plurimos Dæmones ipsas, dum communem nobiscum in terra vitam ageret, profligarit ex humanis corporibus: Neque uno id, sed pluribus locis: diversis etiam & non una, apud omnes, ratione: ipsis etiam Dæmonibus clamantibus, & testificantibus vim sibi fieri, & suis domiciliis atque sedibus se pelli. *Futurum etiam denunciat*, quod posterioribus, & sequentibus temporibus hanc in humana corpora Dæmones potestatem essent habituri. quando verò? Dum Apostolos mittit in orbem terrarum, cum potestate Dæmones expugnandi: dum docet venturos in novissimo die, qui sibi aditum ad cælum patere volent; propterea, quod *Dæmonia ejecerint*: dum asserit doctrinam suam in universo orbe, Dæmonum ab obseffis corporibus expulsionem, confirmatum iri:

Signa,

Signa, inquit, eos, qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo Dæmonia ejicient, linguis loquentur novis &c. Ad hunc Judaorum sensum & consensum: ad Christi facta, judicium, & promissiones, accedit exemplum Apostolorum. Non semel ipsis à Domino data potestas Dæmones ejiciendi. Sed & Dæmones per ipsos ejectos fuisse hæc eorundem declarat oratio: Domine, etiam in nomine tuo subjiciuntur nobis Dæmonia. Non autem esse hoc hominum genus obsessum patet ex indiciis & requisitis, quæ apud eundem Thyrazum leguntur, quorum primum ut in hominibus Dæmones sint, Alterum, ut etiam potestatem in eosdem acceperint. Horum si alterum desit, non bene homines à Dæmonibus obsideri dixerimus. Utrumque ex iis, qui in sacris literis obsessi leguntur, colligere licebit. Prius probat, quòd dicantur Dæmonia homines intrasse, & ex iisdem ejecta: Posterius, quod eosdem vexarint; reddiderint mutos, cecos, surdos, atque nunc in aquam, nunc in ignem præcipitarint: nunc per agros atque montes agitarint. Illa non bene dicuntur, si non in hominibus Dæmones fuerunt: hæc omninò confirmant ipsos in Obsessos potestatem aliquam habuisse. Porro ad prius illud non sufficit, ut eo modo in hominibus sint Dæmones, quo res quædam alicubi esse dicuntur, ubi aut ipsarum virtus est, aut ipsæ operantur. Multis rebus sic adsunt, & insunt Dæmones, quas tamen Obsessos esse nullus dixerit: requiritur, ut revera, atque adeò *αὐτοῦ καὶ ὡς* adsint & insint. Sed tamen quia modi, quibus quædam aliis insunt, varii sunt; (quædam enim insunt, ut accidentia suis subjectis quædam, ut partes suis totis: quædam, ut tota quædam, & absoluta alicui supposito: quædam, ut motores iis, quæ movent) quomodo Dæmones hominibus obsessis inesse credendi sunt? Non insunt, ut accidentia suis subjectis. Neque enim accidentia sunt hi Spiritus. sunt veræ & perfectæ substantiæ; atque adeò omnibus omninò his inferioribus perfectiores. Non insunt, ut partes suis totis & compositis. Hominisve partem aliquam esse dicemus Dæmonium obsidens? Quam quæsq; corpus, an animam? Tot enim & non pluribus partibus homo constat. Corporis locum supplere nullus dixerit: Ut animæ vices gerat fieri nequit: nisi animam prius è corpore migrare dicamus, atque adeò hominem ipsum esse desinere, quàm Dæmonium ad-

veniat; quamvis nec tum verè hominìs partem Dæmonium dixeris. Crèdi etiam non debet, *duas hìc perfectas naturas concurrere*, atque in una hypostasi recipi. In solo Christo Domino duas naturas, humanam & divinam, una hypostasis suscipit. Hoc ipse sibi, divina dispensatione, proprium vendicat. Præterea, quæ hypostasis quam naturam, præter suam propriam, hìc sustentabit? An hominis Dæmonum? an Dæmonum hominis? At priusquam Dæmones hominem ingrediantur, & suam ipsi hypostasim habent, & suam habet homo: & quemadmodum nec homo unquam suam; ita neque suam aliquando Dæmones deferent. In hominibus igitur, quos obsident, Dæmones sunt, ut *motores in corporibus*, quæ movent. ita scilicet, ut nullam corpori hominis qualitatem imprimant: nullum ipsi dent novum esse: nec propriè unum quid cum obsesso homine constituent. Hoc unum duorum, quæ necessaria diximus, ut à Dæmonibus homines obsessi dici possint. Veruntamen hoc non sufficit: requiritur deinde, *ut potestatem aliquam in eos, in quibus resident, acceperint*: eos possunt affligere, torquere, vel aliqua alia molestia afficere. Quoniam verò de hac potestate alias plura dicenda sunt, idcirco hoc loco præsens Caput concludimus: si duo Corollarii loco adjecerimus. Primum est, consequi ex dictis; non omnes eos dici debere à Dæmonibus obsessos esse, qui graves ab iisdem patiuntur persecutiones; non dico in anima solùm, aut bonis externis; sed in ipso quoque corpore. Quanta à Dæmonibus in corpore perpeffus est Sanctissimus Job? quanta plurimi Sanctorum aliorum? An idcirco à Dæmonibus obsessos fuisse dicemus? Quandoquidem primum eorum, quæ hìc necessaria diximus, desideratur; hoc est, quia in iis Dæmones sedes suas non habuerunt, sed extra ipsos positi, mala hæc inflixerunt, nequaquam Obsessos fuisse dicendum est. Alterum est, multos Obsessos dici non debere, in quos etiam ipse Diabolus ingressus est. *Post acceptam buccellam in Judam ingressus est Diabolus*, sacra attestante historia: sed tamen non dixerimus facillè Judam Obsessum fuisse. Quid ita? quia non satis est Dæmonium hominem intrasse, ut Obsessus dicatur; requiritur præterea, ut in eundem sæviendi, vel agendi à Deo obtineat facultatem. Quanquam quòd Judam intrasse dicitur Satan, ita

ita intelligendum sit, quod Judæ suggesserit pessimam cogitationem Christi vendendi, ut Euthymius eo loco, & Didymus lib. 3. de Spiritu Sancto exposuerunt. quod ipsum patet ex Johanne 13. Cum, inquit, *Diabolus misisset jam in cor, ut traderet eum Judas. quasi idem sit intrare, & immittere in cor, ut traderet.*

CXIV.

Si dicas etiam Magos, etiam Lamias futura prædicere, quod aliàs obsectorum sit, Ergò per Diabolum, qui illos & illas inhabitet, occupet & sibi subjiciat, respondeo utrasque quidem prædicere, sed diverso modo: Obsessi enim non per se, sed per *Sathanam*, & hic per ipsos: Divini per se & pro se, licet non à se, sed à *Sathanâ*. Quæ per obsessos *Dæmones* loquuntur, obsessis ipsis ignota sunt, & ubi raptus obsessionis cessat, oblita: Quæ divini à *Dæmone* habent, nota & retenta, non aliter, ac quæ hominum revelatione cognoscuntur. Quæ obsessi dicunt, de illis non prius *Sathanam* consulunt, sed invitati ad dicendum coguntur, illisque ut instrumentis *Demon* utitur. Divini nonnisi consulto *Sathanâ* dicunt, & spontè consulunt, & consulta revelant, ac *Sathana* velut instrumento divinationis utuntur. In divinando homines *Dæmonis* operâ utuntur, In obsessis *Diaboli* hominibus utuntur. Ibi *Dæmones* *Præceptores*, hic *Rectores* & *Motores* sunt. Ibi actus non sine peccato divinantis est, hic sine eo est. Divinus malum gravissimum *Sathanam* consulendo committit: Obsessus malum gravissimum patitur, non propriè & motu proprio committit. A divinis iusta supplicia sumuntur, non obsessis. Per Accidens fieri potest, ut divinus simul sit obsessus, ut puella *Pythonica* Aëtior. 16. Alia quedam sub *Maximino* Imp. apud *Baronium* T. 2. Ann. Et alia sub *Hugone* Episcopo *Linconienfi* apud *Surium* T. 6. *Delphica Apollinis Virgo* Sacerdos & divinatrix, & *Sibyllæ* interdum apud *Boiffardum* de divination. aliosque. Hocque modo divinus duplex constitui potest, vel, qui inhabitantem spiritum habet, ut obsessus, vel, qui assistentem, ut divinus. Ille ignota non cognoscit, etsi revelet: Hic revelat & cognoscit. In illo *Demon* in homine loquitur: in hoc homo loquitur, sed à *Dæmone* instructus.

CXV.

Adstipulantur Theologi, qui ita: Præscientiâ futurorū S. Scriptura SOLI DEO tribuit, & quidem 1. Καταφανώς affirmativè, ut vi-

dere est I. Sam. XVI, 7. *Dominus videt* ללבב in cor, Targ. מחשבה cogitationes cordis I. Reg. VIII, 39. *Tu solus* לבבך nosti cor omnium filiorum hominum. Conf. Job. XXVIII, 24. Psalm. CXXXIX, 1. 2. 3. 4. I. Johan. III, 20. 2. ἀποφατικῶς negativè, & Exclusivè, quòd solus Deus sit præscius, vid. Job. XLII, 2. Ps. CXXXIX, 45. Ebr. IV, 13. Et hæc nota I. contra ALBANENSES, qui Anno Christi 796. contendebant, *Deum non præsire ex se aliquid malum, sed per adversarium suum Dæmonem.* II. Contra SOCINIANOS, qui Albanensium vestigia legunt, negantes *Deum præsire futura hominum peccata.* Sic enim Socinus in *Prælect. Theol. c. 8. 9. & 11.* differit: *Nulla ratio, nullum Scripturæ testimonium proferri potest, ex quo aperte colligitur, Deum mala ex voluntatibus hominum dependentia, scivisse, antequam fierent.* III. Contra PONTIFICIOS, qui ex defunctis hominibus tantum non Deos faciunt, dum illis hoc tribuunt, quòd occulta nostræ necessitates, & cordis nostri gemitus illis non sint incogniti; Sed missis Albanensibus, Socinianis, & Pontificiis ad propositam quæstionem respondemus per distinctionem. Distinguimus enim inter ea, quæ pendent 1. à propria Dei potestate. Sic internos cordium recessus & abditas mentis cogitationes nec præsire, nec cognoscere potest Diabolus, quia *solus Deus novit corda filiorum hominum*, uti modò audivimus ex I. Reg. II. 39. quem locum B. Hunnius ita eleganter enucleat: *Nec mali Angeli quantumvis alioquin sagaces hominum cogitationes à priori perspiciunt. Quamquàm enim norint eas cogitationes, quas ipsi vel piis vel impiis suggerunt, eas tamen, quæ vel à Spiritu Sancto in piis excitantur, vel à mente hominis five pii, five impii proficiscantur, scire nequeunt Dæmones, nisi vel sermone exprimantur, vel aliis indicis, velut ex abscondito cordis ita proferantur, ut ratiocinando de iis statuere possint.* Hæc ille. Uode & rectè dici solet, *nullam creaturam scire posse ea, quæ intus in animo hominis latitant, nisi aliunde ipsis patefiant.* Deinde distinguimus inter ea, quæ pendent 2. ab arbitrii hominis libertate. Hæc enim Diabolus certò prædicere non potest. Solummodò enim ex temperamenti constitutione aliquid colligit. Vid. Geier. *Prælect. Acad. in Daniel. p. 123.* Denique distinguimus inter ea, quæ pendent 3. à rerum naturalium causalitate. Ita concedimus Diabolum ex subtilitate naturæ, temporum experientia, *babet*

babet enim plurimum, quàm quinquies mille annorum experientiam, ut loquitur Cyprianus ad Fortunatum ex revelatione Scripturæ quædam prædicere & præscire posse. Ita Diabolus ex Scripturæ revelatione, ex concionibus & miraculis Christi, & sic à posteriori novit, Christum esse Messiam Luc. IV, 34. Actor. XIX, 15. Si verò quis ulterius ex me quærat: An etiam Diaboli plenè & planè cognoverint, Christum esse verum promissum Messiam, & *ὁμολογῶν* Dei Filium? iterum distinguo inter statum Christi *Exinanitionis* & *Exaltationis*. De statu exaltationis nullum est dubium, quum Dæmones viderint efficacissimum Christi descensum ad inferos, & mox insecutam gloriosam resurrectionem, ut de eo non possint non esse certi, modò non per superbiam, odiumque in Deum infensissimum, de quo ipse Dominus concionatur Gen. III, 15. ignorare se simulent. De statu igitur exinanitionis hîc est quæstio. Affirmativa videtur probari posse ex Matth. IX, 29. ubi Diaboli in duobus Dæmoniacis vociferabantur, dicentes: *Quid rei nobis tecum est υἱὲ Ἰησοῦ*, & ex Marc. I, 24. Luc. IV, 34. ubi Diabolus in obseffo: *Sine, quid rei nobis tecum est Jesu Nazarene? venisti ad perdendum nos? ἀλλὰ οὐκ οἶκον novi te, quis sis, nimirum ille sanctus DEI i. e. Messias.* Negativa autem patere videtur ex Matth. IV, 36. ubi Diabolus Christum tentat his verbis: *Si Filius DEI es, jube, ut lapides hi panes fiant. Si Filius es DEI, precipita te deorsum.* Sed affirmativam amplectentes Scripturæ *ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως* ita conciliamus, ut dicamus, ex loco Matth. IV. hoc saltem colligi, quòd ante baptismum Christi vel nihil planè, vel parum saltem divini de Christo suspicatus fuerit Dæmon, nisi quòd miraculosam ejus nativitatem nonnihil pensitaverat, quod tamen non adeò ipsum multum movit, præprimis cum Christum in teneris juventutis suæ annis nihil singulare vidit agere, quod vel minimum Divinitatis suæ signum esse posset. Quum autem in baptismo ad Jordanem vocem Patris audit dicentis: *Hic est Filius meus dilectus*, itemque testimonium, quod Johannes Protobaptista de Christo edidit, nempe illum esse agnum Dei, qui totius mundi peccata tollere deberet, in mentem ipsi iterum venit miraculosa ejus nativitas. Quum autem ex alterâ parte nihilominus videret, Christum esse aliis hominibus similem, pauperem scil. & abjectum, ideò dubius

fuit, qualis sit intelligendus Dei Filius, an *naturalis* & ὁμοούσιος, an saltem *per-excellentem quandam adoptionem*, quomodo etiam Ariani & Sociniani de Filio DEI loqui amant. Hæc prima fuit ansa, qua de Divinitate Christi Diabolus incepit conjecturare, quæ conjecturæ postmodum accedentibus Christi miraculis expirarunt.

CXVI.

Sed cum quandoque hoc Malum erumpat in aliqua Urbe vel pago, vel alio cœtu, ut processus instituendi, supplicia intendenda, Gladius, Ignis & cætera instrumenta extirpandis sint adhibenda, quæritur, an ex illo concludi possit cœtum illum, ut contaminatur istiusmodi personis, ita quoque Religionis veræ defectu premi, adeoque ubiubi sit Magia copiosior, ibi etiam sit hæresis validior. Pontificii Scriptores hîc debacchantur in Lutheranos, atque censent illos longè magis abundare istiusmodi hominibus, quàm Ecclesiam ut vocant Romano-Catholicam *Thyrsus* lib. 2. de Dæmoniis cap. 21. tam impudens est, ut etiam non vereatur nostros Doctores iisdem accensere. Verba illius ita habent: Quamplurimi eorum cum Diabolo egerunt, vel ab eodem, tanquam à Magistro, sua dogmata acceperunt. Hoc docent de Simone Mago Egesippus: & Cyrillus: de Basilide Theodoretus: de Marcione Innocentius: de Menandro Epiphanius: de Theodoto Eusebius: de Carpocrate Tertullianus: de Buda Cyrillus: de Montano rursus Eusebius: de Massiliano Theodoretus: de Eutyches idem: de Berengario Polydorus Vergilius. Nostro etiam tempore id de iis, quos ex se procreavit, ipsemet Lutherus testatur: de Carolstadio, inquam, libro contra Carolstadium: de Oecolampadio, libro de Missa angulari: de Anabaptistis, libro contra ipsos. Testantur idem de Davide Georgio Basilienses Prædicantes in Historia de ipso: de Andrea Osiandro Erasmus Alber. libro contra Carolstadium: de Joanne Knopæo Archibaldus, libro de Confessione Calvin. de Marco Cuiikano, Lutherus in Sympos. cap. 37. de Campano Lindanus, libro de fugiendis Idolis: de Bucero Lutherus in Colloquio Witteb. anno 1537. Idem hoc de seipsis duo, omnium præcipui, coryphæi memoriæ prodiderunt. Nam Zwinglius clarè scripsit, teste Erasmo Alber. libro contra Carolstadium, se

se suum, de Eucharistia, placitum à Spiritu quodam accepisse, de quo dicere nequeat, albusne fuerit, an niger. Lutherus verò pluribus foliis persequitur (lib. de angular. Missa) quemadmodum Diabolus ad se venerit: se honorificè salutarit: sibi argumenta plura, quibus ad Missam aliaque veteris disciplina dogmata deferenda commotus sit, grandi & terribili voce proposuerit. Et duo summi Imperatores, Maximilianus I. & Carolus V. diabolicæ consuetudinis non obscurè Lutherum notarunt. illi quidem, dum eum procul à se abduci juberet, quod in ejus humeris insidentem Diabolum videret: hic verò, dum eum non hominem, sed Diabolum, qui hominis personam induerit, in publico & solemni Edicto appellavit. Wormatizæ anno 1521. Bredemb. lib. 7. Collat. cap. 41. nec tantum ille, sed & *Martinus Delrio*, qui ita: Invaserunt prius Bohemiam Hussitæ postea Lutherani &c. Subjicit causas mihi inquirenti, cur hæresin comitetur assidue magica commodum occurrit, quas meus quondam Doctor *Joannes Maldonatus* Societatis Jesu Presbyter, vir doctus juxta & sanctus disertissimè prodidit, cum de Dæmonibus publicè Lutetizæ Parisiorum profiteretur, ille causas commemorabat quinque &c.

CXVII.

Ita patiuntur calumniam, qui à Luthero nomen habent, ut ipse quondam. At frustra: nam *primò*, quis nescit Ephesum, Philippos &c. fuisse Urbes, in quibus Paulus Ecclesiam plantarit, Christo collegerit Animas, Verbum diffeminarit, quod copiosum fructum attulit & tamen infames erant Magiæ, ut constat ex *Actor. 19. v. 19. Actor. 16. v. 16.* adde *Eph. 2. v. 1. 2. 3.* Commentariumque Grotii, imò ipsum Serpentem intravit Diabolus, in paradisum irrepsit, atque parentes nostros decepit & ab integritate concreata dejecit *Genes. 3. v. 1. 2. & seq.* In proverbium abiit Deum nullam constituere Ecclesiam, ubi non simia illius Diabolus scil. Capellam quandam coordinet & adjungat. *Secundò* oppositum potius inferendum, quod scil. ubi Hæresis serpat Magia plerumque locum non habeat, quia Diabolus sufficienter per Hæresin decipit, nec opus habet, ut alteram quoque manum Magiæ moveat, & hæretici quantum ad hoc, sunt nimis perspicaces, ut detestentur illud commercium cum Dæmone, notunt, quam abomi-

minandum illud scelus & abhorrent, plærumque Magiæ operam dant mulieres, non viri, laici non eruditi, vetulæ quæ faciliè decipiuntur, non Theologi, qui artes Sathanæ eludunt, considera Photinianos pestilentissimum genus hominum in Doctrina, & ne quidem unum faciliè produces, qui Magiæ operam dederit, aut adhuc inter illos cum Magis consuescat. Tertiò in Pontificios hæc fata cudenda, tum quia ante Exortum Lutheri & Evangelii prædicationem, omnia spectris fuerunt plena, Claustra & Cœnobita librorum magicorum & Monachorum præstigiatorum abundabant, quod docere possunt Claustra in nostro Ducatu, inprimis Hirschau-giense, Blabyrense & Mulifontonum; tum quia in Academiis Pontificiorum publicè prælecta fuit Magia, adolescentes curiosi in illa informati, Spiritus familiares venum expositi, adedè quidem, ut Vossius satis mirari non possit tantam fuisse superioribus seculis cæcitatem & inscitiam, ut Salmanticæ & illa Magia, quam dicunt *Georgian* & alteram quam *portian* nominant, scholis publicis doceretur, quemadmodum in tertio de natura Dæmonum tradit Joannes Laurentius Anacias Theologus Tabernas & ejus fide Georgius Raguscus Theologus, Medicus & Philosophus Patavinus lib. 2. de Divinatione Epist. 6. tum quia fasciculus temporum hæc habet: *Tempus effeminatum incipit circa annum Domini 1000, in quo fides christiana valdè capit deficere & declinare, & auguriis & maleficiis intendebant, & erat Sacerdos sicut populus.* Memorati sunt ex sacro ordine à Mart. Delrio in disquis. sequentes: *Johannes Teutonicus Canonitus Halberstadiensis; Monachus ille qui in gratiam Ducis Aureliani incantabat Regem Carolum, de quo Meyerus in Annalibus Flandriæ. Palumbus Presbyter Necromanticus potens Romæ, cujus meminit D. Antoninus in Histor. Dominicani illi Bernæ exusti 1509. de quorum artibus diabolicis Historici plures à Delrio sedulò annotari. Ægidius Canonicus Lustanus.* Ut *Nonnas Satana succubas, Clericos Satana incubos, ariolos & similes Bileamos nunc præteream.* Historia Sagæ istius Cordubensis Magdalenæ de la Cruz & alterius Mariæ de Visitatione Abbatisse recentior est, quam ut aliquem latere possit; extat hujus historia Hispanicè à Cypriano de Valera edita, & postea in idioma Belgicum traducta. Prior ab ipsis inquisitoribus fidei, Ma-

giæ

giæ damnata fuit. Recens etiam est captivatio, & liberatio per Pontificem Paulum V. 1607. Abbatis Brandolini, qui accusabatur artibus magicis horrenda multa facinora sua ad actum perduxisse. De quo M. Paulus Venetus in Consideration. Censurarum Pauli V. &c. Taxat homines istius ordinis Navarrus: *Quare superstitionis est credere, quod possunt excommunicari locusta, bruchus, aut aliud genus vermium & animalium irrationalium, quanquam religiose uti possimus contra ea, aqua benedicta, precibus, & adjurationibus sanctis fundatis in divina bonitate & misericordia, & suis sanctissimis verbis & institutione Ecclesie Catholice. Quibus solis utinam uterentur, qui audacter promittunt se ejectiones ea ab illa, aut illa regione, si illud aut illud sibi detur, quandoquidem nihil quod superat vires naturales, & effectum Sacramentorum, & institutiones Ecclesie, & revelationem particularem, potest promitti tam certo atque ipsi promittunt, nec pretium peti sine specie cujusdam simoniae.* Anno 1608. In Gallia prope Lutetiam Presbyter quidam cœtui Magorum erat à sacris, & sacra sacerrima ibi faciebat, ut loquitur Historicus, *lemures larvasque Orci exiciebat*, cum illis multa infanda locutus. Addi potest nupera historia Presbyteri Massiliensis Gaufredi, peculiari volumine descripta à Monacho Michaelis, & Lutetiae Parisiorum excusa; in qua non solum horrenda narrantur de miseri illius fascinis, & Magiæ abusu ad fœdam libidinem, & mulierum ac puellarum seductionem; sed etiam de vi & ratione variorum exorcismorum, & Dæmonum cum exorcistis collusione, in gratiam Romanæ superstitionis, postquam, miser ille tandem à Senatu Aquensi, præside Ampliff. viro Guil. Du Vair vivicomburio addictus à temporalibus flammis, ad æternas transiit. Ante tempora reformationis, quæ nugæ & superstitiones Magicæ, quæ vanæ observantiæ non exercitæ à quibusvis etiam Clericis, cæcis cæcorum ducibus, quas ibi adhuc maximè vigere videas, ubi reformatio illa non admissa? Circulo se munire adversus Diabolum videtur vulgare tunc fuisse. Vide quid de Sacerdote & milite quodam referat Cæsarius, historicus tuus & confer judicium Martini Delrio; de statua aut capite æneo loquente, Gerberti postea Sylvestri Papæ, Alberti Magni Episcopi Rog. Baconis Minoritæ cum cæremoniis & observationibus huc facientis, non le-

ves sunt præsumptiones & disceptationes apud Pontificios; nonnullis ea apertè Magiæ condemnantibus; aliis ad humanum artificium id omne referentibus. In Francia & Italia solent venales reperiri dæmones vasculis, speculis, phialis, annulis alligati & inclusi, ut refert Crespetus; & posse hoc fieri à Magis putat Catholicus Poeta Ronsardus. Alberti Magni Magica & delira philosophemata de virtutibus lapidum, qui hæcenus sub ipsius nomine, nemine contradicente, lectus fuit, excusari non possunt. Ex gr. Lapidibus instillatam virtutem à syderibus, futura prænosendi, &c. & plures ejusmodi vanitates in libro de mirabilibus agnoscit Delrio, sed librum illum non esse Alberti affirmat, lib. 1. Petrus de Alliaco Cardinalis & Episcopus Cameracensis vir alioquin sua ætate eximius, minus Arithmantix indulgit, scripto vintiloquio de concordantia Astronomix cum Theologia & Historia; item apologiis & aliis scriptis huc pertinentibus, quæ uno volumine edita. De quo hæc exstat censura Jesuitæ Pererii: *Eat nunc igitur Petrus de Alliaco & istam Astrologiam amplectetur, exosculetur, præfractæque defendat, &c. qui nec veritus est scriptis prodere diluvium Noeticum & ortum Christi Domini, aliaque summa prodigia & miracula, etiam syderalis scientiæ peritia ex astrorum observatione prænosci ac prædici potuisse. Sed quò manifestius appareat, quam sit impia & execranda istorum doctrina, &c. Et Petrus Aliacensis istiusmodi figmentis (Abumazaris scilicet atque aliorum Arabum & Judæorum) stultissimè credens, ac vanissimè gaudens, &c. Petrus Hispanus postea Pontifex Johannes XXI. eidem Astrologiæ superstitiøsæ confusus & longam vitam in Pontificatu sibi pollicitus, subito Viterbii infelici morte periit mense Pontificatus octavo, referente ex Stella & Valerio Delrio. Quid quod Spineus de Strigibus testetur cap. 13. in sola Comensi Diæcesi millenarium sæpe Numerum Sagarum excedere, quæ ab Inquisitoribus anni Decursu examinantur & sæpe ultra 100. singulis annis comburuntur, quod Remigius in Dæmonolatr. in Hispania, Flandria, Lotharingia, Leodiensi Episcopatu asserat ingentem esse Sagarum copiam, quod tantus Magorum & Sagarum numerus in Episcopatu Moguntino, Bambergensi, Herbipolensi, ut tota penè oppida & pagi fuerint exusti nec Canonici, Jesuitæ, Sacerdotes, Consiliarii.*

liarii, Jurisconsulti, Medici, Nobiles alique ab hoc crimine fuerunt immunes, ut Historia annorum hujus Seculi 26. 27. testatur, videantur Schleidanus & Meteranus continuatus, & sanè si Hæresis & Magia ita essent connexa, vel maximè deberet abundare Saxonia Magis, Sagis & Veneficis, cum tamen nihil de illis locis constet, cum ex illa Regione Hæresis Lutherana, ut vocatur, initium cœperit, originem duxerit.

CXVIII.

In specie autem respondemus primò Marcionem dictum esse primogenitum Satanæ non ex commercio cum Diabolo magico, sed ex hæresis abundantis pravitate, cujus Author Diabolus, quos Paulus notet 1. *Timoth.* 4. planum est, nempe Pontificios Doctores, qui Conjugium prohibent Clericis, Delectum ciborum instituunt, comparat Judæ Ischariotæ, Satanæ domicilio Ambrosius hæreticos, qui fuit non corporaliter sed spiritualiter obsessus, & mendacia cudunt illi ex Diabolo, quatenus à verâ viâ salutis abducunt. *Secundò* Simon Magus non tam fuit hæreticus dogmatizando Christo contraria, quam Magus insignis præstigiis ludendo, ubi constat ex *Actor.* 8. Basilides, Marcion, Menander, Theodotus, Carpocras, Beda, Montanus, Massilianus, Eutyches, Berengarius partim non fuerunt hæretici, sed monstra hominum qui disseminabant tales Errores, à quibus etiam recta ratio abhorret, partim non dicuntur Magi expressè à Patribus, sed insulsi, qui dogmata sua hauserunt non à Spiritu S. ex Scriptura, sed à Diabolo & Spiritu atro ex Inferno, partim non sunt fide digni, qui talia produnt, ut constat de Polydoro Virgilio, qui in multis hallucinatus. *Tertiò*, quod Andreæ Osiandrum ex Erasmo Albero obsessis annumerat, putida est calumnia. Nihil de hoc habet Cardanus Italus, qui Thema ipsi erexit, quodque extat in illius operibus, nihil de hoc Tobias Adami, qui in vitis Theologorum ipsius cursum vitæ descripsit, nihil de hoc Wigandus Episcopus Pomaziensis in Scripto contra ipsum edito, nihil infensissimi hostes de hoc contra ipsum. Consimiliter olim calumniatus est in Nomen Osiandrum Sturmus ille Argentoratensis, de quo in *Antisturmio* altero Lucas filius illius. Verba quia non sunt obvia,

addam: Habuit Parens meus patrem Andream Osiandrum, fabrum ferrarium, qui in Guntzenhausen, oppido Franciæ Orientalis, totos triginta annos Senator, sæpe etiam Consul fuit: tenuis quidem fortunæ, sed bonæ famæ, & non vulgaris inter suos auctoritatis. Huic præter parentem meum fuere filii alii duo, Georgius Osiander, quem pater artem fabrilem docuit: hunc ego Joannem Osiandrum, fabrum ferrarium, sæpe Norimbergæ vidi: cum ille parentem meum animi gratia quotannis ferè visitaret: is etiam in ædibus parentis mei, sexagenario major, piè in Domino obdormivit. Parentis mei Avus fuit agricola in pago, non procul à Guntzenhusio oppido: huic nomen fuit Conrado Osiandro: neque hic Conradus, neque ipsius filius Andreas, faber, literas ullas didicit. Unde autem illis hoc cognomentum sit, novit Dominus: ego certè ignoro. Quære autem, Sturmi, ex civibus Guntzenhusianis grandævus: si aliter dixerint, ego mendax fuero: si idem referent, quod ego, tum tu calumniator fueris. Quàm verum autem est illud tuum de parentis cognomine: tam etiam verum est illud, quod de torque aureo ab ipso gestari solito scribis: utrumque confictum est à tui similibus vanis hominibus. Annulum, quo literas obsignare solebat, in digito gessit: aureum torquem nec habuit, nec gessit: tu autem Sturmi, nugæ congeris: itaque non O-rator es, sed nugigerulus: cui esto rectè dicere possum: O os, ô frons: si modò aut tibi, aut tuis sociis est frons ulla. In Luthero verò quæ prodit cum Cornelio à Lapide & Fevardentio non urgent, tum quia narratio hæc est hostium, quibus fidem jura derogant, tum quia ipsi narrant, Baronem nihil vidisse nisi Monachum Cueullâ indutum, tum quia etiam Cacodæmon stat ad dextram Sacerdoti summo ut ei adversetur, *Zachar. 3. v. 1.* & Christum ipsum statuit super pinnas Templi *Mattb. 4. v. 5.* quid si hac ratione voluisset suspectum reddere, Lutheri ministerium? & quod Carolus ipsum Diabolum vocarit ex mala Informatione de ipsius Doctrina profectum esse ἐξ ἀγνοίας est.

CXIX.

Prolixius Theologi nostri B. Virum vendicant contra illos, qui ita blaterant, imò calumniantur: Quùm igitur *Vita & Fama* pari passu ambulent, & universis Christianis gemino thesauro peropus

pus sit, BONÀ scil. CONSCIENTIÀ, si Deum respiciamus, & BONÀ FAMÀ, si ad homines attendamus, idè libet hîc paululum immorari, & B. nostri Lutheri VITAM, DOCTRINAM, MORTEM & SEPULTURAM à calumniis adversariorum vindicare. *Ad calumnias enim tacendum non est, non ut contradicendo nos ipsos ulciscamur, sed ne mendacio inoffensum progressum permittamus, ut loquitur Basilius Epist. 36.* VITAM B. Lutheri suggillant Campianus, Pistorius, Ungersdorffius & alii, contententes ipsum fuisse meribibulum, incestuosum. Bezanus l. de Eccles. q. 3. Concl. 10. num. 105. scribit: ipsum fuisse infamem, & concessisse libidines. Concl. 11. num. 126. Fornerus & alii tribuunt Luthero, quodd rusticorum seditionem exciverit, quodd fuerit homo contentiosus, pertinax, vehementis ingenii, impatiens, & qui nisi per omnia sibi consentientes ferre non potuerit. Salmero in cap. II. Epist. Petri in ipsum detonat, quodd sacratam Deo monacham in matrimonium sibi copulaverit, quoddque permiserit viris, ut cum languent uxores, in servas vel ancillas irruant. Eccius ipsum appellat caput Draconis, vanissimum hominem. Et quodd dictu horrendum, electum illud Christianæ Ecclesiæ organon Diaboli mancipium, à Diabolo ductum & agitatum fuisse, Diabolicâ calumniâ impudentibus huccis clamitant. Vid. Pistorii Anat. Lutheri. Conrad Betters zwölff unterschiedene Tractat von D. Luthern. Ungersdorffii Glückwünschung Part. 2. cap. 23. p. 294. Sed hisce vitæ Lutheri calumniatoribus opponimus unicum Erasmi testimonium, præclari illius viri, & Argi oculatissimi in cernendis simul & Aristarchi diligentissimi in taxandis Ecclesiæ Romanæ erroribus atque abusibus benè multis, quem nisi pusillanimitas & ἀνδροπαγέμονα in diversum rapuisset, sive, quodd quidam non invenisset ait, Placentiam prætervektus rectâ Veronam cursum direxisset, nullum ferè salutaris post θεόγλωσσον & θεῖον λόγον Lutherum Ecclesiæ habitura fuisset omnis eruditionis Theologica ἀμείνον quodd elogiû Erasmus ornat B. Glassius in Prefat. Grammaticæ Sacræ. Sic autem Erasmus differit de vita Lutheri in Epistola ad Thomam Cardinalem Eboracensem l. 11. edit. ult. Epist. 1. *Homini (Lutheri) VITA magno omnium consensu probatur; Jam id non leve præjudicium est, tantam esse morum integritatem, ut nec hostes reperiant, quodd calumnientur. Similiter in literis ad Electorem Saxonem datis, perhibet, sibi Lu-*

theri doctrinam & vitam non displicere: Se autem improbare intemperiam quorundam Theologorum, qui Lutherum, nullius adhuc erroris convictum, pro heretico & Anti-Christo exclamant. En testimonium ab hoste. Conf. Meisner. Anti-Less. pag. 443. seqq. ejusdemque Excub. Papist. Depuls. thes. CXXI. p. 277. Nec obstat, quod nobis subinde objiciant, vitam B. Lutheri in monasterio actam. His enim cum Apostolo respondemus: ὁ πῶτα ἦν ἡμεῖς οὐκ ἔμελλεν εἶναι ὡς ἐγώ, quales aliquando fuerit, nihil mea refert. Gal. II, 6. Ita qualis olim fuerit Lutherus, nihil nostra refert: Novimus & Paulum ante conversionem fuisse hostem Christi, & persecutorem Ecclesiæ acerrimum Act. XXII, 4. 5. DOCTRINAM B. Lutheri dente Theonino arrodunt Serarius & eumprimis Becanus, qui lib. 3. de Eccles. q. 3. Concl. II. num. 129. ita scribit: Lutherus à Diabolo accepit DOCTRINAM suam de abroganda Missa. Conf. ipsius Disput. de Vocat. Ministr. Viennæ 616. institutam th. 66. Quibus non immeritò annumeramus M. Rudolphum Goclenium Calvinistam Marpurgensem, qui in thesibus suis Apologeticis scribit: B. Lutherum horridiores phrasas sæpè multumque inculcasse. Vid. Schediasmata D. Finckii Schediasm. 1. p. 2. & 3. Sed hæc Adversariorum calumnias surdâ aure prætermittimus. Novimus enim B. Balduinum eas penitus contudisse in quodam scripto, quod contra Jesuitam Serarium de Lutheri Magistro edidit, quo lectorem brevitatis studio remitto. Novimus etiam ipsum B. Lutherum scriptis suis utilissimis hæc mendacia satis profligasse, in quibus Pontificii ne apicem quidem ejus doctrinæ monstrare poterunt, quam infernalis ille spiritus vel tolerare saltem, nedum pro sua agnoscere possit. Nec obstat a.) quod Megalander noster non semel in scriptis suis Diaboli mentionem faciat, de tentationibus ejus insensissimis graviter conqueratur, colloquia item, discursus, disputationes, & conversationes, quas cum Diabolo ipso de rebus etiam fidei habuerit, ipse describat. Novimus enim apparitiones, tentationes, colloquutiones Diaboli neminem Diaboli mancipium, à Diabolo ductum, agitatum, in doctrina instructum & informatum arguere. Novimus ipsum Salvatorem à Diabolo tentatum, cum ipso collocutum & in deserto conversatum fuisse Matth. IV. à vers. 1. usque ad v. 11. Quis verò inde colligeret, Christum fuisse Diaboli

boli mancipium. Nec b.) doctrinæ B. Lutheri quicquam de-
dit, quod T. 6. f. 87. *Jenens. Germ. in l. de Missa angulari & un-*
ione Sacerdotum Anno 53, dicat: *Diabolum in corde suo disputati-*
onem de Missa incepisse. Nam Lutherus nequaquam hac fine dispu-
tationem illam cum Diabolo habitam consignavit, ac si eum in
abrogatione Missæ privatæ præceptorem agnosceret, siquidem
jam ante ex verbo Dei cognoverat, quod Missa privata cum in-
stitutione Christi pugnaret. Sed ut suo exemplo comprobatum
daret, quàm lubricò nitantur Papales illæ rationes fundamētō,
& quàm omninò non possit illis mens christiana in tentationibus
Diaboli acquiescere, quas in stabilienda Missa privata afferre so-
lent. Vide integrum Lutheri locum & distingue inter tentationes
& informationes Satana. Lutherus nunquam Satanam sed Chri-
stum doctrinæ suæ autorem agnovit. Hinc in lib. *contra falsò ap-*
pellatum spiritualem Clericorum statum fol. 107. ita scribit: Ob ich
mich einen Evangelisten von Gottes Gnaden nennete/ trauete
ich mich dasselbe eher zu beweisen/ denn euer einer seinen Bi-
schöfflichen Titul oder Nahmen beweisen könnte. Bin dessen ge-
wisß/ daß mich Christus selbst also nennet/ und dafür hält/ der
meiner Lehre Meister ist/ und auch seyn wird an jüngsten Tage/
denn sie nicht mein/ sondern sein lauter Evangelium ist. Inte-
rim se à Satana tentatum in multis profecisse dixit. Nam per ten-
tationem profectus noster & fit. Non enim sibi quisquam inno-
tescit, nisi tentatus, nec potest quisquam coronari, nisi vicerit,
nec vincere, nisi certarit, nec potest certare, nisi inimicos & ten-
tatores habuerit, inquit Augustinus. vid. Saxon. Evangel. B. Hen-
rici Höpfneri Sect. I. P. II. c. 1. p. 59. MORTEM B. Lutheri
suggillant tum Calviniani, tum Pontificii. Calviniani calumnian-
tur, ipsum præ mœrore mortuum, quum *Apologia Tigurinorum ab*
Henrico Bullingero scripta respondere non potuerit. Vid. Vitam Bul-
lingerii p. 21. Sed Princeps Hassiæ Philippus vidit tam impudens
esse hoc Zwinglianorum effatum, ut anno Christi 1564. suis man-
darit, ut à talibus calumniis abstinere. vid. Melch. Adam, pag.
486. PONTIFICII (viri illi linguæ) omnes afferunt, mortem Lu-
theri fuisse malam & infelicem, sed de mortis genere non unam
candemque foveant sententiam. Quidam contendunt, Lutherum
fibi

sibi ipsi violentas manus intulisse, ita Luthero *avvengias* tribuit Thomas Bozius de Signis Ecclesie T. 2. lib. 23. c. 8. Quem locum etiam adducit Cornelius à Lapide, qui ad cap. 11. post. Epist. Petri scribit: Lutherum, cum vespere lautè cœnasset, noctu desperatione & furiis Dæmonum ædum sibi injecto laqueo necem intulisse, asseruit ejus famulus postea ad orthodoxam fidem conversus. Quidam calumniantur, Lutherum morte repentinâ obiisse. Ita Bellarminus l. 4. de Eccles. c. 17. §. Lutherus, ex Cochleæ de vita Lutheri hæc adducit: Lutherus morte repentinâ sublatu est. Nam cum vespere opiparâ cœnam sumisset, latus & sanus, & facetiis suis omnes ad risum provocasset, eadem nocte mortuus est. Quidam eò impudentiæ progrediuntur, ut eum à Cacodamone sublatum fuisse calumnientur. Ita Guilielmus Bessæus Jesuita Gallus in Concept. Theol. Sabbath. post cineres, p. 102. de morte Lutheri differit: Lutherus benè potus, & cibis distentus absque ullo pietatis signo cubitum secedens apud inferos pernoctavit. Unde & Costerus in venenato suo carmine de morte Lutheri ita canit:

Infelix ex alvo animam diffudit ARIUS,

Hunc sequeris nimio vane Luthere mero.

His omnibus pollicem premit Fabianus Justinianus, qui in Comment. in cap. VI. Tobie ita scribit: Ipsummet Lutherum subitanè & improvise morte à suo Cacodamone sublatum, peremptumque plurimi sensent, quod vocati ad eum Medici morbum vel ignorare se faterentur, vel apoplexiam fingerent. Franciscus Innocentius Priorschius magnæ authoritatis Monachus dixit: Er wolte stracks Lutherisch werden/ wenn man beweisen könnte/ daß Luther natürlichen Todes gestorben/ und ehrlich wäre begraben worden/ der Teuffel habe ihn leibhafftig von der Elbe weggeführt. Sed si neque amico laudanti, neque inimico detrahenti credendum, quis Bozio, Cochleæ, Cornelio à Lapide, Bellarmino, Bessæo, Fab. Justiniano, Priorschio & aliis juratis Lutheri hostibus crederet. Extat historia de morte Lutheri à viris fide dignis, qui ipsi agonizanti adstiterunt, descripta videlicet à Justo Jona, Michaële Cælio, Johan. Aurifabro Vinariensi, qui coram Deo & in conspectu Christi testantur, quod sanctâ fide & bonâ conscientia historiam obitus Lutheri referant, quæ habetur Tom. 8. Jenens. Germ. quam videat

videat lector veritatis amans eique addat B. M. Johan. Matthesii concionem *XIV. de vita Lutheri*. Sleidan. l. 16. *Comment.* imò ipsum Jacob. August. Thuanum *Historicum Pontificium* l. 2. *Hist.* p. 30. Quæ omnia Pontificiorum mendacia de morte Lutheri effusa, facili negotio dissipare, & in jugulum calumniantium redigere possunt. Denique SEPULTURAM Theandri allatrant κατὰ τὸ ἡθὺς Pontificii, peiores hac in parte Ethnicis, de quibus Camerarius *Hor. subciv.* P. 2. p. 44. scribit, quòd inter alias leges etiam hanc diligenter observarint: *Defunctum non maledictis adficias, sed beatum predices.* Unde & Ovidius ita canit:

Pascitur in vivis livor, post fata quiescit,

Tunc suus ex merito quemque tuetur honos.

Verùm mortuo Luthero nondum quiescunt Pontificii, sed denud fluctus irarum suarum evomunt, & cæno calumniæ post mortem ipsius corpus adspargunt. Fabulantur enim, corpus electi Dei organi, ob intolerabilem fætores in itinere fuisse relictum. Ita quoque Tannerus Ingolstadiensis Jesuita mortuo Hunnio his verbis insultabat: Hunnius non attritus viribus, nec senectâ confectus; sed corpore vicens & pollens, maximè eò ipsò tempore defloruit, quando secundum corpus floruit. Sequuntur igitur Pontificii præceptum Machiavelli: *Mendaciis rem age, si vera non suppetant.* Sed *mendacia non diu fallunt, tandem luci cedunt tenebrae*, inquit Cyprianus l. 1. Epist. 3. Novimus enim non solum B. Hunnium honestam ætatem esse assecutum, sed etiam Lutherum, postquam Spiritum suum in manus Dei semel iterumque commendasset, in patria Islebia die 18. Februar. qui erat Concordiæ sacer Anno 1546. placidè ex hac vita sine metu ac motu discessisse, annos natus LXIII, ipsiusque corpus honorificè Wittebergæ fuisse sepultum, & quidem *honorificentius, quàm multorum Principum corpora*, uti Melanchthon, Matthesius & alii testantur. Nos piissimis Lutheri manibus hisce acclamamus verbis: יהוה שלום. Maneat nomen ejus in benedictione, doctrinæ genus ab ipso traditum, quod hodiè angustis constringitur terminis latius sese extendat & vigeat in Ecclesia & cordibus hominum, usque ad adventum gloriæ (gloriosum) magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi Tit. II, 13.

C X X.

Depulsis his calumniis transimus ad alteram excutiendam, quæ scilicet imponit Reformationi *primò* sequelam Magiæ & Magorum, atqui si secuta est, secuta quoque est Reformationem Eliæ, secuta est Reformationem Christi, secuta est Angelum volantem per cælum cum Evangelio æterno Apoc. 14. v. 6. quod oppidò absurdum. *Secundò*, quod in Suecia Finonia & Lapponia grassentur homines magiæ dediti, illud non est ex Reformatione, quæ quamplurimos domuit & eo ipso, quo reformat, vetustatem abolet, sed ex veteris fermento, dum scilicet sub regno tenebrarum dominabantur nigre artes & tenebræ plusquam cimeriæ, quas etiam in extremis oris expugnare aggressus est Rex gloriosissimæ memoriæ Gustavus Adolphus. *Tertiò*, si Dænæus strigum Conventum ordinarium fatetur Genevæ prope summam ædem, multò magis tribuit in hoc opere vicinis testatus, quod una Sabaudica natio confertos Magorum greges habeat, ut nulla iudicum severitate possint extirpari. Causas autem, quas addit ex Maldonato nullæ sunt. Non *prima*, quia non solent obfideri hæretici, ut idola habent inhabitantem Dæmonem, nec eo modo habitat in illis, si habitat secundum Hieronymum. Non *secunda*, quia non omnis hæresis initio violenta est prorsus & vehemens, Scriptura aliter loquitur de hæreticis Rom. 16. v. 18. 2, Corinth. 11. v. 13, 14. Non *tertia*, tum quia pestilentia non semper sequitur famem, nec hæresin varia curiosarum artium genera, cum quandoque hæretici destentur Diaboli præstigias. Non *quarta*, quia solent quidem Dæmones uti hæreticis ad fallendos homines, sed Dogmatum perversorum sparsione, non verò præstigiarum operatione, aut cum illis tacita vel expressa confœderatione. Non *quinta*, nam ad negligentiam Diabolus solet seminare zizania, secundum illud Matth. 13. Errorum, non præstigiarum & annon hæc ratione accusantur Episcopi in Papatu negligentia ejusdam, cujus rationem aliquando Deo Judici universæ carnis reddituri. Quod tandem comparat Calvinismum, Lutheranismum & Anabaptismum tribus immundis spiritibus de Draconis ore, & de ore Bestiæ, & de ore Pseudoprophetæ exeuntes malè comparat, tum quia Lutheranismus nihil commune habet cum

Cal-

Calvinismo & Anabaptismo, tum quia hi tres Spiritus immundi fuerunt Draconis, Bestiæ & Pseudoprophetæ, tum quia maximè quadant in Pontificios.

CX XI.

Observarunt hoc nostri Interpretes, & proinde sequentia adjecterunt: Habemus explicationem miraculorum, quæ jactant Jesuitæ & iis similes creaturæ Pontificis. Possunt enim signa edere, sed non Spiritu Dei verum efficaciam dæmoniacam, sicut nuper aliquis in bello Bohemico se prodidit, prophetandi & signa edendi virtutem præ se ferens, cujus quoque imago passim circumlata est. Riberæ tres Dæmones, quos spiritus familiares vocant, intelligit, sicut Magi solent mittere spiritus quod volunt. Sed ejusmodi spiritus non seorsim, absque hominum operâ, cum Regibus terræ agunt aut colloquuntur, vel signa edunt. Sin autem hominibus singulari pacto aut ceremoniâ uniantur, faciunt per illos quæcunque possunt, & multa alia ad eorum voluntatem expediunt, nec dubito illorum *ἑννομήτων* non paucos, cum ejusmodi spiritibus familiaritatem colere. Quare tantò vigilantius attendendum, ne quis ab Antichristi apparitoribus & emissariis, per fallaciam signorum inescetur, cum haud frustra de iis Spiritus Sanctus præmonere voluerit. Quemadmodum enim boni Pastores & Doctores Spiritu Christi afflantur ex ore ejus, Joh. 20. v. 22. Sic Pseudoprophetæ spiritus mali instinctu loquentes, adspirantur ab ipso, inque ejus virtute prophetant & miracula faciunt, 1. Reg. 22. v. 22. 2. Cor. 11. v. 14. 15. in Angelos lucis & ministros justitiæ se transformantes. Etenim ut nostrate proverbio dicitur, quo Diabolo vetitum ipsi ire, mittit suos nuncios & legatos. Nec obstat, quod nomen Christi prætexunt. Nam Zedekias ille falsus propheta Spiritu se Jehovah loqui profitebatur, & passim invenimus, tales tam olim fuisse sub Veteri & Novo Testamento, quam nunc sub finem mundi futuros, sicut capite 13, 11. expressè legimus, Pseudoprophetas Pontificios Agni cornua prælaturos. Quamobrem vitandæ fraudi spiritus Dæmoniorum hîc appellantur, qui se ex Christo loqui mentientur.

CX XII.

Audiamus ex Calvinianis *Noetium* ita differentem de hac mate-

ria: Q. An aliquo colore Pontificii nostræ Ecclesiæ in reconventionem quasi, & lege talionis, magiam exprobrare possint? *R. Neg.* Signum est causæ desperatæ, & conscientiæ cauterizatæ sive excogitatis commentis, apertisque mendaciis, sive nequiter fabricatis calumniis, retaliare velle, & in adversarium retorquere; ut illo quasi sepis atramento effuso, minus videant imprudentes lectores, te eo manifestè teneri, quod justè tibi impositum. Clamat hoc peccatum in cælum, cum nomine justæ ac nudæ defensionis, aut moderaminis inculpatæ tutelæ insignitur, & mendacia ex propria affirmatione defenduntur, ac satis superque coram toto mundo probata jactantur; cum tantum dicta sint, & quibuscunque provocationibus Scriptores urgeantur, nihil aliud nisi suas aut suorum mendaces affirmationes repetunt, & priores posterioribus, tanquam stylobatas substruunt. Hæc methodus Pontificiorum in retorquendis in nostras Ecclesias criminibus, schismatis, hæresios, profanitatis, idololatriæ, magiæ, rebellionis, tyrannidis &c. Ratio in promptu est, quia nos priores talibus telis Papatum & Papam oppugnavimus, & multis in locis depressimus: Ergo. Dolus an virtus quis in hoste requirat. Quasi tantundem faciant mendacium & veritas; & quasi Judæi, Gentiles, Muhammedistæ, Epicurei per moderamen inculpatæ tutelæ fidem Christianam apostasiæ atque impietatis, aut fures ac latrones prætorem ipsos justè accusantem vicissim furti ac latrocinii in foro soli ac poli accusare possent. Sed dato, quem falsò accusatum in aliquo, an justa & legitima Christiani defensio fiet per hamaxas mendaciorum adversario, aut alteri alicui, quem tibi deligere ac illi substituere placuerit, ingestas? Ut alia crimina in nos retorta nunc mittam, solummodò hic tribus verbis perstringo de magiâ. Jesuita Lorinus in Commentar. ad 2. Petr. 2. v. 15. ait nostros, si non palam idem facitiant quod Bileamus, certè favere magiæ, media tollentes quibus coërceatur demones, & usum ac familiaritatem cum iis tanquam suis magistris gloriosè profitentes. Ibidem subjicit dæmoniacas fabulas de Lutheri magistro & Zwinglii somnio; quas in *Desper. causâ Papatus* lib. 2. sect. 2. c. 10. 23. refutavimus. Addit de Carolo studio communem esse opinionem. Sed ubi & penes quos est communis opinio? An penes Lojolitas, aut alios Antichristi satellites? Quid si nos

si nos dicamus, communem opinionem esse non tantum penes nos, sed & penes multos Papistas, elogia illa quæ cecinit Academia Parisiensis cum supremâ curiâ, Jesuitis verè competere, an argumentum hoc à communi opinione admittent? Et communis opinio est apud Ecclesias omnes orientales, & occidentales, quæ Papam non agnoscunt, eum esse apostatam, aut Antichristum. Nos de Carolstadio quid diximus in 2. part. diss. tit. de Prophetiâ. Per *genium* Calvini non ingenium, sed dæmonem quem paredrum intelligi posse aut debere, idiota linguæ latinæ imperitus si diceret, magis tolerandum esset. Quis usus sit vocis *genii*, & quod vulgò notare solet animum, mentem, ingenium alicujus, aut illud quo maximè viget, polletque, ex Lindebrogio ad Censorinum de die natali p. 13. Barthio in Rutilium p. 123. 124. Vossio lib. 1. de Idololatria cap. 18. & Naudeo cap. 12. discendum est. Similem vocis hujus usum Pontificiis stylo latino loquentibus non infrequenter esse ajo. Ut Lipsianum illud, præteream; unus *Delrio* non vulgaris antea philologus, postea factus theologus, in dedicatore disquisit. magicarum ad Electorem & Archiepisc. Coloniensem anno 1599. Certe, quod ab ingenio meo nequibunt id saltem à sapientis & docti principis felici genio consequentur. An hinc colligent socii, Archiepiscopo illi fuisse Dæmonem familiarem? Cornelius à Lapide in *Athor.* 8. v. 8. recoquit rancidam fabulam de Lutheri familiari dæmone, & modio salis ex libro de missâ angulari saxonice scripto, & addit ibidem, à modernis hæreticis magiam laudari ac defendi. Qui illi sint, & quibus scriptis hoc egerint non indicat: ne mendax *ἐνυποφῶρα* deprehenderetur. Idem in 2. Pet. 2. v. 4. eandem fabulam de Luthero sed paululum auctam cum reliquis ex Lorino descriptis reponit. Sed pergit Lorinus: Ex quo hæreses nostro ævo emerferunt, & ubi grassantur, constat plus magorum exstitisse, quam plurimis retrò sæculis. Lege *Delrii* proloquium in disquisitiones suas magicas. Legimus, & invenimus eum in præmissâ epistolâ apologeticâ ad Inquisitionem generalem Romanam nihil aliud dicere; quàm hæresin sortiariorum & strigimagorum totâ ferme Europâ deplorandis incrementis quotidie gliscere: Quin & ibid. lineis mox sequentibus exsertè distinguere hostes suos hæreticos sortiariorum & strigimagos, ab hostibus suis hæreticis Lutheranis & Cal-

vinianis. *Job. Robertus* Jesuita tract. edidit tit. *metamorphosis magnetica* *Calvino-Gocleniana*. Cur nomen Calvini cum Goclenio copulatur? Millenæ ejusmodi copulationes reponi possent, nominis Papistici aut Jesuitici, cum nomine Ravellaci, Cottoni, Jacobi Clementis, Balthasaris Gerardi, Garneti, Winteri, Barcii, Gauderii, Pasmani, &c. Sed hæc transeant. De incremento magiæ post inchoatam reformationem, quamvis historicè verum non est, uti ex *malleo maleficarum* aliisque scriptis ostendi posset: nam passim in Papatu, publicè tunc dominante & omnia occupante, tantum crimen apud ipsos clericos habitum non fuit; & ad praxin ejus quippe tam familiarem, & tenebris ac crassæ istorum temporum idololatriæ tam consanguineam, magis connivebatur. Quod de illis partibus, ubi reformatio obtinet, effutit Lorinus, nimis crassum est mendacium, cujus arguere eum potest inter alias diocesis Trevirensis, ut & acta Judicum in Regnis, politiis & territoriis Romanæ sedi adhærentibus. De Galliâ suâ, & quidem specialiter de illâ parte, unde nostra religio maximè exulat, hoc est, de tractu Tholosano ingenuè fatetur Tholosanus lib. 34. syntag. cap. 21. §. 9. *Succedunt & detestis imposturis hæresum, illisque senescentibus statim magica artes &c.* Et §. 10. *Erubescerem certè hoc dicere, ni me exempla firmarent, quæ in oculis omnium in Galliâ sunt. Nam & Tholosa hoc anno 1577. tot malefica & sortilega in senatu undique rea peracta sunt, ut omnium reorum, qui à duobus annis ante fuerunt, quorumcunque criminum numerum superarent, & maleficiorum cumulum vincerent, ferè plus quàm quadringenta &c.* Quin & Jesuita à Lapide ex Rescio de sectis, refert hoc sæculo esse sectam diabolistarum, qui gloriuntur se esse sortiarios, & diaboli charactere insignitos; quem ubi vino incaluere, nudatâ carne ostendere non verentur. Auditum est ex ipsorum confessione, quod numerus eorum usque ad sexaginta millia in Galliis excreverit. Si vera se scribere putarint, hos diabolistas Ecclesiæ Romanæ filios esse ignorare nequeunt, unâ cum omnibus deistis, spiritibus fortibus, & Epicureismum illic profitentibus contra quos varii Pontificii scriptores & inter eos celebris *Marinus Mersennus* stylum strinxere; uti indicavi in *disq. de Atheismo*. Nostræ Ecclesiæ in Gallia filios & subditos non esse, ex eo constat; quod Pontificius clerus, curiæ episcopales & supremae

mæ curiæ sæculares ipsorum nominibus, famæ, bonis, corporibus tam diu non pepercissent. Jam verò cum nullâ alia religio & communio in Galliâ toleretur præter Romanam & nostram; & diabolistæ, deistæ, spiritus fortes, de quorum incremento in Galliâ conqueruntur, in nostrâ communione non sint, in Papali eos fuisse & esse necesse est. Ita ut nimis verum sit, quod ex *Pareo in Apocal. 9.* suprâ citavimus. Et certè omni superstitione & idololatriâ (quæ dæmonum cultus *1. Corinth. 10. v. 20.* profligatâ, non magis porta aperiri potest magiæ, quam per supersticiosissimum & idololatricum Papatum claudi. Sub regibus Francisco I. Henrico II. Francisco II. reformatis istius regni simile quid ab adversariis impositum, quod nocturnos seu antelucanos cœtus ad exemplum antiquæ ecclesiæ (apud *Justinum Martyrem apolog. 2. ad Antoninum*) agere cogerentur: & hinc Turoni cœperunt appellari *Huguonots*, à spectro seu dæmone illic nocte grassante, quem vocabant regem *Hugon* seu *Huguet*: quasi reformati essent discipuli & sectatores hujus spiritus tenebrarum, quippe qui nocte ad sacra sua convenirent. Hanc etymologiam habet præter *Thuanum Historicum* celebris *J. C. Stephanus Paschasius in epistolis lib. 4.* Olim piis Albigenis & Waldensibus idem objectum sub *Alexandro III. & Innocentio III.* unde factum ut in sermone gallico voce *Vaudoix* Waldensis nominaretur magus. Sed illorum innoxia vita ex testimoniis adversariorum asserta à nobis in *Desper. causâ Papatus*: ubi alios autores indicamus. Antiquis Christianis idem crimen imputatum, uti constat ex *Origine contra Celsum lib. 6. p. 305. 306. & lib. 8. p. 425.* edit. lat. gr. *Hæschelii in 4.* Quid dico de Christianis, ipsi Domino Jesu in terris versanti hoc objectum. *Matth. 10. v. 24. 25.* Nec desinunt post gloriosam ascensionem Judæi, & Gentiles eandem blasphemiam in ipsum evomere. Vide *Originem c. Celsum lib. 1. p. 7. & pag. 31.* refert à Celso introduci Judæum, qui fingebat Jesum in *Ægypto* didicisse mirificas & magicas istius gentis artes, inde reversum iisque artibus fretum pro Deo se voluisse haberi. Et rursum *pag. 54.* refert ipsum Celsum omnia miracula à Christo edita concedere, sed communia ei facere cum præstigiatoribus non minora miracula pollicentibus, eumque *Ægyptiacis circulatoribus*, paucis obolis mirificas illas artes

artes venditantibus &c. *Augustinus lib. 1. de consensu Evangelist. c. 8. 9.* refert & refutat mendacium de libro quodam Christi ad Petrum & Paulum scripto de magia, per quam miracula sua patrasset. *Arnobius lib. 1. c. Gentes* testatur opinionem hanc apud Gentiles invaluisse, quod Christus fuisset magus. Si ergo Dominum Jesum Beelzebub, si Apostolos & primos Christianos appellarunt magos; æquo animo ferendum est, ut ab illis qui magiæ tenentur, illius criminis participatio in nos retorqueatur. Hoc enim non magis verisimiliter ab illis fit, ac retorsio idololatriæ, quam primus, Jesuita *Richeomus* in proscenium adduxit tit. *D'idololatrie Huguenote*; cui anno 1609. tanquam apologiam contra ministri reformati Valverdiensis oppositum scriptum tit. *idololatrie Papistique*, submisit alterum tract. tit. *Pantheon Huguenot decouvert & ruiné*, Regi Galliarum dedicatum. Sed fortè quis excipiat, à magiæ participatione non posse nostros in totum purgari, quod capitalibus suppliciis eam non æquè coërceant, ac Pontificii. *Resp. 1.* Si cessatio aut tolerantia aliqua jam aliquot annis in fœderato Belgio obtinuerit, non Ecclesiæ nostræ, aut antecessoribus ejus, sed prætoribus & iudicibus imputanda esset. Nam apud nos non tenetur illud crimen pertinere aut communiter, aut tantum ad forum ecclesiasticum, uti in Papatu. Quod ad Ecclesias nostras illæ tum praxi tum doctrinæ vel minimam speciem magiæ, idololatriæ, superstitionis *procul abigunt*: imprimis *publicâ suâ liturgiâ cap. de administratione cœnæ* hoc abundè profitentur. *Resp. 2.* Magistratus nostri magis nunc cessant à suppliciis; non quod magicas artes probent, aut permittendas putent. Sed ob istas causas 1. *quia læmæ fallacium probarum*, aliæque magicam aut similem quam superstitionem Deique tentationem sapientes ab oculis eorum abstersæ sunt: & hinc est, quod supplicia in frequentiora sint. Quod idem in Galliâ, Belgio & Germaniâ Papali, atque alibi jam ab annis aliquot evenisse, negari non potest. 2. *quia per lucem reformationis ita discussæ sunt apud nos tenebræ superstitionum, spectrorum, magicorum maleficiorum*, ut rara aut rarissima criminum istorum exempla iudicibus offerantur. Quod si tamen offerri contingeret, ostenderent illi leges contra magos, & divinaculos hic abrogatas non esse. 3. *quia*, cautè & timidè ad supplicia hic procedunt,

cedunt, ob difficultatem quam inveniunt in cognoscendo hoc crimine. Nōrunt enim præstare, ut per errorem aliquot fontes evadant quam ut unus insons plectatur; & nihil dubitante conscientia faciendum esse, præcipuè in re tanti momenti. Difficultas illa jam ante 50. & amplius annos sedes fixit in animis judicum nostrum; ita, cum fœmina quædam Gorcomiensis magiæ accusata supplicio capitali exempta fuit, causam coram curiâ provinciali Hollandiæ strenuè agentibus Advocatis quibusdam, inter quos primipilus Pontificiæ religioni addictus, ut ex fide digno audisse memini. Ex illo tempore in illâ, & hâc nostrâ, vicinisque provinciis vix de suppliciis sagarum, aut de sagis auditum fuit. Cùm tamen non diu antè Gorcomii vetula quædam paupercula nomine *Anna Muggen*, & hîc Ultrajecti una atque altera vivicomburio sublatae fuissent.

CXXIII.

Quanquam autem Diabolus decipiat Magos, Sagas veneficas & istiusmodi homines, ad tempus etiam foveat, plerumque pactum cum iis ineat, ad certum periodum annorum (quanquam sæpius fallat in eadem, vel numeros mutando, vel in subscriptione aliquid desiderando, vel æquivocationibus ludendo, vel aliis modis) tamen tandem qui accessit sub specie colubri blandientis sese exhibet illis Leonem ferocientem, qui quod promissum est, exigit, qui quod factum est exequitur, & vel Sagis in captivitate detentis sese auxilio suo subducit, & pœnis atque supplicio extremo relinquit miseras, vel ipse violentiam infert & exanimat. de Simone Mago refertur, quod ad preces Petri ex aëre dejectus ossa confregerit & postea expiraverit, sed Fabulam sapere videtur, tum quia volatus ille, quem Simon Magus tentasse dicitur suspectus, tum quia Petrum Romæ fuisse doceri nequit, contrarium demonstrante Ortio seculari Tractatu & Spanhemio, tum quia certamen illud planè confictum, de quo vide B. Danhanwerum in *Christeide Certiora Exempla* produci solent, de Gilberto Mago, qui obrigit & in Insulam lacus Veterum Catinâ ligatus est.

CXXIV.

Formalis Causa consistit in Operatione; si enim causalitas causæ Efficientis est Operatio, sive Actio, & hic erit in hâc Materia, in

Na

hoc

hoc Objecto. Secundò si esse, distinguique est ab operatione tali & tali, utique ipsa erit forma Operatio, cum in accidentibus forma generalis esse soleat. Tertiò, si habet Materiam circa quam occupatur Operatio Dæmonis sive Magi, si Objectum quod variatur, mutat, hoc vel illo Modo tractat, utique erit illa Operatio forma in hoc puncto. Nam quemadmodum scire est actio scientis, quæ versatur circa Objectum scibile, quemadmodum agere est Operatio Practici, circa hoc vel illud practicabile occupatum, ita & hic sese res habebit, ut Operatio Magi sit id, in quo formaliter consistit Causalitas Magiæ.

C X X V.

Finis Operationum Magicarum, si ratione Dæmonis consideretur, non datur, cum aliàs finis & Bonum dicantur ad Conversionem, interim intermedius finis dici potest Primò, Ostentatio potentiae & virium suarum, ut sc. demonstret se esse efficacem esse in filiis incredulitatis, Eph. 2. viribus pollere admirandis, tum in scientia, quæ superat hominem, tum in Praxi, qua longe est illi superior. Secundò, ludificatio hominum: nam, quia sæpè per præstigias agit, per ludibria decipit & dementat, ideòque etiam illud intendere solet, & nunc explorat, nunc terret, nunc aliàs vane & prodigiose ludificat. Tertiò ad Idololatriam, sive sui cultum Inductio, dum sc. se Deum seculi ostendit, 2. Cor. 4. Simiam Omnipotentis, Operum illius Imitatorem, qui quæ Deus facit æmulanter exprimere studet, peccatis delectatur, illa promovet, & se coli amari, & honorari vult à suis, inde etiam baptizare solet suos, fæderare sibi, stigmate signare, sanguinem illorum sitire: Unde Eusebius præparationis Evangelicæ lib. 4. cap. 2. apertissimè testatur, Dæmones artes maleficas & multa obscæna excogitasse, eo fine, ut iis selecti homines horum Spirituum principem & Archi-Dæmonem tanquam supremum Deum putarent. Quod ut clarius explicem, in summo illo totius divini cultus capite, quod sacrificio nititur, id ipsum disquiramus. Beatus Augustinus libro 10. Civitate Dei cap. 7. hoc discriminis adsignat inter bonos Angelos & malos, quod Eudæmones illi, & probi Angeli. *Quoniam, nos mortales & miseros, ut immortales beatig. simus, misericorditer diligunt, nolunt nos sibi sacrificare, sed ei cuius & ipsi nobiscum*

eum sacrificium se esse noverunt. Præclara ejusdem Beati Augustini interrogatio cap. 16. ejusdem libri. *Utrum eis credendum qui se religionis ritibus coli volunt, sibi sacra & sacrificia flagitantes à mortalibus exhiberi, an eis qui hunc omnem cultum uni DEO creatori omnium deberi dicunt, eiq; reddendum verum pietate præcipiunt, cujus & ipsi contemplatione beati sunt, & nos futuros esse promittunt.* Paulò pòst. Respondeant, ait, *an sacrificandum sit Diis vel Angelis, qui sibi sacrificari jubent, an illi uni, cui jubent hi, qui & sibi, & istis prohibent.* At verò cap. 19. ejusdem libri postquam docuit non alteri visibile sacrificium offerendum esse quam illi, cujus in cordibus nostris invisibile sacrificium nos & ipsi esse debemus. Post aliquantum adjungit: *Sed nec ob aliud fallaces illi demones superbè sibi hoc sacrificandi munus exigunt, nisi quia vero DEO deberi sciunt. Non enim revera, ut ait Porphyrius & nonnulli putant, cadaverinis nidoribus, sed divinis honoribus gaudent. Quia ergo divinitatem sibi arrogant Spiritus non cujuslibet corporis fumo, sed supplicantis animo delectantur, cui decepto subiectoq; dominantur, intercludentes iter ad DEUM verum, ne sit homo illius sacrificium, dum sacrificatur cuipiam præter illum.* Adde quæ de Jamblichio differunt. Dæmones utroque sacrificii genere nimirum delectari, tum ex profanis primum, tum sacris scriptoribus, constat. In prima illa testium acie, Magiæ sive Professores, sive sectatores collocare æquum est, quandoquidem magistrorum voluntas illis probè cognita erat. Quanquam insigniores Magos, qui ante Christum vixerunt, appositè commemorare possem, tamen cum illorum facile principes jam attigerim suprà, & in immensum alioquin excurreret dissertatio, ab iis abstinebo, licet tamen unius Pythagoræ testimonium plurimum faciat ad institutam de Magico sacrificio disputationem. Ipsum autem Pythagoram Magum fuisse disertè ostendit Jamblicus in illius vita, præsertim capitibus 13. 19. 28. & id firmat Tertullianus lib. de Anima. Ammian. lib. 21. & hoc jam ab aliis tractatum. Præstat verò illos enumerare, qui post Christi adventum vixerunt. Ab Jamblico Prophyrii discipulo ducendum exordium, quem magum fuisse, non tantum Photius Bibliothecæ c. 94. in Jamblico, verum etiam Eunapius Ethnicus notat tum in Jamblico, cum in Ædesio. In illius vita narrat ipsum Jamblicum in-

ter fundendum preces, magicas credo, à suis visum ab humo plusquam cubitos decem sublimem raptum, & sublatum corpus, & vestimentum in aureolum colorè mutatum, mox finitis precibus in pristinam speciem corpus rediisse, ac tum demum in terram descendisse. Subdit aliud, cum Jamblicus à Sacrificio magico, quod in suburbiorum uno privatam cum discipulis suis peregerat, in urbem rediret, instar Sibyllæ. Virgil. 6. Æneid.

*Non vultus non color unus,
Non compta mansere coma, sed pectus anhelum,
Et rabie fera corde tument, majorq; videri
Nec mortale sonans, afflata est numine quando
Jam propiore DEI.*

Ita Dæmone Jamblicum agitante, animo alienato, & voce velut intercisa, atque oculis aliquando in terram defixis atque immotis, aliam viam à priore, qua in urbem reverterentur, ineundam esse suos admonuit, quia illa altera prior, illoto cadavere, polluta esset, quod verum esse nonnulli è suis qui istam capeffere contra præceptoris monitum voluerunt, deprehenderunt, etsi nihil eorum apparuisset antea. Petrus Martyr Mediolanensis libro de Infulis nuper inventis Doctores, anniculos pueros puellasque, quibusdam ritibus & ceremoniis sacris baptizari in templis à Sacerdotibus, Aqua ex Urceolo Capiti eorum in Crucis formam superdejecta narrat, & verba quidem non percipi ille scribit, sed duntaxat actus & murmura animadverti, & Ireneus lib. 5. adversus hæreses capit. vigesimo quarto, Diabolus scribit: Apostata existens Angelus hoc tantum potest, quod egit in principio, seducere & abstrahere mentem hominis ad transgredienda præcepta DEI & paulatim obcecære Corda eorum, qui conarentur servire ei, & ad obliviscendum quidem verum DEUM, ipsum autem quasi DEUM adorare. Secundò, si consideretur ratione Magi rarius itidem assignari potest, aut enim intendit talis Demonstratorem ἀνέγκαις, quod sc. possit agere pro arbitrio quod vult, peccata & præcepta Domini transgredi, aut intendit Manifestationem Animi vindictæ cupidi, quæ Bonnum est vita jucundius ipsa, nocendi, vel homini, vel tritis, vel segetis & cæteris. Unde Bernhardus in Sermone ad pastores in Synodo: Multis modis Diabolus

lus persecutus est Ecclesiam, sed nunquam gravius, quam hodie, quia nunquam fuit major perditio Christianorum, nec liberior aut securior transgressio divinorum præceptorum. Ecclesiam incipientem persecutus est per Tyrannos, proficientem persecutus est per hæreticos, jam lætam & florentem persequitur per Motus illicitos, aut petulantiz suæ Ampliationem, ut sc. pateat, quomodo possit & velit, libidini suæ satisfacere, quomodo quovis modo & arte quavis velit vanitate litare. Tertiò, ratione maleficiati finis est, vel ut peccata, quæ commisit ipse puniantur, sic quia sæpè in Juventute solent, sese contemnere Juvenes, in proprium corpus peccare, cum scortis consuescere & unum fieri corpus, 1. Corinth. 6. idèdque solent Magi, deindè in Conjugio viventes ligare, hebetare, vi coeundi quasi privare, vel ut vis Sathanæ agnoscatur, & Infirmitas nostra deploretur, quod sc. ille tantum possit in hominem sibi relictum, vel sub permissione divina constitutum & quod homo nequeat resistere tam superbo Spiritui, de quo Jobus cap. 41. v. 25. vel tandem ut preces eò attentius, fervidius & devotius edantur, & pietas magis incendatur, ut ex Nabuchodonosoris Exemplo patet, Dan. 4. v. 31.

C X X V I.

Ex dictis dispaelescit, Magicas actiones definiri, Actiones transcurrentes per Magum vel Lamiam, quarum fundamentum est pactum cum Dæmone, eum dementans, seducens atque vel tandem æternum perdens. Genus dicimus Actionem, hoc enim Causam formalem esse supra demonstravimus, quæ Generis locum occupat, & quidem non immanentem, quæ à quo incipit, in eodem terminatur, sed transeuntem à Diabolo in Magos, in Veneficas, in Sagas. Differentiam secundò petimus à fundamento actionum omnium magicarum, quod est pactum, vel expressum, vel tacitum, nam cum solus Sathanas hic non operetur, sed concurrat una Homo, idèdque dicitur per Hominem, per Lamiam illas operationes perfici, & quidem sub pacto, quod Diabolus habet cum istiusmodi personis, cum sc. expressum quoddam ineunt, & certis ritibus, & cæremoniis illud confirmant, vel tacitum, ubi virtualiter tantum homo fæderatur Dæmoni, & quidem ita, ut vel in Mago & Saga terminetur, quorsum referimus illusiones, vel in aliis,

liis, quibus nocere studet, aut actu nocet, non enim est pactum illud naturale, aut artificiale, sed Diabolicum. Tertiò ab operationibus & sine intento, dicimus Diabolum dementare variis illudendo præstigiis, vel seducere partim illusionibus, partim realibus artibus, rebus & consimilibus & tandem perdere, si non temporaliter, cum tamen plerumque tragici sint Exitus Magorum, tamen æternaliter, quatenus non tantum facit filium gehennæ talem in hac vita, sed & Deus illum adjudicat in die iudicii æternis flammis, de quibus Matth. 25. v. 41. Apocal. 21. v. 16. & Apocal. 12. v. 15.

C X X V I I.

Indicia verò ex quibus dignosci possunt actiones magicæ, & à cæteris discerni sunt, vel ex conditione causæ, vel operationis, vel Effectus, de quibus Lessius p. 539. Quod ad primum attinet, Ipsa conditio & qualitas causæ indicat magiam; Primò, si expresse invocetur diabolus. Secundò, si preces adhibeantur, quibus falsa permixta sunt; ut Christum habuisse febres, & spasmodum. Tertiò, si verba exotica. Quartò, si characteres, imagines, sigilla. Quintò, si ligaturæ, si specula, unctiones, & similia, præter Ecclesiæ morem: cum enim effectus ad quem diriguntur, non possit expectari ex virtute talium causarum, ut quæ nullam in se habeant: nec etiam à Deo, cum nec ab ipso, nec ab Ecclesia, quæ Spiritu Dei regitur, sint instituta, imò ab ipsa Ecclesia reproben- tur; sequitur eum expectari à malignis spiritibus, qui huiusmodi rebus tamquam signis alliciuntur ad præstandum id, ad quod ipsi ea instituerunt. Itaque omnia ista sunt magicæ illecebræ & tacitæ dæmonum invocationes. Nec obstat quòd interdum nihil nisi verba sacra, aut versiculus aliquis sacræ Scripturæ adhibeatur; quia talis versiculus non dirigitur ad Deum, nec eo sensu profer- tur, quo sacer est: sed animo profano, ut aliquis effectus vanus, vel alius, ad quem ex Deo vel Ecclesiæ institutione non valet, pro- veniat. Sic illo versiculo, *consummatum est*, quidam utuntur ad luxationes equorum curandas: & illo, *in camo, & frano*, &c. ad sopiendos canes. Itaque implicite diriguntur ad dæmonem, qui etiam in rebus sacris sua signa instituit, ut & homines facilius decipiat, & Deo majorem contumeliam faciat. Secundò, ex con-
ditione

ditione operationis, ut cum repente curatur equus vel homo, absque divino miraculo, cum brevissimo tempore multa milliaria conficiuntur, cum operatio ad rem valde distantem se extendit; ut si hic pungatur imago cerea Petri, & ille alibi doloribus conficiatur. Tertiò, ex conditione effectus, si hic industriam humanam superet: sunt autem huiusmodi complura, quæ à magis operà dæmonum, vel reipsa vel in speciem fiunt, possuntque reduci ad tria genera. Vel etiam fiunt circa elementa; vel circa alia corpora, præsertim hominum aut animalium, vel circa animas & spiritus. Quæcumque autem exhibent reipsa, possunt etiam exhiberi in speciem per præstigium.

C X X V I I I.

Supereſt ut aliquid de pœnis Magorum & modo illas infligendi moneamus. Proceſſum prolixè deſcripſerunt, qui in Papatu obſervatur ad quos remittimus, & primò, quidam quosdam fingunt quidam maleficos, alios verò beneficos. Malefici ſunt, de quibus Vallefins p. 1551. 1552. 1553. Hos Magos, hæc Sagas, omnes ſive ſunt maleficæ, ſive non, capitaliter puniendas & ſine diſcrimine interficiendas eſſe Pontificii ſcriptores aſſerunt. Fridericus Martini Canonum apud Friburgenſes Profeſſor in Appendice Tractatus de Jure Cenſuum Lutheranis, tanquam novum Errorem etiam hunc imponit, quod ſc. ſtatuunt Sagas propter ſolam divini Nominis Abnegationem capitaliter puniri non debeant. Martinus Delrio Jeſuita Hiſpanus, lib. 5. diſquiſitionum magicarum, Sect. 16. hæc habet: ſit Concluſio: Lamiæ occidendæ, etiamſi hominem nullum veneno necaſſent; etiamſi ſegetibus & animantibus non nocuiſſent, etiamſi necromanticæ non ſaveant, eo ipſo tantum, quod Dæmoni fæderatæ, quod conventui intereſſe ſolitæ & quæ ibi exercentur præſtare, probatque id ex Jure divino, ex Jure humano & lege eccleſiaſtica, conſenſu Italorum Blanci Carerii, Grillandi, Gandini, Clari, Fellerii, Boſſii, & aliorum ex Hiſpania Bernhardi Diazii Placæ Avilis, Avendani, Covarruvix, Gregorii Lopez, ex Gallis Fabri Milleri, Michaelii, Jacquerii, Berlerii, Remigii, ex Germania inferiori Damhauderii, ex ſuperiore Althuſii, Godelmanni, Fichardi, Mollerii & ipſorum Patronorum Maleficorum: Denique ex Ratione, quæ docet criminis gravitati com-

commensurandam esse pœnæ gravitatem. Gravitatem autem Criminis petendum esse à personæ offensæ Dignitate, & ab ipso offensionis modo. Videatur Bodinus lib. 4. cap. 5. prolixè, Remigius lib. 3. cap. 12. Binsfeld in Codic. de Malef. leg. 5. q. 1. Suarez. pag. 372.

C X X I X.

Ex Calvinianis rigent plures, inter quos quoq; Guilielmus Perkinsus, qui in Bascanologia sectione quarta, censet maleficas æquè, acerbè vindicari, & puniri debere ac superioribus temporibus, idq; it ex Lege Mosaica quam non forenssem esse sequentibus argumentis, confirmatam, primò, Leges illæ Judiciales quarum multa & pœna Mors est, propterea, quod in se habent æquitatem perpetuam, & ad morale aliquod præceptum tuendum destinantur, sunt perpetuæ. Sanè Judæi aliquot hujus generis leges habuerunt, quarum pœnæ & sanctiones fuerunt temporales, & ad aliquod tantum sit (Deo ipso sic decernente) mors, & pœnæ illius irrogatio ad trium primorum præceptorum moralium, in prima Tabula contentorum, æquitatem defendendam destinetur, quæ certè observari ritè nequit, nisi hæc lex debitæ executioni mandetur: necessariò sequatur necesse est, eam esse, eo nomine, moralem, & nos obligare, & sic deinceps omnes omnium ætatum homines obligaturam, æquè ac Judæos ipsos, quibus eo tempore personaliter destinata fuit. 2. Unaquæque Lex Judicialis, quæ legis naturæ, quæ tanquam recepta veritas in omnibus terris & regnis, apud omnes quavis ætate viventes populos retinetur, nimirum proditorem, qui publicæ hominum saluti resistit & adversatur, & contra legitimum suum principem arma sumit, esse morte mulctandum: proditor autem & perduellio omnium crudelissimum & perniciosissimum est, is qui veneficium & magiam præstigiaticem exercet. Nam hujusmodi persona Deo ipsi, qui est Rex Regum, renuntiat populo Dei & Ecclesiæ societatem deserit, se Diabolo per pactiorem obligat. Ideòque si quisquam reus & facinorosus inter homines, propter offensas suas & transgressionem mortis, pœna dignus est, tum certè omnium maximè persona veneficis artibus dedita. 3. Ratio, rem de qua agitur, probans, hujusmodi est, ex lege Mosaica, omnis idololatria erat lapidibus ad mortem usque obru-

obruendus. Si inveniatur in medio tui ullus ullave, qui abiens coluerit DEOS alienos, se incurvans Soli, Luna, aut ulli exercitui cœlorum, quum inquisiveris bene, si ecce, vera certaq; res illa erit, omnino produces virum aut mulierem illam, ad portas tuas, ut obruas illos lapidibus ac moriantur. Atqui ita comparata sunt fere omnes Maleficæ: illæ enim verum Deum repudiant & averfantur, ac Diabolo servire malunt. Idcirco crassæ idolorum cultrices sunt: non itaque mirum, si poena earum, peccatis ipsarum respondeat. At objicitur ab adversariis, contrariam sententiam tuentibus, Petrum abnegasse Christum, nec tamen morti fuisse traditum. Resp. magnum esse discrimen inter Petrum abnegantem Christum, & maleficas Deum abnegantes. Petrus abnegavit ex infirmitate, & ex subito & inopinato impetu: præstigiatrix verò Deum deliberato consilio, & sciens volensque abnegat Deum. Secundò non tradidit aut commisit se diabolo, Christo jam abnegato, sed rursus ad Christum conversus, seriò de peccato suo resipuit: quod quantopere de lapsu suo doluerit, satis abundè testatur: at maleficæ & præstigiatrices sic abnegant Deum, ut sua sponte, nulla vi coactæ sese diabolo tradant & mancipient, ut ex earum confessione in iudiciis ipsarum sit manifestum. 4. Rat. Omnes seductores & impostores in Ecclesia, qui homines à vero Deo ad idololatriam abducere consueverunt, gravissimè fuerunt mulctati, ita ut nulli ætati aut sexui parceretur, licet hominis filius aut filia, aut uxor charissima aut amicus denique dilectissimus fuerit, & nullus ibi relictus fuit elementæ locus, redemptionis sive immunitatis spes nulla: prima contra eum esse debuit manus testis, postea verò manus totius populi, ut morte afficerent illum. Quocirca cum ita sint, nullæ igitur maleficæ, siquidem fuerint convictæ; magistratus gladium effugere debent: Sunt enim nocentissimum omnium impostores. Nam semel confociatione diabolica implicatæ, non conquiescunt, donec omni opera & studio adhibito dilectiss. suos amicos, liberos & posteros ad nefaria & execranda sua maleficia affuefaciant: Ut eò facilis illos in eandem societatem pelliciant, qua ipsi se Satanæ obstrinxerunt. Equidem pro fundamento afferre possem, etiam illud, quod nimirum ideò dignæ sint morte, quia maxima earum pars ea de polluta est: At de ea particula

& instantia jam dicere, eamque urgere supersedeo: Propterea quod satis esse intelligam in genere scire non committendum, ut præstigiatrices vivant, licet neque hominibus nec aliis animantibus noceant: idque vi legis Mosaicæ, tantummodo propter pactiorem, quo facti sunt Deo rebelles & immorigeri, idololatræ & impostores, prout jam ostensum est. Tametsi autem hæc ita sint, quæ jam adduximus multa tamen ab earum amicis & fautoribus in patrocinium & defensionem illarum afferuntur, quæ etiam videntur & refellenda sunt. Primò dicitur, malum inflictum non à malefica, sed à dæmone proficisci: ille solus est culpandus, utpote, cujus opus est, quod ea perpetrat: Non igitur propter peccatum diaboli supplicio afficienda est malefica. Esto: maleficam non esse authorem mali commissi, sociam tamen & consortem dæmonis eam in facinore esse, & hac de causa in Lege justè damnari constat: Id quod ex familiari & perspicua similitudine agnoscas, quæso. Conspirant inter se latrones multi & communi consensu alii eorum propalam collocantur ad prædam inquirendam & percontandam, alii in significationem & vigilias intenti sunt: Alii denique circum vias & transitus disponuntur, ut ex improvviso in hominem irruant, eumque bonis suis exuant. In hoc casu quid Lex definit? Personæ quæ significationem & indicium sociis suis dederunt, quamvis hominem ne attigerint quidem, nihilominus cum ex consensu sint conscii & participes latrocinii, illi certè fures & mortis damnationi & supplicio æquè obnoxii sunt, ac qui latrocinio exercendo principes extiterunt. Eadem quoque est cuiusvis venificæ & maleficæ conditio. In prodigiorum & portentorum operatione, adde in omnibus maleficiis, præstigiator vel præstigiatrix ex pactiorem consensu, cum diabolo communicat: Præstigiatrix, seu lamia, utitur symbolo seu occulto indicio in aliquo tantum incantamento, vel secus: Diabolus ex signo per incantamentum, opportunitatem arripit aliquod maleficium perpetrandi. Ille est actor principalis, sed malefica suam operam ei addicit, atque ita poenæ omnium meritissimè subicitur. Ratio est, quod nunquam tot damna & detrimenta hominibus & animantibus inferret & infligeret diabolus, nisi tot & tantis irritamentis eo adigeretur à maleficis hominibus. Nunquam in Samuelis effigie

figie apparuisset, nisi à Pythonissa Endor ad id sollicitatus fuisset. Non fictitios dracones & ranas in Ægypto conspici fecisset, nisi Jannes & Jambres, & alii incantatores in causa fuissent. Nec nostra ætate (quantum probabiliter conjicere possumus) tot & tanta damna & mala hominibus & aliis animantibus infligerentur à diabolo, nisi ab improbis & sceleratis hominibus qui familiaritatem & commercium cum illo habent, ad id accenderetur & instigaretur. Præterea objiciunt, Maleficas convictas, vel resipiscere vel non resipiscere. Quod si resipiscant, tum Deus illis peccatum suum condonat: & cur non eadem æquitate erga eas usus Magistratus, corpora illarum à morte conservaret, vitamque eis donaret, qua Deus, earum animabus salutem communicat? si vero non resipiscant, ibi vero magistratus summo expositus est periculo, si eas morti tradit: Nam hac ratione interimit corpus, & animam in gehennam præcipitat. Resp. i. Omnes maleficæ legitimè & judicialiter convictæ, resipiscendi spatium sibi concessum habere debent, intra quod possint in salutis negotio institui doceri, & admoneri, tandemque extremo mortis supplicio affici. Nam fieri potest, ut (divina miseratione eas præveniente) salutem consequantur, licet Deum abnegarint. Secundò, Magistratus tenetur justitiam adversus facinorosos & nocentes homines exercere & exequi, postquam legitimè fuerint convicti, sine resipiscentiæ respectu, ita ut eorum impœnitentia justitiæ executionem nullatenus impedire queat? Quum populus Israëliticus idololatriam incolendo aureo vitulo commississet, certè Moses eorum resipiscentiæ in tantum non expectavit, ut ab illis puniendis abstineret, quin & ipse & Levitæ ensibus statim sumptis eos occiderent, Jehova eorum factum approbante. Cum Zimri homo Israëlita cum Cozbi muliere Midianitide scortatus esset; Phineas divinæ gloriæ vindicandæ zelo excitatus, spiculo transfixit eos ambos, non expectata illorum resipiscencia, idèdque in Psalmis ob hoc factum multis laudibus effertur. Bella sunt præclara & eximia Dei ordinatio, & tamen nullus princeps unquam potuit ea legitimè suscipere, si singuli in acie milites, desisterent ab hostium suorum cæde, eorum resipiscentiæ præstolati. Cum vero dicunt, quod ex impœnientis maleficæ damnatione & nece, magistratus animam

illius perdat, ibi non ignorare debemus, finem quem sibi magistratus in mortis illatione proponit, non esse ut in æternum pereat maleficæ anima, sed ut peccatum puniat, & supplicii gravitate perterreat & coerceat alios, quo illi hujusmodi maleficiis & criminibus discant sibi cavere, & ut impii ac scelerati homines e medio populi Dei tollantur. At sunt, inquis, maleficæ quædam, quæ necis ulli vel homini vel alii cuiquam animali illatæ, convinci nequeunt: quid autem de illis fiet? Resp. Quemadmodum præstigiatrix, quæ eadem perpetravit, ex alia lege non ori debet (licet præstigiatrix non sit) ita sanans & innoxia præstigiatrix, ex hac lege moriatur, necesse est, licet neminem occidat, solummodo ob pactiorem cum diabolo contractam: semper enim ceu firmum principium memoria tenendum est id, quod per lamias & præstigiatores non eos solum intelligamus, qui occidunt & cruciant, sed Divinatores, Augures, Incantatores, Circulatores, Sagos & Sagas: Imo quicumque aliquid faciunt (si modo quid faciant ipsi) at quod per naturam & artem effici nequit: in eorum censu & numero ponimus etiam omnes *Juvantes Sagas*, quæ non lædunt, sed aliis opitulantur, quæ non spoliant & perdunt, sed servant & liberant. Hæ omnes species huic Mosis sententiæ & iudicio sunt obnoxie, propterea quod Deum abnegant, & societatem cum Diabolo inierunt. Per leges Anglicanas fur & latro propter res alienas ablatas, suspenditur, idque iustum & utile esse nos arbitramur. Atqui millies adhuc felicior esset omnis gens & regio nostra, si etiam præstigiatores (& præsertim juvantes Sagas) extremo mortis supplicio afficeret. Namque fur ex furto suo, & veneficus per incantamenta sua damnum, malumque afferunt tantum corporibus & fortanis non inum: At istæ sunt diaboli dextra, per quam cepit, invadit & destruit hominum animas. Homines (ut plurimum) odio habent & sibilis sputoque excipiunt veneficam & maleficam, ceu communi æris flatu indignam: interea tam grata & accepta illis altera, ut etiam in deliciis eam habeant secum, & cum patria suâ benè beateque actum esse putent, siquidem ea familiariter uti queant, ad hanc in difficultatibus suis velut ad asylum quoddam confugiunt, ab ea ceu Deo suo pendent: atque ita infinitas hominum myriadas ad æternum exitium abripiunt.

piunt. Jure igitur mors in Sagam juvantem decernitur atque statuitur. Nec longè recedit Voëtius, qui part. 3. pag. 571. recenset Zepperum, Rivetum, Willetum, Perkinsum, Hemingium, Danzum, & concludit: Ego censeo primas etiam capitales de directæ Magiæ Magistris, aut Operariis sumptas optime defendi. p. 572.

C X X X.

E contra verò remissius agunt, qui in alteram partem cum Wiero inclinant, nixi sequentibus argumentis. Primo, quia plæraque quæ Lamix fatentur, tum nostras, tum Diabolicas Vires superarunt, ac proinde nec mereri fidem. Quis enim credat eas ad nocturnos cætus volasse, libidinem explevisse cum Dæmone, procellas & Tempestates excitasse, imò si Vis Dæmonis atque solertia hæc omnia efficere posset, non æquum tamen esse, striges alienæ culpæ reas citari. Diabolum esse, qui perpetrat, non igitur propter peccatum Diaboli supplicio afficiendam esse maleficam. Secundò, multas inveniri Sagas, quæ necis ulli homini, vel alii cuiquam animali illatæ convinci nequeant, præterea multas antehac ab Inquisitoribus, curiis Ecclesiasticis in Papatu, aliisque Judicibus innocentes esse condemnatas. Cum tamen nullus, vel nulla innocens sit condemnandus, vel condemnanda, fatius itaque esse etiam nocentes dimittere, quam vel unum innocentem interficere. Denique Maleficas convictas, aut resipiscere, aut non, si resipiscant, Deus peccatum condonare, adeòque Magistratum eadem æquitate erga illas debere uti, corpora illorum à Morte præservare, vitam donare, quia Deus earum animabus Salutem communicat? Si verò non resipiscant Magistratum summo esse expositum periculo, si eas Morti tradat, supplicio adjudicet extremo: Nam hac ratione interim Corpus & animam in Gehennam præcipitari. Tandem, quia Patres Concilii Ancyranæ præstigiis deludi tales Mulierculas asseverent, cujus Canon apud Valesium p. 1562. 1563.

C X X X I.

Media via incedunt nostri Theologi & distinguunt inter Sagas, apud Meisnerum: Nam 1. *Quædam* sunt tantum *melancholica*, quæ à Sathana sic fascinantur, ut se fœdus cum eo contraxisse, hæc vel illa se effecisse opinentur, & postea fateantur, quæ tamen omnia meræ sunt imaginationes & illusiones, nec ullam fœderis

vel actionis veritatem continent. 2. *Quadam sunt realiter fœderata*, non tamen maleficæ, quæ verè quidem pactum inierunt cum Diabolo, non tamen hominibus, neque jumentis nocuerunt. 3. *Quadam sunt & fœderata & malefica*; quæ non modò pactum cum satana scienter & prudenter percusserunt; sed insuper Diabolo reipsa serviunt, ad gravissima damna hominibus, jumentis & segetibus inferenda. De primis ergò & tertii generis sagis, earumque poena non adeò magnum potest esse dubium. *Melancholica* enim, quum *phantasia* tantum laborent, & omnia imaginaria sint apud illas, politicè puniri non debent: Morbus enim non scelus est, quo infectæ sunt. *Maleficas* autem è medio tollendas esse, cum primis ob maleficium & illata damna, quis ambigeret? Clara enim sunt verba Exod. 22. vs. 19. *Maleficos non patieris vivere*, Quod autem attinet *sagas fœderatas, sed non maleficas*, plerique Nostratum in mitiorem propendent sententiam, nimirum tales, quum ex communi humana, & peculiari sexus infirmitate, à Satana sint deceptæ ob solam divini nominis abnegationem, & pactum cum Diabolo initum, non esse capitaliter puniendas sed potius sanctissimis monitis corrigendas, à nefario instituto abducendas, & ex toto orbe Christiano exterminandas. Nam 1. Abnegatio isthæc divini nominis & confœderatio diabolica magis est delictum spirituale & Theologicum, quam civile & Politicum, pertinens ad forum poli potius, quàm soli. Ut igitur alia peccata spiritualia, primam tabulam directè impugnantia, non puniri solent capitaliter: ut apostasia, hæresis, blasphemia, profanatio sabbathi, licèt in se graviora sint peccatis politicis, & secundæ tabulæ adversis: Ita de abnegatione ista similiter judicandum est. Neque ulli bi legimus, in Apostolica & primitiva Ecclesia morte affectos esse illos, qui abnegarunt fidem, vel dæmonibus sese devoverunt, dicaruntvè. 2. Constitutio Imperatoris Caroli V. prohibet, quenquam hominum ad capitale supplicium trahi, quem non veneficii illati indubitatus eventus tanti criminis manifestum antè reddiderit. Verba ita habent: *So jemand durch Zauberen Schaden oder Nachtheil zugefügt / soll man ihn straffen vom Leben zum Tode / und man soll solche Straffe mit dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberen gebraucht / und damit niemand Schaden gethan hätte* te /

te / soll sonst gestrafft werden / nach Gelegenheit der Sache / darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen sollen / wie vom Rath suchen hernach geschriben stehet. 3. Hanc ipsam sententiam quoque adprobant non pauci Theologi, ut *Johannes Brentius*, in Epistola quadam ad D. Heerbrandum: *Antonius Pratorius*, in seinem gründlichen Bericht von Zauberey / und zaubern: *Augustinus Lercheimer* im Christlichen Bedencken von Zauberey / quibus addimus judicium D. Gödelmanni, l. 3. de Magis & Veneficiis, c. 11. ¶. 32. 33. ita scribentis: *Lamia* aut fatentur possibilia, videlicet se homines & jumenta sortilegiis & magica arte interfecisse, & hoc se constat, absq. ulla dubitatione juxta predictam 109. constitutionem Carolinam sunt comburenda: aut fatentur impossibilia; scilicet se per angustum foramen in aërem volasse, in bestias fuisse transmutatas, cum Diabolo Venerem exercuisse, & non sunt ob id puniende, sed Verbo Dei potius melius instituenda. Aut deniq. fatentur, se contractum cum Satana iniisse, quo casu extraordinaria pœna, ut fustigatione, relegatione, multa pecuniaria respicientes puniri possunt. Ejusmodi esto pœna temeritatis, quod demoniaca suggestioni, & ludibriis non satis constanter resisterint, imo etiam consenserint. Quod autem sortilegii pœna arbitraria sit ostendit sæpe allegatis textus, c. 109. Wo aber jemand Zauberey gebraucht / und damit niemand Schaden gethan hätt / soll sonst gestrafft werden. *Menochius* casu 388. n. 1. *Laurentius Kirchovius*, supra allegato loco, nimirum consil. 12. Tom. 2. Consil. German. 3. n. 9. *Joan. Althusius* in Jurisprud. Rom. cap. 52. lib. 1. *Johannes Fichardus*, cons. 112. num. 4. Et ita in tali casu judicatum memini: Ob wol dieser Fall unter den gelehrten sehr bedenklich und streitig / die weil aber dennoch in solchen zweiffelhafftigen peinlichen Fällen die gelinde Straff zu erwehlen / so sprechen demnach die R. daß auß solchen und andern Ursachen die gefangene R. wegen obgedachter ihrer Verbrechen / und weil sie mit der Zauberey niemand Schaden zugefügt / vil weniger Menschen und Vieh damit getödet / mit Brennung eines Zeichen / zur Staupen geschlagen / und aller unsers gnädigsten Fürsten und Herrn Landen uff 12. Jahr verwisen seyn / soll von Rechts wegen. *Semper enim in dubiis benigniora sunt praeferenda, & melius est multos nocentes absolvere, quam unum innocentem condemnare.*

C X X X I I.

Hanc amplectimur, & proinde inter Excessum & Defectum medii navigamus, Scyllam & Charybdem evitantes. Et primò, respondemus ad sententiam Pontificiorum niti illam falsà hypothesi, quod Magi plerumque & Sagæ semper hæreseos labe sunt pollatæ, hæreticos verò esse occidendos, esse in illos capitali supplicio animadvertendum, quod falsum præsuppositum pridem à nostris Theologis est confutatum, & quidem speciatim ab Andrea Osiandro, ex Scriptura, Patribus, praxi veteris Ecclesiæ, & rationibus. Secundò, locus ille ex Exodo adductus non convincit, quia agit de Maleficis & secundum quosdam est Lex forensis, nec Lex Ecclesiastica nos stringit, & qui adducuntur ex nostris, planè sunt in contraria sententia Althusius, Godelmannus, Fichardus, ut frustra ad consensum illorum provocetur. Denique si Criminis gravitati commensuranda semper esset gravitas, hæretici essent excidendi, quod tamen supra excussum, & argumentis contrariis depulsum. Tertiò, de quibus Sagis loquamur, jam dictum est in Sententiæ Expositione.

C X X X I I I.

Perkinsus quidem argutatur, ex lege Exodi, quæ sit moralis, sed infirmis argumentis. Nam primò Regula illa fallit, quod leges judiciales illæ, quarum Multa & pœna mors est, propterea, quod in se habeant æquitatem perpetuam, & ad morale præceptum tuendum destinantur, sint perpetuæ: nam Lex illa, quæ agit de occidendo immorigero filio habet Multam & pœnam Mortem Deuter. 21. v. 18. 19. 20. 21. nec tamen propterea est Juris perpetui. Præterea Magicæ maleficæ pœna, quanquam ad trium primorum præceptorum in prima Tabula contentorum æquitatem defendendam destinatur, non tamen propterea probari potest, esse Juris perpetui, nam etiam pœna capitalis hæreticis decreta ad trium præceptorum moralium in prima Tabula contentorum æquitatem defendendam destinatur, nec tamen juris moralis, vel perpetui esse conficitur. Denique supponitur, non probatur, habere in se æquitatem perpetuam, cum oppositum in sententiæ nostræ Expositione sit demonstratum. Secundò, altera Regula quoque non stringit, tum, quia capitale supplicium Sagis merè talibus esse irro-

irrogandum, non æquitatem legis naturæ complectitur in se, sed potius est contra æquitatem naturalem, tum quia proditor, qui Rei publicæ hominum resistit & adversatur, contra legitimum suum principem arma sumit, idè est occidendus, quia dolose agit, machinatur ex destinato consilio & voluntate, contra scientiam & conscientiam, quòd hîc non ita sese habet, tum quia, si quis supplicio dignus est inter homines propter offensas, sequitur ubi nullæ offensæ in proximum, ejusmodi capitale supplicium istiusmodi non esse attemperandum. Tertiò, Ratio illa ex Lege Dent. 17. omnibus Gentilibus, qui adhuc dum sunt Idololatræ necem & capitale supplicium intentat, prætrerea, si Petrus excusatur ex infirmitate, eadem prætendi potest in Sagis, & tandem sicut ille conversus fuit ad Christum denuo, ita & tales converti possunt. Denique quod de seductoribus & impostoribus urgetur non concludit, tum quia ita hæretici, qui seducunt, essent gladio tollendi, tum quia si seductio facta, nocumentum illatum proximo, non repugnamus, si superior irrogetur pœna, tum quia quamvis Diabolus jugiter instet, compellet fœderatos istiusmodi, Exempla tamen in contrarium, prostant, quod intercisâ sit vis ipsius, atque ad Executionem non deductum, quod ille imperavit, ad quod ille impulit.

C X X X I V.

Defuncti sumus officio nostro in debellandis illis, qui Ense, Rota, gladio progrediuntur in scenam, nunc ad alteram sententiam examinandam nos convertimus. Ubi in primo argumento observamus, quod inter præstigias referatur Volatus, Congressus, Tempestatum Excitatio, quæ tamen omnia verè fieri, quandoque demonstratum est. Si Christum abtulit Diabolus, Matth. 4. quî Sagram non possit transferre, si in corpore comparet Diabolus, quî non possit se commiscere cum Sagis? si denique Jobo tempestates concitavit 1. Jobi cap. quidni adhuc possit concitare ventos, Ignes, aquas & procellas. Agobardus quidem scripsit contra Opinionem de grandine. *In his, inquit, regionibus penè omnes homines nobiles & ignobiles, urbani & rustici, senes & juvenes putant grandines & tonitrua hominum libit posse fieri: Dicunt enim mox ut audierint tonitrua, & viderint fulgura, Aura levatitia est.* Interrogati verò quid sit *aura levatitia*, alii cum verecundia, parum remordente conscientia,

alii autem confidenter (ut imperitorum moris esse solet) confirmant, incantationibus hominum, qui dicuntur *Tempestarii*, esse levatam, ideo dici *Levatitiam auram*. In quam opinionem tetricè ac graviter animadvertit. Sed aliud est, opinor, divina beneficia, aut etiam flagella humanæ passim libidini ascribere, aliud censere in his quoque nos fraudem dæmonis posse quandoque pati. Quis enim nesciat Magos Ægyptios pleraque his, quæ à Mo- se authore Deo prodigia patrata sunt, similia dæmonum studio præstitisse? Sed quia vim hujus argumenti S. Agobardus retudis- se visus est, dum negat Magos grandinem elicere potuisse; ne- quid de industria dissimulasse videar, plura ex eo referam, & inter- pretabor de ejusdem sententia. Secundò, notamus in quibusdam criminibus etiam Magistratum Conatum ulcisci, nec videri potest Conatus simplex, postquam scelus patratum est. Tametsi enim ita ipsi Pontificii respiciant, cum plures essent, non quilibet grassator hominem jugularit, quotus tamen quisque in eum incurrit, cædis reus habetur. Non enim conscius tantum, tametsi ne sic quidem im- munis esset à crimine, sed etiam flagitii particeps judicatur, quoni- am quorum unam mentem fuisse constat, unus omnium ensis censi debet. Quid si quispiam pacta cum latrone mercede hominum ab eo curarit interim, an idcirco sceleris purus habebitur, quòd licet ejus studio ac sumptu cæsus fuerit, non tamen ipse sicam in ejus ilia merferit? Qui pepigit, qui mercedem dedit, quantum licet à ferro abstinuit, haud dubiè necem attulit. Quod si is homicidii damna- tur qui sicarium nummo pellexit, erunt lamix innocentes quæ se- totas malis genis devovent, quòd per eos nocere quam plurimis- detur? Striges judiciorum laqueos evadent, aut quoquam inno- cente patrono criminis absolventur, quæ perire in æternum tempus maluerunt, quàm ut cuiquam innocenti parcerent? Quas in nostram perniciem servare studetis, illæ vestrum interitum à dæmone ab- dicata sua ipsarum salute pactæ sunt. Præterea Magi faciunt ex pacto adedque auxilio & ope Diaboli quod faciunt, sanè David dicitur occidisse Uriam per gladium Ammonitarum, 2. Sam. 12. v. 9. & quod quis per alium facit per se fecisse putandum. Adde tertio quod præstigiator & præstigiatrix incitat sæpè Dæmonem incitamento, ex quo tanquam ex signo opportunitatem Diabolus arripit

arripit aliquod Maleficium perpetrandi. In secundò notamus quod diligenter sit inquirendum, nam si confessæ sunt Sagæ, condemnandæ secundum illud Christi ex ore tuo, & illud Jurisconsulti confessus pro judicato est. Secundò, tres Canones indagatorios, quibus maleficiorum veritas investigari possit, tradit S. Augustinus de Civitate Dei lib. 18. cap. 18. quos ex eodem collegit Sebastianus Michaëlius in sua Pneumatologia, & repetit Delrius Disq. Mag. lib. 5. sect. 16. Horum Primus est, *Que fateantur striges, an re atq; exitu præstiterint, primum constare oportere.* Cædem fatentur. Exploremus sedulò, an qui cæsus ab iis fertur, revera tum perierit. Nam Iphigeniam idcirco negat S. Augustinus mactatam, aut in feram mutatam fuisse, quòd alibi postea vivens reperta sit. Altera regula est, *Spektandum esse, an quæ asserant, ea demon efficere possit.* Nam si vires ejus opus superet, fucum fecisse credendus est. Quo argumento negat S. Augustinus Diomedis socios in aves mutatos fuisse. Non fuit ea vera metamorphosis, sed illusio. Non enim miracula diabolus edit, quam gratiam Deus cum solis bonis Angelis communicat. Ita docet S. Thomas 1. part. quest. 114. art. 1. ad 2. Tertiã regulam S. Augustinus petit *ex multitudine testium, & conformi similitudine narrationum*: quia universorum unanimis ubique consensus excludit omnem deceptionis aut somnii suspensionem. Cùm itaque striges, inquit Delrius, idem quòd dicunt in Hispania, dicant in Italia; & quod in Germania, totidem factis & verbis referant in Gallia; & quod uno anno, id alio semper jam annis plusquam octoginta continuis in equuleo, & extra quæstiones liberè profiteantur, idque tam appositè, ut mulierculæ & pueri literarum alioquin rudes, videantur legisse, intellexisse, & memoriæ mandasse, quæcunque viri docti de his rebus scripto per Europam totam variis linguis tradiderunt: Nonne hic consensus universalis plus satis convincit, non in somnis iisdem hæc accidisse? Legendus Delrius, qui hæc singula probat accuratè, quique tribus his quartum præterea canonem examinatorium addidit. Tertiò, si Judices in Papatu rigent, nihil ad nos & debent ipsi præscribi ab Imperatoribus, Regibus & Magistratibus, Regulæ secundum quos judicare debent, coërceri, Termini & Metæ poni. In tertiò notamus, si

hoc Argumentum premeret, plerosque facinorosos esse dimittendos, secundò, si pereunt suo vitio pereunt Magistratus facit officium suum. Tandem tertio observamus, Concilij illius Canonem variè expositum esse ab ipsis Pontificiis. Veruntamen, inquiunt, Ancyran Concilij Patres præstigiis deludi mulierculas asseverant, 26. quest. 5. cap. 12. *Episcopi*. Quo pacto igitur desertæ fidei, atque idololatriæ reas condemnant, si deceptas arbitrantur, & insontes habent? An error quispiam etiam scelus est? & peccat gravissimè, qui in fide errat, aut à vero Dei cultu aberrat? Sed quo melius ejus Concilij Canon habendus est) mens & sententia percipiatur, necesse est integrum illud Capitulum Lectoris oculis subjiciamus. *Episcopi*, ajunt; eorumq; ministri omnibus modis elaborare studeant, & perniciosam & à diabolo inventam sortilegam & magicam artem ex parochiis suis penitus eradicent: & si aliquem virum, aut mulierem hujuscemodi sceleris sectatorem invenerint, turpiter debonestatum de parochiis suis ejiciant. Ait enim Apostolus, *Hæreticum hominem post primam, & secundam correptionem evita: sciens, quia subversus est, qui hujusmodi est. Subversi sunt, & à diabolo captivi tenentur, qui relicto creatore suo diaboli suffragia quarunt: & idèd à tali peste debet mundari sancta Ecclesia. Illud etiam non est omittendum, quod quedam scelerata mulieres retrò post Satanam conversæ demonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ credunt & profitentur se, nocturnis horis cum Diana Dea Paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spatia intempesta noctis silentio pertransire, ejusq; jussionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad ejus servitium evocari. Sed utinam hæc sola in perfidia sua periissent, & non multos secum ad infidelitatis interitum pertraxissent. Nam innumera multitudo hac falsa opinione decepta, hæc vera esse credunt, & credendo à recta fide deviant, & errore Paganorum involvuntur, cum aliquid divinitatis, aut numinis, extra unum Deum arbitrantur. Quapropter Sacerdotes per Ecclesias sibi commissas populo Dei omni instantia prædicare debent, ut noverint hæc omnino falsa esse, & non à divino, sed à maligno Spiritu talia phantasmata mentibus Infidelium irrogari. Si quidem ipse Satanas, qui transfigurat se in Angelum lucis, cum mentem cujusq; mulierculæ ceperit, & hanc sibi per infidelitatem subjugaverit, illico transformat se in diversarum species personarum, atq; similitudi-*

nes: & mentem, quam captivam tenet, in somnis deludens, modò lata, modò tristia, modò cognitæ personas ostendens, per devia quæq; deducit: & cùm solus Spiritus hoc patitur, infidelis mens hoc non in animo, sed in corpore evenire opinatur. Quis enim non in somniis & nocturnis visionibus extra se educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam viderat vigilando? Quis verò tam stultus & hebes sit, qui hæc omnia, quæ in solo spiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur? cùm Ezechiel propheta visiones Domini in spiritu, non in corpore vidit? & Joannes Apostolus Apocalypsis Sacramentum in Spiritu non in corpore vidit, & audivit, sicut ipse dicit? Statim, inquit, fui in Spiritu. Et Paulus non audet dicere se raptum in corpore. Omnibus itaq; publicè annunciandum est, quod qui talia, & his similia credit, fidem perdit: & qui fidem rectam in Domino non habet, hic non est ejus, sed illius, in quem credit, id est, diaboli. Nam de Domino nostro scriptum est, omnia per ipsum facta sunt, &c. Quisquis ergò aliquid credit posse fieri, aut aliquam creaturam in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, procul dubio infidelis est, & pagano deterior. Hactenus ille Canon. de cujus fide primùm ambigitur, an ulli Concilio acceptus referri debeat. Deinde quæ partes tam longæ orationis Canonì tribuendæ sint, cùm plura ab his insita probari possint, qui posteriores retulerunt. Sed quoniam Delrius analyticum commentarium in eum Canonem edidit, quo eundem ceu elavam Herculis adversariorum manibus eripuit: idcirco labori parcens, quam brevissimè fieri poterit summam quandam responsionum ejus lectori repræsentabo. Ad extremum, si quid aliter sensero quàm visum sit erudito viro, hoc quoque summam in medium allaturus, & doctorum judicio permissurus. Sed primùm quæ sit hujus argumenti vis atque potentia consideremus. Concilium, inquiunt, pronuntiat mulierculas delusas videri, & quia præstigiis fidem pertinaciter accommodent, à fide quoque descivisse: quarum cœcitatem si qui præterea æmulentur, & quæ lamia referunt ea vera esse confidunt, hos quoque desertæ fidei reos censeri. Unde sequitur, ut quod flamma & ferro in sagis ulciscimur, error sit, & deceptio quædam humana, quam potentibus dolis architectatus est dæmon, digna potius misericordia

quàm supplicio atque animadversione calamitas. In quam quisquis invehitur, & infelices cruciatu pœnisque fatigat, cùm ea vera esse sibi persuadeat quæ striges prædicant, & aliena à fine Concilium decernit, haud dubiè hæretica labe se polluit. Ex quo subindè etiam colligunt, hic Canon quantum momenti habeat ad tuendam lamiarum innocentiam. Quinimò ne sic quidem capitalem sententiam vitare possent, cùm dæmonum ludificationibus pertinaciter adhæreant, & vera esse in animum inducant, quæ fraudem passæ experiri sibi visæ sunt. Nam eo nomine hæresis atque idololatriæ damnantur. Sed quia hoc adversarii ignorare videntur quanto discrimine humanus error ab hæresi distinguatur, quæque sint & qualia, quæ in Sagis Ancyrana Synodus anathemate perculit, de quibus Canon iste complectitur quid sentiendum sit, Martini Delrii verbis exponam. Sensus est, inquit, *quæ talia credit*, qualia hæ mulierculæ Dianianæ, de quibus Canon agit. Hoc autem quod sequitur, & his similia: non est referendum ad omnia quæ mulierculæ istæ credebant, sed ad quædam quæ credebant, & erant verè hæretica. Primò, aliquid esse numinis præter verum Deum. Secundò, quòd alteri quàm uni Deo divinum honorem liceat exhibere. Tertiò, quòd talia suadens, aut ad talia hominem devehens sit bonus Spiritus. Quartò, quòd nequeant eis talia contingere imaginariè, seu in solo Spiritu. Quintò, quòd possit ullus immediatè, præter solum Deum, subitò, vel sine rerum naturalium applicatione, speciem seu essentiam ullius creaturæ in aliam commutare: vel vera creatione aliquid producere. Nam hæc omnia eas credidisse partim expressè in Canone habetur: Partim non improbabiler ex eo colligitur. Ad hæc ergo talia & similia, hoc est hæretica, istud est referendum. Non potest autem referri ad cætera, in quibus decipiebantur quidem, non verò idcirco fidem perdebant. Verbi gratia, Primò, quod putabant de facto sibi hæc vigilantibus accidere. Nam hac in re delusæ tantum erant, non hæreticæ. Secundò, quod putabant veris se bestiis vehi. Tertiò, veras bestias posse tam citò tam longa terrarum spatia trajicere, & per aërem volare, sine spiritualis intelligentiæ opera: qui sunt errores contra Philosophiam & rectam rationem, non contra fidem Catholicam. Quartò, quod

opina-

opinabantur se convenire & discurrere cum multitudine mulierum & hominum aliorum, partim vivorum, partim mortuorum, quæ tantum erat delusio, & non hæresis. Si verò credidissent se dæmonum opera posse corporaliter deferri, etiam per aërem valde celeriter, successivè tamen, & congruo activitati dæmonis, & earum conditioni, tempore, id nec erat hæreticum, nec deceptio: Sed dubia duntaxat quibusdam opinio, re autem vera probabilior, & tantum non de fide sententia. Igitur quod ad hanc translationem attinet, non deciditur quid diabolus facere possit, sed quid de facto cum istis mulierculis egerit. Hactenus Delrius. Damnatæ sunt itaque mulieres istæ de hæresi atque idolatria, non quia intempesta nocte equitare se crederent, & plures in eundem locum concurrere, quod secundum quietem tantum illis acciderat: Sed quia Dianæ obsequi se crederent, cujus numen jam sopore discusso fide ac religione complecterentur. Sed neque in eos Canon animadvertit, qui peccasse eas, & supplicium meruisse assererent, siquidem eas anathemate ferit, & Sacramentis, cœtisque Fidelium interdixit; aut quæ sublimes à dæmone ferri posse contenderent, cum Dominus ipse prior in excelsum montem seorsum delatus sit: sed si quis comprobator & æmulus similium studiorum, earum superstitionem imitando confectatus esset, procul amandarunt ab Ecclesia, pariter cum hæreticis proscripserunt. Quod autem decernit errore deceptas, & insomnium fuisse quod vigilando expertas se crederent, ex circumstantiis facti colligi potuit, & judiciali jure atque auctoritate pronunciari: Nihil tamen ad fidem sancendam attinet quo pacto statuat quibusdam olim contigisse, eum uterque modus cum fidei placitis bellè consentiat. Unde tandem conjicio, non hunc fidei Canonem à Patribus præscriptum esse, qui nusquam extat in veteribus actis Ancyranæ Concilii: sed hanc Patres judiciariam sententiam tulisse cum privatim de mulierculis illis judicarent. Quo testimonio fretus? inquis. Comuni omnium atque adedò publica fide. Nam Gratiani quidem fides vacillat, cum in edendo authore titubet. Reliqui inter se non consentiunt; cum alii quidem temerè Aquileiensi Synodo tribuunt, plures sancto Damaso ascribant, nonnulli sancto Augustino, quod non pauciores refellunt: Ipsa verò Ancyranæ Synodi antiquiora

tiquiora exemplaria constanter respuant. Accedit quod posteriores, de quibus ambigitur, ea inseruisse videantur, cum eundem canonem semper cumulationem exhibeant: quod Delrius ibidem manifestè ostendit. Gregorii verò Decimitertii præfatio, qua Decreti correctionem commendat, non eò spectat, ut Gratiani liber in Canonem referatur, de cujus autoritate vetet absque delectu sententiarum in controversia fidei disputare: Sed ne cuiquam liceat decreto operi quicquam inferere, aut juris Canonici regulam privata autoritate mutare. Habuit præterea Populi Rom. rationem, cujus sumptibus in editione tantì operis parcere studuit. Quæ cum ita sint, satis tutò negare posse videor, partem ejus capituli mediam ad canonem unquam pertinuisse: Sed sententiam fuisse, afferere, quam tum Patres in fontes tulerint: quam cum nonnulli postea nacti essent, & putarent Canoni lucem afferre posse, haud satis prudenter eidem attexuerint. Nam reorum causas non rarò in Synodis dijudicatas fuisse Conciliorum acta testantur, quorum non solum fides statera Ecclesiæ examinata est, sed alia quoque scelera testibus adhibitis è tenebris eruta, ac vindicata fuerunt. Quod si unquam aliàs, tum præsertim hoc tempore Ancyra factum arbitror, in qua urbe cum Sybilla Phrygia olim sua oracula ediderat, ut eadem testatur.

C X X X V.

De libris Magicis, communicatione personarum hoc veneno affectarum, nec non de Sepulchris agit, Delrio lib. 5. Sect. 17. p. 810. scribens: Non possunt ad hæredes transmitti, nec legi, nec retineri, sed sunt igni tradendi; Ut jure antiquo cautum, & in primitiva Ecclesia observari solitum; & hoc renovatum edicto Pii 4. & Clementis 7. Pontific. in regg. quas præfixerunt Indici, *libr. prohibet.* Reg. 9. Intellige præterquam ab illis; quibus prohibitorum librorum generalis lectio, in bonum publicum Pontificis Maxim. auctoritate fuerit concessa. Solis Pontificibus reservatum est, hanc licentiam largiri, & quibus ipsi hoc permiserunt; ut nominatim omnibus Inquisitoribus fidei, & eorum commissariis, pro tempore existentibus: Episcopis vero, eo solo quod Episcopi sunt hæc licentia legendi libros prohibitos non competit, ut docet Penna, & hoc fuit à Pio 5. quibusdam Episcopis disertè responsum. Sunt autem

autem tales libri, non auctoritate propria comburentur; sed potius deferendi ad inquisitores. Qui eos retinent, nisi deferre parati sint, non sunt absolvendi: & hæc absolutio reservata est habentibus potestatem absolvendi à casibus bullæ cænæ Dominicæ; & ab aliis impensa absolutio, nulla est & invalida; sunt etiam tales retinentes vehementer de eadem hæresi suspecti; si libri sint ab aliis compositi. Nam si ab ipsismet compositi forent, plene convincerentur, & damnari possent ut hæretici magi; si tamen faterentur à se compositos, vel à se scriptos, vel ab alio se dictante scriptos, nec quicquam causari possent, quod eos ab hæresis crimine tueretur. *Vide de hac re bene loquentem Siman. in prax. à num. 4. tit. 39.* Idem quod inquisitoribus fidei, quo ad librorum horum usum puto esse publicis Librorum Censoribus Ecclesiasticis: Non vero DD. quia Doctores sunt, nec Parochis quia Parochi, quod diligenter notandum, etsi in multis locis periculose Parochi & DD. hoc jus sibi usurpent. Aliàs *Magia* multos litasse Arabes, Friderici Historia probat apud Sigon. lib. 12. p. 305. Ait: *in Italiam venisse Arabem quendam ex hispania, hominem magicis artibus egregiè, ut ferebant, instructum. Ætate senem, facie deformem, quippe altero oculo captum, socios pene viginti secum adducentem, eo consilio, ut veneris Fridericum perimeret, &c.* Maimonidis verba de libris ex comment. in Misch. Av. Zar. c. 4. S. 7. ita habent: *Radix hujus (idolatriæ) est apud gentem, quam Sabæam vocant, quæ gens est, ex qua egressus est Abraham pater noster p. m. & disputavit contra eorum errorem & sententiam perversam, pro ea, quam Deus ex corde ejus dedit, sapientia: Honorabant autem & venerabantur stellas, iisq. operationes, quas non habebant, tribuebant. Scribebant etiam libros de ratione stellarum, de magia, exorcismis, astris spiritualibus, (certè solus Ibn-Vahschia de his ferè omnibus scripsit: Tribuitur enim illi liber de expellendis Demonibus: liber de magia major: liber de magia minor: liber rituum Chaldaicorum circa imagines: liber arcanorum magicorum: liber de cultu magnus & parvus: Aliàs etiam habentur, utilitas astrorum in Tilsenis, à populo Babel: Liber Farranæus, qui apud Judæos reperitur, de astronomia judiciaria, & plures alii, quorum meminit Abumasar, vulgò dictus Balchæus) de sermone stellarum & demonum, prædictione futurorum, de bariolo & angure, secundum*

varias eorum species, de rogatione mortuorum, & si qua sunt hujus farinae alia, contra qua lex vera gladium quasi suum sepius stringit, eaq; excindit. Et clarius *More Nev. l. 3. c. 9. Dico, quod multarum legum rationes & causa mihi innotuerint ex cognitione fidei, rituum & cultus Zabiorum.* Quod concernit communionem. Consuetudo multis in locis est maleficus ad mortem damnatis denegare viaticum corporis Dominici; quæ consuetudo tolerari potest, propter Sacramenti reverentiam illis locis; ubi post sententiam statim reus morti traditur. Locis aliis, ubi pridie sententia fertur, & postridie reus interficitur, etiam consuetudinem hanc admittit Navarus. Sed omnino putarim, tunc reis præbendam communionem, nisi quid aliud obstat: Nempe dummodo Catholici sint, & verè pœniteant, probatur hæc sententia jure Pontificio & civili, & DD. auctoritate probatur & ratione, quia consulendum ejus animæ, cujus corpus traditur ad mortem: neque hoc est dare Sanctum canibus, pœnitens enim jam Deo amicus est, & non canis. Nec dedignatur Christus eum invisere, pro quo mori dignatus fuit in cruce. Item ad hoc requiritur, ut reus sit jejunus, non enim idem obtinet in ægro morituro, & sano morituro, ut optime docet Navarrus: & ut tantum temporis inter supplicium & communem intercedat, ut species sacramentales sint verisimiliter consumptæ, ad quod non dubito, cum Navarro, quatuor horas sufficere, confessio Sacramentalis numquam reo, ne immediate quidem ante mortem, deneganda: Contra unctio extrema reis numquam concedenda. Semper autem cavendum ne post Eucharistiam, vel confessionem quilibet reum invisat, & inebrietur, vel alia fiant pia mortem & seriam pœnitentiâ impediencia: qua in re hic in Belgio & Germania superiore multum & frequenter peccatur. Quantum ad Sepulturam attinet: Sequenda in hoc regionis consuetudo, quoad illos, qui à Carnifice juxta tenorē sententiæ executionem morte prævenerunt, notandum primo hujus (ut & hæresis) excepti criminis naturam esse, ut morte non finiatur, sed contra mortuum procedi in eo possit, & in locis ubi bona confiscantur, potest etiam post mortem agi ad bonorum confiscationem; sed ubi talis consuetudo non est, saltem ad memoriæ damnationem; & corpus sepultum condemnatum posset exhumari, & ossa comburi. Qui durante reatu sibi mortem consciverunt; ii non sunt sepeliendi Ecclesia-

clesiastica sepultura, sed cadaver debet à iudicibus in furcam agi. Si objicias contrariam sententiam communioem, quoad ultimum membrum, nempe non posse iudices in corpus in carcere mortui sævire, illud suspendendo vel cremando, quia crimina & eorum pœna morte extinguuntur, *Respondeo*, hanc rationem locum non habere, quando moriendo novum crimen committitur, & ipsa mors crimen est: Crimine enim nec crimen, nec criminis pœna potest extinguui. Hæc me causa impellit, ut à communi sententia recedam. Deinde plerique censuerunt & optimè; in atrocioribus criminibus, rectius æquius esse adhuc cadavera puniri, cum gravissimo cum scelere, se debitæ pœnæ reus conatus fuit, subtrahere; & consuetudo ferè generalis comprobavit hanc praxim cadavera talium puniendi, ad aliorum necessarium exemplum. Eos autem consanguineos & amicos, qui reis in carcere venenum, vel laqueos, vel cultros suppeditant; ut violentas sibi manus inferant ad ignominiam evitandam, in quos merito DD. invehuntur, non dubito teneri lege Cornelia de Sicariis. Si vero, non vi sibi illata, sed ægritudine, vel debilitate, aut incommoditatibus carceris morerentur ante sententiam; adeo ut si in talem, non legitime confessum aut convictum, iudex sæviens eum non patiatur, Ecclesiasticæ tradi sepulturæ; peccet mortaliter, & actione injuriarum conveniri à propinquis defuncti possit. Poterit tamen iudex sinere corpus sepeliri cum protestatione, & litem cæptam contra mortuum prosequi citatis ad defensionem iis quorum interest; ut in hærelis crimine servatur. Sed quot annorum spacio currit jus contra mortuum agendi! Putarim in hoc crimine quoad bonorum confiscationem, non posse agi, post annum quadragesimum; ad memoriam tamen dampnandam, adhuc agi posse, juxta Jus Canonicum; sed civile videtur quinquennii tantum spacium exigere; cui in foro civili standum.

C X X X V I.

Rectè quidem primò Martinus Delrio censet, istiusmodi libros esse igni tradendos. Nam habet primò præviam Scripturam, Act. 19. vs. 19. ubi dicitur: *Multi ex iis, qui curiosa exercuerant compertatos libros exussisse in omnium conspectu*, qui libri fuerant magici, ut *Quistorpius* annotat scribens: Hujusmodi homines semper plurimos

fuisse Ephesi, vel ea argumento sunt, quæ de Magicis illis literis quas Ephesias vocant, authores testantur Hesychius potissimum & Clemens Alexandrinus quint. Stromat. Dicuntur autem Ephesiae literæ, notæ quædam & vocalæ Magicæ, quibus Magi utebantur in iis liberandis à potestate dæmoniorum, qui à dæmonis vexabantur, appellationi, ut dixi, Magorum Ephesiorum multitudo occasionem dedit. Hesychius quædam eorum verborum recitat, & illa barbara ac obscura, huiusmodi sunt *ἀοὶ κατὰοι*, *αἶς τέρεξ δαμναμύδης αἶσιν*. Et interpretatur Hesychius primam vocem significare tenebras, proximum significat lucem &c. has Ephesias literas gestabant, ut sacramentum dæmonis, quomodo alii *παρῆδες* familiares, quos appellant quærebant dæmones. Apud Athenæum libro decimo secundo dypnosoph, Anaxilas Poëta dicitur Ephesias literas pulchras in consultis coriis gestasse; fortasse in calceo. Nam Suidas postquam dixisset Ephesias literas esse carmina quædam obscura, ait. Milesio quodam & Ephesio luctantibus, Milesium luctari non potuisse, propterea quod alter juxta talum literas Ephesias haberet, quibus demptis tricies luctando dejectus fuerit. Similiter etiam ab Eustathio in Odys. 18. observatum est de his literis. Alii etiam in incantationibus literis Ephesiis utebantur, teste Plutarcho Sympos. libro sexto, quæst. 5. ubi ait Magos jubere & præcipere, ut occupati à malis geniis, secum legant & recitent Ephesia nomina, nempe ut eo modo liberentur. Quanquam autem Augustinus censeat libros illos fuisse de rebus ad judiciariam Astrologiam pertinentibus, simplicior tamen est prior sententia, quia etiam Syrus & Arabs de artibus magicis illa τὰ ἐφῆσζα accipiunt, nec obest nostræ sententiæ, magnam enim familiaritatem alunt illa, quæ ad judiciariam astrologiam pertineat, & ex stellarum situ & Influxu divinant cum Magia, cum istiusmodi libris, qui docent nefandas artes. Secundò, Antiquitatem piam: si enim Constantinus Magnus, Arrii scriptum damnavit, ita ut rogo adjudicandum censuerit, & in Epistola ad Alexandrinam Ecclesiam scripsit: *Cum Arius scelestorum & impiorum hominum consuetudinem imitetur, eandem cum illis Ignominia & Turpitudinis notam merito subire debet. Quemadmodum Porphyrius Capitalis pietatis hostis, qui nefarios libros contra Religionem Christianam*

nam nuper edebat, mercedem dignam laboribus recepit, & quidem, ut apud posteriora secula, non ipse solum probris maximis vexatus fuerit, & turpissima labe Infamia aspersus. Verum etiam impia ipsius Scripta deleta penitus & extincta. Sic jam visum est, Arium & ejus sectatoris porphyrianos nuncupari, ut quorum locuti sunt mores eorum etiam Nomen habeant. Quin etiam, si quod opus ab Ario conscriptum reperiatur, illud cremandum esse, ut non modò execrabilis ejus Doctrina funditus tollatur, sed etiam nullum omnino Monumentum ejusdem relinquantur ad posteritatem. Si Episcopi Niceæ congregati Thaleiam librum sc. ab Ario adornatum justo accensi Zelo publico in loco concerpserunt, concerptum atque lacerum abjecerunt, idque idè, quia blasphema in Deum Filium contem-
nunt, cur non magicos libros ejusdem criminis reos Igni subjiciamus: imò cum arte profitendi diabolicæ mancipationis conjunctos. Tertiò, rectam Rationem: si enim Infanti cultrum subduco, quia potest illum vertere in sui perniciem, quanto magis subducendi erunt istiusmodi libri hominibus, qui præsentissimum illis afferunt Exitium. Si Lacedemonii libros quoque Archilochii, quod pudicitiam corrumpere, è medio sustulerunt, & Urbe exportari jusserunt, quanto magis illos libros Exilio damnemus, Igni crememus, qui impuri Spiritus Artes propinant populo. Sed id desideramus in Martino nostro, quod nolit auctoritate privata aboleri & comburi. Sanè Ephesii, de quibus supra combusserunt, coram omnibus sponte, & proprio ausu, privataque in libros illos vindicta, ut ardorem & sinceritatem suæ conversionis ostenderent, observante Fromondo. Secundò, quod velit deferri ad Inquisitores, qui homines & proindè periculo infectionis æquè, ut alii obnoxii. Tandem quod ad Pii 4. & Clementis octavi Judicium provocet, qui quibusdam hanc licentiam concesserunt, ut possint legere istiusmodi diabolicos libros, qui ipsi quandoque istiusmodi lèctioni inhærent, ut *Benedictus* nonus qui vitam vixit non Hominis, sed Bestiæ. Adeò enim libidini, luxuriæ, aliisque vitiis & sceleribus deditus fuit, ut brutum, humanâ specie indutum, potius præsentaverit, quàm Hominem. Benno Cardinalis in *Descriptione vitæ & rerum gestarum Hildebrandi*, p. m. 95. de eo sequentiâ commemorat: *Theophylactus* (post adeptum Pontificatum *Benedictus* IX. vocatus) *Sacrificiis Dæmoniorum deditus in Sylvis & monti-*

bus, mulieres post se currere faciebat, quas magicis artibus ad sui amorem coegerat. Testantur hoc libelli ipsius, inventi in domo ejus, postquam vitam malè finiverat. Non mirum proinde, quòd tandem in Sylvis à Dæmone fuerit suffocatus, ut idem Benno refert *Lib. cit. p. m. 96*. Post mortem, ut narrant Historici, apparuit cuidam, juxta molendinum equo insidenti, & iter agenti, (Jacobus Bergomas, *Supplem. Chron. Lib. 12. p. m. 272. a.* ait, fuisse sanctum, quendam Eremitam) in specie monstri animalis, cujus cauda & aures asini fuerunt, cætera Ursi. Cumque ille fugam caperet tremefactus, clamavit monstrum: *Noli, ô Vir, expavescere. Scito, me hominem fuisse, sicut tu es. Sed quia bestialiter vixi, post mortem præferre bestiae speciem merui.* Ad quod ille: *Quisnam fuisti? Ego, respondit Monstrum, solo nomine Benedictus fui, qui nuper Apostolicam sedem inpignus obtinui.* Ad quem ille: *Quid habes retributionis? Nunc, regressit iterum monstrum, usq; ad diem Judicii per dura atq; squalentia & sulphurea loca, & fœtida, & bullientia rapior & pertrahor: post extremum verò judicium corpus meum & animam similiter irremediabilis cruciatus, & irrevocabiliter olla gebennalis barathri glutiet: ita ut mihi nulla in posterum spes recuperationis restet. Post hec verba disparuit.*

C X X X V I I.

Secundò, errat primò, dum ait consuetudinem illam posse tolerari, ut maleficis ad mortem damnatis, denegetur viaticum corporis Dominici. Num enim, qui in extremo periculo est animæ, non subveniendum, annon talis Exitio devotus est quoque Christianus, Homo pro quo Christus est mortuus? Anne Christus fuit, tam invidus, ut Judæ etiam non exhibuerit corpus suum, quem tamen sciebat moriturum desperatè, Actor. 1. Secundò requirit, ut reus sit jejunos, at hoc non est necessarium, imò si spectemus Cœnam quam instituit Apostolis suis Christus, sanè non jejunis, sed saturatis exhibuit illam. Tertiò scrupulosè determinare vult horas, ut species sacramentales sint consumptæ, & Unctionem extremam reis denegat, quasi sc. spectandæ essent species sacramentales in Esse Physico, non hyperphysico, quasi accidentia, mera possint consumi abstracta à substantia panis? quasi Unctio extrema, si est Sacramentum, non pro futura quoque reo, & proinde

inde deneganda. Nam cum Dominus Sacramenta instituerit, quibus veluti divinis subsidiis juvaremur in ingressu Ecclesiæ, & in progressu, certè nullo modo credendum est, defuisse divinam ejus providentiam in egressu, & transitu ab hac temporali, militante Ecclesia ad aliam sempiternam, præsertim cum nunquam magis homo indigeat auxilio, & præsidio, quàm in articulo mortis, ut Patres passim docent, ac præsertim Gregorius homil. 39. & in Evangelia, & libr. 24. Moralium, cap. 17. & 18. Eusebius Emisenus, seu quicumque est auctor illius libri, homil. 1. ad Monachos, & Joannes Climacus de 30. gradibus, grad. 7. tunc enim, & hostes fortius impugnant, quia modicum tempus habere se vident: & ipse homo nunquam est ineptior ad resistendum, ob dolorem, & ægritudinis magnitudinem. Si enim corpus, quod corrumpitur, aggravat animam, etiam dum optimè valet, certè in ipso actu corruptionis maximè aggravabit: & experientia ipsa testatur vix posse ejusmodi ægrotos mentem ad Deum attollere, ut philosophatur Bellarminus.

C X X X V I I I.

Tertiò rectè asserit, ἀποχρείας crimen morte non finiri. Rectè secundò consanguineos & amicos, qui in Carcere venenum vel laqueos, vel Libros suppeditant, teneri legi Cornelia deficiariis, sed illud, tertiò non durum videtur nimis quod ægitudine, aut incommoditate Carceris mortuus ante sententiam, qui tamen nec confessus, nec convictus, sepeliatur; cum protestatione, ut in crimine hæreseos, quomodo enim agi potest adversus illum, qui mortuus & non confessus, nec convictus. Aliàs fatemur: Hoc crimen hæreseos ut execrabile & perniciosissimum, quod ultimam nonnunquam Reipubl. pernitiem minari solet, contundere maturè & extirpare radicitus semper laborasse tam legum civiliū quàm canonum Conditores. Gravissimis in eos, qui se occupari ejusmodi ἐπεσπιδασια patiuntur, perseverantes deinceps in eà pertinaciter, pænis utroque Jure sancitis. Pænam tamen corporalem, vel ultimum supplicium neque de Jure civili neque canonico in hæreticos constitutam esse docent Gomez tom. 3. resol. c. 2. n. 1. Covarruv. l. 2. var. resol. c. 10. num. 10. Commodam hujus sententiæ hanc reddi posse opinantur rationem, quod quandoque spes conversionis superesse possit. Contrarium quidem apertissimè insinuare videtur

l. 5. & 8. C. de Hæret. Verum reponendum hîc cum *Wesenbecio* ad d. tit. in Cod. illud vel singulare in Manichæis & similibus, qui ad imam scelerum nequitiam pervenerunt l. 5. C. d. t. vel intelligendum non de amissione vitæ, sed deportatione, quæ etiam quandoque capitale supplicium l. ult. C. de execut. & exat. lib. 12. l. 28. pr. w. de pæn. l. 2. w. de publ. Judic. l. 13. w. de honor. posses. l. 103. w. de V. S. Explodenda itaque nec unquam arripienda Pontificiorum & Calvinianorum sententia, qui in tyrannicam illam & detestabilem non rarò erumpunt vocem; Hæreticos igne ferroque persequendos, ac planè occidendos esse. Orthodoxis melior semper & mitior sedet mens, Hæreticorum animos placidis prius ad resipiscentiam flectendos monitis, quibus si aurem præbere recusaverint, & dogmata sua pertinaciter disseminarint, exilio plectendos, nè alios quoque pestilenti suâ inficiant doctrinâ. Vide *Magnif. Dn. Carpzov. prax. crim. p. 1. q. 44. n. 30. & seqq.* ubi n. 45. illam subjungit exceptionem, nisi etiam seditiosi aut blasphemii existant, Ita enim de consuetudine Saxonica illi igne comburantur, quamvis Dn. Carpzov. d. l. n. 47. in hoc casu suavor Judicibus sit, ut mitiorem sequantur sententiam & gladii pœnam dictent.

C X X X I X.

De Divisione Magiæ ex sententiâ nostrorum dicimus. Quantumvis penè innumeri Magiæ modi olim excogitati fuerint, attamen omnes ad tres classes redigi posse mihi videri. 1. Fuit, magia *Divinatoria* 2. *Præstigatoria*. 3. *Effectoria*. Omnis enim magorum labor vel in divinando, vel in fascinando, vel inoperando, & verè aliquid efficiendo occupatus erat, ex quo triplici studio tres illæ magiæ species subortæ sunt; de quibus singulis pauca. Divinatio est rei sive futuræ, sive aliàs occultæ & arcanæ cognitio, quæ quia quatuor potissimum modis contingit, hinc quadruplex divinandi genus vulgò numeratur. 1. Est divinatio *πνευματική* vel *Spiritualis*, Prophetis & Apostolis propria, qui instinctu & ductu Spiritus sancti in summorum mysteriorum aliàs planè incognoscibilium notitiam pervenerunt. Et hæc verè divinatio est, ab ipso Deo profecta, & in salutem generis humani concessa. 2. Est divinatio *φυσική* vel *naturalis*, quæ ex observa-

tione

tione causarum physicarum effectus futuros quodammodò prædicat, quò pertinet Meteorologia & sobrium Astrologiæ studium: Cujus beneficio de tempestatibus & temperamentis hominum aliquis dari potest prænotio vel præscientia: Item præfagia Medicorum de ægrotantis constitutione, morbo & sanitate, vitâ & morte ex certis signis judicantium, quæ divinatio cum utilis sit & superstitione careat, laudem, non vituperium meretur. 3. Est divinatio *ῥαγὴ* vel *communis & popularis*, quâ rustici & agricolæ imprimis pollent, qui non inquisitis sollicitè causis eventuum in natura, nec considerato signorum cum rebus significatis consensu, ex iis solùm, quæ ut plurimum eodem modo evenire, iisdem antegressis signis annotarunt, artem colligunt, ac regulas canonicas constituunt: ex quibus de tempestatum cœlique conversionibus ac mutationibus, de frugum & fructuum proventu, de ubertate & caritate, annonæ, de aëris salubritate vel infectionibus satis feliciter quandoque judicant. Et hæc divinationes, nisi superstitio accedat, tolerari possunt. 4. Est divinatio *Ἀλβολικὴ*, quæ fit ope & auxilio Satanæ, qui cum Spiritus sit sapiens & multarum rerum cognitionem habeat, ob id homines arcana docere, iisque occulta nonnulla manifestare potest. Et hac est illa *magica divinatio*, vel *divinatoria magia*, quæ propriè dicitur *μανικὴ*, quasi *μανικὴ*, à *μανία* vel insania, (uti ex Platone annotat *Peucerus*, fol. 5.) quoniam magi, quibus arcana revelabat diabolus, quasi furere & insanire videbantur, uti exemplum Sybillæ Cumææ *Æneid.* 6. testatur, de qua ita canit Poëta:

At Phœbi nondum patiens immanis in antro

Bacchatur vates, magnum si pectore possit

Excussisse Deum: tantò magis ille fatigat

Os ravidum, fera corda domans, fingitq; premendo.

Secundò, Magia est quædam præstigiatoria, quæ altera generalis magiæ species est, quæ in meris illusionibus & deceptionibus hominum fita, cui nihil veri subest, & cujus opera mera sunt *φανήματα*, non vera *ἔντα*. Multi quidem magorum sibi persuasum omnino habent, revera fieri & esse, quæ vimagicâ & ope diaboli fieri & esse volunt: Verùm sæpissimè accidit, ut meræ sint præstigiæ & illusiones, dum oculi tam magorum, quàm aliorum aspectantium

fascinantur à diabolo, ut illi miras & insolitas res se videre putent, cum tamen non rem ipsam, sed rei duntaxat speciem à diabolo productam & simulatam oculis fascinati aspiciant, uti exemplo magorum in Ægypto satis evidenter constat. Proinde rectè dixit *Jamblichus* lib. de mysteriis: *Quæ fascinati imaginamur, præter imaginamenta nullam habent actionis & essentiae veritatem: ejusmodi namq; finis est magicæ artis, non facere simpliciter, sed usq; ad apparentiam imaginamenta pingere, quorum mox nec vola, quod dicitur, nec vestigium apparet.* Refert *Apulejus* l. 1. de asino aureo; Se Athenis ante *Pocilem* Porticum circulatorem vidisse, qui *spatham* præacutam mucrone infesto totam devoraverit, ac mox invitamento exiguæ stipis venatoriam lanceam, quâ parte minatur exitium, in ima viscera condiderit. Græcorum literis proditum est, fuisse *Pasetem* quendam, Magum, qui carminum potentiâ refertissimum repente convivium hospitibus discubituris præmonstrare consueverit, idque mox evanuisse, ut nihil omninò apparatus videretur, discumbentibus omnibus fame & siti elatis. Si quid pretio comparasset, id agebat, ut erogati nummi in venditorum loculis apparerent, illis interim ludificatis, unde Proverbium: *Pasetis semiobulus.* *Wierus* lib. 2. cap. 2. memorat, præstigiatores quendam magicum *Magdeburgi* equulum in theatro frequenti per circulum transilientem ostentasse certâ pecuniâ, qui in fabulæ exitu paucam se apud mortales collegisse pecuniam questus, se in cælum ascendere velle ait. Hinc in sublime ejecto fune, consequitur in altum equulus, præstigiator quasi cum caudâ retenturns quoque ascendit, cujus uxor maritum apprehendens affectatur, itidem ancilla, ut viderentur ascensu contiguo velut concatenati aëra simul petere. Hæc autem omnia verè & realiter contigisse quis sanus affirmaret? Meræ fuerunt præstigiæ, meræ fascinationes & deceptiones, quarum exempla innumera hinc inde leguntur, & quotidiana experientia observari possunt. Tantæ longanimitatis & patientiæ Deus noster est, ut diabolo permittat non solum homines fascinare, eorumque oculis glaucoma quoddam objicere, verum multa etiam operari & realiter efficere *vel aputos* & per se, *vel imputos* & per suos ministros, quos hoc pacto in superstitione & idololatria confirmare, secumque in perpetui ignis barathrum præcipitate in-

te intendit. *Tertia* & ultima magiæ species generalis, *effectoria* est, eò quòd in operando & rebus per auxilium diaboli efficiendis occupata est. Quantumvis autem ultimus diabolicarum operationum finis sit perniciēs hominum, eorum præsertim, quibus velut instrumentis utitur: Attamen si personæ istæ considerentur, circa quas magi aliquid operari moluntur, tum *duæ* poterunt magiæ practicæ species constitui: Altera *utilis*, altera verò *noxia* & pernicioſa. *Utilis* consistit potissimum in curandis vulneribus morbisque, & in averruncandis malis iis, quæ permissione DEI, operatione Satanæ, per magos alios excitata sunt. *Noxia* autem in ciendis tempeſtatibus, in perdendis frugibus, in lædendis pecoribus, & in corrumpendis hominum corporibus occupata est. *Utraque* mediis utitur talibus, quæ per se plerunque sunt inefficacia, unde effectus ipse, qui sequitur, diabolo potius, quàm ejusmodi *δρῶναις* acceptus ferri debet. Nam si veneficia & herbas quasdam vi naturali pollentes exceperis, reliqua omnia vana reperiēs & prorsus *ἀεζα*. Utuntur enim quandoque *annulis*, de quibus Agrippa lib. 1. cap. 57. quandoque *verbis*, quandoque *Scripturâ*; sæpè *numeris*, sæpè *figuris Geometricis*, sæpè *musicâ* & *incantationibus*, nonnunquam *rebus inanimitis aliis* & prorsus inefficacibus, ut *erinibus*, *ossibus*, *cultris* &c. quæ adhiberi vult Diabolus, quòd persuadeat Magis, tantam rebus istis vim inhærere, earumque applicationem effectuum omnium causam & principium esse. Sed fraudes diabolicas hîc ſaniores cuncti deprehendunt, quippe qui quantitatam, verborum & characterum nullam esse vel actionem vel efficaciam noverunt. Quòd si ergò per magos quippiam producit, non mediis istis brutis, sed potius diabolo id omne adscribendum est.

C X L.

Aliis dividitur Magia primò, in diabolicam & naturalem, Diabolicæ Exempla sunt perplura: Non est dubium quin eorum, quæ de Magis aut dicuntur aut scribuntur, quàm plurima sint ficta & falsa: Nam plerique hominum nimis sunt creduli & superstitiosi, & rebus admirandis facile capiuntur, cum etiam docti viri & Philosophi, ut inquit Aristoteles, quoniam fabula continet aliquid novum & mirabile, fabulis oblectentur. Quis enim non videt, quæ

Ovidius narrat in libris Metamorphoseos, omnia ficta esse à Poëtis, sicut illa de Circe & Medea, & de sociis Diomedis in aves conversis, quæ longo post tempore circa templum Diomedis volitabant: De sociis Ulyssis, quos Circe mutavit in bestias: De Arcadibus qui trajecto quodam stagno vertebantur in lupos: De socero Medææ, quem illa à senectute ad juventutem revocavit: De draconibus, quibus simul junctis Medæa volavit per aëra, & de aliis id genus fabulis, quas Poëtæ cum ad oblectationem legentium, tum ad mysticam hominum eruditionem adinvenierunt. Negari tamen non potest multa miratu dignissima verè à Magis esse facta. Nam scriptura in Exodo commemorat opera Magorum Pharaonis, & 1. Regum capit. 28. scribitur de Pithonissa quæ suscitavit Samuelem, & Psalm. 57. de venefico incantante sapienter aspidem, ob id obturantem aures suas: & Matth. 24. *Surgent, inquit Dominus, Pseudoprophetae, & dabunt signa & prodigia, non utique alia arte quàm magica.* Ex historiis Ecclesiasticis notum est, quæ opera admiranda Simon Magus ediderit magicis incantationibus, quamobrem (ut fertur) à Romanis publicam statuum meruit hac inscriptione: SIMONI DEO SANCTO: Ut narrat Justinus martyr in Apologetico, Irenæus libro primo contra Valentinum, Tertullianus in Apologetico, Eusebius libro secundo historiæ Ecclesiasticæ. Propter quæ prodigia idem Simon tanta in admiratione fuit apud Samaritas, ut quemadmodum Lucas scribit in Actis Apostolorum capit. octavo, de illo diceretur. *Hæc est virtus Dei, quæ vocatur magna.* Narrat sanctus Hieronymus in vita Hilarionis, cum quidam juvenis virginem Deo sacram ad turpes amores illicere nulla ratione potuisset, eum ad magicas artes conversum, quas apud Memphin Ægypti didicerat, adeò illis profecisse, ut virgo insano illius juvenis amore fureret. Porro quæ de strigibus vulgò circumferuntur, non sunt in totum falsa, sed multa illis admiranda accidere, qui ea compererunt, viri fide digni, sicut Sylvester in opere suo de Strigibus, & Alphonsus de Castro, in eo quod scripsit de punitione hæreticorum, non illi quidem tanquam dubia & incerta, sed tanquam sibi notissima & exploratissima tradiderunt. Mira sunt quæ Philostratus in libris de vita Apollonii memorat vel Brachmanas Indorum, vel Gymnosophi.

sophistas Æthiopum, vel ipsum Apollonium gessisse. Tale est illud quod is narrat libro tertio & capite tertio, vidisse Apollonium apud Indos gemina dolia, unum imbrum, alterum ventorum: illud, cum nimia siccitate India premebatur, apertum, nebulas emittebat universam illam terram humectantes: Nimios autem imbres occlusum cohibebat: Alterum ad apertum, efflabat ventos regionem perflantes, quod salubrius esset cœlum. Tale etiam est illud quod ab eodem proditur lib. tertio, cap. octavo, cum Apollonius cum Jarcha & aliis Brachmannis mensæ accubuisset, tripodes lapideos sua sponte fuisse motos, & ab æreis pincernis calices in gyrum circumlatos esse certa mensura vinum & aquam miscentes & cyathos proferentes. Nec sileri debet quod Philostratus libro quarto, capite decimo sexto scribit de puella, quæ tanquam mortua portabatur ad sepulchrum: Cujus funeri occurrens in via Apollonius, tanquam secreta quædam illi admurmurans & insurrexans, ad vitam & integram valetudinem revocavit. Nec minus mirabile est quod idem auctor narrat libro sexto, capite tertio, de statua Menonis, quam cum radius Solis circa ejus exortum attingebat, & ad os ejus perveniebat, statua more hominum loquebatur. His adde quod ab eodem memoratur ejusdem libri sexti capite quinto, jussu Vespesionis, qui Princeps erat Gymnosophistarum apud Æthiopes, ulmum quandam voce quidem clara & distincta, sed tenui admodum & quasi feminea salutasse Apollonium. Sed illud miratu dignissimum, quod Philostratus tradit capite secundo, libri octavi, Apollonium cum esset in prætorio Domitiani Imperatoris, ut putabatur, ab eo condemnandus, repente ex omnium oculis, evanuisse. Quamobrem tanto in honore fuit, Apollonius apud posteros, ut eum Hierocles cum Christo Domino nostro conferre ausus fuerit. Sed ejus audaciam fregit, insaniamque coarguit Eusebius Cæsariensis: Alexander autem Mameas Imperator Romanorum, in suo Larario imagines Christi, Abrahamæ & Apollonii habebat, quod hos tres maximè omnium miraretur & coleret. Verum, sicut à principio dixi, eorum quæ Magi fecisse dicuntur, quàm plurima falsa sunt, vel ab ipsis vel ab aliis conficta, & superstitiosis nimiumque credulis hominibus persuasa. Quis enim vera concedat quæ Maga illa apud Virgilium libro 4. quarto Æneidos promississe dicitur.

*Hæc se carminibus promisit solvere mentes
 Quas velit, æst aliis duras immittere curas,
 Sistere aquam fluviiis, & vertere sydera retro,
 Nocturnosq; ciere manes, mugere videbis
 Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.*

Quocirca Plinius nullam esse putavit Magiæ vim atque potestatem, & quæ de magis feruntur, omnia esse vana falsaque: totamque Magiam rejicit & damnat. Nam libro 30. capite 2. *Immensum, inquit, & indubitatum exemplum est falsæ artis quam dereliquit Nero. Non enim ad eam discendam Neroni defuit vel ingenium vel diligentia vel qualibet facultas, nec studium, cum ejus discendæ avidissimus esset: Quin etiam ad eam docendam Tytides Armeniorum rex nobilissimos Magos secum ducens venit ad eum, cœnisq; magicis eum initiavit: Sed is regnum quidem à Nerone accepit, Magiam autem quæ nulla est, docere eum non potuit. Proinde ita persuasum sit, instabilem, irritam, inanem esse, habentem tamen quasdam veritatis umbras, sed in his veneficas artes pollere, non magicas.* Hæc Plinius. Cui ut concedo plurima Magorum esse vana & falsa, ita esse talia omnia non assentior. Esse autem pleraque Magorum promissa non solum inania & falsa, sed etiam incredibilia & ridicula demonstrat Plinius libro 16. cap. 4. his exemplis, *Magi ajunt Æthiopide herba amnes ac stagna siccare conjectu; tactu, clausa omnia aperiri. Archimeneide conjecta in aciem hostium, trepidare agmina, ac terga vertere: Laracem dari solitam à Persarum rege Legatis, ut quocunq; venissent, omnium rerum copia abundarent.* Apud Democritum invenitur compositio medicamenti, quo pulchri, bonique & fortunati gignantur liberi. Et libro 25. capit. 9. *Circa herbam, inquit, quam nostri Verbenacam vocant Magi mire insaniunt: hæc percunctos impetrare quæ velint, febres ambigere, amicitias conciliare, nulliq; non morbo mederi.* Lege apud Aul. Geilium libro 10. capite 12. & apud Plinium lib. 28. c. 1. quæ fabulantur Magi de Chameleonte tradita à Democrito magicæ artis principe, qui, quo tempore Hippocrates medicinam, eodem magicas artes in Græcia celebravit, hoc est circa bellum Peloponesiacum, anno post Romam conditam trecentesimo: ut auctor est Plinius libro 30. c. 1. vide Daneum pag. 378. latere secundo, & p. 382. Naturalis illa est, quæ cognitione & appli-

applicatione singularum virtutum, ad Individua miros procurat Effectus & licet jam usus obtinuerit ut nomen *Magiæ* ferè in malam partem accipiat, pro ea nimirum parte quæ opera, & adminiculo dæmonum res mirabiles vel facit, vel facere simulat; & *Magi* vulgo dicantur, qui ex commercio quod habent cum dæmonibus, res stupendas efficiant, veluti sunt præstigiatores, incantatores, necromantici, & alii malefici homines: At tamen nec nomen *Magiæ* absolute, & præcisè sumptum hoc significat, nec à principio sic fuit usurpatum, sed univèrsè pro quadam facultate, per quam homines efficiebant res inusitas & admirandas ratione quadam occulta, & aliis hominibus incognita. Sic generaliter sumpta *Magia*, dupliciter dividi potest: Altera enim est naturalis, altera non naturalis. Naturalem voco, quæ cognitione & applicatione quarundam singularium virtutum, quæ sunt in rebus naturalibus, quæque latent ferè mortales, agentia & patientia suo loco & tempore, & sicut opus est invicem componendo & temperando, effectus quosdam inusitados & admirandos, & quorum ratio videtur incomprehensibilis, moliantur. *Magia* autem non naturalis dicitur, quæ etiam mira efficit, verumtamen non utens viribus agentium naturalium, sed sola dæmonum opera & ope. Naturalis autem *Magia* rursum triplex tradi potest: Alia enim dici potest humana, quia humano studio & diligentia comparatur, altera divina, quæ per revelationem vel à Deo, vel ab Angelis bonis percipitur: Tertia, Dæmoniaca, quam dæmones tradunt iis hominibus, qui se illis impia societate & foedere devinxerunt. Esse autem *Magiam* quandam naturalem, quæ est secretior quædam, & abstrusior sapientiæ pars, & quæ occulta quadam cognitione & usu quarundam rerum naturalium mira perficit, nullo modo viris doctis dubitandum est. Quis enim vel tinctus duntaxat literis philosophicis, nescit esse multas virtutes rerum effectrices, quas si quis benè nosset, & ad usum accommodare sciret, haud dubiè mira posset efficere. Multa sunt naturæ miracula incompertæ adhuc rationis, & (ut *Plinii* verbis utar) in naturæ maiestate penitus abdita: Hæc si quis hominum illis rebus naturalibus occultè utens, faceret, *Magus* vulgo diceretur, & non nisi auxilio dæmonum talia facere crederetur; cum tamen opera illa essent

natu-

naturalia, & naturaliter à causis naturalibus profecta. De miraculis naturæ integrum librum scripsit Aristoteles, qui inscribitur, de admirandis auditionibus, quanquam enim nonnulli adscribunt Theophrasto. Plinius cum aliis libris multa, tum plurima secundo libro Naturalis historię prodidit, & Proclus in lib. de Sacrificio, & Magia, & S. Augustinus lib. 21. de Civitate Dei, cap. 4. & 5. Albertus Magnus lib. 2. Mineralium, Tractatu 2. c. 1. 11. & 17. & Fracastorius in lib. de Sympathia, & Ficinus lib. 4. Theologiæ Platonis, c. 2. multaque ejus generis sparsa leguntur in libris Cardani de subtilitate & varietate rerum; quorum hîc nonnulla ex Plinio recensebo lib. 2. cap. 96. Juxta Harsparsa oppidum Asiæ; cautes stat horrenda uno digito mobilis, eadem, si toto corpore impellatur, resistens. Duo sunt montes juxta flumen Indum, alteri natura est, ut ferrum omne trahat, alteri, ut respuat; Itaque si sint clavi in calceamento, in altero avelli non posse, in altero sisti. Et cap. 105. Hæc est natura Naphtæ circa Babyloniam profluens bituminis liquidi modo, ut in eam undecunque visam protinus transiliat ignis. Ita fuerunt à Medea pellicem crematam, postquam sacrificatura ad aras accesserat, corona igne rapta, & capit. 107. In Nymphæo exit à petra flamma quæ pluviis accenditur, & cap. 103. In Dodone Jovis fons cum sit gelidus, & immerfas faces extinguat; si extinctæ admoveantur, accendit. In Illyriis supra fontem frigidum expansæ vestes accenduntur. Idem Plinius lib. ultimo, cap. 4. Adamas (sic Græcè dictus, quod nec ferro, nec igne dometur) hircino tamen rumpitur sanguine: & cum magnete lapide in tantum diffidet, ut juxta positus ferrum, non patiaturs abstrahi, aut si admotus magnes apprehenderit, rapiat atque auferat. Verum nihil esset mirabilius magnete, si vis ejus non adeò nobis esset nota & explorata. Nam rationem cur ferrum ad se trahat, & acum nauticam sua vi tactam eatenus agitet, quod illa dire&to Septentriones spectet, quis nobisium philosophorum non diligentissimè investigavit? quis autem adhuc comperit aut satis explicavit? Sed omnia excedit miracula Echneis pisciculis quem Latini vocant Remoram, cujus meminit Aristoteles lib. 2. de historia animalium cap. 14. sed Plinius lib. 32. cap. 11. non solum ab antiquis de eo prodita: Sed etiam sibi suisque

que temporis hominibus planè cognita & explorata tradens, ait, cum semipedalem esse, limaci magnæ similem, adhærentemque navigiis, licet ea sint ingentia cursuque incitatissimo ferantur, eorum tamen ita frenare impetum, ut stare cogat, non labore ullo, nec retinendo, nec aliter quàm adhærendo. Fertur Actiaco bello te nuisse Prætoriam navim Antonii properantis circumire, & exhortari suos. donec iret in aliam. Ideòque Cæsariana classis impetu majore protinus venit. Tenuit etiam ejus memoria Caij principis ab Abstura Antif. remigantis quinquiremem quadringentorum remigum viribus propulsam, ejusque adhærens gubernaculo: feruntque Cæsarem peculiariter miratum quomodo adhærens tenuisset, nec idem polleret in navigium receptus. Hactenus ex Plinio. Nec modo quæ ratione carent, sed etiam homines mira edere & non cernentibus incredibilia cum alii testificati sunt, tum haud dubium reliquit sanctus Augustinus multis certisque ejus rei positis exemplis, *Novimus, inquit libro quarto decimo, de Civitate Dei capite vigesimo tertio, hominum quorundam naturas multum cæteris dispares, & ipsa raritate mirabiles, quedam ut volunt de corpore suo facientium, quæ alii nullo modo possunt; & audita vix credunt. Sunt qui totam Cæsariem, capite immoto, quantum capilli occupant, deponunt ad frontem, revocantque cum volunt. Sunt qui eorum quæ devoraverunt, incredibiliter plurima & varia, paululum præcordiis contrectatis, quod placuerit, integerrimum proferunt. Nonnulli ab imo sine pædore ullo, ita numerosos pro arbitrio sonitus edunt, ut ex illa etiam parte cantare videantur. Ipse sum expertus sudare hominem solere cum vellet: notum est quosdam flere cum volunt, atque ubertim lachrymas fundere. Presbyter fuit quidam nomine Restitutus in paræcia Calamenfis Ecclesiæ, qui quibuscumque volebat, ita se auferebat à sensibus, & jacebat similis mortuo, ut non solum vellicantes & pungentes minimè sentiret, sed aliquando etiam igne ureretur admoto, sine ullo doloris sensu: Nec in eo ullus inveniebatur anhelitus. Hæc ibi Augustinus. Magiæ autem naturalis, non humano studio partæ, sed à Deo vel Angelis bonis acceptæ, manifestum est argumentum perfectissima rerum omnium naturalium scientia divinitus infusa Salomoni: per quam verisimile est, eum mira effecisse, aut certè si voluisset facere potuisset. Josephus certè libro octavo de Judaicis antiquitatibus ait,*

Salomonem instituisse occulta quædam remedia ad pellendos morbos & fugandos dæmones. *Incantationes*, inquit, composuit, quibus morbi pelluntur, & *conjuratiorum modos reliquit scriptos*, quibus ita fugantur dæmones, ut deinceps nunquam reverti audeant: Atque id sanationis genus etiam suo tempore apud Judæos in usu esse, & se vidisse Eleazarum Judæum, præsentem Vespasiano aliisque Principibus, multos à dæmonibus vexatos, hac ratione liberasse. Modus curationis erat hic: admoto naribus dæmoniæ annulo, sub cujus sigillo inclusa erat species cujusdam radicis à Salomone indicatæ, ad ejus olfactum, per nasum, contrahebatur dæmonium, & collapsio mox homine, adjurabatur dæmonium, ne amplius rediret. Salomonis mentione facta, & incantationibus ejus recitatis. Discessus autem dæmonis ab homine, illud erat indicium, quod jussu Elezari egrediens, vas plenum aqua ibi positum, invisibiliter evertebatur. Hæc ex Josepho. Sed profectò illa Ratio ejicienditio ejiciendi dæmonem, non ex Magia naturali, sed ex superstitione & Diaboli artificiosa composita proficiscebatur, nec eam credibile est institutam esse à Salomone, nisi fortè postquam is Dei gratiam perdidit, in cultum idololatriæ prolapsus. Juvenis etiam Tobias, mirabilem vim ejus piscis, quem in Tigri ceperat, Angelo Raphaële docente, cognovit: Nam sic Tobias dixit Raphaël (ut legitur capite septimo illius libri) *Cordis ejus particula, si super carbones ponas, fumus ejus extricat omne genus demoniorum, sive à viro, sive à muliere, ita ut ultra non accedat ad eos: Fel autem ejus, valet ad unguendos oculos, in quibus fuerit albugo, & sanabuntur*, simili remedio piscis, Gregorius Turonensis Episcopus cum puer esset, divinitus admonitus, patrem suum à gravissimo morbo liberavit. Secundò, in Magiam cum expresso pacto, & illam quæ est cum implicito, de quo Suarez. Possunt hæc species distingui vel ex parte effectuum, qui sunt veluti fines proximi, ad quos tendunt opera hujus artis, vel ex parte signorum, quæ ad tales effectus efficiendos applicantur. Supponimus autem, sermonem esse de distinctione materiali specierum, non de formali in ratione malitiæ: Jam enim sæpè diximus, hanc non esse necessariam, nec inveniri sufficiens fundamentum illius, sicut de Divinatione etiam dictum est. Præterea, est notandum hic discrimen inter Magiam cum expresso pacto,

Et o, vel cum implicito: Nam quando pactum est expressum, necessarium non est, quod effectus intentus, vel modus externus illius sit aliquo modo mirabilis, vel superans vires humanas: Nam licet merè naturalis, vel talis, ut posset à famulo fieri, vel ab alio agente ordinario: quacumque ratione aliquis ad illum utatur opera Dæmonis, expresse postulando. vel acceptando illum etiam ad ferendam epistolam modo ordinario. vel ad dirigendum in via, vel aliquid simile: Illa est superstitio contraria fidelitati, & cultui Deo debitæ, & pertinet ad speciem Magiæ: quia continet expressam invocationem adiutorii Dæmonis, & quia semper talis effectus habet aliquid mirabile ex parte occultæ causæ, saltem in hoc, quod à Dæmone fit. At vero ad tacitum pactum Magiæ necessarium est, ut vel opus in se excedat virtutem naturalium agentium, vel certè in modo, quo fit: & maximè, ut id, quod applicatur ad illud efficiendum, sit vanum, & inefficax ad obtinendum effectum. Et ideò ad intelligendam benè hanc tacitam superstitutionem necessarium est, species, & modos illius declarare. Tertio in Effectricem Scientiæ, Sanationum & Maleficiorum. Ex parte enim effectus ad tria capita possunt hæ species reduci, scilicet ad artem effectricem scientiæ seu cognitionis, sanitatum & maleficiorum. Potest enim à dæmone expectari auxilium vel ad effectus animæ, vel corporis. Effectus igitur animæ comprehendimus sub nomine scientiæ, vel cognitionis, ad has enim potest juvare Dæmon: Nam ad virtutem non juvat, sed potius ad malum, & ad peccatum, quod hic non consideratur, quia non est proprium artis Magiæ, sed ad generale officium Dæmonis spectat, quod est, homines tentare. Quod si in hoc aliquid speciale operatur in arte Magica, sub aliquo ex illis tribus effectibus continetur. Effectus autem corpori possunt esse vel proficui corpori, vel rebus humanis, & hos comprehendimus sub sanitate: vel possunt esse nocivi, qui ad maleficia pertinent. Possunt autem his addi quidam effectus, qui videntur è dæmonibus fieri circa cadavera, & animas mortuorum: Sed hi vel divinationi tantum deserviunt, & ideò sub Necromantia comprehenduntur: vel certe, quatenus conjunctam habent aliquam operationem, ad maleficia illos revocamus. Circa primam ergo speciem primum ad-

verto, esse discrimen inter hanc artem, & divinationem: Nam
 hanc ponimus partem Magiæ, & consequenter à Divinatione illam
 distinguimus in hoc, quod Divinatio est de rebus, quæ naturaliter
 cognosci non possunt: Unde earum veritas, fides, & qualiscunque
 cognitio tota resolvitur in Dæmonis testimonium, & auctoritatem.
 At vero in hac arte Magiæ non talis quæritur scientia, vel
 cognitio, sed talis, qualis vel per ordinarium studium, vel per
 infusionem Divinam haberi potest, ita ut per eam manifestetur
 veritas per propria media, vel principia, à quibus potest naturaliter,
 seu necessario deduci, sicut in Philosophia, vel alia simili scientia fit.
 Inquiritur, tamen hæc ipsa scientia per artem Magicam modo
 extraordinario, & præternaturali, unde si non inquiratur à Deo,
 necesse est, ut à Dæmone quærat, & ita hæc ars pertinet ad
 operationem Dæmonis, non ad Divinationem. Nam qui hoc modo
 docetur Philosophiam, vel Mathematicas opera Dæmonis, etiamsi
 repente evadat Philosophus, vel Mathematicus, non dicetur Divinus,
 vel divinare, quia non futura prædicit, nec occulta pandit,
 sed demonstratione, vel ratiocinatione utitur ad veritates
 necessarias, & Philosophis notas demonstrandas. Observandum
 præterea est ex Divo Thom. 2. 2. quæstione 96. articulo 1.
 quandam esse ab hominibus inventam artem, quam Notoriam
 vocant (cur autem ita vocetur, Auctores non dicunt) quæ per
 quasdam observantias, & per quasdam jejunia, & orationes ad
 DEUM, & figurarum inspectiones, & prolationes ignotorum
 verborum (ut D. Thomas ibi dicit in primo argumento & in corp.)
 subitam, seu extraordinariam scientiæ acquisitionem promittit.
 Quam esse vanam, ac perniciosam D. Thom. supra docet. An vero
 ad hoc genus superstitionis, quod nunc tractamus, pertineat,
 non declarat. Imo in fine corporis dicit, in arte Notoria non
 quæri scientiam per magisterium dæmonis loquentis cum homine,
 ad eum modum, quo unus homo docet alium. Et in solut. ad 3. ait,
In arte Notoria non intervenire societatem initam cum dæmone.
 Addit etiam ibidem D. Thomas, artem illam esse inefficacem.
 Ibi Cajetanus advertit, ideo dici inefficacem, quia finis
 ejus est consequi scientiam per infusionem: ergo à Deo
 quærit scientiam, ut in primo etiam arguatur.

mento D. Thomas objicit, & in solutione non negat, sed dicit, quærere illam modo indebito, & in hoc consistere malitiam ejus. Videtur ergo malitia hæc non pertinere ad superstitionem, sed vel ad tentationem Dei, quia ab eo petitur miraculum, seu opus supernaturale sine causa vel necessitate: vel etiam ad cultum indiscretum, & vanum, non tamen falsum, quia revera ibi non colitur alius Deus, sed verus indebito modo. Quia licet aliquæ ex observantiis, quibus ars illa uti dicitur, non sint supersticiosæ, ut jejunia, & orationes, tamen conjunctæ cum aliis vanis observantiis, facient totum cultum supersticiosum, non tamen falsum, quia semper intenditur acquisitio scientiæ à vero Deo. Dicendum nihilominus est, artem Notoriam sub parte, & specie Magiæ comprehendere, & pactum implicitum cum Dæmone continere. Ita sumitur ex D. Tho. d. art. 1. in 1. part. corpor. ait enim artem illam uti ad scientiam obtinendam quibusdam vanis observantiis, non ut causis; sed ut signis supervacuis. *Et per consequens (ait) sunt signa pertinentia ad pacta quædam significationum cum Dæmonibus placita, atq; fœderata. Et ideo ars Notoria penitus est fugienda Christiano, sicut aliæ artes nugatoriz, vel noxiæ superstitiones.* Proinde ergo judicat de hac arte, sicut de tota Magia, vel Divinatione quoad superstitionem, & pactum cum dæmone. Cum ergo dicit in fine corporis, per artem Notoriam non quærere scientiam à dæmone docente, non intendit excludere omnem modum acquirendi scientiam opera dæmonis, sed solum illum modum addiscendi à Dæmone loquente, & docente, more humano: non enim sita inquiritur scientia per artem Notoriam, sed alia via breviori, & faciliiori, sine ullo hominis studio, per solam vanarum observantiarum exhibitionem. Et ideo vehementer suspicor in solut. ad 3. ubi negative legitur: *Quæ societas cum dæmone inita in proposito locum non habet*, mendum irrepsisse, & delendam esse negationem, affirmativeque legendum, *locum habet.* Alias D. Thom. non solvisset argumentum, sed confirmasset. Objecerat enim, in hac arte non esse illam superstitionem, quæ est in Divinatione, quia ibi inquiruntur à dæmone futura, quæ ipse cognoscere non potest, hic autem procuratur scientia, quam ille optime novit. Respondet autem, in divinatione non tantum esse peccatum, quia procuratur à

dæmone cognitio veritatum, quas ipse non cognoscit, sed simpliciter propter societatem cum eo initam. Ergò necesse est, ut concludat, hanc posteriorem inordinationem etiam habere locum in arte notoria: Aliàs si hoc etiam concederet non habere locum, in hac arte, plane concessisset totum, quod argumentum probare nitebatur. Atque ita videtur legisse Cajet. cum ex hac solutione notat, ad peccatum mortale sufficere pactum initum cum dæmone, quod constat (inquit) in observantiis artis Notoriæ committi. Cum ergo idem Cajetanus ait, per illam artem intendi scientiam per infusionem, non est intelligendus à Deo, sed à dæmone, vel expressè, si expressum pactum præcessit, vel tacitè, & interpretativè, ac moraliter, etiam si expressè non intendatur. Et ratio hujus intentionis est, quia qui his observantiis utitur, vult obtinere scientiam sine studio, & labore, sic autem obtineri non potest, nisi per infusionem, ergò virtualiter intendit illam habere, per infusionem: non potest autem fieri illo modo, aut per astra, aut per verba, vel per observantias, quæ adhibentur, ut per se evidens est, neque à Deo procuratur, quia nullis mediis ad hoc proportionatis ars illa utitur, nec Deus promisit infusionem scientiarum per jejunia, vel orationes, nedum per ignota verba, vel inspectiones figurarum. Ergò velit, nolit, qui sic operatur, convincitur se velle à dæmone habere scientiam infusam, & consequenter se habere societatem cum dæmone, vel saltem dare illi moralem occasionem, ut se interferat, qui illam non omittet. Unde qui sic operatur, in virtute attribuit dæmoni virtutem infundendi scientiam, quod solius Dei proprium est. Quamvis autem hæc vera sint de illa arte, si quis tamen ex ignorantia, & simplici intentione vellet, à Deo ipsam scientiam infusam impetrare, & ad hoc non adhiberet vanas observationes illius artis, sed media ordinaria, quibus religiosè uti solemus ad aliquid à Deo impetrandum, ut sunt orationes, jejunia, & alia bona opera, vel corporis afflictiones, non committeret idololatriæ superstitionem, sed tentaret Deum, vel improbe coleret, si id faceret sine speciali instinctu Dei, & sine causa, & non adhibendo industriam, & diligentiam, quam ex parte sua posset apponere. Et ratione periculi (si esset aliquo modo prævisum) posset participare malitiam superstitionis, & hoc tantum probat

probat objectio facta. Ultimo vero addendum hic est, ad hanc *Magiæ*, quam modo tractamus non pertinere solum ad propriam artem Notoriam, ut à D. Thoma explicatur, sed etiam omnem artem addiscendi scientiam ope dæmonis, quocumque modo intendatur. Ut si quis studendo, & faciendo, quod in se est, ad scientiam acquirendam, simul uteretur vanis observantiis, quibus speraret, vel vim memoriæ acquirere, vel facilitatem, & acumen ingenii, vel organa sensuum melius disposita, vel similia, quæ virtute naturali talium observantiarum fieri non possunt: Fieri autem aliquo modo possunt virtute dæmonis, ut latè exponit Martinus libro 2. q. 24. sine dubio hoc genus superstitionis committeret. Itemque ille, qui vellet à dæmone edoceri eo modo, quo docetur ab homine loquente, sive intendat, ut dæmon sibi loquatur ad aures corporis in corpore visibili assumpto, sive solum in imaginatione formando eadem verba, quod etiam facere potest. Quacunque enim ratione ineatur societas cum dæmone, etiam si nihil petatur expresse, vel tacite, quod virtutem ejus naturalem superet, superstitiosum est, & ad hanc partem artis *Magicæ* pertinet. Et multa ex his, quæ diximus, sine societate expressa fieri non possunt, ut consideranti facile patebit, erit autem saltem implicita, quando ad effectum intentum obtinendum vanæ observantiæ adhibentur, quæ non possunt esse causæ, & ideo non sunt nisi magica, & diabolica signa. Ad alteram Speciem, quam Sanitatum appellavimus, pertinent ea, quæ Thomas Tract. 22. q. 96. art. 2. disputat, ubi rectè declarat, sub nomine sanitatum comprehendendi omnes immutationes corporum similes, & maximè illas, quæ ad hominum commodum, & utilitatem, seu beneficium fiunt, sive circa animalia, sive circa arbores, & similia. Item huc spectant effectus alii, qui per hanc artem hominibus promittuntur, verbi gratia, ut non possint lædi ab hostibus, nec subesse casibus fortuitis, & similes. In hoc autem genere effectuum, ut pactum implicitum intelligatur, præcipuè oportet considerare, an effectus ipsi secundum se spectati tales sint, ut per causas naturales, vel creatas fieri possint, necne. Aliquando enim sunt naturales, ut sanitas, quæ recuperari potest medicamentis adhibitis, & valetudo, quæ potest conservari naturalibus remediis, & virtutibus herba-

herbarum, vel observata qualitate ciborum. Multa etiam fieri possunt per solum motum localem, ut inventio, vel transportatio thesauri, congregatio nubium, ut convenienti tempore pluat, & sic fructus sint uberiores, fugatio, vel occisio animalium nocentium, & similia. Aliquando vero possunt esse effectus supra virtutem omnium causarum naturalium corporalium, ut maxime est ille, quod homo non sit expositus effectibus, seu casibus contingentibus: quia nulla est causa naturalis, quæ hos impedire possit, nec providentia humana, quæ prævenire illos in universum valeat. Quando ergo effectus, qui per hanc artem promittitur, supra vires est creaturarum causarum, certum est, talem artem esse Diabolicam, & Magicam deceptionem. Probat, quia media, quæ ad tales effectus adhibentur, non possunt esse causæ, ex se habentes virtutem ad illos, quia illa media sunt actiones humanæ, vel applicationes rerum naturalium, effectus autem sunt longè superiores: Ergo adhibentur ut signa, ad quorum præsentiam aliquis alius operetur: Sed ille non est Deus, nec sanctus Angelus: Tum quia Deus nunquam talia signa instituit: Tum quia in eis nihil est, quod Deum deceat, nec quod pietatem promoveat. Est ergo dæmon, à quo non verè, sed per præstigias fit talis effectus, ut postea dicemus. Exempla sunt in illo effectu immunitatis (ut sic dicam) ab omnibus effectibus contingentibus adversis. Quæ enim causa, vel dispositio naturalis potest hoc præcavere? Similis est effectus ille præservandi corpus: seu reddendi illud immune à læsionibus hominum, quia hic effectus per se pendet ex libero usu utriusque hominis, & percipientis, & percussi: circa quem usum nihil possunt per se naturales causæ, & præterea sæpè per accidens pendet ex casuali occurso, vel occasione. Quod si intelligatur immunitas esse ex parte corporis percussi, ut scilicet taliter sit affectum, quod licet vulneretur vel fortiter pungatur, lædi non possit, etiam si nulla arma defensiva habeat præter gestationem, v. gr. amuleti, vel alterius similis involucris, vel certæ scripturæ, &c. Tunc etiam evidens est nec in his rebus, nec in ulla causa naturali posse esse virtutem ad talem immunitatem corpori præstandam. Et ideo in his, & similibus ex natura effectus licet pactum colligere, ut dictum est. Tertia Species ita est comparata, ut tum omnia quæ de secunda dicuntur eum proportionem applicari, tum evidentiora sint indicia pacti, cum Dæmone. tum quia quæ de

Veritate vel Specie Magiæ disputantur ad hanc
maximè pertineant.

INDEX

INDEX RERUM ET VERBORUM.

Quæ in hoc Tractatu universo continentur:

A.

A Bacuc Propheta, revera ab Angelo in Babylonem translatus
th. 44. pag. 109.

Abdita naturæ non sunt causa Magiæ. th. 17. p. 24.

Aben - Efræ, aliorumque Rabbiorum, *Chartummim* ad naturalem
magiam referentium, sententia refutatur. th. 7. p. 7.

Abnegatores Nominis Divini supplicio capitali puniri non debe-
re. th. 131. p. 294.

Abnegatio Christi à Petro facta qualis fuerit? th. 129. p. 289. th.
133. p. 297.

Aborigines. th. 68. p. 175.

Abrahamus Eremita, à Diabolo, sub specie Angeli boni tentatus.
th. 60. p. 150.

Abstinentia à Venere, quandoque instrumentalis causa Magiæ. th.
26. p. 45.

Achabi preces, num & quomodo fuerint bonæ? th. 59. p. 147.

Achimenis herba, ejusque efficacia magica. th. 14. p. 15. th. 140.
p. 318.

Achitophel desperabundus. th. 34. p. 79.

Actiones magicæ dicuntur Satanicæ. th. 6. p. 5. divinatoriæ. ibi
peraguntur auxilio Diaboli. th. 26. p. 46.

Ætius Nævius, novacula cotem dissecuit. th. 18. p. 26.

Acus corpori infixæ sine dolore & vulnere. th. 84. p. 207.

Ægyptus Artium magicarum Schola. th. 27. p. 51.

Aër & aqua potest à Magis corrumpi. th. 92. p. 214.

Æthiopis herba ejusque virtus magica. th. 14. p. 15. th. 39. p. 88.
th. 140. p. 318.

Affectiones animæ, num ab animâ distinguatur? th. 43. p. 105. 108.

Affectiones Entis num & quomodo ab Ente distinguantur. th. 43.
p. 106.

- Agilitatem præstigiatorum quandoque peragi auxilio Diaboli. th. 35. p. 83.
- Agyrtarum artem non esse magicam. th. 9. p. 8. th. 45. p. 113. th. 60. p. 151.
- Albertum Magnum à Magia excusari non posse. th. 117. p. 266.
- Alexandrum Magnum artibus magicis, Maximiliano I. præsentatum esse falsum. th. 31. p. 73.
- Alexiæ Violeæ Ars magica. th. 95. p. 216.
- Amatoria incantamentis posse induci. th. 96. p. 217.
- Anabaptistarum de actionibus magicis sententia. th. 14. p. 15.
- Anabaptistarum circa Exorcismum error. th. 102. p. 226.
- Anastasia Martyr, th. 28. p. 70.
- Ancilla Pythonico spiritu instructa. th. 58. p. 137.
- Andreas Osiander à quorundam calumniis vindicatur. th. 118. p. 267. & seqq.
- Angeli boni, quomodo futura cognoscant? th. 19. p. 30. num sint locales? th. 43. p. 102. boni, quod naturalia attinet, malis nec plus neque minus habent. th. 44. p. 109. th. 49. p. 118. possunt corpus aliquod de loco in locum transportare. th. 49. p. 118. quomodo in corporibus appareant. th. 80. p. 198. corpora ab eis assumpta qualia sint? ib. & 199. Isidori, Bedæ &c. sententia rejicitur. th. 81. p. 199. vitales. actiones eos in corporibus assumptis exercere non posse docetur. th. 82. p. 200. nihil eos in cœlum & sidera juris habere. th. 85. p. 208. boni, causa efficiens Magiæ non sunt. th. 23. p. 41. pios de loco in locum vexere. th. 44. p. 109.
- Angelorum tertium genus non dari. th. 103. p. 232. & seq.
- Animas beatorum, casus præstigiarum magicarum non esse. th. 23. p. 41. imò nec damnatorum. ibid. eas artibus magicis revocari in habitaculum corporis non posse. th. 40. th. 96.
- Animas exili quodam corpore constare falsum. th. 43. p. 101. 103. 108. eas esse immortales statuitur. th. 59. p. 143. quomodo sint illocales? th. 40. p. 104. & sequ. sunt, formæ absolutæ. ib. 106. à Diabolo hominibus abripi, rursusque ad corpus deferri non possunt. th. 99. p. 221. & sequ.
- Num animæ Magorum vel Sagarum, à Satanâ extra corpus abripiantur? th. 40. p. 97. th. 44. p. 108. negativa Sententia defenditur.

- fenditur. th. 42. p. 98. argumenta Adversariorum solvuntur.
 th. 45. p. 110. & seq. th. 49. p. 118. & seq.
 Animantia bruta num à Dæmone possint produci? th. 95. p. 216.
 Antiquitas non est nota veritatis. th. 27. p. 64.
 Antrum Suellem. th. 88. p. 212.
 Aoboth, nomen Pythonicorum. th. 111. p. 253.
 Apparitionis Satanicæ varietas. th. 26. p. 48. R. Majmonidis de
 apparitionibus Angelorum sententia. th. 80. p. 197. refutatur.
 ib. 198.
 Appetitûs humani metamorphosis. th. 75. p. 187.
 Apollonius Thyæaneus insignis ille Magus. th. 21. p. 38. th. 38.
 pag. 85. th. 39. pag. 86. th. 65. pag. 68. th. 86. p. 209. th.
 109. p. 251. th. 140. p. 317. frustra quæsiuit thesauros. th. 100.
 p. 223. puellam quandam, dum ad sepulturam ferretur, vi-
 vificasse fertur. th. 140. p. 317.
 Aqua benedicta, etiam unum instrumentorum magicorum. th. 26.
 47. th. 102. p. 227. th. 117. p. 265.
 Aqua ignea. th. 84. p. 205.
 Aqua Sagas submergi non patitur. th. 93. p. 187.
 Arabum multos artibus magicis fuisse deditos. th. 135. p. 305.
 Arabis cujusdam magicis præstigiis instructi historia. Ibid.
 Argenteos globulos lædere eos, qui plumbeorum ictus ferunt sine
 læsione. th. 83. p. 202.
 Arioli, th. 12. p. 14. supplicio affici jubentur. th. 18. p. 25. Vid.
 plura sub titulo de Magis.
 Arrii scriptum à Constantino M. damnatum, rogoque adjudica-
 tum, th. 136. p. 308.
 Ars atracia, ab Athrace sic dicta. th. 6. p. 5.
 Aruspices qui? th. 19. p. 34. th. 106. p. 237.
 Asclepiades Magus. th. 14. p. 15.
 Astrologiæ Etymologia & Divisio. th. 105. p. 235. num & quous-
 que licita. ibid.
 Astronomi, Rabbini, genethliaci, & planetarii habiti. th. 2. p. 2.
 אֵשֶׁת־קֵיִן quid denotet? th. 19. p. 34.
 Athrax Magiam in Theflalia decuit. th. 6. p. 5.
 Atlas mons, locus conventuum magicorum. th. 50. p. 121.

- Atomi variæ coeuntes, possunt in unum corpus densari. th. 80. p. 198.
- Atturi & Annæ Parentes. th. 76. p. 189.
- Avicenna cum Fulginato, effectus magicos homini ratione animæ benè disposito tribuens, refutatur. th. 9. p. 8.
- Augur. vid. Aruspex.
- Augustinæ maleficæ ars incantatoria. th. 76. p. 189.
- Avium volatus incantamentis impeditus. th. 96. p. 218.
- Aura levatitia. th. 134. p. 297.
- Author primus Magiæ Zoroaster. th. 1. p. 1. aliis: Mye Gusch. ibid. Satanas. th. 6. p. 5. Authores varii Magiæ. th. 108. p. 246. th. 52. p. 125. *αὐτοχρησίας* crimen morte non finiri. th. 138. p. 311.
- B.
- B**Aal cultor Bileami. th. 19. p. 28.
- Baalam Magus & Ariolus. th. 59. p. 28.
- Währ* *Wölff*. th. 77. p. 191.
- Balenæ incantamentis mitigatæ. th. 96. p. 218.
- Baptismo Lamias renunciare, inque nomine Diaboli baptizari. th. 34. p. 76.
- Barnabas Cyprius, librorum magicorum Author. th. 32. p. 75.
- Basiliscus incantatione sopitus. th. 96. p. 217.
- Beelzebul Dæmoniorum Princeps. th. 27. p. 50.
- Benedicti Noni Pontificis Romani vita scelerata. th. 136. p. 309. mors mala ib. 310. apparitio sub specie bestię mostrosissima. ib.
- Beza statuens, consultum non esse, de Prædestinationis Articulo coram omnibus differere, rejicitur. th. 11. p. 12.
- Bicornes, nasci ex concubitu Satanico. th. 69. p. 177.
- Bileamum fuisse Magum ostenditur. thes. 12. pag. 13. eum Prophetam Dei fuisse falsum est. th. 19. p. 28. th. 39. p. 86.
- Blasphemorum supplicium quale esse debeat. th. 137. p. 312.
- Bombardas posse incantari. th. 97. p. 220.
- Wöse Dinger* / oder *Elben* / quomodo producantur. th. 74. p. 185.
- Brocksberg* vel *Brockselsberg* nomen loci conventus Magorum. th. 49. p. 117. th. 50. p. 121.
- Bruta incantationibus esse obnoxia. th. 96. p. 217.

C.

- C**Abala quid sit. th. 107. p. 242.
 Cadavera à Magis per modum formæ assistentis reguntur. th. 26. p. 44. th. 99. p. 221. cadavera Sanctorum à Magis turbari nequeunt. th. 80. p. 199. à putredine à Diabolo præservari possunt. th. 99. p. 222.
 Caligulæ naturalis ferocia. th. 79. p. 197.
 Calvinianorum circa signum crucis, Imaginem Christi & Exorcismum error. th. 102. p. 226. eorundem de pœnis Magorum sententia. th. 129. p. 288.
 Calumnia, quâ Judæi Christum affecere. th. 27. p. 50.
 Camisia, seu indusium inferni. th. 83. p. 202.
 Campsores, seu Cambiones. th. 69. p. 177. 179.
 Canidiæ imperium in mare. th. 86. p. 209.
 Canones tres, indagatorii veritatis maleficiorum. th. 134. p. 299.
 Capita humana, nonnunquam magicis incantationibus adhibita. th. 26. p. 46.
 Cardanus, Magiam comitali morbo comparans rejicitur. th. 14. p. 16. est Magiæ suspicitur. th. 45. p. 3.
 Carmen Magicum, nullam in se habere vim probatur. th. 34. p. 80.
 Caroli V. de Veneficis, maleficii non convictis, constitutio. th. 131. p. 294.
 Casei Stabulariarum Italicarum Magica virtus. th. 76. p. 189.
 Caupona Sagarum Regina. th. 77. p. 191.
 Causa Magiæ Efficiens principalis Dæmones. th. 22. p. 40. non verò Deus ibid. non Angeli boni. ibid. nec animæ defunctorum. ibid. Efficiens proxima Magus th. 26. p. 44. Minus principalis quæ & quotuplex? th. 26. p. 47. Instrumentalis quæ? ibid. Conservans & ptopagans. th. 38. p. 85. Impulsiva. th. 26. p. 44.
 Causarum naturalium efficacia. th. 16. p. 21. quousque sese extendat. ib. p. 22.
 Ceremoniæ Magicæ, nisi ordine præscripto à Magis peragantur, eis sunt exitiosæ. th. 26. p. 47.
 Chami posterii, non fuerunt Magiæ inventores. th. 25. p. 43.
 Chamum non fuisse, Magum probatur. th. 24. p. 42. 43. th. 108. p. 248.

- Characteres Magici. th. 16. p. 22. th. 39. p. 89. th. 116. p. 236.
nullam in se habent vim ad producendum effectum Magi-
cum. th. 54. p. 127.
- Chinensium Duces ex congressu cum Diabolo prognatos esse, th.
69. p. 177. falsum. th. 70. p. 178.
- Chiromantæ, Magorum genus. th. 111. p. 254.
- חמחקה חמחקה quid denotet. th. 2. p. 2.
- Chobarim, peculiare Magorum genus. th. 111. p. 254.
- Chorus Angelorum, Gennadio, de futura vitâ dubitanti, in somnis
visus. th. 61. p. 153.
- CHRISTUS cur sit incarnatus? th. 27. p. 66. non didicit artem
Magicam in Ægypto. th. 27. p. 55. miracula non per Sche-
mamphorasch patravit. ibid. 53. th. 122. p. 279. neque ullos
ritus magicos in miraculorum, patratiōe adhibuit. th. 27.
p. 57. 59. bonis & malis æqualiter subvenit. ib. 60. solo vocis
imperio aut contactu manûs. ib. 61. à Diabolo raptus per aë-
rem. th. 46. p. 114. th. 48. p. 115. th. 134. p. 297. sed sua
sponte. th. 59. th. 141.
- Chartummin qui sint? th. 19. p. 34.
- ח'ט'ט'ט' quid denotet? th. 19. p. 33.
- Cibi Magis à Dæmone appositi non sunt semper præstigiosi. th.
48. p. 116.
- Ciborum incantamenti corruptorum effectus. th. 76. p. 189.
- Circuli, magorum instrumenta præstigiatoria. th. 16. p. 22.
- Circumscriptivè esse in loco, quid? th. 43. p. 104.
- Clamores incantamenti sopiti. th. 96. p. 218.
- Claudia, navem in arenâ hærentem zonâ commovit. th. 18. p. 26.
- Clementis, Regis Spartanorum, feritas. th. 75. p. 188.
- Cæcorum trecentorum collegium in Gallia. th. 110. p. 252.
- Cogitationes hominum num, quæ, & quomodo Diabolo inno-
tescant? th. 115. p. 260.
- Combustionem à Diabolo ad tempus impediri posse. th. 99. p. 222.
- Comburium pœna Veneficarum. th. 131. p. 294.
- Communione sacrâ num Magi & Veneficæ supplicio afficiendæ
privari debeant? th. 135. p. 306. negativa sententia proba-
tur. th. 137. p. 310. non est necessarium, ut communicantes
semper sint jejuni. ibid.

- Comparatio Diaboli & Magi cum duobus latronibus. th. 26. p. 46.
Comparatio Diaboli cum pictore. th. 59. p. 150.
Concilii Ancyрани de transportationibus Sagarum sententia. th. 134. p. 300. enucleatur. ib. 302.
Conciliorum authoritas, quàm sit limitata. th. 89. p. 213.
Concubitus non semper cum appetitu Venereo conjunctus. th. 67. p. 174.
Conditiones confederationis cum Diabolo. th. 26. p. 45.
Confessio Sagarum qualis? th. 45. p. 112. th. 49. p. 119. th. 60. p. 151. th. 63. p. 161. cur sit tam difficilis? th. 84. p. 207.
Confessio Sagæ cujusdam. th. 50. p. 122. th. 51. p. 125. confessio de concubitu cum Dæmone. th. 63. p. 161. 163. th. 74. p. 185. th. 83. p. 204. ejus conformitas multa, verè à Sagis patrata, probat. th. 134. p. 299.
Confederatio cum Diabolo num detur? th. 26. p. 45. th. 36. p. 83. th. 58. p. 137. quot modis fieri soleat. th. 26. p. 45. quantum sit peccatum. th. 33. p. 75. th. 35. p. 82.
Congressus Sagarum cum Dæmone num sit verus? th. 62. p. 157. 159. th. 63. p. 159. 161. th. 64. p. 162. verus sæpius, quàm illusorius. ib. 163. 164. 166. solvuntur argumenta contraria. th. 67. p. 173. & seq. th. 73. p. 182. num Sagæ ex congressu cum Dæmone concipiant? th. 65. p. 169. th. 66. p. 172. th. 68. p. 174. seq. allegantur argumenta contraria. th. 69. p. 176. & seq. solvuntur. th. 70. p. 177. & seq. th. 74. p. 184. seq.
Conjugale debitum, num & quomodo incantamentis possit impediri. th. 97. p. 219.
Conventus Sagarum dari. th. 44. p. 110. th. 50. p. 120. th. 61. p. 156.
Convivium Incantatorium. th. 39. p. 87. th. 41. p. 97.
Cor intoxicatorum & cordiacorum comburi non posse. th. 99. p. 222.
Cornelius Agrippa, num fuerit Magnus? th. 32. p. 74. edidit libellos magicos. ibid. non fuit Lutheranus. th. 32. p. 75.
Cornelius Loofeus, quicquid de Magia sentiebat ante, revocavit. th. 14. p. 17. & seqq.

- Corpora Sagarum num à Sathanâ per aërem vehantur. th. 44. p. 109.
- Corpus Samuelis defuncti suscitari à Pythonissa non potuit. th. 59. p. 143. vid. Samuel & Pythonissa.
- Corpus verum, num à Dæmone efformari possit? th. 64. p. 163. th. 65. p. 167. th. 66. p. 171.
- Corvi altores Eliæ. th. 48. p. 116.
- Cosenim Magorum astutorum nomen. th. 111. p. 253.
- Crimen eorum, qui maleficis supplicio afficiendis, in carcere laqueos aut cultros suppeditant, ad anticipandum propicio supplicium, quale sit. th. 135. p. 307. th. 137. p. 311.
- Crocodili à piscatoribus incantati. th. 96. p. 217.
- De Crucis Signo quid sit censendum. th. 111. p. 226. & seq. usûs liciti & superstitiosi discrimen. ibid. 227. & seq.
- Curiosi, ad conventum Magorum delati. th. 61. p. 155.
- Curiosus, aliquando Magum significat. th. 21. p. 38.
- Curiositas quandoque nocet. th. 26. p. 44.
- Cutem incantamenti posse reddi impenetrabilem. th. 97. p. 220.
- Cynariæ insulæ. th. 86. p. 209.
- Cyprianus, an in Ethnicismo fuerit Magus? th. 29. p. 70.

D.

- D**æmones dari negat Mercurius Trismegistus. th. 15. p. 21. ad sunt ad crimina Magorum. th. 16. p. 23. in Francia & Italia, venum exposuntur. th. 118. p. 266. plerasque Magorum actiones ipsi peragunt. th. 16. p. 23. homines per aërem vehere possunt. ibid. multos vehementer excruciarunt. th. 18. p. 26. habent potestatem loquendi cum hominibus. th. 36. p. 84. nullum habent jus in sanctos demortuos. th. 59. p. 140. Vid. *Satanæ & Diabolus*.
- Danæi de metamorphosi Magicâ sententia. th. 78. p. 192. rejicitur. ib. & th. 79. p. 192.
- Definitio actionum magicarum. 126. p. 285.
- Definitivè esse in loco, quid? th. 43. p. 104.
- Denotus in lapum conversus. th. 77. p. 191.
- D**eus magicis technis aliquando diu indulget. th. 10. p. 13. th. 137. p. 314. falsum est: Deum & intelligentias efficere actiones

nes magicas. th. 16. p. 23. falsum: DENM esse causam effici-
entem Magiæ. th. 23. p. 41. est causa princeps tempestatum.
th. 89. p. 212. operatur quandoque per Angelos ibid.

Deorum Gentilium expositio. th. 103. p. 230.

Diabolus DETIMIA. th. 26. p. 46. th. 49. p. 120. th. 53. p. 126.
th. 73. p. 191. th. 125. p. 282. quid Jobi tempore egerit. th.
18. p. 26. Species Sanctorum ad tempus assumere potest. th.
19. p. 29. adeoque non sistit Eorum personas, sed tantum i-
magine. th. 60. p. 150. & seq. sub specie Angeli boni appa-
ruit. Ib. p. 150. non præscit omnia. th. 19. pag. 30. pangit
foedus cum hominibus. th. 26. p. 45. idque in contemptum
DEI. th. 34. p. 78. apparet in forma visibili. th. 26. p. 45.
responsa plerumque dat ambigua. th. 39. pag. 90. menti-
bus hominum se mirè insinuat. th. 44. pag. 110. varia ejus
metamorphosis. th. 48. pag. 115. quomodo Magos & Ve-
nificas è conclavi occluso ducat? ibid. 116. an corpora Ma-
gorum ad locum Comitiorum Magicorum transportare
possit. th. 49. p. 117. ejus potentia quanta sit? th. 49. p. 118.
cur Magos ad locum certum transportet? ibid. an excusatio-
nes, à conventibus emanendi admittat? th. 50. p. 121. si-
mulavit se esse Christum. th. 55. p. 129. præscit futura conje-
cturaliter. th. 59. p. 146. nihil potest agere sine permissione
DEI. th. 60. p. 150. th. 97. p. 221. destituitur materiâ gene-
rationis. th. 63. p. 159. potest reddere immunes à læsione. th.
83. p. 202. magna ejus in corpus humanum potentia. th. 98.
p. 220. an plenè & planè cognoverit Christum esse verum il-
lum Messiam? th. 115. p. 261. quomodo homines scientiis
imbuere possit? th. 140. p. 327. Vid. Satanæ.

Dianæ Castabilis Sacerdotissæ. th. 93. p. 215.

Dignitatum cupido, quandoque incitamentum ad amplectendam
Magiam. th. 26. p. 44.

Diodori Siculi Ars Magica. th. 76. p. 188.

Diomedis sociorum metamorphosis. th. 76. p. 188. fuit tantum
illusoria. th. 134. p. 299. th. 140. p. 316.

Distinctio Magiæ in licitam & illicitam rejicitur. th. 19. p. 7. 8.

Divinatio quid sit? th. 140. p. 323.

Divinationum classes varix. th. 137. p. 312. naturalis est licita.
th. 137. p. 313. Uu Divi-

- Divinatores, quomodo futura prædicant? th. 114. p. 259.
 Divitiæ Magorum instabiles. th. 50. p. 96. num & quomodo à Dæ-
 mone Magis suppeditari possint? th. 94. p. 215.
 Divisio Magiæ in tres Classes. th. 137. p. 312.
 Dogma de Magia Testimoniis Scripturæ & Patrum fundatur. th.
 11. p. 12.
 Dolia Apollonii Thyanæi. th. 86. p. 209. th. 87. p. 210. th. 140.
 p. 317.
 Dominium hominis in bruta quale sit? th. 75. p. 187.
 E.
E Brii à Dantæo Magis comparati. th. 61. p. 152.
 Echeneidis pisciculi natura. th. 140. p. 320. & seq.
 Ecstasis Magorum. th. 45. p. 112.
 Effectus Magici dantur. th. 18. p. 25. th. 39. p. 86. iiq̃ue duplices.
 ibid. p. 87.
 Effectus aliqui, concubitus Satanæ sequi possunt. th. 74. th. 185.
 Effectus Satanæ varii. th. 140. p. 322.
 Ἐγλασεῖν ἰούρι, Magi nomen. th. 3. pag. 3. unde derivetur. quidvè
 significet? th. 96. p. 217.
 Ἐγλασεῖν quid denotet? th. 2. p. 2.
 Ἐκστασις quid sit? th. 42. p. 100.
 Elben oder böse Dinger. th. 74. p. 185.
 Electis, Deus fuco Magico imponi nunquam permittit. th. 19.
 p. 29.
 Elymas Incantator. th. 27. p. 56. th. 39. p. 86.
 Ephesæ literæ. th. 136. p. 308.
 Ephialtæ sive incubi. th. 63. p. 159.
 Ἐπικουδδης, nomen Incantatoris. th. 4. p. 4.
 Epicuræi non sunt confederati Satanæ. th. 34. p. 78.
 Equis incantamenti celeritatem afferri posse. th. 96. p. 217.
 Etymologia vocis Magiæ proponitur à pag. 1. usque ad 5.
 Exemplum Cujusdam, qui in somnis cum Platónico de sententia
 Platonis contulit, ejusque explicationem audivit. th. 61. p. 153.
 Exempla Eorum qui hætenus de Magiâ egerunt. th. 11. p. 13. th.
 20. p. 35. 36.
 Exemplum Lamie conversæ. th. 34. p. 82.

Exempla Sagarum quæ Dæmoni fuere à thalamis. th. 69. p. 178.
& seq.

Exercitus Magici nil nisi phantasmata. th. 26. p. 49.

Exitus Magorum plerumque trajici. th. 39. p. 89.

Exorcismus num in Ecclesia tolerandus? th. 102. p. 226. non est
pars Baptismi essentialis. ibid. 228.

Extiscipes qui dicantur? th. 111. p. 254.

F.

FAbiani contra Christum calumnia. th. 28. p. 70.

Fabulæ Judæorum de Salomone. th. 26. p. 44.

Facius, triginta annorū spacio, Spiritus familiaris fotor. th. 45. p. 111.

Fama bona incantamenti lædi non potest. th. 100. p. 222.

Fascini diabolici. th. 16. p. 22.

Fatidicæ, à fato seu perniciæ. th. 6. p. 6.

Fausti (non illius Magi) de animabus sententia. th. 43. p. 102.
refutatur. ibid. 103.

Fausti, famosi illius Magi vita & facta. th. 31. p. 73. th. 38. p. 86.
th. 86. p. 209. th. 87. p. 210.

Felicitas Magorum instabilis. th. 40. p. 96.

Fidei miraculosæ effectus. th. 85. p. 209. fides, ad vincendum
Dæmonem, absolutè est necessaria. th. 102. p. 227.

Figurarum, quas Magi incantationibus adhibere solent, nulla est
efficacia. th. 26. p. 47.

Filia Non neminis, die medio vacca esse, à Parente putabatur. th.
61. p. 153.

Quid per *Filios Dei* Gen. 6. v. 2. intelligatur. th. 65. p. 168. 171.

Finis Magiæ perniciæ. th. 21. p. 39. th. 137. p. 314. profanatio
Nominis Divini. th. 59. p. 145. ostentatio potentiae & viri-
um Satanæ? th. 225. p. 282.

Fœdus in homines & Diabolum. Vid. Confœderatio.

Formæ essentialis transmutari non possunt. th. 75. p. 186.

Formalis Magiæ causa in quo consistat. th. 124. p. 281.

Fortunæ Simulacrum bis locutum. th. 18. p. 26.

Franciscus Spiera Magus, non commisit peccatum in Spiritum
sanctum. th. 34. p. 81.

Frigus intensissimum. th. 84. p. 206.

Fringes artibus Magicis in locum alium possunt transferri. th. 91.
p. 213.

Futura quot modis sumantur? th. 59. p. 146.

G.

Gemmæ à Diabolo ostendi & exhiberi possunt. th. 94. p. 215.

Gentes integræ artium Magicarum peritæ. th. 106. p. 236.

Γενεθλιαλογος quid significet. th. 4. p. 4.

Generatio in quo consistat. th. 63. p. 160. quid sit? th. 68. p. 176.
num Diabolo tribuenda? th. 63. p. 159. th. 64. p. 164.

Gerbertus Sylvester, Episcopus th. 40. p. 92. ejus vita. ibid. p. 95.
cur fuerit Magiæ infimulatus? ibid. p. 96.

Germani olim Persarum fratres. th. 5. p. 4.

Gersonis in Waldenses calumnia. th. 30. p. 71. 72.

Gesticulationibus Magicis nulla vis inest. th. 26. p. 47.

Glires Parisiis incantati. th. 96. p. 218.

Gradus duo confederationis cum Dæmone. th. 34. p. 80.

Gratiam Procerum præstigiis Magicis conciliari non posse. th.
100. p. 222.

Gravidatio num Satanæ tribuenda. th. 69. p. 178.

Γω quid denotet? th. 2. p. 2. probabile Magiæ vocem exinde
derivari. Ibid.

Γω quid denotet? th. 105. p. 224.

Αωωω quid importet? th. 2. p. 2.

H.

Habacuc ab Angelo per aërem verè traductus. th. 49. p. 113.

Hæmorrhagiam ad præsentiam occisoris nonnunquam exci-
tari. th. 99. p. 222.

Hæretici non sunt capitaliter puniendi. th. 132. p. 296. th. 137.
p. 311. 312.

Harioli. vid. Arioli.

Helluationis effectus terribilis. 75. p. 188.

Herbæ venenatæ, Magorum instrumenta nociva. th. 26. p. 45.

Heuberg / locus conventui Magorum destinatus. th. 49. p. 117. 121.

Hexen ab Heza Regina Amazonum. th. 6. p. 6.

Hierarchia Angelis lapsis nulla. th. 26. p. 49.

Hirundines tempore hyberno non moriuntur. th. 96. p. 219.

Historicis quibus credendum? th. 79. p. 195.

Histrionio asinum transformatus. th. 76. p. 190.

Homi.

Homines Deo sibi fingere falsum. th. 18. p. 27. à Diabolo ad
Magiam cogi non possunt. th. 26. p. 46.

Hominem non nisi ab homine generari. th. 68. p. 175.

Humanarum naturarum disparitas. th. 140. p. 321.

Homonymia vocis Magiæ. th. 8. p. 7.

Honoratus, Magus insignis. th. 110. p. 252.

Honores, per incantationes Sagarum conciliari non possunt. th.
100. p. 222.

Hostia vivi animantis. th. 26. p. 47. th. 39. p. 86.

Hugenottæ unde dicantur? th. 30. p. 72. th. 122. p. 279.

Humores in homine quantum possint? th. 18. p. 26.

Junge Huren alte Hexen. th. 62. p. 158.

Hydromantici genus Magorum peculiare. th. 111. p. 254.

Hyphialtæ, seu Succubæ. th. 63. p. 159.

I.

J Aboth & Tholuscol non fuerunt Magiæ inventores. th. 25. p. 43.
Jamblici Magi, preces. th. 125. p. 284.

Jannes & Jambres præcipui Pharaonis præstigiatores. th. 12. p. 13.

Ideonim qui fuerint. th. 12. p. 14.

Jesabel Incantatrix. th. 12. p. 14.

J E S U (vid. Christus.) Nomen, Synagogam strigum dissolvit. th.
44. p. 110. th. 48. p. 116.

Jesus (non Salvator noster) vixit ante tempora Pilati 110. annis.
th. 27. p. 54.

Ignes non urentes dantur. th. 84. p. 205.

Ignis de cælo à Diabolo procuratus. th. 88. p. 211. ejus activitas
à Diabolo potest impediri. th. 93. p. 214.

Jiddeghonim qui fuerint? th. 19. p. 30. 31. th. 111. p. 254.

Imaginatio quantum possit? th. 16. p. 22. th. 18. pag. 25. non est
causa Magiæ. th. 17. p. 24.

Imago D E I in homine. th. 75. p. 187.

Immunes à vulneribus quomodo vulnerari possint? th. 83. p. 202.

Incantatores Hieronymo qui? th. 4. p. 4. num à Deo exaudian-
tur? th. 59. p. 147.

Incubi Dæmones. th. 65. p. 168. th. 65. p. 172.

Incubus morbus quis? th. 64. p. 165.

Uu 2

Infan.

- Infantes, num à Dæmone subtrahi, eorumque loco supposititii substitui possint? th. 97. p. 220.
- Infantes supposititii. th. 63. p. 161. th. 74. p. 185.
- Inopia nonnunquam via ad amplectendum Satanam. th. 26. p. 44.
- Instrumenta variae, quibus Magi in arte suâ uti solent. th. 139. p. 315. (105.)
- Intellectus & voluntas num & quomodo distinguantur? th. 43. p.
- Johannis Sacerdotis Halberstadiensis, Magicæ actiones. th. 44. p. 110.
- Iphigeniam non fuisse mactatam, aut in feram mutatam, unde constet? th. 134. p. 299.
- Israëlitæ ab Hariolis sciscitari prohibiti. th. 12. p. 14. fuerunt rei divinationum. ibid. p. 15. th. 19. p. 33.
- Judæorum fabula de Schemamphorasch. th. 27. p. 53. Eorum de miraculis Christi, opinio. ibid. p. 53. refutatur, ad que argumenta contraria respondetur. ibid. 53. & seq. Eorundem peculiare pro Dæmonibus ejiciendis remedium. th. 140. p. 322.
- Judam non fuisse corporaliter à Diabolo obsessum. th. 113. p. 259. sed spiritualiter. th. 118. p. 267. (p. 286.)
- Judicia, quibus actiones Magicæ à reliquis discernuntur. th. 125.
- Julianus Apostata, ut ut Magus fuerit, non tamen peccatum in Spiritum sanctum commisit. th. 34. p. 81. Ejus acta. th. 39. p. 86.
- Juliani Cæsaris Vanini de Magis sententia. th. 14. p. 16. rejicitur. ibid. p. 17. (51. p. 125.)
- Jumenta Sagarum, quorum beneficio ad conventus vehuntur. th.
- Jus contra mortuum maleficum, quot annorum spacio currat. th. 135. p. 307.
- Juvenis Anglus, in Asinum transformatus. th. 76. p. 189.
- Juvenis Gareotlici, à Dæmone succubâ tentati historia. th. 66. p. 172.
- Juveni Hetrusci, qui incantamenti corruptus, uxorem formosam deseruit, historia. th. 96. p. 219.

K.

- Vox **K** Esem quid denotet? th. 19. p. 32.
- Vox **□'פפ** quid significet? th. 19. p. 32.
- Κευνόμενοι qui dicantur? th. 2. p. 2.
- Κρυφιασται sive occultorum cognitores. th. 6. p. 5.

Ruþl. Rröþffe qui dicantur? th. 63. pag. 161. th. 69. p. 177. th. 74. p. 184.

L.

L Ac à Magis mammis extrahi posse. th. 96. p. 219.
Acus Martis Canati in Hispania, quomodo causet tempestates. th. 88. p. 212.

Lacus pileatus in Helvetia. ibid.

Lamix à λαμῆς five ingluvies, vel Repina Lamiâ. th. 6. p. 6. sunt ejusdem cum Magis fursuris. th. 34. p. 76. habent fœdus cum Dæmone. ibid. an possint converti ad Deum? th. 34. p. 82. ad Comicia sua nudæ procedunt. th. 49. p. 123.

Lamix conversæ exemplum. th. 34. p. 82.

Lamiarum Lybicarum ausus truculenti. th. 119. p. 251.

Lapidis cujusdam efficacia mirabilis. th. 84. p. 206. & seq.

Lapis Philosophicus. th. 94. p. 216.

Latacis herbæ efficacia Magica. th. 14. p. 15. th. 39. p. 88.

Lazarî defuncti (post quadrimum à Christo resuscitandi) animam num fuerit in corpore? th. 43. p. 101. 102.

Legio Dæmonum. th. 18. p. 26.

Leones incantati, impunè attrectati. th. 96. p. 217.

Lessii de Magia error. th. 103. p. 229. Jacobi Angliæ Regis de Ejus dogmate sententia. th. 105. p. 234.

Leges Judiciales, quarum pœna mors, non omnes habent in se æquitatem perpetuam. th. 129. p. 288. th. 133. p. 296.

Lex de occidendo filio immorigero non est juris perpetui. th. 133. p. 296.

Lex de hæreticis occidendis rejicitur. th. 132. p. 296. neque est juris moralis, nec perpetui. th. 133. p. 296.

Libros Magicos esse comburendos. th. 135. p. 304. 309. Delirionis de eorum lectione sententia. ibid. approbatur. th. 136. p. 307.

Librorum Magicorum catalogus. th. 135. p. 309.

Licet in Ecclesia de Magia loqui. th. 10. p. 8.

Locus conventuum Magicorum. th. 49. p. 117. qualis à Satanâ eligatur. th. 50. p. 121.

Lothi Uxoris mutatio qualis fuerit? th. 79. p. 193.

Lunam de cœlo arte Magicâ deduci posse falsum. th. 40. p. 96. th. 85. p. 208.

Lupi

Lupi ex hominibus facti. th. 76. p. 188. th. 77. p. 191. quomodo?
num verè an illusoriè. th. 79. p. 194. illusoriè. th. 140. p. 316.
Lutheri vita, mors & sepultura ab Adversariorum calumniis vin-
dicata. th. 118. coëgit Diabolum ad reddendum Studiofo cui-
dam chirographum. th. 37. p. 85. est tentatus à Diabolo. th.
116. p. 263.

Lycantropia quid sit? th. 75. p. 187. th. 79. p. 192.

Lyræ & Cornelii à Lapide de Samuelis refuscatione sententia. th.
59. p. 139. refutatur. ibid. & seq.

M.

Magi nomen, etiam Mofi ipsi fuisse datum. th. 4. p. 4. quo-
modo in V. T. à Septuag. vertatur? th. 7. p. 7. significabat
olim genus sapientum & Doctorum. th. 1. p. 1. th. 19. p. 34.
th. 4. p. 3. 4. quid Hispanis, Gallis atque Italis significet. th.
6. p. 6. falsum est: Μάγος dici: quasi μέγας, aut ὁτι ἔστι μέγας
vel ὁτι ἔστι μαγικός vel ὁτι τῆς μαγείας. th. 2. p. 2.

Magi, sunt plerumque sordidissimi. th. 23. pag. 41. dicuntur filii
Diaboli. th. 26. p. 44. quomodo puniendi? ibid. & 19. p. 31.
33. th. 63. p. 161. th. 128. p. 287. sunt proxenetæ Satanæ. th.
26. p. 45. tandem ejus rapina. ibid. p. 47. th. 123. p. 281. prodi-
tores & perduelliones teterrimi. th. 129. p. 288. à Lamiis non
differunt. th. 34. p. 76. Sunt confederati Satanæ. ibid. pu-
tant se esse imitatores Christi. th. 35. p. 83. tormenta acerbis-
sima ferunt indolenter. th. 42. p. 101. rapiuntur in ecstasi. th.
45. p. 111. mare & ventos num suis incantationibus possint
compescere? th. 40. p. 96. quomodo brevi tempore multas
regiones perreptent. th. 18. p. 27. quomodo intra 24. hora-
rum spacium rescire possint, quid in locis diffitissimis agatur?
th. 41. p. 97. & seq. nam eorum corpora ad Panegyres Magi-
cas transportentur? th. 46. p. 113. & seq. argumenta pro ne-
gativâ allegantur. th. 47. p. 114. solvantur. th. 48. p. 115.
actiones eorum sunt sæpè phantasticæ. th. 61. p. 154. sæpè-
que veræ. ibid. 155. possunt sylvis & frugibus nocere. th. 91.
p. 214. th. 137. p. 315. itemque aëri & aquæ. th. 92. p. 214.
non verò à mortuis resuscitare. th. 96. p. 218. Magnatibus
plerumque sunt exosi. th. 100. p. 223. quomodo futura præ-
dicant?

dicant? th. 94. p. 259. Sacrificant Dæmoni th. 16. p. 23. th. 125. p. 284.

Magiæ vocis Etymologia. th. 1. p. 1. à plerisque ex Persico Mog petita. ibid. denotabat olim nomen honorificum. th. 4. p. 3. 4.

Magia, ad nullum habituum Aristotelicorum pertinet. th. 20. p. 30. eam non esse Artem probatur. th. 21. p. 37. & seq. quomodo ad Pneumaticam, Physicam, Medicinam, Jurisprudentiam & Theologiam referri possit? th. 20. p. 36. 37. non pertinet ad gratiam gratisdatam. th. 23. p. 41. à viris æquè ac fœminis exercetur. th. 119. p. 250. sumitur vel generaliter, vel specialiter vel specialissimè, th. 8. p. 7. est peccatum. th. 12. p. 14.

Magia naturalis num detur & quomodo admittenda? th. 8. p. 7. th. 140. p. 318. quid & quotuplex sit? ibid. quem habeat Authorem? ibid. p. 321.

Magia non naturalis quid sit? Ibid. p. 318. Magicæ actiones num dentur? th. 12. p. 13. th. 18. p. 27.

Magistratus tenetur sine respectu resipiscentiæ, adversus convictos alicujus facinoris justitiam exercere. th. 129. p. 291. th. 134. p. 300. in criminibus quibusdam ipsum etiam conatum solet ulcisci. th. 134. p. 298.

Magnetis natura nondum à Philosophis cognita. th. 140. p. 320.

Majores Regis Galliæ à Mago quodam præsentati. th. 60. p. 151.

Maledictis, num Satanas affici debeat. th. 101. p. 224.

Malefici qui? th. 19. p. 34.

Maleficas capitali supplicio esse afficiendas. th. 131. p. 294.

Maleficis antequam ad supplicia trahantur, spacium resipiscendi concedi debere, statuitur à nonnullis Calvinianis. th. 129. p. 291.

Malefici in carceribus decedentes, num ritu Ecclesiastico inhumandi? th. 135. p. 307.

Manasses Magus insignis. th. 18. p. 33.

Marcion unde dicatur primogenitus Satanæ. th. 118. p. 267.

Maritis Sagarum, loco uxorum, ipse concumbit Dæmon. th. 50. p. 124. th. 61. p. 157.

Martino oranti apparet Dæmon. th. 55. p. 128. th. 59. p. 150.

Materia principium individuationis formarum. th. 43. p. 107.

Materia unguenti Sagarum. th. 52. p. 125. th. 53. p. 126.

- Materia Magiæ quæ & quotuplex? th. 106. p. 236.
 Maximiliani I. laus. th. 31. p. 73.
 Measephim Genus Magorum. th. 111. p. 254. vocis Etymologia.
 th. 7. p. 7.
 Medicamentorum soporiferorum efficacia. th. 42. p. 100.
 Megonim qui dicantur? th. 111. p. 254. [p. 26.
 Melancholia. th. 61. p. 152. differt à Magia. th. 16. p. 23. th. 18.
 Sagæ Melancholicæ, nam supplicio affici debeant? th. 131. p. 294.
 מלחמא quid significet, & unde deriveretur? th. 2. p. 2.
 מרחא quid denotet? th. 57. p. 133.
 Menachem peculiare Magorum genus. th. 111. p. 179.
 Menippus ab Apollonio à concubitu cum Diabolo liberatus. th. 65.
 Menonis statua. th. 140. p. 317. (p. 168.
 Mensæ strigum in loco habitus conventus repertæ. th. 44. p. 110.
 Menschen, Wolff. th. 77. p. 191. [p. 21.
 Mercurius Trismegistus negabat existentiam Dæmonum. th. 15.
 Meretricum Satanicarum catalogus. th. 62. p. 158.
 Merlinus in Anglia, Magnus insignis. th. 69. p. 179.
 Meschus, primus arcanorum Numinis revelator. th. 5. p. 5.
 Messias Barchobas. th. 27. p. 53. [p. 216.
 Metalla ignobiliora à Diabolo in nobiliora mutari possunt. th. 94.
 Michaël Archangelus, cur Satanæ non maledixerit? th. 101. p. 224.
 Michol quâ arte Davidis fugam celavit? th. 61. p. 157.
 Mirabilia naturæ. th. 140. p. 320.
 Miracula Christi non fuisse Magica. th. 27. p. 50. 53.
 Miraculum Christi Genezarenum. th. 26. p. 48.
 Miraculorum divinorum & Magicorum differentia. th. 26. p. 49.
 Mog, nomen proprium Zoroastris. th. 1. p. 1. th. 5. p. 4. [& seq.
 Modi ignorantia non tollit rei veritatem. th. 48. p. 116.
 Modus quo Sagæ ad locum conventus feruntur. th. 49. p. 124.
 Montes duo Indorum, miræ naturæ. th. 140. p. 220.
 Morbi num à Dæmone immitti possint. th. 97. p. 220.
 à Mortuis non esse petendam veritatem. th. 59. p. 141. 145.
 מרחא quid denotet? th. 3. p. 3.
 מרחא quid importet. th. 19. p. 32. 33.
 Muliebris sexus virili imbecillior. th. 109. p. 251. unde mulieres
 viri

- viris ad Magiam procliviores. th. 19. p. 31.
 Mulier quædam, à rustico, cum Dæmone, sub specie canis atri vi-
 sa congregi. th. 62. p. 159.
 Multiplicatio, facta per generationem, num Diabolis sit tribuen-
 da? th. 64. p. 162.
 Mundum ejusque partes animatas esse falsum! th. 103. p. 229. &
 seq.
 Münsteri de vocis מַשְׁכָּל derivatione sententia improbatu-
 r. th. 7. p. 6. Idem: quomodo sit factus Maniacus? th. 79. p. 193.
 Muscæ hyeme non emoriuntur. th. 96. p. 219.
 Mustela alba ex militis cujusdam ore egressa & rursus regressa. th.
 45. p. 113.
 Mye Gulch nonnullorum judicio primus Magiæ Author. th. 1. p.
 1. significat Persis aures breves. ibid. est nomen pluribus Gen-
 tibus commune. ibid. in Magicæ artis ludibrium excogita-
 tum. th. 5. p. 5.

N.

- N**Abuchodensoris metamorphosis. th. 77. p. 189. melancho-
 lica non vera. th. 79. p. 192. & seq.
 Natura non est causa actionum Magicarum. th. 17. p. 24. quia ta-
 men in adversis impatiens Satanæ accessum facilem præbet.
 34. p. 79. ejus metamorphosis. th. 75. p. 187.
 Nebulones unde dicantur? th. 19. p. 33.
 Naves incantamenti impeditæ. th. 96. p. 218.
 Necromantia. th. 19. p. 32. th. 108. p. 248. th. 150. p. 322.
 Necromantici qui? th. 19. p. 35. th. 111. p. 253.
 Negantium Magiam series. th. 14. p. 16. 17. rationibus eorum satis-
 fit. th. 15. p. 20.
 Nero Magiæ patronus. th. 14. p. 15. th. 18. p. 25.
 Notoria Ars quænam sit? th. 140. p. 322. num ad superstitionem
 Magicam pertineat? Ibid. p. 323.
 Numi incantati. th. 39. p. 87. th. 94. p. 215.

O.

- O**B & Oboth quid denotet? th. 12. p. 14. th. 19. p. 30. th. 58. p.
 134. th. 109. p. 250.
 Objectum Magiæ quodnam sit? th. 21. p. 39.

- Obsequia Dæmonis. th. 26. p. 48.
- Obsessi, quomodo futura prædicant? th. 114. p. 259.
- Obsessio corporalis non est nota animæ perditæ. th. 49. p. 119.
quid ad obsessionem corporalem requiratur? th. 113. p. 258.
num in Magis sit admittenda? th. 112. p. 256. & seq.
- Occasio confederationis hominis cum Dæmone. th. 34. p. 79. 80.
- Occasio contractus Sauli cum Pythonissa de Samuele ad vitam re-
vocando. th. 58. p. 134.
- Oculatores qui dicantur? th. 19. p. 33.
- Offensæ in proximum absentia, supplicium capitale alicui inferri
vetat. th. 133. p. 297.
- Officium Dæmonis generale & speciale. th. 140. p. 322.
- Okos bokos. th. 9. p. 8. th. 45. p. 113.
- Oleum, num ad unguentum Sagarum adhiberi possit? th. 53.
p. 126.
- Olivetum Vestii Marcelli num & quomodo migrarit in locum a-
lium. th. 18. p. 26. th. 86. p. 209. th. 87. p. 210.
- Omerus, extinxit ignem solum per 4000. annos. th. 5. p. 5.
- Oniropompi. th. 21. p. 39.
- Opera Magorum non sunt meræ nugæ & phantasmata. th. 36. p. 84.
- Operari cui per se conveniat? th. 43. p. 107.
- Opinio communis suspecta. th. 79. p. 195. neque per se veritatem
fundat. th. 121. th. 277.
- Optici lusus. th. 79. p. 196.
- Oraculis Gentilium silentium à doctrina Christi impositum. th. 27.
p. 56.
- Oratio Tauleri à Dæmone tentati. th. 101. p. 224.
- Oscines, qui dicantur. th. 111. p. 254.
- Osores DEI, num à DEO exaudiantur? th. 59. p. 147.
- Othonis testimonium de Romanis Pontificibus. th. 40. p. 91.
- Θυάγρης cuius sit nomen? th. 24. p. 43. th. 108. p. 249.
P.
- P**Achomius à Diabolo, sub Christi habitu tentatus. th. 55. pag.
129. th. 59. p. 150.
- Pactum reale inter Dæmonem & hominem dari probatur? th. 26.
p. 45. est vel expressum vel implicitum. th. 140. p. 322. non
perfici-

- perficitur solis phantasmatibus Magorum. ibid. p. 46. 48. est illicitum. th. 35. p. 82. potest reddi irritum. th. 37. pag. 82.
 Vid. Confoederatio.
- Paredri à Simonianis tractati. th. 21. p. 39.
- Pasetis Magi Ars præstigiatoria. th. 137. p. 314.
- Paulus à Diabolo alapis cæsus. th. 60. p. 151.
- Peccatum in Spiritum sanctum quale sit? th. 34. p. 81. quomodo sit irremissibile. ibid. p. 82.
- Peccatum confederationis cum Satana, num sit peccatum in Spiritum S. th. 34. p. 42.
- Pecunia, lapides, aurum, aliæque divitiæ, num à Dæmone Magis suppeditari possint? th. 94. p. 215.
- Perkinsi de Sagarum supplicii sententia. th. 129. p. 288. refutatur. th. 133. p. 296.
- Permissio est actus Providentiæ Dei. th. 59. p. 150. cur Deus actiones Magicas exerceri permittat? th. 60. p. 151. cur permittat homines præstigiis Magicis seduci. th. 19. p. 29. & seq.
- ~~Perkinsi~~ qui dicantur? th. 21. p. 39.
- Perlarum Gens integra olim Magia infecta. th. 106. pag. 236. th. 108. p. 246.
- Perlarum Magi. th. 108. p. 248. fuere Pythagoræ Doctores. th. 24. p. 42.
- Persicus ignis, unde dicatur. th. 5. p. 5.
- Petri Aponi, de Magorum existentia opinio rejicitur. th. 14. p. 17.
- Petrum Apostolum Romæ fuisse doceri nequit. th. 123. p. 281.
- Petulantia hominis specialis causa impellens ad Magiam. th. 26. p. 44.
- ~~Phantasmata~~ quid significet. th. 24. p. 43. th. 108. p. 249.
- Phantasmatum genera quot? th. 61. p. 152. phantasmata sortitionum ad quod genus referenda? ibid. p. 153.
- Pharaonis Magi. th. 6. p. 6. th. 16. p. 22. th. 111. p. 254. th. 19. p. 30. th. 58. p. 137. th. 77. p. 191. th. 87. p. 210. eos præstigiis cum Mose lussisse falsum. th. 19. p. 28. in pediculorum productione defecerunt. th. 87. p. 210. th. 134. p. 298.
- Philippus ab Angelo bono raptus. th. 44. p. 109. th. 49. p. 118.
- Philosophia naturalis non æquipollet Magiæ. th. 9. p. 8.

- Physica Rabbiniis dicitur *opus in principio*. th. 2. p. 2.
 Piscis medicina Tobiae. th. 140. p. 322.
 Platonici cur Magiae faveant. th. 103. p. 231.
 Plinii de Magicis actionibus opinio rejicitur. th. 14. pag. 15. th. 140. p. 318.
 Plumbo liquefacto, quidam, immunis ab ustione, lotus. th. 83. p. 204.
 Pocula argentea, in mensis Magorum, conventu subito dilapso, inventa. th. 48. p. 116.
 Poenae Magorum, modique eos affligendi. th. 19. p. 31. 33. th. 63. p. 161.
 Pontificiorum de poenis Magorum sententia. th. 128. p. 287.
 sententia Calvinianorum, th. 129. p. 288. Wieri. th. 130. p. 293. Sententia Theologorum Orthodoxorum. th. 131. p. 293.
 Pontificiorum circa varias ceremonias error. th. 102. p. 226. eorum petulans contra Lutheranos calumnia, th. 116. p. 262. detegitur, th. 117. p. 263. confutatur, th. 117. p. 264. & seq.
 Pontificum Romanorum, qui Magicâ arte fuere insignes, catalogus. th. 40. p. 89. 90. Eorundem descriptio, ibid. p. 91.
 Porci Gergesenorum. th. 44. p. 109.
 Porphyrii scripta damnata. th. 136. p. 309.
 Portam non esse unicè Magiae Authorem. th. 9. p. 8.
 Possibilitas congressus Dæmonis cum Sagis. th. 64. p. 164. 166.
 Possibilitas existentiae Magorum. th. 19. p. 30.
 Potentia Dæmonis vel sola vel cum aliis. th. 90. p. 213.
 Prædicere futura solius DEI est. th. 59. p. 146. th. 115. p. 260. th. 19. p. 30. variorum circa Præscientiam DEI error. Ibid. qualis præscientia, & quomodo Diabolo conveniat. Ibid. th. 59. p. 146. th. 115. p. 260.
 Præservationes corporis à læsionibus, fieri non possunt mediis naturalibus. th. 140. p. 328.
 Præstigiatores, aliquando cum Satana colludunt. th. 35. p. 83. th. 39. p. 87.
 Præstigiatores Pharaonis. th. 12. p. 13. vid. Pharaonis Magi.
 Præstigiatoris cujusdam artificium Magicum Magdeburgi præsentatum. th. 127. p. 314.
 Preces Magorum incantamenti etiam adhiberi. th. 16. p. 22. th. 18. p. 24. th. 127. p. 286. Pro-

Prophetarum nomen quid denotet? th. 19. p. 35.

Providentia Dei actionum omnium moderatrix. th. 89. p. 212.
eadem circa actiones malas. th. 59. p. 150.

Pseudo-Prophetarum signa fuerunt veri effectus Magici. th. 39.
p. 89.

Pulchritudo à Sagis nemini potest conciliari. th. 100. p. 222.

Pulsus, præsens animæ indicium. th. 42. p. 99.

Puellæ strigatricis ab omnibus ustulationibus immunis exemplum.
th. 83. p. 203.

Puellæ Scoticæ à Satanâ imprægnatæ historia. th. 66. p. 172.

Puellæ cujusdam Spiritu Magico instructæ mentio. th. 12. p. 14.

Puerorum sanguine Magi varia præstare tentant. th. 26. p. 45.

Pueri quoque possunt esse Diaboli confederati. th. 34. p. 76.

Puteus Babylonicus, fabulosus Angelorum carcer. th. 65. p. 171.

Python Magus insignis. th. 6. p. 5. th. 19. p. 31. nominis ejus ori-
go. th. 58. p. 135.

Pythonica Mulier. th. 12. p. 14. th. 34. p. 78. th. 55. p. 128. th. 58.
p. 136. th. 59. p. 137. 143. & seq. th. 109. p. 250.

Pythonicarum Mulierum catalogus. th. 109. p. 250. th. 140. p. 316.

Q.

Quæckerorum de actionum Magicarum existentia error. th. 14.
pag. 15.

Quætemallavorum de Sagarum metamorphosi opinio. th. 76.
pag. 189.

R.

Radicum efficacia quousque extendenda. th. 16. p. 23.

Raptus Pauli Apostoli. th. 61. p. 156.

Ratio recta in Magis deficit. th. 20. p. 36.

Reductio animarum in corpora infinitam potentiam requirit. th.
49. p. 118. atque adeo Diabolo non convenit. Ibid. p. 119.

Reformationi opposita calumnia exploditur. th. 120. p. 274.

Reginæ Sagarum Ars incantatoria. th. 77. p. 191.

Reliquiarum Sanctorum usus nullus. th. 102. p. 229.

Repræsentationes à Dæmone factæ, non semper sunt reales. th. 55.
p. 128. solâ animi cogitatione fieri possunt. th. 61. p. 152.

Responsa Diaboli plerumque ambigua. th. 26. p. 49. th. 57. p. 133.

Resti-

Restituti, Episcopi Calamiensis natura mirabilis. th. 140. p. 321.
 Resuscitatio à mortuis est articulus fidei. th. 99. p. 221. est soli Deo
 propria. th. 42. p. 98. th. 59. p. 138. 146. th. 96. pag. 219.
 th. 99. p. 221.

Resuscitatio vera quæ & quotuplex? th. 59. p. 142. 144.

Resuscitatio Samuelis à Pythonissa qualis? th. 59. p. 143. manda-
 to Divino repugnat. ibid. p. 144.

Reus quidam ex carcere ad inferos se descendisse ratus. th. 61. pag.
 153. per biduum nullibi reperiri potuit. Ibid. p. 156.

Rubenzahl spectrum. th. 88. p. 212.

S.

Sabbatha Satânica. th. 49. p. 120.

Sabaudia Magorum feracissima. th. 110. p. 252.

Sabazorum Gens maximè Magiæ dedita. th. 135. p. 305.

Sacra facerrima quæ? th. 118. p. 265.

Sacrificia Dæmones à Magis solent exigere. th. 125. p. 283.

Sæpè eveniunt, quæ sperare non audeas. th. 40. p. 93.

Sagæ à præfagatione. th. 6. p. 6. num cum Satana congregiantur?

th. 62. p. 157. ad conventum euntes conspectæ. th. 40. pag.

110. an ipsæ annulos, cultellos &c. de conviviiis referant?

th. 45. p. 113. earum actiones sæpè phantasticæ. th. 61. pag.

154. earum metamorphosis. th. 76. p. 188. plerumque sunt

deformes. th. 100. p. 224. possunt converti ad Deum. th.

133. p. 297. varia Sagarum genera. th. 131. p. 293. & seq.

Saga juvenis num etiam supplicio affici debeat? th. 129. p. 292.

Salomonis occulta contra morbos remedia. th. 140. p. 321.

Samaritani præstigiis Satanicis delusi. th. 12. p. 14.

Samuel à muliere Pythonissâ non est resuscitatus. th. 19. p. 29. th.

55. pag. 128. Sententia contraria allegatur. th. 56. p. 129.

Antonii van Dale hæc de re sententia peculiaris. th. 57. pag.

132. 134. falsum, meram eam fuisse imposturam humanam.

th. 58. p. 134. falsum, spectrum illud incantationes Pytho-

nissæ anvertisse. th. 59. p. 139. falsum: Samuelem per di-

spensationem divinam esse resuscitatum. Ibid. p. 141. non

enim resuscitari spectrum potuit. th. 58. p. 136. th. 59. pag.

137. hoc destituebatur corpore. ib. p. 143. nisi à Pythonissâ

fuiisset irritatum, non apparuisset. th. 129. p. 291. San-

Sanhedrim qui dicantur? th. 26. p. 44. th. 27. p. 51.

Saul à Dæmone exagitatus. th. 59. p. 145. prophetavit. th. 18. p. 27. th. 34. p. 78. desideravit videre Samuelem. th. 55. p. 128. ac eapropter Pythonissam adiit. th. 58. p. 134.

Satanas Magiæ Author. th. 6. p. 5. eam exercet sine hominis inter-ventu. th. 8. p. 7. sibi pollicentibus fidem, suum repromittit, patrocinium. th. 26. p. 45. in contractibus solet etiam testibus uti. ibid. fidemque suorum stygmate obsignare. th. 26. p. 46. simulat se gesticulationibus & oculis Magicis ad obsequia cogi. th. 26. p. 47. ejus actiones auxiliatrices. ibid. p. 49. neminem ad sua obsequia cogere potest. th. 36. p. 76. & seq. potest movere corpora. th. 46. p. 114. sexum utrumque expri-mere. th. 62. p. 158. th. 66. p. 172. sub specie viri vel puellæ formosæ Veneficis concumbere. th. 64. p. 163. th. 134. p. 297. est promissi exactor rigorosus. th. 123. p. 281.

Scephagiola in Apennino. th. 88. p. 212.

Schemamphorasch vocis fabulosa origo. th. 27. p. 52. Judæorum hæc de voce commenta exploduntur. ibid. p. 53.

Sclopeta inversa, pulsa in Magos, eos quantumvis ab ista globi immunes lædunt. th. 83. p. 202.

Scriptorum Magicorum Authores. th. 38. p. 86.

Scriptura omnis generis Magiam prohibet. th. 7. pag. 7. th. 11. p. 12. th. 12. p. 14. th. 18. p. 26. th. 19. p. 30. Ejus de Mago-rum existentia testimonia. th. 12. p. 13.

Scyphos argenteos in loco conviviorum Magicorum esse inven-tos. th. 46. p. 114.

Scythiæ populorum metamorphosis. th. 76. p. 188.

Sedes Diabolorum sub cælo. th. 85. p. 208.

Segetes Plinio teste vi Magicâ in locum alienum migrarunt. th. 18. p. 26.

Seminis origo. th. 63. p. 159. th. 65. p. 167. num semen humanum à Diabolo suffurari possit? th. 63. p. 160. th. 65. p. 169. th. 66. p. 172. th. 69. p. 178. th. 74. p. 183. num Diabolus gaudeat semine? th. 64. p. 162. & seq.

Quid Gen. 3. per semen mulieris & serpentis intelligatur? th. 63. p. 161. & seq.

- Sepultura Magorum, qui supplicia prævenerunt morte, qualis esse debeat. th. 135. p. 306. qui reatu duranti sibi ipsi consciverunt mortem, iis denegenda sepultura Ecclesiastica. ibid. p. 307. Rationi contrariæ satis fit. ibid.
- Serpens quidam Æsculapium Romam secutus. th. 18. p. 26.
- Serpens Moïsis. th. 19. p. 28.
- Serpentibus homines à Magis ali. th. 26. p. 44.
- Serpentes ab Incantatore ex confinio integro in foveam quandam adducti. th. 96. p. 217.
- Sexus num inter Dæmones detur? th. 63. p. 162. th. 65. p. 168.
- Sibylla th. 15. p. 21. num & quomodo fuderit oracula? th. 27. p. 67.
- Siderum motus à Dæmone sisti non possunt. th. 85. p. 208. th. 40. p. 96.
- Simonis Episcopii, negantis Lamiis & Magis cum Dæmone fœdus intercedere rationes allegantur. th. 34. p. 77. refutantur. 78.
- Simon Magus ille famosissimus. th. 12. p. 14. docuit artem incantatoriam. th. 19. p. 30. th. 39. p. 86. Ejus acta Magica. ibid. p. 87. th. 44. p. 101. th. 76. p. 188. 189. th. 77. p. 191. th. 83. p. 202. th. 101. p. 225. th. 118. p. 267. th. 123. p. 281. Arte suâ apud Romanos statuam publicam obtinuit. th. 140. pag. 316.
- Simulacra Satanæ Magorum Conjugibus sæpè supponuntur. th. 61. p. 157.
- Sodomix Satanicæ effectus. th. 74. p. 183.
- Solis retrocessus miraculosus. th. 85. p. 208.
- Somniorum varietas. th. 26. p. 48.
- Sopater Philosophus præstigiæ Magicarum insimulatus. th. 86. p. 209. th. 87. p. 210.
- Sortilegi, Magorum genus peculiare. th. 111. p. 254.
- Species diversæ num possint misceri? th. 67. p. 173.
- Species Magiæ sex, à Theophrasto Paracelso traditæ. th. 107. p. 242.
- Specierum Divinationis enumeratio. th. 111. p. 253.
- Specula Magica qualia? th. 39. p. 89. [88. p. 212.
- Specus quædam Dalmatiæ tempestatum horrendarum causa. th.
- Spiritus familiares dari, probatur. th. 45. p. 111. th. 117. p. 264. th. 121. p. 245. Spiri-

Spiritus duo, tempore pestis visi in corpore. th. 92. p. 214.

Spirituum varietas. th. 26. p. 48.

Stabulariarum quarundam Magicæ petulantia. th. 76. p. 188. 189.

Status nibilitatis, possibilitatis, futuritionis & existentia realis.
th. 59. p. 138.

Statuum Exinationis & Exaltationis Salvatoris Nostri distinctio.
th. 115. p. 261.

Striges à Stridore. th. 6. p. 6. [26. p. 44.

Studiosi cujusdam mentio, qui à Diabolo didicit Bothanicam. th.

Strygma Lamiarum, signum fœderis, cum Diabolo initi. th. 34. p. 76.

etiam in pueris & puellis Diabolo mancipatis invenitur. ibid.

quae ea esse soleant? th. 83. p. 205.

Stylus humilis non est indicium falsitatis. th. 27. p. 65. 66.

Succubi Dæmones. th. 65. p. 168. th. 66. p. 172. th. 71. p. 180.

Superstitiosa media quæ? th. 34. p. 80.

Supplicia Lamiarum cur hodie sint infrequentiora. th. 122. p. 280.

num nullius cædis convictæ sint supplicio afficiendæ? th. 129.

p. 292. Theologorum Lutheranorum hæc de re sententia. th.

131. p. 294.

Sylvester, (vid. Gerbertus) ab Othone creatus in Papam. th. 40. p.

91. 92. ejus Epitaphium. ibid. p. 94.

Synonymia nominis *Magia*. th. 6. p. 5.

T.

TAurus ferox à Mago incantamentis mitigatus. th. 96. p. 217.

Temperatura corporis humani quantas habeat vires? th. 16.

p. 22. non est causa actionum Magicarum. th. 17. p. 24.

Tempestari, qui dicantur. th. 134. p. 298.

Tempestates, num à Diabolo excitari possint. th. 88. p. 211. argu-

menta pro negativa allegantur. th. 89. p. 212. solvuntur. i-

bid. vid. th. 90. p. 213. th. 134. p. 297.

Templum Apollinis Delphici. th. 109. p. 250.

Tempus Conventuum Magicorum. th. 49. p. 122.

Terror sæpè causa morbi. th. 98. p. 221.

Thalmodi autoritas nulla. th. 27. p. 52. 54.

Theologum de Magia differere nihil prohibet. th. 10. p. 8. th. 11.

pag. 12.

- Theophrastus Paracelsus, num numero Magorum sit accensendus? th. 106. p. 237. ejus artificium Magicum. th. 107. p. 244.
- Thesauri, à Dæmone num possint donari. th. 94. p. 215.
- Tiburtius Christianus, ad rogam condemnatus, pedibus nudis inambulavit prunis. th. 28. p. 70.
- Tonitrua. vid. Tempestates.
- Tortura, num & quomodo à Dæmone impediatur? th. 84. p. 206. naturalia media, quibus dolor tormentorum impediri posset, num dentur? ibid. p. 207.
- Transmutatio hominum in varias bestias num substantialis? th. 75. p. 186. th. 76. p. 189. th. 79. p. 193. quomodo fiat? ibid. p. 194. 196.
- Transportationes Magorum sæpè præstigatorum. th. 52. p. 125.
- Truffen unde dicantur? th. 6. p. 6.
- Tuccia Vestalis, gessit aquam in cribro. th. 18. p. 26.
- Turrelupini. th. 30. p. 71. non fuisse Magi. ibid. p. 72.
- V.
- V**agner Fausti discipulus. th. 38. p. 86.
- Vallazzæ scelus Magicum. th. 97. p. 219.
- Valdenses, panem Eucharisticum non consecrarunt. th. 30. p. 71. non fuisse Magiæ deditos probatur. th. 30. p. 71. th. 121. p. 279. optimi quique eorum Magiæ insimulati, sublati sunt è medio. th. 30. p. 73.
- Vaticinia, Satanæ plerumque sunt ambigua. th. 59. p. 146.
- Vaudois nomen, Valdensibus per calumniam datum. th. 30. p. 72.
- Wechsel. Bälge. th. 63. p. 161. th. 69. p. 177. th. 74. p. 184.
- Vechober Chaber qui dicantur. th. 19. p. 31.
- Veneficæ æternæ morti obnoxie. th. 12. p. 14. num absque veneno quenquam inficere possint? th. 54. p. 122.
- Ventri vates qui dicantur? th. 3. p. 3. th. 19. p. 30. th. 58. p. 134.
- Verbenax herba à Magis incantamentis adhibita. th. 39. p. 88. th. 140. p. 318.
- Versipelles qui dicantur? th. 77. p. 191. th. 79. p. 196.
- Vespasianus, num & quomodo cæcum & claudum curarit. th. 15. p. 20. 22.
- Vierii de pœnis Sagarum sententia. th. 130. p. 293.

Vindictæ cupiditas nonnunquam occasio ad Magiam applectendam. th. 26. p. 44.

Vincta num à Diabolo possint produci? th. 85. p. 209.

Virgines, virginitate integrâ à Diabolo imprægnari non possunt. th. 72. p. 181.

Virunculi metallici. th. 94. p. 215.

Ulyssis sociorum metamorphosis. th. 76. p. 188. non fuit vera. th. 140. p. 316.

Uctionem, (si foret Sacramentum) maleficis supplicio afficiendis non esse denegandam probatur. th. 137. p. 311.

Unguentum Strigum. th. 44. p. 110. th. 50. p. 121. paratur ex unguento infantum ante Baptismum necatorum. th. 50. p. 123. nihil tamen ad transportationem Lamiarum facit. Ibid. & th. 53. p. 126. th. 54. p. 127. suppeditatur à Diabolo. th. 52. p. 125. non adhibetur ab omnibus Lamiis. th. 54. p. 126.

Unholden ab obne Huld. th. 6. p. 6.

Voëtii, pro libertate & utilitate de Magiâ differendi rationes. th. 10. p. 9. & seq. probantur. th. 11. p. 12. Ejusdem de origine Magiæ error. th. 108. p. 246. refutatur. ibid. p. 247.

Voculis variis utuntur Magi. th. 26. p. 45. th. 106. p. 236. quæ tamen in se nullam habent efficaciam ad producendum aliquem effectum Magicum. th. 27. p. 53. th. 59. p. 127. th. 96. pag. 217.

Voluptas non est sufficiens ineundæ confæderationis cum Satanâ ratio? th. 30. p. 83.

Non omnis populi Vox, est Vox Dei. th. 39. p. 92.

Ustio ignis num & quomodo à Diabolo impediatur. th. 84. pag. 206.

Uterii Regis metamorphosis. th. 76. p. 189.

Utilitas, non est sufficiens ad pangendum cum Satanâ fœdus ratio. th. 35. p. 83.

Uxor Mercatoris cujusdam congressa cum Dæmone. th. 62. pag. 158.

X.

Xaca Japonensium, cui natales suos debeât. th. 69. p. 177.

Z.

- Z**Abellulus librorum Magicorum Author. th. 32. p. 75.
 Zaradus idem quod Zoroaster. th. 24. p. 43. th. 108. p. 250.
 Ziitoni Bohemi acta Magica. th. 39. p. 88.
 Zimri scortatoris pœna. th. 129. p. 291.
 Zoroaster Rex Bactrianorum. th. 24. p. 42. cum Zoroastro Mago
 non confundendus. th. 108. p. 249.
 Zoroaster Magus, Author primus Magiæ. th. 1. p. 1. th. 24. pag.
 42, 43. th. 27. p. 62. th. 108. p. 245. 246. 249. ab hoc Saga
 Germanis: Zoroasterin. th. 6. p. 6.
 Zwinglii cor, post exustionem corporis integrum inventum. th.
 83. pag. 202.

F I N I S;

